QUESNELLIANE THESES A SS. D.N. PAPA CLEMENTE 11. CONFIXAE AD THEOLOGICAM...

Domenico Viva

Digitized by Google

Digitized by Google

9. 2. 94

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

TRUTINA
THEOLOGICA
THESIUM
QUESNELLIANARUM
P. DOMINICI VIVA
SOCIETATIS JESU.

TOMUS SECUNDUS.

PARS QUARTA.

Digitized by Google

Digitized by Google

QUESNELLIANÆ
THESES
A SS. D. N. PAPA
CLEMENTE XI.
CONFIXÆ

Ad Theologicam Trutinam revocatæ juxta pondus Sanctuarii.

AUCTORE

P. DOMINICO VIVA SOCIETATIS JESU
Sacræ Theologiæ Exprofeſſore in Collegio Neapolitano ejuſdem Societatis.

TOMUS SECUNDUS TRUTINÆ THEOLOGICÆ

PARS QUARTA.

OPUS DICATUM

Eminentiſſimo, ac Reverendiſſimo Principi

GEORGIO
TIT. SS. XII. APOSTOLORUM
S. R. E. CARD. CORNELIO
EPISCOPO PATAVINO, COMITI SACCENSI, &c.

BENEVENTI, E Typographia Archiepiſcopali. MDCCXVI.
SUPERIORUM PERMISSU, & PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

Eminentiſſime, ac Reverendiſſime

PRINCEPS.

CUM Theſes illas Queſnellianas, quibus peculiari diplomate SS. D. N. CLEMENS XI., pro ſua illa erga Gregem ſibi demandatum providentia, & paſtorali ſolicitudine, mature occurrendum putavit, ne forte pernicies, quæ illis continebatur, paulatim ſerperet, manaretque in dies latius, cum Theſes, inquam, illas confutandas, oppugnandaſque ſuſcepiſſem, ſuſceptumque opus feſtinan-

Digitized by Google

ter ſcilicet, neque ita pridem abſolutum eſſet, hanc tibi Confutationem mittere decrevi, atque adeo mitto PRINCEPS EMINENTISSIME: *ſi tamen mitti dicenda eſt, quæ ſponte ſua venit, Tibique ultro ſe ipſa ſiſtit, ut in lucem antequam prodeat, tui Nominis ſplendore illuſtretur. Deliberandum enimvero diu non fuit cuinam potiſſimum e tot Principibus Viris, quorum nomine, ac dignitate maxime celebratur Italia, nuncupanda foret: id quippe cogitanti unus occurrebas mihi, cui nuncupationem operis hujus a me deberi jure ac merito intelligerem. Cum enim Scriptoribus duæ omnino ſint cauſæ, cur ſuis quiſque libris Ampliſſimorum Virorum nomen inſcriptum velit: altera quidem, ut ſuum erga illos cultum, atque obſervantiam declarent, altera vero ut ſibi, ſuoque Operi Patronos illos adſciſcant, utraque ſcilicet impellebar ego, ut haſce meas diſſertationes Tibi uni ſacrarem. Nam ad primam quod attinet, cuinam lucubrationes hæ Theologicæ debentur potius, quam Tibi,* PRINCEPS EMINENTISSIME, *in quem unum ea congeſta ornamenta ſunt omnia, quæ vel ſigillatim ſi ſpectemus, hoc qualecunque obſequium, atque obſervantiam meam ſuo ſibi jure videntur ſingula poſtulare? In te avita ſplendet generis claritas, quam Romanæ Corneliorum genti refers acceptam; in te illa ſuſpicitur Dignitas, quæ omnium in terris longe Maximæ accedit proxima; in te colitur Epiſcopalis Poteſtas, cui ſubeſt Patavina iſta Eccleſia & antiquitatis laude, & Sanctiſſimorum Antiſtitum ſplendore clariſſima, in te demum & ſingularis quædam mentis perſpicacia, & rerum maximarum uſus, & Scientiarum, & Virtutum omnium præſtantiſſima quæque ornamenta præclaro fœdere conjunguntur: quæ quidem tot, tantaque ſunt, ut ea pro dignitate laudare ſi velim, nullus omnino futurus ſit modus. Illud vero, ne ingrati animi vitio laborare videar, tacitus præterire non poſſum, quod peculiari quodam nomine hoſce meos quantuloſcunque labores ſibi vendicat: illud, inquam, ſingulare ſtudium, egregiam illam voluntatem, ac beneficentiam, qua Societatem Jeſu meam ſcilicet Parentem*

& nunc

& nunc proſequeris, & ſemper es proſecutus. Hanc enim in tota ditione tua apprime foves ac protegis; hujus Filios, perinde ac ſi eſſent tui, benigne accipis, & amplecteris, quorum opera cum ad Animarum ſalutem, Divinæque gloriæ amplificationem clementiſſime uteris, eorum ſtudia præclara vehementius incendis. Qua quidem in re quamquam animi tui propenſio quædam in nos eximia Societatem hanc noſtram mirum in modum commendet, longe major tamen e benigniſſimo tuo de nobis (quicunque tandem ſumus) eodemque graviſſimo judicio eidem commendatio accedit. Is quippe es, PRINCEPS EMINENTISSIME, qui ut beneficia largiſſime conferas, non prodigis tamen, cum antequam conferas, quid, cuique conferas diligenter expendas; nec prius quempiam ornes quam probes, ut idem omnino ſit a te ornari, & commendari, patrociniumque tuum ſit bonæ cauſæ argumentum. Hinc Societatem univerſam novo tibi jure devinctam, atque obligatam habes, quippe quam non amore ſolum amplecteris, ſed ſapientiſſimo etiam judicio tuo exiſtimationem illi apud cæteros concilias: cum apud omnes maximi momenti ſit judicium tuum, tuaque Auctoritas perinde habeatur ac Veritas. Quare optimo jure a me, qui Societatis ut ſim minimus, conor tamen pro modulo meo non ingratus eſſe Filius, hoc qualecunque Opus tibi dicatum habes, tuæque, ut ita dicam, Aræ, tamquam Votivam Tabellam, affixum, quod multis quidem de cauſis, præcipue tamen tuæ in nos beneficentiæ nomine debetur.

De altera vero, quæ nobis eſt cauſa, ut Viris ampliſſimis libros noſtros conſecremus, nihil eſſe cenſeo, quod longiorem poſtulet orationem. Quem enim ego mihi Mecænatem alium adſciſcerem, a quo majus & mihi, & operi meo præſidium ſperarem ac decus? Equidem ſi de Patrono deligendo diu multumque mecum cogitare, remque omnem in deliberationem adducere vellem, quocunque verterem me, ad te tandem reverti, tandem in te uno conquieſcere deberem: in quo videlicet omnia eaque præſtantiſſima reipublicæ litterariæ præſidia parata eſſe video, quæ vel a natura, vel

a fortuna, vel a virtute proficiſcuntur. Ab ea quippe, quæ tibi naturaliter indita eſt, in litteras propenſione habes ut velis, a florentiſſima fortuna ut poſſis, ab eximia virtute ut gaudeas litteris, ac Litteratis eſſe Patrocinio, præſertim ubi Litteratorum Patrocinium cum Orthodoxæ Fidei cauſa ſit conjunctum, ut certe illud conjunctum erit Patrocinium, quod mei, meorumque laborum humaniſſime ſuſcipies. Nam Operis argumentum (ut de eo pauca dicam) neque profanum eſt, neque ignavum, ſed quantumquantum eſt, totum Sacrum, & pugnax, totum ex intimis Polemicæ Theologiæ diſputationibus erutum, ac depromptum; eaque de cauſa te Patrono digniſſimum. Neque enim eo ſcribo, ut mihi nomen aliquod, aliis aliquid fortaſſe oblectationis quæram, ſed ut communi ſerviam utilitati, quæ mihi una ſemper propoſita fuit, pro qua non hunc laborem modo, utut periculi plurimum eidem inſit & aleæ, ultro ſuſcipio, ſed majores etiam ſubire non recuſo. Quod quidem & in aliis lucubrationibus meis quantum potui, conatus ſum, & in hac ipſa ita conor, ut ſi minus aſſequar quod contendo, contendiſſe tamen præclarum mihi putem, ac jucundum. Verum nolim equidem aliter hæc a quopiam accipi, atque ego ſentio, perinde quaſi aut mihi, aut aliis proſcriptarum jam Theſium ſenſa perveſtiganda putem, antequam Sedis Apoſtolicæ Auctoritati, pro eo ac decet Catholicum hominem, pareamus. Sentio enim ego, PRINCEPS EMINENTISSIME, quod qui recte ſapit quiſque ſentit; ſentio, inquam, eas nulla diſquiſitione adhibita rejiciendas eſſe omnino, atque execrandas: Numquam ego aut me, aut alium quempiam eatenus tantum Pontificiæ Auctoritati, hoc eſt Divinæ, addictum velim, ut Sanctiſſimis ejus Sanctionibus, nonniſi præmiſſa expoſitione, fidem exhibeat. Præpoſtera eſt iſthæc credendi ratio, nec obedientis animi, ſed arrogantis, qui fidem non debeat, ſed ſibi plus æquo poſtulet. Ex iis nos velim eſſe, atque haberi, qui captivantes intellectum in obſequium Chriſti, quod minime intelligunt, maxime credunt: tum fidem conſequente intelligentia, quod modo non intelligendo crede-

dide-

diderant, nunc credendo intelligunt. Ita profecto comparatum eſt a Divino Spiritu, ſapienterque inſtitutum, ut poſt Fidei donum dono Sapientiæ inſtruamur, ut ſciamus, quæ a Deo donata ſunt nobis. Quo quidem fiet, ut & nobis noſtram gratulemur fidem, & aliis, ſi qui ſunt, ſuam exprobremus arrogantiam, ſive abſurdam, ac præpoſteram credendi rationem. Patere itaque, PRINCEPS EMINENTISSIME, patere, inquam, ut hoc qualecunque Opus in tuo nomine appareat, & ſi nihil aliud me niſi Orthodoxæ Fidei cauſa in his diſſertationibus meis agere intelligis, ut certe intelligis, pro illo ſingulari ſtudio, quo Catholicam Religionem tueris, ac foves, librum hunc, qui tuam ſe in tutelam conferre geſtit, qua ſoles humanitate ſuſcipe, quo potes patrocinio defende: quod quidem ſi feceris, & me tibi obſtrictum in perpetuum habebis, & ad præclara tua in Chriſtianam rempublicam merita hoc tuo facto nonnihil accedet.

Eminentiæ tuæ

Humillimus, Addictiſs. & Obſequentiſs. Serv.
Dominicus Viva e Societ. Jeſu.

Typographus
AD
LECTOREM.

TAndem aliquando, Superis annuentibus, datum eſt mihi, Amice Lector, Trutinam hanc Antiqueſnellianam jampridem ab Auctore elucubratam, & communibus exoptatam votis, è meis Tibi typis exhibere. Illud oro, obteſtorque, ut ſi nonnulla obrepſerint menda, ea benignè condones; Siquidem in hujus Operis editione à mea Typographia longè abſuit Auctor, nec integrum ei fuit Autographum tranſmittere, prout opus erat, perpolitum. Miraberis profecto, quod Opus jampridem elaboratum non fuerit ad limam accuratiùs revocatum, & numeris omnibus abſolutum. Sed mirari deſinas. Auctor expendendis, & confutandis proſcriptis Theſibus aſſuetus (quod ex primo Theologicæ Trutinæ damnatarum Theſium tomo ab eodem conſcripto facile eſt dignoſcere) ut primùm accepit Pontificio diplomate unam, & centum Queſnelli Theſes de Vaticani Cęlo fuiſſe tactas, & anathemate fulguritas, zelo, quo flagrat, incenſus, hanc etiam Spartam adornare, illaſque ſuis rationum momentis perpendere, ac rejectare meditabatur. Curæ tamen non leves, quibus id temporis ex Moderatorum ſuorum juſſu diſtinebatur, Studiis hiſce operoſiſſimis animum adjicere non ſinebant. Ubi tamen compertum fuit, nonnullos in Gallia, etiam Inſulatos, per ſummam Sanctæ Sedis injuriam Conſtitutioni huic Pontificiæ ſubſcribere renuiſſe, donec de intelligentia

The-

Digitized by Google

Theſium confixarum certiores redderentur, acrioribus ad tantum Opus aggrediendum ſtimulis concitatus fuit, non quaſi verò ſpes inde affulgeret, ut Refractarii ad bonam frugem revocarentur (quis enim id ab iis ſperet, qui intellectum in obſequium Pontificis è Cathedra loquentis captivare dedignantur?) ſed ut docibiles Eccleſiæ filios Controverſiis hiſce non plenè inſtructos, ac Tyrones Theologos de Theſium iſtarum fucata falſitate edoceret, ne faciles præberent aures hoſtibus tendentibus inſidias. Propterea quamvis extraneis circumſeptus curis, manum tabulæ admovit, ſedulam adeò navando operam, ut nocturnas perſæpè è ſomno horas eriperet, cum non liceret uti diurnis. At intenſiſſimum ſimul, ac diuturnum laborem imbecillitas humana diu ferre non valuit, quinimmò dum ad exitum calcaribus admotis properaret, ita labori ſuccubuit, ut bis apopleticis inſultibus graviora minitantibus correptus fuerit. Qua de cauſa Archiatri, amicorumque conſiliis morem gerere oportuit, & ab omni prorſus ſtudio aliquantiſper ſuperſedere, donec affectæ vires inſtaurarentur. Viribus autem vix refectis finem Operi utcunque impoſuit, quin tamen ad limam revocaverit; quandoquidem juſtis de cauſis Operis editio differenda erat, donec omnes in Gallia Conſtitutioni ſubſcriberent, quod mox affuturum credebatur.

Interea loci, dum inſtanter, pugnaciterque Queſnellianarum Theſium explanatio ab ipſomet Pontifice facienda ad eluſionem, non ad elucidationem, ab iis expoſceretur, qui Conſtitutioni ſubſcribere renuebant, nec Pontifici liceret petitioni huic, utpote Sanctæ Sedi graviter injurioſæ ullatenus annuere, operæ pretium duxit Auctor ſuam Theſibus uſquequaque profligatis Anacephalæoſin annectere, qua paucis palam fieret, nulla illas explanatione Pontificia indigere, cum germanus verborum ſenſus omnes, & ſingulas ſua cenſura digniſſimas abunde proderet. Hujuſcemodi conſilium ad rem maximoperè conducere omnibus viſum eſt. Cum vero ſpes illa exoptatæ, ac expectatæ ſubſcriptionis tamdiu inaniter omnes lactaſſet, nec aliud Gallia, niſi verba daret, communi ſuffragio judicatum eſt, nihil eſſe cauſæ, cur editio hujus Antiqueſnellianæ Trutinæ diu-

Digitized by

turniùs protraheretur. Facta proinde poteſtas Auctori fuit illam evulgandi. Quod ubi innotuit, ecce tibi non pauci illum conveniunt, ut illicò nulla interpoſita mora Autographum prælo committeret, quamvis extrema illi manus non eſſet impoſita; Specialis quippe ſedulitas eorum, qui typis corrigendis præſunt, facili negotio expolire poſſet quicquid in Operis elucubratione nocturnis ſæpe, ac ſuccisivis horis feſtinans calamus neglexit. Hiſce amicorum votis reluctari non licuit, præſertim ubi Eminentiſſimum Urſinum jampridem Mecęnatem ſuum (quem dumtaxat nominaſſe, in Cœlum ſummis laudibus extuliſſe eſt) non ſuaſorem modò, ac impulſorem Auctor habuit, ſed etiam, quod miram ejus benignitatem ſummoperè commendat, inſueta dignatione Cenſorem pariter, & Approbatorem. Nec defuerunt humaniſſima zelo efferveſcentis Eminentiſſimi Pignatelli imperata (cujus etiam commemorato nomine excelſum Eccleſiaſticæ Purpuræ faſtigium audientis animo oboritur) quomodo autem ea præterire poterat, qui tot nominibus ſe ei obæratum profitetur? Verùm quia quantaquanta ſit Correctoris ſedulitas, mendis omnibus expurgare typos vix unquam datur; quid, oro, in hoc volumine expectandum erit, in cujus editione & Auctoris præſentia, & characterum perſpicuitas, & coronis Operis deſideratur?

Accedit, quod Auctor, tum ut quantocyùs zelo, quo incenditur, ac amicorum votis faceret ſatis, tum etiam ut dilucidè quoad ejus fieri poſſet, ea exponeret, quæ acrem ipſam Theologorum aciem obtundunt, obviis Scholaſticorum phraſibus uſus eſt, nec puduit illum etiam aliquando veluti ad Barbariſmos deſcendere, ubi ad elucidationem rei arcanæ, ac ſublimis intelligentiæ id expedire videbatur; Auguſtini veſtigia ſequutus, qui in Expoſitione Pſalmi 138., ne os pro Oſſe, & os pro Ore confunderentur, barbariſmo illo uſus eſt, dicendo Oſſum, ubi de oſſe loquebatur, perſpicuitati magis conſulens, quàm elegantiæ ſermonis, hæc ſcribens ſuo Auctore digniſſima: *Habeo in abſcondito quoddam Oſſum; Sic enim potiùs loquamur: Melius eſt, ut reprebendant nos Grammatici, quàm non intelligant populi*. Propterea hac etiam de cauſa plurima

erant

erant in Autographo corrigenda, varianda, expolienda; contrahenda, ac magis firmanda, ſi per tempus licuiſſet; quæ ſanè omnia in Auctoris abſentia præſtari ab aliis minimè poterant, utut libera iis poteſtas facta fuiſſet. Quare ſicut Auctori condonandum, quod bono publico id Operis exhibuerit, quamvis nondum incudi redditum; ita condonandum mihi, quod præter hujus Typographiæ morem nonnulla in eo cudendo neglexerim, nec illud à mendis omninò expurgare potuerim, cum & ipſe ad feſtinandum tum Auctoris literis fuerim compulſus, tum etiam precibus Eruditorum. Quod ſi hic etiam alter Theologicæ Trutinæ tomus iterum, iterumque prælo ſubjiciendus ſit, prout in obſequium Orthodoxarum veritatum ſpero affuturum, tunc meæ profectò partes non deſiderabuntur. Vale.

Emi-

Digitized by Google

Eminentiſſimo, e Reverendiſſimo Signore.

NIccolò Pignatelli Stampatore Arciveſcovile eſpone umilmente a Voſtra Eminenza, come deſidera far dare alle Stampe il Libro intitolato: *Trutina Theologica Theſium Queſnellianarum; Auctore P. Dominico Viva Societatis Jeſu*. Supplica pertanto Voſtra Eminenza a degnarſi di commettere la reviſione a chi comanderà. Ut Deus, &c.

Vidimus, Probavimus, & ideò Imprimatur. Ex noſtro Archiepiſcopio die 2. Septembris 1716.

Frater Vincentius Maria Cardinalis Archiepiſcopus M. P.

JACO-

Digitized by Google

JACOBUS PERRECA

Præpoſitus Provincialis Societatis Jeſu in Regno Neapolitano.

CUm Librum, cui titulus: *Trutina Theologica Queſnellianarum Theſium, Tomus Secundus, Pars Quarta*, à Patre Dominico Viva Societatis noſtræ Sacerdote conſcriptum, aliquot ejuſdem Societatis Theologi, quibus id commiſſum fuit, recognoverint, & in lucem edi poſſe probaverint; poteſtate ab Adm. Rev. P. N. Michaele Angelo Tamburino Præpoſito Generali nobis tradita, facultatem concedimus, ut typis mandetur, ſi ita iis, ad quos pertinet, videbitur. In quorum fidem has literas manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo Societatis noſtræ munitas dedimus.

Neapoli die 25. Auguſti 1716.

Jacobus Perreca.

PRI-

Digitized by

PRIVILEGIUM.

CAROLUS DIVINA FAVENTE CLEMENTIA ROMANORUM IMPERATOR SEMPER AUGUSTUS, & HISPANIARUM REX.

WIrricus de Daun Comes Sacri Romani Imperii, Princeps Status Theani, Eques inſignis Ordinis Aurei Velleris, Conſiliarius Status Suæ Cæſareæ, & Catholicæ Majeſtatis, Perpetuus Gubernator Civitatis Viennæ, Præfectus unius Turmæ Peditum, Mareſcallus Generalis, Dux Generalis Militiarum Suæ Cæſareæ, & Catholicæ Majeſtatis, & in præſenti Regno Vice-Rex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis: Magnificis Viris Nicolao Pignatelli, & Berardino Geſſari Fidelibus Dilectis Gratiam Regiam, & bonam voluntatem. Nuper ex veſtri parte fuit Nobis præſentatum infraſcriptum memoriale tenoris ſequentis, videlicet: *Eccellentiſſimo Signore. Niccolò Pignatelli Stampatore Arciveſcovile di Benevento, e Berardino Geſſari Libraro in Napoli ſupplicando eſpongono a V. E. come hanno fatto dare alle ſtampe con gran diſpendio un libro in quarto intitolato*, Trutina Theologica Theſium Queſnellianarum, Auctore P. Dominico Viva Societatis Jeſu, *non ſolo colla licenza, ma ancora coll' immediata approvazione dell' Eminentiſſimo Orſini. E perche temono, che altri vogliano riſtamparlo; pertanto pregano V. E. a degnarſi di proibire, che verun altro poſſa per lo ſpazio di dieci anni riſtamparlo nel Regno, e ſe altrove ſi riſtampaſſe, non poſſa quì eſporſi venale ſenza loro licenza, ut Deus*. Quo tenore ſupradicti memorialis per Nos viſo, conſiderantes dictum librum intitulatum, Trutina Theologica Theſium Queſnellianarum, Auctore P. Dominico Viva Societatis Jeſu, maximam utilitatem afferre, veſtris propterea ſupplicationibus inclinati, tenore præſentium de certa noſtra ſcientia, cum deliberatione, & aſſiſtentia Regii Collateralis Conſilii apud Nos aſſiſtentis, ſtatuimus, quod nemini liceat per annos decem a die datæ præſentium in antea decurrendos ſupradictum librum ut ſupra expreſſum imprimere, nec ullatenus imprimi facere in hoc Regno, nec alibi impreſſos in Regnum ipſum immittere, nec immiſſos vendere, nec tenere abſque ſpeciali permiſſione, & veſtra licentia, vel veſtrorum hæredum, & ſucceſſorum dicto tempore perdurante, & ſi aliqui contra noſtram ordinationem facere, vel attentare præſumpſerint, ipſo facto, ipſoque jure incurrant, & incurrere intelligantur in pœnam unciarum auri quinquaginta vobis, vel veſtris hæredibus, & ſucceſſoribus pro medietate, ac pro alia medietate Fiſco Regio applicanda, & opera taliter impreſſa, aut quomodolibet ex qualibet parte in hoc Regno immiſſa devolvantur, & ſint veſtra, vel veſtrorum hæredum, & ſucceſſorum; Mandantes propterea per præſentes omnibus, & ſingulis Officialibus, & Subditis Regiis Majoribus, & Minoribus quocumque nomine nuncupatis, titulo, officio, authoritate, poteſtate, & Juriſdictione fungentibus, ad quos, ſeu quem præſentes pervenerint, & fuerint quomodolibet præſentatæ, unicuique in ſua Juriſdictione, quod vobis, ſeu aliis legitimis perſonis ex Veſtri parte præſtent, & præſtari faciant omne auxilium, conſilium, & favorem neceſſarium, & opportunum ſuper conſecutione dictæ pœnæ pecuniariæ, ac dictorum operum impreſſorum in Caſibus prædictis Vobis devolutorum, adeo quod de prædictis ad Nos recurſum habere Vobis neceſſe non ſit, & ſi ſecus factum fuerit, ſtatim incurrant in iram, & indignationem Regiam, ac pœnam ducatorum Mille; In quorum fidem hoc præſens Privilegium fieri fecimus, Magnifico præfatæ Majeſtatis Sigillo pendenti munitum. Datum in Regio Palatio die 31. menſis Octobris 1716.

Wirricus Comes de Daun.

Vidit Gaeta Regens.
Vidit Mazzaccara Regens.
Vidit Miro Regens.
Vidit Alvarez Regens.

Franciſcus Antonius Bonocore Regius Cancellarius.

Corrigendis ad le pag. 472. col. 2. v. 4. quia zelantiſſimus; *lege* quia theſes Janſenianæ in ſenſu ab Auctore inten- [illegible]; quod innovavit zelantiſſimus. Et pag. 472. col. 2. v. 8. ita damnavit; *lege* damnando.

COR-

CORRIGENDA.

Pag. 24. verſ. 41. Janſeniani ſubdoli, contendit, *lege* Janſeniani, ſubdolè contendit. Pag.33. col.2. verſ.21. *volumus*, leg. *volumus*, *aut ſi quod poſſumus*, *nolumus*. Pag.45. col.2. ver. 3. vi gratiæ, *l.* uni gratiæ. pag.50. 2. 1. verba, *l.* poſt verba. pag.51. 2. 31. ſibi, *l.* ſponte. pag. 89. 11. *Reprobatio tamen*, l. *Operatio tamen prava*. p.90. 2. 11. per illum, *l.* per illam. p. 99. 21. proximè, *l.* huic proximè. p. 100. 2. 31. Tappexus, *l.* Tapperus. p.101. 2. 10. exſpectat, *l.* expectat (*quod non ſemel habetur in eadem columna*) p. 104. 2. 5. aſcribiitur, *l.* aſcribitur. p.106. 20. illam, *l.* iſtam. p.109. 33. quarta, *l.* quinta. p. 113. 13. reſiſtet, *l.* reſiſtat. pag. 115. 18. deſtinarit, *l.* deſtinavit. p. 118. 38. *Sed*, l. *Si*. pag.124. 2. 20. à gratia, *l.* ſub gratia. p.124. 2. 25. ſua gratia. *l.* ſuam gratiam. p.127. 2. 14. quam citra, *l.* quam de ſe citra. p.137. 6. gratiam, *l.* gratia. p.137. 8. gratiam Chriſtianam, *l.* gratia Chriſtiana. p. 144. 2. 38. illud, *l.* iſtud. p.162. 2. 23. ly (necnon uſque ad Auguſtini) includatur intra parentheſim. p.165. 2. 19. obeditur, *l.* obediatur. p.174. 18. conſequi, *l.* conſequi; quod iterum firmabitur in theſi inſequenti. p.174. 2. 13. ſibi imputant, *l.* veniant, ſibi imputent. p. 180. 22. ſalutare, *l.* ſalutarem. p.184. 2. 40. ſaltem mediatè, *l.* ſaltem mediatè, vi ſcilicet orationis præviæ. p.230. 26. nominis Dei, *l.* Hominis Dei. p.235. 2. 14. ſ. 4. *l.* lib. 4. p. 243. 2. 20. *Quod autem*, l. *Quod autem gratia actualis*. p. 244. 18. *conſtituitur*, l. *conſtituitur, aut illum trahit*. p.254. 2. 9. ſuadeant, *l.* alliciant. p. 262. 2. 8. ad peccandum, *l.* ad non peccandum. p. 271. 16. exſuſcitat, *l.* exuſcitat. p.273. 8. docet, *l.* habet. p. 277. 2. 6. quatenus hæc ex, *l.* quatenus hæc & confertur poſitivè indigno, & ſupponit redemptionem, & ex. p. 288. 6. Et, *l.* At. p. 288. 30. Quod autem, *l.* Quod enim. p. 289. 2. 2. Philautia, *l.* Philauthia. p. 322. 2. 10. de Juſtic. lib. p. ſ. 6. *l.* de Juſtif. lib. p. cap. 6. pag. 324. 16. *in præſenti*, l. *in alia ſaltem*. p. 324. 2. 11. regale, *l.* regalem. p.331. 32. etiamſi non quodvis, *l.* etiamſi quodvis, p. 339. 8. fovetur, & augetur, *l.* foveatur, & augeatur. p. 360. 32. *perfectum*, l. *perpetuum*. p.389. 2. omnia, *l.* omninò. p. 422. 2. 21. in omnibus, *l.* in his omnibus. p.451. 2. 6. per peccatum, *l.* per quodcunque peccatum. p.459. 43. *Statutum*, l. *Statuimus*. p. 459. 2. 37. evidenter, *l.* evidenter, ſeu certò moraliter. p.460. 5. ſententiam, *l.* ſententia. p. 461. 2. 24. occultare, *l.* prodere. p.461. 2. 36. docetur, *l.* non obſcure docetur. p. 468. 38. quod, *l.* quando. p.482. 2. 28. relapſa, *l.* collapſa. Alia id genus, quæ ex abſentia Auctoris irrepſerunt, benignus Lector corriget.

PROOE-

PROOEMIUM.

QUàm luculenter, ac diſertè Supremus Hierarcha, & quanta Aſſiſtricis Sapientiæ facundia in nupero diplomate ingenti Chriſtifidelium exultatione in lucem edito, centum, & unius doloſarum Theſium Queſnellianarum calliditatem expendat, quanta perſpicacia, ac zelo illis occurrat, nemo eſt, quin videat. Ingemiſcens Paſtor amantiſſimus, quod Dominico gregi plurimæ ex iis inſidiæ compararentur, ad eas detegendas è ſpecula Vaticani inclamando animadvertit, ſub ovinis pellibus contegi rapaces lupos, & ſub verſutis ſeductionibus, ac fallaciis homines in viam perditionis abduci. Etenim ſi verborum corticem in hiſce theſibus ſpectes, ſpeciem quandam pietatis plurimæ oſtentant; ſin autem nucleum doctrinæ deguſtes, ſuccum hauris virulentum; Calvinianæ quippe, & Janſenianæ hæreſes iterum, iterumque, veluti à ſua tabe depuratæ propinantur; dum tamen luem peſtiferam occultant, eò lethalem magis, quò minus in oculis, conſpectuque expoſitam, quippe ſuco, ac pigmentis illitam fraudulenter. Olim in Paradiſo voluptatis Protoparentibus noſtris vaferrimus Serpens verbis deceptoriis illuſit; Nunc autem in Paradiſo Eccleſiæ Adæ poſteris toto niſu conatur imponere, non Hydra ſepticeps uſquequaque virus eructans, à qua homines reformident, ſed centiceps anguis in centeno harum Theſium numero, verbis eò magis fallacibus, quò magis religionem, ac pietatem in ſpeciem afflantibus, ac Sanctitatem redolentibus; Ut proinde illud Proverb. 7. uſurpandum ſit: *Dic Sapientiæ, ſoror mea es, & Prudentiam voca amicam, ut cuſtodiat te à muliere extranea, & ab aliena, quæ verba ſua dulcia facit*. Extranea quippe, & longè aliena à Catholica veritate, fit nobis obviam in Queſnelliano Codice doctrina, quæ verba ſua dulcia facit, ideoque ne tot illecebris decipiamur, Sapientia tanquam Soror ſolicitè nobis in præſi-

dium

Digitized by Google

dium advocanda, & Prudentia tanquam amica conſulenda eſt.

Equidem ut Theſium iſtarum fraudulentia deprehendatur, non ſemper facilè obvia iis, qui vix à limine Theologicam facultatem ſalutarunt, utpote quæ ſub verbis bracteatis delitescens, pro modulo meo nonnihil de iis, ubi opus erit, diſceptabo, & ubi ſub pietatis cortice nucleum contegunt venefico, ac peſtifero ſucco imbutum, ibi altiùs genuinum figam, ut foras tabifica labes erumpat, atque horrorem, ac metum incutiat incautis.

Verum quia ex his plurimæ originem ducunt ſuam è lacunis aliarum theſium jampridem confixarum, præſertim Janſenii, & earum, quibus nigrum theta præfixit Alexander VIII., ad quas confutandas rationum momenta ſatis ſuperque olim expendi, propterea ne crambem hìc recoctam apponam, ubi Queſnellianæ Theſes cum iis cognationem habeant, paucis me expediam; iiſdem quippe telis confodiendæ ſunt: Ubi verò alia omnia in medium adducant, jaculis è Theologica pharetra depromptis pro virili refellam, & inſectabor: quod ſi vires deſiderabuntur, veritas ipſa amentatas haſtas intorquebit. In eo autem ſedulam impendam operam rudis Theologus, ſed veritatis Catholicæ ſectator acerrimus, ac Sedi Apoſtolicæ ex propria Inſtituti ratione devinctus, & obæratus, ut ementitos ex illis colores auferam, & perſonam, quam ſæpè præſeferunt, pietatis evellam, byſſinis enim, ac mellitis verbis identidem virus propinant, & laqueum obtendunt improvidis, ut proinde ſupremus Hierarcha in ſuo diplomate buccinando, omnibus jure præcautum voluerit, *Mollitos eſſe ſermones earum ſuper oleum, & ipſos eſſe jacula, & quidem intento arcu ita ad nocendum parata, ut ſagittent in obſcuro rectos corde.*

Illud tamen præmonendum operæ pretium arbitror, ferè communiſſimam eſſe Catholicorum ſententiam, Eccleſiæ acceptationem, aut conſenſum nullatenus deſiderari in Pontificiis decretis ad fidem, aut mores ſpectantibus, ut infallibilitatem ſortiantur ex aſſiſtentia Spiritus Sancti promanantem, etiamſi extra Concilium Pontifex aliquid decernat: Quod paſſim Do-

ctores

Digitized by

ctores ſub oculis ponunt, ne quis perfricta fronte de falſitate theſium proſcriptarum ambigere poſſit. Si enim ad hæc definienda requireretur aut auctoritas Concilii OEcumenici, aut ſaltem, ut nonnulli perperam docent, acceptatio facta ab Eccleſia, aut ab ejus Epiſcopis, non dixiſſet Chriſtus Dominus uni Petro quà ſuo Viceſgerenti Matth. 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*. Et Lucæ 30. *Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos*; ut proinde Concilium Florentinum ſeſſ. 25. definierit: *Pontificem eſſe Doctorum Doctorem, & ipſi paſcendi, regendi, & gubernandi Univerſalem Eccleſiam à Chriſto Domino plenam poteſtatem traditam eſſe*: Non eſſet quippe plenè collata uni Pontifici iſta poteſtas, ſi nonniſi à Conciliis Generalibus ea poſſet exerceri. Immo cum non poſſint de facili Concilia Oecumenica convocari ad damnandas hæreſes, quæ ſubinde in Fidelium perniciem ſuboriuntur, ad bonum Eccleſiæ regimen oportuit uni Petro, ejuſque Succeſſoribus pleniſſimam tribui facultatem definiendi ex Cathedra, atque adeò ſub Aſſiſtentia Spiritus Sancti quæcunque ad fidem, & mores pertinerent. Tunc autem ex Cathedra loquitur Pontifex, ut docent communiter cum Suario lib. 1. contra Regem Angliæ cap. 3. quoties tanquam Doctor, & Magiſter à Chriſto Domino conſtitutus alloquitur Eccleſiam ſibi demandatam, proponendo illi, quæ ab omnibus Fidelibus infallibiliter credenda, aut obſervanda ſunt, præmiſſis antea, ut moris eſt, orationibus, & conſultationibus, ut dignetur Spiritus Sanctus loquenti, ac docenti ſuis illuſtrationibus opem ferre perneceſſariam. Sicut autem oportuit, ut identidem etiam extra Concilium Pontifex ex Cathedra loqui poſſet ſub Spiritus Sancti præſidio, atque adeo cum infallibilitate in ſuis definitionibus, ita oportuit, ut infallibilitas iſta definitionibus Pontificiis competeret ante quamcunque acceptationem factam ab Eccleſia, aut ab ejus Epiſcopis, prout ferè communiſſima Doctorum omnium fert ſententia; Quod evidenter conſtat, tum à poſteriori ex praxi Eccleſiæ, in qua plurima à Pontificibus, tam in Conciliis,

quàm

Digitized by Google

quàm extra Concilia definita ſunt, quin conſenſus, & acceptatio ab aliis totius Orbis Epiſcopis expectata fuerit; tum etiam quia iſthæc acceptatio non facilè ab Eccleſia per totum Orbem diſperſa haberi potuiſſet; Cum non facilè ad omnes tranſmitti poſſint rationum momenta, quæ animum Pontificis paſſim movent ad loquendum ex Cathedra; tum demum quia Chriſtus Dominus, quando contulit Petro ſuo Vicario hanc poteſtatem, tunc coram aliis Apoſtolis, qui Eccleſiam, ſeu Concilium repræſentabant, dixit laudata verba: *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, quin ullatenus ſignificaverit, quod alii etiam Apoſtoli ad Pontificias infallibiles definitiones quomodolibet influerent, aut per eorum conſenſum, aut per acceptationem: Præcipue cum Pontifex, non ab Eccleſia, ſed immediate à Chriſto Domino poteſtatem habeat loquendi ex Cathedra, atque adeò nullatenus poſſit definitionis Pontificiæ infallibilitas pendere ab Eccleſiæ, vel Epiſcoporum conſenſu, aut acceptatione.

Non negaverim tamen conſultum eſſe, ut Epiſcopi Regionis illius, in qua fortè ut cancer ſerpit peſtilens aliqua opinio, quam Pontifex cenſuit ex Cathedra proſcribere, ſtatim Pontifici privatis, & communibus obſequiis gratias agant, quod ſua authoritate, & infallibili decreto opem tulerit ad errorem illum profligandum; Idque non ut ſuo conſenſu, tanquam ab Eccleſiæ acceptatione, robur ſumat, & infallibilitatem ullatenus hauriat Apoſtolica definitio; Etenim ſi talis acceptatio requireretur, non ab unius dumtaxat regionis Epiſcopis, ſed ab Epiſcopis totius Orbis expectari deberet, Quo quid abſurdius? Sed quia id expedit ad præcludendas refractariorum evaſiones, qui ad ſuos errores pertinaciter propugnandos, non raro opponunt, Cenſuram Pontificiam vim dogmatis non habere, donec accedat Eccleſiæ, & Epiſcoporum acceptatio juxta doctrinam, quam nonnulli ex Catholicis propugnarunt. Et quamvis ea ferè communiſſimè rejectetur, adhuc tamen operæ pretium eſt oſtendere, quod nullatenus poſſit excuſari exoticis, ac futilibus hiſce doctrinis contumacia eorum, qui renuunt intellectum captivare in obſequium Chriſti.

Hac

Digitized by Google

Hac tantùm de cauſa octogintaquinque ex Epiſcopis Galliæ gratias retulerunt Innocentio X. ſtatim ac quinque illis Janſenii theſibus nigrum theta præfixit; Nec aliter unquam ſe geſſit Gallia jam inde ab Eccleſiæ primordiis; & nunc etiam idem præſtiterunt plerique ex Galliæ Epiſcopis erga SS. D. N. Clementem XI., qui tanto Religionis Catholicæ zelo repullulantia in iis regnis Janſenianæ Hydræ capita ſuo diplomate contundere dignatus eſt.

Quibus adde, quod licet ad Dogmatis infallibilitatem omnium Eccleſiæ Epiſcoporum acceptatio expectanda eſſet, ea ſatis ſuperque jam nunc habeatur relatè ad præſentem Pontificiam Conſtitutionem, qua tot cenſuris Theologicis Theſes Queſnellianæ feriuntur; Cum ferè omnes Galliæ Epiſcopi diſertis verbis illam acceptarint, omneſque alii univerſalis Eccleſiæ Epiſcopi in eandem implicitè conſpirarint, illam publicando ſtatim in ſuis Diœceſibus, ut ſervaretur.

Quamvis autem Epiſcoporum nonnulli in Gallia nonnullarum ex hiſce Queſnellianis theſibus explicationem expoſcerent, ut facili negotio poſſet earum perſonata falſitas etiam ab imperitis deprehendi; Ea tamen nec ad validitatem Pontificiæ Conſtitutionis ullatenus confert, ut eſt in confeſſo; Nec oportuit ſuperaddi, cum omnium omninò iſtarum theſium calliditas, & dolus non obſcurè pateat introſpicientibus erroneum Auctoris ſcopum; Et licèt non omnibus vel indoctis id innoteſcat primo intuitu (ut nec facilè omnibus perſpicua ſunt etiam illa, quæ nobis jure naturali vetantur) Doctoribus tamen jure merito id ediſſerendum relinquitur juxta conſuetum Eccleſiæ morem, ut omnes ad veritatem perveſtigandam incitentur, & ſic altiùs menti inſideant quæcunque nobis Deo edocente ediſcenda ſunt. Nec aliter ipſa etiam ſacrorum Bibliorum eloquia, quàm ſubobſcurè nobis proponuntur, ut ad Scripturas ſcrutandas juxta Chriſti Domini monitum (Jo. 5.) impellamur.

Animadvertendum pariter cenſeo, nonniſi per injuriam nonnullos conqueri, quod abſolutè, ac paucis nonnullæ ex Queſnellianis theſibus proſcribantur, quamvis fortè videantur potuiſſe in ſano ſenſu, quamvis non germano, benignè acci-

pi;

pi; Perſpectum ſiquidem omnibus eſt, Heterodoxos univerſim data opera, ac mira calliditate, hæreſes paſſim diſſeminare verbis ſubobſcuris, immò ſpecioſo quodam verborum apparatu, ut ſi fortè erroris notentur, facili negotio pientiſſimum aliquem ſenſum verbis illis appingere poſſint, detorquendo tamen illa à proprio, & rigoroſo ſenſu, quem ad fallendum ſagaciter obtrudere conantur: Quod hìc præſertim factitatum eſt: At non oportuit, ut Eccleſia in profligandis hiſce theſibus à ſuo conſueto more recederet; cum ſatis ſit ad eas proſcribendas, quod in proprio, ac obvio, quem verba exhibent ſenſu, ſuſtineri non poſſint: Præſertim quia Doctorum perſpicacia in promptu eſt, qua Heterodoxorum calliditas palam fiat, enucleando veram, ac legitimam verborum ſignificationem, ut etiam Polemica, & Theologica facultate parùm tinctis innoteſcat proſcriptarum theſium in proprio, ac legitimo verborum ſenſu ab Auctoribus intento falſitas, ac fallacia. Sed ne plura; præmiſſa priùs Pontificia Conſtitutione, ad Queſnellianas theſes ſigillatim diſcutiendas, ac conterendas, Dei, ac Deiparæ ſuffultus præſidio gradum faciam, ſubjiciendo ſingulis ſuam Anacephalæoſim, in qua paucis germanus, ac obvius, quem præſeferunt verba, necnon intentus ab Auctore ſenſus enucleatur, & exploditur.

SAN-

Digitized by Google

Digitized by Google

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI DOMINI

CLEMENTIS

Divina Providentia Papæ XI.

Damnatio quamplurium Propoſitionum excerptarum ex Libro Gallico idiomate impreſſo , & in plures Tomos diſtributo , ſub titulo : *Le Nouveau Teſtament en Francois , avec des reflexions morales ſur chaque verſet , &c. A Paris* 1699 ; Ac aliter : *Abregé de la morale de l'Evangile , des Actes des Apoſtres , des Epiſtres de S. Paul , des Epiſtres Canoniques , e de l'Apocalypſe , ou Pensées Chretiennes ſur le Texte de ces Livres Sacrez , &c. A Paris* 1693. *&* 1694.

Cum prohibitione ejuſdem Libri , & aliorum quorumcunque in ejus defenſionem tam hactenus editorum , quàm in poſterum edendorum.

CLEMENS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Univerſis Chriſtifidelibus ſalutem , & Apoſtolicam Benedictionem .

UNIGENITUS DEI FILIUS pro noſtra , & totius Mundi ſalute filius hominis factus , dum Diſcipulos ſuos doctrina veritatis inſtrueret , univerſamque Eccleſiam ſuam in Apoſtolis erudiret , præſentia diſponens , & futura proſpiciens , præclaro , ac ſaluberrimo documento Nos admonuit , ut attenderemus a falſis Prophetis , qui veniunt ad Nos in veſtimentis Ovium , quorum nomine potiſſimùm demonſtrantur Magiſtri illi mendaces , & in deceptione illuſores , qui ſplendida pietatis ſpecie prava dogmata latenter inſinuantes , introducunt ſectas perditionis ſub imagine Sanctitatis ; utque faciliùs incautis obrepant , quaſi deponentes lupinam pellem , & ſeſe Divinæ Legis ſententiis , velut quibuſdam Ovium velleribus obvolventes , Sanctarum Scripturarum , adeoque etiam ipſius Novi Teſtamenti verbis , quæ multipliciter in ſuam , aliorumque perditionem depravant , nequiter abutuntur : antiqui ſcilicet , à quo progeniti ſunt , mendacii Parentis exemplo , ac magiſterio edocti , nullam omninò eſſe ad fallendum expeditiorem viam , quàm ut ubi nefarii erroris

ſubintroducitur fraudulentia, ibi divinorum verborum prætendatur authoritas.

His Nos verè Divinis monitis inſtructi, ubi primùm, non ſine intima cordis noſtri amaritudine, accepimus, Librum quendam Gallico idiomate olim impreſſum, & in plures Tomos diſtributum, ſub titulo: *Le Nouveau Teſtament en François, avec des reflexions morales ſur chaque verſet, &c. A Paris* 1699. Aliter verò: *Abregé de la morale de l'Evangile, des Actes des Apoſtres, des Epiſtres de S. Paul, des Epiſtres Canoniques, e de l'Apocalypſe, ou Penſées Chretiennes ſur le Texte de ces Livres Sacrez, &c. A Paris* 1693. *&* 1694. tametſi aliàs à Nobis damnatum, ac reverà Catholicis veritatibus pravarum doctrinarum mendacia multifariam permiſcentem, adhuc tamen tanquam ab omni errore immunem, à pluribus haberi, Chriſtifidelium manibus paſſim obtrudi, ac nonnullorum nova ſemper tentantium conſilio, & opera ſtudiosè nimis quaquaversùm diſſeminari, etiam latine redditum, ut perniciosæ inſtitutionis contagium, ſi fieri poſſit, pertranseat de gente in gentem, & de Regno ad populum alterum: verſutis hujuſmodi ſeductionibus, atque fallaciis creditum Nobis Dominicum Gregem in viam perditionis ſenſim abduci ſummoperè doluimus: adeòque Paſtoralis non minùs curæ noſtræ ſtimulis, quàm frequentibus Orthodoxæ Fidei Zelatorum querelis, maximè verò complurium Venerabilium Fratrum, præſertim Galliæ Epiſcoporum, literis, ac precibus excitati, gliſcenti morbo, qui etiam aliquando poſſet in deteriora quæque proruere, validiori aliquo remedio obviam ire decrevimus.

Et quidem ad ipſam ingruentis mali cauſam providæ noſtræ conſiderationis intuitum convertentes, perſpicuè novimus ſummam hujuſmodi Libri perniciem ideò potiſſimùm progredi, & invaleſcere, quòd eadem intus lateat, & velut improba ſanies, nonniſi ſecto ulcere foras erumpat, cùm Liber ipſe primo aſpectu legentes ſpecie quadam pietatis illiciat; molliti enim ſunt ſermones ejus ſuper oleum: ſed ipſi ſunt jacula, & quidem intento arcu ad nocendum parata, ut ſagittent in obſcuro rectos corde. Nihil propterea opportunius, aut ſalubrius præſtari à Nobis poſſe arbitrati ſumus, quàm ſi fallacem Libri doctrinam generatim ſolummodò à Nobis hactenùs indicatam, pluribus ſingillatim ex eo excerptis Propoſitionibus, diſtinctiùs, & apertiùs explicaremus, atque univerſis Chriſtifidelibus noxia Zizaniorum ſemina è medio Tritici, quo tegebantur, educta, velut ob oculos exponeremus. Ità nimirùm denudatis, & quaſi in propatulo poſitis, non uno quidem, aut altero, ſed plurimis, graviſſimiſque, tùm pridem damnatis, tùm etiam novè adinventis erroribus, planè confidimus, benedicente Domino, fore ut omnes tandem apertæ jam, manifeſtæque veritati cedere compellantur.

Id ipſum maximè è re Catholica futurum, ſedandis præſertim in florentiſſimo Galliæ Regno exortis ingeniorum variè opinantium, jamque in acerbiores ſciſſuras protendentium diſſidiis apprimè proficuum: Conſcientiarum denique tranquillitati perutile, & propemodùm neceſſarium, non modò præfati Epiſcopi, ſed & ipſe in primis Chariſſimus in Chri-

ſto

Digitized by Google

ſto Filius noſter Ludovicus Francorum Rex Chriſtianiſſimus, cujus eximium in tuenda Catholicæ Fidei puritate, extirpandiſque erroribus Zelum ſatis laudare non poſſumus, ſæpiùs Nobis eſt conteſtatus; repetitis propterea verè piis, & Chriſtianiſſimo Rege dignis officiis, atque ardentibus votis à Nobis efflagitans, ut inſtanti animarum neceſſitati prolata quantociùs Apoſtolici cenſura Judicii conſuleremus.

Hinc adſpirante Domino, ejuſque cœleſti ope confiſi, ſalutare opus ſedulò, diligenterque, ut rei magnitudo poſtulabat, aggreſſi ſumus, ac plurimas ex prædicto Libro, juxta ſupra recenſitas reſpectivè editiones, fideliter extractas, & tùm Gallico, tùm Latino idiomate expreſſas Propoſitiones à compluribus in Sacra Theologia Magiſtris, primò quidem coram duobus ex Venerabilibus Fratribus noſtris Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus accuratè diſcuti: deinde verò coram Nobis, adhibito etiam aliorum plurium Cardinalium conſilio, quàm maxima diligentia, ac maturitate, ſingularum inſuper Propoſitionum cum ipſomet Libri Textu exactiſſimè facta collatione, pluries iteratis Congregationibus, expendi, & examinari mandavimus. Hujuſmodi autem Propoſitiones ſunt, quæ ſequuntur, videlicet:

1 *QUid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipſius gratiam amiſit, niſi peccatum, & peccati conſecutiones, ſuperba paupertas, & ſegnis indigentia, hoc eſt generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum?*

2 *Jeſu Chriſti gratia, principium efficax boni cujuſcumque generis, neceſſaria eſt ad omne opus bonum; abſque illa, non ſolum nihil fit, ſed nec fieri poteſt.*

3 *In vanum Domine præcipis, ſi tu ipſe non das quod præcipis.*

4 *Ita Domine; Omnia poſſibilia ſunt ei, cui omnia poſſibilia facis, eadem operando in illo.*

5 *Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem gratiæ ſuæ, exhortationes, & gratiæ exteriores non inſerviunt, niſi ad illud magis obdurandum.*

6 *Diſcrimen inter Fœdus Judaicum, & Chriſtianum eſt, quod in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum legis a peccatore, relinquendo illum in ſua impotentia: in iſto verò Deus Peccatori dat, quod jubet, illum ſua gratia purificando.*

7 *Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmitati, imponendo ipſi ſuam legem? Quæ vero felicitas non eſt admitti ad fœdus, in quo Deus nobis donat, quod petit a nobis?*

8 *Nos non pertinemus ad novum fœdus, niſi in quantum participes ſumus ipſius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit.*

9 *Gratia Chriſti eſt gratia ſuprema, ſine qua confiteri Chriſtum nunquam poſſumus, & cum qua nunquam illum abnegamus.*

10 *Gratia eſt operatio manus Omnipotentis Dei, quam nihil impedire poteſt, aut retardare.*

11 *Gratia non eſt aliud, quam voluntas Omnipotentis Dei, jubentis, & facientis, quod jubet.*

Digitized by Google

12 *Quando Deus vult ſalvare animam, quocumque tempore, quocumque loco effectus indubitabilis ſequitur voluntatem Dei.*

13 *Quando Deus vult animam ſalvam facere, & eam tangit interiori gratiæ ſuæ manu, nulla voluntas humana ei reſiſtit.*

14 *Quantumcumque remotus a ſalute ſit Peccator obſtinatus, quando Jeſus ſe ei videndum exhibet lumine ſalutari ſuæ gratiæ, oportet, ut ſe dedat, accurrat, ſeſe humiliet, & adoret Salvatorem ſuum.*

15 *Quando Deus mandatum ſuum, & ſuam æternam locutionem comitatur unctione ſui Spiritus, & interiori vi gratiæ ſuæ, operatur illa in corde obedientiam, quam petit.*

16 *Nullæ ſunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ, quia nihil reſiſtit Omnipotenti.*

17 *Gratia eſt vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad Jeſum Chriſtum; quicumque ad eum non venit, poſtquam audivit vocem exteriorem Filii, nullatenus eſt doctus a Patre.*

18 *Semen verbi, quod manus Dei irrigat, ſemper affert fructum ſuum.*

19 *Dei gratia nihil aliud eſt, quam ejus omnipotens voluntas: hæc eſt idea, quam Deus ipſe Nobis tradit in omnibus ſuis Scripturis.*

20 *Vera gratiæ idea eſt, quod Deus vult ſibi a nobis obediri, & obeditur; imperat, & omnia fiunt; loquitur tanquam Dominus, & omnia ſibi ſubmiſſa ſunt.*

21 *Gratia Jeſu Chriſti eſt gratia fortis, potens, ſuprema, invincibilis, utpote quæ eſt operatio voluntatis Omnipotentis, ſequela, & imitatio operationis Dei incarnantis, & reſuſcitantis Filium ſuum.*

22 *Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis, cum libero ipſius voluntatis conſenſu, demonſtratur illicò nobis, in Incarnatione, veluti in fonte, atque Archetypo omnium aliarum operationum miſericordiæ, & gratiæ, quæ omnes ita gratuitæ, atque ita dependentes a Deo ſunt, ſicut ipſa originalis operatio.*

23 *Deus ipſe nobis ideam tradidit omnipotentis operationis ſuæ gratiæ, eam ſignificans per illam, qua Creaturas è nihilo producit, & mortuis reddit vitam.*

24 *Juſta idea, quam Centurio habet de Omnipotentia Dei, & Jeſu Chriſti, in ſanandis Corporibus ſolo motu ſuæ voluntatis, eſt imago ideæ, quæ haberi debet de omnipotentia ſuæ gratiæ in ſanandis animabus a cupiditate.*

25 *Deus illuminat animam, & eam ſanat æque ac corpus ſola ſua voluntate; jubet, & ipſi obtemperatur.*

26 *Nullæ dantur gratiæ, niſi per Fidem.*

27 *Fides eſt prima gratia, & fons omnium aliarum.*

28 *Prima gratia, quam Deus concedit Peccatori, eſt peccatorum remiſſio.*

29 *Extra Eccleſiam nulla conceditur gratia.*

30 *Omnes, quos Deus vult ſalvare per Chriſtum, ſalvantur infallibiliter.*

31 *Deſideria Chriſti ſemper habent ſuum effectum; pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat.*

32 *Jeſus Chriſtus ſe morti tradidit ad liberandum pro ſemper ſuo ſanguine Pri-*

moge-

Digitized by Google

mogenitos, ideſt Electos, de manu Angeli exterminatoris.

33 *Proh quantum oportet bonis terrenis, & ſibimetipſi renunciaſſe, ad hoc ut quis fiduciam habeat ſibi, ut ita dicam, appropriandi Chriſtum Jeſum, ejus amorem, mortem, & myſteria, ut facit Sanctus Paulus dicens: Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me.*

34 *Gratia Adami non producebat, niſi merita humana.*

35 *Gratia Adami eſt ſequela creationis, & erat debita naturæ ſanæ, & integræ.*

36 *Differentia eſſentialis inter gratiam Adami, & ſtatus innocentiæ, ac gratiam Chriſtianam eſt, quod primam unuſquiſque in propria perſona recepiſſet: iſta vero non recipitur, niſi in perſona Jeſu Chriſti reſuſcitati, cui nos uniti ſumus.*

37 *Gratia Adami, ſanctificando illum in ſemetipſo, erat illi proportionata: Gratia Chriſtiana nos ſanctificando in Jeſu Chriſto, eſt omnipotens, & digna Filio Dei.*

38 *Peccator non eſt liber, niſi ad malum, ſine gratia Liberatoris.*

39 *Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, niſi ad aberrandum, ardoris, niſi ad ſe præcipitandum, virium, niſi ad ſe vulnerandum; Eſt capax omnis mali, & incapax ad omne bonum.*

40 *Sine gratia nihil amare poſſumus, niſi ad noſtram condemnationem.*

41 *Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in Philoſophis Ethnicis, non poteſt venire, niſi a Deo, & ſine gratia non producit, niſi præſumptionem, vanitatem, & oppoſitionem ad ipſum Deum; loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris.*

42 *Sola gratia Chriſti reddit hominem aptum ad Sacrificium Fidei; ſine hoc nihil, niſi impuritas, nihil, niſi indignitas.*

43 *Primus effectus gratiæ baptiſmalis eſt facere, ut moriamur peccato; adeo ut ſpiritus, cor, ſenſus non habeant plus vitæ pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus Mundi.*

44 *Non ſunt, niſi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes noſtræ naſcuntur; Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & Amor, quo nos ipſos, ac Mundum diligimus, qui, quod ad Deum referendum eſt, non refert, & propter hoc ipſum fit malus.*

45 *Amore Dei in corde Peccatorum non amplius regnante, neceſſe eſt, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omneſque actiones ejus corrumpat.*

46 *Cupiditas, aut Charitas, uſum ſenſuum bonum, vel malum faciunt.*

47 *Obedientia legis profluere debet ex fonte; & hic fons eſt Charitas. Quando Dei amor eſt illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum eſt, quod apparet exterius; alioquin non eſt, niſi hypocriſis, aut falſa juſtitia.*

48 *Quid aliud eſſe poſſumus, niſi tenebræ, niſi aberratio, & niſi peccatum ſine Fidei lumine, ſine Chriſto, & ſine Charitate?*

49 *Ut nullum peccatum eſt ſine amore noſtri, ita nullum eſt opus bonum ſine amore Dei.*

50 *Fruſtra clamamus ad Deum, Pater mi: ſi ſpiritus Charitatis non eſt ille, qui clamat.*

Digitized by Google

51 *Fides juſtificat, quando operatur; ſed ipſa non operatur, niſi per Charitatem.*

52 *Omnia alia ſalutis media continentur in fide, tanquam in ſuo germine, & ſemine; Sed hæc fides non eſt abſque amore, & fiducia.*

53 *Sola Charitas Chriſtiano modo facit (actiones Chriſtianas) per relationem ad Deum, & Jeſum Chriſtum.*

54 *Sola Charitas eſt, quæ Deo loquitur, eam ſolam Deus audit.*

55 *Deus non coronat, niſi Charitatem; qui currit ex alio impulſu, & ex alio motivo, in vanum currit.*

56 *Deus non remunerat niſi Charitatem, quoniam charitas ſola Deum honorat.*

57 *Totum deeſt Peccatori, quando ei deeſt ſpes, & non eſt ſpes in Deo, ubi non eſt amor Dei.*

58 *Nec Deus eſt, nec Religio, ubi non eſt Charitas.*

59 *Oratio Impiorum eſt novum peccatum, & quod Deus illis concedit, eſt novum in eos judicium.*

60 *Si ſolus ſupplicii timor animat pœnitentiam, quo hæc eſt magis violenta, eo magis ducit ad deſperationem.*

61 *Timor nonniſi manum cohibet, cor autem tandiu peccato addicitur, quandiu ab amore juſtitiæ non ducitur.*

62 *Qui a malo non abſtinet, niſi timore pœnæ, illud committit in corde ſuo, & jam eſt Reus coram Deo.*

63 *Baptizatus adhuc eſt ſub lege ſicut Judæus, ſi legem non adimpleat, aut adimpleat ex ſolo timore.*

64 *Sub maledicto legis nunquam fit bonum, quia peccatur ſive faciendo malum, ſive illud non niſi ob timorem evitando.*

65 *Moyſes, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores legis mortui ſunt, abſque eo quod ullum Deo dederint filium, cum non effecerint niſi mancipia per timorem.*

66 *Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipſum venire cum brutalibus paſſionibus, neque adduci per inſtinctum naturalem, aut per timorem, ſicuti Beſtiæ, ſed per fidem, & per amorem, ſicuti filii.*

67 *Timor ſervilis non ſibi repræſentat Deum, niſi ut Dominum durum, imperioſum, injuſtum, intractabilem.*

68 *Dei Bonitas abbreviavit viam ſalutis claudendo totum in Fide, & precibus.*

69 *Fides, uſus, augmentum, & præmium Fidei, totum eſt donum puræ liberalitatis Dei.*

70 *Nunquam Deus affligit innocentes, & afflictiones ſemper ſerviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum Peccatorem.*

71 *Homo ob ſui conſervationem poteſt ſe ſe diſpenſare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejus utilitatem.*

72 *Nota Eccleſiæ Chriſtianæ eſt, quod ſit Catholica, comprehendens & omnes Angelos Cœli, & omnes Electos, & juſtos terræ, & omnium Sæculorum.*

73 *Quid eſt Eccleſia, niſi cœtus Filiorum Dei manentium in ejus ſinu, adoptatorum in Chriſto, ſubſiſtentium in ejus perſona, redemptorum ejus ſanguine, viventium ejus ſpiritu, agentium per ejus gratiam, & expectantium gratiam futuri Sæculi?*

74 *Ec-*

Digitized by Google

74 *Eccleſia, ſive integer Chriſtus, Incarnatum Verbum habet ut Caput, omnes vero Sanctos ut membra.*

75 *Eccleſia eſt unus ſolus homo, compoſitus ex pluribus membris, quorum Chriſtus eſt Caput, vita, ſubſiſtentia, & perſona; Unus ſolus Chriſtus, compoſitus ex pluribus Sanctis, quorum eſt Sanctificator.*

76 *Nihil ſpatioſius Eccleſia Dei, quia omnes Electi, & Juſti omnium Sæculorum illam componunt.*

77 *Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Chriſti, ceſſat interius habere Deum pro Patre, & Chriſtum pro Capite.*

78 *Separatur quis a Populo Electo, cujus figura fuit Populus Judaicus, & Caput eſt Jeſus Chriſtus, tam non vivendo ſecundum Euangelium, quam non credendo Euangelio.*

79 *Utile, & neceſſarium eſt omni tempore, omni loco, & omni perſonarum generi ſtudere, & cognoſcere ſpiritum, Pietatem, & Myſteria Sacræ Scripturæ.*

80 *Lectio Sacræ Scripturæ eſt pro omnibus:*

81 *Obſcuritas Sancta verbi Dei non eſt Laicis ratio diſpenſandi ſe ipſos ab ejus lectione.*

82 *Dies Dominicus a Chriſtianis debet ſanctificari lectionibus pietatis, & ſuper omnia Sanctarum Scripturarum. Damnoſum eſt velle Chriſtianum ab hac lectione retrahere.*

83 *Eſt illuſio ſibi perſuadere, quod notitia Myſteriorum Religionis non debeat communicari fœminis, lectione Sacrorum librorum. Non ex fœminarum ſimplicitate, ſed ex ſuperba virorum ſcientia, ortus eſt ſcripturarum abuſus, & natæ ſunt hæreſes.*

84 *Abripere e Chriſtianorum manibus novum Teſtamentum, ſeu eis illud clauſum tenere, auferendo eis modum illud intelligendi, eſt illis Chriſti os obturare.*

85 *Interdicere Chriſtianis lectionem Sacræ Scripturæ, præſertim Euangelii, eſt interdicere uſum luminis filiis lucis, & facere ut patiantur ſpeciem quamdam excommunicationis.*

86 *Eripere ſimplici Populo hoc ſolatium, jungendi vocem ſuam voci totius Eccleſiæ, eſt uſus contrarius praxi Apoſtolicæ, & intentioni Dei.*

87 *Modus plenus ſapientia, lumine, & Charitate, eſt dare animabus tempus portandi cum humilitate, & ſentiendi ſtatum peccati, petendi ſpiritum pœnitentiæ, & contritionis, & incipiendi, adminus, ſatisfacere juſtitiæ Dei, antequam reconcilientur.*

88 *Ignoramus quid ſit peccatum, & vera pænitentia, quando volumus ſtatim reſtitui poſſeſſioni bonorum illorum, quibus nos peccatum ſpoliavit, & detrectamus ſeparationis iſtius ferre confuſionem.*

89 *Quartus decimus gradus converſionis Peccatoris eſt, quod, cum ſit jam reconciliatus, habet jus aſſiſtendi Sacrificio Eccleſiæ.*

90 *Eccleſia authoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Paſtores de conſenſu, ſaltem præſumpto, totius Corporis:*

91 *Excommunicationis injuſtæ metus nunquam debet nos impedire ab implendo debito noſtro. Nunquam eximus ab Eccleſia, etiam quando hominum nequi-*

Digitized by Google

quitia, videmur ab ea expulſi, quando Deo, Jeſu Chriſto, atque ipſi Eccleſiæ per Charitatem affixi ſumus.

92 *Pati potius in pace excommunicationem, & anathema injuſtum, quam prodere veritatem, eſt imitari Sanctum Paulum: tantum abeſt, ut ſit erigere ſe contra Authoritatem, aut ſcindere unitatem.*

93 *Jeſus quandoque ſanat vulnera, quæ præceps Primorum Paſtorum feſtinatio infligit, ſine ipſius mandato; Jeſus reſtituit, quod ipſi inconſiderato Zelo reſcindunt.*

94 *Nihil pejorem de Eccleſia opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic dominatum exerceri ſupra fidem fidelium, & foveri diviſiones propter res, quæ nec fidem lædunt, nec mores.*

95 *Veritates eo devenerunt, ut ſint lingua quaſi peregrina pleriſque Chriſtianis, & modus eas prædicandi eſt veluti idioma incognitum; adeo remotus eſt a ſimplicitate Apoſtolorum, & ſupra communem captum fidelium; Neque ſatis advertitur, quod hic defectus ſit unum ex ſignis maxime ſenſibilibus ſenectutis Eccleſiæ, & iræ Dei in Filios ſuos.*

96 *Deus permittit, ut omnes Poteſtates ſint contrariæ Prædicatoribus veritatis, ut ejus victoria attribui non poſſit, niſi Divinæ gratiæ.*

97 *Nimis ſæpe contingit, membra illa, quæ magis ſanctè, ac magis ſtrictè unita Eccleſiæ ſunt, reſpici, atque tractari tanquam indigna, ut ſint in Eccleſia, vel tanquam ab ea ſeparata; ſed Juſtus vivit ex fide, & non ex opinione hominum.*

98 *Status perſecutionis, & pœnarum, quas quis tolerat, tanquam Hæreticus, flagitioſus, & impius, ultima plerumque probatio eſt, & maxime meritoria, utpote quæ facit hominem magis conformem Jeſu Chriſto.*

99 *Pervicacia, præventio, obſtinatio in nolendo aut aliquid examinare, aut agnoſcere ſe fuiſſe deceptum, mutant quotidie quoad multos in odorem mortis id, quod Deus in ſua Eccleſia poſuit, ut in ea eſſet odor vitæ, V. G. bonos libros, inſtructiones, ſancta exempla, &c.*

100 *Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus, perſequendo veritatem, ejuſque diſcipulos, Tempus hoc advenit......... Haberi, & tractari a Religionis Miniſtris, tamquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tanquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in ſocietate Sanctorum, eſt hominibus piis morte corporis mors terribilior. Fruſtra quis ſibi blanditur de ſuarum intentionum puritate, & Zelo quodam Religionis, perſequendo flamma, ferroque viros probos, ſi propria paſſione eſt excæcatus, aut abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus ſacrificare Deo Impium, & ſacrificamus Diabolo Dei Servum.*

101 *Nihil ſpiritui Dei, & doctrinæ Jeſu Chriſti magis opponitur, quam communia facere juramenta in Eccleſia, quia hoc eſt multiplicare occaſiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis, & efficere, ut nomen, & veritas Dei aliquando deſerviant conſilio Impiorum.*

Auditis itaque tum voce, tum ſcripto Nobis exhibitis præfatorum Cardinalium, aliorumque Theologorum ſuffragiis, divinique in primis luminis,

Digitized by Google

minis, privatis ad eũm finem, publiciſque etiam indictis precibus, implorato præſidio; omnes, & ſingulas Propoſitiones præinſertas, tanquam falſas, & captioſas, malè ſonantes, piarum aurium offenſivas, ſcandaloſas, pernicioſas, temerarias, Eccleſiæ, & ejus praxi injurioſas, neque in Eccleſiam ſolum, ſed etiam in Poteſtates ſæculi contumelioſas, ſeditioſas, impias, blaſphemas, ſuſpectas de hæreſi, ac hæreſim ipſam ſapientes, necnon hæreticis, & hæreſibus, ac etiam ſchiſmati faventes, erroneas, hæreſi proximas, pluries damnatas, ac demum etiam hæreticas, variaſque hæreſes, & potiſſimùm illas, quæ in famoſis Janſenii Propoſitionibus, & quidem in eo ſenſu, in quo hę damnatæ fuerunt, acceptis, continentur, manifeſtè innovantes, reſpectivè, hac noſtra perpetuò valitura Conſtitutione declaramus, damnamus, & reprobamus.

Mandantes omnibus utriuſque ſexus Chriſtifidelibus, ne de dictis Propoſitionibus ſentire, docere, prædicare aliter præſumant, quàm in hac eadem Noſtra Conſtitutione continetur; ita ut quicumque illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis, etiam diſputativè, publicè, aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, Eccleſiaſticis cenſuris, aliiſque contra ſimilia perpetrantes à Jure ſtatutis pœnis ipſo facto, abſque alia declaratione, ſubjaceat.

Cæterum per expreſſam præfatarum Propoſitionum reprobationem alia in eodem Libro contenta nullatenus approbare intendimus; cum præſertim in decurſu examinis complures alias in eo deprehenderimus Propoſitiones illis, quæ, ut ſupra, damnatæ fuerunt, conſimiles, & affines, iiſdemque erroribus imbutas: nec ſanè paucas ſub imaginario quodam, veluti graſſantis hodie perſecutionis obtentu, inobedientiam, & pervicaciam nutrientes, eaſque falſo Chriſtianæ patientiæ nomine prædicantes; quas propterea ſingulatim recenſere, & nimis longum eſſe duximus, & minimè neceſſarium; ac demum, quod intolerabilius eſt, Sacrum ipſum Novi Teſtamenti Textum damnabiliter vitiatum compererimus, & alteri dudum reprobatæ verſioni Gallicæ Montenſi in multis conformem: à vulgata verò editione, quæ tot Sæculorum uſu in Eccleſia probata eſt, atque ab Orthodoxis omnibus pro authentica haberi debet, multipliciter diſcrepantem, & aberrantem, pluriesque in alienos, exoticos, ac ſæpè noxios ſenſus, non ſine maxima perverſitate detortum.

Eumdem propterea Librum, utpotè per dulces ſermones, & benedictiones, ut Apoſtolus loquitur, hoc eſt, ſub falſa piæ inſtitutionis imagine, ſeducendis Innocentium cordibus longè accommodatum, ſive præmiſſis, ſive alio quovis titulo inſcriptum, ubicumque, & quocumque alio idiomate, ſeu quavis editione, aut verſione hactenus impreſſum, aut in poſterum (quod abſit) imprimendum, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium iterum prohibemus, ac ſimiliter damnamus; quemadmodum etiam alios omnes, & ſingulos in ejus defenſionem tam ſcripto, quàm typis editos, ſeu forſan (quod Deus avertat) edendos libros, ſeu libellos, eorumque lectionem, deſcriptionem, retentionem, & uſum omnibus,

bus, & ſingulis Chriſtifidelibus ſub pœna excommunicationis per contrafacientes ipſo facto incurrenda, prohibemus pariter, & interdicimus.

Præcipimus inſuper Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, aliiſque locorum Ordinariis; necnon hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, ut contradictores, & rebelles quoſcumque per cenſuras, & pœnas præfatas, aliaque Juris, & facti remedia, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio, omninò coerceant, & compellant.

Volumus autem, ut earumdem præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem fides prorſus adhibeatur, quæ ipſis originalibus literis adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ declarationis, damnationis, mandati, prohibitionis, & interdictionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo ſeptingenteſimo decimo tertio, ſexto Idus Septembris, Pontificatus Noſtri Anno Decimotertio.

I. Card. Prodatarius.

F. Oliverius.

Viſa de Curia L. Sergardus.

Loco ✠ Plumbi.

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

L. Martinettus.

Anno à Nativitate Domini Noſtri Jeſu Chriſti milleſimo ſeptingenteſimo decimo tertio, Indictione ſexta, die verò decima Septembris, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini Noſtri Domini Clementis Divina Providentia Papæ XI. Anno decimotertio ſupradictæ Literæ Apoſtolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad Valvas Eccleſiæ Lateranen., & Baſilicæ Principis Apoſtolorum, Cancellariæ Apoſtolicæ, Curiæ Generalis in Monte Citatorio, in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis ſolitis, & conſuetis Urbis per me Petrum Romulatium Apoſtolicum Curſorem.

Antonius Placentinus Magiſter Curſorum.

PRO-

Digitized by Google

PROPOSITIO I.

Quid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipſius gratiam amiſit, niſi peccatum, & peccati conſecutiones, ſuperba paupertas, & ſegnis indigentia, hoc eſt generalis impotentia ad laborem, ad Orationem, & ad omne opus bonum? *Ita Queſnellus Lucæ cap. 16. num. 3. in editione 1693., & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Theſes Queſnellianæ Janſenianos errores recudunt. II. Dum fœditas peccati ob oculos in hac theſi ponitur, impiè aſſeritur, eſſe in peccatore generalem impotentiam ad quodvis bonum opus.

III. At neque liberum arbitrium per peccatum extinguitur; neque tollitur potentia ad exercenda opera honeſta. IV. Quod à lege naturali peccatori præcipitur, debet poſſe executioni mandari. V. Aliter poſt primum peccatum non poſſet amplius homo peccare. VI. Neque enim ſatis eſt, quod reliqua peccata ſint imputabilia in cauſa. VII. Arbitrium per peccatum non remanet peccati ſervum, & determinatum ad peccandum. VIII. Poteſt quippe ſaltem opera naturalia honeſta, præſertim urgente præcepto, exercere.

IX. Concupiſcentiæ, & Dæmonis dominatum poteſt peccator excutere, cum poſſit iis diſſentire. X. In quonam ſenſu dicitur Deus non pati nos tentari ſupra id quod poſſumus? XI. Explicatur illud Arauſicani, & Auguſtini, Nemo de ſuo habet niſi peccatum, & mendacium. *XII. Et quomodo ibi regnet Cupiditas, ubi non eſt Charitas.*

I. EO collineat hæc, & quamplurimæ ex ſequentibus Theſibus, ut evincant, quod Janſenius in quinque illis ſuis profligatis Propoſitionibus contendebat; videlicet: Aliqua Dei præcepta, etiam juſtis impoſita (& à fortiori præceptum pœnitentiæ impoſitum peccatori) eſſe impoſſibilia, ac deeſſe gratiam, ut impleantur; Gratiæ interiori in natura lapſa nunquam à voluntate reſiſti; ut proinde peccator nonniſi per gratiam Chriſti ineluctabilem converti poſſit, ad quam nullatenus valeat per orationem, & alios actus ſupernaturales prævios, fidei, ſpei, doloris, ac dilectionis liberè ſe diſponere: Ad merendum, ſi peccator reſurgat, & ad demerendum, ſi non reſurgat, ſufficere libertatem à coactione: Semipelagianiſmum ſapere gratiam reſiſtibilem, quatenus initium aliquod ad opera ſalutaria haberetur à nobis, ſi poſſemus gratiæ reſiſtere, aut obtemperare illam determinando ad conſenſum: Denique Chriſtum D. non eſſe mortuum, nec oraſſe pro peccatoribus deſtitutis gratia efficaciſſima, qua actu reſurgant. Ex quibus omnibus, ſi verum haberent, ritè inferretur, incaſſum conari peccatores ad reſurgendum, incaſſum etiam juſtos conari ad perſeverandum in accepta juſtitia; Et quod attinet ad orationem, labores, & alia pietatis opera, non debere peccatorem eſſe ſolicitum, cum ad ea præſtanda ſit impotens, & ſi gratia interiori ſubleve-

Digitized by Google

levetur, non poſſit illi obluctari; nec debere de iiſdem operibus juſtos etiam eſſe anxios; ſiquidem ſi gratia interiori excitentur, non poterunt contra niti, atque adeò ea præſtabunt; ſecus verò nullatenus poterunt operationes iſtas ſalutares exercere. Integrum proinde unicuique erit in natura lapſa Epicureorum inſtar curare cuticulam, & abdomini inſervire: Salvantur quippe quotquot gratia iſta irreſiſtibili inſtructi ſunt, videlicet dumtaxat Electi, pro quibus ſolùm Chriſtus oravit, ac ſanguinem fudit pretioſiſſimum ad hanc illis gratiam obtinendam; cęteros verò, velint, nolint, damnationem ſubire neceſſe eſt: Unde ad torturam dumtaxat deſerviret ſolicitudo illa, quam Deus à nobis exigit verbis illis Deut. 4. *Cuſtodite ſolicite animas veſtras*: & verbis Michææ 6. *Indicabo tibi, ò homo, quid ſit bonum, & quid Dominus requirat à te: Utique diligere judicium, & facere miſericordiam, & ſolicitum ambulare cum Deo tuo*. Quandoquidem ſolicitudo iſthæc, & anxietas nihil conferret Electis ad ſalutem obtinendam, nihilque conferret Reprobis ad gehennam declinandam: Propterea ſicut omnis ſolicitudo de rebus temporalibus deponenda eſt, eo quod Divina, ac paterna Providentia non deeſt inquirentibus Dominum; unde dicitur Matth. 6. *Nolite ſoliciti eſſe, dicentes: Quid manducabimus? aut quid bibemus? aut quo operiemur? Hæc enim omnia Gentes inquirunt; Scit enim Pater veſter, quia his omnibus indigetis*: Ita deponenda eſſet etiam omnis de rebus æternis ſolicitudo; quia Divina in ordine ſupernaturali Providentia Electis ſuis non deſideratur in iis omnibus, quibus indigent; Reprobis verò nullatenus vult opitulari.

Hæc tamen omnia omnes Janſenii aſſeclæ, ac præſertim harum Theſium Auctor, fucoſis verbis, ac ſpeciem quandam pietatis non rarò pręſeferentibus inſinuant, commendando gratiam per Chriſtum collatam, ſummis illam laudibus extollendo, tanquam omnipotentem, ſupremam, fortem, invincibilem, ut videre eſt in theſi 21., celebrando pariter pretium noſtræ Redemptionis, tanquam efficaciter redemptivum omnium omninò Electorum, pro quibus dumtaxat in Cruce ſolutum fuit. At dum gratiam Dei commendant tanquam omnipotentem, illam clanculum deprimunt tanquam everſivam libertatis indifferentiæ ad merendum requiſitæ: & dum Chriſti Sanguini Salutem Electorum referunt acceptam, Chriſti Redemptionem enervant, tanquam ex parte ſua excluſivam Reproborum, pro quibus ne oravit quidem Chriſtus D.; nedum Sanguinem fudit, ut habet Janſenianorum Anteſignanus Calvinus lib. 1. Inſtit. in cap. 17. Jo: dicens: *Chriſtum proprii gregis ſui ſolummodò ſolicitum fuiſſe, & pro electis ſuis dumtaxat oraſſe*.

II. Deſcendo nunc cominus ad detegendas primæ hujuſce Theſis technas, & virus, quod per illam propinatur. Quid ſpecioſius ad deterrendos homines à culpis, quàm earum fęditatem oſtendere, & ærumnas inde promanantes ſub oculos ponere? quod adeò luculenter in hac theſi præſtatur, dum deploratur ſtatus peccatoris, qui poſt Dei, ejuſque gratiæ amiſſionem ſolum habet in contubernio peccatum, ejuſque pediſſequam innumerabilium malorum turbam, videlicet reatum odii divini, ac

Digitized by Google

ni, ac pœnæ æternæ, nuditatem ſuperbiæ conſociatam, ut peccatori appingi poſſit illud Apoc. 3. *Dicis, quod dives ſum, & locupletatus, & nullius egeo, & neſcis, quia tu es miſer, & miſerabilis, & pauper, & cæcus, & nudus*; præterea indigentiam, ac egeſtatem torpentem, & ignavam cum latepatentiſſima impotentia ad laborandum, & orandum pro reſipiſcentia, & ad quodcumque opus honeſtum exercendum; ut videatur vafris hiſce verbis inculcari illud Iſaiæ 1. *Væ Genti peccatrici, populo gravi iniquitate, ſemini nequam*, &c. *Omne caput languidum, & omne cor mœrens; à planta pedis uſque ad verticem non eſt in eo ſanitas*: Aut illud Oſeæ 9. *Væ eis, cum receſſero ab eis*. Nihilominus quid efficacius ad peccatorem in ſuo barathro relinquendum, & ad incitandum illum ad deſperationem, ac ad novas culpas perpetrandas, quam ſimul hoc errore illum imbuere, quod irriti ſint ipſius conatus, nullas habeat vires ad orandum, nullas ad opera pietatis exercenda, quibus opem a Deo imploret, ut reſurgat; ſed ſolum in manu Dei eſſe gratiam efficaciter vivificantem, dandam unicè Electis ſuis, pro quibus Chriſtus oravit; nullatenus aliis, qui in illorum ſyllabo non ſunt aſcripti, quamvis toto niſu conentur ad orandum, ad jejunandum, ad credendum, ad ſperandum, ad dolendum de propriis reatibus, atque ad Deum diligendum?

Ecce quomodo in hac theſi mira calliditate error Bajanorum recuditur; quod ſcilicet homo poſt lapſum nonniſi ad peccandum valeat: Dicitur enim in 35. ex damnatis Baji theſibus: *Omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt*: Et in 40. *In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati*. Sanctum quippe eſt apud Bajanos, & Janſenianos, non eſſe poſſibilem in natura lapſa ullum actum virtutis condiſtinctæ a charitate ſupernaturali, quæ ſit gratia per Chriſtum noſtræ ſalutis vindicem, medicinalis, efficax, & invincibilis; idque propter imbecillitatem contractam ex lapſu; ut proinde proſcripta etiam fuerit theſis 38. ejuſdem Baji dicens: *Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitioſa eſt cupiditas, qua Mundus diligitur, quæ a Joanne probibetur; aut laudabilis illa Charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur*. Quem errorem iterum recudere paucis ab hinc annis Janſeniani conati ſunt; ut debuerit iterum ab Alexandro VIII. profligari theſis illa ſeptima, quæ ſimiliter habet: *Omnis humana actio deliberata, vel Dei eſt, vel mundi; ſi Dei, Charitas Patris eſt; ſi mundi, Concupiſcentia carnis, hoc eſt mala eſt*.

III. Oſtenditur nunc hujus primæ Queſnellianæ theſis falſitas, quia per peccatum non tollitur ab homine liberum arbitrium, nec poteſtas ad declinandas novas culpas, atque adeo ad ponendum opus bonum, quando illud præcipitur; paſſim autem præcipitur peccatori, ut pœnitentiam agat, & convertatur ad Dominum, & ut bonis actibus, præſertim Theologalibus fidei, & ſpei ad recuperandam gratiam amiſſam, & ad remiſſionem obtinendam ſe diſponat; ergo non eſt per peccatum adeo viribus deſtitutus, ut ſit in eo generalis impotentia ad quodcunque opus bonum. Præſertim quia etiam deſtitutus gratia habituali ſanctificante, ac deſtitutus auxiliis gratiæ ſupernaturalis poteſt honeſte operari in ordine naturali.

Quod

Quod docuit Auguſt. lib. de Patientia c. 26. commendando patientiam ejus, qui in ſchiſmate conſtitutus, atque adeo ſine gratia juſtificante, tolerat ærumnas, dicens: *Si quis non habens charitatem in aliquo ſchiſmate conſtitutus, nec Chriſtum negat, patitur tribulationes, anguſtias, famem &c. nullo modo iſta culpanda ſunt; immo verò & hæc laudanda patientia eſt.*

IV. Confirmatur primò, quia lex naturalis præcipit, & conſulit non ſolum homini innocenti, ſed etiam lapſo opera moraliter bona, (quamvis nulla adeſſet providentia ſupernaturalis indebita naturæ, quæ tam homini lapſo, quam innocenti negari poteſt a Deo) nulla autem lex præcipere poteſt, aut conſulere opera, quę præſtari non poſſunt: ergo quamvis nulla eſſet providentia ſupernaturalis, (quæ de facto datur ſuppoſita elevatione naturę ad finem ſupernaturalem diſponens de auxiliis gratiæ) adhuc poſſibilia ſunt homini lapſo opera moraliter bona.

V. Confirmatur ulterius, quia ſi homo poſt primum peccatum non poſſet viribus naturæ edere opera moraliter bona, & adjutus auxiliis ſupernaturalibus non poſſet per opera ſupernaturalia, præſertim orando, credendo, ſperando, dolendo de peccatis ad recuperandam gratiam amiſſam ſe diſponere, ſequeretur, quod poſt primum peccatum non poſſet amplius peccare; ſicuti ſi natura innocens non poſſet opera moraliter bona ponere, ſed ſolum mala, peccata non eſſent illi imputabilia, dicente Auguſt. lib. 3. de lib. arb. c. 18. *Quis enim peccat in eo, quod nullo modo cavere poteſt? Peccatur autem? ergo caveri poteſt:* & lib. de duab. animab. cap. 12. *Peccati reum teneri quenquam, quia non fecit, quod facere non poſſit, ſummæ iniquitatis eſt, & inſaniæ:* Ergo ſi poſt primum peccatum homo manet impotens ad quodvis bonum opus, & ex neceſſitate ponit malum, non eſſet vituperabilis, nec punibilis propter alia opera mala; atque adeo non poſſet amplius peccare, ſed remaneret homo poſt primum peccatum inſtar naturæ (quam ſomniarunt Manichæi, & alii Heterodoxi), quæ ex ſua conditione eſſet mala, & determinata ad peccandum; unde ſicut huic naturæ non poſſet vitio verti malitia ulla, ita nec homini poſt primum peccatum poſſet vitio verti aliud opus malum; cum par ratio impoſſibilitatis ad bonum, & neceſſitatis ad malum militet in utroque caſu.

VI. Neque dicas, quod poſt primum peccatum reliqua ſint imputabilia, & libera in cauſa; unde diſpar ratio inter naturam innocentem determinatam ad peccandum, & hominem lapſum, qui pariter ad peccandum ſit determinatus: Sicut homicidium patratum in ebrietate eſt imputabile, & punibile in cauſa ſua; & Dęmones peccant in inferno peccato imputabili in cauſa; quamvis propter ea peccata ibi patrata non puniantur, eo quod ſint in termino.

Nam contra eſt, quia proſcripta jam eſt ab Alexandro VIII. prima illa propoſitio: *In ſtatu naturæ lapſæ ad peccatum formale, & demeritum ſufficit illa libertas, qua voluntarium, & liberum fuit in cauſa ſua, peccato originali, & libertate Adæ peccantis;* In cujus expoſitione diximus paritatem de ebrio retorqueri; nam ſicut ebrius in omnium ſententia non committit novum peccatum, quando

in

Digitized by Google

in ebrietate alium occidit, idque ex defectu libertatis formalis; quamvis peccaverit, tum adverſus temperantiam, tum adverſus juſtitiam, quando ſe inebriavit prȩvidens homicidium in ebrietate ſecuturum: ita non committeret nova peccata ex ejuſdem libertatis formalis defectu, qui poſt primum peccatum innumera alia perpetrat mala. Quod attinet ad Dæmones, ſi verè peccant in inferno formaliter, peccato illis imputabili, dicendum cum Scoto, Valentia, Durando, & aliis apud Ripaldam t. 3. diſp. 18. n. 142. quod ſint phyſicè liberi ad non peccandum, quamvis ex vi cruciatuum, inſpiciendo Deum ut ultorem, moraliter ſolùm neceſſitentur ad illum odio habendum. Vel ſi dicatur cum nonnullis, (quos refert, ac merito refellit Suarius lib. 8. de Angelis, cap. 10.) quod phyſicè neceſſitentur ad peccandum, eo quod Deus deneget illis concurſum paratum ad quamcunque operationem bonam eliciendam, & ſimul infundat habitum neceſſitantem ad malè operandum; in tali caſu negandum, quod in inferno peccent formaliter odio habendo Deum; ſolùm enim h. m. odium eſſet peccatum materiale, & actus pȩnalis potiùs, quàm peccaminoſus, ut ſunt in nobis actus concupiſcȩntiæ, necnon actiones diſſonæ legi divinæ, quando patrantur cum ignorantia invincibili; quæ ſolùm analogicè dicuntur peccata, cùm re vera ſint materiales tranſgreſſiones divinæ legis, & effectus, ac pœnæ peccati.

VII. Ex quibus omnibus fit primò, falſum eſſe, quod poſt amiſſum Deum, ejuſque amicitiam, nihil peccatori ſuperſit præter peccatum; ita ſcilicet, ut nec ſuperſit liberum arbitrium, prout contendit Janſenius ex Calvino, & Luthero, qui docebant poſt peccatum remanere quidem voluntatem, ſed peccati, & concupiſcentiæ ſervam, adeo ut propter imbecillitatem non poſſet amplius ſe ipſam determinare, ſed aliunde eſſet determinabilis, aut à gratia ad bonum, aut à concupiſcentia ad malum; ut proinde liberum arbitrium res eſſet de ſolo titulo, imò titulus ſine re, cum re vera ſub jugi, ac duriſſima ſervitute peccati potius deberet appellari ſervum arbitrium, quam liberum. Hoc enim diſertiſſimis verbis damnavit Tridentinum ſeſſ. 6. can. 5. ubi habetur: *Si quis liberum hominis arbitrium poſt Adæ peccatum, amiſſum, & extinctum eſſe dixerit, aut rem eſſe de ſolo titulo, imò titulum ſine re, figmentum denique à Sathana invectum in Eccleſiam, anathema ſit.*

VIII. Fit 2. falſum pariter eſſe, quod poſt peccatum nihil remaneat præter generalem impotentiam ad quodvis bonum opus; ſi enim daretur hæc impotentia, etiam urgente prȩcepto de ponendo opere honeſto, Deus tunc impoſſibilia prȩciperet. Prȩterea hȩc generalis impotentia excluderet potentiam exercendi quemcumque actum, etiam naturaliter dumtaxat honeſtum. Quod quantum a recta ratione, & à regula fidei exorbitet, nemo eſt quin videat. Prȩterquamquod erronea eſt etiam hȩc theſis ex eo, quod velit, amiſſa per peccatum gratia, amitti univerſim etiam fidem, & ſpem, & ſolum in peccatore remanere *peccatum, & peccati conſecutiones*; quod certè repugnat Tridentino anathematizanti ſeſſ. 6. can. 28. eum, qui dixerit,

Amiſ-

Digitized by Google

Amiſſa per peccatum gratia, ſimul & fidem ſemper amitti. Quare non uno ex capite theſis configenda fuit.

IX. Opponunt tamen primo Janſeniani, quod homo lapſus non poſſit viribus gratię deſtitutus excutere dominatum concupiſcentię, unde non poteſt illi non inſervire; atque adeo impotens eſt ad quodcumque bonum opus ponendum, nec in eo quicquam remanet pręter peccatum, ejuſque conſecutiones. Aſſumptum probant ex Auguſtino; qui auxilium gratię exigit, ne dominetur in nobis iniquitas; Hęc enim habet in l. 2. cont. Julian. Pel cap. 226. *Iſta concupiſcentia, quæ non poteſt eſſe, niſi in carne mortali, in eis regnat, qui deſideriis ejus ad mala perpetranda conſentiunt, & ab ea, quoſcunque illexerit, victi pertrahuntur majori impetu, cum lege probibentur, ſi gratia non juvantur*.

Confirmant hoc idem ex eo, quod peccator per peccatum dęmonis tyrannidi ſubjicitur; unde ab eo tanquam mancipium regitur, & ad obſecundandum terrenis cupiditatibus inducitur, donec auxilio gratię ab ejus poteſtate eruatur. ergo impotens eſt univerſim ad bene operandum. Hanc inſuperabilem dęmonis poteſtatem ſine auxilio gratię paſſim commemorat Auguſtinus, pręſertim Epiſt. 107. ad Vitalem dicens: *Reſponde, quomodo ad declinandum a malo, & faciendum bonum liberum babeamus arbitrium, quando erat ſub poteſtate tenebrarum? Unde nos ſi, quemadmodum dicit Apoſtolus, Deus eruit, ipſe utique illud liberum fecit*.

Reſpondeo tamen in noſtra poteſtate eſſe, & concupiſcentię, & dęmonis dominatum excutere, ſi in poteſtate noſtra eſt iis diſſentire: Eſt autem hoc in poteſtate noſtra, poſito quod per peccatum non ſit extinctum liberum arbitrium; quamvis enim aliquando e rebellione concupiſcentię, & dęmonis fraudibus moraliter ad peccandum neceſſitemur, poſſumus tamen phyſicè diſſentire, idque ſecundum ſe viribus naturę, quamvis in pręſenti providentia non deſint vires gratię ad reſiſtendum concupiſcentię & tentationibus meritoriè, & ſalutariter: Quod ſi recurramus ſtatim orationibus ad Deum, expugnabitur etiam illa moralis neceſſitas, quoniam Deus non ſolum non pręcipit impoſſibilia phyſicè, (quę certe pręcipere non poteſt) ſed nec univerſim impoſſibilia moraliter; Quod ſi aliquando iſthęc impoſſibilia pręcipiat, *jubendo monet facere quod poſſis, & petere quod non poſſis, & adjuvat ut poſſis*; juxta doctrinam Tridentini ſeſſ. 6. cap. 11.. Quod autem etiam poſt lapſum poſſimus concupiſcentię dominatum excutere non conſentiendo illi, innuit Apoſtolus ad Rom. 6. illis verbis: *Non regnet peccatum in veſtro mortali corpore, ut obediatis concupiſcentiis ejus*; dum prohibet obedire concupiſcentię, & admonet, ut illi regnum auferamus, oſtendit ejus regnum, & dominatum a noſtro libero arbitrio dependere: Quod apertè docuit Auguſtinus tract. 41. in Joan. dicens: *Non ait, non ſit, ſed, non regnet; quamdiu vivis, peccatum neceſſe eſt eſſe in membris tuis; ſaltem illi regnum auferatur; non fiat, quod jubet*. Ubi adverte nomine peccati hic venire ipſam concupiſcentiam, quę ex Trid. ſeſſ. 5. *ab Apoſtolo peccatum appellatur, non quod vere, & proprie in renatis peccatum ſit, ſed quia ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat*. Et ſane ſi non eſſet integrum nobis concupiſcentiis reluctari, tantùm

Digitized by Google

tùm determinaret ad peccatum vehemens concupiſcentia, quantum levis, & remiſſa; atque adeo non eſſet excuſabilior, qui ex vehementi concupiſcentiæ œſtro percitus peccaret, quam qui frigidè, ac leviter ab illa impelleretur ad peccandum. In tantum ergo Auguſtinus requirit auxilium gratiæ, ut à dominatu concupiſcentiæ liberemur, quia per gratiæ auxilium facilè expugnatur neceſſitas moralis ad peccandum orta ex concupiſcentia, & victoria eſt ſalutaris & proficua ad vitam æternam. Propterea Trid. loco laudato definivit: *Manere in Baptizatis concupiſcentiam, vel fomitem, quæ cum ad agonem relicta ſit, nocere non conſentientibus, & viriliter per Jeſu Chriſti gratiam repugnantibus, non valet; quinimmo qui legitime certaverit, coronabitur.*

Ad confirmationem recurrit eadem reſponſio: Tyrannidem dæmonis excutere pariter poſſumus, ſi ejus tentationibus diſſentiamus. Auguſt. in pſ. 91. *Diabolus non cogit invitum; in ſua poteſtate eſt conſentire, & non conſentire*; Et Chryſoſt. Homil. 23. in Geneſ. *Neque diabolum ipſum quis tantum putet, ut prohibere quempiam poſſit, quominus ad viam, quæ ad virtutem ducit, eat; ſupplantat quidem, & decipit ſocordiores, non cogit autem, nec prohibet*; prout rerum experientia compertum eſt; Quod eleganter Prudentius cecinit in Hamartigenia contra Marcionitas.

Sed tantum turbare poteſt, & fallere quantum
Nos volumus, qui decrepito ſuggeſta Leoni
Armamenta damus, friget fera futile frendens,
Humani generis ni per ſuffragia gliſcat.

Et ratio ex Auguſt. ſerm. 197. de Tempore eſt, quia *latrare poteſt, ſolicitare poteſt, mordere non poteſt, niſi volentem; non enim cogendo, ſed ſuadendo nocet, nec extorquet a nobis conſenſum, ſed petit*. Quod ſi dæmonis tentatio ad peccandum neceſſitaret, recurrit, non fore majus periculum conſentiendi graviſſimę dęmonis tentationi, quam leviſſimæ, nec eſſet gravius hoc peccatum præ illo. Quando autem Auguſt. requirit auxilium gratiæ, ut a poteſtate dæmonis eruamur; primò requirit hoc auxilium in præſenti providentia, in qua omnis victoria tentationum, & omnis actus virtutis fit cum auxilio gratiæ, ut proſit ad vitam æternam: Deinde requirit Dei auxilium, ut expugnetur neceſſitas moralis, quam ſæpe fert graviſſima dęmonis tentatio; hujuſmodi autem auxilium, ſi debito modo petatur a Deo, non denegabitur, ut diximus ex Tridentino.

X. Ex quibus liquet in quonam ſenſu intelligendum ſit illud Apoſt. 1. ad Cor. 10. *Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari ſupra id, quod poteſtis*. Non enim poteſt eſſe ſenſus, quod non permittet a concupiſcentia nos allici, & a dæmone tentari ſupra id quod poſſumus phyſicè; nam ſuccumbere huic impotentiæ, non verteretur culpæ: Senſus itaque eſt, quod non permittat ex ſua miſericordia hominem lapſum tentari ſupra id, quod moraliter poteſt, non quaſi verò nulla detur tentatio, quæ neceſſitet moraliter ad peccandum, & cujus victoria ſit moraliter impoſſibilis; ſed quia ſi quando victoria iſthæc eſſet moraliter impoſſibilis, ſi petatur auxilium gratiæ, expugnabitur iſta moralis im-

Digitized by Google

poſſibilitas, juxta illud Tridentini: *Impoſſibilia non jubet Deus, ſed jubendo monet, facere quod poſſis, & petere, quod non poſſis, & adjuvat, ut poſſis.* Impoſſibilitatem autem moralem ad orandum, & ad petendum divinum auxilium Deus non permittit; aliter pateretur nos tentari ſupra id, quod moraliter poſſumus; quod adverſatur benigniſſimæ ſuæ promiſſioni expreſsæ nobis ab Apoſtolo per illa verba, quæ præmittit dicens, *Fidelis Deus* &c.

XI. Opponunt deinde celebrem auctoritatem Concilii Arauſicani can. 22. ubi ex Auguſtino tract. 3. in Jo: dicitur: *Nemo habet de ſuo, niſi peccatum, & mendacium;* unde inferunt, quod peccator poſt amiſſam gratiam nihil boni operis exercere poſſit: Quod etiam colligi putant ex Apoſtolo ad Rom. 7. *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jeſum Chriſtum.* Item Cœleſtinus Papa ad Epiſcopos Galliæ dixit: *Nemo niſi per Chriſtum benè utitur libero arbitrio.* Et Auguſt. pluribus in locis apertè videtur docere, quod liberum arbitrium charitate, & gratia denudatum impotens ſit ad ullum bonum opus exercendum, & ſolum ad peccandum valeat: in Enchiridio enim cap. 17. habet: *Regnat carnalis cupiditas ubi non eſt charitas.* Et de ſpir & lit. cap. 3. *Neque liberum arbitrium quicquam niſi ad peccandum valet.*

Reſpondeo Arauſicanum, & Auguſtinum alia omnia docere, ac Bajum, qui in 27. ex ſuis theſibus dixit: *Liberum arbitrium ſine gratiæ Dei adjutorio nonniſi ad peccandum valet.* Bajus quippe contendit, operationes omnes deliberatas, ſine Dei gratia poſitas, eſſe peccaminoſas, quod eſt erroneum: Arauſicanum verò, & Auguſtinus ſolum docent, quod peccatum ita ſit proprium noſtrum, ut nullatenus ſit Dei; ubi è converſo bona operatio eſt Dei principaliùs, & ſolum aliquatenus noſtra. Is enim, ex Aug. lib. 83. QQ qu. 36., dicitur alicujus operis Auctor, qui illud vult: hæc enim habet: *Illo auctore cum dicimus, illo volente dicimus;* Cum autem Deus omnia velit pręter peccatum, & hoc unicè ſit à voluntate noſtra, idcirco hoc ſolum eſt noſtrum, & conſequenter homo nihil habet de ſuo, niſi peccatum, & mendacium. Pręterquamquod omne opus bonum noſtrum eſt in radice donum Dei gratuitum, quatenus omnis cogitatio congrua, ſine qua nullum ſit opus honeſtum, eſt beneficium Dei ſpeciale, & donum in ſuo genere gratuitum; quare ex hoc etiam capite homo nihil habet de ſuo, niſi peccatum; nec liberum arbitrium quicquam, niſi ad peccandum, valet; ut explicabimus in theſi 38.

XII. Deinde ubi Auguſtinus opponit charitati cupiditatem, nomine charitatis intelligit charitatem latè ſumptam, quę complectitur amorem omnium virtutum, quatenus ex charitate preſsè ſumpta provenit reliquarum virtutum amor, juxta illud ad Rom. 10. *Plenitudo legis eſt dilectio:* Nomine vero cupiditatis intelligit cupiditatem malam, ſeu concupiſcentiam, de qua habetur Jacobi 1. *Concupiſcentia cum conceperit, parit peccatum.* Hęc enim habet S. Doctor loco nuper laudato. *Aliud eſt charitas radix omnium bonorum, aliud cupiditas radix omnium malorum, tan-*

tum-

tumque inter ſe differunt, *quantum virtus*, *& vitium*. Hinc optimè dicitur cupiditas carnalis regnare, ubi non eſt charitas, quatenus pręſcindendo ab actibus indifferentibus (de quibus lis eſt apud Theologos, num ſint poſſibiles in individuo) quęlibet actio humana vitio non caret, ſi non ſit ſtudioſa. Pręterea Apoſtolus in textu laudato juxta communem expoſitionem ſolum ibi docet, quod ſine Chriſti gratia non ſuperamus graves tentationes moraliter neceſſitantes ad peccandum, nec omnes tentationes collectivè, quamvis nulla eſſet gravis. Denique Cęleſtinus Papa ſolum vult, quod nemo poſſit libero arbitrio uti ſalutariter, & cum merito vitę ęternę ſine gratia per Chriſtum. Omnes tamen Catholici docent, poſſe peccatorem poſt amiſſam gratiam ſanctificantem per auxilia gratię benignè a Deo collata actibus ſupernis fidei, ſpei, orationis, pœnitentię, & ſimilibus conari ad reſurgendum, & ad juſtificationem ſe diſponere, prout dicitur 1. Reg. 7. *Præparate corda veſtra Domino*, & juxta doctrinam Tridentini ſeſſ. 6. cap. 6. ubi modus hujus pręparationis disertè explicatur.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus germanum verborum ſenſum Theſis I.

POſt ſingularum theſium rejectionem, & objectorum confutationem, operæ pretium duxi unicuique ſuam Anacephalæoſim ſubjicere, in qua paucis germanus verborum ſenſus enucleetur, & explodatur; ut liquidò ſtatim conſtet, quod, ſicut quinque propoſitiones ex libro Janſenii excerptæ in ſenſu obvio, confixæ ſunt, quem ipſamet earum verba exhibent, ac præſeferunt (prout Innocentius XII. expreſſit, in literis datis ad Epiſcopos Belgii in forma Brevis anno 1694., & 1696.; & in quo ſenſu, non ore ſolum, ſed etiam corde rejiciendas, ac damnandas eſſe declaravit Pontifex in Bulla, *Vineam Domini Sabaoth*, edita anno 1705.) ita in eodem pariter ſenſu una, & centum theſes ex libro Queſnelli excerptæ proſcribantur; adeo ut immeritò, per ſummam injuriam, & ad eluſionem tantùm inquiri poſſit, In quonam ſenſu eas Pontifex proſcripſerit? Siquidem ſpectato proprio, ac obvio verborum ſenſu nulli ſubſunt æquivocationi, nec poſſunt benignam ullam interpretationem admittere, nec opus eſt ex aliis ejuſdem Auctoris aſſertionibus earum intentum expiſcari; quamvis non raro ex adjunctis etiam luculentiùs earundem falſitas, ac fallacia deprehendatur; ut proinde omnes, & ſingulæ tam ſecundum ſe, quam in ſenſu ab Auctore intento fuerint proſcribendę. Quod liquidiùs conſtabit ex dicendis in calce decimæ iſtarum theſium, necnon in 51.

Prima Queſnellianarum theſium, dum docet homini poſt peccatum nihil aliud remanere, præter generalem impotentiam ad laborandum, ad orandum, & ad quodcumque bonum opus, indiviſim docet liberum hominis arbitrium per peccatum amitti, & extingui juxta hæreſim à Tridentino damnatam ſeſſ. 6. can. 5. Præterea dum docet peccatorem poſt amiſſam gratiam, nec

Digitized by Google

orare poſſe, nec credere, nec ſperare, nec quidquam boni facere (prout debet ex Tridentino ſeſſ. 6. cap. 6., ut ſe diſponat, ac præparet ad juſtificationem obtinendam) docet etiam indiviſim, aut non remanere univerſim in eo habitus ſupernaturales fidei, & ſpei; quod pariter adverſatur Tridentino; aut incaſſum habitus eos relinqui, dum ad ſuos actus prodire non poſſunt. Denique ſi in peccatore remanet generalis impotentia ad quodcumque opus bonum; apertè ſequitur, quod nec poſſit ad Deum converti, niſi ſua efficaci gratia Deus illum convertat, adeo ut nunquam reus ſit, ſi de facto non convertatur; atque adeo dum non orat, non credit, non ſperat, nec diſponitur ad converſionem, nunquam pariter ſit reus, nec exprobrandus, quia ad hæc omnia generalem habet impotentiam; & qui ex defectu potentiæ aliquid omittit, reatum non incurrit, nec exprobrationi eſt obnoxius. Hæc autem omnia Janſenianos errores recudentia quantum à Divina pietate, à Doctrina Sacrorum Bibliorum, atque adeo à veritate abhorreant, nemo eſt quin videat. Profecto ſi quis in foveam lapſus, nec ſurgere poſſit, nec opem alienam implorare, nec vocanti reſpondere, ſed ſolùm poſſit actu miſericorditer extrahi manu aliena, impius proculdubio eſſet, qui illi diceret, Vocavi, & non reſpondiſti: ideo lapidibus obruo te: Haud aliter autem ſe gereret juxta hanc theſim Deus erga peccatores, quibus deeſt facultas reſpondendi, ac opem implorandi, ſi illis diceret, *Vocavi, & renuiſtis, ego autem in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo*. Neque enim ad contrahendum peccatum formale, ac demeritum propter omiſſionem converſionis peccatori præceptæ ſatis eſt libertas, qua ea voluntaria fuit, ac libera in cauſa ſua, nempe in peccato originali, & in libertate Adæ peccantis; cum effugium hoc Janſenianorum occluſum jam ſit ab Alexandro VIII. primam illam hujus Sectæ theſim proſcribente. Quare abſurditas hujus Queſnellianæ doctrinæ, & cohærentia illius cum erroribus Janſenii, ſit de ſe obvia illam perpendenti.

Neque poterit quiſquam ſomniare, quod ſolùm theſis iſthæc velit, in peccatore poſt amiſſam gratiam remanere impotentiam moralem, non verò phyſicam ad quodcunque opus bonum; ſæpe enim, ut advertit Angelicus 3. p. q. 86. 1. ad 2., dici ſolet abſolutè impoſſibile, quod ſolùm ſine magna difficultate poni non poteſt; In quo ſenſu Apoſtolus ad Hebr. 6. dicit: *Impoſſibile eſt eos, qui ſemel ſunt illuminati, & prolapſi ſunt, rurſus renovari ad pœnitentiam*. Aut quod ſolùm velit, in peccatore poſt amiſſionem gratiæ remanere impotentiam phyſicam ad quodcunque bonum opus ſalutare, cum ſine gratia opus ſupernaturale conducens ad ſalutem proculdubio poni non poſſit: in quo ſenſu Cœleſtinus Papa ad Epiſcopos Galliæ dixit: *Nemo niſi per Chriſtum bene utitur libero arbitrio*, quatenus ſine gratia per Chriſtum nequit poni bonum ullum opus ſalutare, & cum merito vitæ æternæ.

Neutra enim interpretatio eſt ad rem. Falſum quippe eſt, quod peccator laboret impotentia morali ad quodcunque bonum opus; quinimmò ſi habitus virtutum acquiſierit,

etiam

Digitized by Google

etiam poſt amiſſam gratiam de facili in eorum exercitio verſatur, puta erogando ſtipem pauperibus, jejunando, credendo myſteria fidei, honore parentes proſequendo, &c. falſiſſimum pariter, quod peccator poſt amiſſam per peccatum gratiam habitualem juſtificantem, remaneat phyſicè impotens ad ponendos actus ſupernaturales, puta fidei, ſpei, contritionis; quamvis enim ſine gratia actuali hujuſmodi actus poni non poſſint, ea tamen peccatoribus non denegatur; aliter non tenerentur conari ad reſurgendum; quinimmò ea de cauſa remanent in peccatore ex divina miſericordia habitus infuſi fidei, & ſpei, quando peccatum his virtutibus non adverſatur, ut per auxilia ab iiſdem exigita connaturaliter poni poſſint actus fidei, ac ſpei ſupernaturales, qui ad reſurrectionem ſpiritualem diſponant; & licet in his actibus ſupernis non habeatur in peccatore meritum condignum gratiæ, & gloriæ, habetur tamen meritum de congruo aliorum auxiliorum, quibus novi actus eliciantur, quouſque ad gratiam, & gloriam perveniatur. Quibus adde, quod cum theſis abſolutè, & ſine ulla reſtrictione neget potentiam ad quodvis bonum opus, non debet terminus hic latè patens determinari ad ſenſum reſtrictum, niſi ex contextu, aut ex aliis ejuſdem Auctoris textibus appareat, quod in ſenſu reſtricto uſurpetur; Sicut textus adductus Cœleſtini Papæ habet ſenſum illum reſtrictum, quia dum docet, *Neminem benè uti libero arbitrio, niſi per Chriſtum*, frequenter ibidem addit ly *ſicut oportet*, juxta phraſim Tridentini ſeſſ. 6. can. 3.; aut *Sicut expedit ad ſalutem*, ut dicitur in Arauſicano can. 7. At in caſu noſtro non ſolùm id non habetur, verum etiam ex aliis Queſnellianis theſibus liquidò conſtat oppoſitum, & impotentiam hanc generalem ad quodcunque opus bonum in ſenſu latepatentiſſimo, & Janſeniano uſurpari; propterea theſis tum in ſenſu proprio, ac legitimo verborum, tum etiam in ſenſu ab Auctore intento, eſt falſa, erronea, immo etiam hæretica; cum de fide ſit poſſe peccatores divina gratia excitatos, & adjutos variis actibus, fidei, timoris, orationis, ſpei, dilectionis ad juſtificationis gratiam obtinendam ſe diſponere, ac præparare. Et hæc dicta ſint ad præcludenda iſthęc effugia in aliis theſibus mox exponendis: Quæ fuſiùs infra explicabimus in Anacephalæoſi theſis quinquageſimæ primæ: ubi oſtendemus nullam ex Queſnellianis theſibus poſſe aptè in ſenſu Catholico accipi: Quod ſi fortè nonnulla conſimilibus verbis à Sanctis Patribus fuerit uſurpata; non propterea aut in SS. PP. poterit accipi in ſenſu hæretico, aut in ſenſu Catholico in Codice Queſnelliano. Ex adjunctis enim propoſitio æquivoca ad hunc potiùs, vel illum ſenſum determinatur: Cum autem etiam ex adjunctis nulla Queſnellianarum theſium poſſit accipi in ſenſu Catholico, idcirco omnes omnino jure ac merito confixæ ſunt, tum in ſenſu germano, & obvio, quem præſeferunt verba; tum etiam in ſenſu germano & obvio, quem exhibent ex adjunctis; tum demum in ſenſu ab Auctore intento, qui de ſe palam fit perpendenti vim verborum, & Queſnelli doctrinam paſſim Janſenianos errores recudētem. Quod in calce decimę iſtarum theſium pariter

riter ſub oculos ſubjiciemus, oſtendendo, perperam a Nonnullis excuſari Queſnellum, perinde quaſi potuiſſent nonnullæ ex his benignè exponi, quin illis nigrum theta præfigeretur.

PROPOSITIO II.

Jeſu Chriſti gratia principium efficax boni cujuſcunque generis neceſſaria eſt ad omne opus bonum: abſque illa non ſolum nihil fit, ſed nec fieri poteſt. *Ita Queſnellus Jo: cap. 5. num. 5. in editione 1693.*

SYNOPSIS.

I. Baji veſtigiis inhæret Queſnellus, dum docet, nihil fieri poſſe ſine gratia Chriſti.

II. Debentur homini vires, quibus conſequi poſſit ſuum ultimum finem. III. Poteſt peccator in natura lapſa adjutus viribus Gratiæ exercere tam actus virtutum ſupernaturalium Moralium, quàm actus Fidei, & Spei diſponentes ad juſtificationem. IV. Poteſt etiam citra gratiam efficacem ipſum actum Charitatis ponere.

V. Ex hoc quod liberum arbitrium poſt lapſum viribus ſit attenuatum, evincitur, quod ſaltem phyſicè poſſit honeſtè operari; immo poterit etiam moraliter, ſi oret. VI. Servitutem peccati per lapſum contraximus, non verò neceſſitatem peccandi.

VII. Hinc alia eſt libertas à ſervitute peccati; alia libertas abſtinendi à peccato. VIII. Differt pariter peccati ſervitus à neceſſitate peccandi. IX. Tam ſine gratia habituali animæ permanenter inhærente, quàm ſine gratia actuali fieri poteſt in natura lapſa opus honeſtum.

I. IMperiti præ manibus habentes Queſnellianas obſervationes facilè dixerint, pietatem ipſam verbis hujuſce theſis loqui, dum Chriſti gratia commendatur tanquam fons, & origo bonorum omnium, cui bonum cujuſcunque generis à nobis aſcribendum ſit. At quid magis à veritate, ac pietate abhorrens, quàm velle, quod ſine Chriſti gratia, quæ ſit principium efficax cujuſcunque boni, hoc eſt ſine gratia efficaci, nullum opus ſtudioſum, ſive ordinis naturalis, ſive ſupernaturalis fiat, aut fieri poſſit? Etenim uſqueadeo derogaret divinæ providentiæ, ſi circumſcripta Chriſti gratia ſuperna quacunque denegaret humanæ naturæ vires ad benè operandum; uſqueadeo derogaret divinæ Miſericordiæ, ſi denegata gratia efficaci, quam citra uniuſcujuſque injuriam denegare poteſt, denegaret pariter peccatori vires requiſitas ad ponendos actus ſupernaturales, quibus ſe præparet ad gratiam juſtificantem recuperandam, ut nihil magis. Profectò ex hoc quod Queſnellus in hac theſi (ſicut etiam in plurimis ſequentibus) doceat ſine Chriſti gratia efficaci nihil fieri poſſe in ordine ſupernaturali, virus omne Janſenianum propinat, cum in hoc errore, quem paſſim callidè obtrudit, omnes quinque Janſenii theſes hæreſeos nota inuſtæ deliteſcant, ut mox in Anacephalæoſi palam fiet: Ex hoc verò quod velit ſine Chriſti gratia nihil fieri poſſe etiam in ordine naturali, recudit errores Baji; qui in ſe-

Digitized by Google

ſexageſimaquinta ex ſuis proſcriptis Theſibus docuit: *Nonniſi Pelagiano errore admitti poteſt uſus aliquis bonus liberi arbitrii, & gratiæ Dei injuriam facit, qui ita ſentit:* Et in vigeſima tertia pariter docuit; *Cum Pelagio ſentiunt, qui teſtimonium Pauli ad Rom. 2. Gentes, quæ legem non habent, naturaliter, quæ legis ſunt, faciunt, intelligunt de Gentibus fidei gratiam non habentibus.* Quandoquidem ex Apoſtolo etiam Infideles, atque adeo etiam peccatores fideles naturaliter facere poſſunt, quæ legis ſunt, & actus virtutum naturalium exercere citra ullam gratiam ſupernam.

II. Ratio autem quare ſine Chriſti gratia, tam habituali, quàm actuali fieri poſſint actus moraliter boni, etiam in natura lapſa, eſt, quia Deus ut auctor naturæ, ſicut condidit ſolem, v. gr. ad illuminandum, ignem ad calefaciendum, ita condidit hominem, ut per actus moraliter bonos tendat ad acquirendum ſuum finem ultimum, qui eſt ipſe Deus: ergo homini natura ſua debetur expedita poteſtas, ac libertas ad actus moraliter bonos exercendos, atque adeo ſine gratia Chriſti naturæ indebita poteſt hos actus ponere. Quod autem eos ponere etiam poſſit poſt lapſum, ex eo conſtat, quia per lapſum non amiſit liberum arbitrium ex Trid. ſeſſ. 6. can. 5. ſic decernente: *Si quis liberum hominis arbitrium poſt Adæ peccatum amiſſum, & extinctum eſſe dixerit, anathema ſit:* nec amiſit debitum tendendi ad finem ſuum ultimum modo ſibi poſſibili, videlicet per actus moraliter bonos; quare poteſt etiam poſt lapſum natura ſua exercere actus honeſtos; ad quos proinde exercendos non requiritur gratia ſupernaturalis, ſed ad ſummum gratia Providens; quatenus ad Divinam Providentiam ſpectat ita combinare cauſas ſecundas, ut poſſit ſæpe poni bona operatio naturalis; & quod hic, & nunc voluntas ad illam ſe determinet, oriatur ex divina clementia, quæ fons, & origo eſt omnis boni tam phyſici, quam moralis. Celebris quidem eſt ſententia docentium, quod in præſenti providentia quoties conſurgit opportunitas ponendi actum virtutis naturalis, & ad illum datur ſufficientia, detur ſimul à Deo auxilium ſupernaturale, ad eliciendum actum ejuſdem virtutis ſupernum. At ſecundum ſe, ſi à tali auxilio voluntas non adjuvaretur, certè poſſet ponere actum bonum naturalem; neque enim per peccatum adimitur à nobis talis poteſtas, cum non adimatur per peccatum liberum arbitrium. Et quamvis Tridentinum in eadem ſeſſione cap. 1. dicat, quod per peccatum liberum arbitrium ſit *viribus attenuatum, & inclinatum;* hoc ad ſummum probat, quòd ſæpè detur aliqua neceſſitas moralis ad peccandum, & moralis impotentia ad bonam operationem, quæ benè cohæret cum potentia phyſica, & libertate ad illam ponendam.

III Ex hoc autem, quod ſine gratia Chriſti, quæ ſit principium efficax omnis boni, ſeu ſine gratia efficaci, detur in nobis libera poteſtas, ſaltem phyſica, ſi minus ſemper moralis, ad exercendos actus virtutum naturalium, apertè deſcendit, quod ſi in præſenti providentia dentur in nobis auxilia ſupernaturalia ad exercendos actus virtutum ſupernaturalium, etiam h. m. actus

poni poſſint in natura lapſa: Quod autem iſthæc auxilia de facto dentur, ex eo fit perſpicuum, quod in peccatore perſeverant habitus infuſi fidei, & ſpei (quando ſcilicet peccatum, propter quod amittitur gratia, non opponitur his virtutibus) unde ad exigentiam iſtorum habituum tempore opportuno, conferuntur à Deo, qui eſt Adjutor in opportunitatibus, auxilia ſupernaturalia ad actus fidei, & ſpei exercendos, quibus peccator ad juſtificationem diſponatur.

IV. Corruit proinde doctrina hujus theſis, quod ſine Chriſti gratia nihil boni moralis fiat. Corruit etiam, quod ſine eadem gratia efficaci fieri non poſſit ipſe actus charitatis; quoties enim peccator ad perfectam dilectionem Dei hic & nunc (puta in articulo mortis) præceptam invitatur per gratiam actualem excitantem, toties datur in illo ſufficientia ad eam dilectionem ponendam; cum præceptum non ſit de re impoſſibili, nec invitatio gratiæ ſit deluſoria: Quod ſi renuat peccator gratiæ invitanti conſentire, tunc ita gratiæ interiori reſiſtitur, ut quamvis non fiat, fieri tamen poſſit, actus perfectæ charitatis citra gratiam Chriſti efficacem, & in actu ſecundo adjuvantem ad conſenſum, prout in ſequentibus theſibus non ſemel explicabitur. Conſtat proinde hujuſce theſis & falſitas, & fallacia: Negando quippe poteſtatem ad ullum opus bonum ſine gratia Chriſti efficaci, quæ ſolum electis eſt danda, ut docent Janſeniani ſubdoli, contendit auctor, quod peccatores animum abjiciant, & non ſibi imputent, quod in ſuarum culparum fovea perſiſtant, ſed imputent id gratiæ, ſeu divinæ voluntati, per quam ſolum ſtat, ne extrahantur; cum non valeant de ſe ullum bonum actum ponere, nec ulla ſibi conferatur gratia ſufficiens, qua poſſint conteri, ſi velint; quinimmò ne clamare quidem poſſunt cum Pſalmiſtâ opem expoſtulante verbis illis, *de profundis clamavi ad te Domine*. Quæ ſi verum haberent, nec peccator reus eſſet omittendo reſipiſcentiam; nec Infidelis, dum invitatus ad fidem, vocationibus obſurdeſcit; nemo quippe reus eſt per hoc, quod non ponat, quod ponere non poteſt, cum nequeat ad impoſſibile obligari; quod in ſequentibus planius fiet.

V. Opponitur primò illud Trident. loco laudato, quod liberum arbitrium poſt lapſum, licet non fuerit amiſſum, & extinctum, fuerit tamen *viribus attenuatum, & inclinatum*, & ut habet Arauſicanum II. can. 8. *infirmatum, & læſum*; indiget proinde gratia Chriſti medicinali, & efficaci, ut ab hac infirmitate curetur, ac potens reddatur ad bene operandum: & ideo ſine Chriſti gratia nihil fit, nec fieri poteſt.

Sed argumentum evincit oppoſitum; etenim ſi ſolum eſt infirmatum, & læſum liberum arbitrium, quatenus per peccatum experimur rebellionem partis inferioris à ſuperiore, concupiſcentia in nobis regnat, & ſubditur homo poteſtati dæmonis, prout in theſi ſuperiore explicavimus, ſequitur, quod detur phyſica poteſtas ad vincendas tentationes, & ad benè operandum, & quod ſolùm ſæpe ad id detur impoſſibilitas moralis expugnanda per auxilium gratiæ, quam Deus offert orantibus; quæ gratia verè eſt medici-

ci-

Digitized by Google

cinalis, quatenus ægritudinem, & imbecillitatem ortam ex lapſu ſanat, dando vires ad vincendum, & ad ſalutariter operandum; quin tamen neceſſitet, & evertat arbitrii libertatem, ita ut non poſſimus illam reſpuere. Quod ſi phyſica etiam poteſtas nobis deeſſet, proculdubio liberum arbitrium per lapſum non eſſet *attenuatum, inclinatum, infirmatum, & læſum*, ſed eſſet omninò extinctum, ut Calvinus, & Lutherus contendebant.

VI. Opponitur ſecundò, quia homo lapſus contraxit ſervitutem peccati; ergo non eſt liber ad non peccandum, & ad benè operandum ſine gratia per Chriſtum, qua liberetur a tali ſervitute, & captivitate, & qua pariter à cupiditatibus, & compedibus, quibus præpeditus eſt, ſolvatur. Antecedens colligitur ex verbis Apoſtoli ad Rom. 6. *Cum ſervi eſſetis peccati, liberi fuiſtis juſtitiæ; nunc autem liberati à peccato, ſervi autem facti Deo, habetis fructum in ſanctificationem*. Conſequentia videtur ſequi, quia libertas abſtinendi à peccato, & bene operandi non cohæret cum ſervitute peccati; ſervus enim liber eſſe non poteſt.

Reſpondeo hoc eſſe Calvini argumentum, quo contendit probare liberum arbitrium eſſe extinctum per peccatum; hæc enim habet apud Ruardum ar. 7. p. 236. *Libertas, & ſervitus inter ſe pugnant, ut qui alterum dixerit, alterum neget; proinde ſi ſerva eſt hominis voluntas, libera eſſe non poteſt*. Sed facilis eſt ſolutio; ſiquidem ſervitus peccati non eſt connexa cum neceſſitate peccandi; ut proinde poſſit quis eſſe ſervus peccati, & ſimul liber ad non peccandum, & ad bene operandum: ſervitus peccati ſolùm opponitur libertati filiorum Dei, qui immunes omnino ſunt à peccato, & ab effectibus peccati, nempe à reatu odii divini, ac pœnæ tam æternæ, quàm temporalis, necnon ab aliis conſequentibus ad culpam. Unde Auguſtinus lib. 14. de civitate cap. 15. dicit, Adamum amiſiſſe libertatem ſubjectionis expertem, *quia & peccati, & pœnæ, & miſeriæ ſervus factus eſt, & contraxit concupiſcentiæ inordinationem, & pugnam fomitis, quæ ſervitus quædam pœnalis eſt*.

VII. Hinc fit primò, aliam eſſe libertatem abſtinendi à peccato, aliam verò libertatem à ſervitute peccati; ſunt enim hæc ſeparabilia; nam in Beatis, & in infantibus baptizatis datur libertas à captivitate peccati; non tamen datur poteſtas libera, & indifferens abſtinendi à peccato, cum deſit illis libertas ad peccandum. Contra verò in peccatoribus fidelibus datur libertas abſtinendi à peccato ſine libertate à ſervitute peccati. Quinimmò juſtis etiam in via datur libertas abſtinendi à peccato, citra libertatem perfectam à ſervitute peccati; quamvis enim peccato careant, non carent tamen effectibus peccati, nempe concupiſcentia inordinata, & pugna fomitis. Quia tamen concupiſcentia iſta ex Tridentino ſeſſ. 5. appellatur peccatum, quatenus à peccato oritur, & ad peccatum inclinat, propriè tamen non eſt peccatum; ideo juſti, qui ſunt immunes à reatu culpæ, & pœnæ, dicuntur etiam liberi à ſervitute peccati, ut habet Suar. Proleg. 1. cap. 1. dicens: *Carentia culpæ, & remiſſio pœnæ dici poteſt libertas quædam a peccato, ſeu peccati ſervitute, juxta illud*

Rom.

Digitized by Google

Rom. 6.: *cum ſervi eſſetis peccati, liberi fuiſtis Juſtitiæ; nunc autem liberati à peccato, ſervi autem facti Deo, habetis fructum in ſanctificationem*. Ratio itaque à priori eſt, quia libertas abſtinendi à peccato importat ſolùm poteſtatem indifferentem ad peccandum, & non peccandum; libertas verò a ſervitute, ſeu captivitate peccati fert immunitatem à culpa ſimul, & à quolibet effectu, & reatu per culpam inducto; quoties enim intelligitur homo cum reatu aut culpæ, aut pœnæ, intelligitur peccati ſervus, illique ſubjectus.

VIII. Fit ſecundò, ſervitutem peccati diverſam pariter eſſe à neceſſitate peccandi; ſunt enim pariter iſta ſeparabilia; ſiquidem ante baptiſmum tam pueri, quàm adulti amentes, ſervi ſunt peccati, carent tamen neceſſitate ad peccandum: pariter fidelis peccator, dum ſe diſponit ad juſtificationem, eſt adhuc peccati ſervus, liber tamen eſt à peccandi neceſſitate, cum ſine peccato ponat actus, quibus ad juſtificationem diſponitur. Et ratio à priori eſt, quia ſervitus peccati eſt ſubjectio, qua homo tenetur ſub jure, & poteſtate peccati commiſſi quoad reatum culpæ, & pœnæ, cum impotentia liberandi ſe ab illo citra gratiam Redemptoris; cum quo benè componitur, quod poſſit peccati ſervus ponere actus naturales virtutum moralium, inutiles ad extrahendum illum a peccati captivitate: contra verò neceſſitas peccandi fert poteſtatem determinatam ad peccandum, cum impotentia abſtinendi à peccato. Hanc volunt Janſeniani dari de facto in natura lapſa, ac proinde Queſnellus vult in hac theſi, quod ſine gratia per Chriſtum nihil boni fieri poſſit; quod oſtendimus doctrinæ Catholicæ repugnare, quippe quæ docet in natura lapſa liberum arbitrium non eſſe extinctum, ſed ſolùm infirmatum; atque adeo poſſe ſecundum ſe à culpis abſtinere, & actus virtutum naturalium exercere; indigere tamen gratia actuali ex meritis Chriſti danda, ut per actus ſupernaturales fidei, ſpei, timoris, dilectionis, & doloris, ſe diſponat ad recuperandam libertatem filiorum Dei, excutiendo compedes proprias ſervorum peccati; indigere pariter gratia habituali, qua formaliter à peccati ſervitute eximatur quoad reatum culpæ, & pœnæ æternæ, ut libertati filiorum Dei reſtituatur.

IX. Ubi notandum, in theſi fieri ſolum mentionem de gratia Chriſti, præſcindendo ab actuali, & habituali, eo quod ab Auctore nulla alia videtur agnoſci gratia, præter illam, quę habetur per fidem, & charitatem; quin tamen gratia iſta, dum habitualiter perſeverat, inhęreat animę, ſed ſolum habeatur iſta perſeverantia per juſtitiam Chriſti nobis imputatam per unionem charitatis, qua illi unimur, ut fatetur in theſibus ſequentibus 36. & 37. Qua in re ab ipſius Janſenii mente videtur Queſnellus recedere, negando gratiam habitualem intrinſecam; niſi forte in iis theſibus ſolum ſignificare velit, quod gratia Adami fuerit in ejus perſona, quatenus illa pendebat quoad uſum a libero ejus arbitrio; gratia verò Chriſtiana recipiatur in perſona Chriſti, quatenus neque quoad receptionem, neque quoad uſum pendet a noſtro arbitrio,

Digitized by Google

triò, ſed tantùm pendet à voluntate Chriſti, & Dei. Uterque tamen ſenſus eſt erroneus: Docent quippe Catholici omnes ex Trid. ſeſſ.6. cap. 7. gratiam habitualem eſſe nobis inhęrentem, ac nobis in juſtificatione infundi ſimul cum ſupernaturalibus habitibus fidei, ſpei, & charitatis; gratiam verò actualem ſupernaturalem requiri, ut poſſit homo ſe diſponere ad juſtificationem: quod etiam docet Trident. ſeſſ. 6. cap. 6. dicens: *Diſponuntur autem ad ipſam juſtitiam, dum excitati divina gratia, & adjuti, fidem ex auditu concipientes liberè moventur in Deum* &c. Sicut etiam requiritur gratia actualis per Chriſtum in juſtificatis, ut ex determinatione arbitrii exerceant opera ſalutaria; unde idem Trid. ſeſſ. 6. cap. 16. habet: *Chriſtus Jeſus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipſos juſtificatos jugiter virtutem influit; quæ virtus bona eorum opera ſemper antecedit, & comitatur, & ſubſequitur, & ſine qua nullo pacto Deo grata, & meritoria eſſe poſſunt.*

Ex his autem omnibus ſequitur, ſine gratia ſanctificante fieri poſſe, & de facto fieri actus etiam ſupernaturales, puta fidei, ſpei, & dilectionis diſponentes ad juſtificationem. Sequitur pariter, quod ſine gratia efficaci poni etiam poſſit ipſe actus perfectiſſimus charitatis; quando ſcilicet ille præcipitur, unde datur gratia ſufficiens ad illum ponendum, & voluntas huic gratię reſiſtit; tunc enim dātur vires ad ponendum hunc actum pręceptum, & quidem circumſcripta gratia efficaci, quatenus ex renitentia voluntatis oritur, ut ea gratia ſufficiens ſit purè ſufficiens, & non efficax, ut mox in theſibus proximè ſequentibus explicabitur.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim II.

SEcunda theſis, dum docet Jeſu Chriſti gratiam eſſe cujuſvis boni principium efficax, nihilque fieri poſſe abſque hujuſmodi gratia efficaci, luculentiſſimè pariter in eoſdem ſcopulos impingit; docet ſiquidem divinis vocationibus renuentem non peccare, atque adeo puniri, ac exprobrari non poſſe; Quomodo enim peccat, ſi deſtitutus gratia efficaci libero arbitrio caret, ita ut nihil omnino boni facere poſſit? Certe homo in foveam lapſus non ſurgendo non eſt reus, ſi aliter ſurgere non poſſit, niſi actu extrahatur ope aliena; ſic pariter peccator invitatus ad contritionem, non peccat illam omittendo, quoties deſtituitur gratia efficaci, qua actu conteratur, ſi verum eſt, quod ſine hac gratia (quę principium efficax ſit contritionis) ea nullatenus poni poteſt; nec infidelis invitatus ad fidem amplexandam peccat, ſi illam non amplectatur; quippe qui deſtituitur gratia efficaci, ſine qua fidem amplexari non poteſt. Utraque itaque primarum iſtarum theſium diſertè docet, peccatori, qui vi gratiæ efficacis actu non reſipiſcit, denegari gratiam ſufficientem, qua reſurgere poſſit, & qua ad reſurrectionem ſe diſponat, ut proinde non peccet, ſi non reſipiſcat. Utraque pariter docet, infideli, qui vocatus ad fidem illam non amplectitur, denegari gratiam ſufficientem, qua poſſit illam amplecti; unde nec peccat, ſi in ſua infidelitate perſiſtat: Utraque exprobrationes, quæ paſſim in

in Scripturis à Deo fiunt peccatori, ſi non convertatur, ac infideli, ſi non credat myſteria fidei revelata, vult eſſe fatuas, ac pœnas peccatoribus, ac infidelibus obduratis inflictas non ſpectare ad rectiſſimam Dei juſtitiam, ſed ad tyrannidem, ac ſummam impietatem. Nemo quippe reus eſt, nec exprobratione, ac pœna dignus, ſi ponere negligat, quod a ſe poni non poteſt. Præterquamquod præceptum Dei indicens peccatori pœnitentiam, & infideli amplexum fidei, comminando pœnam renuentibus, eſſet præceptum pariter fatuum, ac Deo indignum, ſive gratiam efficacem illis conferret, ſive non: eſſet quidem indignum Deo, ſi conferret gratiam efficacem, quia ſub illa peccator, & infidelis carerent libertate ad obtemperandum, cum non poſſit gratia efficax fruſtrari effectu ſuo; Indignum etiam Deo eſſet, ſi gratiam efficacem non conferret, quia ſine illa obtemperare non poſſent; ut propterea Auguſtin. lib. de fide contra Manichæos cap. 102. dixerit: *Quis non clamet, ſtultum eſſe dare præcepta ei, cui liberum non eſt, quod præcipitur facere; & iniquum eſſe eum damnare, cui non fuit poteſtas juſſa complere?* Denique utraque theſis Janſenizat docendo, præcepta, quæ peccatoribus, ac infidelibus imponuntur, circumſcripta gratia efficaci, qua actu obtemperent, eſſe impoſſibilia, ac deeſſe illis gratiam ſufficientem, qua poſſibilia fiant.

Ubi etiam ad percipiendam hujus Auctoris mentem, ac ſcopum, quò collineat, adverto, iſtarum theſium plurimas, ac pleraſque aliis, atque aliis verborum ambagibus ejectare, ac expungere gratiam purè ſufficientem in natura lapſa, quam Janſenius Queſnelli didaſcalus lib. 3. de Gratia Chriſti cap 3. vocavit Monſtroſam, qua nihil monſtroſius, quia ſcilicet *Nunquam ab initio lapſus humani uſque ad diem Judicii ullum in humana voluntate effectum habuit, aut habitura eſt*. Propterea ſolùm admittitur ad naturam lapſam ſublevandam gratia Chriſti medicinalis efficax, invincibilis, irreſiſtibilis, omnipotens, (ut oſtendemus in theſi decima) qua Deus operatur in corde id quod præcipit; ac donat, quod petit a nobis; perinde quaſi gratia aliud non ſit, quam voluntas omnipotentis Dei jubentis, & facientis quod jubet, ut habet undecima iſtarum theſium. Quare obtrudendo paſſim enormiſſimum hunc errorem, Dei bonitati, ac Chriſti meritis valde injurioſum, ita Queſnellus Janſenizat, ut omnes ſimul quinque proſcriptas hæreſes Janſenii in eo non obſcurè deliteſcentes in medium adducat. Nequit enim cohærere, quod ſolum detur gratia iſthæc efficax in natura lapſa, nullatenus verò gratia purè ſufficiens, quin ſimul veriſſimæ ſint theſes omnes Janſenianæ, quas falſas, & hæreticas eſſe Innocentius X. declaravit. Quod ſic paucis oſtendo. Si peccator, cui præcipitur contritio, ac infidelis, cui præcipitur, quod fidem amplectatur, reatum contraherent non obtemperando, & ſimul deeſſet illis gratia ſufficiens, verum eſſet, quod iis præciperetur aliquid impoſſibile (cum non poſſit naturæ viribus poni contritio ſupernaturalis præcepta diſponens ad juſtificationem; ſicut nec fides) & ſimul verum eſſet, quod deficeret iis gratia, qua præcepta iſthæc poſſibilia fiant, ita ut poni poſſit id quod præcipitur juxta primam Janſenii theſim. Rurſus, ſi idem

Digitized by Google

dem peccator gratia efficaci inſtruatur, & contritionem præceptam ponat, quin poſſit talis gratiæ effectum impedire, nec illi reſiſtere, (ita ſcilicet ut ea ipſa ob reſiſtentiam præſtitam non ſit efficax, nec cum contritione conjungatur, ſed remaneat purè ſufficiens, atque adeo ſejuncta à contritione præcepta) ſequeretur, quod nunquam homo in ſtatu naturæ lapſæ gratiæ interiori reſiſteret, nec gratia eſſet talis, cui poſſet voluntas humana reſiſtere, vel obtemperare, juxta ſecundam, & quartam Janſenii theſim. Præterea ſi peccator ſub gratia illa, quæ de facto eſt efficax, non eſſet liber ad omittendam contritionem præceptam; aut ſi non eſſet liber ad ponendam contritionem ſub carentia gratiæ efficacis ex defectu gratiæ ſufficientis, ſequeretur, quod contritio ſub gratia efficaci eſſet meritoria, & omiſſio contritionis ſub carentia cujuſcunque gratiæ eſſet demeritoria citra libertatem à neceſſitate per meram libertatem à coactione juxta tertiam Janſenii theſim. Denique ſi ob Chriſti merita ſolùm daretur peccatori, qui de facto conteritur, necnon aliis omnibus benè operantibus gratia efficax, cui reſiſtere non poſſent; contra vero peccatori omittenti contritionem præceptam, aliiſque male operantibus nulla omninò daretur gratia interior ſufficiens, ſequeretur Chriſtum non eſſe mortuum, nec ſanguinem fudiſſe pro omnibus omnino hominibus juxta quintam Janſenii theſim: quomodo enim dici poterit, quod Chriſti mors oblata fuerit pro iis, quibus nullatenus ea prodeſt; quippe nulla iis ob merita Chriſti gratia confertur, qua poſſint ſalutariter operari? Ecce tibi quomodo negando paſſim Queſnellus in plurimis iſtarum theſium gratiam ſufficientem, omnes ſimul quinque Janſenii theſes hæreſeos nota inuſtas in medium adducit, ac lethiferam hanc luem incautis propinat.

PROPOSITIO III.

In vanum Domine præcipis, ſi Tu ipſe non das, quod præcipis. *Ita Queſnellus Act. 16. num. 10. in edition. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. INutilem docet eſſe Queſnellus Gratiam Sufficientem, quam Janſenius vocat Monſtroſam, & Janſeniani Pernicioſam. II. Præceptum eſſet indignum Deo præcipiente, ſi non poſſet impleri.

III. Gratiam Sufficientem dari peccatoribus, ne præceptum violent, oſtendunt Scripturæ. IV. Et quidem etiam in natura lapſa. V. Conſtat id etiam ex parabola vineæ. VI. Necnon ex Tridentino, & Auguſtino. VII. Ac plurimis Theologicis ratiocinationibus.

VIII. Gratia Sufficiens eſt ingens beneficium, quod ex peccatoris ſocordia redditur inutile, & damnoſum. IX. Explicatur, in quonam ſenſu bonum fuiſſet Judæ, ſi natus non fuiſſet. X. Gratia purè ſufficiens duo involvit, alterum valde utile, quod a Deo miſericorditer confertur; alterum noxium, quod eſt unicè ex culpa voluntatis. XI. Obduratis non datur in pœnam gratia ſufficiens, ſed ſolùm denegatur in pœnam gratia uberior, aut efficax, quam cæteroquin eſſent accepturi. XII. Explicatur gratiæ

effi-

Digitized by Google

efficacitas. *XIII. Et quid importet Prædeſtinatio*.

I. CAlvinus, & Lutherus gratiam ſufficientem prout condiſtinctam ab efficaci negarunt dari in natura lapſa. Janſenius in prima ex ſuis proſcriptis Theſibus negavit juſtis conferri gratiam relatè ad obſervantiam nonnullorum præceptorum, dicens, *Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis* &c. *ſunt impoſſibilia; deeſt quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant*. Eatenus autem negavit gratiam iſtam conferri, quia ſi conferretur, cum ea deberet eſſe efficax ex ſuis principiis omnino erroneis, (quatenus, ut habet in ſecunda Theſi: *Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur*) nullum unquam præceptum Juſti tranſgrederentur, atque adeo nunquam peccarent; perinde quaſi non poſſit juſtis dari gratia per Chriſtum, qua valeant præceptum implere, non tamen impleant. Quinimmo uſque adeo negat Janſenius dari gratiam ullam condiſtinctam ab efficaci; ut gratiam purè ſufficientem lib. 3. de Gratia Chriſti cap. 3. appellet *Monſtroſam*, quatenus *Nunquam ab initio lapſus humani, uſque ad diem judicii ullum in humana voluntate effectum habuit, aut habitura eſt*. Propterea indignum reputat, quod ex meritis Chriſti pullulet monſtroſa iſthæc gratia purè ſufficiens, cui voluntas reluctetur. Nonnulli è ſchola iſta Janſeniana ulteriùs progreſſi ſunt ad dicendum gratiam iſtam purè ſufficientem non ſolum eſſe monſtroſam, verum etiam eſſe perniciosam; Iſtorumque fuit theſis illa ſexta ab Alex. VIII. profligata. *Gratia ſufficiens ſtatui noſtro, non tam utilis, quam perniciosa eſt, ſic ut proinde meritò poſſimus petere, A gratia ſufficienti libera nos Domine*. In Sole tamen cæcutit, qui non videt eſſe ingens beneficium, quod nobis per gratiam purè ſufficientem, noſtra culpa inefficacem, confertur ex Chriſti meritis. Ex iis autem, quæ adverſus theſim illam paſſim a Theologis congeruntur, liquidò conſtat etiam error præſentis theſis, quæ mitioribus verbis, ac mira calliditate doctrinam Janſenianam animis imperitorum ingerit, dum obſervantiam præceptorum unicè à Deo expectandam eſſe contendit.

II. Verum quamvis id pietatem ſapere videatur; cum negari non poſſit collationem gratiæ efficacis, qua ponatur a nobis obſervantia præceptorum, eſſe donum indebitum divinæ munificentiæ; nihilominus Janſenianus error ſub ſplendido verborum hujus theſis pallio iterum occultatur. Etenim ſi verum eſt, quod in vanum Deus præcipiat, quando non inſtruit hominem gratia efficaci, qua det illi quod ipſe præcipit, conſequens eſt, ut inobedientes divinis mandatis, quibus Deus non dat id, quod præcipit, fruſtraneè omnino inſtruantur gratia ſufficienti ad obediendum; unde poſſet cum Janſenio gratia iſta appellari omnino inutilis, atque adeo monſtroſa. Quinimmo ab hoc Janſenii diſcipulo non ſolùm fruſtranea dicitur eſſe gratia ſufficiens, quoties peccatores præcepta divina tranſgrediuntur; ſed dicitur etiam fruſtraneum ipſum præceptum; ut propterea in hac theſi in ſpeciem pia, impiè divinis ipſis præceptis illudatur: In dubium enim revocari non poteſt, quod præceptum ſit inane, ac fatuum, ſi impleri non poſſit; ut proinde indignum Deo eſſet præceptum, quod fieret aut lapidi,

ut

ut ratiocinetur, aut homini gratia gratis data patrandi miracula deſtituto, quod miracula patret. Quare cum citra blaſphemiam dici non poſſit, quod inane, ac fatuum ſit divinum præceptum injungens v. g. peccatori contritionem, ſequitur apertiſſimè, quod peccatori omittenti contritionem præceptam, non deſit gratia ſufficiens ad illam ponendam requiſita, ne dicatur Deus in vanum illam præcipere. Quod diſertè docuit Auguſtinus lib. de grat. & lib. arb. cap. 4. dicens: *Homo ergo gratia juvatur, ne ſine cauſa voluntati ejus jubeatur.*

III. Et ſane quod gratia purè ſufficiens de facto detur peccantibus, ut peccatū declinare poſſint: & quod non incaſſum Deus præcipiat iis, quibus ex propria culpa deeſt gratiæ efficacitas, conſtat non ſolùm ex poſſibilitate (ut innuimus) præceptorum relatè ad inobedientes; ſed etiam ex Scripturis, Conciliis, Patribus, & innumeris rationibus, quas paſſim congerunt Catholici adverſus Heterodoxos. Apertiſſimè id oſtenditur ex eo, quod dicitur Iſaiæ 5. *Et nunc viri Juda judicate inter me, & vineam meam: Quid eſt quod ultra debui facere vineæ meæ, & non feci? An quod expectavi ut faceret uvas, & fecit labruſcas?* Ex quibus verbis palam fit, & quod gratia ſufficiens ſit debita, poſito quod expectetur uva ex vinea, ſeu bona operatio a voluntate; & quod eam Deus dederit facienti labruſcas, ſeu malè operanti; Sicut etiam, quod defectus uvæ, ſeu bonæ operationis evidenter non ſit aſcribendus divinæ providentiæ, ſed uni voluntati peccatoris; Cum Deus ipſos peccatores velit eſſe judices ad juſtificandam providentiam ſuam, & ad condemnandam malitiam voluntatis non producentis uvam expectatam.

IV. Neque dicant Janſeniani, quod hic textus intelligendus ſit de homine in ſtatu naturæ integræ, non in ſtatu naturæ lapſæ. Nam communiter Patres & Expoſitores illum intelligunt de populo Iſraelitico, & accommodant populo Chriſtiano, quos Deus etiam poſt Adæ lapſum ingentibus donis tanquam vineas ſuas coluit, ut fructus vitæ ſalutares referrent, quos ab his populis & exigere, & expectare fatetur. Erroneum autem eſt, quod communi Patrum, & Interpretum expoſitioni contradicit. Præterquamquod tàm in ſtatu naturæ integræ, quàm in ſtatu naturæ lapſæ obedientia divinis præceptis Deo Auctori principaliter aſcribenda eſt, gratiam efficacem ſeligenti ex ſpeciali affectu erga obtemperantes; unde in utroque ſtatu deberet gratia ſufficiens eſſe inutilis, & in vanum diceretur Deus in utroque ſtatu præcipere, ſi non conferret gratiam efficacem; quod tamen Janſenii aſſeclæ non admittunt, contendentes, quod ſolùm in natura integra Angelis, & Protoparentibus peccantibus datum fuerit Adjutorium ſine quo non, ſeu gratia ſufficiens ad non peccandum; in natura vero lapſa ob ejus imbecillitatem dicunt requiri adjutorium quo, ſeu gratiam efficacem, & quidem neceſſitantem ad bonum, quod in ſequentibus theſibus fuſius explodendum eſt.

V. Confirmatur ex parabola vineæ a Chriſto D. propoſita Matth. 24. *Homo erat Paterfamilias, qui plantavit vineam, & ſepem circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & ædificavit turrim, & locavit eam colonis.* Ubi Chryſo-

Digitized by Google

ſoſtomus Hom. 69. in Matth. habet: *In his omnibus nihil ab eo, quod ad ſalutem pertinet, derelictum demonſtrat.* Quod ſi aliquid ſubtraxiſſet eorum, quæ ad productionem uvæ ſeu bonæ operationis neceſſaria ſunt, fruſtra & fictè diceretur Deus illam expectare; quis enim, niſi fatuus, expectat, quod fieri nullatenus poteſt? atqui ſine viribus gratiæ nullatenus prodire poteſt bona operatio ſalutaris, quam Deus dicitur expectare; ergo non deſunt voluntati vires neceſſariæ, ſeu gratia ſufficiens ad illam ponendam.

VI. Præterea Tridentinum ſeſſ. 6. can. 29. anathematizat, qui dixerit, *cum, qui poſt baptiſmum lapſus eſt, non poſſe per gratiam reſurgere.* Ubi notandum, quòd Tridentinum non loquatur conditionate, videlicet, ſi detur gratia ad reſurgendum, ſed abſolutè, quatenus unuſquiſque poſt lapſum abſolutè poteſt reſurgere adjutus gratia ſuperna; atqui multi de facto non reſurgunt; ergo iis datur gratia ſufficiens ad reſurgendum, quin ea reddatur efficax à bona operatione, quæ culpabiliter à peccatore omittitur. Hinc proſcripta fuit propoſitio illa Baji 55. dicens: *Definitiva hæc ſententia, Deum homini nihil præcepiſſe impoſſibile, falsò tribuitur Auguſtino, cum ſit Pelagii:* Contendebat quippe Bajus lib. de peccato originali cap. 12. Pelagium docere, quod ſine auxilio indebito gratię, tam in natura lapſa, quàm in integra, poſſet homo totam legem ſervare, quia Deus non præcipit impoſſibilia; Auguſtinum vero docere, quod in natura lapſa non debeantur homini vires gratiæ cæteroqui neceſſariæ ad totam legem implendam, atque adeo quod in natura lapſa obligaretur homo deſtitutus gratia ad impoſſibile, dum obligatur ad ſervandam totam legem. Temeritas iſta Baji, hanc perſonam calumniæ imponens Auguſtino, in ea Theſi damnatur: Auguſtinus enim pluribus in locis oſtendit, omnibus etiam inobedientibus dari gratiam ſufficientem ad ponendam operationem præceptam: præſertim lib. 1. in Geneſ. cap. 3. exponens illud Jo. 1. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, ita loquitur: *Illud lumen, non irrationabilium animalium oculos paſcit, ſed pura corda eorum, qui Deo credunt, & ab amore viſibilium rerum, & temporalium ſe ad ejus præcepta ſervanda convertunt; quod omnes homines poſſunt, ſi velint; quia illud lumen omnem hominem illuminat venientem in hunc mundum.* Lumen iſtud non eſt, niſi gratia paſcens corda eorum, qui credunt Deo, quod omnes præſtare poſſunt, ſi velint; atque adeò ex Auguſtino omnibus datur ſive proximè, ſive ſaltem remotè auxilium ſufficiens ad credendum; Et in Pſal. 102. habet: *Blaſphematur quotidie, & facit ſolem ſuum oriri ſuper bonos, & malos; Vocat undique ad pœnitentiam, vocat beneficiis naturæ*, &c.; Et D. Proſper Auguſtini diſcipulus gratiam Dei omnibus communicatam deprædicans lib. 2. de Vocat. Gentium cap. 5. *Univerſitati*, inquit, *hominum ita multiplex, atque ineffabilis bonitas Dei conſuluit ſemper, & conſulit, ut neque ulli pereuntium excuſatio ſuppetat de abnegato ſibi lumine veritatis, neque cuique ſit liberum de ſua juſtitia gloriari.* Idemque paſſim docent Patres.

VII. Confirmantur hæc omnia rationibus Theologicis. Primò quidem, quia ſi homo lapſus careret auxilio ſufficienti ad ponendum opus præceptum,

Digitized by Google

ptum, contraheret neceſſitatem peccandi; At ex Auguſtino *Quis peccat in eo quod caveri non poteſt?* Secundò, quia ſolum deluſoriè Deus vellet omnes homines ſalvos fieri, ſi non conferret illis vel proximè, vel remotè vires ſufficientes ad ſalutem obtinendam. Tertiò, quia auxilia externa gratiæ, nempe exhortationes, miracula, exempla, &c. dantur omnibus; ergo etiam interna; ſiquidem ex lege præſentis providentiæ, in qua homo elevatus eſt ad finem ſupernaturalem, auxiliis externis gratiæ annectuntur interna; ergo utraque communia ſunt, etiam non benè operantibus; atque adeo iſtis datur gratia ſufficiens. Denique intantum ſupervacanea cenſetur à Janſenianis gratia ſufficiens in natura lapſa, inquantum hæc per peccatum contraxit eam imbecillitatem, & ægritudinem, quæ ſolùm per gratiam efficacem medicinalem curari poſſit; ſed hoc eſt falſum; nam imbecillitas naturæ orta ex rebellione appetitus, non reddit impoſſibilem, ſed ſolum difficilem operationem bonam, ſi detur gratia ſufficiens ad illam ponendam; Aliter liberum arbitrium non eſſet dumtaxat attenuatum per peccatum, ſed extinctum.

Quibus adde, quod cum homo in hac vita ſit in via, non in termino, non poteſt auxiliis gratiæ ſufficientibus ad ſalutem obtinendam omninò deſtitui. In hoc enim diſcriminatur Viator ab eo, qui eſt in termino damnationis, quod ille poſſit accedere ad terminum, atque adeo habet vires ſufficientes ad progrediendum; ſecus verò damnatus, qui eſt in termino viæ; Quod ſi Viator careret his auxiliis, eſſet in ſtatu deteriori quàm damnatus per hoc, quod iſte in ſuo termino non poſſet amplius peccare; ſecus verò Viator.

VIII. Opponunt Janſeniani, quod gratia purè ſufficiens in vanum detur, ut proinde in vanum Deus præcipiat, ſi ſolùm conferat gratiam ſufficientem, & non ſimul det ipſe per gratiam efficacem id, quod præcipit, prout dicitur in hac theſi. Aſſumptum videtur evinci primò, quia gratia iſthæc nunquam conjungitur cum bona operatione, propter quam dicitur conferri, ut proinde à Janſenio lib. 3. de Gratia Chriſti appelletur Monſtroſa; ergo eſt omnino inutilis, & ſupervacanea. Secundò ex Auguſtino, qui lib. de Grat. & lib. arb. cap. 15. habet: *Tunc utile eſt velle, cum poſſumus, & tunc utile eſt poſſe, cum volumus; nam quid prodeſt, ſi quod non poſſumus volumus?* ergo ex Auguſtino gratia purè ſufficiens, per quam numquam volumus, quod poſſumus, eſt prorſus inutilis; quinimmo & noxia, ob ingratitudinem noſtram, quę ad illam conſequitur; propterea Chriſtus D. Matth. 26. dixit de Juda: *Bonum erat illi, ſi natus non fuiſſet homo ille*; eo quod gratiæ ſufficienti reſtiterit.

Tertiò, quia ſicut bonum eſt, quod omnes appetunt; ita malum eſt, a quo omnes refugiunt; quis autem non refugiat a petenda à Deo gratia purè ſufficienti? immo quis non illam deprecetur? non eſt ergo utilis, & proficua, ſed potius noxia, & mala; quæ proinde ſæpè datur à Deo in pœnam peccatorum præcedentiũ, quando obdurat cor peccatoris; cum non aliter Deus obduret, quam denegando gratiam efficacem, & conferendo iteratis vicibus gratiam purè ſufficientem.

His tamen paralogiſmis ſatisfacere tenentur ipſimet Janſeniani, qui in

Digitized by Google

ſtatu innocentię Adjutorium ſine quo non, ſeu gratiam pure ſufficientem, non inficiantur. Quare ſicut in eorum ſententia dæmones, & Protoparentes, quando peccarunt, inſtructi à Deo fuerunt gratia ſufficienti; quæ tamen non fuit illis inutilis, ſed ingens beneficium; ſicut ingens beneficium eſt dare alicui oculos, ut videre poſſit, quamvis velit palpebras claudere: ita prorſus dicendum de gratia purè ſufficienti in ſtatu naturæ lapſæ. Quare negatur aſſumptum. Ad primum ſophiſma dicendum, gratiam purè ſufficientem eſſe valde utilem per hoc, quod conferat ſimpliciter poſſe relatè ad operationes ſupernaturales, quibus vitam æternam promereamur: Etenim gratia ſufficiens unicè ob culpam voluntatis eſt merè ſufficiens, & ineſficax; quia ſcilicet voluntas non utitur illa, ſicut poſſet, ad bene operandum; Non enim Deus illam confert ut ineſficacem, ſeu ex amore culpæ, ſed potius intendit bonam operationem, quam præcipit, & ſi ſub illa prævidiſſet bonam operationem ſequuturam, adhuc illam ipſam dediſſet, & quidem libentius, non verò ſelegiſſet aliam ineſficacem. Quare quod ob culpam voluntatis nihil operetur, & peccator illa inſtructus ſit exprobrandus, non debet id aut in Deum, aut in ſupervacaneitatem, aut malitiam gratiæ refundi, ſed in propriam peccatoris ſocordiam nolentis uti beneficio adeo ingenti Hinc Hugo de S. Victore in epiſt. ad Rom. cap. 9. advertit, quod ſicuti qui in fovea reperitur, offerenti manum, ut poſſit inde educi, gratias referre debet ob beneficium ſibi collatum, quamvis ob ſuam deſidiam nolit manum oblatam apprehendere, & idcirco nolit extrahi; ita innumeras debet grates peccator Deo, velut manum offerenti, dum confert gratiam auxiliarem ſufficientem, ut poſſit è tartarea peccati fovea evocari; quamvis ob deſidiam & torporem nolit gratia oblata uti, & à peccato liberari.

IX. Ad ſecundum, Quis dixerit in vanum fuiſſe à Chriſto patrata miracula, inſtituta Sacramenta, data exempla, monita, præcepta, &c. relatè ad eos, qui iis abutuntur in propriam perniciem? Qui confert arma innocenti, ut ſeſe ab hoſtibus tueatur, ſibi imputet, ſi iis malè utens ſibi potiùs mortem conſciſcat. Quare juxta mentem Auguſtini, ſi quod poſſumus vi gratiæ ſufficientis, nolumus, tunc illa de ſe non eſt inutilis, nec noxia, ſed fit nobis inutilis ex vitio voluntatis, quæ proinde exprobrationi, & pœnæ eſt obnoxia: Sicut ſacramenta, ac prædicatio divini verbi ſunt de ſe valde nobis utilia, quamvis ſi quod per ipſa poſſumus, nolumus, tunc reddantur nobis inutilia, & vertimus in noſtrã perniciem vitio voluntatis. Hinc melius fuiſſet Judæ natum non fuiſſe, quam fuiſſe cum gratia ſufficienti ſimul, & cum propria culpa, ratione cujus gratiæ non correſpondit; non tamen melius fuiſſet illi, non fuiſſe, quam fuiſſe cum gratia ſufficienti ad benè operandum, præſcindendo à conſenſu, vel diſſenſu à voluntate ponendo.

X. Ad tertium, Gratia purè ſufficiens duo involvit; quà ſufficiens importat ingens beneficium divinum, quà purè ſufficiens includit culpam voluntatis illi obluctantis. Gratia ſufficiens petenda eſt à Deo, gratia purè ſufficiens, ſeu ineſficax eſt deprecanda, non qua ſufficiens, ſed quatenus

Digitized by Google

tenus annectitur illi culpa voluntatis; ſicuti deprecandum eſt medicamentum ab eo, qui prævidet, quod ob impatientiam ægroti ſit nociturum. In eo tamen differt Medicus prævidens medicamentum ob culpam ægroti nociturum, a Deo prævidente, quod peccator gratia ſufficienti ob culpam voluntatis ſit abuſurus; quod medicus teneatur ex charitate impedire culpam, & damnum ægroti; Deus tamen ex munere Primæ Cauſæ non tenetur impedire culpam, & damnationem reproborum; quia àliter non poſſet condere creaturas liberas, nec exercere erga illas ſua attributa Miſericordiæ, Juſtitiæ, Longanimitatis, &c.

XI. Ad id quod additur; Deus non dat obduratis in pœnam auxilium ſufficiens, ut emolliantur; quomodo enim poteſt in pœnam conferri bonum illud, quo ſi velit uti obduratus poteſt vitam æternam conſequi, & pœnas æternas declinare? In pœnam ſolùm denegatur ſæpè gratia uberior, quæ forte eſſet efficax, & expugnans neceſſitatem moralem ad peccandum, quam patitur obduratus. At gratia ſufficiens, quamvis prævideatur inefficax, non confertur in pœnam, cum non detur qua inefficax, ſeu eo animo, ut ſi prævideretur iſta eſſe efficax, ſeligeretur alia inefficax; ſed datur à Deo, ut ſufficiens, intendendo ex illa bonam operationem, quam conſulit Deus, & præcipit; eſto videat illam ob culpam voluntatis defuturam. Sed hac de re redibit ſermo in ſequenti theſi, necnon in trigeſima, in quibus pariter gratia ſufficiens ab Auctore ſpecioſis verbis rejectatur.

XII. Opponitur ulterius, quod gratia ſufficiens non ſolùm in vanum, ſed etiam in perniciem conferatur; (unde in vanum Deus præcipiat, niſi conferat vi gratiæ efficacis id, quod præcipit) quia nullatenus ea confert ad ſalutem, ſed ſolum deſervit ad noſtram condemnationem. Et ratio hujus eſt, quia nemo præditus gratia merè ſufficienti ſalutem conſequitur; quinimmò qui gratia ſufficienti præditus negligit ponere operationem præceptam, ob hoc ipſum damnatur, quia ſub illa gratia poterat illam ponere, & non poſuit; ergo gratia ſufficiens ſolum deſervit ad noſtram condemnationem, nullatenus verò ad ſalutem conſequendam.

Reſpondeo, gratiam ſufficientem deſervire, ut operatio ſalutaris poni poſſit ad arbitrium voluntatis, unde poſſit homo, ſi velit, ſalutem conſequi; ſin autem gratiæ illi reſiſtat, & vocatus à Deo non reſpondeat, damnabitur quidem, non tamen quia gratiam ſufficientem ad ſalutariter operandum miſericorditer habuit, ſed quia illi culpabiliter ex ſua ſocordia noluit conſentire, cum præſtò ea eſſet ad adjuvandum: Quare damnatio reproborum non eſt aſcribenda gratiæ ſufficienti, ſed culpæ voluntatis; ubi ex oppoſito ſalus Electorum eſt aſcribenda gratiæ, ſine qua operatio ſalutaris poni non poterat; quinimmo ad ſalutarem operationem ponendam gratia excitavit, illam ſuaſit, & ad eandem principaliſſimè influxit, quamvis ex determinatione voluntatis: Ad eum modum quo principaliùs aſcribitur homicidium mandanti, quàm exequenti, unde ille priùs in omnium ſententia ad reſtitutionem obligabitur, & hic ſolùm in ejus defectum; & multò magis operatio ſalutaris

Digitized by Google

aſcribitur gratiæ, quàm homicidium mandanti; ſiquidem ſine mandato adhuc poteſt homicidium poni ab exequente; ſecus verò voluntas ſine gratia operationem ſalutarem ponere non poteſt: Præterea mandans non influit in homicidium, niſi ſolùm moraliter, Deus verò in operationem ſalutarem influit etiam phyſicè: Denique mandans homicidium non influit in illud influxu morali infruſtrabiliter; Deus verò moraliter, & phyſicè influit in operationem ſalutarem infruſtrabiliter, itaut nequeat fruſtrari fine intento: Seligit quippe auxilium præviſum efficax ſpeciali affectu; ut proinde bona operatio neceſſariò ſit futura, neceſſitate tamen conſequente, quæ non derogat ejus libertati.

Inſtant Adverſarii dicendo, verum quidem eſſe, quod operatio ſalutaris, & electio ad gloriam ſit tribuenda gratiæ, ea tamen non eſt tribuenda gratiæ ſufficienti, ſed efficaci, cum ad ſalutem conſequendam non ſatis ſit gratia ſufficiens, quæ ſolum dat poſſe, niſi detur etiam gratia efficax, quæ pariat ipſam operationem ſalutarem præceptam: Propterea recurrit, quod Deus in vanum præcipiat, & in vanum conferat gratiam ſufficientem, niſi det ſimul ſua gratia efficaci id, quod præcipit. Et ratio ulterior eſt, quia ad ſalutariter operandum, & ad ſalutem aſſequendam præter gratiam ſufficientem, quæ det poſſe, ita neceſſaria etiam eſt gratia efficax, quæ det agere, ut bona ipſa operatio non ſit in manu creaturæ citra ſpecialem Dei beneficentiam; ut proinde conſentiens a non conſentiente non diſcriminetur duntaxat ex eo, quod ille conſentiat, hic verò diſſentiat, ſed diſcriminatur etiam ex eo, quia conſentiens inſtructus eſt gratia efficaci, quæ facit facere, & dat ipſam operationem, qua gratia caret diſſentiens. Neque hoc revocari poteſt in dubium: Primò quia ex Apoſtolo ad Philip. 2. *Deus eſt, qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate*; unde Deo aſcribitur non ſolum, quod poſſimus ſalutariter operari, ſed etiam quod velimus. Secundò, quia ſi non eſſet gratia indebita ipſe conſenſus, ſequeretur, quod conſentiens à non conſentiente, & electus à reprobo non diſcerneretur à Deo, ſed à ſeipſo; cum tamen Apoſtolus dicat uni Deo tribuendam eſſe hanc diſcretionem verbis illis 1 Cor. 7. *Quis eſt, qui te diſcernit?* Ubi Auguſt. lib. 2. contra duas Epiſtolas Pelag. cap. 7. habet: *Non aliter Deus diſcernit, niſi quia unde diſcernaris impertit.* Certe quia diſſentienti aſcribitur culpa, & diſſenſus, idcircò diſſentiens diſcernit ſe a conſentiente, & reprobus ab electo, ut dicitur in Epiſt. Judæ Apoſtoli n. 19. *Hi ſunt, qui ſegregant ſemetipſos, animales, ſpiritum non habentes:* Quare ex oppoſito, ſi conſentienti aſcriberetur conſenſus, & non gratiæ, quæ facit, ut conſentiamus, ſequeretur, quod conſentiens ſe diſcerneret, & non Deus illum diſcerneret. Tertiò, quia quodcunque bonum ſupernaturale eſt omninò naturæ indebitum, & ex ſola Dei miſericordia confertur; unde idem Apoſtolus loco laudato ſubdit: *Quid habes, quod non accepiſti? aut quid gloriaris, quaſi non acceperis?* quare conſenſus ſalutaris agnoſcendus eſt tanquam novum Dei beneficium, qui præter poſſe dat etiam ipſum agere in ordine ad ſalutem.

Quar-

tized by Google

Quartò demum, quia Auguſtinus inquirens, cur ex duobus æquè vocatis a Deo alter conſentiat, alter verò diſſentiat, non reſpondet, quia ille vult conſentire, & iſte renuit, ſed refundit diverſitatem ad inſcrutabilia Dei judicia, qui uni vult eſſe ſpecialiter miſericors conferendo gratiam efficacem, alteri eſt ſolum miſericors, quatenus ſolum illi confert gratiam ſufficientem: Hæc enim habet lib. de ſpir. & lit. cap. 34. *Jam ſi ad illam profunditatem ſcrutandam quiſquam nos coarctet, Cur illi ita ſuadeatur, ut perſuadeatur; illi autem non ita: Duo ſola occurrunt interim, quæ reſpondere placeat, O altitudo divitiarum! &, Nunquid iniquitas apud Deum?* Similiter Auguſtinus inhærens doctrinæ Apoſtoli docet, bonam operationem non eſſe aſcribendam homini volenti, ſed Deo miſerenti, ac conferenti ſpeciali affectu gratiam efficacem, non quidem determinando ad conſenſum, ſed conferendo auxilium opportunum, ac vocando vocatione congrua, & in iis circumſtantiis, in quibus non erit ſpernenda: quod his verbis declarat lib. 1. ad Simplicianum qu. 2. *Igitur non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei, qui hoc modo vocavit, quomodo aptum erat eis, qui ſequuti ſunt vocationem*. Et deinde addit: *Cujus miſeretur, ſic eum vocat, quomodo ſcit congruere, ut vocantem non reſpuat:* Similiter lib. de grat. & lib. arbit. cap. 5. habet: *Ut Apoſtolus Paulus efficaciſſima vocatione converteretur, gratia Dei erat ſola:* ſiquidem ipſa actualis libera converſio voluntatis donum eſt ſolius Dei, qui vocat miſericorditer ea vocatione, ad quam conſequatur libera voluntatis converſio. Quod explicat S. Doctor in eodem libro cap. 16. dicens: *Certum eſt, nos velle, cum volumus; ſed ille facit, ut velimus bonum, de quo dictum eſt, quod præparatur voluntas a Domino*: Et cap. ſequenti addit: *Ut velimus ſine nobis operatur; cum autem volumus, & ſic volumus, ut faciamus, nobiſcum cooperatur:* Quibus verbis docet, vocationem ſupernam, qua velimus, unicè à Deo eſſe; quamvis ipſe nobiſcum cooperetur, quando ita volumus, ut faciamus. Ex quibus omnibus fit perſpicuum, ipſam liberam noſtram cooperationem gratiæ excitanti, ſeu gratiam efficacem, eſſe ſpeciale Dei donum indebitum, quod uni Deo acceptum referre debemus, quo non collato nunquam ſalutariter operamur, nec ſalutem conſequimur; atque adeo in vanum Deus præcipit, & fruſtrà gratiam ſufficientem confert, niſi ipſe etiam det id, quod præcipit.

Reſpōdeo primò argumentum ſolvendum eſſe, ut ſuprà diximus, à Janſenianis ipſis, qui docent, in ſtatu naturæ ſanæ, ac integræ Deum non præcepiſſe in vanum Angelis prævaricatoribus, nec Protoparentibus noſtris, quamvis non dederit illis id, quod præcepit. Sicut enim utiliter, & miſericorditer collata iis fuit gratia ſufficiens ad ſalutariter operandum, quamvis ipſi defuerint gratiæ, & ideo defuit illis gratia efficax; ita in ſtatu naturæ lapſæ. Et ſanè ſicut in Angelis malis cauſa principalis culpæ fuit eorum voluntas, quæ gratiæ ſufficienti liberè reſtitit; in Angelis verò bonis cauſa principalis bonæ operationis non fuit voluntas, quamvis ipſa ſe determinaverit ad ſalutariter operandum, ſed fuit Deus, qui ſua gratia efficaci dedit eis miſericorditer non ſolùm poſſe, ſed etiam velle; unde ex Auguſtino lib. de cor-

Digitized by Google

rep. & gratia cap. 10., & ex Anſelmo lib. de caſu diaboli cap. 1., etiam de Angelis bonis intelligendum eſt illud Apoſtoli, *Quid habes, quod non accepiſti?* Ita idem dicendum in ſtatu naturæ lapſæ. Propterea non eſt aſtruenda à Queſnello differentia eſſentialis inter gratiam Adamicam, & Chriſtianam, ſeu inter gratiam collatam Adamo in ſtatu naturæ integræ, & gratiam medicinalem, quæ ex meritis Chriſti jam exhibiti confertur in ſtatu naturæ lapſæ; quaſi verò hæc determinet ad ſalutariter operandum, illa verò non determinaret; cum utraque relinquat in voluntate libertatẽ indifferentiæ, quamvis in utroque ſtatu gratia efficax ſit beneficium unicè à Deo collatum, unde in neutro ſtatu In vanum Deus præcipit, licet non det id, quod præcipit, ſeu quamvis non conferat gratiam efficacem.

Reſpondeo ſecundò directè, quod Deus in vanum præciperet, ſi non daret gratiam ſufficientem, qua poni poſſet id, quod præcipit; ſicut in vanum v. g. præcipitur cæco, quod videat, ſi non conferatur illi potentia viſiva, quandoquidem præceptum de re impoſſibili eſt fatuum, & Deo indignum; unde Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 11. docet, temerariam, & à Patribus ſub anathemate prohibitam eſſe ſententiam illam, quod Dei pręcepta non poſſint à juſto obſervari; cum Deus impoſſibilia non præcipiat. At verò non pręcipit in vanum Deus, ſi præcipiendo conferat ſolum gratiam ſufficientem, non verò efficacem, ſeu conferat voluntati facultatem, qua poſſit obtemperare, ſi velit, quamvis non conferat illi ipſum velle, conferendo auxilium præviſum efficax; cum non teneatur ex munere cauſæ primæ impedire culpam voluntatis, ſi nolit iſta gratiæ ſufficienti miſericorditer collatæ conſentire. Gratia ſufficiens, quæ voluntati det poſſe ſalutariter operari, proculdubio eſt ingens Dei beneficium; (ſicut in ordine naturæ eſt magnum beneficium potentia viſiva, qua poſſit homo ad arbitrium videre, ſi velit palpebras aperire) Hoc tamen beneficium eſt ſeparabile a gratia efficaci, qua Deus voluntati præter poſſe confert etiam ipſum agere; quatenus ſeligit ex ſpeciali dilectione auxilium opportunum, & congruum, quod prævidet conjungendum ex libera determinatione voluntatis cum ipſa ſalutari operatione; & ideo gratia efficax, qua Deus dat id, quod præcipit, eſt beneficium indebitum; quin tamen ex hoc inferatur, quod non ſit Dei beneficium gratia ſufficiens, ratione cujus non confertur modo explicato id, quod præcipitur, confertur tamen voluntati facultas ad ponendum, ſi velit, id, quod præcipitur.

Hallucinatio Adverſariorum conſiſtit in hoc, quod putent ſine gratia efficaci poni non poſſe id, quod præcipitur, & ideo docent, Deum in vanum præcipere, quamvis conferat gratiam ſufficientem, ſi non conferat etiam vi gratiæ efficacis id, quod præcipit. Sed falſum omninò eſt, ſine gratia efficaci poni non poſſe id, quod præcipitur; ſi enim hoc verum eſſet, ſequeretur, quod peccator omittens contritionem præceptam non peccaret, eo quod careret gratia efficaci, qua unicè per Adverſarios poni poteſt id, quod præcipitur, cum nemo peccet per hoc, quod non ponat id, quod à

ſe

ſe poni non poteſt. Quare ſine gratia efficaci poni quidem poteſt vi gratiæ ſufficientis id, quod præcipitur, quamvis obſervantia ipſa præceptorum ſine gratia efficaci nunquam ponatur; & ſine illa exiſtere non poſſit. Ad eum modum quo ab eo, qui liberè claudit palpebras ad non videndum, poni poteſt viſio, quamvis careat concurſu Dei in actu ſecundo ad viſionem; ſed ſine hoc concurſu viſio non ponitur, & ſine illo exiſtere non poteſt; Sic etiam Antichriſtus peccaturus, ſine præſcientia Dei de ejus bona operatione poteſt benè operari, & non peccare, ſed bona ejus operatio ſine hac præſcientia non ponitur, nec ſine illa exiſtere poteſt. Univerſim enim dari poteſt integra facultas ad aliquid liberè ponendum, quamvis non detur id, quod eſſentialiter connectitur cum ipſa actuali operatione ponenda; unde peccator præditus gratia ſufficienti benè poteſt ponere contritionem præceptam, quamvis careat gratia efficaci, ſine qua contritio nunquam ponitur, cum ſine illa exiſtere non poſſit.

Dices: Intantum qui claudit palpebras poteſt videre, etiamſi non videat, quia eſt in manu ſua, quod ponatur viſio; At non eſt in manu voluntatis, quod ſibi conferatur à Deo gratia efficax; ergo voluntas deſtituta gratia efficaci non poteſt ſalutariter operari; unde recurrit, quod Deus in vanum præcipiat, ſi non det, quod præcipit. Minor conſtat ex dictis, quod gratia efficax ſit Dei donum indebitum, & quod unicè a Deo conferatur; unde illa non eſt in manu voluntatis.

Reſpondetur, non eſſe in manu voluntatis, quod Deus velit seligere auxilium prævisum efficax ex ſpeciali dilectione; eſſe tamen in manu voluntatis, quod auxilium ſufficiẽs ſibi collatum conjungatur cum operatione præcepta, unde ipſa hic & nunc inſtruatur gratia efficaci requiſita ad hoc ut operatio præcepta ponatur (ſive dicatur gratia efficax conſtitui per ipſam operationem, ſive dicatur illam trahere juxta varias opiniones Theologorum) & ideò reſiſtendo gratiæ ſufficienti voluntas peccat.

XIII. Ubi adverte, quod cum dicimus gratiam efficacem à Deo conferri per hoc, quod conferat auxilium prævisum coniungendum liberè ex determinatione voluntatis cum bona operatione, præſcindimus ab ea quæſtione Scholaſtica, Num Deus prævideat actus liberos conditionatè futuros per ſcientiam mediam, ſeu in ſeipſis, An eos prævideat in decreto ſuo abſoluto ex parte actus, & conditionato ex parte objecti per ſcientiam viſionis; cum ſatis ſit, quod ſcientia iſta conditionalium in Deo non deſit, ut poſſit conciliari efficacitas gratiæ, & infruſtrabilitas divinæ voluntatis præfinientis bonam operationem cum hujus libertate; & quod operatio ſalutaris Deo principaliſſime tribuenda ſit, quatenus ſeligenti auxilium prævisum efficax ex ſpeciali miſericordia. Non ſolùm autem communiſſime Doctores docent præſcientiam futurorum conditionalium in Deo negari non poſſe citra injuriam Divinitatis, ſed ex ſcripturis manifeſtè conſtat eam dari; quomodo enim Chriſtus D. dicere potuiſſet Matth. 11. *Væ tibi Corozain; væ tibi Betbſaidæ; quia ſi in Tyro, & Sidone factæ fuiſſent vir-*

Digitized by Google

tutes, quæ factæ ſunt in vobis, olim in cilicio, & cinere pœnitentiam egiſſent, ſi defuiſſet illi ſcientia hæc conditionalium? Quomodo Deus Davidi interroganti 1. Reg. 23. *Si tradent me viri Ceilæ in manus ejus; & ſi deſcendet Saul?* reſpondere potuiſſet, *Tradent, deſcendet*, ubi id ignoraret? Quomodo poſſet Deus ſpecialem benevolentiam, ac miſericordiam præſtare erga illos, quos ex hoc mundo eripit, antequam incidant in laqueum diaboli, prout dicitur Sap. 4. *Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum ejus*, ſi careret ſcientia futurorum conditionalium? Hanc ſcientiam, ſine qua Deus non eſſet omniſcius, nec poſſet providentiam ſuam erga creaturas liberas quà liberas exercere, Auguſtinus non ſemel appellavit nomine Præſcientiæ docendo, quod electio, ac prædeſtinatio Sanctorum non aliter habeatur, niſi quia Deus, cui ratione ſuæ omnipotentiæ non deſunt infinita media, ac auxilia congrua, quibus poſſit à creaturis liberis conſenſum liberum obtinere, præſcius omnium actuum liberorum conditionate futurorum, ſeligit auxilium opportunum, ſub quo creatura libera finaliter eſt bene operatura; ut proinde infallibiliter ſalvetur ille, quem prædeſtinat, citra everſionem libertatis. Hæc ſunt verba S. Doctoris lib. de dono perſev. cap. 35. *An quiſquam dicere audebit, Deum non præſciſſe, quibus eſſet daturus, ut crederent, aut quos daturus eſſet Filio ſuo, ut ex eis non perderet quenquam? Quæ utique ſi præſcivit, profectò beneficia ſua, quibus nos dignatur liberare, præſcivit. Hæc eſt Prædeſtinatio Sanctorum, nihil aliud: præſcientia ſcilicet, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſſimè liberantur; quicunque liberantur*. Hoc etiam ſimiliter docuit Auguſtinus ibidem num. 41., dicendo: *Namque in ſua, quæ falli, mutarique non poteſt, præſcientia, opera ſua futura diſponere, id omninò, nec aliud quicquam eſt, prædeſtinare. Iſta igitur ſua dona quibuſcumque Deus donat, procul dubio ſe donaturum eſſe præſcivit, & in ſua præſcientia præparavit*.

Propterea Prædeſtinatio non ſolùm involvit præſcientiam actuum liberorum ſub conditione, quod dentur hæc vel illa auxilia futurorum, ſed etiam importat præparationem iſtorum donorum, ſeu collationem talium auxiliorum; unde S. Doctor lib. de Prædeſtin. Sanctorum cap. 10. dixit: *Prædeſtinatio eſt, quæ ſine præſcientia eſſe non poteſt; poteſt autem eſſe ſine Predeſtinatione Præſcientia*. Quod autem non deſint in Deo infinita auxilia congrua, & opportuna, quibus Deus poſſit à creaturis liberis conſenſum liberum obtinere, ex eo conſtat, quia aliter omnipotentia divina non eſſet perfectiſſima, & qua major excogitari non poteſt, ſi non poſſet in creaturas liberas qua liberas hoc pacto dominari: propterea Proverb. 21. dicitur: *Cor Regis in manu Domini, quocunque voluerit, inclinabit illud*: Et ad Rom. 3. *Cujus vult, miſeretur, & quem vult, indurat*: Quod pariter Auguſtinus docuit lib. de corr. & grat. cap. 14. dicens. *Sine dubio habet Deus humanorum cordium, quò placet, inclinandorum omnipotentiſſimam poteſtatem: magis enim habet in poteſtate voluntates hominum, quam ipſi ſuas*. Et in Enchir. cap. 88. ubi habet. *Quis tam ipſe deſipiat, ut dicat, Deum non poſſe malas hominum voluntates, quando* vo-

voluerit, & quomodo voluerit, in bonum convertere? Falſum autem hoc eſſet, (quod ſcilicet poſſit Deus malas hominum voluntates in bonum convertere quomodo voluerit) ſi ſolùm poſſet illas cum everſione libertatis determinare in bonum, & non etiam poſſet ab iis obtinere conſenſum liberum infallibiliter per collationem auxilii præviſi efficacis: hoc autem pacto Deum oſtendere ſpecialem ſuam dilectionem erga benè operantes, (videlicet ſeligendo auxilium opportunum, quod illis conferat, ut iis præter poſſe, det etiam agere, atque adeò infallibiliter libera ac ſalutaris operatio ſequatur) docuit Auguſtinus lib. 1. ad Simplicianum qu. 2. iis verbis: *Cum ergo alius ſic, alius autem ſic moveatur ad fidem, eademque res ſæpè alio modo dicta moveat, alio modo dicta non moveat, aliumque moveat, alium non moveat; quis audeat dicere defuiſſe Deo modum vocandi, quo etiam Eſau ad fidem mentem applicaret, voluntatemque conjungeret? Cujus autem miſeretur, ſic eum vocat, quomodo ſcit ei congruere, ut vocantem non reſpuat.*

Ex quibus omnibus fit perſpicuum Primò, quod gratia efficax habeatur per hoc, quod Deus ex ſpeciali ſua miſericordia conferat homini auxilium congruum, & opportunum, quod prævidet per ſcientiam conditionalium conjungendum cum conſenſu, ſi illud daretur; ſeu per hoc quod vocet hominem, quomodo ſcit congruere, ut vocantem non reſpuat; atque adeo vocatione, quæ non ſolùm ſuadeat, ſed etiam perſuadeat, ita docendo, ut homo diſcat, & veniat ad Chriſtum, illum attrahendo citra neceſſitatem, ſed cum voluptate, ac liberè. Hæc autem vocatio ab Apoſtolo dicitur eſſe *ſecundum propoſitum*; cum dicat Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, iis, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt Sancti*. Et hoc auxilium congruum, & efficax ab Apoſtolo appellatur *Opportunum*; dicit enim Hebr. 4. *Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ, ut miſericordiam conſequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno.*

Secundò conſtat, quod vi gratiæ efficacis Deus faciat, ut faciamus, & ut in præceptis ſuis liberè ambulemus, unde gratia efficax ſit donum indebitum, ac diſtinctum à gratia ſufficienti, qua ſolum Deus dat poſſe nos ad arbitrium ſalutariter operari.

Tertiò, quod licet creatura liberè conſentiat, Deus tamen ſit, qui diſcernit conſentientem à non conſentiente, & electum à reprobo, juxta illud Apoſtoli, *Quis eſt qui te diſcernit?* Cum Deus miſericorditer ſeligat auxilium præviſum efficax, quod conjungitur cum conſenſu, qui formaliter conſtituit conſentientem. Unde Deus diſcernit cauſaliter, & conſenſus diſcernit formaliter.

Immo licet verum ſit, quod conſentiens diſcernat ſe cauſaliter a diſſentiente, tanquam immediata cauſa conſenſus, nihilominus, ut advertit Bellarm. lib. 1. de lib. arb. cap. 13. Deus eſt prima cauſa, cur conſentiens diſcernatur à diſſentiente, tanquam ſeligens ſpeciali affectu auxilium, quod præviſum eſt conjungendum cum conſenſu: Ubi è converſo diſſentiens eſt immediata, & ſimul principalis cauſa diſſenſus; unde ſi duo æquali omnino gratia à

Digitized by Google

Deo inſtruantur, & unus libere conſentiat, alter diſſentiat, ille diſcernitur à Deo tanquam principali cauſa conſenſus, hic verò diſcernitur à ſeipſo, cum ſibi tantum culpa aſcribatur, non Deo, qui contulit gratiam ſufficientem, ut ſub ea conſenſus poneretur. Et hac de cauſa in extremo die reprobis dicetur. *Ite in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo, & Angelis ejus*; Electis verò dicetur, *Venite benedicti, poſſidete regnum, quod vobis paratum eſt ab origine mundi*; quia ſcilicet Artifex infernæ domus fuit culpa Dæmonum, unde poſt culpam extructa fuit domus illa tormentorum: Contra verò opifex Empyrei fuit divina bonitas, quæ ex ſpeciali benevolentia antecedenter ad operationes ſalutares decrevit electis conferre auxilia efficacia, quibus non ſolum poſſent gloriam promereri, ſed etiam illam promererentur.

Quartò, quod conſenſus, ſeu operatio ſalutaris, quamvis liberè ponatur à voluntate, adhuc ſit donum acceptum à Deo ſeligente tale auxilium, undé infallibiliter, ac liberè ea ſequatur; & ideo verificatur illud Apoſtoli 1. Cor. 4. *Quid habes, quod non accepiſti?* Sicut etiam quod idem Apoſtolus habet Rom. 9. *Non eſt volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei.*

Quintò, quod licet voluntas liberè ponat operationem ſalutarem, non proinde poſſit de ea gloriari tanquam propria, cum ex miſericordia Divina ſeligente auxilium efficax illa ponatur; & ideo ſubdit Apoſtolus: *Aut quid gloriaris, quaſi non acceperis?* Non prohibetur tamen, quod de ea gloriemur in Domino, tanquam ab illo accepta cum libero noſtræ voluntatis conſenſu; cum idem Apoſtolus dicat 1. Cor. 1. *Qui gloriatur, in Domino glorietur.* & 2. Cor. 12. dicit; *Si voluero gloriari, non ero inſipiens.* Inſipienter tamen homo gloriatur de bona operatione, quaſi illam non acceperit, ubi è converſo ſapienter triſtatur, & confunditur homo de culpa tanquam omnino ſua, cum non acceperit illam à Deo, qui non confert auxilium ſufficiens præviſum inefficax ex intentione, quod culpa ſequatur, ſed ſincero animo illud confert, ut vi illius ſequatur bona operatio; quam ſi prævideret ſecuturam, libentiùs conferret illud ipſum auxilium, non verò conferret aliud, quod prævideret inefficax.

Sextò, quod reprobus non poſſit conqueri de Deo, quod ſibi non contulerit gratiam efficacem, quam contulit electis; ſiquidem contulit miſericorditer illi gratiam ſufficientem ad ſalutem conſequendam, & per ipſum ſtetit quominus illam aſſequeretur, unde gratias tenetur Deo referre, quamvis noluerit Deus (utpotè dominus) eſſe illi ſpecialiter beneficus, ita ut etiam gratiam efficacem conferret; cum ad conferendum hoc ſecundum beneficium Deus non teneatur: Unde Auguſtinus loco laudato dicit: *Nunquid iniquitas apud Deum?* Propterea iis, qui murmurabant adverſus Patremfamilias, quod tam acceperint denarium illi, qui primò mane vocati erant ad laborandum in vinea, quàm qui circa undecimam horam, ille reſpondit Matth. 20. *Amice non facio tibi injuriam; nonne ex denario conveniſti mecum? Tolle, quod tuum eſt, & vade: Aut non licet mihi, quod volo, facere? An oculus tuus nequam eſt, quia ego bonus ſum?*

Se-

Digitized by Google

Septimò fit perſpicuum, quare Auguſtinus quærens eodem laudato loco, cur Deus uni ita ſuadeat, ut perſuadeat, non verò alteri? non aliter reſpondeat, quàm, *O altitudo divitiarum! Numquid iniquitas apud Deum?* Et in Epiſt.105. ad Sixtum habet: *Cur illum potiùs, quàm illum liberet, aut non liberet, ſcrutetur qui poteſt judiciorum ejus tam magnum profundum; tamen caveat præcipitium.* Etenim cum ſit Dominus, divitias ſuas juxta inſcrutabilia ſua conſilia elargitur, cui maluerit citra uniuſcujuſque injuriam: propterea nemo debet ab eo quærere, quare Paulum converterit ſua gratia efficaci, Judæ verò non contulerit gratiam, qua ad pœnitentiam converteretur, ſed ſolùm contulerit illi gratiam ad id præſtandum ſufficientem? non enim aliter quæſito huic fiet ſatis, quàm dicendo, Dominus eſt: potuit ergo ſpecialem miſericordiam erga Paulum exercere, quin teneretur eandem ſpecialem miſericordiam exercere erga Judam; cui pariter ſatis ſuperque fuit miſericors, ac beneficus vocando illum vi gratiæ ſufficientis ad reſipiſcentiam. Hinc Apoſtolus Rom. 9. habet: *O homo, tu quis es, qui reſpondeas Deo? Non habet poteſtatem figulus luti, ex eadem maſſa facere aliud vas in honorem, aliud verò in contumeliam?*

Octavò conſtat, quare ſæpe Eccleſia poſtulet à Deo, ut nobis conferat non ſolum poſſe benè operari, ſed etiam ipſam bonam operationem, agnoſcendo, quod utrumque ſit Dei donum, ut in oratione Dominicæ duodecimæ poſt Pentecoſten; ubi dicit: *Omnipotens ſempiterne Deus, de cujus munere venit, ut tibi à Fidelibus tuis dignè, & laudabiliter ſerviatur, tribue quæſumus nobis, ut ad promiſſiones tuas ſine offenſione curramus.* Et in una ex orationibus Sabbati Sancti habet: *Da nobis, & velle, & poſſe, quæ præcipis.* Quamvis enim in noſtra poteſtate ſit ipſum velle, quia tamen ex ſpeciali dono auxilii prævisi efficacis fit, quod de facto velimus, idcirco à Deo omnipotenti, ac miſericordi hujuſmodi auxilium humiliter poſtulamus. Hinc ita Joelis 2. dicitur: *Convertimini ad Dominum Deum veſtrum*, ut etiam Pſ. 84. dicitur: *Converte nos Deus ſalutaris noſter;* quia ſcilicet converſio noſtra, quamvis liberè à nobis ponatur, Dei tamen eſt donum, dum confert auxilium, ſub quo illa ponatur.

Nonò fit ſatis difficillimæ illi quæſtioni, quomodo quando Deus prædefinit aliquam bonam operationem, & ad illam obtinendam confert auxilium prævisum efficax, infruſtrabilitas divinæ voluntatis cohæreat cum libertate actus prædefiniti? Uſqueadeò difficile eſt id explicare, ut Auguſt. lib. 2. de Peccat. merit. cap. 18. dixerit: *Quærentem vehementer anguſtat, ne ſic gratiam defendamus, ut liberum arbitrium auferre videamur; rurſum, ne liberum ſic efferamus arbitrium, ut ſuperba impietate ingrati gratiæ Dei judicemur.* Et Cajet. in cap. 9. Epiſt. ad Rom. dixit: *Scio verum vero non eſſe contrarium, ſed neſcio hæc jungere, ſicut neſcio myſterium Trinitatis.* Dicimus tamen, quod, cum impoſſibile ſit falſificari Præſcientiam divinam de actibus noſtris liberis conditionatè futuris, eo ipſo ac Deus prævidet, quod ſi conferatur auxilium A, voluntas conſentiret, prædefinitio talis conſenſus eſt infruſtrabilis, & ſimul conſenſus eſt liber. Sicuti quia impoſſibile

bile

bile eſt falſificari ſcientiam divinam de actibus liberis abſolutè futuris, revelatio conſequens ad hanc ſcientiam, v.g. de negatione Divi Petri, aut de peccato Antichriſti, falſificari non poterat, & tamen libera fuit negatio Divi Petri, & liberum erit peccatum Antichriſti; non enim ex ea revelatione contrahitur neceſſitas ulla antecedens, ſed ſolùm conſequens, quæ non officit libertati actus. Ex quo fit, quod gratia efficax dici poſſit invictiſſima, inſuperabilis, indeclinabilis, omnipotentiſſima, quamvis verum ſit, quod liberè voluntas cum illa operetur, poſſitque gratiæ interiori reſiſtere: Stat enim, quod operatio ſalutaris prævisa ſub auxilio efficaci ponatur infallibiliter, & ſimul poſſit omitti; non ſecus ac peccatum Antichriſti prævisum, ac revelatum a Deo infallibiliter ponetur, & tamen poterit non poni. Fit etiam, quod homo poſſit reſiſtere gratiæ, & ſimul verum ſit, quod habet Auguſt. lib. de correp. & grat. cap. 14. videlicet, quod *Deo volenti ſalvum facere nullum poſſit arbitrium reſiſtere*; quandoquidem ſi Deus vult efficaciter efficacia ſimpliciter dicta ſalvari hominem per collationem auxilii efficacis, impoſſibile eſt, quin ponatur operatio ſalutaris meritoria ſalutis æternæ, quamvis poſſit voluntas huic auxilio diſſentire.

Decimò enodatur illa alia graviſſima difficultas, Num ſcilicet poſſint duo, eadem omninò gratia, & ſub iiſdem circumſtantiis affecti, alter conſentire, alter verò diſſentire? Ex una parte videtur, quod non; quia diſſentiens ſolùm habet gratiam ſufficientem, qua conſentire poſſit; contra verò conſentiens duplex habet à Deo beneficium, & quod poſſit conſentire, in quo convenit cum diſſentiente, & quod actu conſentiat, in quo ab illo diſconvenit; unde non eſt eadem gratia in utroque; præſertim quia ipſe actualis conſenſus eſt quædam gratia, quæ uni Deo tribuenda eſt ex Auguſt. lib. de Grat. & lib. arb. cap. 5. ubi habet: *Ut Apoſtolus Paulus efficaciſſima vocatione converteretur, Gratia Dei erat ſola*. Ex altera parte videtur, quod poſſint ſub eadem gratia duo diverſimodè ſe habere, ita ut unus conſentiat, alter diſſentiat; tum quia hoc ſpectat ad conceptum libertatis; tum etiam quia aliter indigna fuiſſet Chriſto D. exprobratio illa facta Judæis, quod ſcilicet ſi in Tyro, & Sidone factæ fuiſſent eædem virtutes, pœnitentiam egiſſent; ſiquidem poſſent Judæi reſpondere, quod Tyrii, & Sidonii pœnitentiam agerent, quia duplex illis gratia conferretur, altera qua poſſent converti, altera qua converterentur; at ipſis ſolùm gratia data fuit, qua poſſent converti: Hinc Auguſt. lib. de Prædeſt. cap. 15. docet, quod licet Nabuchodonoſor, & Pharao ambo eſſent homines, ambo Reges, ambo captivum populum poſſidentes, ambo flagellis moniti, atque adeo ambo ſimiliter ad pœnitentiam vocati; ille ſolum ingemuit, hic verò libero contra miſericordiſſimam veritatem pugnavit arbitrio.

Quæſtionis tamen hujus facilis eſt ſolutio, ſi in gratia efficaci diſtinguatur entitas gratiæ à connexione illa infallibili, quam habet cum conſenſu, ex hoc quod Deus præparet illam in ſua Præſcientia in ordine ad illum inducendum: Quo præſuppoſito dicendum, quod poſſit eadem entitativè gratia eſſe in duobus, quorum alter conſentiat, alter diſſentiat; At

in

in tali caſu illa ſpecialis Dei dilectio, ac ſpeciale beneficium, quod præeligatur auxilium prævifum efficax in ordine ad inducendum infallibiliter conſenſum liberum, non confèrtur diſſentienti, ſed confertur ſoli conſentienti; & ideò hic dicitur duplicem habere gratiam, ille verò unam tantùm. Ex quo non ſequitur, quod poſſent Judæi excuſari, quod non egerint pœnitentiam, quam Tyrii, & Sidonii egiſſent, quia nihil illis defuit, quod neceſſarium eſſet, ut poſſent converti, ſi voluiſſent; cum ſpecialis illa dilectio, ac præelectio auxilii efficacis, unicè Deo arbitraria, non requiratur, ut poſſit conſenſus poni, quamvis nunquam ſine illa conſenſus ponatur; Sicuti e. g. non requiritur ſcientia Dei ab æterno de bona operatione Antichriſti, ad hoc ut poſſit hic benè operari, & non peccare, nunquam tamen benè operatur, quin præfuerit ab æterno talis ſcientia. Sicut enim ſcientia iſta pertinet ad perfectionem divini intellectus, & quia logicè præſupponit noſtram liberam operationem, non evertit ejus libertatem, quamvis tempore illam antecedat: ita prædefinitio illa noſtræ bonæ operationis commendat benigniſſimā Dei voluntatem; & quia pariter conſequitur logicè noſtram liberam operationem quatenus ideo datur præſcientia ab æterno de noſtra libera operatione ſub tali auxilio, ac præfinitio illius, quia voluntas ſub eo auxilio liberè conſentiret, & non viceverſa ideò conſentiret, quia datur illa præſcientia, ac præfinitio) non evertit ejus libertatem, quamvis phyſicè & ab æterno illam antecedat. Ex hoc autem quod præelectio auxilii efficacis ſit uni Deo arbitraria, idcircò Auguſtinus converſionem Apoſtoli vi gratiæ aſcripſit; quamvis revera non ſine libera cooperatione voluntatis converſio facta fuerit. Poteſt itaque ſub eadem entitativè gratia Titius conſentire, Cajus diſſentire; & idem Titius ſub eadem gratia poteſt hodie conſentire, cras diſſentire; aliter non diceretur liber. Quinimmò poteſt Titius ſub gratia remiſsa conſentire, & Cajus diſsentire ſub gratia magis intenſa; & ideo Matth. 12. dicitur: *Viri Ninivitæ ſurgent in judicio cum generatione iſta, & condemnabunt eam;* quia ſcilicet Judæi majoribus auxiliis vocati, quàm Ninivitæ, non egerunt pœnitentiam Ninivitarum.

Denique fit perſpicuum, quod Deus non in vanum præcipiat, quoties gratiam ſufficientem confert, quamvis non det id, quod præcipit, ſeu non conferat gratiam efficacem. Quæ omnia in decurſu harum theſium non ſemel recurrent; præſertim in decima, necnon in vigeſimaquarta, & vigeſimaquinta, ac in trigeſima.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim III.

TErtia theſis docens in vanum à Deo præcipi quicquid præcipiat, niſi id ipſum ille conferat, quod præcipit, perfricta fronte de Deo tanquam de inſipiente obloquitur; quippe qui ſæpe præcipit v. g. peccatori contritionem, quin tamen illam conferat, cum peccator non conteratur; Unde docet, fruſtranea

eſſe

Digitized by Google

eſſe iſthæc præcepta, & ideo indigna, quæ à Deo ſummè ſapiente ferantur: Ex Auguſtino enim lib. de nat. & grat. cap. 69. *Firmiſſime creditur, Deum juſtum, & bonum impoſſibilia non potuiſſe præcipere:* Cui conſonat Baſilius in Regulis brevioribus Reſponſ. 57. dicens: *Sine dubio non præcepiſſet hoc, qui bonus, & juſtus eſt, niſi facultatem, qua id faceremus, fuiſſet largitus.* Quod ſi præter gratiam efficacem, qua peccator efficit contritionem, quæ a Deo præcipitur, agnoſceret Queſnellus in peccatore, qui culpabiliter non convertitur, divinis vocationibus obluctando, gratiam ſufficientem, quæ vires præbeat ad conterendum, peccator tamen culpa ſua illis non utitur, certe non fruſtra Deus contritionem præciperet, excitando illum ad pœnitentiam, nec immeritò deinde illum puniret, etiam ob neglectum contritionis præceptæ: Secus vero puniendus non eſſet: Etenim ex doctrina Angelici q. 24. de Veritate: *Nemo debet puniri, vel præmiari in eo, quod non eſt in ejus poteſtate facere, vel non facere.*

PROPOSITIO IV.

Ita Domine: Omnia poſſibilia ſunt ei, cui omnia poſſibilia facis, eadem operando in illo. *Queſnel. Marc. 9. 22. in editione 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. ITerum in hac theſi Gratia Sufficiens de medio tollitur a Queſnello. II. Retorquetur præcipuum Janſeniſtarum telum, quo Gratiam Sufficientem inſectantur, dicendo, quod ea Obduratis, & Obcæcatis denegetur. III. Eam obduratis non deeſſe multipliciter conſtat ex Scripturis, & Patribus.

IV. Impotentia ad benè operandum in obduratis non eſt phyſica, & antecedens, ſed moralis, & conſequens. V. Cæcitas corporis ſemper habet Deum auctorem; At cæcitas mentis, quamvis qua parte eſt pœna involvens ſubtractionem auxiliorum uberiorum, & efficacium, habeat pariter Deum Auctorem, non tamen qua parte involvit culpam, ſeu averſionem voluntatis à divina illuſtratione. VI. In quonam ſenſu intelligendum eſt, quod Deus Cujus vult miſeretur, & quem vult indurat. *VII. In ſtatu naturæ integræ nemini deerat ſufficientia moralis ad perſeverandum in gratia; in ſtatu verò naturæ lapſæ, ubi datur impotentia moralis, ea oritur ex culpa præterita. VIII. Quicquid ſit, an poſt certum numerum peccatorum denegetur peccatori etiam potentia phyſica ad benè operandum.*

I. ETiam theſis iſthæc vafre virus propinat, perinde quaſi ſenſus ſit, quod omnem noſtram poteſtatem ad bene operandum, necnon ipſam bonam operationem Deo acceptam referre teneamur; quod nemo ſanæ mentis in dubium revocare poteſt. Theſis tamen tum juxta proprium verborum ſenſum, tum etiam ad mentem Auctoris in aliis theſibus expreſſam, contendit, quod omnis, & ſola poteſtas ad actus honeſtos ſit in nobis à Deo conferente poteſtatem, & ſimul operante in nobis tales actus per gratiam Chriſti efficacem, omnipotentem, & invincibilem; ut proinde ite-

iterum in hac theſi idem error recudatur, ac in ſuperiori, dum negatur poſſibilitas orta vi gratiæ ſufficientis, qua Deus faciat quidem nobis poſſibilem noſtram bonam operationem, illam tamen non operetur in nobis. Quid enim ſonat illud, omnia eſſe poſſibilia nobis, quæ fiunt à Deo poſſibilia, dum illa in nobis operatur, quàm dicere, non eſſe nobis poſſibilem aliam bonam operationem ab ea, quæ per gratiam efficacem ponitur à Deo, non quidem cooperante nobiſcum, ſed operante illam in nobis? Sicuti enim, ſi quis diceret, Omnia ſunt in hoc Mundo, quæ Deus fecit eſſe in hoc Mundo, niſi vellet verbis ludere, proculdubio denotare intenderet, quod nihil ſit in hoc Mundo, quod à Deo non ſit: Ita dum dicitur, Omnia ſunt poſſibilia, quæ Deus facit poſſibilia, eadem operando, denotatur, nihil eſſe poſſibile homini, quod non faciat Deus poſſibile, illud operando in eodem homine, atque adeo non eſſe poſſibilem homini bonam operationem, quam non faciat Deus poſſibilem, eam operando in illo vi gratiæ efficacis. Hoc autem uſqueadeo abhorret à Catholica veritate, ut certum omninò ſit, eſſe poſſibilem peccantibus bonam operationem, quamvis Deus non faciat illam poſſibilem, operando eamdem in illis, eo quod ſolùm illis conferat gratiam ſufficientem, non verò efficacem; Quod ſi conferret efficacem, non operaretur Deus bonam operationem in illis ſine concurſu, & determinatione voluntatis, atque adeo cum eorum voluntate Deus cooperaretur. Præcipuum tamen intentum hujus theſis (ut etiam præcedentis) eſt de medio tollere gratiam ſufficientem, qua ſublata, nemo poſſet rationabiliter timere à Divinis exprobrationibus; Quomodo enim exprobrari poſſet ingratitudo & culpa iis, qui peccant ob defectum auxilii ad declinandas culpas, & ad bene operandum requiſiti?

II. Quare iterum ad conterendam hanc Hydram inſurgo; & quamvis innumera tela ſubminiſtrentur a Scripturis, Conciliis, Patribus, ac Theologis oſtendentibus paſſim neceſſitatem gratiæ ſufficientis in iis qui peccant, ut poſſit illis peccatum imputari, eo dumtaxat hìc utor, quod deſervit ad enervandum præcipuum Adverſariorum argumentum, quod Catholicis objectant ductum ex obduratione, & obcæcatione Judæorum, quibus videtur defuiſſe gratia ſufficiens, & poteſtas antecedens neceſſaria ad converſionem; quod multis Janſeniani conantur oſtendere, ut dicemus in theſi ſexta, & ſeptima. Interim ſic arguo.

Obduratis, & obcæcatis datur auxilium ſufficiens ad converſionem, itaut poſſibilis ſit horum converſio, quin fiat à Deo poſſibilis per hoc, quod illam in iiſdem operetur: ergo in natura lapſa denegari non poteſt auxilium ſufficiens, quod ſimul non ſit efficax. Revincitur antecedens ex adhortationibus, reprehenſionibus, comminationibus, quæ paſſim in Sacris literis fiunt obduratis, ut convertantur; quæ ſupponunt poteſtatem antecedentem, & ſufficientem ad avertendum ſe à peccatis, & convertendum ſe ad Deum; niſi velimus dicere eas eſſe deluſorias & fatuas. Ezech. 33. *Convertimini à viis veſtris peſſimis*. Prov. 29 *Qui corripientem dura cervice contemnit, repentinus*

Digitized by Google

tinus ei ſuperveniet interitus : Eccl. 3. *Cor durum habebit malè in noviſſimo*. Sed expreſſiùs id ſub oculos ponitur ab Apoſtolo ad Rom. 2. ubi obduratis objicit contemptum donorum, & divitiarum gratiæ ſibi à Deo conceſſæ, dicens: *An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? Ignoras, quod benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Tu autem ſecundum duritiam tuam, & impœnitens cor tuum theſaurizas tibi iram*. Quod autem Apoſtolus nomine divitiarum bonitatis Dei intelligat abundantiam, nedum ſufficientiam gratiarum, conſtat ex epiſt. ad Epheſ. 1. ubi dicitur: *In quo habemus remiſſionem peccatorum ſecundum divitias gratiæ ejus, quæ ſuperabundavit in nobis*; & cap. 2. *Ut oſtenderet abundantes divitias gratiæ ſuæ in bonitate*. Et ſanè niſi Deus obduratis abundantiam, & non ſolam ſufficientiam gratiarum concederet, non poſset Apoſtolus illis bonitatem, longanimitatem, & divitem Dei miſericordiam improperare; & immeritò iis diceret, quod theſaurizent ſibi iram Dei ob contemptum longanimitatis, & bonitatis divinæ; ſi iis etiam ſufficientia, nedum exceſſus gratiæ ad pœnitentiam requiſitæ deeſset. Hinc Auguſtinus in Pſ. 102. exponendo verba illa, *Longanimis, & multum miſericors*, & conferendo illa cum hoc Apoſtoli textu, dicit: *Quid tam longanimum? quid tam multum in miſericordia? Peccatur, & vivitur: accedunt peccata, augetur vita. Blaſphematur quotidie, & ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos; vocat undique ad pœnitentiam; vocat beneficiis creaturæ; vocat impertiendo tempus vivendi; vocat per lectorem; vocat per intimam cogitationem; vocat per flagellum correctionis; vocat per miſericordiam conſolationis, longanimis, & multæ miſericordiæ. Sed obſerva, ne longitudine miſericordiæ Dei abutendo tu tibi theſaurizes, ut ait Apoſtolus, iram in die iræ*. Ecce ſuperabundantiam gratiarum, quas Deus largitur obduratis; qui tamen divitias iſtas divinæ bonitatis, patientiæ, & longanimitatis contemnentes, nec reformidantes theſaurum iræ, quam Apoſtolus comminatur, pęnitentiam negligunt: Itaque gratiarum abundantia à Deo replentur, quas tamen propria culpa reddunt inefficaces.

III. Confirmatur, quia ex ſacris etiam literis conſtat, in libera obduratorum poteſtate poſitum eſſe, ne obdurentur; ut proinde dici non poſſit, quod careant gratia hujuſmodi poteſtatem conferente, quæ dicitur auxilium ſufficiens. Pſ. 94. *Hodie ſi vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda veſtra*: 2. Paralip. 30. *Nolite indurare cervices veſtras, ſicut Patres veſtri: tradite manus Domino*: & Deuter. 10. *Ne obduretis amplius*. & Baſilius in Pſ. 94. laudatum inſinuat, quod intendimus, dicendo: *Oſtendit mentis liberum arbitrium: non enim dixit, ne obdureſcite, ſed, nolite obdurare corda veſtra; edocens, ipſos eſſe Architectos hujus duri cordis*.

Pluribus etiam Scripturæ locis oſtenditur, & providentia divina erga obduratos non deſtituens illos auxiliis ſuis, ut ad cor redeant; & ſimul poteſtas eorum libera ad pœnitendum. Jerem. 3. *Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, tamen revertere ad me, dicit Dominus, & ego ſuſcipiam te*. Similiter ut obdurationem exprobret, addit: *Frons meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere*. Et ut ſuam providentiam oſtendat, & ejus libertatem, allicit illam Deus ſuo invitatu dicens: *Ergo ſaltem amodo*

Digitized by Google

modo voca me, Pater meus, dux virginitatis meæ tu es. Cum enim obduratis ſit quidem potentia phyſica, ut vi gratiæ ſufficientis emolliantur; adeſt tamen etiam impoſſibilitas moralis; idcirco hortatur Deus, ut precibus à ſe Patre clementiſſimo obtineant auxilium uberrimum, quo impoſſibilitas illa moralis expugnetur, & citra difficultatem durities cordis emolliatur.

Confirmatur ulterius, quia ipſe Chriſtus D. Jo. 4. oſtendens non defuiſſe Judæis obduratis lumen ſufficiens ad credendum, dixit: *Si eſſetis cæci, non haberetis peccatum: nunc autem dicitis, quia vidimus, peccatum ergo veſtrum manet*. Ecce quomodo ex ipſius Chriſti teſtimonio peccatum non contrahitur ab eo, qui caret ſufficientia ad non peccandum; atque adeò peccantibus datur ſemper gratia ſufficiens, cui ſi conſentirent, non peccarent; & ſi non conſentiant, non poſſunt, niſi propriæ voluntati culpam aſcribere, non verò defectui ſufficientiæ, aut cæcitati, aut ignorantiæ invincibili; quod etiam Chriſtus D. innuit Jo. 15. dicens: *Si non veniſſem, & locutus non fuiſſem, peccatum non haberent; nunc autem excuſationem non habent de peccato ſuo;* Et Patres paſſim idem docent: Auguſt. lib de Prædeſt. & Grat. cap. 14. *Geme*, inquit, *quicumque induratus es*; & quod non poſſint cauſari defectum ſufficientiæ, ſubdit: *Nec ii, qui indurati, atque damnati ſunt, excuſationem culpæ ex hoc habere credant, quod nullam, qua converterentur, ſint miſericordiam aſſecuti*. Pariter D. Proſper lib. 2. de vocat. Gentium cap. 13., cum expreſſiſſet beneficia omnibus communia divinæ miſericordiæ, ait: *Quæ beneficia licèt obduratis nihil remedii, & emendationis attulerint; probant tamen averſionem eorum non divinæ fuiſſe conſtitutionis, ſed propriæ voluntatis*. Chryſoſtomus etiam loquens de Pharaone Rom. 6. cap. 17. aſcribit ejus obſtinationem propriæ voluntati, non defectui auxilii; Quoties enim Deus illum monuit? quoties minatus eſt? quoties flagellavit? quot miracula patravit ad emolliendum cor illius? *neque enim*, inquit Sanctus Doctor, *Deus quicquam non fecit, quod ad illius correctionem conferret; neque ipſe Pharao quicquam omiſit, quod ad ſuam perditionem faceret;* Profectò ſi nihil Deus omiſit, quod conferret ad correctionem Pharaonis obdurati, negari non poterit, quod habuerit auxilium ſufficiens, ut corrigeretur; propterea unica ſuæ perditionis cauſa fuit propria voluntas; & ideo ritè concludit Chryſoſtomus: *Quod autem ſalvatus non eſt, totum per ſuam voluntatem ſtetit*. Hinc Exodi 10. exprobravit Dominus Pharaonis pervicaciam dicens illi: *Uſquequò non vis ſubjici mihi?* quibus verbis dilucidè denotatur, quod quamvis cor ejus eſſet obduratum, adhuc in manu ſuæ voluntatis erat ſe ſubjicere Deo, ac ejus imperata facere.

IV. Opponunt Janſeniani primò, quod obdurati conſentire non poſſint, ergo deficit illis auxilium ſufficiens. Antecedens videtur conſtare ex verbis Jo. 12., ubi de Judæis obduratis dicitur: *Non poterant credere*. Et ſimiliter Jo. 8. dicitur: *Quare loquelam meam non cognoſcitis? quia non poteſtis audire ſermonem meum*. & ibidem; *Quo ego vado, vos non poteſtis venire*.

Reſpondeo tamen in his textibus exprimi impotentiam moralem, & conſequentem, non verò impotentiam phyſicam, & antecedentem;

quod enim eſt moraliter impoſſibile, ita ut non poſſit poni citra magnam difficultatem, dici ſolet abſolutè impoſſibile, ut docet D. Th. 3. p. q 86. ar. 1. ad 2., & quod eſt impoſſibile conſequenter, ſeu ex ſuppoſitione, quod voluntas ſit libere ad unam partem determinata, dici pariter ſolet abſolutè impoſſibile; & in utroque hoc ſenſu Judæi non poterant credere; tum ſcilicet quia ob duritiem cordis non ſine magna difficultate poterant ſe determinare ad credendum; unde moralem impotentiam patiebantur; tum etiam quia determinati jam, & fixi ad non credendum, in ſenſu compoſito hujus determinationis fieri non poterat, quod crederent; quæ eſt ſolum impotentia conſequens compoſſibilis cum libertate ad utramque partem contradictionis, non verò antecedens everſiva libertatis indifferentiæ. Jo. 12. dicitur: *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Iſaias, excæcavit oculos eorum, & induravit cor eorum, ut non videant oculis, & non intelligant corde, & convertantur, & ſanem eos*. Quæ verba ſic exponit Sanctus Auguſtinus: *Quare credere non poterant, ſi à me quæris, citò reſpondeo, quia nolebant: non poterant credere, non quia homines mutari in melius non poſſunt; ſed quamdiu talia ſapiunt, non poſſunt credere. Hinc obdurantur, hinc obcæcantur, quia negando divinum adjutorium, non adjuvantur*. Ubi adverte Auguſtinum dumtaxat velle, quod non adjuventur à Deo auxilio efficaci, non verò auxilio ſufficienti; aliter non dixiſset, quod *poſſent in melius mutari*, & credere, ſi lucem, quam præ oculis habebant, volebant admittere; ſed quia renuebant, erant cæci, non quidem cæcitate impoſſibilitatis, ſed voluntatis: Idem Auguſtinus tr. 47. in Jo. verba illa laudata capitis 8. *Non poteſtis audire ſermonem meum*, Addit; *Ideò non poterant, quia corrigi credendo nolebant*. Denique locum laudatum Jo. 8. *Quo ego vado, vos non poteſtis venire*, ſic exponit Cyrillus lib. 5. in Jo. cap. 12. *Cum igitur me nunc ſequi renuitis ad virtutis laborem, non poteritis me etiam ſequi ad præmium; non ob negatam bene agendi facultatem, ſed ob propriam animi veſtri malignitatem, viam ſalutis amplecti recuſantem:* Ubi expreſsè notatur, quod non ſit iis denegata benè agendi facultas, ſeu gratia ſufficiens, ut proinde impotentia non ſit antecedens, ſed conſequens, non phyſica, ſed moralis. Paſſim enim ipſa repugnantia voluntatis ad aliquid agendum vocari ſolet impotentia; quod advertit Nazianzenus orat. 36. dicens: *Quarta ſignificatione, hoc fieri non poſſe dicitur, à quo noſtra voluntas abhorret: cujuſmodi eſt illud: Non poterat illic ſigna facere propter incredulitatem eorum; & illud: Non poteſt mundus non odiſſe vos: & quomodo poteſtis bona loqui, cùm ſitis mali? Quo enim pacto aliquid horum impoſſibile eſt, niſi quod voluntas repugnet?*

V. Opponunt ſecundò, quod ſi obduratio, & obcæcatio ſit ob culpam antecedentem, eſt immediate homini involuntaria; ergo ſaltem in tali caſu deeſt obduratis gratia ſufficiens ad bene operandum, quamvis ad pęnitentiam obligentur. Quare poteſt à Deo præcipi aliquid, quod eſt impoſſibile impotentia conſequente ad culpam præteritam. Antecedens ſignificatur ab Auguſtino, qui lib. 1. contra Julianum habet: *Eademque cæcitas, ſi peccati pœna non eſſet, ſi de Dei judicio non veniret, non legeremus; Obſcurentur oculi eorum, ne vi-*

Digitized by Google

videant. Quis porrò volens cæcus eſt corde, cum velit nemo cæcus eſſe corpore? Et lib. 2. contra Adverſ. leg. cap.8. docet, illuminationem cæci, ac obcæcationem à divina voluntate pendere, conferendo illuminationem tanquam beneficium, & obcæcationem tanquam ſupplicium. *Ille*, inquit, *qui ſecundum Apoſtolicam ſententiam, cujus vult miſeretur, & quem vult obdurat, procul dubio quem vult illuminat, & quem vult excæcat.*

Reſpondeo tam cæcitatem corporis, quàm cordis, ſi importet privationem poteſtatis antecedentis, & ſufficientis ad videndum, à Deo auctore pendere, qui ſicut confert, ita aufert videndi poteſtatem; Et hujuſmodi cæcitas mentis eſt phyſica, & pura pœna, quam humana natura per peccatum originale contraxiſſet, niſi ex meritis Chriſti Redemptoris fuiſſet reparata. At cæcitas mentis moralis, quæ partim eſt pęna, partim culpa, importat impotentiam videndi conſequentem, & culpabilem; & qua parte eſt pęna, habet Deum auctorem, qua parte eſt culpa, pendet unicè à libero arbitrio; & ideo Baſilius in Pſ. 49. hujus excæcationis vocat hominem *Architectum*, & Cyrillus *Auctorem præcipuum*. Ea enim partim complectitur ſubtractionem auxiliorum intenſorum, & efficacium, & hæc ſæpè eſt pęna peccati, & immediatè à Deo eſt; partim complectitur averſionem voluntatis à divina illuminatione ſufficienti, quæ per talem averſionem redditur inefficax, & in hoc eſt culpabilis, & ſoli arbitrio imputabilis. Quod docuit Auguſtinus lib. 5. contra Julianum dicens: *Cæcitas cordis, quam ſolùm removet illuminator Deus, & peccatum eſt, quo in Deum non creditur, & pœna peccati, quo cor ſuperbum digna animadverſione punitur:* Dum S. Doctor dicit, quod ſolus Deus illuminator removeat hãc cæcitatem, oſtendit, quod à ſolo Deo expectari debeant illuſtrationes intenſæ, & efficaces, quibus illa removeatur; dum verò docet eſſe peccatum, oſtendit eam non excludere ſufficientiam gratiæ illuſtrantis, vi cujus poſſit obcæcatus illuſtrationi conſentire; aliter non conſentiendo non peccaret; demum dicendo, quod ſit pęna peccati, oſtendit defectum illuſtrationis intenſæ, & efficacis conſequi ad culpas præteritas in pœnam; quamvis enim non ſemper ſit pœna defectus illuſtrationis efficacis, ſed ſæpè oriatur à divina voluntate, quæ ratione ſuæ Providentiæ non tenetur omnibus gratias dumtaxat efficaces conferre; at defectus illuſtrationis intenſæ, quæ aliquando requiritur ad ſuperandam citra difficultatem, & ſine morali impoſſibilitate vim concupiſcentiæ, ſemper eſt pœna peccati præteriti, cum nunquam Deus ſinat creaturas rationales eſse cum impoſſibilitate morali ad conſequendum ultimum finem; niſi ipſæ ſibi in eam conjiciantur, demerendo auxilia uberiora.

VI. Quando autem dicitur Rom. 9. quod Deus *cujus vult miſeretur, & quem vult indurat*; ſicut etiam quando dicitur Iſaiæ 6. *Excæca cor populi hujus, & aures ejus aggrava, & oculos ejus claude, ne forte videat oculis ſuis, & auribus ſuis audiat, & corde ſuo intelligat, & convertatur, & ſanem eum*, non eſt ſermo de obduratione, & cæcitate phyſica, quæ pendet à ſolo Deo, ſed de morali, quæ involvit ſubtractionem auxiliorum efficacium, ac etiam intenſorum in pœnam cul-

parum præteritarum, & ſimul liberam averſionem voluntatis ab illuſtratione ſufficienti ad bene operandum: eſto ſæpe Deus alicujus miſereatur, & alium induret, aut æqualibus meritis, ac demeritis præcedentibus in utroque, aut nullis præcedentibus meritis in eo, cujus miſeretur, & nonnullis præcedentibus demeritis in eo, quem indurat; ut docuit Auguſt. lib. de bono perſev. cap. 11. dicens: *Inveſtigabilis ergo eſt miſericordia, qua cujus vult miſeretur, nullis ejus præcedentibus meritis; & inveſtigabilis veritas, qua quem vult obdurat; ejus quidem præcedentibus meritis, ſed cum eo cujus miſeretur plerumque communibus.*

VII. Opponunt ultimò ſpecioſam auctoritatem Auguſtini dicentis de correct. & Grat. cap. 11. *Si hoc adjutorium vel Angelo, vel homini, cum primum facti ſunt, defuiſſet, quoniam non talis natura facta erat, ut ſine divino adjutorio poſſet manere, ſi vellet, non utique ſua culpa cecidiſſet. Adjutorium quippe defuiſſet, ſine quo manere non poſſent. Nunc autem, quibus deeſt tale adjutorium, jam pœna peccati eſt: quibus autem datur, ſecundum gratiam datur, non ſecundum debitum.* Quibus verbis innuitur, quod in ſtatu naturæ integræ Angelo, & homini datum fuerit Adjutorium ſine quo non, ſeu auxilium ſufficiens, quippe ſi defuiſſet, ſine illo manere non poſſent; In natura verò lapſa deeſt aliquibus in pœnam peccati, & quibus datur non datur ut debitum, ſed gratis, & ex meritis Chriſti D.; quare videtur apertè colligi, quod auxilium ſufficiens deſit peccantibus in pęnam originalis, & obſtinatis in pœnam culparum præteritarum.

Reſpondeo Auguſtinum ibi loqui de adjutorio requiſito, non ad bene operandum, ſed ad perſeverandum; quod quidem debuit in ſtatu innocentiæ Angelis, & Protoparentibus innocentibus dari, ita tamen ut de facili poſſent bene operari, & in gratia perſeverare; ſi enim Deus innocenti conferret auxilium adeò remiſſum, ut citra magnam difficultatem non poſſet bene operari, tunc impoſſibilitas iſta moralis ad perſeverandum tribueretur Deo, quatenus denegaret vires moraliter ſufficientes ad ponendam perſeverantiam: Sicuti ſi quis pauperi indigenti cibo, ne pereat, offerat cibum, quem non poteſt accipere ſine magna difficultate, diceretur illum occidere; non ſecus ac ſi cibum omninò denegaret, juxta illud: *Non paviſti, occidiſti*: Secus verò ſi offerat cibum facile parabilem, ſed ille ſua culpa ponat ſe in eo ſtatu, in quo impoſſibile moraliter eſt, ut eo poſſit veſci. Quare in natura lapſa, in qua per peccatum originale concupiſcentia eſt effrænis, homo ſua culpa patitur impotentiam moralem ad benè operandum, & ad perſeverandum cum auxiliis ordinariis gratiæ; & ideò naturæ lapſæ non debetur auxilium ſufficiens, quo de facili poſſit perſeverare, ſicut debebatur Angelis, & homini in ſtatu innocentiæ; ſolum itaque aliquibus hoc datur ex Divina Miſericordia, & ob merita Redemptoris; omnibus tamen datur phyſica ſufficientia ad non peccandum; alioquin Deo culpa tribueretur, non vero peccantibus.

VIII. Utrum autem Deus aliquibus poſt certum numerum peccatorum deneget omnino auxilia ſufficientia ad reſurgendum, ita ut illorum obduratio ſit ſolum phyſica, & pura

ra pœna peccati, non verò moralis, & imputabilis; ad eum modum quo ſinit Deus, ut aliquis poſt peccatum ſenſibus, & uſu rationis deſtituatur, aut incidat in amentiam, ita ut non poſſit amplius reſipiſcere? diſputat Suar. diſp. 8. de Pœnit. ſect. 2., & Amicus diſp. 18. de Grat. ſect. 4. Profecto magis conſonum Divinæ pietati ac rationi videtur, quod nulli unquam Deus poſt quemcumque peccatorum numerum deneget auxilia ſufficientia ad reſurgendum: dicitur enim ad Tit. 2. *Qui dedit ſemetipſum pro omnibus, ut nos redimeret ab omni iniquitate*. Propterea præceptum pœnitendi, ac ſperandi nunquam ceſſat; ceſſaret autem, quoties deeſſent auxilia ſufficientia ad pœnitendum, ac ſperandum.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim IV.

QUarta aſſerens, illi poſſibilia eſſe omnia, cui Deus ea facit poſſibilia, eadem operando in illo, in eodem luto, ac fæce volutatur. Siquidem docet, peccatori tunc eſſe poſſibilem v. gr. contritionem, quando illam Deus ſua gratia efficaci in eodem operatur; ex quo fit, peccatorem renuentem ponere contritionem præceptam non peccare, eo quod tunc ea eſſet illi impoſſibilis; quinimmo Deus inſipienter operaretur pręcipiendo illi contritionem, quam ponere non poteſt. Auguſtinus lib. de nat. & grat. cap. 47. hac in re ita loquitur: *Aut ego non intelligo quid dicam, aut ipſe: Quomodo enim in poteſtate noſtra eſt videndi poſſibilitas, ſi in poteſtate noſtra non eſt videndi neceſſitas?* Neque verum eſt, hanc theſim ſolùm aſſerere, quod poſſibilia ſint, quæ Deus poſſibilia facit, eadem operando ſua gratia efficaci, quin etiam aſſerat, quod non ſint poſſibilia ea, quæ Deus efficaciter non operatur; unde bene cohæreret quod poſſit peccatori præcipi ſapientiſſimè contritio, quæ poſſit ab illo poni, quin tamen ponatur ob defectum gratiæ efficacis. Nam dum theſis dicit, ea omnia eſſe poſſibilia, quæ Deus facit poſſibilia, eadem operando ſua gratia efficaci, apertè dicit, quod independenter à gratia efficaci ea non ſint poſſibilia; Non enim diceret, quod Deus faciat ea poſſibilia per gratiam efficacem, ſi hac circumſcripta adhuc eſſent poſſibilia (aliter verbis luderet, dicendo eſſe poſſibilia, quæ Deus facit poſſibilia) ergo apertè theſis iſta docet, peccatori, cui contritio præcipitur, eſſe impoſſibilem contritionem præceptam, ſi Deus eam non reddat poſſibilem, per hoc quod illam operetur vi ſuæ gratiæ efficacis. Recurrit itaque, quod peccator omittens contritionem pręceptam non peccat, & quod inſipienter Deus illam præcipiat, quoties eandem non operatur efficaciter. Quo quid abſurdius? Perſpicuum itaque eſt, theſim hanc non diſcrepare à prima ex Janſenianis proſcriptis theſibus, in qua impiè aſſeritur, Aliqua Dei præcepta eſſe impoſſibilia, ac deeſſe nobis gratiam, qua poſſibilia fiant; quod apertè repugnat Tridentino ſeſs. 6. cap. 11. ubi habet: *Nemo temeraria illa, & a Patribus ſub anathemate probibita voce uti debet; Dei præcepta homini juſtificato ad obſervandum eſſe impoſſibilia; nam Deus impoſſibilia non jubet* &c.

PROPOSITIO V.

Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem gratiæ ſuæ, exhortationes, & gratiæ exteriores non inſerviunt, niſi ad illud magis obdurandum. *Queſnell. Rom.* 9. 18. *in edit.* 1693.

SYNOPSIS.

I. Adhortationes, & ſana conſilia dicuntur obeſſe potiùs, quàm prodeſſe, ſi deſit gratia interior, qua cor emolliatur. II. Deſcendit hic error ex erroribus Calvini, Baji, Janſenii, docentium voluntatem gratiis iſtis exterioribus poſſe dumtaxat reſiſtere in natura lapſa, non tamen gratiæ interiori, ob inſuperabilem hujus delectationem. III. Sicut Janſeniani juxta theſim ſextam ab Alexand. VIII. proſcriptam docebant Gratiam interiorem ſufficientem eſſe pernicioſam; ita nunc Queſnellus docet de gratiis exterioribus ab interiori gratia ſejunctis.

IV. Verùm ſicut gratia ſufficiens interior eſt ingens beneficium, eſto duplex ſit beneficium, ſi ea non reſpuatur, ſed à voluntate reddatur efficax; ita gratiæ exteriores ſunt Dei beneficium; duplex tamen eſt beneficium, ſi eis annectatur gratia interior efficax, quæ cor durum emolliat.

V. Ex hoc quod Deus prævideat nos gratiis, quas confert, eſſe abuſuros, non fit, quo minus eas conferat animo ſincero, ut proſint, unde ſit erga nos benevolus ſimul, & beneficus. Medicus tenetur denegare pharmacum quantumvis pretioſum, ſi prævideat illud ex culpa ægroti nociturum: At Deus ex munere Primæ Cauſæ non tenetur denegare gratias, quibus homo non eſt benè uſurus. VI. Revera nemo gratia utitur ad peccandum, ſed ſolùm anſam ab illa arripit ad novam culpam patrandam. VII. Sicut Eucharistiæ inſtitutio eſt ingens beneficium, quod confertur etiam peccatori, qui illam ſacrilegè ſumit; ita gratia ſufficiens. VIII. Quod à Janſenianis dicendum in ſtatu naturæ integræ. IX. In præſenti providentia gratiæ exteriores ab interioribus non ſejunguntur; unde ſi gratiæ exteriores ſejunctæ ab interiori gratia efficaci eſſent pernicioſæ, idem dicendum eſſet de gratia interiori ſufficiente. X. Obdurationis cauſa non eſt Deus nolens gratiam conferre, ſed voluntas nolens illam recipere. XI. Explicatur illud Apoſtoli: Litera occidit; ſpiritus autem vivificat.

I. EO verba theſis collineant, ut retrahant nos à Concionibus, exhortationibus, & ſanis conſiliis audiendis, quæ docet cadere in perniciem, ſi Deus ſua gratia interiori efficaciter non adigat nos ad benè operandum; cum enim in natura lapſa nulla detur juxtà Auctoris ſententiam gratia interior purè ſufficiens (quam in tertia theſi dixit eſſe ſupervacaneam,) & gratia efficax medicinalis detur ſolum electis, pro quibus dumtaxat Chriſtus oravit, & ſanguinem fudit pretioſiſſimum; & in Syllabum electorum aſcribat Deus homines pro arbitratu ſuo, juxtà illud Rom. 9. *Cujus vult miſeretur, & quem vult indurat;* idcircò fucoſis verbis, (quibus videtur velle, quod petamus à Deo cor carneum, & auferat cor lapideum juxta locutionem Ezechielis cap. 36.) in hac theſi inſinuat Queſnellus etiam

iam

Digitized by Google

iam exhortationes, ſana conſilia, Divini Verbi prędicationem, aliaſque exteriores gratias, quibus ad benè operandum inducimur, eſſe ſupervacaneas, immò etiam pernicioſas: etenim ſi nomina noſtra ſcripta ſunt in libro Vitæ, gratiæ interiores emollientes cor infallibiliter nobis à Deo conferentur, circumſcriptis iſtis concionibus, & conſiliis, quoniam Deus, quos vult ſalvare per Chriſtum ſalvat infallibiliter, ut dicitur in trigeſima theſi; qui verò in reproborum numero recenſentur, in libro mortis aſcripti, non ſolùm exhortationibus, & gratiis exterioribus non adjuvantur, ſed ingens etiam ex iis detrimentum reportant; ſolum quippe deſerviunt, ut homines obdurentur magis, & novum culpæ reatum contrahant, dum citra profectum conciones audiunt, & pia monita in vacuum recipiunt.

II. Error hic originem ducit ſuam ab erroribus Janſenii, qui duplicem agnovit gratiam in natura lapſa, & per Chriſtum reparata, alteram exteriorem, ſeu prædicationis, alteram interiorem, ſeu illuminationis, aſſerendo, quod poſſit homo gratiæ dumtaxat externæ prædicationis reſiſtere, non verò ſuggeſtioni internę Spiritus Sancti, eo quod nulla detur gratia interior in natura lapſa, niſi efficax, & neceſſitans juxta errores Calvini, ac Baji, in quorum ſchola virus hoc hauſit ore pleniſſimo, & innumeris ad necem propinavit: duplicem pariter idem agnovit in natura lapſa delectationem victricem, alteram mundanam ortam ex concupiſcentia, quæ ineluctabiliter culpam trahit: Alteram cæleſtem propriam gratiæ medicinalis, quę ineluctabiliter trahit bonam operationem, excluſa in utroque actu bono, & malo libertate indifferentiæ, ſeu à neceſſitate, putans ad meritum, & demeritum ſufficere in natura lapſa ſolam libertatem à coactione, ut habet in ſua tertia theſi ab Innoc. X., & Alex. VII. profligata. Hinc arbitratur, quod delectatio orta à concupiſcentia, & cupiditate ſemper vincat delectationem, quæ reperiri poteſt in actu honeſto, niſi huic delectatio gratiæ invincibilis annectatur, & ideò ſemper actum ortum à cupiditate triumphante eſſe peccaminoſum; Si tamen unctio gratiæ interioris ægritudinem naturæ corruptæ ſanet, & delectatio orta à gratia interiori ſuperet delectationem ortam à concupiſcentia, actus bonus erit dignus tanta gratia, & idcircò erit actus perfectæ charitatis, ac meritorius vitæ æternæ. Delectatio autem, quæ ſit orta à gratia merè ſufficienti, & quæ vincatur à delectatione terrena concupiſcentiæ, rejicitur à Janſenio tanquam indigna ſuo auctore Chriſto Redemptore; (ut oſtendimus in theſibus ſuperioribus) injuria enim irrogaretur ſuis meritis, ſi adeò imbecillem gratiam nobis obtinuiſſet, quæ ſuperari poſſet à concupiſcentia. Hinc lib. 3. de Grat. Salvatoris cap. 31. dixit; *Veram Chriſti Gratiam ſemper agere, & peragere effectum ſuum, & quæ hæc non facit, ab Auguſtino relegari ad legem, & doctrinam*; hoc eſt ad gratiam exteriorem, cui dumtaxat poteſt voluntas contraniti.

III. Hiſce Janſenii errantibus veſtigiis inhæret Auctor in hac Theſi, dum docet gratias exteriores legis, & doctrinæ, exhortationum, & Conſiliorum, non ſolùm eſſe ſu-

pervacaneas, ſicut eſſet gratia interior merè ſufficiens, ſed etiam deſervire ad cor magis obdurandum, & ad graviorem condemnationem, niſi gratia interior unctione Spiritus Sancti illud emolliat; atque adeo tamquam pernicioſas eſſe fugiendas. Quod etiam Janſeniani docuerunt de gratia interiori, quæ ſolum vires haberet ſufficientes ad obtinendum à voluntate libera conſenſum, non tamen obtineret, ut dicitur in ſexta theſi ab Alex. VIII. confixa, quæ habet: *Gratia ſufficiens ſtatui noſtro non tam utilis, quam pernicioſa eſt, ſic ut proindè meritò poſſimus petere, A gratia ſufficienti libera nos Domine.*

IV. Verùm ex iiſdem capitibus, ex quibus ad evidentiam oſtenditur, gratiam interiorem ſufficientem non modò non eſſe inutilem, ac pernicioſam, quin potius eſſe ingens beneficium, quod Deus in manu noſtra reponit, ac nos poſſe de facili cum illa ęternam vitã conſequi, quamvis id non contingat ex noſtra ſocordia; evincitur pariter, gratias exteriores, miracula, exempla, conciones, conſilia, non ſolum non eſſe ſupervacanea, ac pernicioſa, deſerviendo ſolum ad obdurandum, quando ab eorum ductu retrahimur à cupiditate prædominante; quin potiùs eſſe multiplex, ac ingens Dei beneficium, quo avertimur à lapſu in gehennam, & in Infernum culpæ, ipſo Inferno inferiorem; quamvis œſtro concupiſcentiæ perculſi inſtar aſpidis ſurdæ obturantis aures ſuas, non deſiſtamus ab incepto itinere, quod ducit ad perditionem, & monita reſpuamus. Utraque gratia tam interior, quàm exterior ex intentione Dei illam benigniſſimè concedentis natura ſua deſervit ad illuminandum cor, & ad excitandum illud, ut ad patriam pergat per bonas operationes, & à culpa retrahatur; quod ſi voluntas annuat, duplex à Deo recipit beneficium, & quod poſſit benè operari, & quod benè operetur, cum hæc ipſa noſtra bona operatio principalius ſit Dei intendentis illam affectu ſpeciali, dum ſeligit auxilium efficax, ut illa ponatur; Sin voluntas renuat, tunc caret quidem ſua culpa beneficio bonæ operationis, non caret tamen beneficio à Deo accepto, quod poſſit arbitratu ſuo ponere operationem ſalutarem meritoriam vitæ æternæ: Ad eum modum quo ſi conferatur Petro gladius, ut poſſit ſe à Leone ingruente tueri, & ille ſibi mortem eo gladio conſciſcat, gratias debet donanti gladium, mortem verò debet ſibi, juxta illud Oſeæ 13. *Perditio tua Iſrael; tantummodò in me auxilium tuum.*

V. Opponitur primò, non eſſe beneficium, ſed maleficium collationem boni nocituri; ut ſi Medicus det ægroto potionem valdè pretioſam, qua mors acceleretur; Deus autem prævidet gratias iſtas ſive interiores, ſive exteriores eſſe nocituras, ſi in vacuum recipiantur; nec alius ex earum collatione fructus reportatur, quàm nova culpa, & major obduratio; ergo non merentur nomen gratiarum; qua de cauſa Janſenius cenſet gratiam interiorem merè ſufficientem nullatenus conferri à Deo intendente bonum creaturæ; A gratiis verò exterioribus Auctor hujus Theſis cenſet abſtinendum, quoties cor non emollitur gratia efficaci; non ſecus ac abſtinendum ab ipſis Sacramentis, ſi

ea

Digitized by Google

ea non dignè, ſed ſacrilegè ſumantur. Quamvis enim inſtitutio Sacramentorum de ſe ſit ingens beneficium, hominibus à Chriſto collatum, ut per ea, tanquam per inſtrumenta ſuæ paſſionis nobis gratia, & gratiæ augmentum conferatur; nihilominus quando ſuſceptioni Sacramenti ſacrilegium anectitur, quamvis ob culpam ipſiuſmet ſuſcipientis, proculdubio retrahendus hic eſt à tali ſacrilega ſuſceptione. Quid præſtantius *Eucharistia*, quæ juxta celebre purum anagramma ſonat *Vis theriaca*? Venenum tamen eſt indignè ſuſcipienti. Unde Eccleſia canit: *Mors eſt malis, vita bonis*. Et in naturalibus benè cecinit Vates Sulmontinus: *Igne quid utilius? ſi quis tamen urere tecta Comparat, audaces inſtruit ille manus*.

Confirmatur, quia Pharaoni tot exhortationes, minæ, miracula ſolùm deſerviebant ad magis illum obdurandum, & fuerunt illi in perniciem: Pariter Apoſtolatus ceſſit Judæ in majorem condemnationem, ut proinde de illo dixerit Dominus: *Bonum erat illi, ſi natus non fuiſſet homo ille*: quare licet gratiæ exteriores de ſe ſint dona Dei; at ſi nullus ex iis fructus referatur, ut de facto accidit, quando deeſt unctio gratiæ interioris emollientis cor, deſerviunt ad obdurandum, & ad perditionem.

Reſpondeo, inconcuſſum eſſe, quod gratiæ tam interiores, quàm exteriores conferantur nobis à Deo animo ſincero, ut proſint nobis, & quod ſi culpa noſtra iis abutamur, non ſit culpandus Deus, ſed noſtrum liberum arbitrium, quod vertit antidotum in venenum. Ex hoc autem, quod Deus prævideat peccatores gratiis ſuis eſſe abuſuros, non ſit inde quod ſit minus, quinimmò aliquatenus magis eſt beneficus erga illos, quàm eſſet, ſi independenter ab ea præſcientia iiſdem gratias elargiretur: Sicut enim eſt magis beneficus, cæteris paribus, dum dona ſua confert inimicis, à quorum malitia animus retrahitur, quàm dum confert amicis, erga quos eſt propenſus; ita magis eſt aliquo pacto beneficus dum iis confert beneficia, quos prævidet fore inimicos, & ipſiſſimis ſuis donis pugnaturos adverſus Benefactorem, quàm ſi ingratitudinem iſtam non prævideret, *vincente præſcientiam bonitate*, ut loquitur Chryſoſtomus. Quamvis non idem accidat in Medico largiente potionem pretioſam abuſuro; tenetur quippe Medicus impedire damnum proximi; non tenetur tamen Deus impedire culpas, & perditionem creaturarum ex munere primæ cauſæ, ut aliàs diximus, eo quod non poſſet aliter condere creaturam liberam, & erga illam oſtendere ſua attributa.

VI. Hinc fit primò, gratias à Deo collatas deſervire ſecundum ſe in bonum noſtrum, & ad iſtud obtinendum conferri, quamvis voluntas non ſolum nolit iis uti in bonum, ſed potiùs contemnendo Benefactorem anſam inde arripiat, ut novam ingratitudinis culpam patret, & ſic magis obduretur; Ubi advertendum neminem poſſe gratiis ipſis re vera uti ad peccandum; ad eum ſcilicet modum, quo poteſt quis igne v. g. uti ad combuſtionem culpabiliter damnificativam; ſiquidem gratia ſolùm influit in operationes ſalutares, non in peccaminoſas, ignis verò tam ad utilem, quàm ad culpabiliter noxiam combuſtionem exerit vires ſuas.

VII. Fit ſecundò, Sacramentorum inſtitutionem etiam relatè ad ea indignè ſuſcipientes eſſe beneficam, & iis conferri, ut inde tanquam ex fontibus Salvatoris aquam cum gaudio hauriant, nempe gratiam Sacramentalem; ac præſertim Euchariſtiæ inſtitutionem, in qua, ut habet Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 2. *Salvator noſter divitias divini ſui erga nos amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium ſuorum*. Quod autem ſacrilegè ab aliquibus ſumatur, non fit quominus etiam relatè ad illos Chriſtus D. fuerit valdè, immò magis beneficus, ſi cætera ſint paria; quatenus ut habetur Eccleſ. 29. *Hoſpitabitur, & potabit ingratos, & ad hæc amara audiet*.

VIII. Fit tertiò hoc idem à Janſenianis dicendum in ſtatu naturæ integræ, in quo non negant Angelis, & Protoparentibus peccantibus datum fuiſſe à Deo Adjutorium, ſine quo non, ſeu gratiam interiorem ſufficientem; Immò nec defuit dæmonibus gratia exterior, nempe exemplum Angelorum, & Archangeli Michaelis adhortatio; Sicut autem gratiæ iſtæ non dicuntur in eo ſtatu deſerviſſe ſolum ad obdurandum, ſed deſerviſſe ex intentione largientis ad inducendos actus ſalutares, quamvis ex illorum culpa fruſtrata fuerit intentio largitoris; ita in ſtatu naturæ lapſæ.

IX. Ubi adverte, gratias exteriores in ſtatu elevationis naturæ ad finem ſupernaturalem viſionis Dei, ex lege præſentis providentiæ, ut docet Ripalda, nunquam ſejungi à gratiis interioribus; quoties enim datur opportunitas eliciendi actum naturalem honeſtum, præſtò eſt gratia interior ſupernaturalis, cum qua voluntas eliciat actum ſupernaturalem, ſi ad honeſtè operandum ſe determinet; atque adeò ſi verum eſſet, quod gratiæ externæ ſolùm deſervirent ad magis obdurandum, quoties non datur gratia efficax, idem dicendum eſſet de gratia ſufficienti interna, atque adeò ambæ deberent dici pernicioſæ: quod quantum à veritate abhorreat, nemo eſt, quin videat.

X. Ad confirmationem recurrit eadem reſponſio. Cor Pharaonis ſua culpa obduratum eſt, & in eo dumtaxat ſenſu obdurari potuit à Deo, in quo conſonum eſt Divinæ Bonitati, & Juſtitiæ aliquando corda hominum obdurare, & excæcare, prout explicavimus in theſi ſuperiore; Sic etiam cor Judæ ſua culpa obduratum eſt, nec poteſt negari beneficium præſtantiſſimum fuiſſe illi collatum per vocationem ad Apoſtolatum, & per tot ſigna divini amoris; præſertim quando Chriſtus Dominus ſacram illi Synaxim porrexit, quamvis prævideret, quod indignè eam eſſet ſumpturus, itaut poſt buccellam ingreſſurus in eum eſſet Satanas, ut dicitur Jo. 13.. Si ſolum hæc omnia deſerviſſent ad magis obdurandum, non præſtitiſſet ea Chriſtus in ſignum amoris, & benevolentiæ, ſed contuliſset in pœnam, & odium, quod nemo dixerit. In eo tantùm ſenſu bonum fuiſset Judæ, ſi natus non fuiſset, in quantum præſtat non eſſe, quam eſse cum ingentibus Dei donis, & ſimul cum culpa; Si Deus creaſset Judam, & innumeris gratiis cumulaſset intendendo pariter ejus culpam, profectò non eſset beneficus, ſed maleficus erga illum, & hujuſmodi intentio obſtreperet divinæ bonitati: At conferendo illi ingentia dona, non ut obduretur, ſed ut unam

Digitized by Google

unam occupet ex duodecim Apoſtolorum ſedibus in Patria, fuit illi valdè munificus, & Judas Deo valdè ingratus obdurationem reportans ex culpa arbitrii, non ex donis Dei, juxta doctrinam Angelici in 1. diſt. 40. qu. 4. ar. 2., ubi loquens de cauſa obdurationis habet: *Dicunt Sancti communiter, Dionyſius, Auguſtinus, Anſelmus, quod cauſa, quare iſte non habet gratiam, eſt, quia noluit accipere, non quia Deus noluit dare; quia lumen ſuum omnibus offert, quod tamen non ab omnibus recipitur*. Quare cor non obduratur adhortationibus, & aliis exterioribus gratiis per hoc, quod Deus illud non emolliat unctione ſuæ interioris gratiæ, ſed per hoc, quod liberum arbitrium renuat gratiæ cooperari; ut proinde obduratio huic dumtaxat imputabilis ſit, nullatenus Deo. Propterea Chriſtus D. Matth. 11. improperavit Judæis eorum duritiem, quod prædicationi ab ipſomet factæ, & tot ſignis munitæ cor ſuum obduraverint, dicens: *Viri Ninivitæ ſurgent in Judicio cum generatione iſta, & condemnabunt eam, quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Jonæ; & ecce pluſquam Jonas hic. Regina Auſtri ſurget in Judicio cum generatione iſta, & condemnabit eam, quia venit à finibus terræ audire ſapientiam Salomonis; & ecce pluſquam Salomon hic*.

XI. Opponitur deinde auctoritas Apoſtoli, & Auguſtini dicentium obeſse potiùs, quàm prodeſse gratias exteriores doctrinæ, & exhortationum, ſi deſit gratia interior, qua doctrinam excipiamus, & legi obtemperemus. 2. ad Cor. 3. dicitur: *Litera occidit, ſpiritus autem vivificat*, nomine literæ hic intelligitur ex Auguſtino lex, & doctrina, quæ ſunt gratiæ exteriores, ſed obdurationem, & mortem afferunt ſine gratia efficaci vivificante. Auguſtinus de ſpir. & lit. cap. 4. hæc habet: *Doctrina quippe illa, qua mandatum accipimus continenter, recteque vivendi, litera eſt occidens, niſi adſit ſpiritus vivificans*; atque adeo obeſt potiùs, quàm proſit: quod docuit idem S. Doctor epiſt. 107. dicens: *Agnoſcamus gratiam quæ facit prodeſſe doctrinam; quæ gratia ſi deſit, videmus obeſſe doctrinam*.

Reſpondeo Auguſtinum in hiſce laudatis locis velle revincere Pelagianos contendentes, nullum aliud adjutorium proviſum eſse à Deo ad opera ſalutaria, quàm legem, & doctrinam externam; ex quo deliramento, ſi verum haberet, ritè inferretur, quod doctrina, & lex obeſſent potiùs, quàm prodeſſent; ad quod probandum adducitur textus laudatus Apoſtoli dicentis: *litera occidit, ſpiritus autem vivificat*; ſi enim ſolum daretur lex, & doctrina exterior obligans nos ad operationes ſalutares meritorias vitæ æternæ, & deeſset nobis gratia ſupernaturalis, qua poſsemus adjuvari ad illas ponendas, profectò talis lex, & doctrina obeſset, & occideret; quandoquidem redderet nos inevitabiliter reos gehennæ; eo quod nullatenus eam legem ſine adjutorio gratiæ implere poſſimus: Quod ſi doctrinæ exteriori, ſeu literæ annectatur gratia interior ſufficiens ad ponendas operationes ſalutares præceptas, tunc à tali ſpiritu vivificamur, non per hoc quod neceſsariò eas ponamus, ſed per hoc quod reddimur potentes ad eas liberè ponendas: Quare auctoritas Apoſtoli, & Auguſtini intorquetur contra Adverſarios contendentes nullam dari gratiam ſufficientem interiorem, & gratias exterio-

res

res obeſse nobis, ſi deſit gratia efficax interior. Etenim ſi litera occideret, hoc eſt ſi lex, & gratiæ exteriores denudatæ à gratia interiori ſufficienti, qua vires dentur ad legem implendam, redderent nos gehennæ reos, & occiderent (ut docet Auguſtinus adverſus errores Pelagii) ſequitur quod nunquam detur nobis gratia exterior ſine interiori dante nobis ſufficientiam ad operationes ſalutares præceptas. Quod autem gratia iſthæc interior merè ſufficiens exteriori ſuperaddita non ſit nobis pernicioſa, etiamſi non ſit efficax, ſed potius ſit ingens Dei beneficium, quamvis non adeò præſtans, ſicut eſset gratia efficax, abundè conſtat ex iis, quæ congeruntur adverſus ſextam Theſim ab Alex. VIII. confixam, in qua id aſserebatur.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim V.

QUinta docens exhortationes, & gratias exteriores ſejunctas ab interiori gratia efficaci, qua de facto cor emolliatur, deſervire ſolùm ad obdurandum, atque adeo eſſe pernicioſas, non videtur eſſe abſimilis theſi illi Janſenianorum (quę ſexta eſt inter proſcriptas ab Alex. VIII.) in qua dicitur Gratia ſufficiens eſſe pernicioſa, adeo ut poſſit quilibet petere; A gratia ſufficienti libera nos Domine. At ſicut ingens beneficium eſt gratia ſufficiens, qua vires dantur homini ad ſalutariter operandum, quamvis ipſe ex ſua ſocordia iis culpabiliter non utatur; ita pariter exhortationes, & aliæ exteriores gratiæ, quibus homo exterius excitatur ad bene operandum, ſunt pariter Dei beneficium, præſertim quia cum illis regulariter conjungitur etiam internum Dei auxilium; ideoque non deſerviunt ullatenus ad obdurandum, ſed per ſe ordinantur ad emolliendum cor peccatoris, quamvis hic illis contranitatur, ac ſua culpa obduretur, ut proinde deſit gratia interior efficax, qua cor actu emolliatur. Ea quippe gratia efficax non deeſt, ex eo quia Deus velit illam denegare, ita ut Deo aſcribi poſſit cordis obduratio, ſed ea potius deeſt, quia voluntas humana interiori gratiæ, ac vocationi, qua ſimul cum exhortationibus, Proborum exemplis, flagellis à Deo inflictis, aliiſque externis gratiis excitatur ad reſpondendum, ac ſalutariter operandum, obſiſtit culpabiliter, ac reluctatur. Ad eum modum, quo ingens Dei beneficium eſt, quod nobis naturæ Auctor confert, dum ſimul dat potentiam viſivam, & lumen, quod exterius objecta illuminet, quamvis homo oculos claudat, & nihil aſpiciat; & nemo dixerit, quod potentia viſiva, ac lumen exterius conferantur huic ad obcæcationem, ſed conferuntur, ut ad arbitrium iis poſſit uti ad videndum: Quod ſi actu non videat claudendo palpebras, per ſummam injuriam aſcriberetur id Auctori naturæ in hoc valde benefico, per hoc præciſè quod conferat potentiam proximam ad videndum; quamvis non conferat ipſam viſionem, non quia non vult ad illam concurrere, ſed quia homo liberè renuit potentiam illam proximam in actum ſecundum reducere. Propterea Angelicus diſt. 40. quæſt. 4. ar-

Digitized by Google

artic. 2. loquens de cauſa obdurationis habet: *Dicunt Sancti communiter, Dionyſius, Auguſtinus, Anſelmus, quod cauſa, cur iſte non habeat gratiam, eſt, quia noluit accipere, non quia Deus noluit dare. Hinc illud Oſeæ 13. Perditio tua Iſrael, in me tantummodo auxilium tuum.*

PROPOSITIO VI.

Diſcrimen inter Fędus Judaicum, & Chriſtianum eſt, quod in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum legis à peccatore, relinquendo illum in ſua impotentia: in iſto verò Deus peccatori dat, quod jubet, illum ſua gratia purificando. *Queſn. Rom. 11. 27. in edit. 1693., & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Erroneum eſt, quod in hac theſi ſupponitur (videlicet defuiſſe Judæis gratiam ſufficientem ad legem implendam) erroneum pariter, quod in ea aſſeritur, nempe Fidelibus nonniſi gratiam efficacem conferri; eaque non adjuvari peccatores, ſed ſolùm purificari.

II. Quid abſurdius, quàm quod Deus reliquerit Judæos cum impotentia ſua ad ſervandam legem, quam implere tenebantur? III. Etiam relatè ad Judæos militant argumenta omnia, quæ Catholici coacervant ad oſtendendam gratiæ ſufficientis neceſſitatem.

IV. Sine deliramento fingi nequit, quod Deus clementiſſimus obliget ſub reatu pœnæ ęternę ad impoſſibile. V. Commentitium eſt, quod Judæos ſolùm ad felicitatem temporalem, & non etiam ad æternam Deus ordinarit. VI. Non deerat Judæis gratia ſufficiens ad legem implendam, quamvis non pauci ad legis obſervantiam ducerentur timore mundano, & cum affectu ad culpam: Fidelibus tamen, qui non ducuntur ſpiritu ſervitutis, ſed ſpiritu filiorum Dei, uberior gratia confertur, qua legem implere poſſint. VII. Judæi ſolùm ignorabant myſteria novi Teſtamenti, non verò auxilia ſupernaturalia, quibus indigebant, & quamvis ea ignoraſſent, non inde fieret, quod iis caruiſſent. VIII. Status veteris Teſtamenti præfigurabat ſolùm myſteria Chriſtianorum propria, non verò auxilia ſupernaturalia utrique ſtatui communia. IX. Diſcrimen inter Judæos, & Gentiles in eo duntaxat erat, quod illi verum Deum colerent; iſti verò Idola, & Dæmones; Utriſque tamen gratia ſufficiens ad ſalutem conferebatur.

X. Fucoſa hujuſce theſis verba tricipitem anguem occultant.

I. ENormiter claudicat utroque pede Theſis iſthæc (ſicut etiam duæ aliæ, quæ proximè ſequuntur) tum in eo quod falsò ſupponit, videlicet in veteri lege Judæis defuiſſe gratiam ſufficientem; tum in eo, quod deinde deducit, ac aſſerit, videlicet Chriſtifidelibus non aliam conferri gratiam per Chriſtum, præter efficacem, qua Deus peccatori dat, quod jubet, & quidem non adjuvando, ut Catholici docent, ſed purificando illum gratia ſua, prout Auctor exprimit in vigeſima, & tribus aliis theſibus proximè ſequentibus.

II. Quod attinet ad primum, quid abſurdius dici, aut fingi poterit, quam quod Deus ſummè clemens, & erga

ga Judæos valde propenſus reliquerit populum illum in ſua impotentia ad peccati fugam, & ad legis implementum? Quid iniquius contra Dei tum bonitatem, tum etiam juſtitiam excogitari poteſt? Quid verò accommodatius ad horrorem incutiendum erga Queſnellianam doctrinam, (cui tamen non pauci tanquam piæ, & immeritò confixæ, non verentur aſtipulari) quàm aſſerere, quod Judæi ex vi ſui ſtatus à lege obligarentur, & tamen viribus eſſent univerſim deſtituti ad legem implendam? quod ſanè tam apertè diſſonat naturali rationi; necnon innumeris tum Scripturæ teſtimoniis, tum Conciliorum, ac præſertim Tridentini definitionibus. Si Queſnelliana hæc theſis cum prima ex quinque confixis Janſenii theſibus conferatur, illa profectò longè deterior, quàm iſthæc: Janſenius enim ibi loquitur indefinitè de impotentia ad aliqua ſolùm præcepta ſervanda; Queſnellus verò generalem impotentiam ſtatuit relatè ad Judæos, ex vi ſtatus illius ſub veteri fœdere, ſeu teſtamento, atque adeo impotentiam, tum reſpectu omnium præceptorum, tum etiam reſpectu omnium populi illius, ſive juſti eſſent, ſive peccatores. Præterea Janſenius cum ea impotentia pro ſtatu præſenti annectit potentiam quandam remotam ſervandi præcepta, nempe ſub conditione, quod daretur gratia, quæ per ipſum frequentiſſimè, immo ſatis communiter ſolùm juſtis confertur in præſenti ſtatu: At in ſtatu veteris fœderis hujuſmodi remota, & conditionata potentia non habebatur (eo quod ſtatus ille communiter eſſet ſtatus ſervitutis) nec etiam reſpectu juſtorum, hoc eſt illorum, qui juſtificati fuiſſent ex fide parentum, aut per circumciſionem. Ex quo fit, quod omnes Judæi, paucis exceptis, qui ad novum teſtamentum pertinebant, fuiſſent maſſa jam tunc verè damnata, & populus non Electus, ſed reprobus. Quod tamen apertiſſimè Scripturis omnibus adverſatur, in quibus Deus tam honorificè, tamque amanter loquitur de populo illo, quem vocat filium ſuum, & quidem primogenitum: Falsò pariter in Scriptura diceretur populus ille ſæpè generaliter ad Deum toto corde converſus fuiſſe: Ac demum irrita, ac inania fuiſſent ſuffragia à Juda Machabæo indicta pro ſalute defunctorum in prælio; quæ tamen in Scriptura commendantur 2 Mac. 12., ubi dicitur: *Sancta ergo, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis ſolvantur.*

III. Sed audiamus Janſenianos ſic paralogizantes, ut evincant Judæis pariter, & Chriſtifidelibus deeſſe gratiam ſufficientem ad legem ſervandam. Si Judæis, inquiunt, nulla data fuit gratia interior, neque ſufficiens, neque efficax, ſed ſola gratia exterior legis, & doctrinæ, quam implere non poterant ex defectu gratiæ auxiliantis, eodem prorſus pacto dici poteſt, quod Chriſtifidelibus in Lege Euangelica detur quidem propter Chriſti merita gratia medicinalis efficax, deſit tamen iiſdem peccantibus gratia interior merè ſufficiens: Sicut enim Judæi poterant Judaica lege ligari, quamvis deeſſet illis gratia conferens poteſtatem ad illam ſervandam; ita Chriſtifideles poſſunt Chriſti D. præceptis obligari, etiam quando carent gratia per Chriſtum efficaci, quamvis denuda-

tis

tis alia gratia interiori deſit illis poteſtas ad obtemperandum.

Et ſanè: Si Deus poſt peccatum Adæ aliquibus daturus fuiſſet interiorem gratiam ſufficientem ad legem implendam ante advētum Chriſti Salvatoris, maximè contuliſſet illam Judæis; tum quia præ omnibus aliis nationibus fuerunt à Deo dilecti; tum etiam quia relatè ad illos adamuſſim conveniunt argumenta omnia, quæ à Catholicis Doctoribus congeruntur ad oſtendendam neceſſitatem gratiæ ſufficientis ad obediendum, & non peccandum in iis, qui non implent præcepta, & peccant. Quod verò Judæis legem non implentibus, & peccantibus defuerit gratia interior requiſita, ut poſſent imperata facere, Janſeniani variis ex rationibus, & S. Auguſtini textibus conantur evincere. In hac theſi exponimus, & evacuamus eorum ratiocinationes, in ſequenti verò ſermo erit de mente S. Doctoris.

IV. Arguunt primò. Synagoga Judæorum erat Congregatio hominum terrenis dumtaxat bonis inhiantium, & ad terrenam dumtaxat felicitatem aſpirantium, & Deum colentium ſolùm ad obtinendum temporales proſperitates; Qua de cauſa à Deo ſolùm bona temporalia iis promittebantur; Et qui inter illos probi exiſtimabantur, ſervabant quidem Decalogi, & Legis præcepta, non tamen amore aut Dei, aut cœleſtium bonorum, ſed ſolùm amore, ac timore temporali, & carnali, quia ſolùm hæc bona appetebant, & ſolùm mala his contraria formidabant: Gratia autem interior ſupernaturalis, & cœleſtis datur à Deo in ordine ad amorem cœleſtium, & æternorum; Ergo cùm Judæi horum eſſent incapaces, fruſtranea fuiſſet in illis gratia interior ſufficiens, atque adeò illa carebant; nec efficaci ulla gratia donabantur, utpotè danda per Redemptorem in Chriſtiano fędere; quamvis eam Deus ex ſua benignitate contulerit nonnullis Sanctis valdè dilectis, præſertim Chriſti Progenitoribus.

Confirmatur, quia paſſim in Scripturis Judæi vocantur Servi, hoc eſt ducti timore ſervili, & metu pęnæ ad Deum colendum; Chriſtifideles verò vocantur Dei filii, & amici, qui amore perfectæ charitatis ducuntur ad Deum diligendum, ejuſque legem ſervandam. Ad Rom. 8. ſic alloquitur Apoſtolus ſuos Chriſtifideles: *Non enim accepiſtis ſpiritum ſervitutis iterum in timore, ſed accepiſtis ſpiritum filiorum Dei, in quo clamamus Abba, Pater*. Jo. 15. pariter Chriſtus D. comparans ſuos diſcipulos cum Judæis dixit: *Jam non dicam vos ſervos, quia ſervus neſcit, quid faciat Dominus ejus; vos autem dixi amicos, quia omnia quæcunque audivi à Patre meo, nota feci vobis*. Ad Galat. 4. *Itaque jam non eſt ſervus, ſed filius*; & Jo. 1. ubi eſt ſermo de gratia per Chriſtum danda, dicitur: *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri*. Quare Judæi tanquam ſervi carebant regulariter (nonnullis exceptis) gratia quacunque ſupernaturali, qua ad cęleſtia anhelarent, & verè obligabantur præceptis naturalibus (præſertim diligendi Deum ex toto corde) quæ ſine gratia ſervari non poterant. Propterea eo pacto, quo potuit Deus obligare Judæos ad impoſſibilia, quatenus potuiſſent ea præcepta ſervare, ſi non peccaſſent in Adamo;

ita

ita poteſt obligare Chriſtifideles ad impoſſibilia, videlicet ad ſervanda præcepta ſine gratia interiori ad eorum obſervantiam neceſſaria; quia pariter potuiſſent ea ſervare, ſi in Adamo non peccaviſſent.

Arguunt ſecundò, quia Judæis in eo ſtatu erat omninò ignota, & occulta gratia interior; nulla quippe de ea in Scripturis fit mentio. Quis autem dixerit, quod ſi eadem gratia interiori inſtruerentur à Deo, tam Judæi tunc, quàm nunc Chriſtifideles, non fuiſſent facti de illa certiores, ut agnoſcerent propriam indigentiam, & Deum Auctorem omnium gratiarum quotidie exorarent ad concedendas cęleſtes potiùs gratias, quàm temporales?

Arguunt tertiò, quia totus ſtatus veteris Teſtamenti fuit figurativus, & prænunciativus gratiæ per Chriſtum futuræ in novo Teſtamento: ergo in ea veteri lege non dabatur gratia, quæ nunc datur in lege nova; aliter non differrent figura, & figuratum, umbra, & lux. Quibus adde, quod in eo dumtaxat Judæi diſcrepabant, & præſtabant Gentilibus, ut advertit Auguſtinus in Pſ. 72., quod illi bona temporalia ſolùm à Deo vero peterent, & expectarent: iſti verò à Dæmonibus, & ab Idolis. Quare ſi Gentiles carebant gratia ſufficienti, pariter & Judæi.

Reſpondeo, deliramenta iſthæc non eſſe perceptibilia, quod ſcilicet Deus obligarit Judæos ad legem ſervandam, ac præſertim præceptum diligendi Deum ſuper omnia, itidem quod ſine gratia ſufficienti id præſtare non poſſent, & tamen iis gratiam ſufficientem denegarit. Quid abſurdius dici, aut excogitari poteſt? Poteritne in Deo clementiſſimo hæc voluntas reperiri, obligandi homines ad impoſſibilia, ac puniendi illos pœna æterna, ſi non obtemperent, quam in iniquiſſimo tyranno non reperias? dicendum propterea cum communi Catholicorum, quod tam Judæi, quàm etiam Gentiles nunquam fuerint ſine gratia ſufficienti, quando ſine illa præceptum aliquod ſive naturale, ſive poſitivum ſervari non poterat; & ſi illa tunc caruiſſent, peccatum non eſſet illis imputabile, nec propter hujuſmodi tranſgreſſionem contrahere poterant reatum odii Divini, ac ullius pœnæ, nedum æternæ; Quod enim ſola libertas in cauſa, nempe in peccato Adæ, non ſufficiat ad hoc, ut nunc culpa, & demeritum contrahatur ſine libertate formali, quæ ſit etiam libertas indifferentiæ, & non libertas ſolùm à coactione, conſtat ex iis, quæ dicuntur adverſus primam ex theſibus ab Alexan. VIII. confixis, in quo id aſſerebatur: Auguſtinus autem uſque adeo ab errore hujus theſis abhorruit, ut lib. 3. ad Bonifac. cap. 3. refellens calumniam ſibi à Pelagianis impoſitam, quod docuerit negatam fuiſſe à Deo Judæis gratiam ſufficientem, exclamarit: *Quis Catholicus dicat, quod nos dicere jactitant, Spiritum Sanctum adjutorem virtutis in veteri teſtamento non fuiſſe?* Immo quod non pauci in eo fœdere fuerint juſti, & uſque ad mortem perſeveraverint, conſtat ex eo, quod Joannes Apocal. 7. viderit ex qualibet tribu filiorum Iſrael duodecim millia ſignatorum, qui ad cęleſtem Hieruſalem pervenerunt, & poſtea viderit *Turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus Gentibus, & tribubus, & populis, & linguis*

guis

guis ſtantes ante thronum, & in conſpectu Agni amicti ſtolis albis, & palmæ in manibus eorum. Cum autem dicantur palmis ornati, denotatur non fuiſſe turbam illam ex ſolis infantibus ab originali mundatis, quibus gloria datur ſolùm ut hæreditas, ſed etiam ex adultis, quibus gloria datur ut corona.

V. Ad primam rationem in contrarium adductam dico, quod ſi Deus *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, ut dicitur Jo. 1. (quod communiùs intelligunt de illuſtratione ſuperna) *nec eſt, qui ſe abſcondat à calore ejus*, ut habetur Pſ. 18., adeò ut Paganis ipſis non deſit gratia ſufficiens, qua ad fidem venire poſſint, ut dicemus in Theſi 26., & conſtat ex Theſi quinta ab Alexandro VIII. proſcripta, à fortiori non defuit Judæorum Synagogæ à Deo olim prædilectæ, cui ingentia contulit beneficia, & innumeris miraculis, ac propheticis vocibus igniculos ſemper injecit ad diligendum ſuum dilectorem, ad cultum Religioſum, ad juſtitiam, gratitudinem, miſericordiam, & cujuſvis alterius virtutis exercitium, ac præſertim ad veram peccatorum pœnitentiam; his quippe admonitionibus eloquia prophetica, & veteris Teſtamenti ſcripta affluebant. Cum autem tunc temporis, ſicuti nunc, natura elevata eſſet ad finem ſupernaturalem, oportebat, ut auxilia gratiæ interioris annecterentur tot gratiis exterioribus. Quare horridum eſt auribus Catholicorum, quod Janſeniani aſſeverant, videlicet Deum Judæis non providiſſe quo æternam ſalutem conſequi poſſent, ſed ſolam terrenam felicitatem, quando terrenam felicitatem, quam creaturis rationalibus confert, ſemper ordinat ad cœleſtem, propter quam eas condidit. Verum quidem eſt, quod paſſim Deus bona temporalia Judæis promitteret, ac comminationibus pœnarum temporalium eos terreret; ſed quia hominibus illis hæc media videbantur maximè idonea, ut via muniretur ad Dei amorem, & ad omnem actum virtutis ſupernaturalis: Etenim ipſe amor Dei mercenarius, & timor Dei ſervilis poteſt eſſe ſalutaris, & elicitus ab auxiliis gratiæ (ut dicemus in theſi ſexageſima, & conſtat ex theſibus decimatertia, & decimaquarta proſcriptis ab Alex. VIII.) hi autem actus ſolent eſſe prævii, ac diſponere ad Dei amorem, & ad juſtificationem peccatoris. Verum tamen eſt, quod plerique ex Judæis, nec Deum ex toto corde diligerent, nec veras virtutes excolerent ex amore cœleſtium bonorum; at non proinde verum eſt, quod ad id carerent phyſica ſufficientia, & auxilio gratiæ; alioquin obligari non poſſent ad acquirendum finem ultimum ſupernaturalem, ad quem erant à Deo elevati, & ordinati. Solum carebant potentia morali ad tales operationes ponendas, ut diximus de peccatoribus obſtinatis in 4. theſi, & dicendum etiam de Gentilibus, qui omnes indigent ſpeciali auxilio valdè intenſo gratiæ, quod paucis ex divina miſericordia confertur, ad expugnandam impoſſibilitatem moralem, quam paſſim experiuntur, qui à pueritia incipiunt deſerere ductum rationis, & à ſemita virtutis exorbitare.

VI. Ad confirmationem. In tantum dicuntur Judæi habuiſſe ſpiritum ſervitutis, & nos habere ſpiritum

Digitized by Google

ritum filiorum Dei; quia Judæi paſſim ad colendum Deum ducebantur ex amore mercenario, & timore mundano, qui non poteſt eſſe ſupernaturalis, cum ſit vitioſus (videlicet ob ſolam ſpem bonorum temporalium, & timorem pœnarum cum affectu ad culpam, ſi talis ſpes, aut timor ceſſarent) & ratio quare hoc ſervili ſpiritu ducebantur eſt, quia rarò admodum conferebatur iis gratia ſupernaturalis valdè intenſa, ut poſſent expugnare moralem neceſſitatem ad peccandum, ortam a concupiſcentia per peccatum originale rebelli rationi, & ob propria uniuscujuſque vitia. At in lege Euangelica per merita Chriſti D. paſſim nobis hæc gratia confertur, qua facilè Deum diligamus, ac veram Juſtitiam ſectemur, & ideò dicimur ab Apoſtolo habuiſſe ſpiritum filiorum Dei; & Chriſtus D. apud Joannem loco laudato, dixit, nos non eſſe jam ſervos, ſed amicos.

VII. Ad ſecundam rationem in contrarium. Judæis erant ſolum ignota myſteria novi Teſtamenti, nempe Sacrificium Euchariſticum, Sacramenta, & abundantia gratiæ ab his conferenda, non tamen erat ignota gratia ſufficiens ad obtemperandum Divinis mandatis; & quod ea eſſet Dei donum, quod enixè deprecandum eſſet: dicitur enim Sap. 8. *Et ſcivi, quoniam aliter non poſſem eſſe continens, niſi Deus det; & hoc ipſum erat ſapientiæ, ſcire cujus eſſet hoc donum: adii Dominum, & deprecatus ſum illum, & dixi ex totis præcordiis meis.* Adde, quod quamvis gratiæ ſufficientis neceſſitatem ignorarent, non proinde poterant ea carere in hypotheſi, quod obligarentur ad eas operationes ponendas, quæ ſine gratia poni non poſſunt; poteſt ſiquidem talis gratia ignorari ſimul, & poſſideri; ſicut omnes tenemur elicere actus fidei ſupernaturalis, ad quos eliciendos indigemus auxiliis ſupernaturalibus, quæ profectò nobis non deſunt, quamvis ſub experientiam non cadant.

VIII. Ad 3. ſtatus veteris Teſtamenti non fuit præfigurativus gratiæ ſive habitualis, ſive actualis dandæ in ſtatu Teſtamenti novi, eo quod utraque iſthæc gratia in utroque ſtatu conferretur à Deo, quamvis non eodem modo; datur quippe nobis abundanter, juxta illud Chriſti D. Jo: 10. *Ego veni ut vitam habeant, & abundantiùs habeant.* Quare ſolum in veteri lege præfigurabantur beneficia Chriſtianorum propria, videlicet Sacrificium, & Sacramenta novæ legis, & alia id genus.

IX. Ad id quod additur, non negatur, quod notat Auguſtinus, in eo diſcrepaſſe Judæos à Gentilibus, quod illi verum Deum, iſti verò dæmones, & idola colerent; negatur dumtaxat, quod aut Judæis, aut Infidelibus defuerit gratia ſufficiens ad ponendas operationes ſalutares, ad quas tenebantur. Et ſanè paſſim Judæi ad Idola culpabiliter convertebantur, paſſim pœnitentia ducti revertebantur ad cultum veri Numinis: Ergo non defuit illis tùm gratia ſufficiens, ne ad Idola converterentur, tùm gratia efficax, qua ad Deum revertebantur.

X. Ad authoritatem Auguſtini, qua Ianſeniani nituntur pro hac hæreſi tuenda, fiet ſatis in theſi ſequenti. Interim recolo non bicipitem dumtaxat, ſed tricipitem etiam anguem ſub hac theſi occultari. Ea enim errat primò, & à ſenſu Catholicorum re-

recedit, dum docet, in Iudæo fœdere Deum exegiſſe peccati fugam, & obſervantiam legis, relinquendo homines in ſua impotentia ad id præſtandum, & gratia ſufficienti deſtitutos; quod primo aſpectu erroneum eſſe, nemo eſt quin videat. Errat præterea dum docet, in Chriſtiano fœdere dare Deum peccatori univerſim id, quod jubet; etenim, ut dicemus in theſi undecima, non ſemper Deus dat, nec ſemper facit id, quod jubet; nam quando peccatores tranſgrediuntur mandata, Deus tunc jubet obſervantiam, & tunc illam non dat, neque facit; cum non conferat tunc gratiam efficacem, qua datur, & fit à Deo ex libera determinatione, & cum libera cooperatione noſtræ voluntatis id quod præcipitur. Ut Deus poſſit creaturæ liberæ jubere, non requiritur, quod det id, quod jubet, ſed ſufficit, quod det creaturæ poteſtatem ad imperata facienda; ad quod non requiritur collatio gratiæ efficacis. Errat denique in eo, quod velit Deum ſua gratia efficaci dare, quod jubet, & ſic purificare peccatorem ex libera dumtaxat voluntate Divina, atque adeo citra exercitium liberum libertate indifferenti voluntatis creatæ; quod licet in hac theſi non exprimat Auctor apertis verbis, apertiſſimè tamen explicat in theſi 21. & ſequentibus, ubi indolem ſuæ gratiæ efficacis comminiſcitur, æquiparando illam Operationi Dei Incarnantis, ac Reſuſcitantis Filium ſuum, necnon operationi Omnipotentis, qua creaturas è nihilo extrahit, ac mortuos revocat ad vitam, & ægris corporibus reſtituit ſanitatem.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim VI.

SExta, in qua dicitur Deus in Judaico fœdere exegiſſe fugam peccati, ac legis implementum à peccatoribus, relinquendo illos in ſua impotentia, atque adeo non adjuvando illos ſua gratia, qua potuiſſent, ſi voluiſſent, a culpa averti, ac legem implere: Contra vero in fœdere Chriſtiano Deus ſua gratia efficaci conferre peccatoribus contritionem v. g., quam præcipit, apertiſſimam præſefert in utroque aſſerto abſurditatem. Tam enim abſonum eſt, quod à peccatoribus tunc exegerit Deus legis obſervantiam, ſi non poterant illam ſervare, quàm abſonum eſt, quod nunc præcipiendo contritionem Deus, illam eatenus conferat vi ſuæ gratiæ efficacis, qua peccator purificetur. Hinc enim fieret, quod quoties peccator non conteritur, tunc ei contritio non præcipiatur, nam ſi hæc præciperetur, juxta hanc theſim Deus illam conferret. Ex quo etiam ſequeretur, quod in Chriſtiano fędere poſt primum peccatum non poſſet homo amplius peccare; Etenim vel præciperetur ei aliquid à Deo (v. g. quod ponat contritionem, quod identidem eliciat actus Theologales fidei, ſpei, & charitatis) vel id non præciperetur; ſi nihil de novo illi præciperetur, proculdubio amplius peccare non poſſet; quomodo enim poteſt dari culpa, ubi nullius præcepti datur tranſgreſſio? Quod ſi de novo peccatori poſt primum peccatum præcipiatur ſive contritio, ſive actus Theologalis,

ſive aliud, Deus præſto eſt ſua gratia efficaci, qua actu ponatur id quod præcipitur; unde pariter erit à culpa immunis. Quinimmò ſi Deus in Chriſtiano fędere dat peccatori id quod jubet, à fortiori dicendum eſt, quod pariter det quod jubet Chriſtifideli innocenti; in quo nullus datur obex gratiæ; ac proinde nemo prorſus, ſive peccator, ſive innocens in Chriſtiano fœdere peccare poſſet. Neque in fœdere Judaico peccare peccatores poterant juxta hanc theſim, ſi Deus illos in ſua impotentia relinquebat ad obſervantiam legis; non enim peccat, qui eatenus legem non implet, quia illam implere non poteſt, cum nemo ad impoſſibile obligetur: Propterea omnis omninò culpa in utroque fœdere eſſet impoſſibilis. Quare dicendum, & quod in fœdere Judaico dabatur Judæis gratia ſufficiens ad legis obſervantiam: ut eatenus proſcripta ſit ab Alex. VIII. quinta illa theſis, in qua dicitur: *Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis nullum omnino accipiunt à Jeſu Chriſto influxum, adeoque hinc rectè inferes, in illis eſſe voluntatem nudam, & inermem, ſine omni gratia ſufficienti*; & rurſus quod in fœdere Chriſtiano peccatori, cui præcipitur v. g. contritio, detur pariter gratia ſufficiens ad illam ponendam, ita tamen ut poſſit ad arbitrium vel conſentire gratiæ, vel illi diſſentire, (in quo caſu gratia illa eſſet mere ſufficiens) juxta doctrinam Tridentini, quod ſeſſ. 6 cap. 5. declarat, nos liberè gratiæ aſſentiri, ita ut tangente Deo cor noſtrum per Spiritus Sancti illuſtrationem poſſimus inſpirationem, quam recipimus, etiam abjicere.

PROPOSITIO VII.

Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmitati, imponendo ipſi ſuam legem? Quæ verò felicitas non eſt, admitti ad fœdus, in quo Deus nobis donat, quod petit à nobis? *Queſ. Hebr. 8. 7. in edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Idem multiceps anguis ſub hac ſpecioſa theſi, ac in præcedenti, necnon etiam in ſubſequenti, delitescit. II. In his contendit Auctor, quod in Chriſtiano fœdere voluntas gratiæ interiori nunquam reſiſtat; nec liberè cum illa cooperetur. III. Et quod in veteri lege Deus inſtar tyranni Judæis legis jugum impoſuerit, quod ferre non poterant, negando iis vires ad illud ferendum.

IV. Iiſdem telis confodiendæ theſes iſtæ, quibus tertia Janſenii, ac prima ab Alex. VIII. proſcripta. V. Janſenius ineptè ad ſenſum hujus theſis detorquet doctrinam Auguſtini; Quod antea Calvinus præſtiterat.

VI. Auguſtinus docuit ſolùm, quod in lege ſcripta gratia non expugnabat neceſſitatem moralem ad peccandum, ſicut expugnat gratia, quæ confertur in lege Euangelica. VII. Ubi Auguſtinus docuit, quod Judæi præcepta datæ legis implere non poterant, vocavit impoſſibile (ut paſſim fit) quod ſine magna difficultate fieri non poteſt. VIII. Et ubi docuit, quod Judæis deerat Gratia, ſenſus

Digitized by Google

ſus eſt, quod deerat gratia uberrima novi Teſtamenti, non verò gratia ſufficiens. IX Quid ſonet per Auguſtinum, eſſe Ante Legem, *eſſe* Sub Lege, *& eſſe* Sub Gratia? *X. Quomodo intelligendum illud Auguſtini:* Da Domine, quod jubes; & jube, quod vis? *Et quomodo Regula credendi legem ſtatuat ſupplicandi.*

I. IN eoſdem impingit ſcopulos theſis iſthæc, ac proximè præcedens, & ſubſequens: ſplendidis, ac ornatis verbis videntur eæ ad gratitudinem erga Redemptorem nos excitare, dum deprædicant Chriſtiani fœderis ac ſtatus felicitatem, in quo Deus ob merita Chriſti D. dat, donat, operatur quod jubet, & petit à nobis, idque ſua gratia medicinali, ac ſanativa: Ubi ex oppoſito in Lege Scripta homines in ſua relinquebantur infirmitate, impotentes omninò ad ferenda onera legis impoſitæ. Verùm monſtra, quæ in ſuperiori theſi deteximus, iterum in hac, & in ſequenti erumpunt; Iterumque nos illa aggredimur Theologicis, & Catholicis telis confodienda.

II. Et ſanè dum dicitur, quod Deus nobis donet quod petit à nobis, ſi fiat ſenſus, quod bona operatio, quam Deus præcipit, & petit, nobis donetur ab ipſo Deo, dum ſpeciali affectu confert nobis auxilium prævisum efficax, neglectis inefficacibus, ut proinde ea potius Deo tribuenda ſit, quàm nobis cum tali auxilio cooperantibus, nemo eſt, qui in dubium revocet: At ſi fiat ſenſus ab Auctore procul dubio intentus, ut oſtendimus in theſi antecedenti, quod ſcilicet bona operatio, quam Deus à nobis poſtulat, non ſolum principaliùs, ſed ſimpliciter, & adæquatè uni Deo tribuatur (non ſecus ac uni Deo tribuitur unio hypoſtatica collata Humanitati aſſumptæ, ſiquidem in theſi vigeſimaprima gratia dicitur imitari operationem Dei Incarnantis Filium ſuum) quin ad illam voluntas ſuam habeat liberam cooperationem, adeo ut poſſit ad arbitrium gratiæ reſiſtere, ac efficere, quin ponatur bona operatio, quam Deus præcipit, ac poſtulat, etiamſi gratiam conferat ex intentione, ut ea ponatur, procul dubio theſis hæc Catholicæ veritati refragatur.

III. Deinde refragatur pariter Catholicæ veritati, quin etiam primo aſpectu ipſi rationis lumini, quod in ea præjacitur, videlicet in veteri lege, ac Judaico fœdere Deum legem impoſuiſſe hominibus relinquendo illos in propria imbecillitate, & impotentia, deſtitutos gratia ſufficienti ad obtemperandum; perinde quaſi vellet Deus imponere cęco, ut videat, relinquendo illum in ſua cęcitate; aut ſurdo, ut audiat, relinquendo illum in ſurditate ſua; aut ſi compedibus præpedito præcipiat, ut fugiat, nec a vinculis illum expediat.

IV. Hæc aſſertio profectò originem ſuam trahit ab erroribus Baji dicentis in 39. ex ſuis proſcriptis theſibus: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod neceſſariò facit;* & ab erroribus Janſenii dicentis in ſua tertia ex proſcriptis theſibus, quod ad meritum, & demeritum ſatis ſit libertas à coactione; & ab illo pariter Janſeniano errore, qui habetur in prima ex proſcriptis theſibus ab Alex. VIII, quod ad peccatum formale, & demeritum in natura

Digitized by Google

lapſa ſufficiat libertas in cauſa, ſeu libertas, quam habuimus in Adamo peccante, quando contraximus originale. Hiſce erroribus aſtipulatur hoc aſſumptum, quod Deus imponat hominibus legem, relinquendo illos infirmitati ſuæ, & exigat à peccatore fugam peccati, & implementum legis, relinquendo illum in ſua impotentia, ac denegando illi gratiam ſufficientem ad obtemperandum: peccat ſiquidem in hoc caſu, qui legem non implet, quamvis ex neceſſitate non impleat, ob ſolam libertatem, quam habet à coactione, ſeu ob libertatem indifferentiæ, quam habuit in cauſa, hoc eſt in Adamo peccante. Cum autem abundè dixerimus adverſus hæc deliramenta locis laudatis, & in theſi proximè præcedenti evacuaverimus ratiocinationes, quibus Janſeniani nituntur ad dicendum hoc accidiſſe in Judaico fœdere, ſeu in lege veteri, operæ pretium eſt exponere præcipuos textus D. Auguſtini, quos in confirmationem ſui erroris agglomerat Janſeniana (ſeu potiùs Calviniana) ſchola ſemper adverſa gratiæ ſufficienti.

V. Hæc enim habet Janſenius lib. 3. de Grat. Chriſti cap. 4. contendens juxtà doctrinam Auguſtini, quam ipſe ineptiſſimè interpretatur, Judæis (nedum infidelibus) denegatam eſſe gratiam ſufficientem ad implendam legem, eo quod talis gratia cum illius legis ſcopo pugnabat; hæc, inquam, habet: *Auguſtinus legem, & præcepta idcircò ſuperbis hominibus data eſſe, & plerumque dari docet, ut agnoſcant ſe ad legem implendam non ſufficere, ſed multitudine prævaricationum confuſi, ac territi, ipſaque confuſione, ac timore humiliati, diſcant ad gratiam, quam non habent, implorandam fugere*; & cap. 5. ſubdit: *Non ſolùm non dabatur illis gratia ſufficiens implendi, quod jubebatur, multo minus gratia ſufficiens ad ſalutem; ſed è contrario talis gratia lationi legis, ac ſcopo Dei capitaliter repugnabat*. Idcircò autem dicit Janſenius, quod gratia ſufficiens repugnabat ſcopo illius legis; quia ad eum finem putat legem illam eſſe latam, ut agnoſcendo ſuam imbecillitatem excitarentur ad implorandam gratiam efficacem, ac medicinalem dandam per Salvatorem; ſic interpretando dictum illud Auguſtini de Spirit., & lit. cap. 9. *Lex data eſt, ut gratia quæreretur, gratia data eſt ut lex impleretur*.

Hæc autem ipſiſſima Janſenii doctrina tradita olim fuerat in Schola Calviniana. Siquidem Calvinus peſtifer Præceptor lib. 2. Inſtit. cap. 5. pariter docet, ſcopum Moſaicæ legis eſſe, ut *homines ſuæ impotentiæ admoniti ad gratiam confugiant. Quo pertinent iſtæ ſolemnes Auguſtini ſententiæ: Jubet Deus, quæ non poſſumus, ut noverimus quid ab illo petere debeamus, &c.*

VI. Arguunt itaque Janſeniani primò ex textu laudato Auguſtini: Lex Judæis data eſt, ut quærerent gratiam dandam per Chriſtum Redemptorem, quæ requiritur, & datur, ut lex impleatur: ergo ex Auguſtino in Judaico fędere nulla dabatur gratia ſufficiens ad legem implendam. Et ſimiliter ſerm. 13. de verbis Apoſt. dicit, legem datam eſſe, *non ut morbus ſanaretur, ſed ut prævaricatione morbo creſcente, medicus, ideſt gratia, quæreretur*.

Arguunt ſecundò ex aliis Auguſtini textibus, ubi videtur hic docere, quod lex Judaica impleri non po-

Digitized by Google

poterat; ex quo inferunt defuiſſe tunc gratiam ſufficientem. Qu. 7. in Exod. loquens de Judæis S. Doctor habet: *Præcepta datæ legis implere non poſſunt, dum ſerviunt cupiditatibus carnalibus;* Et ſerm. de 5. portic. *Voluerunt ſanari, & cognoverunt ſe laborare, quod non cognoſcerent, niſi datam legem implere non poſſent;* Et ſerm. 6. de verbis Apoſtoli cap. 7. *Lex jubebat, & non implebat, quia caro, ubi non erat gratia, invictiſſimè reſiſtebat.*

Arguunt tertiò, quia Auguſtinus paſſim docet, legem Judæis datam fuiſſe ante gratiam, eoſque ſub lege fuiſſe nondum adjutos gratia, ergo defuit illis gratia ſufficiens. In expoſit. propoſ. ex Epiſt. ad Rom. n. 13. habet: *Sub lege pugnamus, ſed vincimur, & quia nondum eſt gratia, ſuperamur.* Lib. 83. qq. quæſt. 65. *Sub iſtis paſſionibus tamquam ſub viro dominante agebat anima, antequam veniret gratia.* Hinc celebris illa diviſio ſtatuum apud Auguſtinum, videlicet *Ante legem*, ſeu in ſtatu legis naturalis; *Sub lege*, nempe ſcripta ſeu moſaica; & *ſub gratia;* qua diviſione videtur Auguſtinus oſtendere, quod ſolùm lex Euangelica ſit lex gratiæ, itaut in hoc tantum ſtatu detur nobis gratia medicinalis, & efficax ob merita Chriſti Salvatoris.

Quibus addunt Janſeniani id, quod diximus in calce theſis proximè ſuperioris, videlicet ex Auguſtino legem, & doctrinam obeſſe potiùs, quam prodeſſe ſine gratia, juxtà illud Apoſtoli 2. Cor. 3. *Litera occidit, Spiritus autem vivificat;* quibus verbis ineptiſſimè putant ſignificari, quod lex, & doctrina data fuerit Judæis abſque ulla gratia ſufficienti.

Reſpondeo mirum eſſe, quod audacter pro hoc errore adducatur Auguſtinus, qui non ſemel Catholicam oppoſitam ſententiam uncialibus literis diſertiſſimè docuit: Etenim Serm. 191. de Tempore: *Execramur*, inquit, *blaſphemiam eorum, qui dicunt impoſſibile aliquid homini à Deo eſſe præceptum, & mandata Dei non à ſingulis, ſed ab omnibus in communi poſſe ſervari.* Et lib. 2. de peccatorum meritis & remiſſ. ſimiliter dixit: *Dubitare non poſſum, nec Deum aliquid impoſſibile homini præcepiſſe, nec Deo ad opitulandum, & adjuvandum, quo fiat, quod jubet, impoſſibile aliquid eſſe; ac per hoc poteſt homo, ſi velit, eſſe ſine peccato, adjutus à Deo.* Nec ſolum de hac veritate Sanctus Doctor dicit ſe dubitare non poſſe, verum etiam docet, nemini eam eſſe ignotam: hæc enim habet cap. 16. de Grat. & libero arbitr. *Magnum aliquid Pelagiani ſe ſcire putant, quando dicunt, non juberet Deus, quod ſciret non poſſe ab homine fieri. Quis hoc neſciat? Sed ideo jubet aliqua, quæ non poſſumus, ut noverimus, quid ab illo petere debeamus; Ipſa enim eſt fides, quæ orando impetrat, quæ lex imperat.* Reſponſio autem ad textus à Ianſenianis adductos eſt facillima. Ad primum; Auguſtinus docet, Legem Scriptam, in qua multa onera imponebantur, datam eſſe poſt legem naturalem, ut tot oneribus gravatus homo quæreret ſtatum gratiæ, in quo ſublevaretur; non quia in ſtatu legis ſcriptæ non daretur gratia ſufficiens, ſed quia ſufficiens, quæ tunc dabatur, non expugnabat impoſſibilitatem moralem ad legem implendam, ſicut expugnat gratia ſufficiens, quæ in ſtatu legis Euangelicæ datur abundanter per merita Chriſti D.. Et ſanè in tantum poſſet tunc homo

Digitized by Google

quærere gratiam, & petere à Deo Redemptorem, inquantum daretur illi à Deo gratia ſufficiens ad orandum, cum ſine gratia oratio poni non poſſet. ergo ſaltem in eo ſtatu collata fuit gratia ſufficiens ad orandum, atque adeò non fuit in fœdere Judaico omnis defectus gratiæ ſufficientis. Quibus adde, legem datam eſſe Judæis, prout loquitur Auguſtinus, ut gratia quæreretur, & gratiam datam eſſe, ut lex impleretur; quia lex vetus ratione ſui neque juſtificabat, neque vires præbebat ad obſervantiam mandatorum ipſius legis; ſed hoc totum in veteri lege habebatur ab hominibus in ea, & ſub ea poſitis dependenter à lege gratiæ, ſeu per fidem in Chriſtum venturum, qui fons eſt, & Auctor totius gratiæ; & ideo ipſa juſtificatio, quam tunc Judæi conſequebantur, ab Apoſtolo ad Rom. 4. vocatur *Juſtitia fidei*; & ad Rom. 3. dicitur: *Juſtitia Dei per fidem Jeſu Chriſti in omnes, & ſuper omnes, qui credunt in eum*. Et ad Galat. 3. idem pariter fuſiùs docetur, ut videre eſt apud Expoſitores.

VII. Ad ſecundum, Auguſtinus ibi ſolum vult, quod in eo ſtatu daretur impoſſibilitas moralis ſervandi legem, quia Judæi carnalibus, & temporalibus bonis inhiantes, concupiſcentiam perduellem, atque adeò difficultatem magnam in ſectanda juſtitia experiebantur. Paſſim enim, ut in quarta theſi adnotavimus, dicitur impoſſibile, quod ſine magna difficultate fieri non poteſt; teſte Anſelmo de concordia Grat. & lib. arb. cap. 3. ubi habet: *Sæpiſſimè aſſerere ſolemus, impoſſibile nobis eſſe, quod ſine difficultate perficere non poſſumus*; Hæc autem moralis impoſſibilitas ſervandi legem Euangelicam non datur in fœdere Chriſtiano, ut diximus: (niſi quis ſuis culpis ſit artifex talis impoſſibilitatis moralis) Haurimus enim in gaudio, & ad ſatietatem, aquas de fontibus Salvatoris; non defuit itaque Judæis gratia ſufficiens, qua poſſent legem implere.

VIII. Ad tertium, Auguſtinus, dum docet, Judæos non fuiſſe adjutos gratia, non loquitur de gratia quacumque Theologica, cum non potuerit iis deeſſe gratia ſufficiens, ſed loquitur de gratia novi Teſtamenti, quæ datur affluenter ad ſuperandam difficultatem in obſervantia legis ortam a concupiſcentia effræni: hæc enim antonomaſticè venit nomine Gratiæ oppoſitæ legi; ea quippe non ſolùm elevat vires naturales, ſicut gratia, quæ in lege veteri conferebatur, ſed etiam enervat difficultatem operandi, quæ provenit à rebellione partis inferioris adverſus ſuperiorem, quam profectò difficultatem gratia veteris legis non expugnabat.

IX. Ex quibus conſtat, ſtatum naturæ *ante legem*, quæ præceptis dumtaxat naturalibus tenebatur, & ſtatum naturæ *ſub lege*, quando tenebatur innumeris etiam præceptis poſitivis, non opponi ſtatui *ſub gratia*, per hoc, quod in utroque illo ſtatu deeſſet gratia Theologica dans vires ſufficientes ad legem implendam, ſed per hoc, quod defuerit illi gratia Euangelica, affluenter conceſſa, & de ſe edomativa difficultatis, ſeu moralis impotentiæ ad benè operandum; Quod Auguſtinus docuit lib. 83. qq. quæſt. 66. dicens: *Ubi ergo non eſt gratia Liberatoris, auget peccandi deſiderium prohibitio pecca-*

Digitized by Google

torum: ***Accedente autem gratia, idipſum, quod lex onerosè juſſerat, jam ſine onere, & libentiſſimè implemus.*** Quare phraſis illa Auguſtini, quod aliqui ſint *ſub lege*, ſolum denotat, quod lex illis dominatur, ſeu *quod reos facit lex non implentes legem*, ut habet Epiſt. 19. & tr. 3. in Jo: ubi dicit: *Facti erant homines ſub lege non implendo legem, qui enim legem implet, non eſt ſub lege, ſed cum lege*: Contra verò aliquos eſſe *ſub gratia* eſt illis gratiam dominari, itaut per gratiam legem impleant; quod innuit S. Doctor lib de Grat. & lib. Arb. cap. 12. dicens: *Peccatum vobis non dominabitur; non enim eſtis ſub lege, ſed ſub gratia*; propterea cum dicatur eſſe ſub lege, qui legem non implet, ſequitur, quod huic ſolum deſit gratia adjuvans, & efficax, qua legem impleat, non verò ſufficiens, qua poſſit legem implere. Quod ipſe Janſenius docuit lib. 2. de Grat. Chriſti cap. 27. dicens, *Plurimos, qui ab immunditiis carnis ſe continere non poſſunt, vehementer tamen optare continentiam; cujuſmodi vota divinæ gratiæ ſunt munera, & majoris gratiæ provocativa*. Quare ex Janſenio iſti, qui legem non ſervant, atqueadeò ſunt ſub lege, adhuc ſunt inſtructi gratia præveniente, & ſolum quærunt adjuvantem.

Ad id quod additur, ſatis, ſuperque loco laudato explicavimus mentem Auguſtini, necnon Apoſtoli dicentis, *litera occidit, ſpiritus autem vivificat*.

X. Queſnelliani ad ſuadendam ſecundam hujus, & præcedentis theſis partem, quod ſcilicet Deus nobis donet, quod petit à nobis, & dat, quod jubet, adducunt celebre illud Auguſtini dictum: *Da, Domine, quod jubes, & jube quod vis; dum remuneras merita noſtra, coronas dona tua*: Cum enim ex eodem Auguſtino formula orandi ſit regula credendi, ſi à Deo petimus non ſolùm gratiam ſufficientem, ſeu poſſibilitatem benè operandi, ſed etiam gratiam efficacem, qua benè operemur, atque adeo ipſam bonam operationem, ſequitur credendum eſſe, quod non alia nobis detur gratia præter efficacem, qua Deus donat ipſam bonam operationem, quam petit à nobis, & dat, quod jubet; ſic enim verum eſt, quod remunerando merita noſtra, coronet dona ſua.

Sed contra eſt primò, quia id ipſum, quod nunc à Deo petimus, videlicet quod det id, quod jubet, petendum erat in Judaico fœdere; quare ex hoc quod nunc petimus, nempe gratiam, qua benè operemur, non infertur diſcrimen ullum inter gratiam, quæ dabatur in veteri, & illam, quæ datur in novo fœdere. Effatum quippe illud Auguſtini ſolum docet, quod credere debeamus, ex dono Dei gratuito nobis obvenire quicquid ab illo poſtulare monemur.

Contra ſecundò, quia ritè petimus à Deo præter gratiam ſufficientem, qua poſſimus implere præcepta, etiam gratiam efficacem, qua imperata ipſa faciamus, quin ex hoc ſequatur, quod ſola gratia efficax nobis in Chriſtiano fœdere conferatur: poſſunt enim nonnulli hanc petitionem ex ſocordia negligere, & poteſt Deus hanc petitionem indebito modo factam non exaudire, unde ex hoc quod ritè petamus à Deo gratiam efficacem in fœdere Chriſtiano, non infertur, quod ſola iſthæc gratia concedatur, & nunquam detur ſola gratia merè ſuf-

ſufficiens: Unde non ſemper in novo fœdere Deus nobis donat, quod petit à nobis. Et, ut dicemus in theſi vigeſima, omnino erronea eſt idea, quam tradit Queſnellus gratiæ, quod ſcilicet Deus velit à nobis obediri, & obediatur, imperet, & omnia fiant, loquatur tanquam Dominus, & omnia ſibi ſubmiſſa ſint.

Contra tertiò, quia quamvis & ritè petatur à Deo gratia efficax, & ea miſericorditer conferatur, non per hoc ſequitur, quod Deus conferendo gratiam efficacem donet nobis id, quod jubet, ita ut operatio præcepta, quæ à nobis ponitur vi gratiæ efficacis, ſit Dei merum donum, prout Queſnellus contendit; cum enim in theſi vigeſimaprima, & ſequentibus dicat gratiæ operationem imitari operationem Dei Incarnantis Filium ſuum, producentis creaturas ex nihilo, mortuos ad vitam revocantis, vult conſequenter, quod ſicut eſt merum Dei donum Unio hypoſtatica, creatio, & mortuorum reſurrectio, ita ſit merum Dei donum operatio præcepta, ad quam proinde voluntas humana non cooperetur liberè libertate indifferentiæ ad meritum requiſita. Sicut non cooperatur liberè voluntas Humanitatis aſſumptæ ad productionem Unionis hypoſtaticæ. Eſt autem Catholicum dogma, quod licet Deus ſua gratia efficaci faciat nos facere, ut in tertia theſi explicavimus, & operetur in nobis velle, & perficere, ut habetur ad Philip. 2. nihilominus ad hanc Dei operationem liberè voluntas cooperatur libertate indifferentiæ, & ideo ea eſt meritoria, quin deſinat eſſe donum Dei; etenim, ut habet Trid. ſeſſ. 6. cap 16. *Tanta eſt Dei erga omnes homines bonitas, ut eorum velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona*; & hinc Auguſtinus docet, quod dum Deus remunerat merita noſtra, coronat dona ſua.

Contra quartò, quia etiam dum Deus confert gratiam merè ſufficientem ad ponendam operationem præceptam, dicitur donare, quod jubet, quia conferendo gratiam ſufficientem confert gratiam, quæ ex parte Dei ſemper eſt efficax, & ſolum ex ſocordia noſtræ voluntatis ea aliquando eſt caſſa, & inefficax; quod denotant verba Apoſtoli 1. ad Cor. 6. *Videte, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis*; quaſi dicat, quod gratia ex parte Dei nunquam eſt vacua, ſed ex parte noſtra poteſt in vacuum recipi, & ſine fructu. Quare licet petamus à Deo, quod det nobis id, quod præcipit, non ſequitur quod ſolum conferat in Chriſtiano fœdere gratiam ſimpliciter efficacem, videlicet tum ex parte Dei, tum ex parte noſtræ voluntatis, quandoquidem dando gratiam ſufficientem donat etiam ex parte ſua id, quod præcipit nobis.

Contra quintò, quia loquendo de gratia ſimpliciter efficaci, tunc verum eſt, quod Deus illam conferat, quando ita donat, quod præcipit, ut operatio præcepta ſit ſimul donum Dei, & meritum noſtrum; non verò quando id quod præcipit, à nobis demeritoriè omittitur. Hinc falſum eſt, quod abſolutè dicitur in his theſibus, videlicet Deum donare nobis, quod præcipit, quaſi verò ſemper ac præcipit bonam operationem, conferat nobis gratiam ſimpliciter efficacem; ex hoc enim ſequeretur, quod peccator omittens contritionem non peccaret, quia cum denegetur illi gratia ſimpliciter efficax, qua contritio ponatur, inferre-

retur, quod Deus illam non præcipiat; unde per omiſſionem contritionis nullum præceptum peccator tranſgrederetur, & ideò non peccaret. Præterquamquod ex alio capite omittens contritionem præceptam non peccaret, quia ſcilicet deeſſet illi juxta hanc theſim gratia ſufficiens ad illam ponendam, & quia hac deficiente in novo fędere contritio eſt impoſſibilis, & nemo obligatur ad impoſſibile, ideo per omiſſionem contritionis peccator nunquam peccaret.

Contra demum, quia, eſto tranſmitteretur, quod ſecunda pars hujus theſis poſſet in bono ſenſu accipi, adhuc integra theſis digna fuiſſet, quæ proſcriberetur, quatenus docet, hominibus in veteri fœdere relictis propriæ infirmitati legem à Deo impoſitam eſſe, ita ut peccarent non implendo legem, quamvis illam implere non poſſent. Sed de hoc Auguſtini effato recurret ſermo in theſi trigeſima ad ſecundum.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim VII.

SEptima aliis phraſibus idem virus eructat, dum docet, Judæis in veteri fœdere præceptam fuiſſe legis obſervantiam, quam tamen implere non poterant, quia Deus illos in ſua imbecillitate relinquebat, denegando iis gratiam ſufficientem: In Chriſtiano autem fœdere Chriſtifidelibus conferri gratiam efficacem, vi cujus donat, quod petit à nobis. Recurrit tamen idem inconveniens; nam ſi Deus donat non ſolùm auxilium ad ponendum id quod petit, ſed etiam illud ipſum, quod petit à nobis, ritè infertur, quod ſi non ponatur contritio à peccatore, ea non petatur, nec præcipiatur à Deo, atque adeo peccator illam omittens non peccet, cum nullum præceptum violet. Recurrit etiam, quod Judæi legem non implendo non peccarent, quia in ſua imbecillitate relicti carerent viribus ad legem implendam requiſitis. Neque dici poteſt, quod propter virium imbecillitatem laborarent ſolum impotentia morali, non phyſica ad legem implendam, unde non excuſarentur à culpa. Nam ſi in ſua imbecillitate relinquebantur, ita ut gratia ſufficienti deſtituerentur, laborabant etiam impotentia phyſica ad implenda præcepta ſupernaturalia; non enim poterant phyſicè ponere contritionem, aut Dei dilectionem ſupernaturalem (quæ illis præcipiebatur, ut ad juſtificationem diſponeret) ſine concurſu gratiæ actualis; quæ tamen iis denegabatur, dum erant propriæ imbecillitati relicti. Præterquamquod etiam quando Deus præcipit moraliter impoſſibilia, offert petentibus gratiam ſuam, qua moralis impoſſibilitas expugnetur; ut docet Trid. ſeſſ. 6. cap. 11. dicens: *Deus impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet, & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis, & adjuvat, ut poſſis*. Propterea Deus perfrictæ frontis peccatores, qui ſine magna difficultate non reſipiſcunt, ad orandum invitat, ut gratiam obtineant, qua de facili poſſint reſipiſcere, verbis illis Jerem. 3. *Frons meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere; ergo ſaltem amodò voca me, Pater meus, dux virginitatis meæ tu es*. Quare in utroque fędere datur a Deo ſufficiens gratia ad legem implendam,

Digitized by Google

dam, & peccatoribus ad reſipiſcendum; quamvis gratia, quæ nobis per Chriſti merita confertur, & per ſacramenta novæ legis communicatur, ſit longe uberior. Quinimmo ſacramenta antiquæ legis nullatenus gratiam cauſabant, ut docet Florentinum, ſed ſolùm erant conditiones requiſitæ, ut Deus ob merita Chriſti futura gratiam conferret dignè ſuſcipientibus, ut notat Amicus, diſp. 9.; & hac tantùm de cauſa lex antiqua vocatur infirma, & inutilis ab Apoſtolo ad Hebr. 8. ubi dicitur: *Reprobatio fit præcedentis mandati propter infirmitatem ejus, & inutilitatem*. Ejus quippe legis ſacramenta erant *infirma, & egena elementa*, ut dicitur ad Galat. 4.: Contra verò ſacramenta novæ legis ex eodem Florentino *gratiam continent, & ipſam dignè ſuſcipientibus conferunt*. Et ideo ſola lex gratiæ vivificat, non verò lex antiqua, ut dicitur ad Galat. 3. Ex quo tamen non ſequitur, quod in lege antiqua non conferretur gratia ſufficiens ad obſervantiam legis, & ad ſalutem; ut advertit Angelicus p. 2. q. 98. ar. 2. ad 4. ubi habet: *Quamvis lex vetus non ſufficeret ad ſalvandos homines, tamen aderat aliud auxilium a Deo hominibus ſimul cum lege, per quod ſalvari poſſent*.

PROPOSITIO VIII.

Nos non pertinemus ad novum fœdus, niſi in quantum participes ſumus ipſius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit. *Queſn. Hebr. 8. 10. in editione 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Triplex hic error obtruditur, prout in duabus theſibus antecedentibus.

II. Oſtenditur, quod nec defuerit in veteri, nec deſit in novo fœdere gratia ſufficiens ad legem implendam. III. Hallucinatio Janſenii oritur ex eo, quod non diſtinguat inter gratias exteriores, & interiores.

IV. Retorquetur adverſus eundem Janſenium auctoritas D. Auguſtini, qua videtur negaſſe Judæis gratiam ſufficientem, docens datam iis eſſe legem, tanquam pædagogum, à quo perducerentur ad Gratiam. V. Retorquetur pariter ejuſdem Janſenii ſimilitudo dicentis Titio, Pete ea, quibus indiges, dum tamen ei linguam præcideret, qua petere poſſit. VI. Gratia veteris legis in quo differat à gratia legis Euangelicæ? VII. Hinc triceps hujus theſis anguis confoditur.

I. IN hac, & duabus ſuperioribus theſibus idem triplex error variis, ac fucoſis phraſibus obtruditur; nempe inſinuando verbis ſubdolis, quod expreſſius in duabus ſuperioribus theſibus docebatur, videlicet, quod in veteri lege nulla fuerit gratia ſufficiens; & quod in nova detur nobis dumtaxat Gratia efficax; & quod iſta operetur in nobis id, quod nobis Deus præcipit; quibus verbis liberam cooperationem voluntatis callidè de medio tollit Queſnellus; Quod tamen apertiùs docet in vigeſima prima, & tribus ſequentibus theſibus, in quibus datur idea gratiæ Janſenianæ.

II. In tergeminum hunc Janſenianum aſpidem ſuum triſulcum telum contorſimus in duabus proximè præcedentibus theſibus: Ad ulterius

illum

Digitized by Google

illum conterendum addo hic, negari non poſſe, quod in veteri fœdere Davidi, Salomoni, aliiſque qui in primam culpam lethalem prolapſi ſunt, collatum fuiſſe à Deo auxilium ſufficiens, ne laberentur: ergo etiam in Chriſtiano fœdere datur conſimile ſufficiens auxilium juſtis, qui primum peccatum mortale committunt; Unde pariter ſequitur, quod gratia, quæ per Chriſtum conceditur iis, qui benè operantur, non ſit gratia neceſſitans, ſed gratia, cui poteſt voluntas reſiſtere, eo ipſo, ac poteſt peccare. Ex qua ratiocinatione corruunt tres errores, qui in hac theſi ſub ſplendidis illis verbis callidè conteguntur.

Porrò in hac ratiocinatione antecedens dumtaxat demonſtrandum eſt; duæ quippe conſequentiæ ex illo apertè deſcendunt. Probatur itaque antecedens, quia ex Auguſtino lib. de nat., & grat. cap. 26. *Deus non deſerit, ſi non deſeratur, & piè ſemper, juſtèque vivatur*; & infrà addit: *Ut non adjuventur in ipſis itidem cauſa eſt, non in Deo.* Utrumque autem hoc effatum non ſubſiſteret, ſi Davidi, Salomoni, & aliis veteris Teſtamenti gratiam ſufficientem Deus negaſſet, ne in primum peccatum mortale proruerent; Deus quippe eos deſereret, antequam ab eis deſereretur; & ut non adjuvarentur, cauſa fuiſſet in Deo, non in ipſis, qui nullam antea cauſam dederant, quare gratia auxiliante privarentur: ergo. Prætereà etiam in Judæos cadit illud Auguſtini lib. de natura, & gratia cap 67. *Quis peccat in eo, quod caveri nullo modo poteſt?* atqui ſi caruiſſent Judæi gratia ſufficienti ad reportandam victoriam tentationum, lapſus caveri nullo modo poſſet. Ergo Judæi tentationibus ſuccumbentes non peccarent. Apertiſſimè autem de Judæis loquens Auguſtinus lib. grat., & lib. arb. cap. 12. ait, *Gratiam repellebant, & in Chriſtum propterea non credebant.*

III. Quare ineptè nimis loquitur Janſenius lib. 3. de Grat. Chriſti cap. 7. dicens, *non adfuiſſe hominibus ſub lege viventibus gratiam ſufficientem ſervandi legem, vel ullum præceptum ejus*. In eo autem conſiſtit hallucinatio Janſenii, quod non diſtinguat inter legem, ſeu gratiam exteriorem, & gratiam interiorem, qua homines adjuvantur ad legem ſervandam; Verum quidem eſt, quod lex moſaica non conferebat gratiam ſufficientem ad non peccandum: (ſicut nec nobis illam confert nuda lex Euangelica) At tam iis, qui erant ſub lege (ſeu quibus iniquitas dominabatur, ut explicavimus in theſi ſuperiore,) quàm iis, qui ſunt ſub gratia, (ſeu quibus gratia dominatur) adjutorium, quod confertur, non eſt à nuda lege, quæ eſt gratia exterior, ſed eſt à gratia interna, ſeu illuſtratione Spiritus Sancti, quæ in lege Moſaica erat remiſſa, non expugnans impotentiam moralem ad ſervandam legem, ortam ab inſultibus concupiſcentiæ, ſed conferens ſolum ſufficientiam phyſicam ad non peccandum, eſſentialiter requiſitam ad peccatum formale, & ad demeritum; in lege verò Euangelica ea eſt intenſior, ac vividior ex meritis Chriſti D. apta expugnare moralem illam impotentiam. Duo iſthæc, quæ Janſenius non diſtinguebat, D. Auguſt. lib. de Grat., & lib. arb. cap. 17. dilucidè expreſſit in hæc verba: *Cum dicitur, diligamus invicem, lex eſt;*

eſt ; cum dicitur, quia dilectio ex Deo eſt, gratia eſt ; Sapientia quippe Dei legem, & miſericordiam in lingua portat ; unde ſcriptum eſt in Pſalmo : Etenim benedictionem dabit, qui legem dedit. Diſtinguitur itaque lex, ſeu gratia exterior a gratia, ſeu ab illuſtratione, & inſpiratione ſuperna : Deus tamen, qui legem dedit tàm Moſaicam, quàm Euangelicam, miſericordiam in lingua portans, in utraque lege gratiam confert ſufficientem, ut ſervari poſſit, quamvis valdè uberem in lege gratiæ iis, qui ſunt ſub gratia, præ illis, qui in lege Moſaica erant ſub lege. In eo autem ſenſu dicitur gratia conferri in novo fędere, ſeu in lege gratiæ, non verò in fędere veteri, ſeu in lege Moſaica, quatenus in lege gratiæ Sacramenta tanquam actiones Chriſti D. principaliter operantis continent, & cauſant gratiam, ſi ritè ſuſcipiantur; contra vero in lege Moſaica Sacramenta, utpote *infirma*, & *egena elementa* (ut loquitur Apoſtolus ad Gal. 4.) ad ſummum erant conditiones, quibus poſitis ex liberali divina promiſſione gratia conferebatur. E. g. Baptiſmus tanquam operatio Chriſti D. principaliter baptizantis cauſat gratiam, quam Chriſtus, ejuſque operatio in ſe continent : At circumciſio non erat operatio aſſumpta à Chriſto D., & ideo ſolum erat conditio à Deo requiſita, ut gratia conferretur infanti qui circumcidebatur.

IV. Opponit Janſenius illud Auguſtini ſerm. 53. de Verb. Apoſt. cap. 2. Legem Judæis datam eſſe, ut agnita propria ægritudine, ratione cujus facilè labebantur, *Medicus, ideſt gratia adjuvans quæreretur*. Ergo ex Auguſtino gratia adjuvans, & efficax ſolum datur in lege Euangelica ; in lege verò Moſaica nulla dabatur gratia ; alioquin non eſſet ratio cur medicus quæreretur in lege gratiæ. Propterea idem S. Doctor qu. 55. ſuper Exodum dicit, datam fuiſſe Judæis legem, *ut de ſua infirmitate, ac peccatis per legem convincerentur, ut lex fieret illis Pædagogus, à quo perducerentur ad gratiam, quæ eſt in fide Jeſu Chriſti*. Et ſimiliter Conc. 27. in pſalm. 116. *Ad hoc data eſt lex, ut te de magno parvulum faceret, ut te ad faciendam legem vires de tuo non habere monſtraret, ac ſic opis indigens, & egenus ad gratiam confugeres, & clamares, Miſerere mei Domine*. Et in pſ. 118. ſimiliter addit : *Ut jam corde humiliato diſcas clamare : Infelix homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?*

Reſpondeo, adverſus eundem Janſenium facile argumentum retorqueri. Nam ſi data eſt lex Judæis, ut cognita propria imbecillitate ad medicum confugerent, hoc eſt ad gratiam adjuvantem, qua poſſent legem implere, manifeſtè ſequitur, quod dederit eis Deus gratiam ſufficientem, ut poſſent orare, & petere gratiam immediatè adjuvantem ad ferenda onera legis ; non ſecus ac in lege Euangelica, quando quis ob habitum vitioſum acquiſitum experitur moralem impotentiam ad abſtinendum a culpis, non caret auxilio gratiæ ſufficientis, qua poſſit petere à Deo auxilium validum ad expugnandam illam difficultatem ortam à pravis habitibus, prout docuit Trident. ſeſs. 6. cap. 11. ubi dixit ; *Deus impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet, & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis, & adjuvat ut poſſis* : Aliter niſi de facili poſſemus orare, & petere auxilium, quo de facili deinde poſſemus

Digitized by Google

mus legem implere, non eſset verum, quod ſtatim Tridentinum ſubdit: *Cujus mandata gravia non ſunt; cujus jugum ſuave eſt, & onus leve*. Præterquamquod ex hoc ipſo, quod Deus deſideria, ac preces contulerit Judæis pro obtinendo auxilio ad ferenda onera legis neceſſario, ritè infertur, quod hujuſmodi auxilium illis communiter non denegarit. Ut quid enim eos excitaret ad deſiderandum, & poſtulandum id, quod in eo ſtatu nullatenus poſſent impetrare?

V. Confirmatur retorquendo ſimilitudinem, quam Janſenius adhibet lib. 3. de gratia Chriſti cap. 5. ad oſtendendum, quod in Judaico fœdere non ſolum deeſſet gratia ſufficiens ad implendam legem, ſed etiam gratia ſufficiens ad petendum à Deo hujuſmodi auxilium ſufficiens, ac neceſſarium ad ferenda onera legis; ſic ipſe loquitur: *Siquis verbis alicui diceret, Quia non ſufficis implere quod jubeo, ora pro gratia, qua ſufficias; Stultus eſſe profectò crederetur, ſi jam ei poteſtatem, qua ſufficeret, donaviſſet*. Cenſet enim Iprenſis, quod habens poteſtatem petendi ſufficientiam, pariter haberet ipſam immediatam ſufficientiam ad implendum, quod jubetur. At ſic retorquendo telum inſurgo: Si quis verbis alicui diceret; Quia non ſufficis implere quod jubeo, ora pro gratia, qua ſufficias; ſtultus profectò foret, & tyrannide imbutus, ſi linguam illi præcideret, & poteſtatem orandi denegaret. Idemque dicendum eſſet de Deo, ſi denegaſſet Judæis auxilium ſufficiens ad implendam legem, & iis dixiſſet: Quia non ſufficitis implere quod jubeo, orate pro gratia, qua ſufficiatis; & deinde gratiam ad orandum ſufficientem, & neceſſariam pariter denegaſſet. Quod citra blaſphemiam dici non poteſt de Numine clementiſſimo.

Directè ad argumentum Janſenii dicendum, verè Judæis legem gravem fuiſſe impoſitam, ut quærerent Medicum, & ut lex ipſa fieret eis Pædagogus, à quo ad gratiam, quæ eſt in fide Chriſti D. perducerentur. Quamvis autem lex illa eſſet gravis, non deerat tamen illis gratia ſufficiens, qua poſſent illam ſervare, & multo minus deerat gratia ſufficiens, qua poſſent orare, & petere à Deo auxilia uberiora, quibus citra difficultatem poſſent legi obtemperare. Quoniam verò deerat illis gratia illa uberior, quæ datur in lege Euangelica per merita Chriſti D. (qui venit, ut vitam, ſeu gratiam habeamus, & abundantiùs habeamus) idcircò promiſſione bonorum temporalium, & comminatione ſimilium pœnarum ſæpe a Deo ad legem ſervandam excitabantur, ac proinde ſępè illam ſervabant, & ad Deum peccatores revertebantur, ducti amore mercenario, & timore ſervili; qui tamen adhuc erat ſalutaris, nec poterat poni ſine gratia ſufficienti ſuperna, ut conſtat ex proſcriptione theſis decimæquartæ facta ab Alex. VIII. quæ dicit: *Timor gehennæ non eſt ſupernaturalis*; poteſt ſiquidem etiam timor pœnarum temporalium eſſe ſupernaturalis, ſi pęnæ iſtæ lumine ſuperno cognoſcantur infligendę a Deo vindice propter noſtra delicta. Ex hoc autem timore ſervili gradum deinde faciebant ad amorem Dei filialem; timor enim pęnæ paſſim inducit ad Charitatem a Spiritu S. infuſam, propriam filiorum Dei. Et in hoc ſenſu accipiendum eſt, quod in argumento dicitur ex Auguſtino, vide-

delicet legem ægrotis Judæis datam, ut quærerent medicum, & eſſet illis Pædagogus, à quo perducerentur ad gratiam; quatenus ex timore illo ſervili pęnæ, quo paſſim ducebantur, poſſent implorare medicum, ſeu gratiam adjuvantem, & ſic perduci ad ſpiritum dilectionis proprium novi Teſtamenti; juxta illud Apoſtoli ad Rom. 8. *Non enim accepiſtis ſpiritum ſervitutis iterum in timore, ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, Pater.*

VI. Ex quibus omnibus colligitur primò, gratiam novi Teſtamenti in duobus differre à gratia veteris Teſtamenti. Primò quia gratia in lege Euangelica confertur per merita Paſſionis Domini affluenter; juxta illud Apoſtoli ad Rom. 5. *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis*; propterea de facili poſſumus expugnare difficultatem, & impotentiam moralem ad legem implendam, ortam ex concupiſcentia effræni, ſaltem ſi orationibus illam impetremus; qua de cauſa dicitur 1. Theſſal. 5. *ſine intermiſſione orate*, & Lucæ 18. *Oportet ſemper orare*; certiſſima quippe nobis ineſt ſecuritas obtinendi quod petimus; Sponſor enim eſt ipſe fideliſſimus Dominus, qui ſic alloquitur Marci 11. *Dico vobis, omnia quæcunque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis*; Etenim cum in novo Teſtamento Deus homines velut filios habeat, non ut ſervos, ſicut habebat homines in lege veteri; juxtà illud Apoſtoli ad Gal. 4. *Jam non eſt ſervus, ſed filius, quod ſi filius, & hæres per Deum*; idcircò facillimas præbet aures noſtris petitionibus; quod ipſe Dominus, ut nos ad orandum impelleret, arguendo à Patre terreno, & improbo, ad cœleſtem, & clementiſſimum, dixit Lucæ 11.: *Si vos, cum ſitis mali, noſtis bona data dare filiis veſtris, quanto magis Pater veſter de cœlo dabit ſpiritum bonum petentibus ſe?*

Secundò differt gratia novæ legis à gratia veteris legis, quia ſuppoſita ea lege perterrefaciente, tunc ut plurimum homines ſub auxiliis gratiæ ad obſervantiam præceptorum inducebantur ſolum timore; in nova autem lege nunc inducuntur ſæpè homines etiam amore ac timore filiali. Quod innuunt verba laudata Apoſtoli ad Rom. 8. *Non accepiſtis ſpiritum ſervitutis iterum in timore, ſed ſpiritum filiorum Dei*; & docuit Auguſtinus qu. 15. ſuper Deuteron. dicens: *Homo poteſt facere opus legis per charitatem juſtitiæ, quod non poteſt per timorem pœnæ; Quæ charitas gratia eſt novi Teſtamenti*: quamvis enim timor ſervilis, ſi procedat ex motivo lumine fidei attacto, ſit ſupernaturalis, & indigeat auxiliis gratiæ, ut dicemus in theſi 60.; nihilominus ſpiritus hujus timoris, qui in veteri lege habebatur, non eſt adeò efficax ad inducendam obſervantiam mandatorum, ſicut eſt efficax amor filialis, ad quem de ſe inducit gratia, utpotè uberior, novæ legis; & in hoc ſenſu dicit Auguſtinus, quod non poſſit homo opus juſtitiæ facere per timorem pœnæ, quod poteſt facere per Charitatem, quæ eſt gratia novi teſtamenti. Quibus adde, quod multo minus poterant Judæi legem implere, ſi ſolùm ducebantur timore ſervili latè dicto, ſeu timore mundano, qui, ut habet D. Th. 2.2. q.19. a.4. eſt peccaminoſus, eo quod ita quis legem ſervet, ob timorem pęnæ, ut

hac

Digitized by Google

hac circumſcripta, lex non impleretur. Similiter Auguſtinus in Epiſt. ad Gal., ubi dixerat, quod Judæi ducebantur timore ſervili, addit: *Ideo quædam opera legis implebant, quæ in Sacramentis ſunt; illa verò, quæ ad bonos mores pertinent, implere non poterant; Non enim implet ea, niſi charitas*; ſive dicatur, quod ea impleat charitas, ſeu ſpiritus amoris, & quidem de facili, & alacriter; ſive dicatur, quod ea impleat charitas latè ſumpta pro amore ſupernaturali cujuſcunque honeſtatis, ut explicat Vaſq p. 2. cap. 2. & idem S. Doctor loquens de gratia novi Teſtamenti dicit lib. de fide, & operibus c. 23. *Ab hoc reatu graviore liberat gratia Spiritus Sancti per Chriſtum, quæ diffuſa charitate in cordibus noſtris, donat juſtitiæ dilectionem, qua immoderatio concupiſcentiæ ſuperetur*. Et in pſal. 90. habet. *Data eſt illi lex ad timorem, non ad amorem; ut autem timor convertatur ad amorem, occiſus eſt juſtus, ac venit Spiritus Sanctus in plenitudine amoris, non in pœna timoris*. Quare auxilia gratiæ in novo teſtamento pertinent ad charitatem potius, & ad amorem juſtitiæ, quam ad timorem; Secus verò auxilia gratiæ veteris legis; Quia tamen lex antiqua terrens erat introductoria ad legem novam charitatis, ideò cultores illius, & quicumque ex puro timore legem ſervant, ab Auguſtino dici ſolent alieni à gratia, quatenus ſunt alieni ab illa ſpeciali gratia amoris, quæ eſt propria novi Teſtamenti, & quæ antonomaſticè venit nomine Gratiæ. Præterquamquod, ut annotavimus in theſi antecedenti, lex antiqua ratione ſui, ſicut non juſtificabat, ita nec vires præbebat ad ſervanda præcepta; utrumque tamen tunc habebatur dependenter à lege gratiæ, ſeu per fidem in Chriſtum venturum, qui eſt Auctor, & pelagus omnium gratiarum.

VII. Colligitur etiam ex dictis falſitas hujus theſis, & duarum præcedentium, tum in eo, quod ſupponitur, caruiſſe ſcilicet Judæos gratia ſufficienti ad legem implendam; tum in eo, quod implicitè aſſeritur, videlicet in nova lege nullam conferri gratiam ſufficientem, ſed quamcumque eſſe efficacem; tùm demum in eo quod ſubdolis verbis exprimitur, videlicet, quod gratia efficax in lege nova non ſit talis, ut requirat liberum conſenſum voluntatis, ut proinde non operetur in nobis Deus quod præcipit independenter à noſtra libera cooperatione, ratione cujus poteſt eſſe verum (& utinam non ſæpiſſimè accideret) quod Deus conferat ſuam gratiam ſufficientem ad obtemperandum, & imperet, non tamen per gratiam illam operetur in nobis id, quod nobis præcipit, ex contranitentia, quam voluntas exercet vocationi, & Gratiæ.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim VIII.

OCtava docet, eos dumtaxat ad fœdus Chriſtianum pertinere, qui novi teſtamenti gratiam participant, ideſt efficacem, quæ quicquid Deus nobis præcipit, in nobis operatur: eos verò, qui gratia efficaci deſtituuntur, quæ ſcilicet non operatur quicquid nobis Deus præcipit, pertinere ad fœdus antiquum, ſeu Ju-

Digitized by Google

Judaicum, in quo Deus legis obſervantiam exigebat, relinquendo illos in ſua ægritudine, & impotentia; atque adeo in novo hoc Chriſtiano fœdere peccatores efficacis gratiæ expertes, qua v. g. contritionem præceptam de facto ponant, deſtitui pariter gratia ſufficienti ad ponendam, ſi velint, præceptam contritionem; atque adeò laborare omnimoda impotentia ad obtemperandum. Quod ſi verum haberet, proculdubio non peccarent, ut diximus, contritionem omittendo, & fatuè illis contritio præciperetur, ſi illam ponere neutiquam poſſent. Hinc Doctor Angelicus in cap. 1. Epiſt. 1. ad Cor. exponens verba illa: *Fidelis Deus, per quem vocati eſtis in ſocietatem Filii ejus*, addit: *Non videtur eſſe fidelis Deus, ſi nos vocaret ad ſocietatem Filii, & nobis denegaret, quantum in ipſo eſt, ea, per quæ ad eum devenire poſſimus; unde Joſue dicitur: Non te deſeram, neque derelinquam*. Negari itaque non poteſt, quod in utroque fœdere peccatori contritionem præceptam omittenti detur à Deo gratia ſufficiens ad obtemperandum; ita ut dicatur, Deum per ſummam injuriam protērere, & conculcare, qui tranſgreditur præcepta, quæ vi gratiæ collatæ implere poteſt, non tamen adimplet: Quod innuit Apoſtolus dicens ad Hebr. 10. graviſſima mereri ſupplicia eum, qui ſpiritui gratiæ contumeliam fecerit. Quod ſi gratia ſufficiens non conferretur peccatori contritionem præceptam culpabiliter omittenti, nulli unquam gratiæ fieret contumelia; non quidem gratiæ efficaci, ut patet; quia ſub illa obtemperatur; neque ſufficienti, quia ea non obtemperantibus denegatur; unde nemo Gratiæ contumeliam faceret, & ſic laudata Apoſtoli verba eſſent deridenda.

PROPOSITIO IX.

Gratia Chriſti eſt gratia ſuprema, ſine qua confiteri Chriſtum nunquam poſſumus, & cum qua nunquam illum abnegamus. *Queſn. 1. Cor. 12. 3. edit. 1693.*

SYNOPSIS.

I. Gratiam Queſnellus vult eſſe libertatis à neceſſitate interemptivam ad mentem Janſenii putantis ad meritum, ac demeritum ſatis eſſe libertatem à coactione.

II. Longè differt theſis iſthæc a ſententia Prædeterminantium, ut Janſenius ipſe fatetur. III. Cum prædeterminatione ad conſenſum admittitur à Prædeterminatoribus potentia ad diſſenſum in ſenſu diviſo; ſecus verò cum gratia Janſeniſtica. IV. Præterea voluntas ipſa ſe determinat ſub prædeterminatione; non tamen ſub gratia medicinali. V. Phraſes hujus theſis ſunt longè diverſæ à phraſibus Prædeterminantium. VI. Prædeterminantes enim in opere honeſto, ac turpi agnoſcunt libertatem indifferentiæ, quam Janſeniani de medio tollunt. VII. Janſenianæ hæreſes in hac theſi edocentur.

I. QUid in hac Theſi, necnon in proximè ſequentibus, Auctor contendat? An gratiam Chriſti ad ſupremum, quod excogitari poteſt, ſolium evehere, & ipſimet Omnipotentiæ quodammodò æquiparare?

rare? Ita ſanè, ſi corticem verborum ſpectemus, at ſi nucleum introſpiciamus, illico palam fiet, quid lateat ſub hoc verborum apparatu, videlicet Gratia nimis ingrata, quippe quæ non eſt confortativa arbitrii, ſed libertatis interemptiva; non enim evehit ſupra naturæ vires arbitrii facultatem, ſed illas omninò proſternit, & abjectat in ordine ad operationem ſalutarem producendam; à qua proinde meritum vitæ æternæ ita amandat, ut reddat illius incapacem ex defectu libertatis. Propterea licet ad gratiæ cõmendationem ſpectet, quod Theſis exprimit, eam ſcilicet eſſe ſupremam, itaut ſine illa confiteri Chriſtum nunquam poſſimus ex defectu virium naturalium ad talem actum omninò ſupernum; falſiſſimum tamen eſt, quod affecti gratia interiori, qua vires ſuppetunt ad Chriſtum confitendum, nunquam illum abnegemus, in vacuum recipiendo ſupernas illas vires, quas exhibet gratia; Hoc enim non ad commendationem, ſed ad depreſſionem gratiæ ſpectat, quæ non confert arbitrio vires, ſed evertit omnino arbitrii poteſtatem, qua poſſit obſequium debitum Chriſto præſtare, illum liberè confitendo, & ſibi præmium conſentaneum, atque adeò æternum, promereri. Conſtat quippe ex proſcriptione tertiæ theſis Janſenianæ, libertatem a coactione ad meritum non ſufficere; ſicut nec ſufficit libertas in cauſa ſine libertate formali indifferentiæ, ut contendebat prima ex theſibus ab Alex. VIII. confixis.

II. In patrocinium hujus theſis putarunt nonnulli adduci poſſe ſententiam Prædeterminantium, qui pariter docent, prædeterminationem phyſicam ejus indolis eſſe, & efficacitatis, ut ſine illa ad confitendum Chriſtum non inducamur, & cum illa nunquam Chriſtum abnegemus.

Verum quantum diſtet gratia medicinalis Janſeniana à phyſica præmotione, quam Scholaſtici Prædeterminantes admittunt, docet ipſe Janſenius, qui lib. 1. de Gratia Chriſti cap. 2. hæc habet: *Qui medicinalem Chriſti gratiam ſic defendere conantur, ut eam in prædeterminationem phyſicam transforment, omni ſtatui hominum lapſorum, & innocentium, ex vi Primæ Cauſæ, & indifferentiæ voluntatis neceſſariam, magis profectò Ariſtotelici, quàm Auguſtiniani ſunt; Nam talis prædeterminatio ſic aſſerta, non ſolum nullo ejus teſtimonio probari poteſt, ſed potius univerſam ejus doctrinam innumeris locis traditam inexplicabili confuſione perturbat; tollit enim differentiam integræ, lapſæque voluntatis; necnon duplicis adjutorii quo, & ſine quo non, cum quorum altero Adamus velle, ſtareque potuit, & Angeli re ipſa voluerunt, ſteteruntque; lapſi homines velle, & ſtare non poſſunt; tollit, obſcuratque veram radicem gratiæ medicinalis, nec ſinit intelligere veram naturam ejus, dum æqualiter ſtatuit illam prædeterminationem omnibus neceſſariam.* Hactenus Iprenſis; Cujus diſcipulus in hac theſi non intendit per gratiam medicinalem invehere ſubjectionem debitam Primo libero, ad quam Prædeterminatores putant neceſſariam eſſe phyſicam præmotionem, quam nolunt eſſe libertatis indifferentiæ violativam; Aliter ſicut à prædeterminantibus ponitur in quocumque ſtatu naturæ tam integræ, quam lapſę neceſſaria; ita gratia iſthęc medicinalis deberet in utroque pariter ſtatu reperiri, ut Janſenius annotavit; Vult itaque gratiam medicinalem eſ-

ſe ſolum neceſſariam in ſtatu naturæ lapſæ ob naturæ imbecillitatem a culpa originali contractam, & ſimul vult vi illius poni operationem ſalutarem citra formalem libertatem indifferentiæ; à qua certè hæreſi, Catholica Prædeterminantium Schola omnino abhorret; Docet ſiquidem ritè cohærere in voluntate cum Prædeterminatione ad actum bonum liberam facultatem ad illum non ponendum, quamvis nec Prædeterminatio illa ſtare poſſit ſine eo actu, nec actus unquam ponatur, & ſubſiſtere poſſit ſine tali Prædeterminatione; eſto negotium non leve faceſſat myſterium id explicare; adeo ut Cajetanus 1. part. quæſt. 22. artic. 4. adlaborans in concilianda inevitabilitate actus prædeterminati cum ejus contingentia, dixerit: *Ad hanc dubitationem nihil reperi in Divo Thoma: In aliis verò Doctoribus nihil hactenus comperi ad quæſtionem iſtam, niſi quæ communiter dicuntur de ſenſu compoſito, & diviſo, de neceſſitate conſequentiæ, & conſequentis, de libertate electionis Divinæ in æternitate, deque natura cauſarum ad utrumlibet. Sed hæc omnia animum non quietant, quia non de neceſſitate, & contingentia, ſed de compoſſibilitate inevitabilium eventuum cum contingentia, & libertate eorundem, eſt quæſtio.*

Cæterum, ſive facilis, ſive perdifficilis ſit, qui diſſolvatur hic nodus apud Scholaſticos, aſſertio Prædeterminantium eſt Catholica, & juxta definitionem Tridentini definientis ſeſſ. 6. can. 4. *Liberum arbitrium aſſentiendo Deo excitanti poſſe diſſentire, ſi velit;* explicando hanc potentiam ad diſſentiendum per libertatem formalem indifferentiæ ad utramque partem. Janſeniani verò negant hanc libertatem indifferentiæ, & docent, quod arbitrium poſſit ſolùm diſſentire, ſi velit, potentia ſolum remota, ſeu conditionata; quatenus poſſet diſſentire, ſi careret gratia medicinali, qua determinatur ad conſenſum; eo pacto, quo vinculis præpeditus poſſet ambulare, ſi eſſet à vinculis expeditus: Quod cum etiam Calviniani à Tridentino damnati admittant, dum docent, gratiam neceſſitare arbitrium ad conſenſum, dicendum non ſubſiſtere hanc laudati Canonis interpretationem; atque adeò ſententiam Calvinianam, & Janſenianam in hac re recedere à tradita Concilii definitione.

III. Et ratio diſcriminis inter Prędeterminatores, & Janſenianos eſt, quia prædeterminantes docent voluntatem ſub prædeterminatione ad conſenſum retinere potentiam ad diſſenſum in ſenſu diviſo ab illa; nec obeſſe libertati, quod ab ea voluntas ſe dividere non poſſit, vel quia Prædeterminatio ſe tenet ex parte actus ſecundi, ut docent neoterici, vel quia eſt ipſa applicatio cauſæ ſecundæ ad agendum facta à primo libero; voluntas autem, & judicium indifferens, quantum eſt ex ſe, cum utroque actu componi poſſunt in ſenſu diviſo, & ideò voluntas ſub prædeterminatione ad conſenſum remanet cum libertate indifferentiæ ad conſenſum, vel diſſenſum; ſiquidem prædeterminatio non ſpectat ad poſſe, ſed ad agere. At per Janſenianos gratia medicinalis non ſpectat ad agere, ſed ad poſſe, quatenus ſine illa juxta eorum erroneam doctrinam, non datur gratia ſufficiens, unde ſine illa non poteſt voluntas ponere operationes ſalutares, & ab illa dumta-

taxat recipit vires ſupernas, & poteſtatem ad eas ponendas; & idcircò deſtruit libertatem indifferentiæ à Catholicis requiſitam ad ponendos actus meritorios, ac ſalutares.

IV. Prætereà Janſeniani docent voluntatem à gratia unicè determinari ad conſenſum; At Prædeterminatores, ſi ſubſcribant Angelico Præceptori, docent, quod voluntas à ſe ipſa ſuo modo determinetur, & ideò ſit formaliter libera. Hæc enim habet D. Th. in 2. diſt. 39. qu. 1. ar. 2. *Ratio culpæ in actu deformi eſt in hoc, quod procedat ab eo, qui habet dominium ſui actus; hoc autem eſt in homine, ſecundum illam potentiam, quæ ad plura ſe habet; nec ad aliquod eorum determinatur, niſi ex ſe ipſa; quod tantum voluntati convenit.* Utrum autem ſalvari poſſit, quod voluntas dum à Deo prædeterminatur, ipſa dicatur liberè ſe determinare, quatenus *magis habet Deus in poteſtate voluntates hominum, quàm ipſi ſuas*, ut loquitur Auguſt. de Corr., & grat. cap. 14. inquirant ſcholaſtici, cum id ad Polemicos non pertineat. Nobis ſatis ſit oſtendiſſe, quod Janſeniani gratiam ejus indolis comminiſcentes, ut ſine illa confiteri Chriſtum nunquam poſſimus, & cum illa nunquam abnegemus, nullum præſidium à ſententia Prædeterminantium habeant; eo quod iſti admittant libertatem indifferentiæ ſub prædeterminatione ad conſenſum; admittunt etiam poſſibilem gratiam ſufficientem; & quod poſſit voluntas gratiæ reſiſtere; quæ omnia non ſubſiſtunt admiſſa gratia medicinali in ſenſu Janſeniano.

V. Ex quibus infertur, non iiſdem, ſed longè diverſis verbis loqui Prædeterminantes, ac loquatur præſens Theſis. In hac quippe dicitur, quod ſine gratia Chriſtum confiteri non poſſumus. Prædeterminantes verò non docent, quod voluntas, quæ peccat omittendo actum præceptum, dum caret prædeterminatione ad talem actum, non poſſit ſine tali prædeterminatione illum ponere; nam ſi ponere illum non poſſet, non eſſet libera; unde diſpar ratio in utraque ſententia.

VI. Ratio autem radicalis hujus diſcriminis eſt, quia Auctor hujus theſis ſolum admittit cum Janſenio libertatem à coactione tàm in peccante, & demerente, quam in benè operante per gratiam Chriſti medicinalem, & merente; & ideò in hac ſententia qui caret gratia ad Chriſtum confitendum, non poteſt illum confiteri: Contra verò Prædeterminatores cum Angelico requirunt in merente, ac demerente libertatem indifferentiæ, & ideò conſequenter docent, quod carens prędeterminatione ad Chriſtum confitendum, adhuc poſſit illum confiteri, quamvis ſi confiteretur, non ſine prædeterminatione illum confiteretur: Ad eum prorſus modum, quo omnes dicimus, quod carens concurſu Dei ad conſenſum adhuc poſſit conſentire, dum peccat; quamvis ſi conſentiret, non haberetur conſenſus ſine concurſu Dei ad illum: Et ſimiliter dicimus, quod Antichriſtus abſque præſcientia de bona operatione ab eo ponenda, adhuc poſſit benè operari, & non peccare, quamvis ſi eſſet benè operaturus, iſthæc bona operatio non haberetur ſine præſcientia de illa. Quicquid ſit, quod iſta præſcientia, quæ antecedit tempore noſtros actus, conſequatur ad illos logicè, & idcircò

Digitized by Google

ſit à nobis impedibilis, & non everſiva libertatis; prædeterminatio verò ſit omninò antecedens, & inimpedibilis, ut proinde in dubium revocari poſſit, num ſit everſiva libertatis: Quod tamen, ut diximus, ad Scholaſticas concertationes ſpectat, non ad Polemicas. Uſqueadeo autem ſanctum eſt apud Thomiſtas, quod requiratur in merente libertas a neceſſitate, & non ſufficiat libertas à coactione, ut Angelicus quinque ab hinc ſeculis dixerit, ſententiam docentem, nos eſſe dumtaxat liberos à coactione, eſſe hæreticam; hæc ſiquidem habet de malo qu. 8. de elect. ar. unico. *Opinio, qua quidam dicunt voluntatem hominis ex neceſſitate moveri ad eligendum, nec tamen cogi, eſt hæretica; tollit enim rationem meriti, ac demeriti, & ſubvertit omnia principia Theologiæ moralis: Si enim ex neceſſitate movetur ad volendum, tollitur deliberatio, exhortatio, & præceptum, & laus, & vituperium.*

VII. Oppones pro Queſnello, quod in hac theſi duo aſſerantur: Alterum eſt, quod ſine gratia non poſſimus Chriſtum confiteri, & de hoc nemo poteſt ambigere, cum non poſſit actus ſupernaturalis prodire ſine coinfluxu comprincipii ſupernaturalis: Alterum verò, quod ſub gratia nunquam Chriſti abnegemus; quod non fert everſionem libertatis ad illum abnegandum, cum non dicatur, quod ſub gratia non poſſimus Chriſtum abnegare; Quare ſicut omnes Catholici docent, quod ſub gratia efficaci nunquam Chriſtum abnegamus, ita poteſt citra ullum inconveniens Queſnellus dicere, quod ſub Chriſti gratia nunquam illum abnegemus.

Sed contra eſt primò, quia licet vera ſit prima pars hujus theſis, quod ſcilicet ſine gratia non poſſimus Chriſtum confiteri, falſum tamen eſt quod non poſſimus Chriſtum confiteri ſine iſta gratia, de qua verum ſit, quod nunquam cum illa Chriſtum abnegamus; nam qui Chriſtum abnegat, caret proculdubio tali gratia, & tamen poteſt Chriſtum confiteri; aliter non peccaret illum non confitendo. Sic etiam licet verum ſit, quod ſine gratia non poſſit homo conteri; falſum tamen eſt, quod ſine gratia efficaci homo non poſſit conteri; peccator enim qui culpabiliter omittit contritionem præceptam, caret gratia efficaci, & tamen poteſt contritionem ponere, aliter non peccaret, illam omittendo. Contra eſt ſecundò, quia dum in altera parte hujus theſis dicitur, quod cum gratia Chriſti nunquam illum abnegamus, apertiſſimè docetur ſecunda theſis Janſenii, quæ proſcripta eſt tanquam hæretica, quod ſcilicet *In ſtatu naturæ lapſæ interiori gratiæ nunquam reſiſtatur.* Contra eſt tertiò, quia quando peccator omittit contritionem præceptam, vel habet gratiam, qua poſſit illam ponere, vel non. Si dicas primum, ergo falſum eſt, quod cum gratia nunquam peccemus; ſin dicas ſecundum, ergo hic peccator eſt ſine libertate indifferentiæ ad non peccandum, ſed cum ſola libertate à coactione, juxta tertiam Janſenii proſcriptam theſim; cum enim careat gratia requiſita ad contritionem ponendam, neceſſariò illam omittit, unde caret libertate à neceſſitate, ſeu libertate indifferentiæ. Præterquam quod præciperetur illi contritio, quam ponere non poſſet ſine gratia, & tamen gratia illi deeſſet; unde vera etiam eſſet prima ex quinque proſcriptis

ptis

Digitized by Google

ptis Janſenii theſibus. Contra eſt quartò, quia qui inſtructus gratia iſta Queſnelliana Chriſtum confitetur, vel poteſt illum abnegare, vel non poteſt; ſi non poteſt; ecce tibi everſionem libertatis indifferentiæ; ſin dicas, quod poſſit, ergo cohærere poſſunt hæc duo, quod ſcilicet homo habeat gratiam, & ſimul Chriſtum abneget.

Ad id quod additur de gratia efficaci. Primò falſum eſt, ut diximus, quod ſine gratia efficaci non poſſimus Chriſtum confiteri; Nam qui culpabiliter Chriſtum abnegat, caret gratia efficaci, & tamen poteſt illum confiteri, aliter non peccaret. Deinde licet verum ſit, quod cum gratia efficaci nunquam Chriſtum abnegemus, falſiſſimum tamen eſt, quod cum gratia nunquam abnegemus illum. Diſparitas eſt, quod gratia efficax importat gratiam, quæ vel trahit, vel involvit conſenſum, ſeu Chriſti confeſſionem; quid autem mirum eſt, quod ubi adſit gratia involvens ſeu trahens conſenſum, ibi nunquam ſit diſſenſus? At gratia ſecundum ſe, ut præſcindens ab efficaci, & purè ſufficienti, tam poteſt conjungi cum conſenſu, quam cum diſſenſu, & ideo poteſt eſſe verum, quod cum gratia diſſentiamus, & Chriſtum abnegemus; & de facto qui culpabiliter omittit Chriſtum confiteri, habet gratiam ſufficientem, qua poſſit ponere hunc actum ſupernaturalem prę̨ceptum; aliter vel non peccaret illum omittendo, vel peccaret cum ſola libertate à coactione. Hæreſes itaque Janſenianæ ex hac theſi uſquequaque erumpunt; ſicut etiam ex plurimis aliis ſequentibus.

Inſtabis. Tam in ſententia Prædeterminantium verum eſt, quod ſine prę̨determinatione ad conſenſum non poſſit voluntas conſentire, & quod cum ea nunquam diſſentiat; quam in ſentẽtia Societatis verum eſt, quod ſine concurſu Dei in actu ſecundo ad conſenſum, non poſſit voluntas conſentire, & quod cum illo nunquam diſſentiat: ergo benè etiam poterit in hac theſi Queſnellus præſcindens ab utraque illa ſententia Scholaſtica in ſuis Aſceticis Obſervationibus pariformiter dicere, quod ſine gratia non poſſimus Chriſtum confiteri, & quod cum gratia nunquam illum abnegemus.

Sed falſiſſimum, & erroneum eſt antecedens. Solum verum eſt in utraque illa ſententia, quod ſine prædeterminatione ad conſenſum, vel ſine concurſu Dei in actu ſecundo ad conſenſum nunquam conſentiamus, at non eſt verum, quod ſine illis non poſſit voluntas conſentire; quãdoquidem voluntas omittens contritionem præceptam illis caret, & tamen ponere poteſt contritionem; aliter non peccaret illam omittendo, cum nemo poſſit ad impoſſibile obligari. Propterea ſicut in utraque illa ſententia verum eſt, quod ſine Prædeterminatione, aut ſine concurſu Dei in actu ſecundo ad conſenſum poteſt voluntas conſentire, & quod cum illis nunquam diſſentiat: Ita Queſnellus loquens de gratia ſimpliciter (& non de gratia efficaci dumtaxat) deberet viceverſa dicere, quod ſine gratia non poteſt voluntas Chriſtum confiteri, & quod cum gratia poſſit Chriſtum abnegare, ac ſæpè etiam abneget; Aliter Janſeniſmum non effugeret. Rem totam paucis perſtringo. Vel theſis loquitur de gratia efficaci, & falſum eſt, quod ſine illa non poſſimus Chriſtum confiteri; Vel loquitur de Gratia ut præ-

ſcindente ab efficaci, & ſufficienti, & falſum eſt, quod cum illa nunquam voluntas Chriſtum abneget; atque adeo alterutrum hujuſce theſis aſſertum in utroque ſenſu eſt erroneum.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim IX.

NOna docens Chriſti gratiam eſſe illam, ſine qua non poſſumus Chriſtum confiteri, & cum qua illum non abnegamus, luculenter inſinuat, Chriſti gratiam eſſe unicè gratiam efficacem, cum qua Chriſtus non abnegatur, (aliter non eſſet efficax) & ſine qua Chriſtum confiteri non poſſumus; cum non poſſit homo gratia denudatus ſolis naturæ viribus Chriſti fidem profiteri. Iterum proinde in hac theſi expungitur gratia ſufficiens ad Chriſtum confitendum in eo, qui culpabiliter illum abnegat, ita ut eatenus ſit odii Divini, ac pœnæ æternæ reus, quia gratiæ ad Chriſtum confitendum collatæ contumeliam facit, illum abnegando. At ſi gratia ſufficiens deeſſet illi, cui Chriſti confeſſio præcipitur, quomodo peccaret illum abnegando? Auguſtinus lib. de duabus animabus cap. 2. diſertè hæc habet: *Peccati reum teneri quempiam, quia non fecit, quod facere non potuit, ſummæ iniquitatis eſt, & inſaniæ.* Quare quamvis veriſſimum ſit, & quod ſine Chriſti gratia illum ſalutariter confiteri non poſſimus, & quod muniti gratia efficaci nunquam illum abnegant: erroneum tamen eſt aſſerere, quod inſtructi gratia, ac viribus ſufficientibus ad Chriſtum confitendum illum abnegare non poſſint, nec unquam illum abnegent. Aliter ineptè Apoſtolus 1. ad Cor. 2. diceret: *Hortamur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* Quid enim eſt in vacuum recipere, niſi ejus effectum fruſtrari? Prædeterminatores toto Cœlo ab hac hæreſi diſcrepant; docent quidem, quod cum prædeterminatione ad conſenſum nunquam diſſentiamus; negant tamen, ac pernegant, tam quod Deo vocanti, & gratiam conferenti nunquam homo diſſentiat, ac peccet; quàm quod cum prædeterminatione ad conſenſum non poſſit pariter voluntas diſſentire; Cum de fide ſit ex Tridentino ſeſſ. 6. can. 4. humanum arbitrium à Deo motum poſſe ipſi Deo excitanti, atque vocanti diſſentire, ſi velit.

PROPOSITIO X.

Gratia eſt operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire poteſt, aut retardare. *Queſn. Matth. 30. 34. editione 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Gratia iſthæc eſt libertatis everſiva. II. Ex Queſnello operatio Gratiæ eſt operatio ſolius Dei, & nullatenus voluntatis creatæ.

III. Scripturæ luculenter docent effectum gratiæ poſſe à voluntate impediri, ac retardari. IV. Ex Tridentino damnatur duplex error hujus Theſis. V. Ea quippe Lutheraniſmum ſimul ſapit, & Calviniſmum.

VI. Voluntas creata quamvis impedire

Digitized by Google

dire non poſſit, quod Deus vult efficaciter efficacia ſimpliciter dicta; poteſt tamen divinæ voluntati reſiſtere, ſi velit aliquid efficaciter ſolùm quantum eſt ex parte ſua; & ideo poteſt effectum gratiæ impedire, ac retardare. VII. Deus diſcernit Electos à Reprobis per hoc, quod gratiam prævisam efficacem conſecrat qua efficacem. VIII. Bona noſtra operatio Deo principaliùs tribuitur, non nobis. IX. Reprobatio tamen nullatenus Deo tribuitur, quamvis poſſit illam impedire. X. Ex hoc quod Deus prævideat culpam ſecuturam, non fit, quod illam amet, ac directè reprobationem intendat.

XI. Nequit Queſnellus à Janſeniſmo hic excuſari.

I. Ecce tibi quam baſilicè Gratia deſcribatur; & quantum ejus vires extollantur! ſuſpicienda ſub oculos ea ponitur, non ſolùm tanquam operatio manus Omnipotentis Dei, ſed etiam tanquam ipſamet Omnipotentia, cui nihil poſſit reſiſtere, & contraniti; cum ne retardari quidem poſſit, nedum impediri ejus effectus. In theſi 21. ea pariter dicitur eſſe fortis, potens, ſuprema, invincibilis; & paſſim Janſenius cum Calvino vocat illam omnipotentem, inſuperabilem, invictam. Bracteata tamen iſthæc verba eò tendunt, ut seducant incautos. Etenim quò magis illa videntur gratiam commendare, eò magis deprimunt, & dum beneficium à Chriſto collatum, promerendo nobis gratiam, extollunt, illud extenuant, ac proſternunt; Quandoquidem ſi ejus indolis eſſet gratia, ut voluntas non poſſet ejus effectum impedire, aut retardare, ea non eſſet beneficium naturæ lapſæ collatum, ſed quadantenus maleficium, quippe quæ, ut alias innuimus, libertatem everteret, meritum omne de medio tolleret, ſolicitudinem, & curam de noſtra ſalute amandaret, & ad delicias hujus ſæculi captandas hortaretur; quoniam juſtificatio, & ſalus non eſſet conferenda laborantibus, vigilantibus, orantibus cum adjutorio gratiæ actualis, ſed iis dumtaxat, pro quibus Chriſtus D. ad arbitrium orare voluit, & quos voluit inter electos annumerari.

II. Quid autem ſonet apud Auctorem, quod gratia ſit operatio manus Omnipotentis Dei, ſatis advertet, qui vigeſimamprimam ex hiſce proſcriptis theſibus percurret; ibi enim, & in tribus proximè ſequentibus, apertiùs exprimitur, quod Gratia ita ſit operatio voluntatis omnipotentis, ſicut eſt operatio Divina productio Unionis hypoſtaticæ, Creatio mundi, Reſurrectio mortuorum, & alia id genus, in quibus non primas dumtaxat, ſed omnes habet partes Omnipotentia, nullas arbitrium humanum Ex quo legitima deductione infertur, quod nihil poſſit gratiam impedire, aut retardare; ſicut nihil poteſt impedire, aut retardare Incarnationem Verbi, Mundi Creationem, aut Reſurrectionem mortuorum, quandocunque Deus ea velit operari. Præterea cum dicatur in theſi, quod nihil poſſit gratiæ operationem impedire, aut retardare, ex vi verborum negatur omnis impedibilitas, ac retardabilitas gratiæ; atque adeò non ſolùm negatur, quod poſſit impediri, ac retardari infuſio gratiæ, ſed etiam ejus fructus, & efficacia.

III. Verùm nemo eſt, quin videat,

deat, quantum hæc omnia à Catholicis veritatibus aberrent: Siquidem ex Scripturis, Conciliis, Patribus, ac Ratione manifeſtè docemur, Gratiæ operationem ita eſſe operationem manus Dei omnipotentis, ut voluntas etiam debeat gratiæ cooperari, & quidem non ut determinata, ſed ut determinans; qua de cauſa poteſt Divinam gratiæ operationem & impedire, & retardare, & ſic etiam gratiæ reſiſtere; quod etiam liquidò conſtat ex iis, quæ dicuntur adverſus ſecundam, & quartam ex quinque Janſenii proſcriptis theſibus, in quibus idem prorſus error aſſerebatur.

Et ſanè, ſi non poſſet operatio Gratiæ à libero arbitrio impediri, ſed neceſſario deberet actum ſalutarem operari, fruſtra Apoſtolus 2. ad Cor. 6. diceret: *Hortamur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis*. Quid enim eſt in vacuum recipere gratiam, niſi ejus effectum impedire? quod ſi impediri non poſſet, nunquam in vacuum gratia reciperetur; adhortatio proinde illa eſſet omninò fruſtranea, & Apoſtolo indigna. Pariformiter ſi effectus gratiæ non poſſet retardari, incaſſum peccator terribilibus illis comminationibus moneretur Eccleſ. 5. *Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem; ſubitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te*. Potius deberet peccator veluti manibus in ſinu compreſſis otiari, & ſuis dumtaxat miſeriis quodammodo implorare Dei miſericordiam, ne differat gratiam conferre ad obtinendam ſuam converſionem, ſi unicè à gratia medicinali, efficaci, & irreſiſtibili, & non etiam à ſufficienti converti poſſet. Præterea ſi effectus gratiæ retardari non poſſet à voluntate peccatoris, fruſtra Deus expectaret ejus converſionem; quia potiùs ſolus peccator deberet gratiam medicinalem miſericorditer conferendam expectare, ut per illam convertatur; & tamen Iſajæ 1. dicitur: *Expectavi, ut faceret uvas, fecit autem labruſcas*: poteſt itaque peccator retardare, ac etiam prorſus impedire gratiæ ſufficientis effectum à Deo per illum intentum, & ſic reddi odii Divini, ac pœnæ æternæ reus.

IV. Confirmatur ex 2. Petri 3. ubi dicitur: *Patienter Deus agit propter vos, nolens aliquos perire, ſed omnes ad pœnitentiam converti*. Quænam autem patientia exerceri poſſet erga illos, quibus non eſſet integrum gratiæ effectum impedire, aut retardare, ut proinde abſque ullo reatu omitterent ad pęnitentiam converti? Quare citra omnem dubitationis aleam poſitum eſt, & à Concilio etiam Senonenſi in decreto 15. fidei definitum, *Non eſſe tale Dei trahentis auxilium, cui reſiſti non poſſit*; Quamvis autem iſtud Concilium non fuerit Generale, ejus tamen auctoritas tanti ſit in Eccleſia, ut ſine temeritate nemo poſſit illi contradicere, ut notat Suar. de Gratia Proleg. 6. cap. 5.; Quin etiam à Tridentino ſeſſ. 6. can. 4. definitur, poſſe hominem gratiæ diſſentire, atque adeo poſſe illi reſiſtere, ejuſque effectum à Deo intentum impedire, aut retardare, ſi velit; anathematizatur enim *Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari aſſentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam juſtificationis gratiam ſe diſponat, ac præparet, neque poſſe diſſentire, ſi velit*. Ecce quomodo ex laudatis Concilii verbis

zed by Googl

bis utrumque damnatur, quod in hac Theſi audacter aſſeritur, & quod gratia ſit ſola operatio manus Dei omnipotentis, cum dicatur liberum arbitrium gratiæ cooperari: & quod effectus gratiæ non poſſit impediri, aut retardari, cum poſſit arbitrium inſpirationi, ſeu gratiæ diſſentire, ſi velit.

V. Ubi notandum tam Lutherum, quam Calvinum negaſse, quod divina gratia cohærere poſſit cum arbitrii libertate; Lutherus tamen negavit arbitrium gratiæ cooperari, putans illud ſe habere merè paſſivè, & tanquam aliquid inanime; Calvinus verò admiſit concurſum voluntatis cum gratia, eo pacto quo Thomiſtæ docent intellectum Beati videre Deum, quamvis tota ratio agendi ſit lumen gloriæ; negavit tamen poſſe arbitrium abjicere gratiam impediendo ejus operationem; ſicut intellectus Beati non poteſt abjicere lumen gloriæ, ejuſque operationem impedire: Adverſus utramque hæreſim definivit Tridentinum, & quod liberum arbitrium cooperetur gratiæ, & quod poſſit illam abjicere, diſsentiendo ſi velit. Utraque itaque hæreſis in hac theſi continetur, quæ proinde lutheraniſmum ſimul ſapit, & calviniſmum.

VI. Opponitur primò: Cum gratia detur à Deo, ut per illam ponatur bona operatio, non verò mala, qui reſiſteret gratiæ, & ejus effectum impediret, reſiſteret pariter divinæ voluntati, & impediret effectum volitum à Deo; atqui nemo poteſt voluntati Divinæ reſiſtere; dicitur enim Iſaiæ 47. *Non reſiſtet mihi homo*; & Eſtheris 13. *Dominus omnium tu es, nec eſt qui reſiſtat majeſtati tuæ*: ergo non poteſt arbitrium humanum gratiæ reſiſtere, ejuſque operationem impedire.

Reſpondeo argumentum probare, quod neque detur gratia ſufficiens in ſtatu innocentiæ, atque adeo quod dæmones non potuerint reſiſtere gratiæ in eo ſtatu; cum tamen per Janſenianos de facto reſtiterint. Quare aliud eſt, quod quis poſſit reſiſtere divinæ gratiæ excitanti, & vocationi divinæ diſsentire, non obtemperando ejus præceptis; & ſic impedire quod Deus vult efficaciter ſolum quantum eſt ex parte ſua: Aliud verò impedire quod à Deo eſt abſolutè volitum, & efficaciter efficacia ſimpliciter dicta; ſive illud ſit aliquid neceſsarium, ſive ſit aliquis actus liber creaturæ. In primo ſenſu certum eſt, quod poſſit creatura libera Deo reſiſtere; eo enim ipſo ac eſt libera, poteſt nolle ponere quod Deus vult, ac præcipit: In ſecundo ſenſu nihil poteſt reſiſtere Deo aliquid efficaciter volenti efficacia ſimpliciter dicta: poteſt quippe Deus etiam à creatura libera infruſtrabiliter obtinere conſenſum liberum conferendo illi auxilium indifferens præviſum efficax; Propterea Prover. 21. dicitur: *Cor Regis in manu Domini, quocunque voluerit inclinabit illud*: Jerem. 18. *Sicut lutum in manu figuli, ita vos in manu Dei*: & ad Rom. 3. *Cujus vult miſeretur, & quem vult indurat*; Poteſt enim pariter Deus citra præjudicium ſuæ bonitatis peccatum creaturæ permittere (quamvis non poſſit illud intendere) conferendo illi auxilium præviſum inefficax, ſincero tamen animo, ut per illud ponatur bona operatio; ut proinde illud idem daret, & quidem libentiùs, ſi illud prævideret efficax. Relatè verò ad actum bonum liberum obtinendum poteſt dare

dare auxilium efficax intendendo ejus efficaciam; quinimmò poteſt conferre auxilium A efficax qua efficax, hoc eſt eo animo, ut ſi prævideretur inefficax, non conferret illud, ſed aliud ex efficacibus ſeligeret; & ſic infruſtrabiliter poteſt velle actus liberos noſtros citra detrimentum noſtræ libertatis. Neceſſitas quippe actus præfiniti non eſt neceſſitas antecedens, ſed conſequens illum actum prævisum liberum per ſcientiam conditionalium, (ſive ea ſit ſcientia media, qua cognoſcantur actus liberi conditionatè futuri in ſeipſis, ſive ſit ſcientia viſionis, qua hujuſmodi actus cognoſcantur in decreto divino abſolutè ex parte actus, conditionato ex parte objecti, quod ad Polemicos non pertinet) ſicut neceſſitas quod ſit futurum peccatum Antichriſti, eſt ſolum neceſſitas conſequens ad peccatum prævisum per ſcientiam viſionis, & ideo cohæret cum ejuſdem libertate. Hinc Auguſtinus cap. 14. de correpr. & grat. dixit: *Sine dubio habet Deus humanorum cordium, quo placet inclinandorum omnipotentiſſimam poteſtatem; magis enim habet in poteſtate voluntates hominum, quàm ipſi ſuas.*

VII. Opponitur ſecundò, quod ſi voluntas poſſet ad libitum conſentire, vel diſſentire gratiæ, & ejus operationem impedire, ſequeretur, quod ipſa ſe diſcerneret à reprobis, & electio ad gloriam tribueretur voluntati creatæ, non Deo; quod tamen eſt contra Apoſtolum dicentem 1. ad Cor. 4. *Quis enim te diſcernit? quid autem habes, quod non accepiſti?* Ergo gratiæ operatio non eſt impedibilis à creatura. Etenim non aliter Deus diſcernit electos à reprobis, niſi conferendo illis gratiam ineluctabilem, ut docet Aug. lib. 2. contra duas epiſt. Pelag. cap. 7. dicens: *Nec aliter Deus diſcernit, niſi quia unde diſcernaris impertit;* & in hoc ſenſu dicitur Deus Rom. 9. *Ex eadem maſſa facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam;* quatenus uni dat ineluctabilem vim gratiæ ſuæ, quam alteri ratione ſui dominii citra injuſtitiam denegat.

Reſpondeo hoc etiam argumentum militare contra gratiam ſufficientem, ac reſiſtibilem in ſtatu innocentiæ, in quo Janſeniani illam admittunt poſſibilem. Etenim etiam Angelis dici poteſt, *Quis eſt, qui te diſcernit? quid autem habes, quod non accepiſti?* & tamen Angelorum electio ad gloriam non tribuitur voluntati Angelicæ, quæ piè voluit gratiæ conſentire, ſed tribuitur Deo, qui illud quo diſcernerentur impertivit, videlicet gratiam prævisam efficacem; non tamen ineluctabilem, & læſivam libertatis, ut contendunt Janſeniani, ſed cui ita conſenſere, ut potuerint diſſentire. Et juxta hunc ſenſum verum eſt, quod Auguſtinus dicit in Enchir. cap. 96. *Neque enim veraciter Deus vocatur omnipotens, niſi quia quicquid vult poteſt, nec voluntate cujuſpiam creaturæ, voluntatis omnipotentis impeditur effectus.* Gratiæ ſufficientis effectus impediri poteſt à libero arbitrio; At voluntatis Divinæ effectus à nemine impediri poteſt, & ei *volenti ſalvum facere, nullum hominis reſiſtit arbitrium* (ut habet idem Auguſt. lib. de corrept. & grat. cap. 14.) *Sic enim velle, & nolle in volentis, aut nolentis eſt poteſtate, ut Divinam voluntatem non impediat, nec ſuperet poteſtatem;* Cum impediri non poſſit, quod habeatur conſenſus liber à Deo efficaciter intentus, ſi

con-

Digitized by Google

conferat illi auxilium prævisum efficax. Inde fit, quod ſimul cum libertate voluntatis creatæ cohæreat infruſtrabilitas voluntatis Divinæ, quando Deus vult aliquem prædeſtinare ad gloriam ut coronam: quod expreſſit Auguſtinus verbis illis loco laudato: *Non eſt itaque dubitandum, voluntati Dei, qui in cœlo, & in terra omnia quæcunque voluit fecit, humanas voluntates non poſſe reſiſtere, quominus faciat ipſe, quod vult.*

VIII. Quod autem iſta electio ad gloriam, & actus bonus liber creaturæ tribuatur Deo principaliùs, & non ipſi creaturæ determinanti gratiam ad conſenſum, ut Deus dicatur diſcernere Electos à Reprobis; ex eo evincitur; tum quia, ut diximus in theſi octava, non ſolùm poſſe, ſed etiam ipſum benè agere noſtrum, Dei beneficium eſt, juxta laudatum textum Apoſtoli: *Quid habes, quod non accepiſti? aut quid gloriaris, quaſi non acceperis?* tum etiam quia Deus ſpeciali affectu intendit noſtras bonas operationes, quando confert nobis auxilium prævifum efficax; quandoquidem non ſolum præſtat nobis vires requiſitas, prout confert diſſentientibus, relinquendo arbitrio facultatem iis utendi, ſi velit; verum etiam ſeligit auxilium illud congruum præ incongruis, ut infallibiliter ponatur libera operatio meritoria vitæ æternæ, & ſic infallibiliter Prædeſtinati ſalventur, citra everſionem libertatis ad diſſenſum, quo æternam mererentur pœnam, & inter Reprobos recenſerentur. Hinc Deo principaliùs bona operatio, & ſalus noſtra aſcribitur: Sicut victoria magis tribuitur Duci conferenti arma militibus, & omnia aptè ad triumphandum diſponenti, quàm militibus in bello pugnantibus; Et homicidium magis tribuitur mandanti illud, & auxilium porrigenti, quàm Sicario exequenti; ut proinde ad reſtitutionem damni prius teneatur Mandans, & ſolùm in ejus defectum Exequens; præſertim quia Deus benè operanti dat ſimpliciter poſſe, & influit etiam phyſicè in bonam operationem, & ex affectu ſpeciali ſeligit auxilium prævifum efficax, ut infallibiliter ea ſequatur, quod non contingit in Duce relatè ad triumphantes, & in Mandante relatè ad Sicarium. Definit quidem Tridentinum ſeſſ.6. can.32. *Hominis juſtificati bona opera ita eſſe Dei dona, ut ſint etiam bona ipſius juſtificati merita;* at non proinde noſtra merita æque debentur Deo, à quo donantur, ac voluntati noſtræ, à qua ponuntur; & multò minus debentur nobis principaliùs, qui gratiam ad bonam operationem ponendã determinamus, quàm Deo exhibenti concurſum indifferentem; idque ob rationes adductas; & ideo Tridentinum in eadem ſeſſ. 6. cap.16. habet: *Abſit tamen, ut Chriſtianus homo in ſeipſo vel confidat, vel glorietur, & non in Domino, cujus tanta eſt erga omnes homines bonitas, ut eorum velit eſſe merita, quæ ſunt ſua dona.*

IX. Reprobi autem de Deo conqueri non poſſunt, quod gratia efficaci deſtituantur; cum Deus dando illis auxilium ſufficiens, in manu voluntatis poſuerit, quod illud redderetur efficax, & ob voluntatis culpabilem ſocordiam redditum eſt inefficax; non enim collatum fuit à Deo, ut eſſet inefficax, & intendendo culpam (eo pacto quo dat Electis auxilium ut ſit efficax, & intendendo efficaciter bonam operationem)

nem) quin potiùs etiam dum confert auxilium inefficax, bonam operationem quantum eſt ex ſe intendit, ſuadet, præcipit, exhibetque vires ſufficientes, ut voluntas annuat; & idcircò unicè voluntati, non Deo aſcribitur diſſenſus, & ex illo conſequens reprobatio. Quod docuit Angelicus 1. p. q. 112. ar. 3. dicens: *Defectus gratiæ prima cauſa eſt à nobis, collationis verò gratiæ prima cauſa eſt à Deo, ſecundum illud Oſeæ* 13. *Perditio tua Iſrael; tantummodo in me auxilium tuum*.

Neque dicas, quod Deus poſſet culpam, & reprobationem noſtram impedire, ſi ſcilicet conferret auxilium prævisum efficax, quod certè non deeſt in ærario ſuæ omnipotentiæ; & ideò etiam Deo, quatenus non impedienti, poterit noſtra reprobatio aſcribi.

Nam & culpa, & damnum nullatenus aſcribitur nō impediēti illud, quando aliquis impedire non tenetur, licèt poſſit. Sic naufragium non aſcribitur Angelo nolenti illud impedire, ſed Nauclero, quia Nauclero, & non Angelo incumbit illud impedire: Non tenetur autem Deus ex munere Primæ Cauſæ impedire noſtras culpas; quinimmo ad ejus providentiam ſpectat permittere peccata; ſiquidem ut notavit Auguſtinus in Enchirid. cap. 72. *Melius Deus judicavit ex malis bona facere, quàm mala nulla eſſe permittere*. Propterea licèt in noſtris bonis operibus primæ quidem partes ſint Dei; at aliquas etiam in eis habet partes arbitrium; ut proinde dixerit Apoſtolus 2. ad Corin. 12. *Si voluero gloriari, non ero inſipiens*; quamvis præmonuerit 1. ad Cor. 1. *Qui gloriatur, in Domino glorietur*. Verùm relatè ad opera prava nullas omnino habet partes Deus, ſed omnes arbitrium; Siquidem non confert Deus auxilium inefficax, eo animo ut ſit inefficax, ſed eo animo, ut à nobis reddatur efficax, illud ipſum daturus, & quidem libentius, ſi prævisum fuiſſet efficax.

X. Ex eo autem, quod præviderit Deus ejus inefficaciam, & adhuc illud dederit, tantum abeſt, ut inde inferatur culpæ prævisæ amans, & auctor, ut potiùs ex hoc ipſo à Sanctis Patribus ejus bonitas mirum in modum commendetur; quatenus prævidens culpam, & audaciſſimam ingratitudinem ejus, cui ingens beneficium gratiæ ſufficientis confertur, non per hoc retrahitur ab eo miſericorditer conferendo; ut ex hoc arguatur ejus beneficentia etiam relatè ad ingratos; quod annotavit Chryſoſtomus hom. 5. de anathemate, ubi habet: *Mortuus eſt Chriſtus pro inimicis, quos tales ante conſtitutionem mundi ſciebat, eoſque præſciens formavit, vincente præſcientiam bonitate*.

XI. In calce hujus theſis adverte, conari nonnullos Queſnelli Aſſeclas illum excuſare, quod ſcilicet tam hanc, quàm duodecimam, & decimamtertiam theſim uſurparit in ſenſu Catholico; in quo ſenſu verum eſt, quod dicitur Eſtheris 13. *Domine Deus omnipotens, in ditione tua cuncta ſunt poſita; & non eſt, qui poſſit reſiſtere tuæ voluntati, ſi decreveris ſalvare Iſrael*: non verò in ſenſu Janſeniano, & hæretico, quod ſcilicet in natura lapſa nunquam gratiæ interiori reſiſtatur, nec gratia interior ejus indolis ſit, ut poſſit humana voluntas illi reſiſtere, aut obtemperare. Quod ex eo putant ſuadere, quia Queſnellus aliis in locis ejuſdem

Digitized by Google

dem ſui Codicis non ſemel dixerit hominem gratiis à Deo oblatis repugnare; præſertim in cap. 19. Lucæ v. 42., in cap. 14. ejuſdem Lucæ v. 1., in cap. 22. Matth. v. 4. & alibi. Ex quibus etiam conantur excuſare Queſnellum in aliis hiſce theſibus de Gratia, in quibus videtur docere, quod gratia interior ſemper ſit efficax, perinde quaſi ſolùm velit gratiam cooperantem, qua ſcilicet benè utimur, eſſe efficacem, non verò omnem quamcunque gratiam.

Sed contra eſt primò, quia, ut theſis aliqua proſcriptionem mereatur, ſatis eſt, ut ſecundum ſe in germano, ac obvio verborum ſenſu à veritatibus Catholicis diſcordet; hujuſmodi autem eſt theſis hæc decima, necnon duodecima, ac decimatertia, quæ diſertè loquuntur de gratiæ irreſiſtibilitate (& idem dicas de aliis, in quibus gratia ſemper dicitur eſſe efficax). Cum enim de fide ſit, multos damnari ob impedimentum liberè appoſitum operationi gratiæ, & de fide etiam ſit Deum velle omnes homines ſalvos fieri, & quidem voluntate quantum eſt ex ſe efficaci, ut proinde ad id conferat auxilium ſufficiens, perſpicuum ſit, quod errorem contineat tam theſis hæc abſolutè dicens, quod gratiæ operatio impediri, aut retardari non poſſit, quam duodecima docens, quod Deo volente animam ſalvam facere indubitabiliter hic effectus ſequatur, necnon decimatertia, ubi dicitur, quod nulla voluntas reſiſtat Deo volenti animam ſalvam facere, ac tangenti illam interiori manu gratiæ ſuæ. Univerſim enim in theſibus dogmaticis ſpectandus eſt germanus, ac obvius verborum ſenſus; ut proinde verba Bibliorum, & Conciliorum ſemper in proprio ſenſu accipienda ſint, ut docet Auguſtinus, niſi aliunde liquidò conſtet, quod in ſenſu minus proprio uſurpentur: Alioquin nihil certi ab iis haberi poſſet.

Contra eſt ſecundò, quia licet theſes iſtæ eſſent æquivocæ (quales reapſe non ſunt) poſſentque tam in ſenſu Catholico, quam in ſenſu Janſeniano uſurpari, de facto tamen ex adjunctis temporis, loci, & codicis paſſim Janſenizantis obvius earum ſenſus eſt Janſenianus; atque adeo ex hoc etiam capite erant proſcribendæ; Certum quippe eſt, quod propoſitio æquivoca ex circumſtantiis ad hunc potiùs, quàm ad alium ſenſum determinatur (ſicut hæc verba *Abſolvo te* ex circumſtantiis Confeſſionis Sacramentalis determinantur ad ſignificandam abſolutionem à peccatis, & ex circumſtantiis fori externi ſignificant abſolutionem à reatu pœnæ) Quare cum theſes iſtæ doceantur poſt condemnationem theſium conſimilium Janſenii, & in iis locis, ubi Janſenius eos errores diſſeminavit, & in codice, qui paſſim Janſenizat, ex his circumſtantiis determinantur ad ſenſum Janſenianum, adeo ut Auctor excuſari non poſſit, dum verbis illis ambiguis loquitur; præſumitur quippe id fieri ad fallendum, & ad cenſuras effugiendas.

Contra eſt tertiò, quia falſum eſt, quod in aliis ejuſdem codicis textibus Queſnellus unquam aſſeruerit humanam voluntatem poſſe gratiæ interiori reſiſtere in natura lapſa. Etenim in locis adductis, vel loquitur ſolum de gratiis exterioribus, ac de exhortationibus, quas in theſi quinta dixit non inſervire, niſi ad cor magis obdurandum, ſi deſit unctio gratiæ interioris; vel loquitur de illuſtratione, im-

impulſu, ac viribus naturalibus, quibus ad benè operandum invitamur; & de his denudatis gratia interiori (quæ ſufficientiam conferat ad operationes ſalutares) dicit in theſi trigeſimanona, quod *Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, niſi ad aberrandum, ardoris, niſi ad ſe præcipitandum, virium, niſi ad ſe vulnerandum*. Semper autem ac loquitur Queſnellus de gratia interiori, vult illam cum ſuo effectu conjungi; unde nuſquam agnoſcit interiorem gratiam, cui voluntas reſiſtat, & quæ ita ſit ſufficiens ad ſalutariter operandum, ut ſit pure ſufficiens. Quare theſes iſtæ ex triplici titulo proſcribendæ fuerunt; Et quia in proprio, ac obvio verborum ſenſu veritatibus Catholicis refragantur: Et quia ex adjunctis loci, temporis, & codicis erroneum ſenſum præſeferunt: Et quia ſenſus Catholicus, ad quem Queſnelliani verba illa conantur detorquere, non ſolum nuſquam ab Auctore docetur, quin etiam alibi paſſim docetur ſenſus erroneus, quem exhibent verba. Unde ſicut Innocentius XII. in literis datis ad Epiſcopos Belgii in forma Brevis anno 1694. & 1696. declaravit quinque propoſitiones ex libro Janſenii excerptas damnatas eſſe tum in ſenſu obvio, quem ipſamet verba exhibent, ac præſeferunt; tum in obvio ſenſu, quem in Janſenii libro habent; ac in ſenſu intento à Janſenio: ita dicendum de theſibus iſtis è Queſnelli libro excerptis, quod ſimiliter in iiſdem ſenſibus proſcribi meruerint.

Addunt etiam ad excuſandum Queſnellum, non in alio ſenſu voluiſſe, quod gratia ſemper ſit efficax, niſi in quantum ſemper aliquid efficit juxta doctrinam Angelici p.2.q.110. art. 1. ubi docet, gratiam ſemper ponere aliquid in anima: Quod autem noluerit Queſnellus gratiam eſſe irreſiſtibilem juxta theſes proſcriptas Janſenii, videtur ſatis colligi ex eo quod non ſemel dixerit, nos reſiſtere gratiæ; etenim in cap. 20. Lucæ v. 10. dicit, contumeliam facere Spiritui Dei, qui gratias rejicit; & in cap. 22. Matth. v. 4. habet: *Etſi repulſam paſſus, & cordis reſiſtentiam Deus, haud tamen à propoſito ceſſat*.

Hæc tamen non eſt excuſatio, ſed eluſio. Angelicus enim loco laudato ſolum docet, quod Deus conferendo gratiam aliquid ponat in anima, non verò quod gratia ſemper efficiat id, quod Deus jubet, quin poſſit illam voluntas impedire, aut retardare, ut vult Queſnellus. Deinde ubi Queſnellus dicit voluntatem reſiſtere gratiæ, vel loquitur de gratia interiori, quæ det ſufficientiam ad ponendum actum præceptum, puta contritionem; vel de gratia, quæ non conferat hanc ſufficientiam; Non poteſt intelligi, quod loquatur de gratia ſufficiente, cum illam paſſim in his theſibus rejiciat; in prima enim dicit, in peccatore adeſſe impotentiam generalem ad quodcunque opus bonum; in ſecunda, quod ſine gratia efficaci nihil fieri poſſit; & ſic in aliis plurimis. Quod ſi loquatur de gratia interiori, quæ non det ſufficientiam ad ponendum actum præceptum, puta contritionem, ſed ſolum ſit in cauſa, quod peccator ob omiſſionem contritionis præceptæ damnetur; certe talis gratia eſſet, & non eſſet gratia; eſſet quidem, quia eſſet donum ſupernaturale, ut ſupponitur; non eſſet verò, quia ſi per illam peccator non redderetur potens ponere

nere

Digitized by Google

nere contritionem præceptam, ſolum deſerviret in ejus condemnationem; unde non eſset beneficium, ſed ingens maleficium, à quo rationabiliter peteremus liberari: Ad eum modum, quo ſi præcipiatur homini volatus, & non conferantur vires ſufficientes ad volandum, ſed ſolum conferantur vires tenues, ratione quarum damnetur, ſi non volet, certe vires iſtæ non eſsent beneficium, ſed maleficium, quippe quæ ſolum deſervirent, ut omittens volatum poſſit condemnari, prout docet Queſnellus in theſi 39. ut proinde nequeat à Janſeniſmo excuſari, dum docet, gratiæ effectum non poſse à voluntate impediri, aut retardari.

Denique Queſnellum excuſant, quia non negat poſse hominem gratiæ interiori reſiſtere, aut quia dum conſentit ſub gratia efficaci, concupiſcentia contranititur impreſſioni gratiæ; aut quia voluntas conſentiens ſub gratia efficaci, adhuc retinet poteſtatem ſibi intrinſecam, & eſsentialem, qua poſſit etiam cum diſsenſu conjungi.

Sed contra eſt, quia ſi voluntas ſolum hoc pacto poſset gratiæ interiori reſiſtere, non poſset illi reſiſtere in ſenſu Catholico, ſeu retinendo libertatem indifferentiæ ad conſentiendum, vel diſsentiendum; ſed ſolum poſset reſiſtere ad mentem Janſenianorum cum ſola libertate à coactione; Unde neque juxta hanc viam Janſeniſmus declinatur.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim X.

DEcima errat enormiter docendo, quod gratia ſit operatio manus omnipotentis Dei, quam nemo poteſt impedire, aut retardare. Errat quidem, dum vult gratiam ſemper eſse efficacem, (hoc eſt ſemper efficere conſenſum) nec dari gratiam, cujus unquam effectus aut impediatur, aut retardetur. Errat pariter dum docet, gratiæ ipſi efficaci, ſub qua defacto ponitur conſenſus, non poſse hominem contraniti, impediendo, aut retardando conſenſum, adeout gratia hæc, quæ defacto eſt efficax, & conjungitur cum conſenſu ex libera determinatione voluntatis, non potuerit hac efficacia carere, adeoque potuerit conſenſus, qui ſub hac gratia de facto ponitur, culpabiliter impediri, aut retardari. Etenim ſi homo liberè operatur ponendo ſub gratia iſta ſibi collata conſenſum, ac reddendo illam efficacem, ſeu conſenſus effectivam, conſequens eſt, ut poſſit etiam conſenſum non ponere, retinendo ſolum potentiam ad conſentiendum abſque conſenſu ab ea cauſato (atque adeo retinendo gratiam, ſine qua iſthæc potentia non habetur) unde gratiam retineret purè ſufficientem ad ponendum conſenſum liberum, excluſa ejus efficacia. Hoc fert ipſe conceptus libertatis à neceſſitate, ſine quo meritum conſiſtere non poteſt, ut docent Catholici adverſus tertiam Janſenii proſcriptam theſim. Hoc etiam diſertè docet Tridentinum ſeſſ. 6. can. 4. ubi definit, liberum hominis ar-

Digitized by Google

bitrium à Deo motum, & excitatum, ita aſſentiri Deo excitanti & vocanti, ut ſimul *poſſit diſſentire, ſi velit*. Poteſt itaque homo eo ipſo, ac ſub gratia efficaci operatur liberè, eidem gratiæ reſiſtere, ejuſque effectum impedire, aut retardare; propterea adverſus quartam Janſenii proſcriptam theſim definitum eſt, Gratiam talem eſſe, cui poſſit humana voluntas reſiſtere, aut obtemperare. Quod ſi effectus gratiæ retardari non poſſet, quomodo diceretur Eccleſ. 5. *Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem?* Si enim gratia conferretur peccatori, cui converſio præcipitur, cum ejus effectus juxta hanc theſim retardari non poſſit, ineptè præciperetur, quod converti non tardet; quod ſi nulla eidem gratia conferretur, pariter ineptè cita converſio præciperetur; non ſecus ac deſtituto pedibus diceretur, Ne tardes ambulare. Neque dici poteſt, quod ei conferatur gratia quædam debilis, cui defacto reſiſtit, ut explicabimus in Anacephalæoſi theſis decimætertiæ.

PROPOSITIO XI.

Gratia non eſt aliud, quam voluntas omnipotentis Dei, jubentis, & facientis, quod jubet. *Queſn. Marc.* 3. 11. *edit.* 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Sub his paucis verbis quatuor hæreſes latent. II. Quas tamen aliàs fuſè rejecimus. III. Iterum ex Tridentino demonſtratur, ad merendum, & demerendum requiri libertatem indifferentiæ. IV. Non ſufficere libertatem à coactione, quam aſtruit Janſenius, olim etiam proſcriptum fuerat. V. Nodus Gordianus, qui habetur in concilianda efficacia Gratiæ cum libertate arbitrii, multas hæreſes invexit. VI. Ex quo fit, Janſenianam doctrinam non ſubſiſtere. VII. Explicatur quomodo Deus expectet, ut miſereatur noſtri. VIII. Et quomodo gratia efficax ad bonam operationem ſit neceſſaria, quamvis hæc poni poſſit circumſcripta gratia efficaci. IX. Ex ſocordia dumtaxat voluntatis oritur, quod Gratia ſufficiens careat effectu à Deo per illam intento.

I. IN roſeto harum theſium, ſi ſpeciem ſpectemus; in dumeto tamen, ſi ſpectemus doctrinam, non una dumtaxat latitat peſtilens fera; paſſim reperias Amphiſibænam bicipitem anguem; paſſim Cerberum trifaucem; paſſim Hydram Lernæam, quæ uſquequaque virus eructat. Quam multi errores paucis doloſæ hujuſce theſis verbis conteguntur! Quod gratia ſit Dei voluntas; quod eidem competat vis quædam omnipotens, cui nemo adverſetur; quod nulla ſit cooperatio voluntatis ad operationes ſalutares; denique, quod gratia natura ſua faciat quod jubet.

II. Quod attinet ad primum; in theſi 19. quæ huic eſt valde affinis, oſtendemus, neque gratiam habitualem, neque gratiam actualem eſſe Dei voluntatem, ſed utramque eſſe qualitatem animæ intrinſecam, & inhærentem, juxta doctrinam Tridentini, & Patrum. Quod attinet ad ſecundum, oſtendimus in ſuperio-

Digitized by Google

riore theſi, voluntatem creatam ratione propriæ libertatis poſſe effectum à Deo per gratiam intentum impedire; Cum hoc omnipotentiam divinæ voluntatis, & gratiæ exaltet potiùs, quam extenuet; etenim Dei omnipotentiam commendat, quod poſſit condere creaturas liberas, quibus integrum ſit divinam voluntatem ac legem impiè contemnere, ac illi contraniti; unde poſſit Deus ſua Attributa Miſericordiæ, ac Juſtitiæ erga illas exercere: Quod attinet ad tertium dicemus in theſi 21. & ſequentibus ita gratiã Chriſti efficacem operari in nobis, quod Deus jubet, ut cum gratia etiam voluntas liberè cooperetur; ita ut hæc operationem gratiæ determinet. Quoad ultimum diximus in octava theſi, & in duabus aliis proximè præcedentibus gratiam per Chriſtum non ſemper eſſe efficacem, idque ex ſola culpa noſtræ voluntatis, non ex gratiæ defectu; ac proinde non ſemper Dei omnipotentis voluntas gratiam conferens operatur in nobis, ſeu facit quod jubet.

III. Quoniam autem ex eadem infecta radice tot erroneæ theſes, & venenata germina pullulant, videlicet ex eo, quod nulla agnoſcatur à Janſenianis gratia purè ſufficiens in natura lapſa juxta antiquam hæreſim Joviniani, Calvini, Molinæi, & aliorum Heteredoxorum, idcirco operæ pretium eſt iterum Hydrã hanc inſectari, noviſque ſemper telis contundere, confodere, ac conterere: Et ſanè Tridentinum ſeſſ. 6. can. 6. anathematizat, *Qui dixerit, non eſſe in poteſtate hominis vias ſuas malas facere, ſed mala opera ita ut bona, Deum operari, non permiſſivè ſolùm, ſed etiam propriè & per ſe, adeo ut ſit proprium ejus opus, non minus proditio Judæ, quàm vocatio Pauli:* Hoc autem non ſubſiſteret, ſi ſolùm daretur gratia iſta Janſeniana, qua Deus facit, quod jubet; nam quomodo eſſet in poteſtate hominis vias ſuas malas facere, ſi deeſſent illi vires ſufficientes ad viam bonam capeſſendam, & ad declinandum à mala? Cum autem vires ſufficientes ad capeſſendam viam, quæ ducit ad vitam, ſubminiſtrentur à ſola gratia ſufficiente, ubi iſta deſit, jam non eſt ampliùs in poteſtate hominis divertere à via, quæ ducit ad perditionem. Ex quo etiam fit, quod opera mala hominis, æquè ut bona Deus operaretur; non enim eſſet integrum homini operari mala opera, ita ut Deus ea ſolùm permittat; Cum ex defectu gratiæ ſufficientis non ſit liberum homini illa declinare; non ſecus ac non eſt liberum homini à bonis operibus abſtinere, ubi donatur à Deo gratia Janſeniana, qua irreſiſtibiliter Deus facit in nobis, quod ipſe jubet.

Hanc autem libertatem ad viam mandatorum Divinorum arripiendam, & ad odio habendam viam iniquitatis paſſim Scripturæ commemorant: Eccleſ. 31. *Beatus*, dicitur, *qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus, facere mala, & non fecit.* Zachar. 5. *Convertimini ad me, & convertar ad vos.* Iſaiæ 33. *Derelinquat impius vias ſuas, & vir iniquus cogitationes ſuas, & revertatur ad Dominum, & miſerebitur ei, quia multus eſt Dominus ad ignoſcendum:* Eccleſ. 15. *Appoſuit tibi aquam, & ignem; ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita, & mors, bonum, & malum, quod placuerit ei, dabitur illi.* Quibus ſcripturæ locis Patres concinunt uniformiter: Auguſt. lib. 1. contra duas Epiſt.

Pelag. cap. 2. *Quis noſtrum dicat, quod primi hominis peccato, perierit liberum arbitrium de humano genere?* & Baſil. Homil. in pſ. 61. *Unicuique noſtrum intus eſt ſtatera quædam à conditore noſtro fabricata*. Quod autem per has, aliaſque innumeras auctoritates indicetur libertas indifferentiæ, ad quam gratia ſufficiens eſt omnino neceſſaria, & non ſola libertas à coactione, nemo niſi fatuus, qui ſit in ſua pervicacia obduratus, poterit inficiari; proinde Bellar. lib. 3. de Grat., & lib. arb. cap. 5. ait: *libertatem à neceſſitate omninò requiri ad liberum arbitrium, neque ſatis eſſe libertatem à coactione, demonſtrari poteſt ex teſtimonio Scripturæ, ex definitione Eccleſiæ, ex traditione Patrum, ex lumine rationis.*

IV. Janſenius tamen (quibus auctor harum theſium ac multi Aſſeclæ aſtipulantur) perfricta fronte audacter dixit lib. 8. de Grat. Chriſti cap. 15. *Gratia quantumcumque efficax, etiam talis, qualis in Cœlo cum ſumma delectatione dabitur, nullo modo tollit libertatem*; idque ob eam dumtaxat rationem ſanæ Philoſophiæ nedum Theologiæ adverſam, quam tradit cap. 19. quia ſcilicet ſola vis & coactio (cujus eſt incapax voluntas relatè ad actus ſuos) adverſatur libertati: *Nulla*, inquit, *gratiæ efficacia, nulla neceſſitas actibus liberis formidanda eſt, ſed ſola vis, coactio, & neceſſitas violentiæ:* Vis autem, coactio, & neceſſitas violentiæ cadere non poſſunt in ipſos actus elicitos voluntatis, ſed ſolum cadere poſſunt in actus imperatos aliarum potentiarum, qui ſolum poſſunt provenire ab extrinſeco contra voluntatis inclinationem; & ideo Janſeniani docent nullum actum voluntatis eſſe neceſſarium, ſed quemcumque liberum, libertate videlicet à coactione, quam docent ad meritum, ac demeritum eſſe ſatis. Utrumque autem proſcriptum fuit olim à Pio V. Greg. XIII. & Urb. VIII. in theſibus Baji dicentis: *Quod voluntarie fit, etiamſi neceſſariò fiat, libere tamen fit*; Ea ſcilicet libertate, quæ ad meritum, & demeritum ſit ſatis; prout Bajus contendit, dicendo in alia theſi: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod neceſſariò facit.*

V. Addo, hinc validiſſime confirmari, quod in peccante detur libertas indifferentiæ ad non peccandum, atque adeo gratia purè ſufficiens ad declinandum peccatum, ex hoc ipſo, quod in explicanda, ac ſtabilienda concordia gratiæ efficacis cum libero arbitrio adverſus Hæreticos, Doctores Catholici jam inde à primordiis Eccleſiæ ſemper deſudarint: Ea enim difficultate preſſi multi cum Pelagio gratiam; Alii verò cum Monachis Adrumetinis liberum arbitrium de medio ſuſtulere, ut notavit Auguſtinus in Epiſtola ad Valentinum illorum Abbatem dicens; *Quidam in vobis ſic gratiam prædicant, ut negent hominis liberum arbitrium*. Quod pariter Pennottus, Tappexus, aliique Calvino exprobrant, quaſi renovarit hæreſim Joviniani, & aliorum, qui gratiæ vim ita extulere, ut humanæ voluntatis libertatem funditus everterint. Et Janſenius ipſe lib. 5. de hæreſi Pelag. ca. 14. annotavit, in hac perdifficili quęſtione, tam erraſſe qui gratiæ vim extulerunt, ita ut liberum arbitrium everterent; quàm eos, qui ut ſartum tectumque ſervarent arbitrium, gratiæ efficaciam enervarunt; Enormius autem erraſſe tum Pelagianos, tum Monachos Adrumetinos, qui diffi-

Digitized by Google

difficultate preſſi negarunt gratiæ vim, & efficaciam cum libero arbitrio poſſe conciliari: Hæc addens: *Illud tamen inter utroſque diſcrimen eſt, quod Pelagiani, ne libertas tolleretur, gratiam ſuſtulere; Adrumetini, ut ſalva maneret gratia, libertatem. Nempe quia illi erant hæretici inimici crucis Chriſti; hi Catholici, qui quidlibet ſibi tolli mallent, quam gratiam Dei.* Verum quamvis Adrumetini Catholicos imitarentur in hoc quod mallent Cęlo ipſo privari, quam gratia, ſeu amicitia divina; Hæreticis tamen aſtipulabantur negando arbitrii libertatem. Veritas quippe Catholica habet, quod Deus utrumque nobis benignè contulerit, & liberum arbitrium, & gratias auxiliares, quæ ab arbitrio determinarentur ad ſalutares operationes: Quoniam autem id percipere non valebat Janſenius, Calvinianam hæreſim in medium adduxit, dicendo, ad ponendas operationes ſalutares vitæ æternæ meritorias ſatis eſſe libertatem à coactione; pietatem quidem in ſpeciem ac vafrè oſtentavit verbis illis exprimentibus, malle ſe libero arbitrio privari, quàm gratia, ſuppoſita eorum incompoſſibilitate; ſed revera ultra modum impiè adverſus Catholicas veritates pugnavit, contendendo, quod gratiæ efficacia cum arbitrii libertate à neceſſitate abſolutè cohærere non poſſet.

VI. Sed redeamus ad vim noſtræ ratiocinationis: Perdifficile ſemper penes Catholicos fuit explicare viam conciliandi efficaciam gratiæ cum arbitrii libertate, ut proinde tot hæreſes in hac re paſſa ſit Eccleſia; atqui ſi ſubſiſteret concordia iſta, quam in medium adducit Janſenius, dicendo gratiam eſſe ineluctabilem per hoc, quod arbitrium ſolum polleat libertate à coactione, non libertate indifferentiæ, nulla prorſus eſſet difficultas in ea concordia explicanda, ac percipienda; ergo ſententia iſta Janſeniana nullatenus ſubſiſtit.

VII. Confirmatur ulterius directè ex verbis illis Iſaiæ 30. *Exſpectat Deus, ut miſereatur veſtri.* Quid autem Deus à peccatore exſpectat, niſi pœnitentiam, ut poſſit illi ſuam miſericordiam elargiri, non elargiturus, ſi pœnitentiam, & converſionem negligeret? ergo poteſt peccator & converſionem ponere, cum ea exſpectetur à Deo, & converſionem omittere, cum ad illam Deus hortetur, illamque jubeat; atqui niſi daretur in peccatore negligente ſuam converſionem gratia ſufficiens ad illam ponendam, non poſſet Deus illam exſpectare; ſicut non poteſt exſpectari viſio à cæco, cui deeſt potentia ad videndum; ergo datur in natura lapſa gratia purè ſufficiens, qua poſita Deus jubet, nec tamen facit id quod jubet, ex culpabili contranitentia arbitrii. Quomodo autem verum ſit, quod Deus in ſenſu catholico, & non in ſenſu Semipelagiano exſpectet noſtras operationes, ut miſereatur noſtri, explicabimus in theſi 18. ubi dicemus, non moveri Deum ad conferendam nobis miſericorditer gratiam ſuam, ſive prævenientem, ſive juſtificantem à noſtris naturalibus operationibus honeſtis; ſed à ſupernaturalibus dumtaxat, quas ponimus adjuti a ſua gratia auxiliante, moveri Deum ad ulteriores gratias conferendas. In ſcholis autem fusè Catholici explicant, unuſquiſque juxta ſua principia, Gordianũ, & implexũ nodum de concordia gratiæ efficacis cũ libero arbitrio.

Digitized by Google

VIII. Illud hic videtur negotium faceſſere, quonam pacto dici poſſit, quod gratia efficax, qua Deus cum cooperatione voluntatis facit, quod jubet, ſit abſolutè neceſſaria ad bonam operationem præceptam, ut de facto eſt, & tamen ſine gratia efficaci adhuc poſſit ea operatio poni vi gratiæ purè ſufficientis; ut proinde non poſſit peccator in excuſationem ſuę tranſgreſſionis adducere defectum gratiæ efficacis ad habendam operationem præceptam perneceſſariæ. Videtur enim aciem intellectus effugere, quod A fieri poſſit ſine B, quando ad habendum A eſt ineluctabiliter neceſſarium ipſum B.

Sed advertenti facile eſt percipere, quod B ſit aliquando neceſſarium, ut ponatur, quin verò ſit neceſſarium ut poſſit poni A; ſicut viſio eſt neceſſaria ut habeatur oculus videns, ſeu ut ponatur denominatio videntis, quin tamen ea ſit neceſſaria, ut poſſit poni iſta denominatio; ſufficit enim ſolus oculus ut poſſit poni viſio, & per illam ponatur oculus videns: Sic etiam, ut ponatur peccatum neceſſe eſt, quod illud præcognoverit Deus ab æterno; at ut poſſit poni peccatum ab eo, qui liberè legem implet, non eſt neceſſe, quod fuerit ab æterno præſcientia de peccato: Et ut Judas ſalvetur requiritur ejus prædeſtinatio ab æterno; quæ tamen non requiritur, ut poſſit ſalvari; Nam de facto poterat ad Dominum reverti, & ſalvari, quin fuerit ulla ejus prædeſtinatio ab æterno. Eodem prorſus pacto, ut ponatur bona operatio requiritur gratia efficax, ſive quia ea trahit, ſive quia involvit ipſam bonam operationem; at verò ut poſſit bona operatio poni, ſatis eſt gratia purè ſufficiens, quippe quæ dat ſufficientes vires ad benè operandum: Et hinc eſt, quod non poſſit in ſententia Catholica peccator excuſationem adducere de peccato ſuo, & Deum cauſari, quod denegarit ſibi gratiam efficacem: Sufficit enim, quod ſibi non defuerit gratia ſufficiens, ut eatenus dici poſſit, quod ipſe defuerit gratiæ, non gratia ſibi; ac proinde omittendo operationem præceptam reus ſit odii Divini, & pœnæ æternæ; & inſuper defectus gratiæ efficacis imputari debeat uni arbitrio, quod culpabiliter noluit gratiæ ſufficienti ſibi præſtitæ conſentire, & cum illa cooperari; non verò Deo conferenti gratiam præviſam purè ſufficientem, cum poſſet conferre aliam gratiam ex præviſis efficacibus: Deus quippe, dum confert gratiam purè ſufficientem, ac præviſam inefficacem, non confert illam qua inefficacem, videlicet, aut intendendo inefficaciam, aut conferendo illam eo animo, ut ſi prævideretur efficax, illam denegaret, & aliam ſeligeret ex inefficacibus; ſiquidem intendendo inefficaciam gratiæ, intenderet Deus ipſam culpam; quod obſtrepit Bonitati Divinæ; unde Deus eſſet peccati auctor, & peccatum hominis tribueretur principaliùs Deo; ſicut principaliùs tribuitur Deo bona hominis operatio, quando Deus in ordine ad illam confert auxilium prę viſum efficax, aut ſi conferat auxilium A efficax qua efficax; hoc eſt eo animo, ut ſi auxilium A præviſum fuiſſet inefficax, non fuiſſet collatum illud, ſed aliud ſeligendum ab efficacibus.

IX. Ex hoc autem, quod Deus auxilium inefficax ſolum conferat qua ſufficiens, non qua inefficax, ſeu intendendo ejus ſufficientiam dum-

dumtaxat, non verò inefficaciam, ſequitur, quod culpa, & inefficacia gratiæ uni creaturæ tribuatur, quæ licet gratiæ illi culpabiliter deſit, in vacuum illam recipiendo, adhuc tenetur rependere Deo grates ob ingens beneficium ſibi collatum per collationem gratiæ ſufficientis ex intentione, quod per illam à nobis ponatur bona operatio: Ad eum modum quo (ut exemplificat Hugo de S. Victore) exiſtens in fovea grates debet offerenti manum, ut ex ea poſſit extrahi; quamvis ille ob deſidiam nolit manum oblatam apprehendere, ut extrahatur. Et quamvis majus beneficium conferret Deus peccatori, ſi vice gratiæ, quam prævidit inefficacem, conferret aliam efficacem, non per hoc poterit ille juſtè conqueri, aut in excuſationem ſuæ culpæ adducere defectum gratiæ efficacis, quam diximus neceſſariam, ut habeatur bona operatio; Etenim ea non eſt neceſſaria, ut bona operatio poſſit poni: Nec Deus ex munere cauſæ primæ tenetur ſemper creaturæ conferre gratiam prævisam efficacem; aliter non poſſet peccatum permittere, nec poſſet condere creaturas liberas ad peccandum; unde nec poſſet erga iſtas exercere ſua attributa miſericordiæ, juſtitiæ, liberalitatis, & alia id genus. Hinc Auguſtinus lib. 11. de Geneſi ad lit. cap. 9. inquirens, Cur Adamum Deus non præſervaverit à culpa conferendo ei gratiam efficacem? reſpondet: *Poſſet planè: Cur ergo non fecit? quia noluit: Cur noluerit, penes ipſum eſt.* Quæ omnia fuſius in tertia theſi explicavimus.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XI.

UNdecima pariformiter errat vehementer, dum ſimiliter docet, gratiam eſſe dumtaxat voluntatem Omnipotentis Dei jubentis & facientis, quod jubet; quaſi verò nulla alia agnoſcatur gratia in natura lapſa præter efficacem, quæ ſemper conjungitur in corde hominum cum actibus ſupernis liberis à Deo imperatis; ut proinde horum actuum omiſſio non ſit tribuenda ſocordiæ voluntatis, ſed defectui gratiæ, atque adeò ipſi Deo nolenti gratiam, ac vires requiſitas conferre ad obtemperandum, non homini, qui ad impoſſibile obligari non poteſt, prout à Tridentino definitum eſt ſeſſ. 6. can. 18.; Quomodo enim dici poſſet 1. Jo. 5. *Mandata ejus gravia non ſunt*; & Matth. 11. *Jugum meum ſuave eſt, & onus meum leve*, ſi peccatori contritionem præciperet, nec gratiam, ſeu vires requiſitas ad illam ponendam ullatenus conferret? Quomodo peccantibus exprobrare poſſet Deus illud Iſaiæ 5. *Quid eſt, quod debui ultra vineæ meæ facere, & non feci? An quod expectavi, ut faceret uvas, & fecit labruſcas?* Certe qui vineam non irrigat, ita ut valeat uvam producere, nonniſi fatuè dicitur ab ea uvam expectare; debuerat ergo Deus non ſolum vineam ſepire, ac electam plantare ædificando turrim in medio ejus, & torcular in ea extruere, ſed etiam vi ſufficientis auxilii illam irrigare, ut uvæ defectus poſſet vineæ aſcribi, unde Dominus jure conqueri de illa poſſit, quod feciſſet labru-

ſcas, & comminationibus illis inſectari: *Auferam ſepem ejus, & erit in direptionem; diruam maceriam ejus, & erit in conculcationem, & ponam eam deſertam; non putabitur, & non fodietur, & aſcendent vepres, & ſpinæ, & nubibus mandabo, ne pluant ſuper eam imbrem.*

Objectatur paſſim à Janſenii Aſſeclis non percipientibus vim gratiæ efficacis, & ſufficientis, quod ſi Deo aſcribenda eſſet culpa peccatoris omittentis contritionem præceptam, per hoc quod non contulerit illi gratiam ſufficientem neceſſariam ad illam ponendam, pariter ejuſdem peccatoris culpa aſcribenda eſſet Deo, per hoc quod illi non conferat (prout poteſt) gratiam efficacem, quæ etiam neceſſaria eſt ad ponendam contritionem præceptam, quod tamen nemo dixerit. Sed pueriliter hallucinantur. Siquidem gratia ſufficiens neceſſaria eſt, ut poſſit poni contritio, gratia vero efficax non eſt neceſſaria, ut contritio poni poſſit, ſed ſolum ut ea ponatur. Ad eum modum quo in homine potentia viſiva, & facultas aperiendi oculos, requiruntur, ut poſſit videre; viſio verò non requiritur, ut poſſit videre, ſed ut ſit videns. Et ratio à priori eſt, quia gratia efficax juxta varias Scholaſticorum opiniones, de quibus non diſputo, vel trahit, vel involvit ipſam bonam operationem, non ſecus ac denominatio videntis involvit ipſam viſionem; & ideò ſicut omninò neceſſaria eſt viſio, ut oculus ſit videns, non verò ut poſſit videre; ita neceſſaria eſt gratia efficax, ut voluntas benè operetur, non verò ut poſſit benè operari. Propterea ſicut Deo aſcriberetur, quod homo non videat, ſi denegaret illi potentiam viſivam, & facultatem ad aperiendos oculos, aut ſi non eſſet paratus concurrere ad viſionem, quoties oculi liberè aperiuntur: contra vero homini aſcribitur quod non videat, ſi iis poſitis nolit oculos aperire; Ita prorſus Deo aſcriberetur, quod à peccatore non ponatur contritio præcepta, ſi illi denegaret gratiam ſufficientem, & non eſſet paratus cum illa concurrere ad contritionem, quandocunque liberè vellet ea uti peccator ad obtemperandum: contra vero peccatori aſcribendum, quod non conteratur, ſi nolit liberè gratia ſufficienti ſibi collata uti ad contritionem ponendam: Quare univerſim illud eſt alicui imputabile, quod eſt ei liberum: hinc cum non ſit liberum homini videre, ſi caret potentia viſiva, ſit autem liberum, ſi habens potentiam viſivam nolit oculos aperire, idcirco in hoc ſecundo caſu eſt illi imputabile, quod non videat, non verò in primo; & eodem modo, quia non eſt libera peccatori contritio, ſi careat gratia ſufficienti, ſit autem ei liberum dolere, ſi inſtructus gratia ſufficienti nolit ea uti ad ponendam contritionem, idcirco in hoc ſecundo caſu imputatur peccatori contritionis omiſſio, non verò in primo. Idemque dicas in ſententia Prædeterminantium, qui communiſſimè nunc docent, præmotionem phyſicam non ſpectare ad actum primum, ſed ad actum ſecundum; & ideo peccatori eſt imputabile, quod non conſentiat, quia quamvis ei deſit præmotio, non deeſt tamen integra potentia ad conſentiendum.

Adde demum, in eo etiam errare theſim iſtam, quod aſſerat, gratiam

Digitized by Google

tiam eſſe Dei omnipotentis voluntatem; cum tamen re vera non ſit Divina voluntas, ſed effectus divinæ voluntatis animæ intrinſecus; ſiquidem gratia habitualis ex Tridentino ſeſſ. 6. can. 11. in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum diffunditur, atque illis inhæret; gratia verò actualis, cum conſiſtat in ſupernis illuſtrationibus, & inſpirationibus, quæ ſunt actus vitales, pariter intrinſeca nobis eſſe debet; unde neutra eſt Dei omnipotentis voluntas.

PROPOSITIO XII.

Quando Deus vult ſalvare animam quocunque tempore, quocunque loco effectus indubitabilis ſequitur voluntatem Dei. *Queſnell. Marc.* 2. 11. *edit.* 1693., & 1699.

SYNOPSIS.

I. Si theſis hæc ſubſiſteret, incaſſum laboraremus, & oraremus ad ſalutem aſſequendam.

II. Falſa veris permiſcent Heterodoxi ad decipiendum, dum docent, in manu Dei eſſe ſalutem hominum.

III. Dupliciter poteſt Deus velle ſalutem hominum, videlicet volitione ſolùm efficaci quantum eſt ex ſe, & volitione efficaci ſimpliciter. IV. Janſeniani docent, Deum nullatenus velle Salutem Reproborum. V. Multipliciter explicant, quod docet Apoſtolus, Deum ſcilicet velle omnes homines ſalvos fieri. VI. Calvinus docet ſumi Omnes homines non pro ſingulis generum, ſed pro generibus ſingulorum. VII. D. Auguſtinus, & D. Proſper apertè docent Deum velle ſalutem omnium omninò hominum. VIII. Damnatur Janſenius, qui docet id ſapere Semipelagianiſmum.

IX. Videtur in præſenti providentia Deus prædefinire omnes noſtros actus ſalutares in particulari ſub circumſtantiis temporis, ac loci. X. Non tamen juxta ſenſum hujus theſis. XI. Conſenſus prædefinitus eſt ſolum neceſſarius neceſſitate conſequente, ſeu neceſſitate dicti, non verò neceſſitate antecedente, ſeu rei.

I. Quis non dixerit, eò Auctorem in hac theſi tendere, ut palam faciat hominibus, ubinam abſconditus noſtræ ſalutis theſaurus deprehendi poſſit, ad hoc ut proni ad Deum recurramus, dicentes cum Pſalmiſta Pſal. 30. *In manibus tuis ſortes meæ?* At ſubdolè, & non obſcurè ad oſcitantiam incitamur, dum in ea aſſeritur, infallibilem noſtræ ſalutis effectum unicè à Divina voluntate pendere, ita ut illi dumtaxat ſalventur indubitabiliter, quorum Deus vult ſalutem. Hinc implicitè in hac theſi dicitur, quod relate ad eos, qui non ſalvantur, nullam Deus habeat voluntatem illos ſalvandi, ne ineſſicacem quidem, & ſolùm ex parte ſua efficacem; Unde fieret, quod Reprobi ſalutem non conſequantur, ex eo quod nullatenus Deus velit illos ſalvare, & non ex defectu propriæ voluntatis nolentis gratiæ auxiliis cooperari. Quod verbis luculentioribus infra Queſnellus exprimit tum in theſi vigeſima prima, & tribus ſequentibus, ubi docet gratiæ operationem imitari operationem Dei Incarnantis Filium ſuum, producentis creaturas ex nihilo, & ſanantis corpora: tum in trigeſima, quæ habet: *Omnes, quos Deus*

vult

Digitized by Google

vult ſalvare per Chriſtum, ſalvantur infallibiliter. Fruſtra proinde Apoſtolus Philipp. 2. inclamaret: *Cum timore, & tremore ſalutem veſtram operamini*; ſi nullatenus ad ſalutem conferrent noſtræ operationes, ſed ſalus unicè, & indubitabiliter conferenda eſſet ad arbitrium Divinæ voluntatis; non ſecus ac ad arbitrium Divinæ voluntatis, huic potiùs, quàm alteri Humanitati Unio hypoſtatica collata eſt, quin ullatenus ad illius unionis productionem liberum Humanitatis aſſumptæ arbitrium influxerit. Fruſtra pariter Divinum adjutorium imploraremus verbis illis Pſal. 26. *Adjutor meus eſto, ne derelinquas me*, ſi Deus non præberet opem conantibus, & laborantibus ad ſalutem conſequendam, ſed illam ad arbitrium conferret indubitabiliter, nulla expectata voluntatis creatæ opera, ac ſedulitate, ne à recto tramite exorbitet; Fruſtrà demum 2. Petr. 1. diceretur: *Fratres, magis ſatagite, ut per bona opera certam veſtram vocationem, & electionem faciatis*, ſi certus, & indubitabilis ſalutis effectus unicè à Divina voluntate promanaret, quæ quando vult animam ſalvare, quocunque tempore, quocunque loco id velit, ſalvat infallibiliter.

II. Qua in re falſis vera permiſcentur, ut falſitas occultetur, juxta ſolemnem Heterodoxorum morem, ut poſſint de facili incautis inſidiæ comparari, quod notavit Auguſt. lib. 2. Quæſt. Euang. c.40. dicens: *Nulla falſa doctrina eſt, quæ non falſis vera intermiſceat*. Etenim quod indubitabiliter ſalutem aſſequantur, etiam per proprias operationes liberas, & meritorias, quotquot Deus efficaciter ſalvare deſiderat, nemo eſt qui ambigat: Competit quippe Divino dominio in creaturas liberas, qua liberas, *Omnipotentiſſima poteſtas*, ut loquitur Auguſtinus, *inclinandorum quò libet cordium*, atque adeò poteſt ineluctabiliter Deus conferendo auxilium præviſum efficax obtinere à qualibet voluntate creata conſenſum liberum, & ſalutarem, & ſic conferre illi gloriam ut coronam: Et huc referri poſſunt verba illa Mardochæi, quæ habentur Eſtheris 13. *Domine Deus omnipotens in ditione tua cuncta ſunt poſita, & non eſt qui poſſit reſiſtere tuæ voluntati, ſi decreveris ſalvare Iſrael*: At in eo Catholici à Janſenianis diſcrepant, quod illi doceant, Deum omnium omninò ſalutem velle, etiam Reproborum, conferendo ad hunc finem illis gratiam ſufficientem, qua poſſint illam pro libito conſequi per operationes meritorias, quin tamen relatè ad Reprobos effectus ſalutis à Deo intentæ proveniat, idque ex culpa dumtaxat ipſorum reproborum: Janſeniani ex oppoſito docent, Deum nullatenus voluiſſe ſalutem reproborum, itemque negant, ac pernegant, conferri illis auxilium ſufficiens ad ſalutem; putantes, quod ſi Deus eorum ſalutem verè, ac ſincero animo voluiſſet, gratiam illis contuliſſet efficacem irreſiſtibilem, & omnipotentem, qua poſita indubitabilis ſequeretur effectus, nempè ſalvatio reproborum præintenta. Iſthæc falſitas illi veritati Catholicæ in hac theſi non incallidè permiſcetur.

III. Ad eam infringendam duplex in Deo diſtinguenda eſt voluntas ſalvandi homines; Altera efficax dumtaxat quantum eſt ex parte ſua, itaut nihil deneget voluntati creatæ neceſſarium ut ſalutem adipiſcatur;

Digitized by Google

tur; & in hoc ſenſu Apoſtolus 1. ad Tim. 2. dicit: *Deus omnes homines vult ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*; addens, quod in hunc finem Chriſtus D. *Mediator Dei, & hominum dedit redemptionem ſemetipſum pro omnibus*. Altera verò eſt voluntas ſalvandi homines efficax ſimpliciter, qua ponatur non ſolum quod ſe tenet ex parte Dei, videlicet auxilium ſufficiens, ſed etiam, quod ſe tenet ex parte creaturæ, videlicet bona operatio ſalutaris, qua auxilium a Deo collatum reddatur efficax ex electione libera voluntatis. Quoties autem Deus vult hoc ſecundo modo homines ſalvare, tunc confert auxilium præviſum efficax præfiniendo bonam operationem, & ſic indubitabiliter ſequitur effectus Divinæ voluntatis, atque adeo animæ ſalus: quod ſi non dignatur hoc pacto ſalutem hominum prædefinire, ſed ſolum juxta primam viam vult homines ſalvos fieri, (ut de facto vult relatè ad reprobos) tunc tenetur dumtaxat gratiam ſufficientem conferre, qua poſita quantum eſt ex parte Dei ſalus indubitabiliter ſequeretur, niſi culpabiliter voluntas creata reſiſteret gratiæ, ejuſque operationem impediret.

IV. Calvinus, & cum eo Janſeniani, ut ſuum errorem tueantur, (quod ſcilicet non poſſit Deus aliter in natura lapſa velle ſalutem hominum, quam conferendo gratiam efficacem everſivam libertatis à neceſſitate, qua poſita indubitanter ſequatur ſalus à Deo volita) audacter pernegant Deum ullatenus velle ſalutem reproborum; & ad textum Apoſtoli laudatum, ubi dicitur, Deus velle omnes homines ſalvos fieri, multiplicem adhibent eluſionem.

Primò quidem dicunt, Deum velle omnes ſalvos fieri, quatenus nemo ſalvatur, niſi quem Deus ſalvare voluerit. In quo ſenſu 1. ad Cor. 15. dicitur: *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes vivificabuntur*, quatenus nemo vivificatur niſi per Chriſtum; & ſimili locutione dicitur Jo. 1. *Qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, quatenus nemo illuminatur, niſi per Chriſtum: Cui explicationi videtur favere Auguſtinus lib. 4. contra Julianum cap. 8. ubi habet: *Sic ergo debet intelligi, quod dictum eſt: Omnes homines vult ſalvos fieri: Quemadmodum intelligitur, quod dictum eſt: Per unius juſtificationem in omnes homines ad juſtificationem vitæ*.

V. Secundò dicunt textum illum intelligendum eſſe cum diſtributione accommoda, videlicet non pro ſingulis generum, ſed pro generibus ſingulorum, itaut non ſit ſenſus, quod velit Deus ſalutem omnium omninò hominum in particulari cujuſcumque conditionis, ſed ſolum quod velit ex omni hominum claſſe, ac genere dari prædeſtinatos, vid. ex Judæis, Paganis, divitibus, pauperibus, magnatibus, ſervis, doctis, & indoctis, parvulis, & viris, &c.: Quod videtur etiam eſſe de mente Auguſtini, qui lib. de corrept. & grat. cap. 13. habet: *Hic unum dicam; ita dictum eſt: Omnes homines vult ſalvos fieri, ut intelligantur omnes Prædeſtinati, quia omne genus hominum in eis eſt; ſicuti dictum eſt Pharisæis: Decimatis omne olus; ubi non eſt intelligendum, niſi omne quod habebant: neque enim omne olus, quod erat in orbe terrarum decimabant: ſecundum iſtum locutionis modum dictum eſt: Sicut & ego omnibus per omnia placeo*.

Tertiò dicunt Deum velle omnium

um ſalutem, quatenus facit, ut nos omnium ſalutem velimus, & optemus; dum enim hoc deſiderium nobis non ſolùm præcipit, ſed etiam inſpirat, videtur ipſe etiam in idem conſpirare. Quod etiam docuit Auguſtinus lib. de correpr. & grat. cap. 15. dicens: *Poteſt ſic intelligi, quod omnes homines Deus vult ſalvos fieri, quoniam nos facit velle: Sicut miſit Spiritum Filii clamantem Abba, Pater; ideſt nos clamare facientem.*

VI. Ex hiſce tribus expoſitionibus laudati textus, ſecundæ potiſſimùm fidit Calvinus, qui lib. 3. Inſtit. cap. 4. in 1. ad Timoth. 2. habet: *Quo nihil aliud profectò ſignificat, quàm Deum nulli hominum ordini viam ſalutis præcluſiſſe*; & infra addit: *Pueriliter hallucinatur, qui hunc Pauli locum Prædeſtinationi opponunt; ſi Deus, inquiunt, indifferenter vult ſalvos fieri, falſum eſt, alios ad ſalutem, alios ad exitium, æterno ejus judicio eſſe prædeſtinatos; Aliquid fortè dicerent, ſi Paulus hic de ſingulis hominum ageret:* Et juxta hanc expoſitionem videtur locutus Auguſtinus ſerm. 22. de diverſ. cap. 5. dicens: *Prorſus nullum genus hominum de ſua vocatione deſperet; pro omnibus paſſus eſt Chriſtus. Veraciter de illo ſcriptum eſt: Qui vult omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.*

VII. Verum ex hiſce expoſitionibus, auctoritate dilucida D. Auguſtini vallatis, non evincitur, quod Deus non velit ſalutem etiam Reproborum modo explicato. Nam primò tres iſtæ expoſitiones juxta mentem Auguſtini ſolùm deſerviunt ad oſtendendum quonam pacto dici poſſit, quod Deus volitione ſimpliciter efficaci velit omnium hominum ſalutem, cum tamen nolit hoc pacto ſalutem Reproborum. Deinde tres iſtæ expoſitiones, prout ab Auguſtino indicantur, ita ſunt veræ, ut tamen non contradicant quartæ illi expoſitioni communiſſimè à Sanctis Patribus, & ab Eccleſia admiſſæ, quod ſcilicet Deus velit omnes, & ſingulos homines ſalvos fieri, volitione non ſimpliciter efficaci, ſed ſolùm efficaci, quantum eſt ex parte ipſius Dei. Immo ipſemet Auguſtinus lib. de corrept. & grat. cap. 14. dicit multis modis exponi poſſe textum Apoſtoli, quin unus alteri contradicat. Et quod etiam in hoc quarto ſenſu accipi poſſit, & debeat, pluribus in locis docet idem Sanctus Doctor, præſertim lib. de Catechizandis rudibus cap. 26. ubi habet: *A quo interitu, hoc eſt pœnis ſempiternis, Deus miſericors volens homines liberare, ſi ſibi non ſint inimici, & non reſiſtant miſericordiæ Creatoris ſui, miſit Unigenitum Filium ſuum.* Quare ex Auguſtino Deus etiam reprobos vult ab interitu liberare, & ad æternam ſalutem perducere, ſi per ipſos non ſtet. Apertiùs idem docuit D. Proſper, agnoſcens Divinam bonitatem in hoc, quod indifferenter velit univerſos ſalvos fieri; quod in Carmine de Ingratis cap. 8. ita deſcribit:

Cum ſine delectu, ſeu lex, ſeu gratia Chriſti
Omnem hominem ſalvare velit, Dominique vocantis
Sic ſit propoſitum, ut nullus non poſſit ad illum
Libertate ſua, proprioque vigore venire,
Sitque ſalus dignis ſalvari ex fonte perenni.

Adhuc apertius diſtinguit D. Proſper lib. 2. de vocat. Gent. cap. 31. inter voluntatem Dei ſimpliciter efficafica-

ficacem, quam Deus habet relatè ad ſalutem electorum, & voluntatem efficacem quantum eſt ex parte ipſius Dei relatè ad ſalutem reproborum, diſtinguendo pariter inter gratiam efficacem, quæ datur electis, & ſufficientem, quæ datur reprobis; hæc enim habet: *Gratiam Dei omnibus hominibus adſuiſſe, providentia quidem pari, & bonitate generali, ſed multimodo opere, diverſaque menſura; Quoniam ſive occultè, ſive manifeſtè ipſe eſt, ut Apoſtolus ait, Salvator omnium hominum, maximè fidelium. Quæ ſententia ſubtiliſſimæ brevitatis, & validiſſimi roboris, ſi tranquillo conſideretur intuitu, totam hanc, de qua agimus, controverſiam dirimit; dicendo enim: Qui eſt Salvator omnium hominum, confirmavit bonitatem Dei ſuper omnes homines eſſe generalem; Adjiciendo autem: Maximè fidelium; oſtendit eſſe partem generis humani, quæ merito fidei divinitus inſpiratæ, ad ſummam, atque æternam ſalutem ſpecialibus beneficiis provehatur.*

VIII. Huic apertiſſimæ catholicæ veritati Semipelagianiſmi notam inurere auſus eſt Janſenius, quaſi verò initium ſalutis noſtræ eſſet quodammodò à nobis deſtitutis auxilio gratiæ: Quod uſqueadeò aberrat à veritate, ut proſcripta fuerit ab Innoc. X. theſis illa quarta Janſenii dicens: *Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omninò hominibus mortuum eſſe.* De qua theſi ita in ſua Bulla Summus Pontifex enunciavit: *Falſam, temerariam, ſcandaloſam, & intellectam eo ſenſu, ut Chriſtus pro ſalute dumtaxat Prædeſtinatorum mortuus ſit, impiam, blaſphemam, contumelioſam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.*

IX. Alia plura in hanc rem dicemus in expoſitione trigeſimæ theſis, quæ ſimiliter habet: *Omnes, quos Deus vult ſalvare per Chriſtum, ſalvantur infallibiliter.* Quoniam autem impræſentiarum dicitur, quod ſi Deus vult animam ſalvare quocumque tempore, quocumque loco indubitabilis effectus ſequatur Dei voluntatem; idcircò præſcindendo ab ea quæſtione inter Theologos valde celebri, Num in omni providentia neceſſaria ſit in Deo prædefinitio noſtrorum actuum honeſtorum, de qua fusè dixi in Curſu Theolog. p. 3. diſp. 2. q. 2., hic ſolum ut appareat diſcrimen inter hanc erroneam theſim, & doctrinam communiſſimam Theologorum, paucis innuo, pro certo haberi à Theologis apud Ruiz de Providentia diſp. 9. ſect. 3. quod Deus in præſenti providentia actus noſtros ſalutares efficaciter prædefiniat, & quidem in particulari, ſub omnibus ſuis circumſtantiis, ut proinde effectus Divinæ voluntatis volentis animam ſalvare ſequatur infallibiliter juxtam ſenſum Catholicum (videlicet citra præjudicium libertatis) pro eo tempore, loco, & aliis adjunctis, ſub quibus actus ſalutares fuerunt prædefiniti. Conſtat quippe ex Scripturis, & Sanctis Patribus, quod Deus de facto omnes actus honeſtos univerſim prædefiniat, ac efficaciter velit efficacia ſimpliciter dicta, & quidem ſub omnibus circumſtantiis ſuis. Disertè D. Proſper hæc habet: *Dubium non eſt, Deum & præſciſſe ſimul, & prædeſtinaſſe, quæ ipſo erant Auctore facienda, vel quæ malis meritis juſto erant judicio retribuenda: Præſciſſe autem, & non prædeſtinaſſe, quæ non ex ipſo erant cauſam operationis habitura.* Iſaiæ enim 45. dicitur: *Sanctus Iſrael Plaſtes ejus;* hoc eſt tamquam figulus præfiniens per decretum efficax,

cax, & abſolutum operationes honeſtas, & non per meram velleitatem, aut per voluntatem conditionatam, quæ communis eſt tam relatè ad electos, quam relatè ad reprobos. Quod autem Deus operationes honeſtas prædefiniat etiam in particulari, & ſub omnibus ſuis circumſtantiis temporis, loci, &c. luculenter exprimitur verbis illis pſal. 32. *Qui finxit ſigillatim corda hominum*, videlicet, ut advertit Auguſtinus, *cogitationes*, *& volitiones*. Et ratio videtur eſſe, quia cum Deus ſit prima cauſa, fons, & origo omnis boni, inde fit, quod bonum quodcumque, & a fortiori operationes honeſtas cauſet per ſe, & ex intentione efficaci cauſandi illas, atque adeò illas prædefiniendo ſub ſuis adjunctis. Si enim capillus non naſcitur citra divinam prædefinitionem, ſeu voluntatem efficacem, cum non poſſit aliter poni effectus neceſſarius; A fortiori idem dicendum de actibus honeſtis, qui ſunt bonum præſtantius. Quod etiam evincitur ex gratitudine, ad quam naturæ inſtinctu inclinamur erga Deum, gratias illi rependendo, non ſolum quia contulit nobis poſſe benè operari, ſed etiam quia contulit ipſam bonam operationem; quæ tamen non eſſet novum beneficium, niſi illam efficaciter prædefiniret, itaut Deo magis, quam nobis aſcribatur.

X. Neque dicas, quod ſi Deus juxta communem hanc ſententiam in præſenti providentia efficaciter prædefinit omnes actus honeſtos ſub ſuis adjunctis temporis, & loci relatè ad eos, quos vult ſalvare, jam admittitur, quod aſſeritur in hac theſi, quam diximus erroneam, videlicet, quod effectus indubitabilis ſequatur voluntatem Dei.

Nam contra eſt, quia theſis non eſt erronea per hoc, quod aſſerat indubitabiliter ſequi actum bonum, & ſalutem efficaciter à Deo volitam, & prædefinitam; ſed eſt erronea tum per hoc, quod implicitè aſſerat Deum nolle ſalutem reproborum efficaciter quantum eſt ex ſe, dum dicit, quod relatè ad eos, quorum ſalutem vult, (quacunque videlicet voluntate) indubitabilis effectus ſequatur; tum per hoc quod velit effectum hunc indubitabilem ſequi non ratione Divinæ volitionis infruſtrabilis immediatè, ſed immediatè ratione gratiæ medicinalis à Deo volitæ, efficacis, & everſivæ libertatis à neceſſitate, ut ex contextu Queſnellianarum theſium fit perſpicuum.

Et ſanè ignorant Janſeniani conciliare infruſtrabilitatem Divinæ volitionis cum libertate actus à Deo efficaciter voliti in ſtatu naturæ lapſæ: Et tamen iſta conciliare debent in ſtatu naturæ integræ, in quo admittunt poſſibilitatem gratiæ purè ſufficientis, necnon gratiæ efficacis non everſivæ libertatis. Catholici omnes ea conciliare tenentur in utroque naturæ ſtatu, quamvis non unam omnes viam teneant ad ea concilianda, ſed unuſquiſque ratiocinatur juxta principia ſuæ Scholæ; ita ut ſolùm ad Scholaſticum inſtitutum ſpectet diſcutere, num hæc, vel illa via ſit expeditior, non verò, an ea ſimpliciter concilianda ſint: Ad eum modum, quo Catholici omnes tenentur conciliare neceſſitatem Divinæ voluntatis cum contingentia decretorum, quæ cum illa identificantur realiter; & ſolùm inter Scholaſticos perveſtigatur, num hoc, vel illo pacto ea in concordiam adducantur. Do-

Digitized by Google

ctores Societatis juxta ſua principia putant concordiam inter infruſtrabilitatem Divinæ volitionis, & libertatem actus efficaciter voliti, ac prædefiniti, facilè explicari beneficio ſcientiæ conditionalium: Sicut enim optimè conciliatur in omnium ſententia infallibilitas Divinæ præſcientiæ cum libertate actus præſciti, ita ut ſit æquè verum, & quod infallibiliter ſit futurum peccatum Antichriſti præſcitum à Deo, & quod tale peccatum liberè ſit ponendum ab Antichriſto, quatenus ſi non eſſet ponendum, ejus præſcientia non fuiſſet ab æterno; ita prorſus docent, quod optimè cōcilietur infruſtrabilitas Divinæ prædefinitionis cum libertate conſenſus prædefiniti, quatenus ſi non eſſet ponendus conſenſus ſub tali auxilio indifferenti, non fuiſſet ab æterno prævisus à Deo per ſcientiam conditionalium ſub illo auxilio, & ſic Deus talem actum liberum non prædefiniſſet. Utrum autem ſcientia iſta conditionalium attingat actus liberos conditionatè futuros in ſeipſis, an verò in decreto abſoluto ex parte actus, conditionato ex parte objecti diſcutiant Scholaſtici. Sufficit nobis, quod ea ſcientia in Deo negari non poſſit.

XI. Ex quibus fit, verũ eſſe, quod indubitabiliter, & neceſſariò ponẽdus ſit conſenſus à Deo prædefinitus, quãvis talis conſenſus non ſit neceſſarius neceſſitate antecedente, ſed ſolùm conſequente; ſicut verum eſt, quod peccatum Antichriſti præſcitum à Deo ſit indubitabiliter, & neceſſariò ponendum, quamvis citrà neceſſitatem antecedentem. Admittit Angelicus, quod peccatum Antichriſti ſuppoſita ejus præſcientia poſſit dici neceſſarium, videlicet neceſſitate dicti, non verò neceſſarium neceſſitate rei, quatenus neceſſariò verum eſt hoc dictum, quod res ſit prout cognoſcitur à Deo, quamvis ea res ſit libera, & non procedens à cauſa determinata ad unum. Et in hoc eodem ſenſu poteſt dici, quod conſenſus à Deo prædefinitus ſit neceſſarius neceſſitate ſolum dicti, non verò rei, quatenus pariter eſt neceſſario verum hoc dictum, quod res ſit, prout præfinitur à Deo, quamvis ea res ſit libera, & non profluens à cauſa ad eam ponendam determinata. Hæc tamen, quæ ad Scholaſticos ſpectant non abs re fuit primoribus labris delibaſſe. De iis, quæ ad Polemicos in hac theſi pertinent, recurret ſermo in theſi vigeſimatertia, necnon in trigeſima, quæ huic eſt affinis. Quæ verò perperam adducuntur à Queſnelli Aſſeclis ad illum excuſandum, perinde quaſi poſſit hæc theſis benignè accipi in ſenſu Catholico, retulimus in calce theſis decimæ.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XII.

DUodecima aſſerens indubitabiliter ſalvari animam, quam Deus vult ſalvam eſſe, adverſatur Catholicæ doctrinæ, & Apoſtolo dicenti, Deum velle omnes homines ſalvos fieri; cum tamen non omnes ſalventur. Stat ergo, quod Deus voluerit animam Judæ v. g. ſalvam eſſe, quin tamen ab ea divina voluntate talis effectus promanarit, non quidem ex defectu gratiæ illi collatæ, qua potuiſſet conſequi ſalutem à Deo volitam, ſed ex culpa propriæ libertatis, quę gratię collatæ coo-

cooperari renuit. Propterea Eccleſ. 5. dicitur: *Ante hominem vita, & mors, bonum, & malum, quod placuerit ei, dabitur illi*: quibus verbis indicatur diſertiſſimè in manu noſtrę voluntatis eſſe & cooperari gratiæ, & conſequi ſalutem ęternam. Aliter deluſoriè 2. Petri 1. hortaremur verbis illis: *Satagite, ut per bona opera certam veſtram vocationem, & electionem faciatis*: Incaſſum enim eſſet noſtra ſedulitas, ſi noſtra electio unicè adſcribenda eſſet voluntati Omnipotentis.

PROPOSITIO XIII.

Quando Deus vult animam ſalvam facere, & eam tangit interiori gratiæ ſuæ manu, nulla voluntas humana ei reſiſtit. *Queſn. Luc. 5. 13. edit. 1693.*

SYNOPSIS.

I. Iterum Queſnellus docet, Gratiæ voluntatem reſiſtere non poſſe.

II. Hujus theſis falſitas hìc demonſtratur ex præcepto Spei. III. Firmitas Spei Theologicæ oritur ex divina Fidelitate, & Miſericordia, quæ infallibiliter collatura eſt omnibus auxilium ſufficiens ad ſalutem; deficeret autem ea firmitas, ſi Reprobis gratia ſufficiens denegaretur. IV. Promiſſiones etiam divinæ eſſent deceptoriæ. V. Timor, qui Spei annectitur, ſolùm eſt, ne nos Gratiæ deſimus, non verò, ne Gratia deſit nobis.

VI. Verum quidem eſt, quod petitio non ſit de iis, quæ ſunt in manu noſtra adæquatè; at bona operatio ita eſt in manu noſtra, ut principaliùs illa ſit Dei, & ideo à Deo petimus bonas operationes. VII. A Deo pariter petimus gratiam, qua poſſimus moraliter operari ſalutariter, quamvis non deſit gratia, qua poſſimus phyſicè. VIII. Ne ad orandum quidem conari teneremur, ſi non poſſemus gratiæ reſiſtere. IX. Poſſumus de bonis operibus in Domino gloriari, quamvis ea à Deo acceperimus.

X. Explicatur in quo ſenſu nemo poſſit reſiſtere voluntati divinæ, cum re vera qui peccat, illi reſiſtat.

I. ILlud intereſt inter hanc, & ſuperiorem theſim, quod in ea indubitabilis effectus ſalutis electorum aſcribatur Deo volenti illam; In hac verò tribuatur immediatè ipſi gratiæ à Deo collatæ iis, quos vult ſalvos facere; In utraque tamen theſi eadem eſt Auctoris calliditas, quam jam deteximus, ſub verbis iſtis ſpeciem quandam pietatis, ac inconcuſſæ veritatis præſeferentibus. Cæterum ſicut Deus poteſt ſalutem reproborum velle, & de facto vult, prout in ſuperiore theſi oſtendimus, non quidem voluntate ſimpliciter efficaci, ſed ſolum efficaci quantum eſt ex parte ſua, ut proinde vero, ac ſincero animo velle poſſit, ac de facto velit ſalutem eorum, qui nunquam illam aſſecuturi ſunt; ità poteſt Deus ad obtinendam eorundem ſalutem conferre gratiam ſufficientem, prout de facto confert, tangendo omnes interiori gratiæ ſuæ manu, quin tamen omnes ab hoc contactu de ſe ſalutari curentur, & ſalvi fiant, eo quod interiori iſti gratiæ reluctentur.

In hac itaque theſi Auctor reponit ſubdolè ſecundam Janſenii propoſitionem, hæreſeos nota inuſtam ab Innoc. X., ubi dicitur: *Interiori gra-*

Digitized by Google

gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur; Cum enim Deus gratiam interiorem conferat homini ex voluntate ſalvandi illum, ſi verum eſt, quod nulla voluntas reſiſtat gratiæ interiori, quando Deus vult animam ſalvare, ut hic Queſnellus docet, verum pariter erit juxta errorem Janſenii, quod interiori gratiæ in natura lapſa nunquam reſiſtatur. Quinimo ſi verum eſt, quod nunquam voluntas gratiæ interiori reſiſtet, verum pariter erit quod gratia interior non ſit ejus indolis, cui poſſit humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare juxta quartam Janſenii theſim, cui pariter nigrum theta præfixit idem Innoc. X. Etenim ſi nunquam gratiæ interiori reſiſtitur, conſequens eſt, quod peccatori, cui præcipitur v. gr. contritio, deſit gratia interior, quando non conteritur; unde non confertur illi gratia, cui poſſit reſiſtere, aut obtemperare; atque adeo nunquam confertur hujus indolis gratia interior. Si enim ea huic peccatori conferretur, de facto illi reſiſteret omittendo contritionem præceptam.

Non pauca diximus adverſus hunc Janſenianum, ac peſtiferum errorem in decima ex hiſce theſibus Queſnellianis, in qua pariter dicebatur, *Gratia eſt operatio manus omnipotentis, quam nihil impedire poteſt, aut retardare*. Quamvis autem Theologica pharetra innumeras Catholicis Doctoribus ſagittas ſubminiſtret ad monſtrum hoc confodiendum, equidem amentatam haſtam illam hic intorqueo, quæ ex Theologica Spe omnibus præcepta robur accipit validiſſimum. Sic itaque ratiocinationem contexo.

II. Non ſolum Electi, ſed etiam Reprobi tenentur ſpe certa, & firmiſſima ſperare à Deo gratiam, ſi ſint in ſtatu peccati, & gloriam, ſi ſint in ſtatu gratiæ: ergo etiam Reprobis confertur gratia ſufficiens ad ſalutem aſſequendam, cui reſiſtere poſſint, & cui de facto reſiſtunt, poſito quod non ſalventur. Antecedens eſt indubitatum; tum quia idcircò infunduntur in juſtificatione ſimul cum gratia habitus ſupernaturales Fidei, Spei, & Charitatis, ut docet Trid. ſeſſ. 6. cap. 6., & idcircò amiſſa per peccatum gratia, habitus infuſi Fidei, & Spei non amittuntur, (niſi peccatum his virtutibus opponatur,) ut poſſimus hujuſmodi actus exercere; & ne fruſtra infundantur, & conſerventur, tenemur aliquando eos exercere; Tum etiam quia Tridentinum diſertè docet ſeſſ. 6. cap. 13. id nobis à Deo præcipi, dicens: *In Dei auxilio firmiſſimam ſpem collocare, & reponere omnes debent*: Aliter ſi ſpes non eſſet omnibus præcepta, ſed ſolis electis, nemo peccaret adverſus præceptum ſpei; cum nemo ſciat ſe eſſe in numero electorum, qui eatenus eo præcepto obligentur: Præterquamquod uniuſcujuſque ſpes eſſet incerta, ac trepida, cum nemo citra revelationem poſſit eſſe de ſua prædeſtinatione ſecurus; unde quilibet ambigere poſſet, an comprehendatur in eorum numero, qui certò, ac firmiſſimè ſperare poſſent nixi auxilio Dei indefectibili; nititur quippe ſpes noſtra fundamento firmiſſimo Divinæ fidelitatis promittentis nobis auxilia ſufficientia ad ſalutem conſequendam; quod docuit Apoſtolus ad Hebræos 10. dicens: *Teneamus ſpei noſtræ confeſſionem indeclinabilem; fidelis enim eſt, qui repromiſit*.

Conſequentia itaque probatur; quia ſpei noſtræ firmitas omninò deficeret,

Digitized by Google

ret, ſi deficere poſſet gratia nobis promiſſa ſufficiens de ſe ad promerendam gloriam, itaut reapſe illam conſequamur, ſi per nos non ſtet, per hoc quod gratiæ reſiſtamus; & conſequenter verum eſt, quod Deus velit reprobos ſalvare, & ſimul tangat illos interiori gratiæ ſuæ manu, & tamen humana eorundem voluntas ei reſiſtat. Hinc D. Thom. in epiſt. 1. ad Cor. 1. ſect. 1. ex fidelitate Divina infert firmitatem noſtræ ſpei, & quod ſperanti non defuturum ſit auxilium ſufficiens, cui tamen nos deficere poſſimus; hæc enim habet: *Non videretur Deus eſſe fidelis, ſi nos vocaret ad ſocietatem Filii, & nobis negaret quantum in ipſo eſt, ea per quæ pervenire ad illum poſſemus; Unde Joſue 1. dicit: Non te deſeram, neque derelinquam.* Quod etiam docuit 2. 2. quæſt. 18. ar. 8. dum inquirit, quomodo poſſit ſpes noſtra eſse certa, & firmiſſima, cum multi poſt actus plurimos ſpei ſupernaturalis beatitudinem non conſequantur? Ad quod reſpondet: *Hoc quod aliqui habentes ſpem deficiant à conſecutione beatitudinis, contingit ex defectu liberi arbitrii ponentis obſtaculum peccati; non autem ex defectu divinæ potentiæ, vel miſericordiæ, cui ſpes nititur; unde hoc non præjudicat ſpei.* Et ſanè ſicut certitudo fidei nititur in auctoritate Dei revelantis, qui nec fallere poteſt, nec falli; ita certitudo noſtræ ſpei nititur in divina fidelitate, ac miſericordia, quæ infallibiliter collatura eſt auxilium promiſsum de ſe ſufficiens ad ponendas operationes ſalutares, itaut de facto eas ponamus, ſi illud non rejectemus; ut proinde incertitudo, quod de facto ſimus gloriam adepturi, non proveniat ex eo, quod ſimus incerti de auxilio ſufficiente nobis conferendo, ſed ſolum quia ſumus incerti, an illi ſimus reſtituri: poteſt proinde humana voluntas reſiſtere interiori auxilio nobis collato ad ſalutem conſequendam, quam Deus vult quantum eſt ex ſe nobis conferre.

III. Confirmatur, quia ſi Deus denegaret reprobis auxilium ſufficiens ad ſalutem obtinendam, quam non obtinent ex eo, quod illi reſiſtant, ſequeretur, quod ſpei ſupernaturalis firmitas, & certitudo omninò deficeret; quia quamvis certiſſimum ſit, Deo non deeſse omnipotentiam ad auxiliandum, & fidelitatem ad exequendum, quod promiſit, necnon miſericordiam, qua inclinetur ad miſerendum; nihilominus ſi reprobis de facto hoc auxilium denegaſset, dicendum eſset, quod non omnibus illud promiſerit, nec velit omnium miſereri; unde incertum eſset, an Deus mihi hoc auxilium eſset collaturus; & ideò ſpes à me elicita de gloria obtinenda, ſi per me non ſteterit, careret certitudine illa ad id requiſita nixa in Dei fidelitate, & miſericordia, quod mihi etiam collaturus ſit auxilium ſufficiens.

IV. Confirmatur ulterius, quia Deus præcipiendo nobis ſpem firmiſſimam nixam ſuis promiſſionibus, & miſerationibus, illuderet, ſi negaret deinde auxilia ſufficientia ad ſalutem obtinendam neceſsaria: ſicut dives illuderet pauperi, ſi ſuis promiſſionibus, ac mellitis verbis erigeret illum ad ſperandum felicem ſtatum, & deinde denegaret quod eſt illi neceſsarium, ut liberetur ex anguſtiis, quibus premitur; eſsent quippe promiſſiones doloſæ, & indignæ viro cordato, & fideli; ut habetur

betur Eccleſ. 53. ubi deſcribuntur divites hujus ſeculi, qui ſuis promiſſionibus, & benignis exhibitionibus inducunt pauperes ad ſperandum, & deinde illos decipiunt, & ſubſannant: *Subridens ſpem dabit, narrans tibi bona, & dicet: Quid opus eſt tibi? Et confundet te in cibis ſuis, donec exinaniat te bis, & ter, & in noviſſimo deridebit te.* Nonne ſimilis deceptoriæ huic ſpei eſset ſpes, quam nobis præcipit Deus, & ad quam hortatur, & inducit ſuis promiſſionibus, ſi auxilia ſufficientia denegaret iis, quos prævidet ſalutem non eſse conſecuturos? dum enim Deus peccatores conſolatur, & narrat iiſdem bona, ad quæ deſtinarit, ut erigantur ad ea ſperanda; dum interrogat, quid vobis eſt opus, ut ea adipiſcamini? ſi tamen vellet denegare quod neceſsarium eſt ad ea obtinenda, certè illos deciperet, & in noviſſimo illos derelinquens derideret.

V. Neque dicas, quod ſpei noſtræ theologali timor annectendus ſit ex Apoſtolo dicente ad Philip. 2. *Cum metu, & tremore ſalutem veſtram operamini.* Quid autem timere debemus, niſi quod ſubtrahat nobis Deus auxilium ſuum? ergo non confertur omnibus auxilium ſufficiens, cui voluntas humana poſſit reſiſtere.

Nam contra eſt, quia ex hoc timore nobis neceſsario potius infertur, quod Deus conferat nobis auxilium ſufficiens ad ſalutem, cui poſſimus reluctari; etenim hujuſmodi timor eſt filialis, quo non à Deo, ſed à noſtra voluntate timemus nobis malum culpæ, ratione cujus iram divinam laceſsamus, & ſic à Deo deſeramur; cum enim Deus non deſerat, niſi prius deſeratur, injuriam illi irrogaremus, ſi timeremus, ne ſponte nos deſerat; & rationabiliter, ac ſalutariter timemus, ne nos illum deſeramus, unde & deſeramur ab illo. Timere autem debemus ex D. Bernardo ſerm. 54. in Cant. & cum adeſt gratia, ne non dignè cum illa operemur; & ſubtracta gratia, ne Deum ſentiamus iratum; & poſt recuperatam gratiam, ne denuo amittatur: & ideò dicitur Prov. 28. *Beatus homo, qui ſemper eſt pavidus.* Hæc ſunt verba melliflui Doctoris: *In veritate didici, nihil æquè efficax eſſe ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quam ſi omni tempore coram Deo inveniaris, non altum ſapere, ſed timere: Beatus homo, qui ſemper eſt pavidus: Time ergo, cum arriſerit gratia, time cum abierit, time cum denuo revertetur, & hoc eſt ſemper pavidum eſſe;* Quare cum timor hic non ſit mundanus, & cum affectu ad culpam, ſed filialis, & cum affectu erga Deum, & ejus amicitiam; & dato quod ſit quodammodo ſervilis, quatenus timemus iram divinam, adhuc tamen eſt virtuoſus, & procedens ex auxilio gratiæ, ut dicemus in theſi 62., idcircò ex hoc timore, qui ſpei theologali annectendus eſt, manifeſtè colligitur, quod conferat Deus nobis gratiam ad timendum, cui reſiſtere poſſit humana voluntas, quæ ſi timore prætermiſso in ſuperbiam efferatur, & dicat in abundantia ſua, quod habetur in pſ. 29. *Non movebor in æternum*, in cauſa erit, ut Deus avertat faciem ſuam, & gratiam ſubtrahat.

Ex hoc itaque, quod poſſimus, & teneamur ſperare ſpe certa, ac firmiſſima ſalutem æternam, infertur, quod gratia ſufficiens ad illam obtinendam non ſit nobis citra culpam noſtram ex mero divino beneplacito

Digitized by Google

deſutura ; ex hoc verò, quod cum metu, & tremore debeamus ſalutem noſtram operari, infertur, quod poſſimus gratiæ illi à Deo ſummè fideli nobis conferendæ contraniti; unde fit, quod poſſit Deus velle animam ſalvare, & eam tangere interiori gratiæ ſuæ manu, & tamen voluntas humana ei reſiſtere. Et ratio à priori eſt, quia gratiæ *conſentire, vel diſſentire propriæ voluntatis eſt*, ut advertit Auguſtinus cap. 34. de ſpir. & lit., aliter non daretur in voluntate libertas indifferentiæ, quæ ad meritum, & demeritum eſt omninò neceſſaria, ut definitum eſt adverſus tertiam Janſenii theſim.

VI. Opponunt Janſeniani primò: Si in manu voluntatis eſſet conſentire gratiæ vocanti, vel diſſentire, unde poſſet homo gratiæ reſiſtere, ſequeretur, quod fruſtra peteremus à Deo conſenſum ſalutarem, & victoriam tentationum; ſiquidem ex Auguſt. lib. de natura, & gratia cap. 18. *Quid ſtultius, quàm orare ut facias, quod eſt in tua poteſtate?* conſentire autem gratiæ eſſet in noſtra poteſtate; ergo fruſtra hujuſmodi conſenſum peteremus à Deo.

Opponunt ſecundò, quia ex Apoſtolo ad Philip. 2. *Deus eſt, qui operatur in nobis velle, & perficere in bona voluntate*; ergo ſi conſenſum noſtrum operatur in nobis gratia divina, non poteſt dici, quod conſenſus ſit in manu voluntatis, & quod poſſimus gratiæ diſſentire, ac obluctari.

Opponunt tertiò id, quod dicitur Eſtheris 13. *In ditione tua cuncta ſunt poſita, & non eſt qui poſſit reſiſtere voluntati tuæ, ſi decreveris ſalvare Iſrael: Dominus omnium es, nec eſt, qui reſiſtat Majeſtati tuæ:* Quo quid luculentius dici poteſt ad comprobandum aſſertum hujus theſis, vid. quod quando Deus vult animam ſalvam facere, tangendo illam ſua interioris gratiæ manu, nulla voluntas humana ei reſiſtit? Præſertim quia Auguſtinus lib. de corrept. & grat. cap. 14. penè iiſdem verbis hujus theſis uſus eſt, dicens: *Deo volenti ſalvum facere, nullum hominum reſiſtit arbitrium.*

Ad primum tamen fit ſatis primò, quod argumentum æquè militet in natura lapſa, ac in ſtatu naturæ integræ, quando in ſententia Janſenianorum erat in manu voluntatis Angelorum, & Protoparentum conſentire, vel diſſentire gratiæ, ſeu adjutorio, ſine quo non; & tamen etiam tunc tenebantur illi petere à Deo victoriam tentationum, & bonam ipſam operationem præceptam. Deinde directè dicimus, quod habens a Deo gratiam ſufficientem, qua poſſit vincere tentationes, & ſalutariter operari, unum recipit beneficium, & quidem valdè ingens; qui verò habet a Deo gratiam adjuvantem, ſeu auxilium prævіſum efficax, per quod Deus vult efficaciter, & prædefinit ipſam liberam operationem ſalutarem, novum recipit à Deo beneficium, & hoc eſt illud, quod noſtris orationibus petimus à Deo, cui, ut aliàs diximus, principalius tribuitur noſtra bona operatio, quam nobis, juxta illud Apoſtoli; *Non ego, ſed gratia Dei mecum*; *Non eſt volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei*. Quod tamen non accidit in humanis; ſi enim dives dat pauperi poteſtatem accipiendi pecuniam, non petit ab illo, quod det etiam ipſam pecuniæ acceptionem, quia hæc unicè dependet à paupere, nullatenus a divite.

VII.

Digitized by Google

VII. Adde ulterius, quod licet non deſit nobis gratia ſufficiens, cui poſſimus phyſicè conſentire, vel diſſentire, deeſt tamen ſæpè in pęnam culparum pręteritarum gratia, qua poſſimus etiam moraliter conſentire; cum ſæpè ex concupiſcentia effręni inſurgat impoſſibilitas moralis ad conſentiendum; & ideò hanc etiam uberem gratiam, qua expugnetur moralis iſta impoſſibilitas, petere debemus à Deo, & quidem inſtanter, ac ſine intermiſſione, ut loquitur Apoſtolus, & hujuſmodi orationem eſſe perneceſſariam docuit ipſe Chriſtus Dominus Lucæ 18. dicens: *Oportet ſemper orare, & non deficere*; etenim vi orationis de facili expugnatur moralis impoſſibilitas implendi legem, quod innuit Trid. ſeſſ. 6. cap. 11. dicens: *Deus impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet, & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis, & adjuvat ut poſſis*; & ideò ſtatim ſubdit: *Cujus mandata gravia non ſunt, cujus jugum ſuave eſt, & onus leve*. Ad orandum tamen non facilè quis patitur impoſſibilitatem moralem, cum Divina gratia ſemper in promptu ſit, qua ad orandum excitemur, noſtra ipſa miſeria, & ægritudine ad id extimulante magis, quam miſeria, aut ægritudo corporalis extimulet homines ad implorandam opem à divite, aut ab Archiatro; niſi fortè ad eam cæcitatem quis devenerit, ut miſeriam ſuam non videat, juxtà illud Apoc. 3. *Dicis quod dives ſum, & locupletatus, & nullius egeo; & neſcis, quia tu es miſer, & miſerabilis, & pauper, & cæcus, & nudus*. De hoc enim aptè dici poterit: *Nihil miſerius miſero non miſerante ſeipſum*; ut proinde ſolum expectare poſſit opem à Divina clementia, illam implorans, non ſuis orationibus, ſed ſuis miſeriis; juxtà illud Pſalmi 41. *Abyſſus abyſſum invocat*; quod Sancti Patres ità exponunt: Abyſſus miſeriarum invocat Abyſſum miſericordiarum.

VIII. Addo demum, quod vel Janſeniani contendunt eſſe in manu voluntatis conſentire, vel non conſentire gratiæ invitanti ad orandum, vel non; ſi primum, jam admittunt, quod poſſit voluntas reſiſtere gratię; Et ſic poterit reſiſtere gratiæ invitanti directè ad legis obſervantiam, & ad victoriam tentationum. Si ſecundum, ergo ne ad orandum quidem tenemur conari, cum pariter gratia efficax ad orandum conferatur à Deo ſolis electis; & ita recurrit, quod fruſtrà Chriſtus D. & præcepiſſet orationem, & docuiſſet nos orandi modum, cum ille ſolùm oret, & quidem neceſſariò neceſſitate antecedente, cui Deus confert gratiam efficacem ad orandum, & is, cui hæc deficit, orare non poteſt. Ecce barathrum, quo perducit hæreſis Janſeniana.

IX. Ad ſecundum jam diximus quomodo noſtra cooperatio Divino auxilio ſit novum Dei beneficium diſtinctum à collatione gratiæ ſufficientis, & quod noſtra bona operatio magis tribuatur Deo conferenti vires ad illam, & ſimul illam prædefinienti per collationem auxilii prævisi efficacis, quàm noſtræ voluntati determinanti ſe ad illam ponendam, ut fuſius oſtendimus in theſi tertia, & decima. Hinc dicitur *Deus operari in nobis velle, & perficere in bona voluntate*. Quoniam autem bona operatio principaliùs eſt Dei, & ipſi aſcribenda, ac ipſi accepta referenda eſt, ideò ſimpliciter,

Digitized by Google

ter, & abſolutè de ea gloriari non poſſumus, dicente Apoſtolo: *Quid habes, quod non accepiſti? aut quid gloriaris, quaſi non acceperis?* Verum quia ad hanc eandem bonam operationem liberè cooperatur voluntas (licèt ex ſpeciali Dei beneficio) idcircò poſſumus aliquatenus de ea gloriari, non quidem præſumptuosè, quaſi verò ex noſtris viribus cooperati ſimus gratiæ, ſed modeſtè, humiliter, & in Domino, quod idem Apoſtolus monet 1. ad Cor. 1. *Qui gloriatur, in Domino glorietur*, quatenus hæc ipſa libera voluntatis determinatio novum Dei donum eſt. Et in hoc ſenſu Apoſtolus 1. ad Cor. 4. dixit: *Si voluero gloriari, non ero inſipiens*: Etenim, ut habetur ad Rom. 2. *Gloria, & honor, & pax omni operanti bonum*.

X. Utrum autem gratia efficax ſit efficax ab intrinſeco, quia trahit ineluctabiliter conſenſum liberum, aut quia per ipſum conſenſum liberum conſtituitur, diſcutiant Scholaſtici. Illud inconcuſſum eſſe debet apud Polemicos, Gratiam efficacem non eſſe everſivam libertatis ad diſſentiendum; nec voluntatem peccare, ſi deſtituta auxilio efficaci careat libertate ad conſentiendum, conſtituta per gratiam ſufficientem ad ponendum conſenſum præceptum; quod disertè docuit Auguſtinus lib. 3. de libero arbitrio, ubi poſtquam fusè in hanc rem diſſeruiſſet, paucis omnia complectitur dicendo: *Sed laborioſum eſt omnia mandare memoriæ, hoc breviſſimum tene: Quęcunque iſta cauſa eſt voluntatis, ſi non poteſt ei reſiſti, ſine peccato ei ceditur.*

XI. Ad ultimum. In theſi antecedenti, & in decima jam explicavimus quomodo utrumque ſit verum, & quod non ſit, qui poſſit reſiſtere voluntati Divinæ, (quę ſcilicet aliquid velit, ſive neceſſarium, ſive liberum abſolutè, & efficaciter efficacia ſimpliciter dicta) & quod poſſit voluntas humana reſiſtere tum gratiæ Divinæ, tum voluntati ipſius Dei aliquid ſuadentis, vel pręcipientis, & volentis illud efficaciter efficacia ſolùm quantum eſt ex parte ſua. Aliter quomodo diceretur Act. 7. *Vos ſemper Spiritui Sancto reſiſtitis?* Quomodo Chriſtus Dominus Matth. 13. Judæos exprobraret verbis illis: *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti?* Cæterum creaturæ non liberæ nullatenus Deo reſiſtere valent, & ideò Deus *Omnia quæcunque voluit fecit in cælo, & in terra. Ipſe dixit, & facta ſunt*; Creaturæ verò liberæ ita poſſunt divinis mandatis reſiſtere, ut tamen competat Deo *omnipotentiſſima poteſtas inclinandorum, quò libet, cordium*, ut loquitur Auguſtinus, ita ut poſſit ineluctabiliter ab eis obtinere conſenſum, non ſolùm neceſſarium, prædeterminando ad illum, ſed etiam liberum, conferendo ſcilicet auxilium pręviſum efficax, cum non deſint in ærario omnipotentię infinita auxilia, ſub quibus pręvideatur creatura liberè conſenſura; adeout communiſſimè doceāt, repugnare creaturam inemollibilem, ſeu quę pręvideatur omnibus auxiliis diſſenſura, unde emolliri non poſſit, obtinendo ab illa liberum conſenſum; Quicquid ſit an pariter repugnet creatura inobdurabilis, quę ſcilicet omnibus auxiliis gratię pręvideatur conſenſura, unde obdurari non poſſit, permittendo ejus liberum diſſenſum. Denique quod verba hujus theſis neque

que

que ſecundum ſe, neque ex adjunctis poſſint in ſenſu Catholico accipi, oſtendimus in calce theſis decimæ. Contra verò quod verba laudata Auguſtini dicentis: *Deo volenti ſalvum facere, nullum hominum reſiſtit arbitrium*, ſumi debeant in ſenſu Catholico, conſtat, tum quia paſſim Auguſtinus docet homines Spiritui Sancto, ſeu gratię interiori reſiſtere; tum ex ipſo contextu, quia in tantum eo loco aſſerit nullum humanum arbitrium reſiſtere voluntati divinæ volenti ſalvum facere, quia ibidem docet, *Deum habere humanorum cordium, quò placet, inclinandorum omnipotentiſſimam poteſtatem;* propterea nemo illi reſiſtit, quando vult alicujus conſenſum liberum, non ſolum efficaciter quantum ad ſe ſpectat (in quo ſenſu vult etiam ſalutem Reproborum) ſed efficaciter efficacia ſimpliciter dicta.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XIII.

DEcimatertia Janſenizat, dum docet hominem, quem Deus vult ſalvare, nunquam reſiſtere gratiæ interiori ad ſalutem liberè promerendam collatę: Omnes ſiquidem reprobos Deus vult ſalvos eſſe, omnibus gratiam confert, cui ſi cooperarentur, ſalutem profectò ſibi compararent; illam tamen non aſſequuntur, quia culpabiliter vocationi gratiæ non reſpondent; atque adeo omnium reproborum voluntas gratię interiori reſiſtit, quamvis Deus velit illos ſalvos fieri: vult enim Deus eorum ſalutem voluntate ſolum efficaci quantum eſt ex ſe, itaut per ipſum non ſtet, quominus illam aſſequantur; cum quo benè ſtat, quod eorum voluntas voluntati huic divinæ reſiſtat; ſicut ſuo modo divinæ voluntati repugnat, qui divinis mandatis non obtemperat. Hinc Actor. 7. dicitur: *Vos ſemper Spiritui Sancto reſiſtitis*; & à Concilio Senonenſi in decreto 15. fidei definitur: *Non eſſe tale Dei trahentis auxilium, cui reſiſti non poſſit*, ut deliravit in quarta ex ſuis proſcriptis theſibus Janſenius. Ubi notandum, quod Queſnellus tam in hac, quam in decima theſi (ubi pariter dicit, non poſſe hominem gratiæ reſiſtere) diſertè loquatur de gratia interiori juxta hæreſim Janſenianam: Propterea quando in aliis locis videtur docere, quod voluntas gratiis reſiſtat, vel ibi loquitur de gratiis exterioribus, quarum mentionem facit in theſi quinta; vel loquitur de illuſtrationibus, ac piis deſideriis, quæ ſolum deſerviunt ad aberrandum, & ad ſe præcipitandum (ut habet in theſi 39.) non verò de iis, quæ ſufficientiam dent ad operandum ſalutariter.

Ad excuſandum Queſnellum ejus Aſſeclæ dicunt, eum admiſiſſe gratiam interiorem, cui voluntas reſiſtat, cum non ſemel doceat, homines reſiſtere illuſtrationibus, ac piis deſideriis, quæ non ſunt gratia exterior, ſed interior; unde non eſt notandus, quod ſecundæ, & quartæ ex proſcriptis Janſenii theſibus ſubſcripſerit.

Sed perperam id effingunt. Primò enim nuſquam Queſnellus diſertè docuit, hominem gratiæ interiori reſiſtere, paſſim verò diſertè docet, quod gratiæ interiori reſiſtere non poſſit; ut in hac, & multis aliis ſubſequentibus theſibus: unde ubi loquitur de illuſtrationibus, & piis deſideriis, qui-

bus voluntas reſiſtit, non eſt intelligendus de illuſtrationibus ſupernis, quæ ſunt gratia interior, ſed de illuſtratione, & propenſione naturali, quæ in ſententia Queſnelli paſſim præfocatur a cupiditate victrici everſiva libertatis. Deinde ſi voluiſſet ab hæreſi Janſeniana recedere, debuiſſet aliquãdo diſertis verbis explicare, quod voluntas poſſit interiori gratiæ contraniti; aliter præſumitur, quod ſemper loquatur in ſenſu Janſeniano, quem præſeferunt verba, dum docet in plurimis theſibus, nullam voluntatem gratiæ interiori reſiſtere, ut explicabimus in Anacephalæoſi theſis 51. Denique ſi illuſtrationes, & inſpirationes, quibus voluntas dicitur à Queſnello reſiſtere, eſſent gratia interior; vel hæc gratia eſſet ſufficiens ad ponendam operationem ſalutarem præceptam, vel non: Si ſufficeret, jam rueret tota machina Queſnelliana, necnon Idea gratiæ interioris, quam in theſibus ſequentibus vult eſſe, quod *Deus imperet, & omnia fiant;* ac proinde in peccatore, qui non convertitur, daretur gratia, qua poſſet converti, quod in his theſibus non admittitur, & omnes Janſeniani mordicus negant, ac pernegant. Sin autem ea gratia interior, cui voluntas reſiſtit, dicatur eſse adeo debilis, ut non ſit ſufficiens ad ponendam operationem ſalutarem, ea non poſset dici gratia, ſed eſset ingens maleficium, à quo rationabiliter peteremus liberari: Etenim ea ſolum daretur ad noſtram condemnationem, non ad ſalutem; quippe quæ ſolùm deſerviret ad aberrandum, ad ſe præcipitandum, ad ſe vulnerandum, ut dicitur in theſi 39., atque adeo ſolum deſerviret ad purum, ac æternum animæ detrimentum. Ad eum modum quo, ſi Sacerdoti detur lumen exiguum, quod non eſset ſufficiens ad Breviarium illuminandum, ita ut poſſet legere Horas Canonicas, & ob omiſſionem Horarum ille deberet damnari, certe tale lumen non daretur ad hoc ut poſset legere Horas, & ſic evadere gehennam, ſed daretur ad hoc ut poſset illi exprobrari, quod accepto lumine Horas non legerit, & ſic poſset in gehennam detrudi; Propterea parvum illud lumen non eſset gratia & beneficium, ſed ingens maleficium: Ita prorſus in caſu noſtro. Quare nequit Queſnellus à Janſenianiſmo excuſari.

PROPOSITIO XIV.

Quantumcunque remotus à ſalute ſit peccator obſtinatus, quando Jeſus ſe videndum exhibet lumine ſalutari ſuæ gratiæ, oportet, ut ſe dedat, accurrat, ſeſe humiliet, & adoret Salvatorem ſuum. *Queſn. Marc.* 5. 7. *edit.* 1693.

SYNOPSIS.

I. Per verbum, Oportet, indicat Queſnellus dari de hoc neceſſitatem phyſicam, non moralem.

II. Conſtat id à veritate abhorrere exemplo Judæ. III. Necnon ex ratione conjugii ſpiritualis inter Chriſtum, & animam juſtam, quod ex parte Sponſæ dirimi poteſt. IV. Sicut non eſt neceſſe, quod Chriſti Sponſa à ſuo Sponſo non recedat; ità nec eſt neceſſe, quod Sponſa, per peccatum adultera, illuſtrata lumine gratiæ ad illum revertatur. V. Ex hoc,

quod

Digitized by Google

quod multi ſint vocati, pauci verò Electi, infertur, quod non pauci irradiati ſuperno lumine gratiæ, non ſtatim ſe dedant Salvatori ſuo.

I. ITerum, iterumque Auctor in eodem luto, ac fæce volutatur, contendens in hac theſi, oportere, ut Peccator obſtinatus ſuperno lumine gratiæ illuſtratus ad pedes Redemptoris ſe proſternat, illumque humiliatus adoret; exclamando vocibus Apoſtoli Thomæ: *Dominus meus, & Deus meus.* Si Janſenii diſcipuli per verbum illud *oportere* ſolum denotare vellent, quod aliquando gratia extraordinaria (qualis data fuit v. g. Apoſtolo Paulo, & Mariæ Magdalenæ) moraliter neceſſitet peccatorem ad reſipiſcendum, etiamſi valde remotus ſit à ſalute, & obſtinatus, nemo eſt, qui refragetur. At per verbum illud *oportere* Janſeniani, ſolam libertatem à coactione admittentes, quæ conferat ad meritum, & demeritum, indicant neceſſitatem gratiæ phyſicam, prout apertè illam admittebat Calvinus eorum Anteſignanus; & idcircò theſis hæc longè aberrat à Catholica veritate, quæ ad meritum, ac demeritum libertatem à neceſſitate requirit. Quod autem in hoc ſenſu loquatur Queſnellus ex eo patet, quia docet, peccatorem quantuncunque remotum à ſalute & obduratum, citra ullam gratiam extraordinariam, ſi ſolum ſeſe conſpiciendum exhibeat Chriſtus D. lumine ſuæ gratiæ, oportere, ut ſe dedat, illumque adoret; cum autem ex quacunque gratia neceſſitas moralis ad conſentiendum non detur, ſequitur quod ad mentem Queſnelli neceſſitas iſta ad conſentiendum per quamcunque gratiam, præſertim in peccatore obdurato, non ſit moralis, ſed phyſica.

II. Et ſanè quis non credat, Judam Superno lumine Divinæ Gratię irradiatum fuiſſe, quando Chriſtus Dominus ſeſe obtulit non videndum dumtaxat, verum etiam oſculandum, benigniſſimè illum nuncupando Amicum, ac dicendo, *Amice ad quid veniſti?* Quanam ſalutaris gratiæ luce non perſuſum exiſtimabimus, quando ad ſuos pedes provolutum conſpexit Dominum, qui eum ab omni labe mundaret? Nihilominus in ſua fixus perfidia, nec ſe dedidit gratię, nec ſeſe humiliavit, nec adoravit Salvatorem ſuum; ſed triginta argenteis venditum tradidit illum ſuis hoſtibus crucifigendum; Uſqueadeò verum eſt, quod liberè peccator gratiæ conſentiat, utut intenſæ, & ſpeciali affectu collatæ.

III. Hoc fert ipſa ratio ſpiritualis conjugii inter Deum, & Animam juſtam initi, quod ſacræ literę commemorant, præſertim Apoſtolus 2. ad Cor. 11. *Deſpondi vos uni viro virginem caſtam exhibere Chriſto*, quod ſonat, Deſpondi exhibere vos Chriſto, velut virginem caſtam uni viro; Sicut autem conjugium fert vinculum perpetuum, & indiſſolubile juxta illud Matth. 19. *Quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet*, ita deſponſatio tam Animæ, quàm Eccleſiæ cum Chriſto Domino fert vinculum ex parte ipſius Dei indiſſolubile, ut habetur Oſeæ 2. *Sponſabo te mihi in ſempiternum, & ſponſabo te mihi in juſtitia, & in miſericordia, & in miſerationibus.* Quare ex parte Dei fides iſtius conjugii promittitur ſempiterna, nec unquam violatur, aut dirimitur dando libellum repudii, niſi quando repudii cauſa datur ab ipſa Sponſa, quæ cœleſtem Amatorem aſpernans,

Digitized by Google

nans alteri deceptori potius, quàm amatori, tanquam adultera adhęret: de quo conqueritur Jeremias, dicens: *Quomodo ſi contemnat mulier amatorem ſuum, ſic contempſit me domus Iſrael, dicit Dominus*. Anima itaque juſta peccando, amatorem ſuum deſerit, & contemnit, quin unquam hic ab amore deficiat, niſi prius illa deſciſcat. At deficeret Chriſtus Sponſus ab amore ſuæ Sponſæ, & repudium ipſe inchoaret, ſi nullis Sponſæ culpis ad iram provocatus illam deſereret, denegando auxilium gratiæ ſufficiens ad ſuam legem ſervandam neceſſarium: Propterea inficiari nemo poteſt, quod animæ nunquam deſit gratia ſufficiens ad ſervandam fidem conjugii cum Chriſto initi, atque adeò ad non peccandum; cum hoc ferat amor proprius Sponſi, qui non cohæret cum ſubtractione talis auxilii. Ex quibus fit, quod poſſit juſtus conjugii, ac neceſſitudinis vinculis Deo aſtrictus, & multò magis peccator iiſdem ſolutus, ſi ſuperno lumine gratiæ illuſtretur, citra ullam neceſſitatem Deum diligere, ita ut per ipſum ſtare poſſit, quin ſe dedat amoribus Redemptoris, accurrat, ac ſeſe illi humiliet.

IV. Confirmatur ex iis, quæ habentur Jerem.3. *Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, tamen revertere ad me, dicit Dominus, & ego ſuſcipiam te; Frons meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere, ergo ſaltem amodo voca me*. Deus itaque tantam beneficentiam oſtendit erga eos, quos de facto odit, benigniſſimè revocando ad ſe, & dando vires ſufficientes, ut revertantur; quomodo itaque poterit ſponſæ, quam de facto diligit, vires ſufficientes denegare, ne diſcedat à ſe, quærendo alium amatorem? Quod ſi vires ſufficientes præbet, & tamen ſæpe deſeritur à ſponſis, & amicis ſuis, manifeſtè deducitur pręſentis theſis falſitas, quod ſcilicet oporteat ut illuſtratus ſuperno lumine peccator revertatur ad Redemptorem ſuum, quando nec eſt neceſſe quod Chriſti ſponſa lumine gratiæ irradiata à ſuo Sponſo non recedat.

V. Confirmatur iterum, quia ut habetur Matth. 2. *Multi ſunt vocati, pauci verò electi*; Nunc ſic; Vel vocati ad pœnitentiam illuſtrantur lumine gratiæ, ita ut habeant ſufficientes vires ad reſipiſcendum, vel non; ſi non illuſtrantur, & carent gratia ſufficienti, fruſtra vocantur; non ſecus ac fruſtra invitatur ad volandum homo alis deſtitutus. Quod ſi illuſtrantur à Spiritu Sancto, & tamen pauci divinis vocationibus reſpondent, ſequitur non oportere, ſed liberum eſſe peccatori, præſertim obſtinato, quod ſtatim ac lumine ſuperno, ac ſalutari gratiæ videt Salvatorem ſuum expanſis ulnis illum expectantem, & ad ſe vocantem, illi ſe dedat, accurrat, ſe humiliet, & illum adoret. Alioqui omnes peccatores ſalvarentur, cum omnes ad pœnitentiam invitentur, ac obligentur, & ad viam ſalutis capeſſendam lumine ſuperno gratiæ ſufficientis adducantur; niſi quis delirando velit, quod incaſſum, ac deluſoriè ad pœnitentiam invitentur peccatores, qui in ſuis fæcibus volutantur.

ANA-

Digitized by Google

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XIV.

DEcimaquarta docet, oportere ut Salvatorem ſuum adoret peccator, quantumvis obſtinatus, ſi lumine gratiæ illuſtratus illum conſpiciat. At ſi oportet gratiæ conſentire, nonne evertitur à tali gratia libertas arbitrii? nonne radix meriti, ipſumque meritum corruit? Ita ſanè, ſi velimus à Janſenii erroribus recedere, qui docuit meritum, ac demeritum conſiſtere cum ſola libertate à coactione, quæ verè, & propriè libertas non eſt: Unde Bellarm. lib. 3. de Grat. & lib. arb. dixit: *Libertatem à neceſſitate omninò requiri ad liberum arbitrium; neque ſatis eſſe libertatem à coactione, demonſtrari poteſt ex teſtimonio Scripturæ, ex definitione Eccleſiæ, ex traditione Patrum, ex lumine rationis.*

PROPOSITIO XV.

Quando Deus mandatum ſuum, & ſuam æternam locutionem comitatur unctione ſui Spiritus, & interiori vi gratię ſuę, operatur illa in corde obedientiam, quam petit. *Queſn. Luc. 9. 60. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Theſis hæc Janſeniana contendit deeſſe gratiam ad obediendum in iis, qui non obtemperant mandatis divinis. II. Deus non præcipit impoſſibilia. III. Si verum haberet, quod omnes, quibus interior gratia confertur, divinis mandatis obedirent, & omnes gratia deſtituti non obedirent, nemo deberet eſſe de ſua ſalute ſolicitus. IV. Tyrannidem ſapit præceptum de re impoſſibili. V. Idque etiam in natura lapſa. VI. Inutile, ac Deo indignum eſſet præceptum, ſi executioni mandari non poſſet. VII. Quamvis peccatores gratiam obtinerent ad implenda præcepta, ſi orarent; at ſi non orarent, ſolùm puniri poſſent ob orationem omiſſam, non ob tranſgreſſionem præceptorum. VIII. Quoties Deus in natura lapſa præcipit impoſſibilia moraliter, tunc ex Tridentino petendæ a nobis vires ſunt, ut poſſimus moraliter; non petimus tamen, ut poſſimus phyſicè implere præcepta, quia nunquam Deus nos obligat præceptis ſuis, ſi ea phyſicè implere non poſſumus.

I. UTinam ſemper homo divinis mandatis obtemperaret, quoties æternam Dei præcipientis locutionem comitatur Spiritus Sancti gratia interior ſufficiens ad juſſa exequenda! Cum enim nunquam deſit gratia iſta ſufficiens, (niſi velimus aſſerere, quod Deus præcipiat impoſſibilia, non dando vires, nec gratiam, qua poſſibilia fiant, prout contendebat Janſenius in prima ejus confixa theſi) nunquam deeſſet obedientia debita divinis mandatis. At Auctor in hac theſi inhærens veſtigiis ſui Anteſignani, profligatam illam theſim ſub verbis iſtis hypocritis, & fucoſis pietatem quandam oſtentantibus iterum obtrudit, dum docet, gratiam operari ſemper obedientiam divinorum mandatorum, atque adeo deeſſe gratiam ad obediendum in iis, qui mandatis non obtemperant; Quod ſi deſit

ſit gratia ad obediendum neceſſaria, eo ipſo mandatis divinis voluntas obtemperare non poteſt, unde Deus mandat, ac præcipit ea, quæ præſtari non poſſunt.

II. Nemo tamen adeò hebes, ac ſtupidus, quin videat Deum non pręcipere impoſſibilia, nec impoſſibilem eſse Divinæ legis obſervantiam, prout Lutherus, & Calvinus effutiebant, jure meritò damnati à Trid. ſeſs. 5. can. 18. ubi habetur: *Si quis dixerit, Dei præcepta homini etiam juſtificato, & ſub gratia conſtituto, eſſe ad obſervandum impoſſibilia, anathema ſit*. Quod ſi nunquam deſunt vires gratiæ ad obtemperandum mandatis, quæ ſine gratia, executioni mandari non poſsunt, ut eſt peccatoris reſipiſcentia, manifeſtè infertur theſis hujuſce falſitas, quæ docet, ſemper divinam gratiam operari obedientiam, quam petit: Aliter ſemper peccatores à gratia cœleſti adjuti ad ponendam pœnitentiam præceptam, illam ponerent. Auguſtinus ſerm. 191. de Tempore habet: *Execramur blaſphemiam eorum, qui dicunt impoſſibile aliquid homini à Deo eſſe præceptum, & mandata Dei non à ſingulis, ſed ab omnibus in communi poſſe ſervari*. Et lib. 2. de peccat. merit. & remiſs. *Dubitare non poſſum, nec Deum aliquid impoſſibile homini præcepiſſe, nec Deo ad opitulandum, & adjuvandum quo fiat, quod jubet, impoſſibile aliquid eſſe; ac per hoc poteſt homo, ſi velit, eſſe ſine peccato adjutus à Deo*; & lib. de lib. arb. c. 18.: *Quis peccat in eo, quod nullo modo caveri poteſt?* Hinc proſcripta fuit propoſ. 54. Baji, dicentis: *Definitiva hæc ſententia, Deum homini nihil impoſſibile præcepiſſe, falsò tribuitur Auguſtino, cùm Pelagii ſit*; nec non 67.: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod neceſſariò facit*. Sed quid plura? cum plurima dixerimus hac in re in expoſitione primæ theſis Janſenii; necnon in expoſitione primę theſis ab Alex. VIII. confixæ, quæ habet: *In ſtatu naturæ lapſæ ad peccatum formale, & demeritum ſufficit illa libertas, qua voluntarium, & liberum fuit in cauſa ſua, peccato originali, & libertate Adami peccantis*. Aug. lib. 1. contra duas epiſtolas Pelagii habet: *Quis noſtrum dicat, quod per hominis peccatum perierit liberum arbitrium de humano genere?*

III. Illud dumtaxat recolo, vafrè, & ſubdolis verbis in plurimis hiſce theſibus commendare Queſnellum gratiæ interioris efficaciam, tamquam humanæ infirmitatis ſanativam vi meritorum Chriſti D., ſed fucoſis iſtis verbis contendit, etiam à gratia Chriſti D. libertatem formalem ad meritum, ac demeritum requiſitam eſse à natura lapſa extorrem, eoſque dumtaxat homines ad bonam frugem ſe recipere, quibus Chriſtus D. ſua gratia largitur, & pro quibus in Cruce oravit, reliquos carere bonis operationibus ex defectu dumtaxat divinæ gratiæ, qua deſtitutis vires deficiunt ad benè operandum. Quod ſi hæc omnia verum haberent, nemo eſset, qui de ſua æterna ſalute deberet eſse ſolicitus, nemo qui bonis operibus daret operam; ſiquidem illuſtratus lumine gratiæ non poſset carere ſalutaribus operibus, nec poſset iiſdem ſupernis illuſtrationibus adjutus non conſequi vitam æternam; deſtitutus verò gratia, quantumcumque viribus naturalibus conaretur ad ſalutariter operandum, incaſsum laboraret, cum non valeat natura ſine viribus gratiæ ſalutarem ponere operationem; Propterea doctrina Calvini, Baji, Janſenii, & Queſnelli eo tendit, ut homines

ad

ad liberè vivendum, atque adeo ad perditionem inducat, quamvis ſub cortice pietatis commendet maximoperè gratiam Chriſti medicinalem ac ſalutarem.

IV. Deſcendo nunc ad oſtendendam neceſſitatem gratiæ ſufficientis ex vi mandatorum divinorum, ut appareat, quomodo non ii dumtaxat illuſtrationibus Sancti Spiritus, & vi gratiæ interioris muniantur, qui obedientiam, quam Deus petit, operantur, ſed etiam ii, qui mandatis non obtemperant, & per hoc deſunt gratiæ, & in vacuum illam recipiunt. Præcepta non ſolum obligant eos, qui obediunt, ſed etiam tranſgreſſores, qui proinde contrahunt culpæ, & pęnæ reatum; ergo utriſque confertur ſufficiens gratia, & Spiritus S. illuſtratio, & inſpiratio; aliter qui non obediunt obligarentur ad impoſſibile, quod quamvis à Bajo, & Janſenio tranſmittatur, omnibus tamen, non Catholicis dumtaxat, ſed etiam ratione utentibus, videtur abſonum, & inopinabile; Quis enim uſqueadeò tyrannide imbuitur, ut legem ſubditis imponat, quam implere non poſſunt, & pœnas exigat ob tranſgreſſionem? Quod ſi poſſit quidem lex impleri, ſed nonniſi mediis in ſolius præcipientis poteſtate conſtitutis, & ea media legislator ſuis ſubditis denegaret, nonne hic eſſet iniquorum iniquiſſimus? Quomodo autem hoc ſomniari poteſt de clementiſſimo Numine, quod ſic dilexit homines ſubditos, ac rebelles, ut pro iis Filium ſuum unigenitum daret? Deuteron. 30. dicitur: *Mandatum hoc, quod ego pręcipio tibi hodie, non ſupra te eſt, neque procul poſitum, ſed juxta te eſt ſermo valde in ore tuo, & in corde tuo, ut facias illum; Conſidera, quod propoſuerim in conſpectu tuo vitam, & bonum, & è contrario mortem, & malum; elige ergo vitam*; At quomodo eligere poſſemus, ſi gratiæ vires neceſſariæ ad eligendum non exhiberentur? Matth. 11. *Jugum meum ſuave eſt, & onus meum leve*; & 1. Jo. 5. *Mandata illius gravia non ſunt*, quomodo etiam non eſſent gravia, ſi exequutioni mandari non poſſent? Trid. ſeſſ. 5. cap. 11. *Nemo temeraria illa, & à Patribus ſub anathemate prohibita voce uti debet, Dei præcepta homini juſtificato ad obſervandum eſſe impoſſibilia*. Et Auguſt. de nat. & grat. c. 69. *Eo ipſo quo firmiſſimè creditur, Deum juſtum, & bonum impoſſibilia non potuiſſe pręcipere, hinc admonemur, & in facilibus quid agamus, & in difficilibus quid petamus*. Cum autem peccatoribus obduratis, & à ſalute remotis difficilis ſit reſipiſcentia, facile tamen ſit iis orare, ac petere à Deo non ſolum uberem gratiam, ut facilè poſſint reſipiſcere, ſed etiam unctionem Sancti Spiritus, qua de facto reſipiſcant; idcircò ut præceptum revertendi ad Dominum impleant, tenentur media neceſſaria adhibere, videlicet orationem, qua poſtulent gratiam illam à Domino; advertentes, quod ut noſtræ petitiones vim habeant apud Dominum, ipſe etiam Spiritus Sanctus, ut habetur Rom. 8. *adjuvat infirmitatem noſtram; nam quid oremus, ſicut oportet, neſcimus; ſed ipſe Spiritus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*. In eandem ſententiam reliqui SS. PP. conſpirant apud Rip. diſp. 23. n. 118. præſertim Baſilius dicens: *Sine dubio non pręcepiſſet hoc, qui bonus, ac juſtus eſt, niſi etiam facultatem, qua id faceremus, fuiſſet largitus*: & D. Leo: *Juſtè nobis inſtat pręcepto, qui præcurrit auxilio*.

V. Reſpondent Janſeniani, Deum præ-

præcipere non poſſe impoſſibilia in natura integra, quia id ſaperet tyrannidem, non tamen in natura lapſa, quia poteſt in pęnam peccati originalis auxilium cęteroqui debitum ſubtrahere. Sed Scripturæ, Concilia, & Patres adducti luquuntur de præceptis Divinis, quæ de facto dantur in natura lapſa. Quamvis enim ob peccatum originale potuerint homines tanquam filii iræ privari gratia juſtificante naturæ indebita, non poterant tamen novis præceptis onerari, quæ implere non poſſent, & ob eorum violationem pœna æterna puniri; Cum enim iſta nova tranſgreſſio non eſſet culpabilis, non poterat pœnam demereri; ſicut qui Breviarium projicit reddendo ſe impotentem ad Horas pręceptas recitandas, poterit quidem ob Breviarii projectionem à Deo puniri, non tamen ob omiſſionem Horarum pro quando ea non eſt culpabilis, niſi in cauſa; & ſimiliter nec homicidium in ebrietate patratum puniri poteſt a Deo nova pœna præter illam, quam meruit homicida inebriando ſe, & prævidendo periculum homicidii ſecuturi. Aliter Amens a nativitate, ſi poſt ſuſceptum baptiſmum, & gratiam baptiſmalem alium inculpabiliter occideret, & decederet, deberet in infernum detrudi propter tale homicidium, tamquam culpabile in ſua cauſa, nempe in peccato originali, quod reddidit homines amentiæ obnoxios, vi cujus citra libertatem formalem patratum fuit hujuſmodi homicidium. Quis autem id deglutiat?

VI. Adde, quod præcepta Divina eſſent prorſus inutilia, ſi finis illorum, nempe opus præceptum, obtineri non poſſet; non ſecus ac eſſet inutile, ac indignum Deo præceptum impoſitum catenis vincto, ut ambulet, ſi catenæ non ſolvantur, quamvis ob culpas præteritas in vincula fuerit conjectus; & fatuum eſſet præceptum impoſitum homini, ut mortuos exuſcitet, ſi deſit illi gratia miraculorum patrandorum.

VII. Quod ſi reponant Adverſarii præceptum deſervire hominibus, ut orent, & petant gratiam medicinalem efficacem, qua præceptum impleant, juxta illud Tridentini ſeſſ. 6. cap. 11. *Impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet, & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis*: Contra eſt, quia in tali caſu ſi ſolùm urgerentur pręcepto orandi, ut poſſent gratiam ſufficientem conſequi ad alia præcepta ſervanda, ſolùm peccarent, & punirentur ob defectum orationis, quam poſſent ponere, non propter tranſgreſſionem præceptorum, quæ non poſſent implere. Præterquàquod ſi urgentur præcepto orandi, ergo jam habent ſufficientiam ad orandum, & ſic ad obtinendas vires requiſitas ad alia præcepta implenda; atque adeò falſum omninò eſt, quod deſit in natura lapſa auxilium ſufficiens ad legem implendam.

VIII. Neque replicent, quod obduratis, & obcęcatis hæc auxilia deſint; Nam ſi aliquando iſti carent gratia ſufficienti ad implenda præcepta, tunc ſi non adimpleant, nullam certè contrahunt novam culpam diſtinctam ab ea, qua gratiæ ſubtractionem meruerunt; Hinc ſi peccator in pœnam ſuæ culpæ de cœlo tangatur, quin poſſit elicere actum dilectionis Dei præceptum in articulo mortis, non punietur in inferno per hoc, quod hunc actum omiſerit, quem phyſicè ponere non potuit, ſed ſolùm ob culpam, ob quam meruit

ruit de cœlo tangi, & carere auxiliis, quæ Deus aliis non denegat in articulo mortis ad ponendos actus Theologales præceptos; Cęterū quando a Tridentino monemur ad orandum, & petendum, quod non poſſumus, ut præcepta, cæteroqui impoſſibilia, ſervemus, non ſolùm eſt ſermo de impoſſibilitate phyſica, ſed etiam de morali: Poteſt quippe Deus præcipere, quæ ſunt moraliter impoſſibilia, ſed ſemper eſt paratus oranti dare vires, ut facilè ponatur, quod cæteroqui eſſet moraliter impoſſibile; quod Auguſt. lib. de Perfect. juſtorum cap. 3. docuit dicens. *Ut cum ſe non poſſe perſpexerit, medicinam requirat*: Hac de cauſa Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 11., ubi docet, Deum impoſſibilia non jubere, ſed jubendo ſimul monere, ut faciamus quod poſſumus, & quod non poſſumus petamus, quia adjuvat ut poſſimus, ſtatim ſubdit, quod habetur Matth. 11. Mandata ejus gravia non eſſe, ſed ejus jugum eſſe ſuave, ac onus leve, ut denotet, quod licet aliquando jubeat, quæ ſine magna difficultate executioni mandari non poſſunt, unde de ſe ſunt moraliter impoſſibilia, ſi tamen petamus ab eo auxilium, ut facilè obtemperare poſſimus, illud benigniſſimè nobis eſſe conferendum, ut præcepti durities gratia emolliatur, & nullum faceſſat negotium ejus obſervantia. Idque Auguſtinus advertit lib. de perfect. juſtit. n. 21. dicens: *Oret gemitu voluntatis, & impetret donum facilitatis*; necnon Leo ſerm. 5 de Quadrageſ. ubi habet: *Si quid arduum in mandatorum effectibus experitur, non in ſe remaneat, ſed ad jubentem recurrat, qui ideò dat pręceptum, ut excitet deſiderium, & pręſtet auxilium.*

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XV.

DEcimaquinta pariter docet, Deum vi interioris gratiæ operari in humano corde obedientiam illam, quam petit. Ex quo fit, eum, qui non obedit, gratia deſtitui, atque adeo carere viribus requiſitis ad obtemperandum: Quod ſi verum haberet, nullatenus hic peccaret non obtemperando; Etenim ex Auguſtino de lib. arbit. cap. 48. *Quis peccat in eo, quod cavere nullo modo poteſt?* Quid autem abſurdius, quàm citra culpam tranſgredi mandata divina? Niſi quis ſubſcribere velit theſi illi Bajanæ, quæ habet: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod neceſſariò facit.*

PROPOSITIO XVI.

Nullæ ſunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ, quia nihil reſiſtit Omnipotenti. *Queſn. Act. 8. 12. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Gratiæ illecebræ non ſemper neceſſitant moraliter, nedum phyſicè.

II. Aliter aut nunquam, aut raro admodum homines invitamentum gratiæ reſpuerent. III. Parabola invitantis ad cęnam, quam levibus de cauſis invitati recuſarunt, ſymbolum eſt gratię invitantis ad ſalutariter operandum. IV. Janſeniani admittunt in peccatoribus tenuem

quan-

Digitized by Google

quandam gratiam interiorem inſufficientem ad operandum, quippe quæ præfocatur à cupiditate victrici. At quomodo poſſent à Deo exprobrari, ſi deeſſet illis gratia omninò ſufficiens? V. Ex Scripturis, & Tridentino perſpicuum fit, poſſe hominem illecebris gratiæ, ac ipſi omnipotenti ſuo modo reſiſtere; quamvis verum pariter ſit, quod nemo poſſit reſiſtere voluntati divinæ.

I. QUis dubitat illecebras gratiæ uſque adeò poſſe creſcere, ut neceſſitatem moralem inducant ad benè operandum? non ſecus ac illecebræ humanæ cupiditatis uſque adeò ſæpè creſcunt, ut inducant moralem neceſſitatem ad peccandum; quamvis Deus id non permittat, niſi in pœnam culparum præteritarum, quibus circumſcriptis, *Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari ſupra illud, quod poteſtis*, ut habetur 1. ad Cor. 10. Neque enim Deus ſolum non patitur nos tentari ſupra illud, quod phyſicè poſſumus, cum tentatio non cadat niſi relatè ad ea, quæ phyſicè omitti poſſunt, nec requiritur ulla Dei benigna promiſſio, aut fidelitas ad non permittendam tentationem adverſus ea, quæ phyſicè poni non poſſunt; ſed nec patitur nos tentari ab illecebris hujus ſeculi ſupra id, quod moraliter poſſumus, niſi noſmet culpis noſtris ingentes vires tentationibus, ac illecebris ſuperaddamus. Ex hoc autem quod illecebræ gratiæ ſint ſecundum ſe longe præſtantiores, & efficaciores quibuſcumque aliis illecebris, non fit, quod Deus ſemper ac gratiam ſuam donat nobis, ſimul neceſſitatem moralem ad benè operandum imponat, & multò minus neceſſitatem phyſicam, quam Auctor hujus theſis contendit, enunciando, quod nihil omnipotenti reſiſtat.

II. Hujuſce aſſerti falſitas ex eo elucet, quia ſi gratia imponeret neceſſitatem phyſicam ad benè operandum, nullum meritum haberetur in noſtris operationibus, ſicut non habetur meritum, aut demeritum in motibus primo primis; Si verò ſolum imponeret neceſſitatem moralem, ſequeretur, quod aut nunquam, aut rarò admodum homines gratiam invitantem reſpuerent, atque adeò vix eſſet in hominibus peccata reperire; cum tamen ſtultorum, ſeu peccatorum infinitus ſit numerus; ut dicitur Eccleſ. 1.; ergo illecebræ non ſemper neceſſitatem moralem inducunt, & nunquam neceſſitant phyſicè.

III. Ad vivum exprimit gratiæ invitamentum ad benè operandum parabola illa Chriſti Domini Lucæ 14. de homine invitante ad cœnam; ad quam alii ex invitatis alias intexuerunt excuſationes: hic, quod villam emptam eſſet inviſurus, ille quod juga boum quæ emerat, erat probaturus, alius, quod uxorem duxerit; ecce quomodo magnis Cœnæ illecebris levibus de cauſis nuncium omnes remiſerint. Qua de cauſa iratus homo ex vicis, & plateis Civitatis pauperes, ac debiles, cœcos, & claudos introduxit, compellendo etiam illos ad ingreſſum; quod fuit ſymbolum gratiæ compellentis, hoc eſt moraliter neceſſitantis ſuis illecebris pauperes Spiritu, cœcos ad hujus ſæculi vanitates, & ſimiliter debiles, & claudos, qui malunt uno dumtaxat oculo, ac pede in Cœlum ingredi, quam duobus mitti in gehennam.

IV. Janſenius, & Janſenii aſſeclæ ad-

Digitized by Google

admittunt in natura lapſa in iis, qui legem tranſgrediuntur quandam tenuem gratiam interiorem, ſed inſufficientem ad benè operandum, eo quod à cupiditate victrice præfocetur: Hujus tantum gratię illecebris putant poſſe hominem citrà libertatem indifferentię reſiſtere, quoad effectum, quem illa poſſet producere, ſi non prefocaretur à cupiditate, quem tamen nunquam producit, nec Deus vult ut producatur. Quod ſi illecebrę gratię ex Chriſti meritis collatę ad curandam ęgritudinem naturę lapſæ vincant illecebras cupiditatis, eo ipſo voluntas citra libertatem indifferentiæ producit infallibiliter effectum, quem Deus intendit, & vult ut producatur. At Catholici ex oppoſito docent, quod non poſſit homo tranſgredi legem demeritoriè, quin polleat gratia de ſe ſufficiente ad bonam operationem ponendam, & cui poſſit voluntas aut conſentire, aut reſiſtere impediendo effectum, ſeu legis obſervantiam, quam Deus intendit, ac præcipit. Quomodo enim poſſet peccatori Deus exprobrare, quod in vacuum gratiam Dei receperit, quod fuerit lumini rebellis, quod gratiæ defuerit, ſi nullatenus poſſet gratiæ illi conſentire? Sicut enim non poteſt exprobrari ægroto, quod non curetur, ſi careat pharmaco ſufficienti ad illum curandum, & ſolum propinetur illi cibus, qui ſufficeret ad curationem, ubi vis morbi vires talis cibi non præfocaret; nec poteſt exprobrari mancipio, quod non ſe redimat, ſi ſolum detur ei pecunia inſufficiens ad ſe redimendum; nec quiſquam, cui cor ſapiat, exprobrabit compedibus præpedito, quod non fugiat, ſi careat viribus ad effringendas compedes neceſſariis; ita non potuiſſet Chriſtus D. Judæis exprobrare, quod non egerint pęnitentiam, quam Tyrii, & Sidonii egiſſent, ſi tot ſigna, & virtutes vidiſſent, ubi Judæis defuit gratia interior non præfocata à cupiditate victrice ſufficiens ad pœnitentiam agendam, quæ Tyriis, & Sidoniis non defuiſſet; nec poteſt ulli exprobrari quod deſit gratiæ, ſi hæc ſuperata, ac depreſſa à cupiditate ſolùm producit effectum, quem poteſt producere, & Deus vult ut producat, non producit tamen bonam operationem, eo quod illam producere non poſſit, & Deus non vult ut producatur, juxta doctrinam, ſeu potius errores Janſeniſtarum. Negata quippe gratia de ſe ſufficienti nemo peccaret tentationibus ſuccumbendo, ac violando præcepta, cum nemo peccet ex Auguſt. in eo quod vitare non poteſt. Ubi advertis Janſenianos, ut videantur recedere à ſecunda Janſenii proſcripta theſi, in qua dicitur: *Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur*; commentum hoc effinxiſſe, quod ſcilicet omnis gratia ſit efficax, in quantum quælibet habet effectum, quem Deus vult illam habere; non tamen omnis gratia ſit victrix, cui non reſiſtatur, quandoquidem aliqua gratia Deo annuente ſuperatur, ac vincitur à concupiſcentia prævalente, & à carnis delectationibus, unde ex Dei voluntate nequeat actum ſalutarem præceptum, puta contritionem peccatoris, producere, quamvis ſpectata dumtaxat natura, ſeu entitate ſua poſſet illam producere. Sed effugium eſt omninò inane, ac excogitatum ad fucum faciendum rudibus Catholicis, & incautis. Etenim juxta hanc viam voluntas non poſſet gratiæ reſi-

Digitized by Google

ſtere in ſenſu Conciliorum, videlicet cum libertate indifferentiæ ad ponendum, vel non ponendum actum ſalutarem præceptum. Quomodo enim gratiæ voluntas reſiſtit reſiſtentia propriè dicta, ſi neceſſariò determinatur à delectatione carnali, & trahitur ad actum pravum? Quomodo dici poſſet, quod Deus ſit Adjutor, & Auxiliator noſter in bello, in quo jugiter verſamur adverſus carnem, ejuſque deſideria, ſi nullam nobis opem ferret, aut ejus indolis præſtaret auxilium, ut impar eſſet ad carnis deſideria, ac delectationes expugnandas?

V. Conſtat itaque, quod in ſtatu naturæ lapſæ detur gratia ſufficiens, cujus illecebris voluntas reſiſtat, per hoc, quod nolit illi conſentire, prout Deus præcipit: Et juxta hunc ſenſum poteſt humana voluntas ipſi omnipotenti obluctari; quamvis in alio ſenſu (quem in theſi 13. explicavimus) nemo ſit, qui divinæ voluntati reſiſtere poſſit. Hinc Prov.1. dicitur: *Vocavi, & renuiſtis*: & Trid. ſeſſ. 6. cap.6. *Tangente Deo cor hominis* &c. *inſpirationem illam recipiens abjicere poteſt*; quod pariter definivit Concilium Senonenſe anno 1528. in decr. Fidei 15. dicens: *Non eſt hujuſmodi trahentis Dei auxilium, cui reſiſti non poſſit*. Quod confirmatur ex eo, quod Trid. ſeſſ.6. cap.11. docet ex Auguſt. de nat. & grat. c.26. dicens: *Deus ſua gratia ſemel juſtificatos non deſerit, niſi ab eis priùs deſeratur*; non poteſt autem aliter homo Deum deſerere, quam divinæ gratiæ obluctando: Quare poteſt voluntas humana illecebras gratiæ omnipotentis Dei reſpuere; ſicut etiam poteſt illas liberè amplecti, conſentiendo gratiæ, ac obtemperando Omnipotenti.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XVI.

DEcimaſexta negat, illecebras gratiæ ſuperari poſſe à quibuſcunque aliis illecebris, puta concupiſcentiæ, docens id oriri ex eo, quod nihil poſſit reſiſtere Omnipotenti. Falſum tamen eſt Primò, quod in eo, qui moraliter ad peccandum neceſſitatur, non ſint vividiores illecebræ, quas habet à concupiſcentia, quam ſint illecebræ, quas habet à gratia, à qua vires habet requiſitas ad reſiſtendum illecebris concupiſcentiæ: (ſi enim ea gratia careret, ſuccumbendo illecebris concupiſcentiæ, proculdubio non peccaret) Quis enim ignoret, ſæpe nos magis allici à delectabili, quàm ab honeſto? Falſum pariter eſt, quod homo gratiæ, ac ipſi omnipotenti Deo nunquam reſiſtat; cum non aliter poſſit homo peccare, quàm reſiſtendo gratiæ, qua fit potens, & allicitur ad non peccandum, ac reſiſtendo omnipotenti voluntati Divinæ, omittendo, quæ Deus vult, ac præcipit, & ponendo, quæ Deus non vult, ac prohibet.

PRO-

Digitized by Google

PROPOSITIO XVII.

Gratia eſt vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad Jeſum-Chriſtum; Quicunque ad eum non venit, poſtquam audivit vocem exteriorem Filii, nullatenus eſt doctus à Patre. *Queſn. Jo: 6. 45. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Queſnellus ex Calvino negat eſſe doctum à Patre, ſeu præditum gratia ſufficienti ad ſalutem, qui non didicit, nec venit ad Chriſtum per operationes ſalutares.

II. Verum quidem eſt, quod omnis, qui didicit, & venit ad Chriſtum, ſit doctus à Patre; at non è converſo; plures quippe illuſtrantur lumine ſuperno, & audiunt doctrinam Patris, quin tamen diſcant, & veniant ad Chriſtum. III. Erroneè dicitur, quod qui non diſcit, nec venit ad Chriſtum, nullatenus à Patre edoceatur, & illuſtretur. IV. Ex Tridentino, qui inſpirationem, ſeu doctrinam Patris recipiunt, poſſunt illam abjicere per diſſenſum, & ſic non diſcere. V. Deluſoriè Chriſtus Dominus invitaret omnes, ut veniant ad ſe, ſi denegaret illis illuſtrationem præbentem vires, qua venire poſſent.

I. ITem in hac theſi diſertè docet Auctor deeſſe peccantibus Gratiam interiorem ſufficientem ad non peccandum, cum dicat nullatenus eſſe doctum à Patre, qui ad Filium non vadit, poſtquam ejus exteriorem vocem invitantem audivit. Videtur theſis hæc niti verbis Chriſti dicentis Jo. 6. *Omnis qui audivit à Patre, & didicit, venit ad me.* Ex quibus videtur inferri, quod qui non venit, non didicerit, atque adeò non ſit doctus à Patre. Quod videtur etiam innuere ipſe Auguſtinus lib. de prædeſt. Sanct. cap. 8. ubi, *Quid eſt*, inquit, *Omnis, qui audivit à Patre, & didicit, venit ad me, niſi, Nullus eſt, qui audiat, & diſcat à Patre, & non veniat ad me? Abſit, ut quiſque non veniat, qui à Patre audivit, & didicit.* Quibus Auguſtini verbis inaniter nixus Calvinus, ut gratiam ſufficientem à Tridentino aſſertam expugnaret in Antid. ſeſſ. 6. Conc. Trident. cap. 4. dixit, *Apertè repugnat, quod hic pronunciant Tridentini Patres, cum illa ſententia, Quiſquis audivit à Patre, & didicit, venit ad me. Nam ut prudenter advertit Auguſtinus, inde ſequitur nullum à Deo audire, & diſcere, quin ſimul in Chriſtum credat; motumque Spiritus Sancti ſic eſſe efficacem, ut fidem ſemper gignat: Conſtituere autem hoc in hominis optione, ut Dei inſpirationi, ſi velit, auſcultet, hoc nullo modo conciliari poteſt.*

II. Verùm quod nec verba Chriſti D., nec Auctoritas Auguſtini faveat huic theſi, expungenti gratiam purè ſufficientem, ex eo manifeſtè colligitur, quod Calvinus teſtatur, videlicet ſententiam hanc repugnare doctrinæ Synodi Tridentinæ, quæ loco laudato anathematizat, qui dixerit liberum arbitrium à Deo motum, & excitatum non poſſe Deo excitanti, & vocanti diſſentire, ſi velit; atque adeò ex Tridentino ſtare poteſt, quod Deus excitet, & vocet hominem, & hic audiat à Patre

Digitized by Google

docente, quid facere debeat, quin tamen conſentiat, & diſcat veniendo ad Filium. Quare verba laudata Chriſti D. ſignificant, (prout exponuntur ab Angelico in Jo. Lect. 5.) quod quicunque à Patre interiùs illuſtrante, ac inſpirante audierit, & ſimul liberè conſentiendo didicerit, venit ad Filium per fidem, ſpem, & dilectionem ſupernaturalem. Propterea Auguſtinus loco laudato docet impoſſibile eſſe, quin veniat ad Filium, qui audivit à Patre, & ſimul conſentiendo didicerit, quin tamen neget multos vocari, edoceri, & audire, quin tamen liberè conſentiendo diſcant, & veniant; quia ſcilicet gratiæ vocanti, ac Spiritui Sancto inſpiranti reſiſtunt, nolentes profectum à doctrina Patris reportare.

III. Et ſane, quod poſſit homo vocari à Patre, & vocem audire, ac ſuo modo in actu primo edoceri de via ſalutis capeſſenda, quin veniat per fidem, ſpem, & dilectionem ad Filium, atque adeò quin diſcat, & veluti in actu ſecundo edoceatur, profectum ex auditione doctrinæ reportando, conſtat ex Scripturis paſſim id teſtantibus: Prover. 1. dicitur: *Vocavi, & renuiſtis*. Pſal. 94. *Hodie, ſi vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda veſtra*. 2. ad Cor. 7. *Exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis*. Quid enim eſt reſpuere vocantem, & cor obdurare vocibus invitantis ad pœnitentiam, ac in vacuum gratiam recipere, niſi à ſuperna gratia, & cœleſti doctrina illuſtrari, & moneri, nolle tamen doctrinam excipere, ſeu in actu ſecundo per liberum conſenſum edoceri, ac diſcere? Hæc enim optimè cohærent, quod aliquis doctrinam audiat, & ab ea illuſtretur, & quadantenus doceatur; quin tamen in actu ſecundo edoceatur, ſeu diſcat, doctrinam excipiat, illique adhæreat: Profecto Judæi ſuo modo à Chriſto D. edocebantur, quando Lucæ 14. erat quotidie docens in Templo, & quando Jo: 9. Judæi dixerunt: *In peccatis natus es totus, & doces nos?* nihilominus doctrina Chriſti ita illuſtrabantur, ut illi non acquieſcerent; unde non diſcebant, nec in actu ſecundo per liberum conſenſum edocebantur. Hinc dici non poterat, quod nullatenus edoceantur à Patre (prout exprimit hæc theſis Queſnelliana) qui audiunt vocem, ac doctrinam Filii, & ad illum non vadunt, nec ſatagunt ediſcere. Et in hoc eodem ſenſu accipiendum eſt id, quod dicitur etiam Jo: 6. *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum*; non enim ſignificatur, quod non poſſit venire, niſi qui trahitur in actu ſecundo, ita ut de facto veniat, videlicet per gratiam efficacem; ſed ſit ſenſus, quod non poſſit venire, niſi qui per gratiam ſufficientem trahatur; ut proinde verè trahatur, ac poſſit venire, etiam qui non venit; Sicut verè docetur, ac poteſt diſcere, etiam qui non diſcit: Aliter non diceretur pſ. 94. *Hodie, ſi vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda veſtra*, ſi idem eſſet audire, & doceri, ac diſcere, idemque eſſet trahi, ac venire.

IV. Confirmatur, quia Trid. ſeſſ. 6 cap. 5. habet: *Tangente Deo cor hominis* &c. *inſpirationem illam recipiens abjicere poteſt*; quibus verbis denotatur apertiſſimè, quod in peccatoribus divinam Inſpirationem abjicientibus detur gratia ſufficiens, qua edoceri poſſint in actu ſecundo, ſeu di-

diſcere per liberum conſenſum; quia tamen diſſentiunt, ſolum habent internam inſpirationem, & illuſtrationem, atque adeò doctrinam velut in actu primo, quin tamen inſpirationem illam recipiant ediſcendo, ac debitum ex illa profectum reportando. Quare nequit dici, quod nullatenus ſit edoctus à Patre quicumque non didicit, & eatenus ad Chriſtum non venit, poſtquam vocem Filii exterius audivit.

V. Quod ſi deficeret iis gratia interior ſufficiens, ut ea adjuti ad Filium venire poſſint, quomodo à Chriſto D. invitarentur verbis illis Matth. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos?* nonne deluſoriè invitantur ii, qui venire non poſſunt? Ne ergo dicamus, quod deluſoriè invitentur, dicendum, omnibus, etiam peccatoribus, & Infidelibus gratiam ſufficientem interiorem ex Chriſti meritis conferri; qua illuſtrati, & ſufficienter edocti à Patre ac adjuti diſcere poſſint, & ad Filium per fidem, & liberum conſenſum venire, excipiendo doctrinam ab eo traditam; dicitur enim Eccleſ. 32. *Qui timet Dominum, excipiet doctrinam ejus.*

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XVII.

DEcimaſeptima definit gratiam, dicendo eſſe Interiorem doctrinam Patris, quæ facit hominem ad Chriſtum venire, additque nullatenus eſſe doctum à Patre, hoc eſt, nullam habere gratiam interiorem eum, qui audiendo vocem exteriorem Filii, puta adhortationes, ac conciones, ad illum non venit. Ex quo fit, quod peccator non veniens ad Chriſtum careat interiori gratia, cæteroqui ad veniendum requiſita, unde ad veniendum ſit impotens, & ideo non veniendo non peccet. Adverſus hanc theſim Concilium Colonienſe parte 7. cap. 32. declarat: *Quanquam nemo convertatur ad Dominum, niſi tractus per Patrem; attamen nemo hic excuſationem prætexat, quod non trahatur; cum ille ſemper ſtet ante oſtium pulſans, nimirum per internum, & externum verbum, commonens, ut convertamur à via noſtra peſſima.* Falſum itaque eſt, quod nullatenus ſit doctus à Patre, hoc eſt nulla gratia interiori ſit inſtructus, qui audiendo exteriorem vocem Filii, ad illum non vadit, & tanquam Doctore deſtitutus non diſcit; & hac de cauſa peccat, qui audiendo voces exteriores Filii, ad illum non vadit, quia ſcilicet etiam vocatur, ac inſtruitur interius, & ex ſua ſocordia non proficit.

PROPOSITIO XVIII.

Semen verbi, quod manus Dei irrigat, ſemper affert fructum ſuum. *Queſn. Act. 11. 29. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Apertiſſimè theſis hæc à veritate aberrat; paſſim quippe ſemen Verbi à Deo ſine fructu irrigatur.

II. Aliter fruſtra à ficulnea illa Lucæ 13. per alium annum fructus expectaretur. III. Nec poterat exprobrari vineæ illi apud Iſajam 5., quod feciſ-

Digitized by Google

ſcit labruſcas, ubi uvæ expectabantur. IV. Uvæ tamen, ſeu bonæ operationes dicuntur à Deo expectari in ſenſu Catholico, non in ſenſu Semipelagiano. V. Semen, quod Deus irrigat gratia efficaci, ſemper affert fructum ſuum, non tamen quod irrigat gratia ſufficienti.

I. SIcut non ſemper qui audit interius Patrem vocantem homines, ut ad Filium veniant, vocationi conſentit, ut diximus in theſi proximè præcedente; ita non ſemper ſemen verbi, quod manus Dei irrigat, affert fructum ſuum. Semen verbi divini ſemper irrigatur Sanguine Redemptoris, quatenus ex meritis Chriſti D. datur unicuique gratia ſufficiens ad fructum ex tali ſemine reportandum (ut conſtat ex theſibus quarta, & quinta proſcriptis ab Alex. VIII., in quibus dicebatur, quod Chriſtus D. dederit ſemetipſum pro omnibus, & ſolis electis: & quod Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis nullum recipiant à Jeſu Chriſto influxum; unde careant omni gratia ſufficienti) fructus tamen ſolum reportatur à ſemine, quod cadit in terram bonam, in qua retinetur, & fructum affert in patientia; non verò à ſemine, quod ſeminatur ſecus viam, aut ſupra petram, aut ſupra ſpinas, ut dicitur Luc. 8.; non quia manus Dei illud non irrigat, ſed quia ſi ſecus viam cadat ſemen Verbi, diabolus venit, & tollit illud; ſi ſupra petram, radices non ponit, ſed areſcit, unde in tempore tentationis non fert auxilium opportunum; ſi ſupra ſpinas, hoc eſt inter ſolicitudines, divitias, & voluptates vitæ, ſuffocatur, & non refert fructum expectatum: Defectus itaque hujus fructus non eſt à Deo ſeminante verbum, & irrigante ſemen, ſed à terra noſtri cordis, quæ illud non cuſtodit à Diabolo, & à tentationibus, ac illecebris ſeculi.

II. Apertiùs id innuitur in parabola de quærente fructum in ficulnea, quæ per triennium non dederat fructum; unde Dominus dixit cultori, Lucæ 13. *Succide illam: ut quid etiam terram occupat?* At ille reſpondens dixit: *Domine dimitte illam & hoc anno, uſquedum fodiam circa illam, & mittam ſtercora; Et ſi quidem fecerit fructum, ſin autem, in futurum ſuccides eam.* Quare defectus fructuum non oriebatur, niſi ex defectu, & ſocordia cultoris, non ex defectu humoris, qui ficulneæ deeſſet; Aliter fruſtra dominus vineæ expectaret per alium annum ad illam ſuccidendam; Cum nonniſi fatuus à trunco, & ſtipite, aut à lapide carentibus humore debito fructum potuerit expectare.

III. Adhuc apertiùs id exprimitur verbis illis Iſajæ 5. *Quid eſt quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci ei? An quod expectavi, ut faceret uvas, & fecit labruſcas?* Si Dominus fecit vineæ id quod potuit; *ſepivit eam, & lapides elegit ex illa, & plantavit eam electam, & ædificavit turrim in medio ejus, & torcular extruxit in ea:* Vinea verò loco uvarum dat labruſcas, defectus eſt ſolùm ex parte vineæ malè utentis beneficiis à Domino præſtitis. Quod ſi defectus eſſet etiam ex parte Domini non irrigantis illam, fruſtra expectaret uvas, nec poſſet vineæ illi exprobrare, quod ipſe fecerit quodcumque potuit, ut uvas produceret.

IV. Ubi adverte, in duplici ſenſu poſſe dici, quod Deus expectet noſtram operationem bonam; quorum

zed by Google

rum alter eſt Semipelagianus, alter Catholicus. Senſus ſemipelagianus eſt, quod Deus expectet noſtram operationem bonam naturalem, ut conferat gratiam ſupernaturalem, *ne penitus dormienti* (ut loquitur Caſſianus Semipelagianorum Anteſignanus, coll. 13. c. 13.) *aut inerti otio diſſoluto ſua dona conferre videatur*. Sed adverſus hoſce hæreticos Concilium Arauſicanum damnat has theſes, videl. can. 6. *Sine auxilio gratiæ credentibus, volentibus, conantibus adjungitur gratia*; & can. 25. *In opere bono nos incipimus, & poſtea per Dei miſericordiam adjuvamur*. Et ratio eſt, quia ſi bonis operationibus naturalibus adjungeretur gratia, illæ eſſent quoddam meritum ad gratiam, unde gratia daretur ut præmium, & ut debita illis operationibus, atque adeò gratia non eſſet gratia; quod apertè docet Apoſtolus ad Rom. 11., *Si autem gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia jam non eſt gratia*. Et ad Rom. 4. *Ei qui operatur, merces non imputatur ſecundum gratiam, ſed ſecundum debitum*. Utrum autem operationes naturales poſſint ad gratiam diſponere ſaltem merè negativè, itaut Deus exigat illas ſolùm ut conditionem ad gratiam conferendam, non verò tanquam diſpoſitiones poſitivas, et meritum congruum? diſcutiant Scholaſtici. Equidem in Curſu Theologico p. 3. diſp. 1. q. 8. negandum cenſui, quia niſi lis ſit de voce, adhuc haberent rationem meriti congrui; eatenus enim conferretur gratia ſuppoſitis illis operibus honeſtis naturalibus, quia congruum eſt, ut hæc potius, quam alia opera aut indifferentia, aut mala viam muniant ad gratiam.

Senſus deinde Catholicus eſt, quod Deus expectet noſtram operationem bonam, quatenus expectat noſtram cooperationem auxilio gratiæ ſuæ, ut expleatur voluntas ſua conferendi gratiam illam propter bonam noſtram operationem. Hoc poſito, non poteſt à Deo hæc noſtra cooperatio expectari, niſi detur gratia, cui cooperemur: Quod ſi Deus hanc noſtram cooperationem expectat, etiam quando non cooperamur, & ex propria culpa illam ſubtrahimus, conſectarium eſt, quod detur gratia ſufficiens, etiam quando noſtra operatio deſideratur; dari autem gratiam ſufficientem ſine noſtra operatione ſalutari, nihil aliud eſt, quam ſemen verbi à manu Dei irrigari, quin afferat fructum ſuum.

V. Ex quibus fit, ſemen, quod Deus irrigat gratia ſua efficaci, ſemper afferre fructum ſuum, non tamen ſemen, quod Deus irrigat gratia ſufficienti; non quod iſta non ſit ſatis, ut fructus detur, aut quod Deus non det eo animo gratiam ſufficientem, ut fructus inde exurgat, ſed quia voluntas culpabiliter renuit gratiæ cooperari. Dari autem gratiam ſufficientem, & quidem etiam Infidelibus, conſtat ex proſcriptione quintæ theſis facta ab Alex. VIII. quæ habet: *Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis, nullum omninò accipiunt à Jeſu Chriſto influxum, adeoque hinc rectè inferas, in illis eſſe voluntatem nudam, & inermem ſine omni gratia ſufficienti*; Quare ſemen verbi Sanguine Chriſti D. irrigatur etiam relatè ad Infideles, quin tamen fructus reportetur ex ipſorum culpa; quod fuſius dicendum in theſi 26.

Digitized by Google

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XVIII.

DEcimaoctava vult, ſemen Verbi à Deo irrigatum ſemper afferre fructum ſuum; hoc eſt ſemper homines obtemperare Deo, ſi verbum Dei, quo ad obediendum incitantur exteriùs, cum gratia interiori conjungatur; Ut proinde Queſnellus velit, gratia omni interiori deſtitui peccatorem, qui verbum Dei audit, & non affert fructus contritionis, ac pœnitentiæ. Cum autem inconcuſſum ſit, requiri in peccatore gratiam interiorem ſupernam ad ponendam contritionem præceptam, quæ ad juſtificationem diſponat (cum non poſſit actus naturæ viribus elicitus ad gratiam diſponere) ſequitur, quod ſi ea gratia careat peccator excitatus à Concionatoribus ad reſipiſcendum, non peccet negligendo reſipiſcentiam, quippe quam ponere non poteſt. Sequitur etiam, quod nunquam gratiæ interiori peccator reſiſtat, contritionem omittendo; (quæ eſt ipſiſſima hæreſis Janſeniana) non enim reſiſtit gratiæ interiori efficaci, quippe quæ ſemper affert fructum ſuum; neque gratiæ interiori ſufficienti, ſi quoties datur gratia, ſemper ea conjungitur cum fructu intento; ergo nulli unquam gratiæ interiori in natura lapſa reſiſtitur; & hac etiam de cauſa nunquam peccatur.

PROPOSITIO XIX.

Dei Gratia nihil aliud eſt, quàm ejus omnipotens voluntas: hæc eſt idea, quam Deus ipſe nobis tradit in omnibus ſuis Scripturis. *Queſn. Rom.* 14. 4. *edit.* 1693.

SYNOPSIS.

I. Duplex error ſub his verbis obtruditur, & quod gratia ſit extrinſeca, & quod ſit irreſiſtibilis.

II. Quod habitualis gratia ſit nobis inhærens, & intrinſeca docet Tridentinum. III. Ea quippe radix eſt habituum ſupernaturalium, qui nobis infunduntur velut quædam potentię ſupernaturales, quæ connaturaliter ſunt intrinſecæ. IV. Diverſimodè Adam fuit caput generis humani, ac Chriſtus Dominus eſt caput omnis principatus, & poteſtatis; idcirco licet per peccatum Adæ poſteris extrinſecum phyſicè potuerint infantes evadere peccatores; gratia tamen Chriſti nobis phyſicè extrinſeca non reddit homines juſtos.

V. Gratia pariter actualis, de qua hic eſt ſermo, eſt etiam nobis, ſaltem connaturaliter, intrinſeca. VI. Hanc conſiſtere in actibus intellectus, & voluntatis innuit Tridentinum. VII. Idea gratiæ in ſenſu Auctoris, quæ ſcilicet ſit extrinſeca, & irreſiſtibilis, pugnat cum Scripturis, Conciliis, & Patribus. VIII. Perperam, ac inſulsè nonnulli hìc Queſnellum excuſare contendunt.

I. BIceps anguis latet ſub verbis adeò ſpecioſis, videlicet & quod gratia ſit Dei voluntas, & quod ſit

ſit omnipotens; Etenim nec aptè dicitur, quod gratia ſit Dei voluntas, ita ut excludatur gratia, quæ ſit homini intrinſeca; quod videtur exprimi in Theſi 36., & 37.; ubi dicitur gratiam Adami, in ſtatu Innocentiæ recipi in propria perſona, ſecus verò gratiam Chriſtianam; (quamvis non videatur in hac ſententia fuiſſe Janſenius) Nec aptè dicitur, quod Gratia ſit Omnipotens, ita ſcilicet, ut non poſſit homo gratiæ interiori reſiſtere in natura lapſa. Quod attinet ad hoc ſecundum, ſatis ſuperque hactenus diximus, necnon in expoſitione 2. & 4. ex quinque Theſibus Janſenianis.

II. Quod attinet ad primum; ſive ſermo ſit de gratia habituali juſtificante, & gratum faciente, ſive de actuali, qua hic, & nunc dantur in nobis vires ſupernaturales ad ſalutariter operandum, utraque eſt gratia intrinſeca, & non mera extrinſeca Dei voluntas, aut gratia Chriſti per Dei voluntatem, tanquam per formam extrinſecam nobis appropriata. Et ſanè circa gratiam habitualem juſtificantem variè errarunt Heterodoxi; Lutherus docuit haberi per juſtitiam Chriſti nobis imputatam; quod pariter docuit Calvinus; quamvis hic voluerit, quod ſolam remiſſionem peccatorum nobis conferret; Oſiander docuit haberi per juſtitiam Dei nobis imputatam. Bucerus, & Pichius duplicem cauſam formalem juſtificationis noſtræ agnoſcebant, alteram imperfectam conſiſtentem in virtutibus inhærentibus, alteram perfectam conſiſtentem in imputatione juſtitiæ Chriſti in nobis. Doctrina tamen Catholica exprimitur à Tridentino ſeſſ. 6. cap. 7., ubi dicitur, unica eſſe cauſa formalis noſtræ juſtificationis Juſtitia Dei, *non qua juſtus eſt, ſed qua nos juſtos facit, qua videlicet ab eo donati renovamur ſpiritu mentis noſtræ, & non modò reputamur, ſed filii Dei nominamur, & ſumus.* Et can. 11. ab eodem Tridentino anathematizatur qui dixerit, *Homines juſtificari vel ſola imputatione Chriſti, vel ſola peccatorum remiſſione, excluſa gratia, & charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur, atque illis inhæreat.* Quare eſto poſſit in multorum ſententia divinitùs haberi effectus formalis gratiæ habitualis per formam extrinſecam, nempe per Dei voluntatem, qua det homini jus ad amorem ſui amicabilem, & ad hæreditatem; de facto tamen juxta propriam connaturalitatem eſt forma intrinſeca, & nobis inhærens, ut loquitur Concilium laudatum.

III. Et ratio apud Theologos eſt, quia dantur de facto in nobis actus Theologales Fidei, Spei, & Charitatis, ad quos aliquando exercendos obligamur; ergo debent etiam in nobis dari principia intrinſeca horum actuum, videlicet habitus ſupernaturales harum virtutum. ergo dari pariter debet gratia juſtificans habitualis nobis intrinſeca, & inhærens, quæ ſit qualitas phyſica permanens ſupernaturalis, prima radix tàm habituum, quàm actuum ſupernaturalium. Utraque conſequentia eſt probanda; Prima evincitur, quia quamvis Deus poſſet ſpeciali concurſu aſſiſtere potentiis naturalibus ad eliciendos actus ſupernaturales; At connaturalis modus operandi potentiæ creatæ poſtulat, ut per principium intrinſecum reddatur proximè potens, atque adeò connaturaliter dari debent principia intrin-

Digitized by Google

trinſeca, & permanentia ad actus Fidei, Spei, & Charitatis ſupernaturales eliciendos, nempe habitus infuſi: Ad eum modum, quo connaturaliter datur in Beatis lumen Gloriæ intrinſecum in ordinè ad producendam viſionem Dei. Altera conſequentia ex eo elucet, quia cum habitus infuſi ſint quædam potentiæ, & proprietates ſupernaturales, quæ dant ſimpliciter poſſe relatè ad actus ſupernaturales, debent pariter ſupponere naturam ejuſdem ordinis, quæ ſit qualitas permanens, & intrinſeca, cujuſmodi eſt gratia, quæ dicitur eſſe natura ſupernaturalis, ſeu prima radix omnis ſupernaturalitatis, à qua habitus infuſi vel phyſicè, vel moraliter fluunt, ita ut ab iis exigantur hic, & nunc auxilia ſupernaturalia in ordine ad actus ſupernaturales eliciendos.

IV. Opponunt illud Apoſtoli ad Rom. 5. *Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores conſtituti ſunt multi, ita per obedientiam unius juſti conſtituuntur multi;* cum autem inobedientia Adæ conſtituerit homines peccatores, & non per formam intrinſecam, ſed per hoc, quod peccatum Adæ fuerit nobis moraliter, & interpretativè proprium, ſequitur, quod obedientia Chriſti reddat nos pariter juſtos, & non per formam intrinſecam, ſed per imputationem juſtitiæ Chriſti factam per voluntatem Dei tanquam per formam extrinſecam.

At longè diverſò modo inobedientia Adæ reddit infantes injuſtos, ac obedientia Chriſti reddit eoſdem juſtos per lavacrum Baptiſmi. Etenim peccatum Adæ non poterat phyſicè ad infantes profluere, & proptereà peccatum originale eſt proprium infantium proprietate actionis moralis: eo modo, quo voluntas Tutoris contrahentis eſt moraliter propria pupilli, ex hoc quod Tutor à Republica ſit conſtitutus caput pupilli in ordine ad contrahendum; At Chriſtus D. non eſt eodem modo conſtitutus caput morale fidelium, itaut obedientia Chriſti ſit moraliter, & interpretative propria fidelium per unionem moralem voluntatum noſtrarum cum voluntate Chriſti, eo pacto, quo Adam fuit conſtitutus caput hominum; Sed Chriſtus eſt noſtrum Caput, in quantum ex meritis illius obtinemus gratiam phyſice inhærentem cum ſuis proprietatibus, ſeu virtutibus infuſis exigentibus auxilia ſupernaturalia ad ponendos actus ſalutares meritorios vitæ æternæ; Quod docuit Trid. ſeſſ. 6. cap. 16. dicens: *Cum enim ille ipſe Chriſtus Jeſus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites in ipſos juſtificatos jugiter virtutem influat, quæ virtus bona eorum opera ſemper antecedit, & comitatur, & ſubſequitur, & ſine qua nullo pacto meritoria eſſe poſſunt*, &c. In hoc etiam ſenſu dicitur ab Apoſtolo ad Epheſ. 1. *Ipſum dedit Caput ſupra omnem Eccleſiam*: Et ad Coloſſ. 2. *Eſtis illo repleti, qui eſt Caput omnis principatus, & poteſtatis*. Non eſt autem Chriſtus Caput Eccleſiæ eo modo tantum, quo Pontifex (videlicet in ordine ad gubernationem) ſed eſt etiam Caput in ordine ad meritum gratiæ, & influxum in juſtificatos, tanquam in ſua membra; Cum autem non ſit mortuus ad Angelos redimendos, idcircò non dicitur Caput Angelorum per hoc, quod illis gratiam meruerit, & in illos gratiam influat ex meritis ſuis, ſed in

quan-

by Google

quantum eſt illorum dominator, itaut cum debito obſequio ejus mandatis morem gerant.

V. Quod attinet verò ad gratiam actualem, quod ſcilicet pariter ſit intrinſeca, & non ſit Dei voluntas extrinſeca, conſtat, tùm quia debent auxilia actualia proportionari habitibus infuſis, & gratiæ habituali, à quibus exiguntur, tùm etiam quia actus naturales voluntatis connaturaliter procedunt à principio adæquatè intrinſeco. Cum autem Gratia, juxta commune effatum, accommodet ſe naturæ, ſequitur, quod connaturaliter etiam actus ſupernaturales procedere debeant à principio adæquatè intrinſeco, atque adeò auxilium ſupernaturale, quo producitur actus ſalutaris connaturaliter eſt intrinſecum voluntati. Tum demum quia nomen hoc gratiæ actualis, ſeu auxiliaris propriè convenit actibus intellectus, & voluntatis, videlicet piis, & ſupernaturalibus cogitationibus, per quas, ut habet Auguſt. *apparet, quod latebat*, & ſanctis ac ſupernaturalibus inſpirationibus, ac delectationibus, per quas, ut habet idem Sanctus Doctor, *ſuave ſit, quod non delectabat*; nec in Scripturis, Conciliis, & Patribus, aut traditionibus ſit mentio auxilii ullius ſupernaturalis conſiſtentis in alia forma, aut qualitate mortua, ſeu non vitali, quæ diſponat, & moveat voluntatem ad ſalutariter operandum; cum autem hujuſmodi illuſtrationes, & inſpirationes ſupernaturales ſint actus vitales, proculdubio ſunt qualitates phyſicæ inhærentes animæ, atqueadeò gratia actualis, & auxiliatrix non eſt voluntas Dei omnipotentis, ſed aliquid animæ intrinſecum, quod ſit in nobis ſine nobis, hoc eſt ſine nobis liberè operantibus; ſiquidem à Deo illuſtrationes illæ, & inſpirationes nobis infunduntur, & iis adjuti ponimus actus liberos ſupernaturales, quos gratia efficax infallibiliter ſive trahit, ſive involvit, ut explicavimus in theſi tertia.

VI. De his illuſtrationibus, & inſpirationibus ſupernaturalibus mentionem facit Trid. ſeſſ.6. cap.5. dicens: *Itaut tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipſe nihil omnino agat, inſpirationem illam recipiens, quippe qui illam & abjicere poteſt; neque tamen ſine gratia Dei movere ſe ad juſtitiam coram illo libera ſua voluntate poſſit*: Necnon Concilium Milevitan. cap. 4. ubi habet: *Utrumque eſt donum Dei, & ſcire quid facere debeamus, & diligere ut faciamus*: Quod pariter Auguſtinus lib. 2. de peccat. meritis, & remiſſ. cap. 19. dixit: *Cum à Deo adjutorium deprecamur, quid aliud deprecamur, quam ut aperiat quod latebat, & ſuave fiat quod non delectabat?* Et ſanè Deus in ordine gratiæ accommodat ſe naturæ, ut omnes fatentur, atque adeò per gratiam auxiliarem movet homines ad ſalutariter operandum modo conſentaneo naturæ rationali; modus autem naturæ rationali conſentaneus eſt, ut ad bonum proſequendum moveatur, tum ab illius cognitione, tum à complacentia, & delectatione, quæ ex eadem cognitione conſurgit; Deus itaque in ordine gratiæ ad actus ſalutares pariter, tàm per cogitationes, quàm per delectationes ſupernaturales movet voluntatem, atqueadeò in his actibus, non in Dei voluntate conſiſtit ratio gratiæ actualis.

VII. Denique quod Deus non tradat

Digitized by Google

dat in omnibus ſuis Scripturis hanc ideam gratiæ, prout Auctor in hac Theſi comminiſcitur, ex eo fit perſpicuum, quod Scripturæ omnes conciliari debent cum ſenſu Conciliorum, quæ hac in re laudavimus; Iuxta Concilia autem, quæ verum Scripturarum ſenſum nobis ediſſerunt, Gratia Dei, quæ nobis confertur, ſive habitualis ea ſit, ſive actualis, non eſt voluntas Dei, niſi in ſenſu cauſali, non formali, quatenus a Divina voluntate nobis confertur; Et quando in Scripturis dicitur, quod Dei voluntas ſit Omnipotens, quin poſſit quiſquam ei reſiſtere, intelligendum eſt juxta ſenſum in decimatertia, & in decimaſexta theſi expoſitum, quod ſcilicet beneficio ſcientiæ conditionalium poſſit ineluctabiliter Deus à quacunque voluntate conſenſum liberum obtinere; cum habeat ex Auguſtino, *inclinandorum quolibet cordium omnipotentiſſimam poteſtatem*: Propterea ſi per ſcientiam conditionalium (ſive ſcientia media illa ſit attingens futura libera conditionalia in ſeipſis, ſive ſit ſcientia Viſionis illa attingens in decreto abſoluto ex parte actus, conditionato ex parte objecti) prævideat conſenſum ſub auxilio A, illumque præfiniat conferendo tale auxilium ex animo conſenſus obtinendi, fieri non poteſt, quin conſenſus ponatur. Nihilominus poteſt homo in alio ſenſu voluntati Omnipotenti Dei reſiſtere, & contraniti, quatenus liberè poteſt non ponere, quod Deus præcipit, & ſic Divinam tranſgredi voluntatem.

VIII. Ad excuſandum Queſnellum comminiſcuntur Nonnulli, quod ille in hac theſi ſolùm loquatur de Gratia efficaci, quæ in bono aliquo ſenſu dici poteſt Omnipotens, quatenus quomodocunque explicetur, eſt eſt infruſtrabilis, & nunquam caret effectu ſuo. Sed quiſnam excuſationem hanc non derideat? Etenim ſive germanus verborum ſenſus ſpectetur, ſive mens Auctoris in aliis Theſibus non ſemel diſertè explanata, ſermo eſt de gratia ſecundum ſe, & in ſua ampla ſignificatione, unde non poteſt aptè dici, quod theſis loquatur de Gratia in ſenſu reſtricto: Præſertim quia in hac theſi traditur Idea, ac definitio Gratiæ. Quare ſicuti ſi quis diceret Animalis ideam eſſe, quod ſit Principium diſcurrendi, dideretur, ſi deinde ad excuſandum errorem diceret, ſe loqui de Animali in ſenſu reſtricto, ſeu de Animali rationali; ita prorſus in caſu noſtro deridenda eſt excuſatio, dum dicitur, quod hìc ubi traditur Idea Gratiæ ſecundum ſe, ſermo ſolùm ſit de Gratia in ſenſu reſtricto, ſeu de Gratia efficaci; quæ tamen neque eſt Dei voluntas.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XIX.

DEcimanona audacter aſſerit gratiæ ideam ex omnibus Scripturis deſumptam, eſſe dumtaxat omnipotentem Dei voluntatem. Quomodo autem ex Scripturis deſumi poteſt, quod omninò à veritate abhorret, ſicut eſt iſthæc gratiæ Idea? ſiquidem ex Conciliis, & Patribus perſpicuum fit, gratiam tam habitualem, quàm actualem eſſe homini intrinſecam, atque adeo non eſſe meram Dei voluntatem extrinſecam. Prætérquamquod nomine voluntatis Dei omnipotentis ſignificatur, voluntas ejus,

qui

qui poteſt omnia, quæ vult, atque adeo ejus, qui defacto ponit quicquid vult; aliter quomodo vellet, ſi non poneret id, quod vult ſimul, & poteſt ponere? In hoc autem ſenſu, qui procul dubio eſt ſenſus verborum proprius, ac legitimus, latent errores Janſenianorum, quod ſcilicet omnis gratia ſit efficax, eo quod omnis gratia ſit Dei voluntas omnipotens ponens defacto quicquid vult; cum tamen conſtet dari in peccatoribus gratiam ſufficientem ad ponendam contritionem præceptam, quin tamen iſta ponatur; non quidem ex defectu divinæ voluntatis, ſed ex defectu proprii arbitrii nolentis gratiæ cooperari: Vult enim Deus à peccatore contritionem, quæ dependenter ab ejus arbitrio ponatur. Præterea ſi omnipotens Dei voluntas eſſet gratia, ſequeretur, quod relate ad reprobos, quibus deeſt gratia Prædeſtinationis, deeſſet pariter Dei voluntas omnipotens, quod ſalventur; unde verum non eſſet illud Apoſtoli 1. ad Tim. 2. *Deus omnes homines vult ſalvos fieri.*

PROPOSITIO XX.

Vera Gratiæ idea eſt, quod Deus vult ſibi à nobis obediri, & obeditur, imperat, & omnia fiunt, loquitur tanquam Dominus, & omnia ſibi ſubmiſſa ſunt. *Queſn. Marc. 4. 39. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Non ſemper ac Deus vult obediri à creaturis liberis, obeditur; aliter nunquam peccarent. II. Janſenius docuit, theſim hanc eſſe D. Auguſtini. III. Cum potius ſit Calvini, Lutheri, & aliorum docentium inobedientibus non dari à Deo vires ad obediendum. IV. Quod ſi verum haberet, inanis fuiſſet exprobratio Judæis facta à Chriſto Domino. V. Divina providentia exigit, ut gratiis externis, quas Chriſtus non denegat peccatoribus, conjungantur internæ ſufficientes ad imperata facienda. VI. Quod Patres communiter docent, præſertim exemplo Pharaonis, & Nabuchodonoſoris, qui iiſdem donis à Deo fuerunt inſtructi, hic tamen ingemuit; illius verò cor liberè obduratum fuit.

VII. Delectatio victrix Janſeniana, ſive concupiſcentiæ ad malum, ſive gratiæ ad bonum exponitur, & exploditur.

I. IN hac Theſi eundem Auctor recudit errorem, quem in ſuperioribus, præſertim in undecima, & decimaquinta; cum quibus etiam phraſibus hæc valde concordat. Si vult Deus à creaturis irrationabilibus obediri, obeditur ſtatim. *Ventis & mari imperat, & obediunt ei:* Lucæ 8. loquitur tamquam Dominus, & creaturas ad nutum de nihilo extrahit. *Ipſe dixit, & facta ſunt, ipſe mandavit, & creata ſunt.* Pſ. 32. At creaturis rationalibus liberis imperat, & paſſim non obeditur. Jerem. 35. *Populus iſte non obedivit mihi.* Rom. 50. *Non omnes obediunt Evangelio.* Queſnellus id tribuit defectui gratiæ, quam docet eſſe in natura lapſa adeò efficacem, ut impoſſibile ſit Deum aliquid præcipere, quin obediatur. At ſi non obtemperantibus deeſſet gratia ſufficiens ad ponendam operationem præceptam, nonne præceptum eſſet Deo indignum, & inobedientia aſcriberetur Deo potius non ſubminiſtranti vires, quam

quam creaturis non obtemperantibus? Ad eum modum, quo ſi Deus Soli præciperet, ut Orbem illuminet, nec vires daret ad illuminandum, ſi igni ut calefaciat, nec vellet præbere ſuum concurſum omninò neceſſarium ad quamcumque operationem creaturæ, nonne mandatum hujuſmodi eſſet Deo indignum, & ipſi dumtaxat imputabilis inobedientia? Quare ut poſſit homo, etiam in natura lapſa, liberè mandatis divinis obtemperare, requiritur, ut gratia ſupernaturalis, quæ ex Chriſti meritis confertur obtemperantibus, non auferat libertatem indifferētiæ ad non obtemperandum; & ea, quæ confertur iis, qui non obediunt, pariformiter cohæreat cum libertate ad obediendum, atque adeo ſit ſufficiens ad ponendam operationem ſalutarem præceptam. Aliter Deus præciperet impoſſibilia, nullam conferens gratiam, qua poſſibilia fiant, quæ eſt prima ex quinque Theſibus Janſenii, quam hæreſeos notavit Innocentius X.

II. Docet tamen Janſenius in hanc ſuam ſententiam iviſſe D. Aug. Hæc enim habet l. 7. c. 2. *Dico igitur S. Auguſtini principiis inſiſtendo, aliquid omninò eſſe præter nudam voluntatis facultatem, quod eam faciat velle vel nolle, quo omnino abſente, ſi. impotens, præſente potens, ſive ad bonum ſive ad malum*; & cap. 4. dicit id eſſe *delectationem victricem*; quatenus ſi in voluntate delectatio ſupernaturalis orta à gratia præſocet & vincat delectationem cupiditatis, tunc voluntas ſit potens ad benè operandum; ſi verò delectatio cupiditatis præſocet, ac vincat quandam tenuem delectationem ortam à charitate, tunc voluntas ſit determinata ad malum, & impotens ab bonum; Cum autem uni Deo tribuatur gratia, quæ vincat delectationem ortam à cupiditate, idcircò uni Deo tribuitur bona operatio; & quia ſine tali delectatione voluntas eſt impotens ad benè operandum, idcircò, qui caret gratia efficaci impotens eſt ad obtemperandum Deo præcipienti; quando verò confertur gratia efficax, & delectatio victrix, tunc Deus vult ſibi à nobis obediri, & obeditur, imperat, & omnia fiunt, loquitur tanquam Dominus, & omnia ſibi ſubmiſſa ſunt.

III. Verum tam auctor hujus theſis, quam ejus magiſter Janſenius perperam jactitant id hauſiſſe ex fontibus puriſſimis doctrinæ Auguſtinianæ, cum re vera hauſerint ex lacunis Hæreticorum, quod fusè oſtendit Rip. diſp. 23. ſect. 2.: Calvinus quippe l. 2. Inſtit. cap. 7. habet. *Sit extra controverſiam, impoſſibile eſſe in hac carne legis implementum;* et ibid. §. 5. *Ejuſmodi argutia vexabant Auguſtinum Pelagiani, injuriam fieri Deo, ſi plus jubeat, quam per ejus gratiam præſtare queant fideles*. Et Lutherus in Confut. Rationis Latonomianæ: *Tot ſcripturæ teſtimonia probant, mandatum eſſe impoſſibile nobis, ut nihil ſit manifeſtius*. Similiter Melanchtonius ad cap. 4. Epiſt. ad Rom. *Cum mandat lex diligi Deum, perinde impoſſibilia jubet, ac ſi præcipiat nobis tranſvolare Caucaſum*. Et Chemnitius ad ſeſſ. 6. Trid. can. 4. et 5. *Non ſunt fruſtra præcepta, etſi nihil poſſit liberum arbitrium ſine gratia neceſſitante, quam ſoli electi habent*; quæ eſt ipſiſſima Queſnelli peſtilens doctrina in hiſce proſcriptis theſibus; cum doceat, præcepta divina, quibus aliquis actus ſupernaturalis injungitur, (puta contritio peccatori) ſi adſit gratia, eo ipſo adjunctam habere ſecum obedien-

dientiam, ſeu contritionem præceptam; Quod ſi deſit obedientia, ſeu contritio injuncta, tunc deſit etiam gratia, ſine qua contritio ſupernaturalis poni non poteſt; atque adeo tunc præceptum de ponenda contritione eſt præceptum de re impoſſibili.

IV. Adverſus hæc placita militant Scripturæ, Concilia, Patres, & rationes in ſuperioribus theſibus adductæ, & infra etiam ulterius adducendæ: Exprobrationes quippe, quæ in Scripturis paſſim fiunt inobedientibus comparativè ad alios obedientes Divinis Mandatis, indicant, utroſque gratia ſufficienti, & ad minus æquali eſſe inſtructos ad legem ſervandam; cæteroqui vana eſſet exprobratio: poſſent enim exprobranti reponere, quod ea de cauſa ſint inæquales relatè ad obedientiam, quia fuerunt inæquales in ordine ad obediendi poteſtatem, ex defectu gratiæ ſufficientis: Celebris eſt illa exprobratio facta Judæis Matth. 11., & Lucæ 10. *Tunc cœpit exprobrare Civitatibus, in quibus factæ ſunt plurimæ virtutes ejus, quia non egiſſent pœnitentiam. Væ tibi Corozain, væ tibi Bethſaida, quia ſi in Tyro, & Sidone factæ fuiſſent virtutes, quæ factæ ſunt in vobis, olim in cinere & cilicio pœnitentiam egiſſent.* Ubi ſedulò advertendum, increpationem Chriſti fieri Judæis, quod non agant pœnitentiam ſub illis virtutibus, non ſolum externis, ſed etiam internis gratiæ, ſub quibus Gentiles pœnitentiam egiſſent; alioquin recurrit, quod exprobratio non eſſet juſta, & efficax, ſed vana: Etenim cum Gentiles egiſſent pœnitentiam ſub virtutibus externis, & ſub gratia interiori, ſequitur, quod pariter Judæi debuerint eſſe affecti conſimili gratia interiori, ſub qua Gentiles pœnitentiam egiſſent; Cum autem pœnitentiam non egerint Judæi, ſequitur, quod habuerint gratiam purè ſufficientem, cum qua poſſent benè operari, & ex culpa voluntatis, benè operati non ſint.

V. Ratio autem à priori, cur virtutibus externis, ſeu ſignis, & miraculis, quæ Chriſtus operatus eſt in Judæa, ut ad fidem illos adduceret, adjuncta fuerint auxilia gratiæ interioris, eſt, quia hoc ſpectat ad providentiam divinam, ut ex cultura externa poſſit homo ferre fructus internos ſalutares. Proptereà docet Ripalda, quod in præſenti providentia, in qua homo elevatus eſt ad finem ſupernaturalem, quoties datur congrua cogitatio naturalis, qua poſſit voluntas viribus ſuis ponere actum bonum naturalem, conſurget ſimul, & infundet Deus animæ illuſtrationem ejuſdem objecti honeſti ſupernaturalem, ut voluntas poſſit viribus gratiæ adjuta concurrere ad operationem ſupernaturalem. Quare Chriſtus D. non objectavit Judæis ſolas virtutes externas, ſed etiam auxilia interna, quibus erant prædı̄ti, nempe gratiam ſufficientem.

VI. Quod innuit D. Anſelmus in eum locum dicens: *Sed quare Deus negat gratiam libenter ſuſcepturis, & gratiæ conſenſuris, videlicet Gentilibus; eligit verò non conſenſuros gratiæ, ſcilicet Judæos? non eſt noſtrum ſcire:* Et Theophylactus Matth. 11. *Poſtquam monſtravit*, inquit, *quod quæcumque oportebat, fecerat, & manſerunt abſque pœnitentia, conſequenter exprobrat: Væ tibi Corozain* &c. Non dediſſet autem Judæis *quæcumque oportebat*, ſi iis gra-

gratiam ſufficientem interiorem denegaſſet. Hinc Auguſtinus comparans Pharaonem cum Nabuchodonoſore lib. de Prædeſt. et Grat. cap. 15. oſtendit, utrumque iiſdem affectum fuiſſe donis; Pharaonis tamen impœnitentiam non aſcribit defectui gratiæ ſufficientis, ſed ſolum libero ejus arbitrio; hæc enim habet: *Quantum ad naturam ambo homines erant, quantum ad dignitatem ambo Reges, quantum ad cauſam ambo captivum populum poſſidebant, quantum ad pœnam ambo flagellis clementer admoniti. Quid ergo fines eorum fecit eſſe diverſos, niſi quod unus manus Dei ſentiens in recordatione propriæ iniquitatis ingemuit, alter libero contra Dei miſericordiſſimam veritatem pugnavit arbitrio?* Quod apertiùs expreſſit Chryſoſtomus Rom. 9. ſerm. 16. dicens: *Unde igitur alii quidem vaſa ſunt iræ, alii verò miſericordiæ? Ex propria voluntate. Deus verò quoniam bonus eſt erga utroſque, bonitatem ſuam declarat; nec enim eorum tantummodo, quos ſalvavit, ſed etiam quantum in ſe fuit, Pharaonis miſertus eſt: Quod autem ſalvatus non eſt, totum per ſuam ipſius voluntatem ſtetit; quantum ad Deum attinebat, nihil ab illis, qui ſalvati ſunt, minus habuit.* Quare ſicut Pharaoni, ita peccatoribus omnibus gratiam ſufficientem interiorem benigniſſimè Deus confert, ut poſſint reſipiſcere, et ad bonam frugem redire. Ea autem gratia collata Deus vult obediri, et non obeditur, imperat, & imperata non fiunt, loquitur ut Dominus, & tamen cor peccatoris ſubmiſſum non habet; longè itaque diverſa eſt Idea gratiæ ab ea, quam in hac theſi auctor comminiſcitur.

VII. Opponitur, quod Auguſtinus in Epiſt. ad Galat. dicat: *Quod amplius nos delectat, ſecundum illud operemur, neceſſe eſt*: ergo ex Auguſtino voluntas neceſſariò ſequitur delectationem præponderantem, ſive cupiditatis ad malum, ſive gratiæ, & charitatis ad bonum; cum autem gratia medicinalis in natura lapſa conferatur ad ſanandam ægritudinem contractam per peccatum, & ægritudinem non ſanaret, niſi pareret majorem delectationem in bono honeſto, quàm pariat cupiditas in bono delectabili, idcirco neceſſe eſt, ut ſequamur ductum gratiæ medicinalis, ubi illa conferatur; atque adeo vera Idea hujus gratiæ eſt, quod Deus velit ſibi à nobis obediri, & obediatur, imperet, & omnia fiant.

Reſpondeo ſenſum illorum verborum non eſſe, ut Janſeniani contendunt, quod à delectatione victrici, ac prædominante, ſive cupiditatis ad malum, ſive gratiæ, & charitatis ad bonum, evertatur libertas indifferentiæ in voluntate; cum hoc adverſetur Catholicæ veritati; ſed ſenſus eſt, quod voluntas propoſito ſibi duplici bono oppoſito, puta honeſto, et delectabili, neceſſariò illud amplectatur, in quo magis ſibi complacet, et majorem percipit oblectationem, etiamſi ab altero oppoſito magis alliciatur. Quare ſi bonum delectabile turpe, v. g. comeſtio carnis vetita, magis alliciat, quam bonum honeſtum, v. g. obſervantia præcepti, voluntas poterit ſibi liberè magis complacere, & delectari in hoc bono honeſto præeligendo illud; & hoc pacto neceſſariò neceſſitate conſequenti operatur voluntas juxta allicientiam objecti honeſti, minus quidem allicientis, ſed in quo magis oblectatur liberè illud amplexando, ac reſpuendo bonum delectabile, quod magis allicit, ſed in quo minus vult oblectari.

Digitized by Google

ctari. Sicut enim de Judæis dicitur Jo. 17. quod non poterant credere, utpote excæcati; ſed Auguſtinus advertit hanc impotentiam non fuiſſe antecedentem everſivam libertatis ad credendum, ſed conſequentem, & ideò ſic exponit ea verba S. Doctor: *Quare non poterant credere? ſi à me quæris, citò reſpondeo: Quia nolebant. Non poterant credere, non quia homines mutari in melius non poſſunt, ſed quandiu talia ſapiunt, non poſſunt credere*; Ita pariter in caſu noſtro dictum illud Auguſtini intelligendum eſt de neceſſitate conſequente, quatenus in ſenſu compoſito, quod voluntas liberè magis oblectatur in bono honeſto, in quo eſt minor allicientia, neceſſe eſt, ut operatio voluntatis tendat in tale bonum. Vel dicas expeditius, quod operatio externa, puta obſervantia præcepti, quæ non eſt formaliter libera, neceſſario ſequatur ad id, in quo magis voluntas oblectatur, & quod præeligit, vid. ad amplexum boni honeſti.

Ubi advertendum, quod in voluntate, antequam ſe determinet ad amplexum unius boni præ alio, puta boni honeſti præ delectabili turpi, conſurgunt duo motus indeliberati ac neceſſarii, quibus fertur erga utrumque bonum; Cum enim voluntas à natura habeat inclinationem inditam in bonum in genere, ſtatim ac apparet bonum aliquod particulare, conſurgit motus quidam, ſeu amor neceſſarius ac indeliberatus erga illud, qui eo eſt intenſior, & magis inclinat voluntatem ad liberum amplexum talis boni, quo bonum illud eſt præſtantius, ſeu vividius repræſentatur. Quando autem repræſentantur duo bona incompoſſibilia, ut ſunt honeſtum, ac turpe, tunc conſurgunt duo illi amores indeliberati, & neceſſarii; ſed voluntas alterutrum præeligit amplexando illud amore libero, & ſic in eo magis oblectatur, quamvis illud remiſſiùs alliciat. Hinc patet, quomodo neceſſe ſit, quod ſecundum illud operemur, quod amplius nos delectat, ſeu quod præeligimus; quia illud, quod præeligimus, quamvis minus alliciat, amamus tum amore illo indeliberato, ac neceſſario, tum amore libero, & ſic dupliciter in illius amplexu oblectamur; relate vero ad bonum, quod reſpuimus, ſolum habemus amorem illum indeliberatum, qui naturaliter in voluntate conſurgit.

Quod autem in hoc ſenſu loquutus ſit Auguſtinus dicens, neceſſe eſſe, quod operemur ſecundum id, quod ampliùs delectat, hoc eſt ſecundum illud, quod amplius delectat ob amorem & amplexum illius neceſſarium ſimul, ſeu indeliberatum, ac liberum, conſtat, quia lib. 8. Confeſſ. cap. 4. diſertè docet, ſe olim non operatum fuiſſe ſecundum id, quod ampliùs delectabat ſolùm delectatione indeliberata, & præveniente, ſeu ſecundum id, quod magis alliciebat, ſed operatum fuiſſe ſecundum id, quod ampliùs delectabat, delectatione ſcilicet libera, & concomitante: Hæc ſunt verba S. Doctoris: *Non faciebam, quod incomparabili affectu amplius mihi placebat*: ubi luculenter diſtinguit inter delectationem indeliberatam, quæ erat valde magna de bono, quod reſpuebatur, & deliberatam ac liberam, quæ erat de bono, quod minus alliciebat; propterea ibidem ſubdit: *Et mox ut vellem, poſſem*, indicans, quod ſi vellet libere ferri in bonum illud, quod magis alliciebat, procul dubio poſſet;

cum poſſit voluntas ad arbitrium oblectari delectatione libera, & concomitante, tam in bono, quod allicit magis, & incomparabili affectu amplius placet, quam in bono, quod allicit minus; Quod pariter Auguſtinus docuit lib. de ſpir. & lit. cap. 33. dicens, Deum nos ſua miſericordia prævenire alliciendo ad fidem, ſed vocationi Dei *conſentire, vel non conſentire propriæ voluntatis eſt.* Hinc illud Poetæ: *Video meliora, proboque, deteriora ſequor*; quia ſcilicet volũtas liberè ſequi poteſt, & ampliùs delectari delectatione libera in deterioribus bonis, reſpuendo meliora, quę magis oblectant delectatione indeliberata, & neceſſariò conſurgente ad proſpectum cujuſcunque boni juxta menſuram vividæ repræſentationis, quæ de illo habetur.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XX.

Vigeſima iterum vult, veram Gratiæ ideam eſſe, quod Deus velit à nobis obediri, & obediatur, imperet, & omnia fiant. At ſi res ita ſe haberet, peccator, cui contritio imperatur, & illam negligit, deſtitueretur gratia ſufficienti ad illam ponendam, & ſolùm eſſet præditus gratia efficaci ille, qui contritionem præceptam poneret; atque adeo juxta hanc etiam theſim alia gratia non datur præter efficacem; quod non ſemel diximus repugnare: etenim ſi peccator ad contritionem ſupernaturalem ponendam obligatur, & caret gratia ad illam ponendam ſufficienti, reus non eſſet, ſi illam omitteret; ſicut reus non fit homo per hoc, quod v. g. non ambulet, ſi pedibus, aut viribus careat ad ambulandum neceſſariis: & ſicut citra ſummam impietatem, aut dementiam non poſſet huic præcipi, quod ambulet; ita nec peccatori præcipi poſſet, quod conteratur, quando denegatur illi gratia ad talem actum ponendum requiſita. Quocirca Janſenianæ hæreſes in hac, & aliis ejuſdem furfuris theſibus apertè recuduntur; quod ſcilicet peccatori non ponenti contritionem præceptam præcipiatur aliquid impoſſibile, nec tribuatur illi gratia ſufficiens, qua contritio reddatur poſſibilis; ſicut etiam, quod ad demeritum ab hujuſmodi peccatore contrahendum in omiſſione contritionis præceptæ, non requiratur gratia ſufficiens, eo quod non requiratur libertas a neceſſitate, ſed ſatis ſit libertas à coactione: recurrit etiam, quod ponens contritionem ſub gratia efficaci, poneret illam ſub gratia, ſub qua ineluctabiliter fit, quod imperatur à Deo; atque adeo ſub gratia irreſiſtibili ad mentem Janſenii.

PROPOSITIO XXI.

Gratia Jeſu Chriſti eſt gratia fortis, potens, ſuprema, invincibilis, utpote quæ eſt operatio voluntatis Omnipotentis, ſequela, & imitatio operationis Dei incarnantis, & reſuſcitantis Filium ſuum. *Queſn. 2. ad Cor. 5. 21. edit. 1693.*

SYNOPSIS.

I. In hac, & quatuor ſequentibus theſibus

Digitized by Google

ſibus uni gratiæ tribuit Queſnellus operationes noſtras ſalutares. II. Sicut uni voluntati Divinæ tribuitur operatio Incarnationis, & Reſurrectionis.

III. Duplex tamen in his error continetur; & quod merè paſſivè ſe habeat voluntas in ordine ad operationes ſalutares, & quod non poſſit gratiæ obluctari. IV. Pluribus oſtenditur, quod voluntas non ſe habeat merè paſſivè. V. Non ſufficit, quod voluntas agat ut quę recipiendo gratiam, quâ agit. VI. Idemque ſuadetur ex conceptu actus vitalis, & liberi.

VII. Non eſſet libera voluntas, ſi Gratiæ operatio eſſet inſtar operationis Dei Incarnantis, ac Reſuſcitantis Filium ſuum. VIII. Non ſufficit ad meritum, ac demeritum libertas eſſentialis ad mentem Janſenii, ſeu libertas à coactione.

I. IN hac, & quatuor ſequentibus theſibus virus eructat ſuum Auctor. Conſueta calliditate, verbis pigmento quodammodo delibutis Gratiam Dei efficacem ſummoperè commendat, eamque fortem nuncupat, ſupremam, invincibilem; Addit tamen eam eſſe voluntatis Omnipotentis operationem, atque ad vivum adumbrare operationem Dei Incarnantis, ac Reſuſcitantis Filium ſuum.

II. Quod gratia interior non ſit invincibilis, ſeu irreſiſtibilis, oſtendimus in expoſitione theſis decimæ, ſicut etiam decimætertiæ, ac decimæſextæ, ubi effugia Queſnellianorum præcluſimus, & eluſiones deteximus. Conſtatque ex proſcriptione ſecundæ theſis Janſenii, quæ habet: *Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur*. Quod verò gratia, quæ Dei Incarnantis, ac Reſuſcitantis Filium ſuum operationem conſequitur, illam non imitetur, apertiſſimè oſtenditur, quia tàm operatio Dei Incarnantis, ſeu producentis unionem hypoſtaticam inter Verbum, & Humanitatem, quàm operatio Dei reſuſcitantis Filium ſuum, ſeu producentis unionem inter Animam, & Corpus Humanitatis aſſumptæ jam vita functæ, eſt operatio ſolius Divinæ voluntatis Omnipotentis, cui nihil ullatenus poteſt reluctari; Contrà verò operatio Dei operantis *in nobis eſſe, & perficere in bona voluntate*, ut loquitur Apoſtolus ad Philipp. 2., ſeu operantis in nobis gratiam efficacem, & conſenſum ſalutarem, non eſt operatio ſolius voluntatis Divinæ, ſed eſt etiam operatio voluntatis creatæ, quæ ratione ſuæ libertatis poteſt Divinæ voluntati reſiſtere, impediendo hujuſmodi divinam operationem, ut diximus in theſi tertia, & decima; ergo latiſſimum diſcrimen intercedit inter operationem Dei Incarnantis, & Reſuſcitantis Filium ſuum, ac operationem Dei conferentis nobis gratiam, & conſenſum ſalutarem. Quod ſi dicatur voluntas Chriſti D. potuiſſe mereri, immo etiam de facto meruiſſe Reſurrectionem corporis ſui, adhuc diverſiſſima eſt operatio Gratiæ ab operatione Dei Reſuſcitantis Filium ſuum; tum quia licet potuerit voluntas Chriſti Dom. eſſe cauſa meritoria Reſurrectionis; non poteſt tamen voluntas eſſe cauſa meritoria primæ Gratiæ; cum prima gratia non poſſit cadere ſub meritum: tum etiam quia unio inter animam, & corpus Chriſti D., quæ cauſatur à Deo reſuſcitante Filium ſuum, non eſt formaliter libera; debet tamen eſſe formaliter liber conſenſus ſalutaris cauſatus à gratia.

Digitized by Google

III. Duo proinde errores Heterodoxorum proprii ſub pallio iſtorum verborum continentur in hac Theſi; Primus eſt, quod voluntas creata relatè ad conſenſum ſalutarem, (qui proculdubio eſt gratia Jeſu Chriſti) omninò paſſivè ſe habeat; non ſecus ac omninò paſſivè ſe habet Humanitas in operatione Dei Incarnantis Filium ſuum, & omninò paſſivè ſe habent Corpus, & Anima in operatione Dei Reſuſcitantis eundem; Alter eſt, quod non poſſit voluntas gratiæ interiori reſiſtere, ſed quod ab illa neceſſitetur ad conſenſum; ſicut non poteſt Humanitas reluctari operationi Dei aſſumentis illam, nec poteſt Anima, & Corpus Chriſti D. reſiſtere, aut impedire operationem Dei Reſuſcitantis illum. Propterea Lutheraniſmus in primo, Calviniſmus in altero errore callidè hìc ab Auctore inſinuatur, ut annotavimus in theſi decima.

IV. Quod attinet ad primum; Voluntatem creatam relatè ad conſenſum ſalutarem, quem in nobis Deus operatur, non ſe habere tantùm paſſivè, ſed Deo cooperari, itaut primas partes habeat Deus in ratione efficientis, & intendentis conſenſum, & creatura in ratione eligentis, conſtat tum ex Scripturis; Apoſtolus enim 1. Cor. 15. dicit: *Non ego, ſed gratia Dei mecum*, atque adeò gratia, & operatio Dei ſimul cum creatura, ponunt conſenſum ſalutarem. Pſal. 29. dicitur: *Dominus factus eſt adjutor meus*; & Rom 8. *Spiritus adjuvat infirmitatem noſtram*; & Pſal. 93. *Niſi quia Dominus adjuvit me, paulo minus habitaſſet in inferno anima mea*; & paſſim in Scripturis dicitur gratia hominem adjuvare ad ſalutariter operandum; ubi denotatur, quod gratia promoveat operationem arbitrii, atque adeò arbitrium non ſe habeat paſſivè ad gratiam, ſed cum illa operetur, & agat. Quod innuit Auguſtinus tract. 4. in Epiſt. Jo: ubi habet: *Si dicis, Adjutor meus eſto, aliquid agis; nam ſi nihil agis, quomodo ille adjuvat?* Quod etiam docuit D. Thomas pluribus in locis, præſertim quæſt. 27. de Verit. tract. 4. Et quamvis Thomiſtæ doceant, ſolam gratiam eſſe totam rationem agendi, ſeu producendi actum ſalutarem, non proinde docent, quod voluntas noſtra omninò paſſivè ſe habeat; cum velint, quod gratia agat ut quo, voluntas verò agat ut quod; Sicut enim ignis eſt id, quod ignem producit; tota verò ratio producendi ignem per Thomiſtas eſt ſolus calor, producens ignem ut quo, ſeu tanquam virtus ignis; ita in eorundem ſententia voluntas eſt, quæ liberè ponit actum ſalutarem, ſicut intellectus eſt, qui videt Deum. Tota verò ratio productiva hujus conſenſus ut quo eſt ſola gratia, & tota ratio producendi Viſionem beatam eſt ſolum lumen gloriæ. Præterea Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 4 anathematizat, qui dixerit: *Liberum hominis arbitrium a Deo motum, & excitatum nihil cooperari aſſentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam juſtificationis gratiam ſe diſponat, ac præparet; neque poſſe diſſentire, ſi velit, ſed velut inanime quoddam nihil omninò agere, merèque paſſivè ſe habere*. Quare ex Tridentino voluntas aliquid agit, & gratiæ cooperatur, ac proinde gratia non eſt operatio ſolius voluntatis Omnipotentis, & invincibilis, ſed eſt pariter operatio voluntatis creatæ, cui in quantum liberæ competit poſſe operationem gratiæ impedire, & ſic

illi

illi reſiſtere.

V. Nec valet reſponſio, quod voluntas ſit Agens ut quod, recipiendo gratiam, qua agit; nam hoc non negabatur ab Hæreticis, quos damnat Tridentinum; negabatur ſolum, quod voluntas liberè ſe determinet ad conſenſum, & quod poſſit gratiæ operationem impedire; Et adverſus hanc hæreſim Concilium docet, quod voluntas non ſe habeat merè paſſivè.

VI. Confirmatur tum ex conceptu actus vitalis, tum ex conceptu actus liberi, qualis eſt conſenſus ſalutaris. Quatenus enim conſenſus eſt actus vitalis, eſt motus ab intrinſeco, atque adeo procedere debet à principio vitali ſe ipſum movente, ac perficiente altiori modo, quam perficiantur inanimata. Quatenus verò eſt actus liber, eſt Electio libera, & ideò debet eſſe a principio eligente, ſeu a voluntate, ac proinde actus ſalutaris procedere debet à gratia cum concurſu voluntatis; cum ſola voluntas ſit potentia electiva conſenſus præ diſſenſu: gratia verò non poteſt eſſe electiva, cum non poſſit influere in alteram partem, videlicet in actum malum, ſicut poteſt voluntas.

VII. Quod ſpectat ad ſecundum errorem hujus theſis, quod ſcilicet non poſſit voluntas operationem gratiæ impedire, ac veluti expugnare victricem delectationem gratiæ efficacis, ad eum modum, quo non poteſt Humanitas impedire operationem Dei Incarnantis Filium ſuum, ex eo falſitas eluceſcit, quia ſi hujuſmodi eſſet gratia, eſſet omninò læſiva libertatis indifferentiæ; quæ proculdubio ad meritum, & demeritum requiritur: Quomodo enim voluntas ſub operatione Voluntatis Divinæ omnipotentis, qua vult conſenſum, poſſet dici libera ad conſenſum omittendum, ſi operationem iſtam gratiæ ſuperare non poſſet? ſicut non poteſt Humanitas dici libera ad carendum unione hypoſtatica, ſi non poteſt impedire operationem Dei Incarnantis Filium; nec poſſunt anima, & corpus Humanitatis aſſumptæ habere libertatem indifferentiæ, ad hoc ut Chriſtus revocetur, vel non revocetur ad vitam, ſi non poſſunt impedire operationem Dei producentis unionem inter animam, & corpus, ac reſuſcitantis Chriſtum.

VIII. Quod demum libertas hæc indifferentiæ requiratur in voluntate ponente actum ſalutarem meritorium vitæ æternæ, quin ſufficiat ſola libertas a coactione, conſtat ex proſcriptione tertiæ ex quinque Janſenii theſibus, qui lib. 7. de Gratia Chriſti hæc habet: *Libertati arbitrii ſolam neceſſitatem coactionis, quæ etſi nolumus, efficit id, quod poteſt, eſſe contrariam, omnemque actum voluntarium, ſeu ſpontaneum eſſe liberum*. Hanc autem libertatem, quam vocat eſſentialem, conſiſtentem in eo, quod actus ſit voluntarius, ſeu procedens a voluntate cum cognitione prævia finis, ac plena advertentia, ſufficere ad meritum, ac demeritum, circumſcripta indifferentia voluntatis ad bonum, & malum, docent communiſſimè Janſenii Aſſeclæ ex Bajo, cujus ſunt illæ theſes proſcriptæ, *Quod voluntariè fit, etiam ſi neceſſariò fiat, liberè tamen fit. Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod neceſſariò facit*. Catholici tamen omnes docent, neminem eſſe aut pœnæ reum, aut præmio dignum ob operationes neceſſarias, etiamſi voluntarias, dicente Auguſtino lib. 3. de lib. arbit. cap. 18. *Quis peccat in eo, quod nullo modo caveri poteſt?* Et lib. de

Digitized by Google

duabus animabus cap. 12. *Dicere reum teneri quempiam, quia non fecit, quod facere non potuit, ſummæ eſt iniquitatis, & inſaniæ*. Hinc nemo ſanæ mentis dixerit eſſe pœna æterna dignum, qui die feſto non audit Sacrum, ſi compedibus irretitus non poteſt illud audire; nec dixerit eſſe præmio dignum, qui aut cæcus, aut in tenebris poſitus in objecta turpia non figit obtutum; Idque quia ad hujuſmodi actus caret indifferentia formali, quamvis non careat indifferentia radicali, quam unicè Janſeniani admittunt, ſeu indifferentia potentiæ volitivæ de ſe vertibili ad bonum, & malum, aut indifferentia remota, & conditionata, ſicut habet cæcus ad videndum, quatenus videre poſſet, ſi careret cæcitate; Hinc Angelicus quæſt. 6. de malo docet: *Quidam poſuerunt, quod voluntas hominis ex neceſſitate moveatur ad aliquid eligendum, nec tamen ponebant, quod voluntas cogeretur: Hæc autem opinio eſt hæretica: Tollit enim rationem meriti, ac demeriti in humanis actionibus; Non enim videtur eſſe meritorium, aut demeritorium, quod aliquis ſic ex neceſſitate agit, quod vitare non poſſit*; Hanc autem libertatem indifferentiæ de facto dari in natura lapſa, in theſi ſequenti adverſus Janſenium oſtendemus.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXI.

VIgeſima prima docet Gratiam eſſe invincibilem, quippe quę eſt operatio voluntatis omnipotentis, ac imitatio operationis Dei Incarnantis, & Reſuſcitantis Filium ſuum. Omnimoda cæcitate laborat, qui non advertit quot erroribus ea ſcateat: Gratiam eſſe invincibilem fert, quod gratiæ non poſſit humana voluntas obluctari juxta hæreſim Janſenianam: Gratiam eſſe operationem voluntatis omnipotentis fert, ut ſupra oſtendimus, gratiam ſemper eſſe efficacem; atque adeo eum, qui culpabiliter omittit actum ſupernaturalem præceptum carere gratia ſufficienti ad illum ponendum, atque adeò non peccare, dum peccat. Denique gratiam eſſe operationem omnipotentis voluntatis, quæ imitatur operationem Dei incarnantis Filium ſuum fert, quod ſicut citra ullam libertatem, aut cooperationem Humanitatis aſſumptæ fuit operatio Incarnationis, ita citra libertatem, aut cooperationem humanæ voluntatis ſit operatio gratiæ; quo nihil abſurdius fingi, aut excogitari poteſt.

PROPOSITIO XXII.

Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis, cum libero ipſius voluntatis conſenſu, demonſtratur illicò nobis in Incarnatione, veluti in fonte, atque archetypo omnium aliarum operationum miſericordiæ, & gratiæ; quæ omnes ita gratuitæ, atque ita dependentes à Deo ſunt, ſicut ipſa originalis operatio. *Queſn. Luc. 1. 38. edit. 1693. & 1699.*

SYN-

Digitized by Google

SYNOPSIS.

I. Operatio Dei incarnantis Filium ſuum diſcordat ab operatione Gratiæ; illa quippe eſt neceſſaria Humanitati aſſumptæ, hæc verò eſt libera voluntati. II. Negat Queſnellus voluntatem in natura lapſa poſſe gratiæ reſiſtere, & habere libertatem indifferentiæ ad bonum, & malum.

III. Multipliciter oſtenditur falſitas adverſus Janſenium. IV. Non ſalvant Lovanienſes libertatem indifferentiæ per hoc, quod voluntas poſſit omittere actum in ſenſu diviſo à præerequiſitis ad actum. V. Auguſtinus longiſſimè abeſt ab hac hæreſi Janſeniana. VI. Vanum eſt effugium Queſnellianorum.

I. NOn concordia, ſed apertiſſimè diſcordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis cum libero ipſius voluntatis conſenſu illicò demonſtraretur, ſi talis eſſet iſthæc operatio Dei in corde hominis gratiam operando, ſicut eſt operatio Dei in Incarnatione operando unionem Hypoſtaticam; hæc enim eſt quidem fons omnium aliarum gratiarum, ſed nō eſt Archetypum omnium omninò aliarum operationum miſericordiæ, & gratiæ. Et ratio eſt, quia quamvis omnis gratia ex conceptu gratiæ ſit omninò gratuita excedens omnem naturalem exigentiam tàm phyſicam, quàm moralem; non tamen omnis gratiæ operatio ita dependet à Deo, ſicut ipſa originalis operatio, nempe ſicut operatio Dei in Incarnatione, quæ eſt origo reliquarum gratiarum; ſiquidem, ut explicavimus in Theſi ſuperiore, operatio Dei in Incarnatione eſt operatio ſolius Dei, atque adeò ipſi uni libera, & omninò dependens à ſolo Deo; contrà verò operatio Dei operantis in corde hominis conſenſum liberum non eſt operatio ſolius Dei, ſed eſt pariter operatio voluntatis creatæ, quæ ex ratione ſuæ libertatis poteſt Dei operationem impedire; ut proinde valde diſcrepet ab operatione Dei in Incarnatione; Hæc enim Humanitati aſſumptę eſt operatio omninò neceſſaria; operatio verò Dei in corde hominis eſt operatio voluntati hominis prorſus libera. Hinc ſi in Incarnatione tamquam in Archetypo demonſtraretur Dei operatio in corde hominis, demonſtraretur hanc diſcordare cum libero ipſius voluntatis conſenſu; quandoquidem conſenſus deberet eſſe voluntati neceſſarius; non ſecus ac in Incarnatione neceſſaria eſt Humanitati aſſumptæ operatio Dei producentis unionem Hypoſtaticam.

II. Queſnellus eò ſemper tendit, ut oſtendat in natura lapſa non dari libertatem indifferentiæ ad bonum, & malum, ſed vel dari gratiam Redemptoris efficacem, quæ ſit operatio Dei omnipotens unicè dependens à Deo, non ſecus ac operatio Dei infundentis alias gratias nullatenus dependentes ab arbitrio voluntatis creatæ; Vel nullam aliam dari gratiam ſufficientem, qua poſſit voluntas ponere operationem ſalutarem, & ex propria culpa illam non ponat. Cenſent enim omnes Janſenii Aſſeclæ, quod poſt lapſum natura humana ea infirmitate laboret, ut ſemper a cupiditate vincatur, niſi de iſta triumphet inexpugnabiliter medicinalis gratia Redemptoris, cui humana voluntas contraniti non poſſit.

III. Verum quod in natura lapſa detur libertas indifferentiæ ad bonum, & malum ſub gratia Redemptoris, i-

taut viribus gratię adjutus poſſit homo ponere conſenſum ſalutarem citrà ullam neceſſitatem; atque adeò ſi illum ponat, gratia dicatur, & ſit efficax; ſi verò non ponat, gratia dicatur, & ſit purè ſufficiens, & ſolum efficax quantum eſt ex parte Dei, conſtat ex Scripturis, Conciliis, Patribus, & Ratione. Eccleſ. 31. dicitur: *Beatus vir, qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus, facere mala, & non fecit:* Ad Cor. 7. *Qui ſtatuit in corde ſuo firmus, non habens neceſſitatem, poteſtatem autem habens ſuæ voluntatis, & hoc judicavit in corde ſuo, ſervare virginem ſuam, benè facit.* Tridentinum ſeſſ. 6. can. 5. habet; *Siquis liberum hominis arbitrium poſt Adæ peccatum extinctum, & amiſſum eſſe dixerit, anathema ſit.* Quamvis ergo natura lapſa fuerit in culpa, liberum tamen arbitrium ſartum tectum remanſit prout erat in ſtatu innocentiæ; atque adeò eadem libertas indifferentiæ eſt in utroque ſtatu; eſto in natura lapſa ſæpè cum libertate phyſica ſtet neceſſitas moralis ad peccandum in pęnam culparum præteritarum: & in natura per Chriſtum reparata ſæpè ex vi meritorum Chriſti Domini detur gratia moraliter neceſſitans ad benè operandum; Idem docuit paſſim Auguſtinus, præſertim lib. 1. retractat. cap. 7. dicens: *Quis peccat in eo, quod nullo modo caveri poteſt?* & lib. de nat., & grat. cap. 47., *Aut ego non intelligo quid dicam, aut ipſe. Quomodo enim in poteſtate noſtra eſt videndi poſſibilitas, ſi in poteſtate noſtra non eſt videndi neceſſitas?* Et ratio eſt, quia deficiente in natura lapſa libertate indifferentiæ, deficeret radix meriti, ac demeriti, ut diximus in theſi ſuperiore; nequeunt enim in laudem, ac præmium, aut in vituperium, ac pœnam imputari, quæ in præcurrente neceſſitate conſiſtunt, ut patet in pueris, & amentibus, qui in ſuis operationibus nec laudantur, nec exprobrantur. Propterea D. Th. q. 24. de veritate dixit: *Nullus debet puniri, vel præmiari in eo, quod non eſt in ejus poteſtate facere, vel non facere.* Quare cum de facto homo puniatur, ac præmietur ob turpes, aut rectas operationes, conſequens eſt, ut de facto detur in voluntate libertas indifferentiæ ad bonum, & malum. Propterea Eccleſ. 15. dicitur: *Ante hominem vita, & mors; ad quodcumque voluerit extendit manum ſuam*; & ibid. *Deus ab initio conſtituit hominem, & reliquit eum in manu conſilii ſui; Adjecit mandata: Si volueris ea ſervare, conſervabunt te.* Fatetur autem disertè Janſenius lib. 7. cap. 14. huic libertati indifferentiæ diametraliter opponi operationem divinæ gratiæ, quam ille comminiſcitur, dicens: *Et ſanè, ſi non eſt alia libertas noſtræ voluntatis, quam agendi, & non agendi, operatio divinæ gratiæ diametraliter opponitur philoſophicæ libertati, ſeu indifferentiæ libertatis, quia illam extrahit ab indifferentia agendi, eamque determinatè facit agere, & non agere, velle, & non velle.*

IV. Putarunt nonnulli ex neotericis Lovanienſibus, haberi ſufficientem libertatem indifferentiæ requiſitam ad meritum, aut demeritum, ſi voluntas poſſit omittere actum in ſenſu diviſo à prærequiſitis ad actum; ſicut per Prædeterminantes voluntas poteſt omittere conſenſum prædeterminatum in ſenſu diviſo à prædeterminatione ad conſenſum prærequiſita. Hæc tamen doctrina nec eſt ad mentem Janſenianorum (quippe qui neceſſitatem gratiæ cum libertate voluntatis ſolum conciliant per hoc, quod voluntas ſit libera tantùm à coa-

ctio-

ctione) nec eſt vera, quia ſi voluntas ſub requiſitis ad agendum non poſſet non agere, componendo cum iiſdem requiſitis omiſſionem operationis, proculdubio neceſſariò poneret actum, & careret libertate indifferentiæ ad meritum, & demeritum requiſita; Sicut qui compedibus irretitus non poteſt ponere ambulationem, neceſſariò non ambulat, et caret libertate indifferentiæ ad non ambulandum; quamvis poſſet in ſenſu diviſo à compedibus ambulare: ad libertatem enim formalem indifferentiæ ſpectat, ut cum omnibus requiſitis ad operandum tam poſſit componi operatio, quam omiſſio operationis; Utrum autem ex his principiis inferatur, quod pariter prædeterminatio phyſica ſit everſiva libertatis, quamvis ſpectet ad actum ſecundum, aut ſit applicatio cauſæ ſecundæ ad agendum facta à Primo libero? diſcutiant Scholaſtici, qui acerrimè hac in re digladiantur. Illud certiſſimum eſt, Prædeterminatores hac in re toto cœlo à Janſenianis diſſidere, ut fusè oſtendimus in theſi nona; ſiquidem Prædeterminantes non contendunt prædeterminationem neceſſitare ad actum prædeterminatum, ut docet Janſenius; à quo etiam recedunt, dum contendunt, non deeſſe in natura lapſa gratiam purè ſufficientem: eſto in Scholaſticis concertationibus conentur Adverſarii ſententiam illam Prædeterminantium ad has anguſtias adigere, & in obſequium Angelicæ doctrinæ conentur pariter oſtendere, Divo Thomæ prædeterminationis nomen, ac munus fuiſſe prorſus ignota.

V. Quare concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominum cum libertate conſenſus, habetur juxta Janſenii Aſſeclas per hoc ſolum, quod voluntas non agat coactè, ſed ſponte, eſto agat citrà libertatem indifferentiæ juxta doctrinam, quam per calumniã tribuunt D. Auguſtino; ut conſtat ex his verbis Janſenii lib. 8. de Gratia Chriſti cap. 8 *In hoc unicè concordiam gratiæ, & liberæ voluntatis ab Auguſtino ſtatui, quod arbitrium non inſtar trunci vacet, & cogatur invitum, ſed ſimul etiam propria voluntate velit, & agat, tam eſt perſpicuum, & toties repetitum, ut profectò neceſſe ſit vel cæcum eſſe, qui non viderit, vel contentioſiſſimum, qui negaverit*. Auguſtinus tamen longe abeſt ab hac hæreſi, ut multis oſtenditur à Stephano de Champs, Ripalda, & aliis; habet enim in Homil. 15. ex 50. *In tua poteſtate eſt, conſentire, vel non conſentire*; & lib. 2. contra Felic. Man. cap. 4. *Habet unuſquiſque in voluntate eligere, quæ bona ſunt, & eſſe arbor bona; aut eligere, quæ mala ſunt, & eſſe arbor mala*; & ſic alibi paſſim. Immeritò itaque, & per ſummam injuriam Auguſtino tribuitur à Janſenio, quod voluntati humanæ in natura lapſa ſolum competat libertas à coactione, eo quod per peccatum Adæ (ut habet lib. 1. cap. 9.) ita in imperium libidinum præcipitarit, ut neceſſariò ſequatur delectationem victricem, ſive terrenam concupiſcentiæ ad malum, ſive cœleſtem à Deo infuſam ad bonum, adeò ut ſi delectatio terrena ſit intenſa, e. g. ut quinque, & cœleſtis intenſa ut quatuor, illa debeat prævalere, & è converſo; Unde neceſſariò ex delectatione victrice ſuccumbat.

VI. Ad excuſandum in hac Theſi Queſnellum, dixerunt nonnulli, ſolùm docuiſſe, quod concordia Omni-

mnipotentis operationis Dei in corde hominis cum libero ejus conſenſu demonſtretur in Incarnatione, hoc eſt in libero conſenſu B. Virginis, quem præſtitit, quando dixit: *Ecce Ancilla Domini:* Sicut enim Deus poſtulavit à B. Virgine conſenſum, quem ſine ulla neceſſitate exhibuit; ita poſtulat à nobis conſenſum ſalutarem, quem citra ullam neceſſitatem exhibemus: qua in re nullus error continetur; unde theſis non videtur fuiſſe proſcribenda. Hæc ſunt verba Queſnelli in caput primum Lucæ n. 38. in latina editione 1694. *Creaturam ſuam honorat Deus* (nempe B. Virginem) *poſtulando ejus conſenſum in id, quod ipſe in ea operaturus eſt, ſed ipſe dat, quod poſtulat. Omnipotentis operationis Dei in corde hominis cum libero voluntatis humanæ conſenſu concordia jam nobis in Incarnatione exhibita eſt, veluti in origine, & exemplari operationum omnium miſericordiæ, & gratiæ, quæ non minus gratuitæ ſunt, nec minus à Deo pendent, quam hæc operatio originaria.*

Sed excuſatio iſthæc ulterior criminatio eſt. Nam primò ex verbis relatis perſpectiſſimum fit, conferri à Queſnello operationem divinam relatè ad conſenſum liberum voluntatis humanæ, non quidem cum conſenſu B. Virginis, ſed cum Incarnatione, ſeu cum operatione Dei Incarnantis Filium ſuum (ut loquitur idem Queſnellus in theſi antecedenti) atque adeo cum operatione, qua producitur Unio hypoſtatica; quod ex eo etiam patet, quia hæc eſt fons, & origo omnium aliarum operationum miſericordiæ, & gratiæ. Unde ſicut productio Unionis hypoſtaticæ non fuit libera Humanitati aſſumptæ, ita nec voluntas eſſet libera relatè ad conſenſum ſalutarem, ſed merè paſſivè ſe haberet ad illum. Deinde ſi Gratia per Queſnellum eſt operatio voluntatis Omnipotentis, quæ imitatur operationem Dei Incarnantis Filium ſuum, ſequitur, quod ſicut conſenſus noſter ſalutaris non eſt nobis liber (ut non fuit libera Humanitati aſſumptæ Unio hypoſtatica) ita nec fuerit liber libertate indifferentiæ conſenſus ille ſupernus B. Virginis. Ex quo fieret, quod fruſtra Deus à Virgine poſtulaſſet conſenſum, ſi daturus erat illum, eo modo quo dedit Unionem Hypoſtaticam Chriſti Humanitati: Sicuti fruſtra, ac fatuè (ut diximus ex Auguſtino in theſi 2.) Deus præciperet peccatori contritionem, ſi non præberet illi ſufficientes vires, unde liber eſſet ad obtemperandum.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXII.

VIgeſima ſecunda putat aptè demonſtrari in Incarnatione (tanquam in Archetypo omnium aliarum operationum miſericordiæ & gratię) concordiam omnipotentis operationis Dei in corde hominis cum libero conſenſu voluntatis; quatenus ſicut Incarnatio eſt omnino gratuita, ac dependens a Deo, ita omnino gratuita, ac dependens à Deo ſit gratiæ, ſeu omnipotentis voluntatis Dei in corde hominum operatio. Verùm quanta inter utramque operationem intercedat diverſitas, ac diſcordia, clarius eſt ipſa luce pomeridiana. Siquidem in Incarnatione operatio divina ita eſt gratuita, ac dependens à Deo, ut ad illam

Digitized by Google

illam nullatenus cooperetur Humanitas aſſumpta, nec ab iſtius etiam arbitrio dependeat: Contra verò ad operationem gratię debet voluntas humana liberè cooperari, ita ut ab hujus etiam libertate ea dependeat, quatenus gratia non operaretur conſenſum voluntatis, niſi voluntas ſe determinaret ad conſentiendum, juxta illud Apoſtoli: *Non ego, ſed gratia Dei mecum*.

PROPOSITIO XXIII.

Deus ipſe nobis ideam tradidit omnipotentis operationis ſuæ gratiæ, eam ſignificans per illam, qua creaturas è nihilo producit, & mortuis reddit vitam. *Queſn. Rom.* 4. 17. *edit.* 1693. & 1696.

SYNOPSIS.

I. Operatio gratiæ, cum ſit libera voluntati, omninò diſcordat ab operatione Divina, qua aliquid creat, aut mortuos revocat ad vitam, quippe quæ creaturis eſt neceſſaria.

II. Quamvis arduum ſit infruſtrabilitatem Divinæ prædefinitionis cum libertate arbitrii conciliare, potius fateri debemus hebetudinem noſtri intellectus, quam in dubium revocare quod ea concilianda ſint. III. Videntur beneficio ſcientiæ conditionalium facili negotio componi. IV. Sicut fatuè olim negabant Nonnulli Divinam libertatem, eo quod ignorarent quonam pacto cohærere poſſet cum neceſſitate exiſtendi; ita fatuè negatur in noſtra voluntate libertas indifferentiæ, per hoc quod difficile ſit eam cum infruſtrabilitate Divinæ voluntatis componere. V. Tridentini, & Auguſtini auctoritas hac in re eſt perſpicua. VI. Janſenii interpretatio eſt inepta.

VII. Explicatur in quonam ſenſu ab Apoſtolo peccator mortuo comparetur.

I. Iterum redit ad ingenium Auctor, eundemque errorem in hac theſi recudit, quem in duabus theſibus proximè ſuperioribus; videlicet, Omnipotentem operationem gratiæ æquiparari, ac denotari per illas Dei operationes, quibus creaturas de nihilò extrahit, & mortuos revocat ad vitam. Oſtendimus ulnare, nedum palmare, diſcrimen inter iſtas operationes divinas, qua aliquid creat, aut unionem producit inter corpus, & animam vita functi, ac illam, qua ponit conſenſum liberum in voluntate hominum; Iſta quippe eſt operatio Dei ſimul, & creaturæ conſentientis cum plena libertate ad diſſentiendum, atque adeo cum poteſtate ad impediendam Dei operationem citrà ullum præjudicium omnipotentiſſimæ voluntatis divinæ (quippe quæ communicando creaturæ libertatem, communicat pariter facultatem reſiſtendi auxiliis gratiæ,) & ſuæ divinæ voluntatis præcipientis bonam operationem, & conferentis auxilium ſufficiens ad illam ponendam; cum ex ſubjectione creaturæ liberæ magis omnipotentia commendetur, quàm ſi ſolùm ſibi ſubjicerentur creaturæ non liberæ, relatè ad quas non poteſt ſua attributa Miſericordiæ, Juſtitiæ, & alia hujuſmodi exercere: Contra verò illæ divinæ operationes, quibus creaturas producit Deus, & mortuis reddit vitam, cum ſint operationes ſolius Dei, nullam exi-

Digitized by Google

exigunt cooperationem, aut determinationem a creaturis, unde nullatenus poſſunt creaturæ hujuſmodi operationes impedire; ſicut poteſt impediri à voluntate creata operatio divina relatè ad conſenſum ſalutarem liberum (qui procul dubio eſt gratia per Chriſtum) non ſecus ac poteſt ipſe conſenſus ab eadem impediri.

II. Quomodo autem cohæreat infruſtrabilitas divinæ voluntatis præfinientis conſenſum liberum, & omnipotentis Dei operatio cum libertate voluntatis, atque adeo cum poteſtate impediendi hujuſmodi conſenſum, ac Dei operationem, nodus eſt valde implexus; & quamvis in eo extricando deſudent Theologi, non idcirco aures præbendæ erroribus Hæreticorum, qui potiùs inſcitiam propriam fateri deberent ingenuè, quàm à recta Fidei Catholicæ ſemita declinare, aut negando in libero arbitrio libertatem indifferentiæ ad conſenſum, vel diſſenſum, aut invehendo neceſſitatem ullam in gratia Salvatoris; Et ſanè ſicut in ſtatu innocentiæ, in quo admittitur à Janſenio, ejuſque Aſſeclis gratia purè ſufficiens, optimè conciliatur infruſtrabilitas divinæ voluntatis præfinientis conſenſum cum libertate voluntatis ad illum non ponendum; ita conciliantur hæc in natura lapſa; eſto alii alias vias ineant ad id explicandum ob materiæ arduitatem: Etenim, ut habet Auguſt. lib. de Grat. Chriſti cap. 47. *Iſta quæſtio, ubi de libero arbitrio voluntatis, & de Dei gratia diſputatur, ita eſt ad diſcernendum difficilis, ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur; quando autem aſſeritur Dei gratia, liberum arbitrium putatur auferri*. Et lib. 2. de peccat. meritis cap. 18. *Si tibi proponam quæſtionem, Quomodo Deus Pater attrabat ad Filium homines, quos in libero dimiſit arbitrio? fortaſſe eam difficile ſoluturus es. Quomodo enim attrahit, ſi dimittit, ut quis quod voluerit eligat? Et tamen utrumque verum eſt, ſed intellectu hoc penetrare pauci valent.*

III. Nihilominus, ut diximus in theſi tertia, nodus hic Gordianus ſolvitur præſupponendo ſententiam communiſſimam, quod in Deo detur ſcientia conditionalium, qua prævideat quid Petrus facturus eſſet, ſi vocaretur; ſicut prævidit, ac revelavit, quid facturi eſſent Tyrii, & Sidonii, ſi vocati fuiſſent ad pœnitentiam; dicitur enim Lucæ 10. *Væ tibi Corozain, væ tibi Bethſaida, quia ſi in Tyro, & Sidone factæ fuiſſent virtutes, quæ factæ ſunt in vobis, olim in cilicio, & cinere ſedentes pœniterent*. Quamvis enim in ſcholis diſputetur, num Deus videat actus liberos conditionatè futuros in ſeipſis, ſeu per ſcientiam mediam, an in decreto abſoluto ex parte actus, & conditionato ex parte objecti per ſcientiam viſionis: certum tamen eſt, quod eos de facto Deus cognoſcat; & Amicus diſp. 12. docet id eſſe de fide, cum ex Scripturis liquidò conſtet; & plerique Thomiſtæ docent, id negari non poſſe ſine injuria divinitatis. Hanc ſcientiam conditionalium in Deo dari expreſsè docuit Auguſtinus lib. de dono Perſever. n. 35. dicens: *An quiſquam dicere audebit, Deum non præſciſſe, quibus daturus eſſet, ut crederent, aut quos daturus eſſet Filio ſuo, ut ex eis non perderet quenquam? Quæ utique ſi præſcivit, profecto beneficia ſua, quibus nos dignatur liberare, præſcivit. Hæc eſt prædeſti-*

Digitized by Google

deſtinatio Sanctorum, nihil aliud; Præſcientia ſcilicet, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſſimè liberantur quicunque liberantur.

Hoc poſito dicendum, quod ſicut optimè conciliatur infallibilitas ſcientiæ divinæ de peccato futuro Antichriſti cum hujus libertate ad non peccandum, quatenus ſi non eſſet hic peccaturus, non fuiſſet ea præſcientia; ita conciliatur infruſtrabilitas divinæ voluntatis præfinientis conſenſum liberum Petri prævisum efficacē per ſcientiam conditionalium cum libertate voluntatis ad non conſentiendum, quatenus ſi Petrus non conſentiret, non fuiſſet prævisum efficax tale auxilium per illam ſcientiam, & ſic conſenſus liber non fuiſſet prædefinitus; unde ſicut Antichriſtus præſcientiam Dei infallibilem non poteſt falſificare, ſed impedire; ita Petrus divinam voluntatem infruſtrabilem de tali conſenſu non poteſt fruſtrare, ſed ſolum impedire, impediendo ſcientiam illam conditionalium prærequiſitam ad talem præfinitionem.

IV. Verum utut iſta concilientur, ſicuti fatuè ab aliquibus Philoſophis Ethnicis negatur Deo libertas, eò quod ignorent contingentiam actuum liberorum conciliare cum neceſſitate exiſtendi, & identificandi ſecummet ſuos actus debita Aſeitati; ita fatuè negatur humanis actibus libertas ab iis, qui nequeunt illam conciliare cum infruſtrabilitate divinæ prædefinitionis præfinientis bonos actus liberos; cum Scripturæ, Concilia, Patres, experientia, ac innumeræ ratiocinationes indifferentiæ libertatem in hominibus oſtendant; ut proinde ſicut fatalis neceſſitas, quæ à Gentilibus aſſerebatur relatè ad noſtros actus communiter tanquam humano generi injurioſa, ac redolens inſipientiam exploditur, adeò ut Auguſtinus dixerit, *Fatum non ponunt, niſi fatui*; ita neceſſitas iſta ad operationes ſalutares inducta à gratia Redemptoris, tanquam ipſi etiam Redemptori injurioſa exibilanda ſit.

V. Pro omnibus, quę in hanc rem adduci poſſent, ſatis ſit Tridentini Canon 4. ſeſſ. 6. ubi anathematizatur, qui dixerit: *Liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari aſſentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam juſtificationis gratiam ſe diſponat, ac pręparet; neque poſſe diſſentire, ſi velit.* Quod antea docuerat Auguſtinus lib. de Spiritu, & lit. cap. 33. dicens; *Ipſum bonum velle Deus operatur in homine, & in omnibus miſericordia ejus prævenit nos; conſentire autem vocationi Dei, vel ab ea diſſentire propriæ voluntatis eſt*. Nonne verbis iſtis clariùs, quàm ſolaribus radiis illuſtratur veritas Catholica de libertate à neceſſitate, etiam in natura lapſa? Propterea Bellar. lib. 3. de grat. & lib. arbitr. cap. 5. advertit. *Qui poteſt conſentire, vel diſſentire, acceptare vel rejicere, non ſolùm à coactione, ſed etiam à neceſſitate liberum ſe eſſe demonſtrat*. Quod uſqueadeo verum eſt, ut Calvini Breviator Joannes Scharpius non audeat Tridentini verba ad hæreſim Calvinianam detorquere interpretatione aliqua valde impropria, ut faciunt Janſeniani, qui volunt haberi Catholicæ fidei ſectatores; ſed apertè aſſirmat Tridentini verba cum doctrina Calviniana omninò pugnare, dicens: *Status controverſiæ inter nos, & Pontificios eſt; Sitne homo poſt lapſum verè liberi arbitrii*

Digitized by Google

birii in iis rebus, quæ pertinent ad ſalutem; & quamvis nihil poſſit ſine auxilio gratiæ, tamen per gratiam prævenientem excitatus, & à Deo adjutus, ità valeat operari, ut poſſit etiam non operari? Affirmativam partem tuetur Tridentinum ſeſſ. 6. Nos verò dicimus, in homine poſt lapſum, Deum ità efficaciter agere, & voluntatem flectere, ut hominis voluntas, Deum converſionem hominis volentem, & operantem non ſequi non poſſit, licet non coactè, ſed ſponte ſequatur.

VI. Janſenius ergo lib. 6. de Gratia Salvat. cap. 35. ne videatur à Tridentino recedere, ſic illud ineptiſſimè interpretatur, ut ſenſus illorum verborum ſit, poſſe arbitrium diſſentire, ſi velit, non tamen poſſe id velle: Sicut diceretur de Beato, qui ad Deum amandum neceſſitatur, quod poſſet non amare, ſi velit, quamvis non poſſit id velle. Sed adverſus hanc interpretationem ſic loquitur Gabriel Pennotus lib. 9. cap. 15. *Quando Concilium docet liberum arbitrium divinæ gratiæ poſſe diſſentire, ſi velit, ſupponit poſſe velle diſſentire; alioquin nihil contra Hæreticos definiviſſet, quia & Calvinus, & ipſe Vviglepb, & quilibet alius Fati aſſertor, ſine ulla contradictione admitteret hanc conditionalem, Voluntas à Deo mota per gratiam poteſt divinę motioni diſſentire, ſi velit; ſed negabunt illam poſſe velle. Quare debet Catholicus ab iſtis Gloſſis frigidis cavere.*

Pariter verba laudata Auguſtini inſulsè interpretatur cum Martino Chemnitio Janſenius l. 2. de Grat. Chriſti cap. 34. dicens, quod conſentire, vel non conſentire ſit propriæ voluntatis, quatenus utrumq; ſpectat ad voluntatem: Sicuti cum dicimus, quod intelligere ſpectet ad intellectum, & velle ad voluntatem; non verò quod voluntas affecta gratia per Chriſtum poſſit ad arbitrium conſentire, vel diſſentire. Hæc ſunt verba Janſenii. *Non ſignificatur aliud iſtis, & ſimilibus locis, quàm quod velle, & nolle conſentire, & diſſentire, credere, vel non credere, officia ſunt voluntatis.* Sed quàm futilis ſit iſta interpretatio apertè oſtendit Bellarminus, tum quia Auguſtinus verbis illis oſtendere voluit, quod conſenſus, & diſſenſus ſit voluntati liber, non verò volitio indeliberata; tum etiam quia ſi ſolùm intendebat aſſerere, quod aſſenſus, & diſſenſus ſpectent ad voluntatem, non diceret, *conſentire, vel diſſentire*, ſed diceret, *conſentire, & diſſentire propriæ voluntatis eſt*; quandoquidem utrumque ad voluntatem ſpectat, non verò alterutrum. Quare ex Tridentino, & Auguſtino apertè conſtat, gratiam efficacem non evertere libertatem indifferentiæ ad conſentiendum, vel diſsentiendum. Quod apertiùs Tridentinum dixit ſeſs. 6. cap. 5. iis verbis; *Tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipſe nihil omninò agit inſpirationem illam recipiens; quippe qui & illam abjicere poteſt: neque tamen ſine gratia Dei movere ſe ad juſtitiam coram illo libera ſua voluntate poteſt.* Ex quibus omnibus fit, operationem omnipotentis Dei relatè ad hominem creandum diverſam eſse ab operatione omnipotentis Dei per gratiam relatè ad ponendum conſenſum liberum in corde hominis; Illa quippe eſt operatio uni Deo libera; hæc verò libera etiam arbitrio humano. Unde illud Auguſtini; *Qui creavit te ſine te, non ſalvabit te ſine te.*

VII. Illud videtur huic theſi favere, quod dicitur Epheſ. 2. *Cum eſſemus*

Digitized by Google

mus mortui peccatis, convivificavit nos in Chriſto, cujus gratia eſtis ſalvati. Mortui autem non cooperantur Deo, ſi fortè velit eos ad vitam revocare; neque liberum eſt eis, aut reſurgere, aut in morte remanere: ergo gratia Chriſti citra noſtram libertatem nos vivificat, atque adeo idea gratiæ optimè ſignificatur per operationem, qua Deus mortuis reddit vitam.

Reſpondeo tamen cum Bellar. lib. 6. de lib. arbit. cap. 13. ex hoc textu rectè inferri, quod peccator, utpote mortuus, non poſſit propriis viribus in vitam reſtitui; non verò quod non poſſit per gratiam prævenientem excitatus, & adjutus à Deo ad vitam revocante, eidem liberè cooperari: Id enim non præſtaret ut mortuus, ſed ut habens vitalem virtutem à Deo: Ubi notandum, ſimilitudines non debere in omnibus convenire; hinc licet cadavera, quæ omnibus modis mortua ſunt, non poſſint ad propriam reſurrectionem cooperari; qui tamen ſunt mortui in peccatis, quoniam adhuc vivunt vita naturali, quamvis non vivant vita gratiæ, poſſunt, non ut mortui, ſed ut viventes uno genere vitæ cooperari liberè ad reſurrectionem ſpiritualem, ſi virtutem cooperandi à Deo accipiant. Facultatem illam noſtræ voluntatis expreſſit Auguſtinus lib. 3. de lib. arb. cap. 1. diſputans cum Manicheis, & oſtendens diſcrimen inter motum lapidis deſcendentis deorſum, & motum, quo liberum arbitrium cupiditate abſtractum, & illectum inferiora diligit, dicens: *Hic motus, ſi culpæ deputatur, voluntarius eſt, & in poteſtate voluntatis; in eoque ſimilis eſt illi motui, quo deorſum verſus fertur lapis, quod ſicut iſte proprius eſt lapidis, ſic ille animi: Veruntamen in eo diſſimilis, quod in poteſtate lapis non habet cobibere motum, quo fertur inferius; animus verò, dum non vult, non ita movetur, ut ſuperioribus deſertis inferiora deligat: Propterea quid opus eſt quærere, unde iſte motus exiſtat? cum eum nonniſi animi, & voluntarium, atque in noſtra poſitum poteſtate, & ob hoc culpabilem eſſe fatemur; ut eo motu improbato, atque cobibito voluntatem noſtram ad fruendum ſempiterno bono ab amore temporalium convertamus.* Sicut autem ratione libertatis indifferentiæ diverſimodè lapis movetur deorſum, ac voluntas à cupiditate trahitur ad inferiora; ita ratione ejuſdem libertatis diverſimodè mortuus revocatur ad vitam, & creaturæ à Deo extrahuntur ex nihilo, ac peccator Deo mortuus revocatur liberè ad vitam gratiæ, & ex nihilo meritorum creat Deus in eo cor mundum, & innovat ſpiritum rectum in viſceribus illius.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXIII.

VIgeſima tertia vult Ideam omnipotentis operationis gratiæ ſignificari per operationem, qua Deus creaturas extrahit è nihilo, & mortuos revocat ad vitam. Propterea iterum vult exulare a nobis libertatem ad bene operandum, & noſtram cooperationem operationi gratiæ. At Trident. ſeſs. 6. Can. 4. docet liberum arbitrium excitatum a Deo, ut ad juſtificationis gratiam ſe diſponat, ac præparet, gratiæ excitanti cooperari, & poſſe diſſentire, ſi velit, atque adeo poſſe operationem gratiæ impe-

Digitized by Google

impedire: creatura autem ad ſuam creationem, & cadaver ad ſuam reſurrectionem non cooperantur, nec poſſunt illam impedire. Quare Queſnelliana iſthæc idea Catholicæ doctrinæ refragatur.

PROPOSITIO XXIV.

Juſta idea, quam Centurio habet de omnipotentia Dei, & Jeſu Chriſti in ſanandis corporibus ſolo motu ſuæ voluntatis, eſt imago ideæ, quæ haberi debet de omnipotentia ſuæ gratiæ in ſanandis animabus à cupiditate. *Queſn. Luc. 7: 7. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Operatio Dei ſanantis corpora non poteſt eſſe juſta idea operationis Dei curantis animam: in hac quippe nos Deum determinamus; in illa verò Deus determinat. II. Juſta idea eſſet curatio illius languidi, cui Chriſtus dixit Jo. 5. Vis ſanus fieri? *III. Sicut in ſtatu innocentiæ, ita in natura lapſa gratia non evertit libertatem.*

IV. Sex celeberrimis Auguſtini auctoritatibus, quas pro ſe Janſeniani adducunt, fit ſatis.

1 Ex hactenus dictis in tribus proxime ſuperioribus theſibus dilucidè infertur, non haberi juſtam Ideam gratiæ ex operatione omnipotentis Dei relatè ad effectus uni ſibi liberos, & ſecundum ſe neceſſarios, ut eſt operatio Dei incarnantis, ac reſuſcitantis Filium ſuum; aut operatio, qua Deus creaturas producit ex nihilo, & mortuos ad vitam revocat: quandoquidem operatio omnipotentis voluntatis, qua dat nobis actum ſalutarem, eſt etiam nobis libera; unde poſſumus Dei omnipotentis operationem impedire citra detrimentum noſtræ ſubjectionis, ſuæque omnipotentiæ, ac infruſtrabilitatis ſuæ voluntatis, qua conſenſum noſtrum liberum ab æterno prædefinit. Hinc fit, quod quamvis omnipotens operatio gratiæ curantis omnes noſtros languores, & ægritudines analogiam quandam habeat cum operationibus Chriſti Domini, quibus corpora ſanabat ſolo motu ſuæ voluntatis; nihilominus idea, quam Centurio habuit de omnipotentia Dei, & Jeſu Chriſti in ſanandis corporibus non eſt imago ideæ, quæ haberi debet de omnipotentia gratiæ in ſanandis animabus a cupiditate, & a vulneribus culpæ: Et ratio eſt eadem, quia operatio Dei ſanantis corpora eſt uni Deo libera, operatio verò, qua Deus operando in nobis conſenſum ſalutarem ſanat noſtra vulnera, eſt operatio nobis etiam libera; & ita libera, ut nos modo libertati conſentaneo determinemus Deum ad operandum in nobis velle, & perficere in bona voluntate, ut loquitur Apoſtolus, non verò Deus determinet nos ad cooperandum cum illo. Quamvis enim Deus ſit primum liberum, à quo omnis creata libertas, & ſit etiam primum in genere cauſæ efficientis, & intendentis noſtrum conſenſum; in ratione tamen eligentis conſenſum præ diſſenſu primas partes obtinet creata voluntas; (licet hæc ipſa electio voluntatis creatæ non fiat ſine Deo nobiſcum agente, & cooperante, &

Digitized by Google

eandem electionem antecedenter intẽdente) aliter non ipſa ſe determinaret, ſed determinaretur a Deo, atq; adeo non eſſet libera; nec poſſet dici, quod bonum opus juſtificati ita ſit Dei beneficium, ut ſit etiam ipſius juſti meritum, juxta doctrinam Trid., quod ſeſſ. 6. can. 36. definit. *Si quis dixerit hominis juſtificati bona opera ita eſſe Dei dona, ut non ſint etiam bona ipſius juſtificati merita, anathema ſit.*

II. Itaque juſta idea operationis gratiæ deſumi deberet potiùs ab ea operatione, qua Chriſtus languidum in piſcina jacentem (ut habetur Jo. 5.) ſanavit, dicendo prius, *Vis ſanus fieri?* qui certe ſi reſpondiſſet, ſe nolle curari, ſanitatem, quam Chriſtus illi dare cupiebat, non reportaſſet; eo quod non vellet Chriſtus Dominus ſanitatem illi conferre abſolute, ſed dependenter a ſua voluntate.

III. Quod autem hujumodi ſit operatio gratiæ relinquens nobis libertatem indifferentiæ ad diſſentiendum divinæ vocationi, & nullatenus neceſſitans ad conſenſum, jam multis oſtendimus in theſibus ſuperioribus. Addo hic, futiles omnino eſſe ratiocinationes, quibus conantur Janſeniani invehere in natura lapſa gratiam ſanitatis medicinalem neceſſitantem, non agnoſcentes illam in Angelis, & in Adamo in ſtatu innocentiæ; in quibus ſolum agnoſcunt *Adjutorium ſine quo non*, ſeu gratiam ſupernaturalem ſufficientem, ſine qua non poterant ſalutariter operari, & cui poterant reſiſtere, ut de facto Dæmones, & Protoplaſtæ peccando reſtiterunt; in natura vero lapſa agnoſcunt *Adjutorium quo*, ſeu gratiam ſanitatis efficacem, cum qua ineluctabiliter homines ex meritis Chriſti Domini ſalutariter operantur citra libertatem indifferentiæ cum ſola libertate a coactione.

IV. Primum argumentum ducunt ex iis Auguſtini textibus, in quibus paſſim docet gratiam Chriſti *operari ipſum velle, efficere ut velimus, largiri voluntatem bonam, dare nobis virtutes, & merita*; quibus verbis Calvinus & Janſenius putant indicari, quod gratia Chriſti neceſſitatem inducat, perinde quaſi idem ſit *efficere, ut velimus*, ac efficere ut velimus neceſſario; *operari ipſum velle*, ac operari cum neceſſitate.

Secundum, ut habet Calvinus lib. 2. Inſtit. cap. 3. *ex precationibus ſanctorum, quæ ſic compoſitæ leguntur; Inclinet cor noſtrum ad ſe Dominus*; & ut habet Janſenius lib. 2. de gratia Chriſti cap. 17. *ex precibus Eccleſiæ, quæ actualem motionem datricem voluntatis, & operationis implorant, & quibus ipſa voluntatis determinatio a Deo poſcitur*: perinde quaſi idem ſit petere a Deo bonam voluntatem, ac petere gratiam neceſſariò efficientem talis conſenſus.

Tertium ex eo quod D. Auguſtinus velit divino munere concedi nobis perſeverantiam; perinde quaſi non poſſit a Deo perſeverantia nobis concedi citra gratiam neceſſitantem.

Quartum ex eo, quod gratia electos diſcernat a reprobis, quaſi vero non poſſit diſcretio ab ea gratia prodire, quam voluntas repudiare poteſt, ſi velit.

Quintum ex eo quod Auguſtinus gratiam efficacem vocet *indeclinabilem, efficaciſſimam, omnipotentiſſimam, inſuperabilem*; percipere quippè non poſſunt Janſeniani, quod iſthæc prædicata competant gratiæ, quin inferat neceſſitatem bonæ operationis.

Sextum ex eo quod paſſim Auguſtinus gratiam medicinalem vocet *Adiutorium quo*, illamque comparet beatitudini, qua, cum data fuerit homini, *continuo fit beatus*, ubi gratiam datam Angelis, & Adamo in ſtatu innocentiæ vocat *Adjutorium ſine quo non*; ex quibus verbis Calvinus, & Janſenius inferunt eſſentiale diſcrimen inter gratiam in ſtatu innocentiæ, & gratiam Chriſtianam; quod illa cohæreat cum libertate indifferentiæ, iſta neceſſitatem inducat.

Verum quam infirmis fundamentis machina hæc gratiæ neceſſitantis erigatur fuſe oſtendit de Champs lib. 3. diſp. 3. & ex hactenus dictis in ſuperioribus theſibus præſertim in tertia facile eſt intelligere. Profecto ea æque militant pro gratia ſtatus innocentię, ac pro gratia in ſtatu naturæ per Chriſtum reparatæ; atque adeo ſicut in eo ſtatu per Calvinum, & Janſenium gratia non inferebat neceſſitatem bonæ operationis, ita neque in natura lapſa auxilium efficax, quod confertur ex meritis Chriſti Domini; imò a fortiori, quia gratia per Chriſtum non debet eſſe inferioris, ſed altioris conditionis, quam gratia in ſtatu innocentiæ gratis a Deo collata, & non intuitu meritorum Chriſti, atque adeo non debet illa neceſſitatem inferre, & radicem meriti, nempè libertatem, evertere. Non inficior, nodum eſſe Gordianum, & valde implexum, efficaciam divinæ gratiæ explicare conciliando infruſtrabilitatem divinæ voluntatis in gratiæ efficacis collatione, ſimul cum libertate creaturæ; nos illam explicavimus in theſi tertia, ſicut etiam in præcedenti, ubi advertimus, potiùs confitendam eſſe noſtram imbecillitatem, ſi id percipere non poſſimus, quàm contra Catholicam veritatem deliramenta comminiſcenda.

Ad primum itaque argumentum adductum a Calvino, & Janſenio reſpondetur, in utroque ſtatu, tam innocentiæ, quam naturæ per Chriſtum reparatæ, Deum *efficere, ut velimus, & largiri nobis bonam voluntatem*, quatenus ex animo, ut ſequatur conſenſus, largitur nobis gratiam, quam prævidit efficacem, qua collata Deus non ſolum conferret nobis poſſe, ſed etiam operaretur ipſum velle.

Ad ſecundum: Huc etiam tendunt orationes Sanctorum, & preces Eccleſiæ, ut impetrent auxilia præviſa efficacia, non vero gratiam neceſſitantem: Sicut enim potuit, & debuit Adam petere a Deo *ut non caderet*, ut habet Auguſtinus lib. 11. de Gen. ad lit. cap. 9. necnon petere poſt lapſum, ut voluntatem in bonum converteret, dicendo: *Converte me Domine*, juxta doctrinam ejuſdem Auguſtini; quod poterat per gratiam efficacem non everſivam libertatis obtinere, ut Calvinus, & Janſenius admittunt: ita poſſumus nos idem a Deo petere, & eodem modo.

Ad tertium. Sicut Angelos bonos Deus miſericorditer cuſtodivit, ita poteſt nobis perſeverantiam conferre, conferendo ſemper auxilia præviſa efficacia.

Ad quartum, Deus ſua gratia diſcrevit Angelos bonos a malis; cum ad Angelos etiam pertineat illud Apoſtoli: *Quis eſt, qui te diſcernit? Quid autem habes, quod non accepiſti?* & ſic diſcernit electos a reprobis vi auxilii præviſi efficacis (ut explicavimus in tertia, ac in decima the-

theſi) videlicet conferendo illud eo animo, ut infallibiliter bene operentur electi, & ſalutem æternam conſequantur: Reprobis vero datur auxilium ſufficiens prævıſum inefficax, non quidem ut inde mala operatio conſurgat, cum non requiratur hujuſmodi auxilium ſupernaturale ad malam operationem; ſed potius confertur eo animo, ut conſurgat ſalutaris operatio, ad quam prærequiritur; nec datur illud qua inefficax, ſeu eo animo ut ſi prævıſum fuiſſet efficax, non daretur illud, ſed datum fuiſſet aliud inefficax; quin potius ſi prævıſum fuiſſet efficax, libentiori animo illud ipſum a Deo collatum fuiſſet.

Ad quintum; vere in utroque ſtatu tam innocentiæ, quam naturæ reparatæ gratia efficax eſt ineluctabilis, indeclinabilis, omnipotentiſſima, ut loquitur Auguſtinus, non tamen everſiva libertatis, ut in theſi antecedenti explicavimus.

Ad ultimum, pariter in utroque ſtatu agnoſcendum eſt tam adjutorium ſine quo non, ſeu auxilium ſufficiens, quam adjutorium quo, ſeu gratia efficax non neceſſitans. In duplici autem ſenſu ſumi poteſt adjutorium quo, primo pro cauſa efficiente, quatenus a gratia adjuvante efficienter fit conſenſus liber, ſicut a gratia ſufficiente ſeu ab adjutorio ſine quo non efficienter fieri poteſt conſenſus liber ſupernaturalis. Secundò pro cauſa formali, ſeu pro ipſo conſenſu libero, quo ſanatur anima a ſua cupiditate, & homo fit bonus, & perſeverans in gratia.

In hoc ſecundo ſenſu ſumitur ab Auguſtino quando lib. de corrept., & grat. cap. 12. comparat illud beatitudini, qua homo formaliter fit beatus: dicit enim: *Beatitudo, quam non habet homo, cum data fuerit, continuo fit beatus: adjutorium eſt enim, non ſolum ſine quo non fit, verum etiam quo fit, propter quod datur.* Et quod in hoc ſecundo ſenſu adjutorium quo datum fuerit Angelis, nemo eſt quin videat: Quare ſicut in hoc ſenſu in ſtatu innocentiæ adjutorium quo non indicabat in gratia neceſſitatem antecedentem, ſed ſolum conſequentem, quæ non pugnat cum libertate indifferentiæ in voluntate Angelorum; ita in ſtatu naturæ reparatæ adjutorium quo ſumptum in ſenſu formali, importat ſolum in voluntate affecta gratia medicinali neceſſitatem conſequentem compoſſibilem cum libertate indifferentiæ, vi cujus poſſet voluntas gratiæ reſiſtere. Quod ſi adjutorium ſine quo non importet gratiam in ſenſu efficienti, proculdubio in ſtatu innocentiæ datum fuit Angelis, qui efficienter adjuti a gratia actuali conſenſum liberum poſuerunt; & eodem pacto datur hujuſmodi in natura reparata per Chriſtum; eo quippe elevatur voluntas ſupra vires naturales ad efficiendum conſenſum ſupernaturalem, & quidem liberum, cum detur hujuſmodi gratia tam Angelis, quam hominibus, ut ad arbitrium voluntatis agat, ac influat in talem conſenſum.

Quod autem ab Auguſtino adjutorium quo ſumatur in ſenſu formali, unde ſolum involvat neceſſitatem conſenſus conſequentem, non vero antecedentem everſivam libertatis, ex eo etiam liquet, quia criminatus invidioſiſſime Sanctus Doctor a Maſſilienſibus Presbyteris, quod in lib. de corrept., & gratia

capite duodecimo videretur perſeverantiæ donum prædeſtinatis conceſſum ita commendare, ut quandam perſeverandi neceſſitatem agnoſceret; in hæc verba ſcripſit ad Hilarium ſuum olim diſcipulum, qui in Galliis degebat; *Sed nolunt, ut ſcribitis, iſti fratres ita hanc perſeverantiam commendari, ut non vel ſuppliciter emereri, vel amitti contumaciter poſſit. Ubi quid dicam, parum diligenter attendite: De illa enim perſeverantia loquimur, qua perſeveratur uſque in finem; quæ ſi data eſt, perſeveratum eſt uſque in finem; ſi autem non eſt perſeveratum uſque in finem, non eſt data. Hoc ſane donum ſuppliciter emereri poteſt, ſed cum datum fuerit, amitti contumaciter non poteſt*. Ecce quomodo adjutorium quo, relate ad perſeverandum ab Auguſtino ſolum ſumatur in ſenſu formali invehente ſolam neceſſitatem conſequentem. Idipſum exemplificat ibidem dicendo, quod ſicut denominatur *caſtus, qui habet caſtitatem, ſive ſit, ſive non ſit in ea manſurus; ita qui aliud divini muneris habet, quod teneri, vel amitti poteſt, dicimus eum habere quamdiucunque habet; & ſi amiſerit, dicimus habuiſſe*. Quare adjutorium quo, ſeu gratia efficax ſumpta in ſenſu formali pro ipſa gratia efficaci in actu ſecundo involvente ipſum conſenſum liberum, & operationem liberam creaturæ, nullam importat neceſſitatem antecedentem, ſed ſolum conſequentem, quatenus in ſenſu compoſito talis conſenſus adjutorium quo, & gratia ſanativa ſine ſuo effectu formali conſiſtere non poteſt; ad eum modum quo denominatio volentis liberè, conſtituta per liberam volitionem, abſque tali effectu formali conſiſtere non poteſt; cum quo bene ſtat, quod voluntas libere ſuſcipiat denominationem volentis, & quod eam liberè amittere poſſit; ſicut etiam quod gratia efficax a Deo nobis miſericorditer conferatur, & quod Deus operetur in nobis & velle, & perficere pro bona voluntate.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXIV.

VIgeſima quarta in idem recidit, contendendo, quod Idea, quæ haberi debet de omnipotentia gratiæ in ſanandis animabus à cupiditate ſit ea ipſa, quam Centurio habuit de Omnipotentia Dei, ac Chriſti Domini in ſanandis corporibus ſolo motu ſuæ voluntatis. Si res ita ſe haberet, ſicut uni voluntati Divinæ, ac voluntati Chriſti Domini liberum eſt curare corpora, ac morbos depellere; ita pariter uni gratiæ liberum foret animarum morbis mederi, & cupiditates cohibere, ac depellere. Hinc non deberet Apoſtolus ad Philipp. 2. dicere: *Cum timore, ac tremore ſalutem veſtram operamini*; ſed potiùs dixiſſet, Nihil eſt cur ad operandum conemini, cum ſolus Deus operetur in vobis velle, & perficere. Ex quo fieret, quod in operationibus gratiæ nullum eſſet nobis meritum, cum radix meriti ſit libertas à neceſſitate; nec poſſemus nos gratiæ reſiſtere, ac illius operationem impedire: Utrumque autem à doctrina Catholica omnino abhorret, & ad Theſes Janſenianas

nas

Digitized by Google

nas ſpectat, quæ tanquam hæreticæ proſcriptæ fuerunt ab Innocentio X. quam deinde proſcriptionem Alexan. VII., ac regnans Pontifex Clem. XI. in ſuis Conſtitutionibus confirmarunt.

PROPOSITIO XXV.

Deus illuminat animam, & eam ſanat æquè ac corpus ſola ſua voluntate; jubet, & ipſi obtemperatur. *Queſn. Luc. 18. 42. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Triplex error in hac Theſi recenditur; quod Deus voluntate dumtaxat ſua peccatores ſanet; quod ſemper ac jubet, ipſi obtemperetur; & quodq; æque Deus ſanet animam, ac corpus.

II. Oſtenditur tam gratiam habitualem, quam actualem eſſe nobis intrinſecam. III. Oſtenditur etiam, ſæpe Deum lumine ſuæ gratiæ illuſtratis aliquid præcipere, quin tamen ipſi obediatur. IV Oſtenditur demum inter ſanitatem corporis, & animæ diſcrimen palmare intercedere.

V. Satisfit pluribus Scripturæ locis, quæ ex Calvino objectant Janſeniani.

I. IN eadem iterum fæce volutatur Auctor recudendo in hac theſi eundem errorem, quem valdè affinibus, ac fucoſis verbis in ſuperioribus theſibus in medium adduxerat, præſertim in undecima, ubi pariter dixit. Gratiam eſſe voluntatem omnipotentis Dei jubentis, & facientis id quod jubet; necnon in vigeſima, ubi dixit, veram ideam gratiæ eſſe, quod Deus vult ſibi à nobis obediri, & obeditur, imperat, & omnia fiunt: Addit nunc in hac theſi, quod anima vi gratiæ illuſtrantis ſanetur æquè, ac corpus, quod in antecedenti theſi aliter expreſſerat. Non pauca hactenus jacula intorſimus ad Cerberum iſtum triſaucem confodiendum, ſeu ad tres iſtos errores expugnandos, videlicet, Quod Deus illuminet ſola ſua voluntate, & non per gratiam auxiliarem intrinſecam voluntati; Quod ſemper ac jubet iis, quos ſua gratia illuſtrat, ſtatim obeditur; & Quod non aliter ſanetur divina gratia corpus, ac anima.

II. Adverſus primum errorem oſtendimus in theſi decimanona, non ſolum gratiam juſtificantem habitualem eſſe nobis intrinſecam, ſed etiam de facto, & connaturalius eſſe intrinſecam gratiam actualem, nempe illuſtrationes intellectus ſupernaturales, quibus *apparet nobis quod latebat*, ut loquitur Auguſtinus, & Inſpirationes cœleſtes, quibus *ſuave ſit quod non delectabat*, & hujuſmodi auxilia eſſe actus vitales non liberos; quamvis enim poſſet divinitus per aſſiſtentiam ſpecialem omnipotentiæ elevari voluntas ad ponendos actus liberos ſupernaturales citra comprincipium intrinſecum, connaturalius tamen hujuſmodi actus procedunt à principio adæquatè intrinſeco, atque adeò à gratia actuali intrinſeca, quæ ſe teneat ex parte objecti, & ab habitibus infuſis (ſi præſupponantur in anima) qui ſe teneant ex parte potentiæ: non ſecus

eus ac Viſio beatifica connaturaliùs procedit à lumine gloriæ intrinſeco; eſto poſſet divinitus elevari intellectus Beati ad producendam viſionem beatam abſque ulla forma intrinſeca vi ſpecialis influxus exhibiti ab omnipotentia, ut docent complures Theologi adverſus Thomiſtas, qui putant, ne divinitus quidem id accidere poſſe.

III. Adverſus alterum errorem diximus in theſi vigeſima, paſſim Deum ſua gratia illuſtratis imperare, quin iſti obediant, non quidem ex defectu gratiæ (nam ſi hæc non eſſet ſufficiens, excuſarentur, ſi non obtemperarent, & Deus inſipientiam oſtenderet, & tyrannidem exerceret imperando impoſſibilia, & puniendo eos, qui hujuſmodi mandata tranſgrediuntur) ſed ex culpa voluntatis, quæ gratiæ reluctatur, & renuit imperata facere. Quod ſi non liberè obtemperaremus mandatis Dei, ut quid tot promiſſiones Divinæ obedientibus? ut quid tot comminationes tranſgredientibus, & non cuſtodientibus divinam legem?

IV. Adverſus tertium, in ſuperiore theſi, & aliis proximè antecedentibus palam fecimus diſcrimen inter corporis, et animæ curationem, quod illud citra propriam operationem curetur, et ſolùm paſſivè ſe habeat quoties divinitus curatur, nullatenus cooperando divinæ operationi ſanativæ; ſecus verò anima curatur vi gratiæ per Chriſtum liberè conſentiendo divinis auxiliis, et iis cooperando, itaut ſanitas à voluntate propria impediri poſſit, ſi hæc renuat gratia à Deo ſpontè oblata utiliter uti; unde ipſa deſit gratiæ de ſe curativæ, non verò gratia ſibi. Ex quibus fit, & quod Deus nec illuminet, nec ſanet animam ſola ſua voluntate, et quod non ſanet æquè animam, ac corpus, et quod non ſemper ac jubet, ipſi à nobis obtemperetur, quamvis animam illuminet ſupernis illuſtrationibus, et muniat illam gratia ad curandum idonea, ac parata.

Et ſanè niſi cum illuſtratione ſuperna ſtaret in voluntate libertas ad obtemperandum, vel non obtemperandum divinis mandatis, et ſimul ad volendam, vel nolendam animæ ſanitatem, conſentiendo divinæ vocationi, aut illam liberè reſpuendo, ſequeretur primò nullum eſſe meritum obedientiæ in iis, qui ſuperna luce illuminantur; Sicut nullum eſſet meritum obedientiæ in Chriſto Domino impeccabili, ſi aliquo modo non eſſet liber ad declinandam mortem præceptam, ut fatentur Theologi communiter; quamvis in conciliaanda Chriſti impeccabilitate cum hac libertate deſudent. Secundò nullum eſſe demeritum in iis, qui divinis mandatis non obtemperant, ſi ea illuſtratione ad obediendum neceſſaria carerent; immò nullum in his haberent locum præcepta, cohortationes, conſilia, objurgationes, comminationes, exempla, aliaque id genus; Sicuti nullum eſt demeritum in iis, qui non prophetant, non patrant miracula, non linguis loquuntur, ſi careant gratia gratis data ad hæc præſtanda omninò neceſſaria; Imò nullum in his haberent locum præcepta, promiſſiones, minæ; quis enim niſi fatuus exigat prophetias, & miracula ab iis, qui deſtituti ſunt viribus ad ea præſtanda neceſſariis? Tertiò tolleretur etiam de medio omnis diligentia, conatus, & induſtria ad augenda, & excolen-

da

Digitized by Google

da opera pietatis; ad eum modum, quo fruſtra homo conatur, & diligentiam adhibet ad prophetandum, ſi dono prophetiæ non ſit inſtructus; poſſet proinde quilibet veluti manibus in ſinu compreſſis otiari, ac ſtertere.

V. Opponunt Heterodoxi nonnullos Scripturarum textus, quibus videtur nos gratiæ non cooperari, ſed gratiam operari in nobis, quæ Deus jubet, & vult à nobis. Pſ.50. dicitur: *Cor mundum crea in me Deus, & ſpiritum rectum innova in viſceribus meis*: Sicuti enim nemo cooperatur ad propriam creationem, ita videtur, quod non cooperemur gratiæ creanti in nobis cor mundum: Jo.6. *Omnis qui audivit à Patre, & didicit, venit ad me*; quibus verbis videtur non eſſe in poteſtate hominis gratiam recipere, vel reſpuere, alioquin poſſet aliquis audire, & non venire: Ezech. 36. *Auferam à vobis cor lapideum, & dabo vobis cor carneum; Spiritum meum ponam in medio veſtri, & faciam, ut in præceptis meis ambuletis*: Cor lapideum denotat malam hominis voluntatem; Sicuti autem nulla eſſet lapidis cooperatio, ſi deberet in carnem converti, ita nulla videtur eſſe hominis cooperatio, ſi ejus mala voluntas in bonam convertatur: præſertim quia additur: *faciam ut in præceptis meis ambuletis*, & non dicitur, *ut ambulare poſſitis*: 1. ad Cor. 12. *Qui operatur omnia in nobis*; & ad Philipp. 2. *Qui operatur velle, & perficere pro bona voluntate*; operari autem velle, non eſt ſolum adjuvare, ut velle poſſimus, ſed eſt ſimpliciter facere, ut velimus. Denique ad illud 1. Jo. 3. *Qui natus eſt ex Deo, non poteſt peccare, quia ſemen Dei manet in eo*, addit Calvinus: *Citra controverſiam elicitur ex verbo Joannis, ſic efficaciter gubernari divinitus piorum corda, ut inflexibili affectu ſequantur*.

Sed hæc, & alia Scripturæ loca, & conſimiles Sanctorum Patrum, præſertim Auguſtini, locutiones, ſolum evincunt, quod noſtra ſalutaris operatio principalius Deo aſcribatur, ac ſuæ erga nos beneficentiæ, ratione cujus confert nobis auxilium non ſolum ſufficiens, ſed etiam congruum, & efficax, ſeligendo illud ab inefficacibus; non probant tamen, quod nos non cooperemur liberè auxilio miſericorditer collato, unde poſſimus cum Apoſtolo dicere: *Non ego, ſed gratia Dei mecum*: Etenim quod nos gratiæ cooperemur, definitum eſt in Trid. ſeſſ. 6. can. 4. ubi habetur: *Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari aſſentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam juſtificationis gratiam ſe diſponat, ac præparet; neque poſſe diſſentire, ſi velit, ſed veluti inanime quoddam nihil omninò agere, mereque paſſivè ſe habere, anathema ſit*.

Ad primum itaque ſit ſatis dicendo, quod non creetur cordis ſubſtantia in juſtificatione, ſed ſolum creetur mundities in corde, ſeu in voluntate præſuppoſita; propterea poteſt voluntas præſuppoſita cooperari ad ſuam converſionem, & munditiem, ſi divina gratia adjuvetur; ſicut diximus in theſi 23., quod in peccatis mortuus cooperetur ad ſuam ſpiritualem vivificationem: Dicitur autem Deus creare munditiem, quia ex nulla prævia exigentia, ſive phyſica, ſive morali confert nobis ſuam gratiam; alioquin gratia, ut advertit Apoſtolus, non eſſet gratia. Cæterum

Digitized by Google

ſimilitudines non debent in omnibus convenire, ut annotavimus loco laudato.

Ad ſecundum, in theſi 17. explicavimus in quo ſenſu verum ſit, quod *Omnis, qui audivit à Patre, & didicit, venit ad Filium*, videlicet, qui doctrinam Patris ita audivit, ut liberè conſentiendo voluerit diſcere, ac velut in actu ſecundo edoceri; diſcere enim eſt perſuaderi, & credere; qui autem perſuaſus eſt de veritate Euangelicæ doctrinæ, in ſenſu compoſito non poteſt non credere, & ad Filium venire; quamvis abſolutè poſſit non venire, eo quod poſſit nolle perſuaderi, ac diſcere. Aliter non clamaret Propheta pſ. 94. *Hodie ſi vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda veſtra*.

Ad tertium, cor lapideum, & carneum præſupponit ipſum cor, ſeu voluntatem hominis, quæ poteſt recipere ſive formam lapidis, ſeu peccati duritiem, ſive formam carnis, ſeu gratiæ teneritudinem: Quamvis autem non poſſit voluntas lapidea citra Dei gratiam convertere ſe ad Deum, & fieri carnea, poteſt tamen excitata à gratia præveniente, & ab illa adjuta cooperari liberè ad ſuam ipſius converſionem. Hinc licet Deo principaliter noſtra converſio tribuatur, unde dicimus, *Converte nos Deus ſalutaris noſter*, nobis tamen libera eſt noſtra converſio; unde ea nobis præcipitur verbis illis Oſeæ 14. *Convertimini ad Dominum*. Immò Zachar. 1. dicitur: *Convertimini ad me, dicit Dominus exercituum, & convertar ad vos;* quia quamvis à Deo unicè conferatur nobis gratia ſufficiens, ut poſſimus ad illum converti; at determinatio ad liberam converſionem debet à noſtra voluntate haberi; eſto hæc ipſa noſtra libera converſio debeat tribui Deo, tanquam primo efficienti, ac intendenti illam ſpeciali affectu. Hinc non ſolum dicitur Deus facere, ut in præceptis ſuis ambulare poſſimus, ſed etiam, ut ambulemus.

Ad quartum recurrit eadem reſponſio. Cum Deus operatur in nobis velle, non ſolum dat poſſe, ſed excitat, & adjuvat, ut reapſe velimus, atque adeo non operatur in nobis velle citra noſtram cooperationem: Aliter Apoſtolus non diceret ad Philip. 2. *Cum timore, & tremore ſalutem veſtram operamini*. Sed potiùs diceret: Nihil eſt cur ad operandum conemini; cum ſolus Deus operetur in vobis velle, & perficere.

Ad ultimum nomine ſeminis D. Jo: ibi non intelligit gratiam auxiliarem neceſſitantem ad operationem ſalutarem, ut interpretatur Calvinus, ſed ipſam gratiam juſtificantem, ut notat Auguſtinus tract. 5. in Epiſt. Joannis, & conſtat ex verbis laudatis; Siquidem non dicitur, quod habens hujuſmodi ſemen non poſſit non converti, ſed dicitur, quod non poſſit peccare, videlicet in ſenſu compoſito talis ſeminis, ſeu gratiæ juſtificantis, quæ dicitur eſſe nativitas ex Deo, ſeu id per quod homo ex Deo natus eſt, & eſt filius Dei, videlicet ipſa Charitas infuſa in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis, vi cujus filii Dei nominamur, & ſumus. Habens itaque hujuſmodi Dei ſemen, lethaliter peccare non poteſt, dum manet in eo, ſeu in ſenſu compoſito, quamvis peccare poſſit in ſenſu diviſo, quatenus Charitatem amittere poteſt, quia etiam abjicere, & peccare.

ANA-

Digitized by Google

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXV.

VIgeſima quinta apertiùs eaſdem hæreſes inculcat dicendo, quod æquè Deus ſola ſua voluntate animam illuminat, & ſanat, ac ſanet corpus; ita ut juſſum Dei haud aliter ſequatur corporis, quàm animæ curatio. Non ſolùm autem in hac theſi Queſnellus errat dicendo, quod æque corpus, ac anima ſanentur, in quo nullam agnoſcit in anima libertatem, & cooperationem ad ſui curationem; ſed etiam in eo, quod velit Deum illuminare, & curare animam ſola ſua voluntate; quibus verbis excluditur gratia animæ intrinſeca non ſolum actualis conſiſtens in illuſtrationibus, & inſpirationibus ſupernis, ſed etiam habitualis, ubi Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 6. docet, cauſam formalem noſtræ juſtificationis, ſeu curationis eſſe Charitatem Dei diffuſam in cordibus noſtris, ac nobis inhærentem; Non enim adoptamur à Deo mera extrinſeca ejus voluntate, ſicut fit adoptio in humanis, ſed per participationem divinæ naturæ, qua filii Dei nominamur, & ſumus, ex 1. Joan. 3. Errat denique theſis in eo, quod velit ſemper Dei juſſum ſequi obedientiam in ordino ad animæ curationem; Conſtat autem, quod non ſemper ac peccatori præcipitur converſio, qua ſive formaliter, ſive diſpoſitivè, juxta varia Theologorum placita, juſtificetur, & curetur, ea ponatur: Neque dici poteſt, quod præceptum illud imponatur abſque collatione gratiæ ſufficientis ad ponendam juſtificationem præceptam; Nam in tali caſu præceptum eſſet Deo indignum, ac fatuum, nec reatum ullum peccator incurreret, ſi converſionem omitteret; ut propterea Baſilius in Regulis brevioribus reſponſ. 176. dixerit: *Sine dubio non præcepiſſet hoc, qui bonus, & juſtus eſt; niſi etiam facultatem, qua id faceremus, eſſet largitus.*

PROPOSITIO XXVI.

Nullæ dantur gratiæ, niſi per fidem. *Queſn. Luc.* 8. 48. *edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XXVII.

Fides eſt prima gratia, & fons omnium aliarum. *Queſn.* 2. *Petr.* 1. 3. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO XXVIII.

Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, eſt peccatorum remiſſio. *Queſn. Marc.* 11. 25. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO XXIX.

Extra Eccleſiam nulla conceditur gratia. *Queſn. Luc.* 10. 35. *&* 36. *edit.* 1693. *&* 1699.

SYNOPSIS.

I. Recuduntur hic theſes aliàs profliga-

ſigatæ, quæ ſi verum haberent, neque Infideles, neque Fideles de ſalute æterna deberent eſſe ſoliciti. II. Rejectatur à Queſnello præſertim Gratia ſufficiens, qua poſſint Infideles fidem amplecti, & peccatores reſipiſcere; aliæque hæreſes hìc exuſcitantur.

III. Falſitas fit perſpicua, tum ex obligatione, quam habet & Infidelis perquirendi veram Religionem, & peccator diſponendi ſe ad reconciliationem cum Deo; tum ex voluntate Dei ſalvandi omnes. IV. Alia etiam incommoda ſequuntur. V. Errores Heterodoxorum hac in re quinam fuerint. VI. Auguſtinus perperam in patrocinium adducitur; cum Scripturis, Conciliis, ac rationum momentis dilucidè oſtendatur; Deum non deeſſe omnibus auxilio ſuo, ut poſſint ſalutem conſequi. VII. Idemque Patres deprædicant. VIII. Præſertim ipſe Auguſtinus pluribus in locis.

IX. Neque Infidelibus, neque Ethnicis, neque Fidelibus deeſſe poteſt auxilium ſufficiens ad ponendum, quod ſibi à Deo præcipitur. X. Sub oculis ponitur abſurditas Janſenianæ reſponſionis, quod ſcilicet impotentia ſit imputabilis in cauſa. XI. Sicut etiam, quod voluntatis impotentia ab ipſa voluntate ſit ſupplebilis. XII. Exponitur mens Auguſtini, & Concilii Arauſicani, quorum verba ad ſuos errores tuendos incaſſum Janſeniani detorquent.

I. QUid contendat Auctor Theſibus hiſce, quibus Chriſtiana fides magnificè commendatur tanquam fons, & origo gratiarum omnium, & Eccleſia tamquam receptaculum omnium donorum? Numquid ut advertentes ad magnitudinem beneficii nobis per Chriſti ſanguinem collati, Benefactori grates debitas rependamus? Sed quis non videat quantum ſint ipſi Benefactori injurioſæ, dum beneficentiſſimum ſui amoris erga omnes homines animum ad ſolos fideles, & ad ſolum Eccleſiæ ſuæ ovile coarctant? Non multis ab hinc annis Alexan. VIII. proſcripſit quintam illam theſim, quæ habet: *Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis nullum omninò accipiunt a Jeſu Chriſto influxum; adeoque hinc rectè inferes in illis eſſe voluntatem nudam, & inermem ſine ulla gratia ſufficienti.* Poſt hanc proſcriptionem enormis hic error, Chriſti ſanguini, & Chriſti amori, ac divinæ bonitati uſqueadeò injurioſus debuiſſet obmuteſcere: At iterum clangentibus tartareis tubis reboat, nec ſemel in hiſce Queſnellianis theſibus vult audiri, ut altius audiatur, & altius ejus virus ebibatur. Negat Queſnellus ullam gratiam Infidelibus conferri ante fidem; negatque ullam gratiam peccatoribus conferri ante peccatorum remiſſionem. Ex quibus id apertè conficitur, quod nemo debeat eſſe de ſua ſalute ſolicitus, ſed quilibet ad arbitrium vivere poſſit; Nec Infidelis inquirere debeat de vera Religione, quam amplectatur, nec Fidelis de capeſſenda via ſalutis, quam aggrediatur: quoniam ſola gratia efficax ad arbitrium danda Electis citra ullam eorum cooperationem, & libertatem, & Infideles ad fidem perducit, & Fideles peccatores ad peccatorum remiſſionem, nulla præmiſſa iiſdem gratia ſufficienti, qua poſſent Infideles ad veram fidem converti, & peccatores fideles reverti ad Dominum per pœnitentiam.

II. Quare dum primò in hiſce theſibus dicitur, quod nullæ dentur gratiæ, niſi per fidem, ecce tibi denegatur Infidelibus gratia ſufficiens,

Digitized by Google

qua poſſint veram fidem inquirere, & amplecti, prout deliravit Janſenius lib. 3. de Grat. Chriſti Salvat. cap. 11. cujus titulus eſt: *Infideles carent gratia ſufficienti ad ſalutem, tam proxima, quàm remota, & omnibus principiis ejus*. Dum deinde iteratur, quod fides ſit prima gratia, & fons omnium gratiarum, manifeſtè excluditur eadem gratia ſufficiens, quæ ante fidem conferenda eſſet, ut poſſit vera fides perveſtigari. Dum tertiò dicitur prima gratia, quam Deus peccatori concedit, eſſe peccatorum remiſſio, nulla alia agnoſcitur gratia per merita Chriſti peccatori conferenda, qua poſſit ad juſtificationem ſe præparare actibus prævìis ſupernaturalibus fidei, ſpei, timoris, doloris, & charitatis, juxtà modum à Tridentino expreſſum ſeſſ. 6. cap. 6. quo impius ad juſtificationem diſponitur, quæ tamen *non eſt ſola peccatorum remiſſio*, ut dicitur cap. 7. *ſed & ſanctificatio, & renovatio interioris hominis per voluntariam ſuſceptionem gratię, & donorum, unde homo ex injuſto fit juſtus, & ex inimico amicus, ut ſit heres ſecundum ſpem vitę ęternę*; quod ab Heterodoxis apud Bell. lib. 2. de Juſtific. cap. 1. negabatur, putantibus juſtificationem haberi per ſolam peccatorum remiſſionem, ut videtur hæc theſis ſubdolè innuere. Denique dum dicitur, quod extra Eccleſiam nulla concedatur gratia, iterum, iterumque expungitur gratia ſufficiens, qua poſſit quis conari, ut in Eccleſiam ingrediatur, & ſit intra ſepta ovilis Chriſti D. ſi ſit infidelis; aut ad Eccleſiam regrediatur, ſi fuerit Hæreticus, Apoſtata, aut per excommunicationem à gremio Sanctæ Matris Eccleſiæ ejectus, & à conſortio totius Chriſtianitatis eliminatus.

Ubi notandum, in theſi 72. & ſequentibus ab Auctore ſatis disertè indicari, quod nomine Eccleſiæ veniant omnes electi, & juſti omnium ſeculorum, ut proindè dum dicitur hìc, quod extrà Eccleſiam nulla concedatur gratia, manifeſtè ſignificetur, quod nulla alia detur gratia ſufficiens, ſed ſola detur gratia medicinalis efficax, & irreſiſtibilis, quæ ſolis Prædeſtinatis conceditur; Quare exuſcitatur hic hæreſis antiqua Jo: Vviglephi, Jo: Huſs; & aliorum à Concilio Conſtantienſi damnata apud Bellar. lib. 3. de Concil. cap. 1. quæ docebat Eccleſiam eſſe Prædeſtinatorum congregationem; itaut ſoli, & omnes electi illam componant; nec ſint de Eccleſia Præſciti, quamvis aliquando ſint in ſtatu gratiæ, nec deſinant eſſe de Eccleſia Prædeſtinati, ſi quando excidant à ſtatu gratiæ, ut dicitur in laudato Concilio ſeſſ. 15. ar. 5. his Vviglephi verbis. *Pręſcitus etſi aliquando ſit in gratia ſecundum pręſentem Juſtitiam, tamen nunquam eſt pars Sanctæ Eccleſiæ; & Prædeſtinatus ſemper manet membrum Eccleſiæ, licet aliquando excidat à gratia adventitia, ſed non à gratia Prædeſtinationis*. Eccleſia autem Catholica apud eundem Bellarminum definitur, quod ſit *Cœtus hominum ejuſdem chriſtianæ fidei profeſſione, & eorundem ſacramentorum communione colligatus, ſub regimine legitimorum Paſtorum, ac præcipuè unius Chriſti in terra Vicarii Romani Pontificis*. Unde fit, & quod poſſint aliqui ex Infidelibus eſſe ex numero Prædeſtinatorum, quin tamen ſint de Eccleſia, antequam illam ingrediantur per fidem, & per baptiſmum, & viceverſa, quod poſſint aliqui fideles eſſe de numero reproborum, & interim eſſe de Eccle-

cle-

cleſia Catholica; quæ omnia fuſiùs in theſi 72. diſcutientur.

III. Quod autem Infidelibus, & omnibus extra Eccleſiam exiſtentibus non deſit vel proximè, vel remotè gratia ſufficiens, ut converti poſſint, necnon peccatori, ut poſſit ad obtinendam remiſſionem peccatorum ſe diſponere, unde quatuor iſtæ theſes corruant, facilè oſtenditur ex non ſemel dictis; Præſertim quia tam Infideles obligantur ad amplectendam fidem Catholicam, quàm peccatores ad reconciliationem cum Deo; cum autem hæc præſtari non poſſint ſine auxilio gratiæ, manifeſtum eſt iis conferri à Deo auxilium ſufficiens; ne dicamus, quod Deus obliget ad impoſſibile, quod ſapit Tyrannidem, & ſummam iniquitatem. Prætereà cum Deus velit omnes omninò homines ſalvos fieri (ut dicemus in Theſi 30.) & Chriſtus pro omnibus omninò mortuus ſit (ut conſtat ex proſcriptione quintæ theſis Janſenianæ) nec poſſit utrumque ſubſiſtere, ſi Deus denegget, & Chriſti merita non obtinuerint etiam infidelibus, & peccatoribus gratiam ſufficientem ad ſalutem, manifeſta deductione infertur gratiam iſtam etiam Infidelibus, & peccatoribus à Deo conferri.

IV. Confirmatur primò, quia ſi fidelis per peccatum infidelitatis non ſolum gratiam, & charitatem, ſed etiam fidem amiſit; & prima gratia, quæ illi confertur eſt fides, & peccatorum remiſſio, ſequitur, quod fides à peccati remiſſione non diſtinguatur: unde homo per fidem formaliter juſtificetur; quod veritati catholicæ adverſatur, ut dicemus in theſi quinquageſima prima.

Confirmatur 2. Si nulla datur gratia, qua infidelis ad fidem amplectendam, & fidelis peccator ad juſtificationem diſponatur, ſequitur, vel quod ſine ulla prævia diſpoſitione fides, & juſtificatio habeantur, vel quod diſpoſitiones illæ ponantur ſine gratia; primum adverſatur Tridentino loco laudato; ſecundum eſt error Pelagianorum; ergo neque prima gratia, quæ Infideli confertur, eſt fides; nec prima gratia, quæ confertur peccatori fideli, eſt peccatorum remiſſio; nec eſt verum, quod extra Eccleſiam nulla gratia concedatur; quod apertiùs conſtabit ex dicendis in expoſitione theſis ſeptuageſimæ ſecundæ, ubi oſtendemus, quid veniat nomine Eccleſiæ Catholicæ.

V. Antequam difficultates in contrarium evacuem adverto, errorem Calvini, Calvinianorum, ac deinde Janſenii nunc iterum in hiſce theſibus in medium adduci. Calvinus quippe lib. 2. Inſtit. cap. 3. dicit, deridendos eſſe, qui putant auxilium ſupernum à Deo *promiſcuè dari omnibus, quod ſpeciale eſt gratuitæ electionis teſtimonium*. Petrus Molineus celebris Calvinianæ doctrinæ Aſſentator in Epiſtola ad Synodum Dordrectanam rigidorum Calviniſtarum habet: *Gratiam univerſalem datam omnibus hominibus, quæ vel mediatè, vel immediatè ſufficiat ad perveniendum ad ſalutem, non agnoſco*. Petrus Martyr pariter Calvini ſectator de Prædeſt. n. 38. ſic loquitur: *Nos nequaquam dicimus omnibus communem eſſe gratiam, ſed aliquibus concedi, aliis verò Dei arbitrio non dari: Atque pro iſta ſententia hæc ſcripturæ loca inducimus*: Jo. 6. *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater meus traxerit eum*, &c. *miror que Adverſarios dicere omnes homines à Deo trahi*, *ſed*

Digitized by Google

ſed non omnes velle accedere. Denique Janſenius lib. 3. de Grat. Chriſti, capiti undecimo hunc titulum præfigit. *Infideles carent gratia ſufficienti ad ſalutem, tàm proxima, quàm remota, & omnibus principiis ejus*: conaturque id oſtendere ex doctrina Auguſtini, cujus plura adducit loca, quæ videntur oſtendere, Primò, quod Judæis gratia ſufficiens defuerit, atque adeò deſit etiam Infidelibus, qui carent notitia rerum agendarum, & fugiendarum, qua fuerunt Judæi à Deo inſtructi. Secundò, quod gratia haberi nequeat ſine dilectione, & hæc ſine fide non conſiſtat; unde Infideles carentes fide carent dilectione, & communiter carent gratia: Quod videtur docere Auguſtinus pſ. 67. dicens: *Ea ſola bona opera dicenda ſunt, quę fiunt per dilectionem Dei: Hęc autem neceſſe eſt ut antecedat fides, ut inde iſta, non ab iſtis incipiat illa, quoniam nullus operatur per dilectionem, niſi priùs credat in Deum*: Quod pariter docet lib. 4. contra Julianum cap. 3. Tertiò, quia Concilium ipſum Arauſicanum canone ultimo ſic definivit: *Deum nobis fidem, & amorem ſui prius inſpirat, ut cum ipſius adjutorio ea, quę ſibi ſunt placita, implere poſſimus*.

VI. Sed quantum ab hac hæreſi diſtet mens Auguſtini, & Concilii, nemo non videt. Communis enim eſt Sanctorum Patrum, & ipſius etiam Auguſtini ſenſus Scripturis, Conciliis, & rationi nixus, quod nemini gratia per Chriſtum denegetur, qua poſſit ad ſalutem pervenire. Jo. 1. dicitur: *Erat lux vera, quę illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*; quod Chryſoſtomus, Clemens Alexandrinus, & alii interpretantur de illuſtratione ſupernaturali omnes illuſtrante quantum eſt ex parte lucis; ad eum modum quo, ut exemplificat D. Thomas, Sol omnes illuminat, niſi quis velit oculos claudere. Prætereà Iſaiæ 65. dicitur: *Expandi manus meas tota die ad populum non credentem, & contradicentem mihi*. Nec aliud Chriſtus D. in Cruce expanſis manibus ſitiebat, quàm ut omnes ad fidem converterentur, ut dicemus in theſi 31. Similiter 2. Petri 3. habetur: *Patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, ſed omnes ad pœnitentiam converti*: Ut autem Dei voluntas iſta non ſit indigna Deo, quæ ità vellet pœnitentiam à peccatore, ſicuti qui vellet patrationem miraculi ab homine relicto in ſolis viribus naturalibus, ſequitur, quod omnibus omninò conferat auxilium ſufficiens ad ſalutem. Quod diſertè Concilium Colonienſe parte 7. cap. 3. docuit his verbis: *Quamquam nemo convertatur ad Dominum, niſi tractus per Patrem; attamen nemo hic excuſationem prętexat, quod non trahatur; quod ille ſemper ſtat ante oſtium pulſans, nimirum per internum, & externum verbum commonens, ut convertamur à via noſtra peſſima*. Infidelibus autem, quibus Euangelium non prædicatur, idcircò non prædicatur, quia internæ inſpirationi reſiſtunt, qua ad naturalem legem implendam impelluntur; ſi enim ductum rationis ſequerentur, ac præcepta naturalia ſervarent, & ſupernis inſpirationibus faciles aures præberent, Deus citra miraculum, ut advertit Vaſquez, potuiſſet ità cauſas ſecundas combinare, ut ibi pręſtò adeſſet Concionator Euangelicus, qui iſtos inſtrueret de myſteriis credendis, ac deinde baptiſmo luſtraret; Immò ſi opus eſſet, etiam Ange-

Angelorum miniſterio uteretur, ut docet Angelicus, quo poſſent iſti inſtrui myſteriis neceſſariò credendis, ut deindè poſſent ſaltem baptiſmo flaminis luſtrati ad Patriam pervenire; Cum enim *ſine fide impoſſibile ſit placere Deo*, ad Hebr. 11. & fides ſtrictè dicta ſit ex auditu, qui non habetur ſine Prædicante, juxta illud ad Rom. 9. *Quomodò credent ei quem non audierunt? quomodò autem audient ſine Predicante?* idcircò iis mediis præternaturalibus Deus uteretur, ut Infideles ſectantes rationis ductum poſſent per fidem ſtrictè dictam, & per baptiſmum, ſivè fluminis, ſivè ſaltem flaminis ſalutem à Deo iis concupitam conſequi.

VII. Paſſim etiam idem edocent Sancti Patres: Dilucidè Ambroſius ſerm. 8. in Pſal. 118. *Sol juſtitiæ omnibus ortus eſt, omnibus venit; omnibus paſſus eſt, & omnibus reſurrexit. Si quis autem non credit in Chriſtum, generali beneficio ipſe ſe fraudat; ut ſi quis clauſis feneſtris radios Solis excludat, non ideò Sol non eſt ortus omnibus, quia calore ejus ſe ipſe fraudavit; ſed quod Solis eſt, prærogativam ſuam ſervat; quod imprudentis eſt, communis a ſe gratiam lucis excludit.* Similiter Chryſoſtomus exponens verba illa Joan. 1. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, apertè docet, gratiam illuminantem omnibus à Deo per Chriſti merita conferri, volente omnes homines ſalvos fieri, addens: *Qui autem ejus munere frui negligunt, hanc ſuam cæcitatem ſibi ipſis imputare debere; Cum enim detur omnibus, omnibus pateat, & a nemine prohibeatur, perditi quidam, & nequam homines propria dumtaxat malitia ingredi recuſant*; Quod ſi auxilium ſufficiens ex Dei arbitrio, ut docent Janſeniani, denegaretur à Deo, non eſſet verum, quod ob propriam dumtaxat malitiam non ingrederentur, ſed ob impotentiam.

VIII. Auguſtinus ipſe, quem pro ſuis erroribus ſtare contendunt Janſeniani, pluribus in locis Catholicam hanc ſententiam confirmat: præſertim lib. 83. quæſtionum, quæſt. 68., ubi dicit, omnes ad Cœnam Euangelicam vocari, quod tamen non omnes ſibi imputant, cum ſit in eorum libera poteſtate; additque: *Vocatio ergo ante meritum voluntatem operatur; qui autem vocatus non venit, ſicut non habuit meritum præmii, ut vocaretur, ſic incboat meritum ſupplicii, cum vocatus neglexerit*; Et lib. 3. de libe. arb. cap. 19. adverſus illos, qui conqueruntur de ignorantia, & concupiſcentia orta ex originali peccato, perinde quaſi deſit ſufficiens auxilium ad addiſcendam viam ſalutis, & ad concupiſcentiam compeſcendam, dicit: *Breviter reſpondetur, ut quieſcant, & adverſus Deum murmurare deſiſtant. Rectè enim fortaſſe quererentur, ſi erroris, & libidinis nullus hominum victor exiſteret. Cum verò ubique ſit præſens, qui multis modis per creaturam ſibi Domino ſervientem, averſum vocet, doceat credentem, conſoletur ſperantem, diligentem adhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem; non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras, ſed quod negligis quærere, quod ignoras; neque illud, quod vulnerata membra non colligis, ſed quod volentem ſanare contemnis*; Ubi vides alterum aſſertum Janſenianum ab Auguſtino in hoc loco proſtratum, videlicet quod ignorantia invincibilis juris naturæ non excuſet à peccato formali operantem ex ipſa, quod in ſe-

ſecunda ex theſibus ab Alex. VIII. proſcriptis aſſerebatur.

IX. Ad primam rationem in contrarium à Janſenio propoſitam, quod ſcilicet Judæi caruerint gratia ſufficienti, & à fortiori idem dicendum de Infidelibus; jam ſupra in theſi 6. & 7. oſtendimus, Judæos non fuiſſe deſtitutos gratia interiori, qua poſſent culpas declinare, & vitam æternam conſequi: Nec in alia ſententia fuiſſe Auguſtinum, quamvis in aliquibus locis ibidem perpenſis videatur oppoſitum docere. Lib. 3. ad Bonif. cap. 4. habet: *Quis Catholicus dicat*, *quod nos dicere jactitant*, *Spiritum Sanctum adjutorem virtutis in veteri Teſtamento non fuiſſe*? Et ſanè quomodò à Deo obligari poterant ad legem implendam, ſi illam ex defectu gratiæ auxiliantis implere non poterant? Hinc idem Auguſtinus lib. de fide contra Manichæos cap. 10. verbis meridiana luce clarioribus habet: *Quis non clamet*, *ſtultum eſſe*, *dare præcepta ei*, *cui liberum non eſt*, *quod præcipitur*, *facere*; *& iniquum eſſe eum damnare*, *cui non fuit poteſtas juſſa complere?* Et lib. de natura, & grat. cap. 69. *Firmiſſimè creditur*, *Deum juſtum*, *& bonum impoſſibilia non potuiſſe præcipere*. Quæcumque enim divinæ clementiæ, juſtitiæ, & bonitati adverſantur, nec ponuntur, nec poſſunt à Deo poni, itaut hæc impotentia commendet, & compleat ipſam Divinam Omnipotentiam; Cum autem non poſſit eatenus Deus præcipere impoſſibilia, ſequitur, quod non potuerit præcipere Judæis obſervantiam legis, negata gratia interiori ſufficienti, citra quam lex ſervari non poterat. Quod pariter Baſilius docuit in Regulis brevioribus reſponſ. 176. dicens: *Sine dubio autem non præcepiſſet hoc*, *qui bonus*, *& juſtus eſt*, *niſi etiam facultatem*, *qua id faceremus*, *eſſet largitus*. Hæc autem omnia æquè militant pro Judæis, ac pro Infidelibus; æquè pro iis, qui erant *ante legem*, ſeu qui ſolis præceptis naturalibus tenebantur, ac pro iis, qui erant *ſub lege*, h. e. tenebantur etiam præceptis poſitivis latis in lege ſcripta; & eodem modo militant etiam pro iis, qui ſunt *ſub gratia*, ſeu pro iis, qui tenentur legem Euangelicam ſervare, quibus gratia per Chriſtum datur uberior; & ideò nemini deeſſe poteſt gratia ſufficiens ad legem implendam, quam implere tenetur.

X. Ad hæc reſpondet Janſenius tom. 3. lib. 3. cap. 14., & ante illum Calvinus lib. 2. Inſtit. cap. 5., & in Antidoto Trident. ad cap. 11. ſeſſ. 6. poſſe inobedientiam imputari hominibus ad culpam, & ad pœnam, quamvis careant gratia ſufficienti ad obtemperandum, eo quod iſthæc impotentia orta eſt à culpa originali, et ideò eſt culpabilis in cauſa ſua.

Sed adverſus hanc reſponſionem plura diximus in expoſitione primæ Theſis ab Alex. VIII. proſcriptæ, in qua id aſſerebatur. Illud hic addo, ut ejus abſurditas perſpicua fiat. Fingamus, quod Rex Principem aliquem omnibus bonis denudarit ob crimen perduellionis, et deinde eidem in extrema neceſſitate conſtituto præcipiat, ut in abundantiam annonæ centum mille aureorum quotannis ſuppeditet, comminando illi mortem, ſi non obtemperet, quamvis id nullatenus poſſit. Quis non execraretur Regis hujus tyrannidem, ſeu potius inſaniam? quamvis enim ex culpa perduellionis factum fuerit, ut nequeat nunc hos ſumptus ſubminiſtrare, quos cæteroqui ſubminiſtra-

re

Digitized by Google

re potuiſſet; at poſita actuali impotentia, non poteſt hic, et nunc obligari ad id, quod hic, et nunc exhibere non poteſt. Quod ſi hæc citra tyrannidem, et inſaniam præcipi non poſſunt à Rege, quomodo Calvinus, et Janſenius citra delirium aſſerant, quod ea præcipi poſſint à Deo Clementiſſimo, Optimo, Maximo? Et ex eo magis abſurditas patet, ſi ſupponatur, quod culpa antecedens fuerit remiſſa, ſicut hominibus per circumciſionem in lege ſcripta remittebatur originale, & olim in lege naturæ per aliud ſignum externum, quo Deus infantibus opitulabatur (& probabiliter ex Auguſt., & Beda illud conſiſtebat in proteſtatione externa facta à Parentibus, quod homines per Chriſti adventum eſſent ſalvandi, qua de cauſa dicebantur parvuli illi ſalvari in fide parentum, ut fuſius dixi in Curſu Theol. p. 7. diſp. 1. qu. 1.) & in lege gratiæ remittitur adæquatè quoad culpam, & pœnam per Baptiſmum. Hinc fingamus iterum, quod ſervus ſua culpa factus ſit impotens ad currendum, quia ſcilicet volens aſcendere per feneſtras ad furandum decidit, itaut ejus crura frangerentur; dominus autem condonet prorſus illi culpam hanc, ſed præcipiat, ut currat ſub pœna mortis; Quid ſentirent de tali domino Calvinus, & Janſenius? Hoc idem ſentiunt de Deo, qui poſt remiſſam culpam originalem comminatur hominibus pœnam mortis æternæ, ſi legem non obſervent, ad cujus obſervantiam vires non habent ratione peccati originalis jam remiſſi.

XI. Replicat Janſenius lib. 3. de Grat. Chriſti cap. 15. dicendo, duplicem eſſe impotentiam, alteram inſupplebilem à voluntate, ut eſt impotentia ad currendum in eo, qui pedibus caret, & quæ ita ſunt impoſſibilia, præcipi non poſſunt à Deo; Alteram verò à voluntate ſupplebilem, ut eſt impotentia ad legem ſervandam, quam ſervare poſſent homines, ſi perfectè vellent, quamvis ob culpam originalem non poſſint perfectè velle ſine auxiliis gratiæ; & quæ ſic ſunt impoſſibilia, præcipi à Deo poſſunt, cum impotentia iſta ſit voluntatis, atque adeò voluntaria.

Sed quis hæc percipiat? impotentia iſta non aliter eſt voluntaria, niſi quatenus ſpectat ad voluntatem; Cæterum tam eſt impotens ad currendum, qui caret pedibus, quam eſt impotens ad volendum ſervare legem, qui caret auxilio neceſſario ad ponendam hanc volitionem; unde utrobique par ratio. Aliter Stoici, Priſcillianiſtæ, Planetarii, aliique fati aſſertores adverſus argumentationes Auguſtini, & aliorum Patrum contendentium, quod peccatores vacarent culpa in iis, quæ malè operantur, ſi non operantur liberè; poſſent pariter reſpondere, quod licet neceſſitate adacti vi fati, & ſtellarum malè operentur, adhuc tamen peccant, quia impotentia ad benè operandum eſt in ipſa voluntate, licet ſit neceſſaria, & ſi perfectè vellent, non malè operarentur.

XII. Venio nunc ad auctoritatem adductam Auguſtini dicentis, quod ea dumtaxat dicenda ſint bona opera, quæ fiunt per dilectionem Dei, ad quam fides antecedat. Ibi Auguſtinus ſolum loquitur de operibus bonis, quæ ad vitam æternam conferunt; ea enim gratia proximè ab hominibus accipi non poteſt ante fidem,

Digitized by Google

dem, cum ex Apoſtolo impoſſibile ſit placere Deo ſine fide, & quidem ſtrictè dicta nixa auctoritati Dei loquentis. In quo ſenſu loquutus eſt etiam Auguſt. lib. 1. ad Simplic. cap. 2. dicens, non poſſe hominem benè operari, niſi perceperit gratiam; et addit. *Incipit autem percipere gratiam, ex quo incipit credere Deo, vel interna, vel externa admonitione monitus ad fidem*.

Ad auctoritatem adductam Arauſicani recurrit eadem reſponſio; loquitur enim de operibus Deo placitis in ordine ad merendam de condigno gloriam; ad ea quippe præcedere debet fides, & dilectio Dei prius nobis ab ipſo Deo inſpirata.

Ex quibus omnibus conſtat, corruere ſcopum Auctoris harum theſium, qui eſt expungere in lege Euangelica gratiam ſufficientem ad eam ſervandam in iis, qui peccant, ex hoc motivo, quod Infideles peccant ſine gratia ſufficienti ad non peccandum, eo quod nulla gratia fidem antecedat. Si enim Infidelibus Deus eam gratiam non denegat, ut hactenus oſtendimus, à fortiori illam non denegat Chriſtifidelibus, quos ſpecialiſſimè dilexit; Hinc D. Thom. in cap. 1. epiſt. 1. ad Cor. exponens verba illa: *Fidelis Deus, per quem vocati eſtis ad ſocietatem Filii ejus*, addit: *Non videretur eſſe fidelis Deus, ſi nos vocaret ad ſocietatem Filii, & nobis denegaret quantum in ipſo eſt ea, per quæ pervenire ad eum poſſemus. Unde Joſue 1. dicitur: Non te deſeram, neque derelinquam*.

Corruit itaque primò, quod habetur in theſi 26., videlicet Nullam dari gratiam, niſi per fidem; cum certum ſit, Infideles à Deo ad fidem vocari, atque adeo dari iis gratiam, qua poſſint veram fidem amplecti: Hæc autem gratia procul dubio fidem præcedit, unde ea non confertur per fidem.

Corruit ſecundò, quod dicitur in theſi 27. videlicet fidem eſſe primam omnium gratiarum; Etenim gratia, qua Infidelis ad fidem vocatur, & qua fit potens ad fidem liberè amplectendam, fidem antecedit, atque adeo prima inter gratias, quæ à Deo nobis conferuntur, non eſt fides: eſto omnis gratia, quæ fidem antecedit, conferatur in ordine ad reddendam fidem liberam, ac meritoriam; ſiquidem fides in quantum eſt imperata ab actu libero ſupernaturali piæ affectionis ad fidem à Trident. ſeſſ.6. cap.8. dicitur eſſe *humanæ ſalutis initium, fundamentum, & radix omnis juſtificationis; ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, & ad filiorum ejus conſortium pervenire*.

Corruit tertiò, quod habetur in 28. videlicet primam peccatoris gratiam eſſe peccatorum remiſſionem; quandoquidem antequam peccata ei remittantur, confertur eidem gratia, qua vocatur ad pœnitentiam, confertur etiam gratia, qua per actus ſupernaturales fidei, ſpei, timoris, alioſque id genus ad pœnitentiam ſe diſponat, et ad obtinendam juſtificationem; quare multæ aliæ gratiæ peccatori conferuntur, antequam gratiam remiſſionis conſequatur.

Corruit denique, quod in 29. aſſeritur, videlicet nullam conferri à Deo gratiam extra Eccleſiam: Cum enim Infideles, Schiſmatici, Hæretici, et excommunicati extra Eccleſiam ſint, ut dicemus in theſi 72., illiſque gratiam Deus conferat, qua poſſint ad Eccleſiæ gremium confugere, conſectarium eſt, quod etiam ex-

extra Eccleſiam innumeræ à Deo gratiæ benigniſſimè conferantur. Quæ omnia uſqueadeo ſunt perſpicua, ut mirum ſit, quod poſſint in dubium revocari. Quia tamen Queſnellus Janſeniana lue infectus nullam aliam agnoſcit gratiam in natura lapſa præter gratiam efficacem medicinalem, qua fides conferatur, quæ non ſit ſine amore, et fiducia, et in qua, tanquam in ſuo germine, omnia alia ſalutis media contineantur, ut dicitur in theſi 52., idcirco in hos ſcopulos impingit.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXVI.

Vigeſima ſexta vult, nullas dari gratias, niſi per fidem; atque adeo vult, Infideles deſtitui gratia ſupernaturali, qua vocentur ad fidem liberè amplexandam; perinde quaſi illi dumtaxat converti poſſint, quibus datur gratia efficax, qua actu convertantur; qui verò non convertuntur, eatenus non convertantur, quia deeſt illis gratia, qua poſſint converti. Hoc autem contradicit doctrinæ Auguſtini dicentis lib. 1. ad Simplicianum: *Niſi ergo vocando præcedat Miſericordia, nec credere quiſquam poteſt, ut ex hoc incipiat juſtificari.* Fert etiam, Chriſti ſanguinem iis, qui non convertuntur, nullatenus profuiſſe. Fert demum, quod attinet ad eoſdem, qui non convertuntur, vocationes divinas, exprobrationes, comminationes eſſe fruſtraneas, ac fatuas; non ſecus ac fatuè præciperetur homini, quod vollet, ſi denegentur illi vires ſufficientes ad volandum: Nec poſſent Infideles in inferno puniri ob ullam culpam perſonalem, eo quod deſtituti ſemper fuerunt gratia ſufficiente ad eas culpas declinandas.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXVII.

Vigeſima ſeptima docens fidem eſſe primam gratiam, & fontem omnium aliarum, illud ipſum aliis phraſibus reponit, quod in ſuperiori theſi confutatum eſt. Et ſanè ſi non conferretur antecedenter gratia Infidelibus, qua poſſent fidem amplexari, deridendum eſſet, quod dicitur Iſaiæ 65. *Expandi manus meas tota die ad populum non credentem, & contradicentem mihi:* Commentitium pariter eſſet, quod de ſumma Dei beneficentia dicitur Jo. 1. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Verum quidem eſt, quod fides ſit *Humanæ ſalutis initium, fundamentum, & radix omnis juſtificationis*, ut habet Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 8. Fides tamen non eſt radix omnis juſtificationis, niſi in quantum meritoria, ac liberè imperata relatè ad adultos per actum ſupernaturalem piæ affectionis ad fidem; & ideò ad talem actum utpotè ſupernum præire debet gratia, ſeu auxilium ſufficiens, vi cujus liberè poſſit voluntas fidem amplecti. Unde fides non nudè ſumpta, & à Deo infuſa abſque ullo exercitio libero voluntatis humanæ ad mentem Janſenianorum, ſed fides, prout liberè, ac meritoriè imperata, eſt humanæ ſalutis initium, atque adeò ad actum fidei ſupernum intellectualem præire debet gratia ſufficiens, qua voluntas poſſit liberè fi-

dem

Digitized by Google

dem amplexari: Eam tamen excludit pervicacia Janſeniana, quæ toto conatu nititur expungere gratiam ſufficientem, tam in Infidelibus, qui culpabiliter renuunt veram fidem amplecti, quàm in Fidelibus, qui renuunt culpabiliter divinis mandatis obtemperare.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXVIII.

VIgeſima octava docens primam gratiam, quæ peccatori conceditur, eſſe peccatorum remiſſionem, non ſolùm negat dari gratiam ſufficientem ad reſipiſcendum in peccatore, qui culpabiliter non reſipiſcit; (ſi enim ea gratia daretur, ea non eſſet peccatorum remiſſio) ſed etiam vult, aut non præcedere fidem in peccatore, antequam juſtificetur, (quod repugnat Apoſtolo dicenti ad Heb. 11. *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo*) aut vult, fidem formaliter juſtificare, quæ fuit Calvini hæreſis: Adverſus quam Tridentinum ſeſſ. 6. can. 28. definivit, quod non ſemper, amiſſa per peccatum gratia, fides amittatur; & can. 9. anathematizat, qui dixerit, ſola fide impium juſtificari. Quibus adde ad juſtificationem obtinendam debere hominem diſponi, ac præparari per actus ſupernaturales fidei, ſpei, timoris, contritionis, ut habet idem Concilium ſeſſ. 6. cap. 6., atque adeo præire debere gratiam ad hos actus eliciendos, antequam peccator juſtificetur. Quomodo ergo prima gratia, quæ peccatori confertur, eſt peccatorum remiſſio?

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXIX.

VIgeſima nona aſſerens extra Eccleſiam nullam gratiam à Deo concedi, iterum crambem recoctam, ac lethiferam obtrudit, quæ non ſtomachum modo, verum etiam iracundiam, ac zelum commoveat. *Si* Infidelibus vel proximè, vel remotè non conferretur ſufficiens gratia, qua poſſint liberè Eccleſiam ingredi, ac veram fidem amplexari; Si Apoſtatis, Hæreticis, Excommunicatis, à conſortio fidelium ſeparatis, deeſſet gratia ſufficiens, qua poſſint ad Eccleſiam regredi, inculpabiliter extra ovile ſupremi Paſtoris remanerent; & incaſſum vocarentur, ut venirent, ſi deſtituerentur gratia requiſita ad veniendum. Propterea illi dumtaxat Eccleſiam ingrederentur, & ad Eccleſiam redirent, quos Deus vellet ſua gratia efficaci admittere ad ſuum ovile; atque adeo per Deum ſtaret, quo minus alii admitterentur; cum non ſit iis integrum velle admitti ex defectu virium ſupernaturalium, ſine quibus nemo poteſt fidem liberè amplecti, & ad Eccleſiam confugere. Quibus adde, quod ut poſſit Infidelis credere, & Eccleſiam ingredi (ſicut Excommunicatus, Apoſtata, & Hæreticus ad Eccleſiam regredi) requiritur ante actum fidei, qui eſt actus intellectus, actus liber, ac meritorius piæ affectionis ad fidem, qui eſt actus voluntatis; ut proinde dicat Apoſtolus ad Rom. 10. *Corde creditur ad juſtitiam:* hic autem actus liber voluntatis eſſe debet ſupernaturalis, ut ad fidem diſponat,

Digitized by Google

atque adeò prodire debet ex gratia, cui poteſt Infidelis reluctari; ut proinde ſi reluctetur, extra Eccleſiam remaneat; non tamen ſine gratia, qua liberè potuiſſet fidem amplecti, & Eccleſiam ingredi, aut ad illam regredi. Confert itaque Deus gratias, etiam extra Eccleſiam.

PROPOSITIO XXX.

Omnes, quos Deus vult ſalvare per Chriſtum, ſalvantur infallibiliter. *Queſn. Jo. 6. 40. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Contenditur hic, quod Deus nolit omnium ſalutem, & quod per Deum ſtet, ne Reprobi ſalventur.

II. Certum eſt, eos, qui ſalvantur, ſalvari ex affectu Dei ſpeciali erga illos: Sicut etiam, quod Deus dominetur in creaturas liberas, quà liberas, ita ut poſſit ab iis conſenſum ſalutare infallibiliter obtinere. III. Noſtra prædeſtinatio uni Deo debetur; reprobatio verò noſtræ pravæ voluntati. IV. Deus non deſerit, niſi deſeratur. V. Quod intelligendum, non ſolùm de gratia habituali, ſed etiam de actuali.

VI. Quos Deus vult efficaciter omni efficacia, & non ſolùm quantum ad ſe ſpectat, ſalvare, illi ſalvantur ineluctabiliter, neceſſitate tamen conſequente, non antecedente. VII. Reproborum ſalutem Deus vult efficaciter, ſolùm quantum eſt ex parte ſua, non verò ſimpliciter. VIII. Quænam auxilia Deus deneget in pœnam culparum? IX. Adulti non privantur in pœnam peccati originalis auxilio ſufficienti ad ſalutem.

X. Conſenſus liber creaturæ eſt quidem Dei donum, ſed ita ut ad illum electivè concurrat arbitrium creatum; non ſecus ac in ſtatu naturæ integræ. XI. Pluribus de cauſis Eccleſia orat, ut omnes ſalventur, quandoquidem Deus quod nemini denegat eſt ſolùm auxilium ſufficiens ad ſalutem. Ubi explicatur illud Auguſtini, quod lex credendi legem ſtatuat ſupplicandi. XII. Etiam infantium ſine baptiſmo decedentium Deus, quantum eſt ex ſe, ſalutem exoptat. XIII. Num Deus voluerit omnium omninò ſalutem in priori, an in poſteriori ad lapſum Adæ?

I. Videtur theſis infruſtrabilitatem divinæ voluntatis extollere, necnon efficaciam noſtræ Redemptionis per Jeſu Chriſti Sanguinem, dum docet, infallibiliter ſalvari quotquot vult Deus ob Chriſti merita, et per Chriſti gratiam ſalvos facere. Sed piæ iſtæ, et Catholicæ veritates, quas omnes ad unum deprædicamus, longè abſunt non ſolum à mente Auctoris, verum etiam à ſenſu legitimo verborum, ſub quibus vafrè error occultatur. Et ſanè ſi ſenſum ſpectemus, quem hujus theſis verba præſeferunt, Auctor directè contendit, Deum nolle omnium omninò ſalutem; cum enim non omnes de facto ſalventur, conſectarium eſt, quod Deus iſtorum ſalutem non velit, ſi verum eſſet, quod ſalventur infallibiliter omnes, quos Deus vult ſalvare per Chriſtum: Ex quo pariter ſequitur, quod Chriſtus D. non pro omnibus omninò mortuus ſit, ac ſanguinem fuderit; Quæ quantum à Catholicis veritatibus aberrent, fusè oſtendimus in expoſitione theſis duodecimæ, quæ huic eſt affinis. Verùm ſi introſpiciamus, quod per

Digitized by Google

per hanc theſim à Queſnello inſinuatur, illud eſt, quod gratia Chriſti medicinalis ſit fortis, inexpugnabilis, ac neceſſitans arbitrium; et ideò qui hac gratia donantur, ſalvantur infallibiliter; eatenus enim dicitur, Deus electorum ſalutem velle, quatenus hanc illis gratiam confert; et quia reprobi defacto non ſalvantur, nulla iis juxta Queſnellum datur gratia ſufficiens, qua poſſint, ſi velint, ſalutem conſequi, et ideo Deus non vult eorum ſalutem; atque adeò per Deum ſtat, ne ſalventur; quod quantum divinæ bonitati, ac Chriſti ſanguini ſit injurioſum, nemo eſt quin videat.

II. Plurima diximus in hanc rem in theſi 3. et 4.; ſicut etiam in duodecima, quæ pariter habet: *Quando Deus vult ſalvare animam, quocumque tempore, quocumque loco, effectus indubitabilis ſequitur voluntatem Dei*. Hic addendum, in controverſiam revocari non poſſe, quod qui ſalvantur, unicè ſalventur ob gratiam efficacem ſibi collatam ex affectu ſpeciali Dei intendentis eorum ſalutem: Nec poterit quiſquam dubitare, quod ſi Deus efficaciter efficacia ſimpliciter dicta vult aliquem ſalvare, prædeſtinando illum ad gloriam ut coronam (hoc eſt conferendam propter operationes liberas ſalutares, ac meritorias vitæ æternæ) infallibiliter hic ſalvandus ſit, cum non deſit in Deo humanorum cordium, quo placet, inclinandorum poteſtas omnipotentiſſima, ut advertit Auguſtinus, qui in Enchir. cap.88. addit: *Quis tam impiè deſipiat, ut dicat, Deum non poſſe malas hominum voluntates, quando voluerit, & quomodo voluerit, in bonum convertere?* Competit quippe ſupremo Dei dominio utroque modo voluntates hominum ad bonum convertere, videlicet et citra libertatem prædeterminando illos ad bonum, et per operationes liberas ponendas ſub auxilio indifferenti; Alioquin dominium Dei non eſſet latepatentiſſimum, et quo majus excogitari non poteſt, ſi ſolum dominari poſſet creaturis,] liberis quidem, ſed non quà liberis; hoc eſt infundendo in illis actum bonum neceſſarium, quin poſſet ad arbitrium obtinere ab iis ineluctabiliter per auxilium indifferens operationem liberam ſalutarem. Hinc idem Aug. in Enchir. cap. 96. advertit: *Neque enim veraciter ob aliud vocatur Omnipotens, niſi quia, quicquid vult, poteſt, nec voluntate cujuſpiam creaturæ voluntatis omnipotentis impeditur effectus*.

III. Quamobrem in eo dumtaxat ſenſu Catholica doctrina a Janſeniana diſcordat, quod Catholici velint, de facto Deum voluiſſe efficaci quidem voluntate, ſed ſolum quantum eſt ex parte ſua (eſto non efficaci ſimpliciter) omnes omninò ſalvari, etiam Reprobos, eo quod omnibus omninò contulerit auxilium quantum eſt ex ſe ſufficiens ad eorum ſalutem; non tamen ſalventur reprobi, eo quod defectus ſalutis unice provenerit ex eorum libera voluntate, quæ noluit gratiæ conſentire; ut proinde erronea ſit theſis hæc Janſeniana, quod ſcilicet omnes, quos Deus vult ſalvare per Chriſtum, ſalventur infallibiliter; non enim omnium ſalutem æqualiter Deus decrevit; reproborum ſalutem voluit animo ſincero, & benefico, conferendo illis vires ſufficientes ad illam aſſequendam; ad eum modum quo vult ſincero affectu vitam mendici eſurientis, qui præbet illi cibum, quo poſſit ad arbitrium ve-

Digitized by Google

ſci: Electorum tamen ſalutem voluit animo ſpecialiter benefico, conferendo illis auxilium, quod ſufficiens ſimul eſſet, & ſimul efficax, ſeligendo illud ab inefficacibus, ad quod ex munere primæ cauſæ Deus non tenetur, ut proinde beneficium prædeſtinationis uni Deo acceptum referatur ab electis, & æterna damnatio nullatenus poſſit in defectum gratiæ, aut divinæ voluntatis refundi, ſed unicè in voluntatem reproborum libere diſſentientium gratiæ ſufficienti; quod verbis illis expreſſit Iſidorus lib. 2. ſentent. cap. 5. Ut *pereas tuo merito, ut ſalveris meo auxilio*. Et gloſſa ordinaria ex Ruperto habet, *Ac ſi dicat; Tu ipſe perditionis tuæ cauſa es: tu tibi perditionem theſaurizaſti recedendo a me, qui ſolus tibi poteram, & conſueveram auxiliari, & nuſquam tibi auxilium eſt, niſi apud me, ſi pœnitentiam agere velis*. Unde Angelicus p. 2. q. 112. ar. 3. docet: *Defectus gratiæ prima cauſa eſt ex nobis; ſed collationis gratiæ prima cauſa eſt a Deo, ſecundum illud Oſeæ 13. Perditio tua Iſrael, tantummodo in me auxilium tuum*.

IV. Hinc illud Eccleſ. 15. *Ne dixeris, per Deum abeſt;* vel ut legunt Septuaginta, & Auguſt. de grat., & lib. arb. 1. 2. *Non dixeris, propter Dominum receſſi*; quo diſertè ſignificatur per ſolum liberum arbitrium ſtare deſertionem, & reprobationem, quia ſola arbitrii culpa, & non antecedens Dei voluntas poteſt eſſe cauſa abſentiæ gratiæ, & operationis ſalutaris, cum omnes Deus quantum eſt ex ſe ſalvos velit.

Confirmatur, quia ex Sacrorum Bibliorum, & Sanctorum Patrum doctrina deſcendit effatum illud: *Deus non deſerit, niſi deſeratur*, quod habetur in Trid. ſeſſ. 6. cap. 11. ubi dicitur: *Deus ſua gratia juſtificatos non deſerit, niſi ab eis prius deſeratur*; Apoſtolus enim ad Hebr. 13. docet, Deum nos non deſerere: *Ipſe dixit, non te deſeram, neq; derelinquam, ut confidenter dicamus, Dominus mihi adjutor, non timebo, quid faciat mihi homo*. Et Jerem. 51. dicitur, quod Deus non deſerat, niſi quia deſeri volumus: *Curavimus Babylonem, & non eſt ſanata, derelinquamus eam*. Ecce quomodo Deus nunquam deſerit, neque derelinquit, ut habet Apoſtolus; videlicet quantum eſt ex ſe, quia ſemper auxilium ſuum exhibet paratiſſimum, ut poſſimus confidenter dicere, *Dominus mihi adjutor*; At ſi auxilium reſpuamus, & curari negligamus inſanientes in medicum, tunc ne Deus donorum ſuorum non liberalis, ſed prodigus habeatur, nos derelinquit, ut Jeremias docet; aut quia non dat ampliùs locum pœnitentiæ; aut quia denegat auxilia uberiora, quibus neceſſitas moralis ſuccumbendi tentationibus expugnetur, conferendo dumtaxat ſufficientiam phyſicam ad reſiſtendum; vel demum quia denegat in pœnam auxilia efficacia, quæ cæteroqui eſſet daturus. Conciliant proinde Patres utrumque Apoſtoli, & Jeremiæ textum, videlicet, & quod Deus non deſerat quantum eſt ex ſe, & quod deſerat nolentes curari; unde verum ſit, quod Deus *non deſerit, niſi deſeratur*. Ex quo fit, & quod efficaciter Deus quantum eſt ex ſe velit omnes homines ſalvos fieri, ut proinde conferat omnibus ad id aſſequendum gratiam ſufficientem; & ſimul, quod non omnes, quos ita vult ſalvare, ſalventur infallibiliter, ex eo quod multi renuant

Digitized by Google

nuant auxiliis gratiæ conſentire.

V. Janſeniani docent effatum iſtud, *Deus non deſerit, niſi deſeratur*, intelligi ſolum de gratia habituali, non de gratia actuali ſufficiente; quatenus Deus neminem privat ſua gratia juſtificante, niſi propter culpam, qua Deus deſeritur; non vero, quod neminem privet gratia actuali, niſi propter culpam perſonalem, (quamvis ſæpe deneget propter culpam originalem) docentes cum Janſenio, quòd nec juſtis, qui peccant, detur gratia ſufficiens ad non peccandum, nec infidelibus non credentibus detur gratia ſufficiens ad credendum, cum à gratia ſufficiente tamquam à monſtro abhorreant. Hinc inferunt, ſalvari ſolum electos, & quidem infallibiliter, quia ſolum electis datur gratia per Chriſtum medicinalis efficax, & irreſiſtibilis; reprobos vero non ſalvari, non quia ipſi nolunt gratiæ conſentire, ſed quia Deus nullam iis vult gratiam conferre, ut ſalventur.

Verum quàm abſona, quàm erronea, quàm blaſphema, & meritis Chriſti, ac immenſæ Dei bonitati injurioſa hæc ſint, nemo eſt, quin videat; quod in duabus theſibus proximè ſequentibus iterum, iterumque palam fiet. Paſſim enim & Scripturæ, & Patres docent numquam per Deum ſtare, ne quis ſalvetur; atque adeò neminem deſeri non ſolum per amiſſionem gratiæ habitualis, ſed etiam per denegationem gratiæ actualis, niſi priùs per culpam gratiæ ſufficienti præſtitæ reſtiterit; neque ſola culpa originalis eſt in cauſa, cur Deus deneget infidelibus auxilia ſufficientia, ut credant, & ſalventur; Aliter pretioſiſſimus Chriſti ſanguis nihil iis profuiſſet, quod citra hæreſim ſuſtineri non poteſt, ut conſtat ex quinta Janſenii proſcripta theſi. Et licet culpa originalis officeret Infidelibus, ea tamen officere non poteſt iis, qui lavacro baptiſmi mundati ſunt; cum per baptiſmum reatus omnis culpæ, & pęnę abradatur. Quare juſtificati per baptiſmum, ſi labantur, & damnentur, non labuntur, & damnantur ex defectu gratiæ auxiliaris, & quia Deus vult illos cum reprobis annumerari; ſed labuntur, quia deſunt gratiæ ſufficienter collatæ à Deo volente eorum ſalutem. Hinc Aug. tr. 2. in Jo: loquens de lumine gratiæ, quo Deus illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, habet: *Opus eſt, ut tu recedas ab eo, qui nunquam recedit; opus eſt, ut non deſeras, & non deſereris; noli cadere, & non tibi occidet; Si tu feceris caſum, ille tibi faciet occaſum*: Quibus verbis oſtendit, non ſolùm gratiam habitualem, ſed etiam illuſtrationes gratiæ actualis, de quibus loquitur, non denegari à Deo, niſi priùs nos illum deſeramus, reſiſtendo gratiæ jam collatæ, ne peccemus. Quod expreſſiùs docuit D. Proſper in reſponſ. ad cap. Gall. cap. 11. dicens: *Cum verò aliquos a Deo aut traditos deſideriis ſuis, aut obduratos legimus, aut relictos, magnis peccatis ſuis hoc ipſos meruiſſe profitemur*. Et poſt pauca addit: *Vires itaque obedientiæ non ideò cuique ſubtrahit, quia eum non prædeſtinavit, ſed quia receſſurum ab ipſa obedientia eſſe prævidit*. Et lib. 2. de vocat. gent. cap. 28. *Fit manifeſtum, quod diverſis, atque innumeris modis omnes homines vult Deus ſalvos fieri; ſed qui veniunt, Dei auxilio diriguntur; qui non veniunt, ſua pertinacia relu-*

Digitized by Google

ſtantur. Quod ſi per Deum ſtaret, ne venirent, eo quod nollet inter electos recenſere, non dicerentur non venire ob pertinaciam, ſed ob impotentiam, ex defectu ſcilicet gratiæ auxiliaris. Similiter Chryſoſtomus, Euthymius, Hilarius, & alii Sancti Patres exponentes illud Matthæi 23. *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti? Ecce relinquetur vobis domus veſtra deſerta; dico enim vobis; non me videbitis amodo* &c. docent his verbis ſignificari auxilia gratiæ, quæ dantur in ordine ad ſalutem, & quæ denegantur in poſterum illis, qui noluerunt adjuvari; indigni quippe ſunt novo beneficio, qui relate ad beneficium antecedenter collatum fuerunt ingrati. Quod etiam ſignificatur verbis illis Iſaiæ 2. *Numquid non iſtud factum eſt tibi, quia dereliquiſti Dominum Deum tuum eo tempore, quo ducebat te per viam?* Si per viam ſalutis Deus nos ducit, ergo adjuvat gratia ſufficienti; ſi nos illum derelinquimus, jam gratiæ reſiſtimus, ſi propterea punit; ergo in pœnam privat nos novis beneficiis, & auxiliis gratiæ, aut efficacibus, aut intenſis, quibus ſine morali impotentia curramus viam mandatorum ſuorum, & ita curramus ut comprehendamus.

VI. Ex quibus fit primò, omnes, quos Deus vult ſalvare efficaciter efficacia ſimpliciter dicta, (ut ſunt omnes electi, quibus confert auxilium prævifum efficax ex amore efficaciæ) ſalvari infallibiliter, non quia gratia per Chriſtum eſt ineluctabilis, & neceſſitans ad bonam operationem, ut docent Janſeniani, ſed quia bona operatio, quæ eſt libera, neceſſariò eſt futura, neceſſitate ſolùm conſequente in hypotheſi, quod prævideatur futura ſub tali auxilio, quod benigniſſimè à Deo confertur; non ſecus ac trina illa negatio Chriſti facta à D. Petro, e. g. neceſſariò erat futura, neceſſitate dumtaxat conſequente, non læſiva libertatis in hypotheſi, quod eſſet prævifa, & revelata à Chriſto Domino.

VII. Fit ſecundò, quod licet peccatores reprobi non ſalventur, adhuc verum eſt, quod Deus velit illos ſalvos fieri. Ratio eſt, quia in tantùm non ſalvantur, in quantum peccant; & in tantum peccant, quia reſiſtunt gratiæ, non quia carent gratia ſufficienti ad non peccandum; Si enim ea carerent, non peccarent; quod ſi prædití ſunt gratia, cui reſiſtunt, eo ipſo verum eſt, quod Deus gratiam illam contulerit, ut benè operentur, & ſalventur (cum non poſſit Dei bonitas conferre auxilium inefficax eo animo, quod ſit inefficax, ac intendendo culpam creaturæ) ergo Deus vult ſalutem peccantium Reproborum, quin eatenus ſalventur.

VIII. Fit tertiò, quod Deus ei, qui gratiæ ſufficienti reſiſtit, deneget in pœnam ſæpè alia auxilia, aut efficacia, aut intenſa, quæ eſſet daturus, ſi culpa non præceſſiſſet; ut proindè abyſſus unius peccati abyſſum alterius invocet uſque ad æternam damnationem; nunquam autem novum peccatum contingit abſque nova gratia conferente ſaltem mediatè phyſicam poteſtatem (eſto non ſemper moralem) ad illud declinandum. Et quia nunquam confertur à Deo gratia ſufficiens ſine ſincera voluntate, quod ea homo utatur in or-

ordine ad ſalutem comparandam, (ſicut nemo à viro cordato ad prandium v. g. invitatur, ſine ſincera voluntate, quod à convivio non ſit excludendus, ſi annuat) ſequitur, quod iterantibus culpas Deus iteret ſemper ſua beneficia, & benevolum animum, quem habet de eorum ſalute; ut poſſit in extremo die vincere cum judicaverit, exprobrando iis iterata beneficia, & ingratitudinem iteratam.

IX. Fit quartò, quod nemo ex adultis ob culpam originalem privetur auxiliis ſufficientibus ad ſalutem, ubi pervenerit ad uſum rationis. Ratio eſt, quia iſtorum nemo damnatur citrà culpam perſonalem; culpa autem perſonalis haberi non poteſt, niſi detur gratia ſufficiens ad non peccandum; atque adeò nemo adultus caret auxiliis ſufficientibus ad ſalutem ob meram culpam originalem.

X. Sed audiamus Janſenianos, qui percipere non poſſunt, quod Deus poſſit velle ſalutem reprobis dependenter ab eorum voluntate, & ſub conditione, quod velint gratiæ ſufficienti conſentire. Sic enim paralogizant. Niſi Deus infallibiliter ſalvos faceret quoſcumque vult ſalvare per Chriſtum, ſed poſſet velle aliquos, nempè reprobos, ſalvare ſub conditione, quod velint gratiæ conſentire, ut proinde ſi non conſentiant, non ſalventur, ſequeretur, quod Deus vel vellet abſolutè reproborum ſalutem, & ideò deberent infallibiliter ſalvari, vel nollet illam abſolutè, & ſic vera eſſet hæc theſis, quod infallibiliter ſalventur quoſcumque Deus vult ſalvare; cum reproborum ſalutem nullatenus velit. Sequela revincitur, quia ipſe conſenſus voluntatis creatæ eſt in manu Dei, & eſt Dei donum; ergo dum Deus vult ſalutem reproborum, ſi velint conſentire gratiæ, eo ipſo vult eorum ſalutem, ſi ipſe velit donare illis talem conſenſum; quare vel vult dare talem conſenſum, & abſolutè vult eorum ſalutem, quia voluntas Dei conditionata per purificationem conditionis evadit abſoluta; vel non vult conſenſum donare, & abſolutè non vult eorum ſalutem. Ad eum modum, quo decernens dare centum Petro, ſub conditione quod det illi decem, eo ipſo vel abſolutè vult dare centum, ubi ſe determinet ad dandum decem; vel abſolutè non vult dare centum, ſi ſe determinet ad non dandum decem; quandoquidem purificatio conditionis unicè dependet ab eodem, qui oretenus decernit conditionatè, ubi revera decernit abſolutè.

Reſpondeo, nego ſequelam: Ad probationem diſtinguo antecedens, conſenſus creaturæ eſt in manu Dei, & Dei donum, itaut unicè dependeat à voluntate Divina, & nullatenus à voluntate creata, nego; itaut pendeat principaliùs à voluntate Divina, ſed electivè ad illum cooperetur voluntas creaturæ, quæ poſſit impedire exiſtentiam talis doni, & reſiſtere gratiæ, efficiendo ut gratia, quæ eſt efficax non ſit efficax, ſed ſit purè ſufficiens, concedo antecedens, & diſtinguo ſimiliter conſequens; & ſic patet diſparitas ad caſum adductum de decernente dare centum, ſub conditione uni ſibi libera, non verò libera alteri, ut eſt in caſu noſtro. Quod ipſi Janſenii fautores admittere tenentur in ſtatu naturæ integræ, in quo admittunt poſſibilitatem auxilii

ſuffi-

Digitized by Google

ſufficientis, & ſimul tenentur dicere, quod conſenſus ſit donum Dei; ſed donum dependens à libera determinatione creaturæ; Unde Trid. ſeſſ. 6. cap. 16. docet, *tantam eſſe divinam erga omnes homines bonitatem, ut eorum velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona.*

XI. Opponunt ulteriùs ex Janſenio lib. 3. de Grat. Chriſti, cap. 1. quod ſi Deus vellet quantum eſt ex ſe ſalutem reproborum, quin iſti infallibiliter ſalventur ex defectu propriæ voluntatis diſſentientis gratiæ, ſequeretur, quod fruſtra Eccleſia Deum exoraret, ut velit omnes homines ſalvos fieri; cum tamen Apoſtolus 1. ad Timoth. 2. hortetur, ut oremus pro omnibus hominibus, quippe quos omnes Deus vult ſalvos fieri; ſequela autem probatur, quia fruſtra quis rogatur, ut ponat id, ad quod ponendum eſt jam determinatus; Deus autem à ſua voluntate, quam habet ſalvandi omnes, eſt jam determinatus ad ponendum, quod à ſe dependet, ut poſſint omnes ſalvari, vid. auxilium ſufficiens; propterеà non videtur ipſe rogandus, ut omnes ſalvet, ſed potiùs homines rogandi ſunt, ut gratiæ conſentiant, & ſalventur. Quod ante Janſenium oppoſuerat Catholicis Calvini diſcipulus David Paræus lib. 2. de lib. arb. cap. 8. dicens: *Si omnibus ſemper daretur auxilium ſufficiens vitandi infidelitatem, & peccata, fruſtra oraret Eccleſia; quia ſufficiens auxilium, cum fingatur univerſale eſſe, non eſt ex eorum beneficiorum genere, quæ precibus, & ſupplicationibus ſunt impetranda.*

Confirmatur ex eodem Janſenio, quia nuſquam Eccleſia orat, ut fideles poſſint ſalvari, ſi velint, ſed ſolùm petit ipſum velle. ergo Deus ſolùm confert gratiam efficacem, qua infallibiliter ſalventur, non verò gratiam ſufficientem, qua ſalventur, ſi velint; Quod priùs docuerat Calvinus lib. 2. Inſtit. cap. 3. dicens: *Sic & precationes Sanctorum leguntur compoſitæ: Inclina cor noſtrum, dicebat Salomon, ut ſervemus mandata tua.* Quod ex eo etiam ſuadetur, quia ex Auguſtino Regula credendi legem ſtatuit ſupplicandi; propterea cum non petamus à Deo potentiam dumtaxat ad pœnitendum, ac perſeverandum, ſed ipſam pœnitentiam, ac perſeverantiam, credendum eſt, quod pro iſto ſtatu Deus non conferat nobis gratiam ſufficientem, ſeu potentiam nudam ad hos actus ſalutares, ſed gratiam efficacem ſeu potentiam cum ipſis actibus conjunctam; quare falſum eſt, quod quantum eſt ex ſe velit ſalutem reproborum, & quod illis conferat auxilium, quo poſſent ſalvari, ſi vellent.

Reſpondeo, rogandum eſſe Deum, ut velit omnes ſalvos facere, quamvis id velit quantum eſt ex ſe; tùm quia poteſt conferre auxilia efficacia, ad quæ non eſt determinatus ex illa ſua voluntate quantum eſt ex ſe efficaci ſalvandi omnes; tum etiam quia poteſt conferre auxilia intenſiora, & frequentiora; tum denique quia poteſt Deus ita cauſas ſecundas diſponere, ut facilitatem conferant ad intentum, ad quæ omnia non tenetur: propterеà Eccleſiæ preces, ut omnes ſalventur, non ſunt fruſtraneæ.

Ad confirmationem: Eccleſia non orat, ut Deus conferat omnibus, ut poſſint ſalvari, ſi velint, quia auxilium ſufficiens nulli denegatur; orat ut ſalventur, petendo ad id aut gratias efficaces, non quidem Janſenia-

nas

nas everſivas libertatis, ſed gratias efficaces Catholicas, quibus liberè de facto ſalvantur, aut petendo gratias ſufficientes uberiores, & frequentiores, quibus facilè poſſint ſalutem obtinere, & ſic cum morali neceſſitate ſalventur. Ad id, quod additur ex Auguſtino, non pauca diximus in calce theſis ſeptimæ circa illud effatum, quod regula credendi ſit etiam regula ſupplicandi; quatenus credere debemus, ex dono Dei gratuito provenire quicquid ab illo poſtulare monemur. Ex quo ſolùm ſequitur, quod dum petimus à Deo gratias efficaces, illas ex divina munificentia expectare debeamus; non ſequitur tamen, quod Deus gratias ſufficientes non conferat, etiamſi non petantur. Neque ſequitur, quod non poſſimus à Deo petere gratias ſufficientes frequentiores, cum non ſemper, & ſingulis momentis illæ de facto dentur, quamvis ſemper offerantur; unde ritè petentibus ex Dei dono conferuntur. Poſſumus pariter petere gratias ſufficientes uberiores, ac intenſiores, quæque præſtent potentiam non ſolum phyſicam, ſed etiam moralem; nec ſolum remotam, ſed etiam proximam, nec ſolùm urgente præcepto, verum etiam extra caſum præcepti ad exequenda conſilia: Quæ omnia ex ſola Dei benigniſsima liberalitate promanant.

XII. Opponunt ultimò. Si Deus vellet omnes ſalvare ſub conditione, quod ipſi velint, vel ſub hac generali voluntate comprehenduntur etiam infantes, vel non: Primum non poteſt dici, cum talis conditio relatè ad infantes non ſit purificabilis; Si dicatur ſecundum, ergo ſicut abſolutè Deus denegat infantibus auxilia ſufficientia ad ſalutem, ità dicendum, quod ea deneget adultis reprobis, ac proindè verum eſt, quod infallibiliter ſalventur quotquot Deus vult ſalvos facere per Chriſtum.

Confirmatur, quia Auguſtinus pluribus in locis videtur docere, quod Deus nolit ſalutem Infantium decedentium ſine baptiſmo, & quod non providerit illis de remedio ad ſalutem. Nam lib. de natura, & grat. cap. 12. habet: *Plerumque feſtinantibus parentibus, & paratis Miniſtris, ut baptiſmus parvulo detur, Deo tamen nolente, non datur*. Et lib. de correct. & grat. cap. 8. *Quid clarius, ut aſſeratur per Deum ſtare, quominus parvuli ſalutem accipiant?* Ergo ſicut Deus peccati originalis vindex in pœnam voluit infantibus denegare remedium ſufficiens ad ſalutem; ità dicendum, quod voluerit etiam adultis reprobis auxilium ſufficiens denegare; etiam dato, quod voluerit omnes omninò ſalvos facere, ſi in Adamo non peccaſſent.

Reſpondeo, à Scholaſticis in quæſtionem adduci, An, & quomodò Deus providerit infantibus omnibus de remedio ad ſalutem, cum nihil hac in re definitum ſit. Quamvis communius Theologi doceant, Deum, quantum eſt ex ſe, voluiſſe omnium infantium ſalutem, niſi ſuſceptio baptiſmi à creaturis, ſive naturalibus, ſive liberis impediatur; Equidem tamen in curſu Theologico p. 3. diſp. 1. qu. 6. probabilius exiſtimavi, quod Deus providerit infantibus de hoc remedio dependenter à voluntate, ac piis operibus, & orationibus Parentum, juxta doctrinam D. Proſperi dicentis lib. 2. de vocat. Gent. cap. 23. *Non irreligioſè arbitror credi, neque inconvenienter intelligi, quod*

iſti

iſti paucorum dierum homines ad illam pertineant gratiæ partem, quæ ſemper univerſis eſt impenſa nationibus, qua utique ſi benè uterentur Parentes, etiam ipſi per eoſdem juvarentur. Quamvis enim in carmine de Ingratis dicat:

Nec meritis iſtud poteris aptare parentum,
Cum videas multos Sanctis Genitoribus ortos
Nullo ſalvari ſtudio potuiſſe ſuorum:

non per hoc denotat, quod nunquam defectus baptiſmi relatè ad hos infantes proveniat ex defectu orationis, aut ex alia culpa Parentum, cum jam oppoſitum docuerit loco laudato, ſed ſolùm denotat, quod non ſemper proveniat ex hac ſpeciali Parentum culpa, videlicet ob ignaviam, ob quam hic & nunc baptiſmus non confertur. Et Auguſtinus lib. 4. cap. 8. contra Julianum habet: *Numquid parvuli homines non ſunt, ut non pertineant ad id, quod dictum eſt: Vult omnes homines ſalvos fieri?* Neque dicas, quod Apoſtolus ſolum loquatur de adultis, cum addat: *Et ad agnitionem veritatis venire*. Nam etiam parvulos Deus vult ad agnitionem veritatis pervenire, quando ad viſionem Dei facialem perveniunt; & per baptiſmum habent in via fidem habitualem, qua credunt habitu, ſi minus actu; creduntque pariter fide Eccleſiæ. Juxta hanc ſententiam ad argumentum reſpondetur, quod Deus velit infantes ſalvos fieri, etiam ſub ea conditione *ſi velint*, non quidem per ſe ipſos, cum hujus voluntatis ſint incapaces, ſed per ſuos parentes, quos Deus tanquam infantium tutores deſtinavit; ſicut autem plures adulti non ſalvantur, ob propriam culpam, non ex defectu gratiæ ſufficientis; ita plures infantes non ſalvantur ob culpam, & defectum orationis parentum, ut oſtendi loco laudato, per quos ſtat, ne iis baptiſmus applicetur; non verò quia Deus in pœnam peccati originalis abſolutè voluit illis denegare proximam baptiſmi applicabilitatem.

Deinde adhuc tranſmiſſo, quod Deus in pœnam originalis ita ſtatuerit, juxta rigidam ſententiam Vaſquii parto 1. diſp. 96. adhuc verum eſt, quod Chriſtus dederit ſe ipſum aliquo pacto redemptionem pro his infantibus, & non pro dæmonibus, atque adeò quod Deus voluerit eorum ſalutem, videlicet ſub conditione, quod Chriſtus Dominus voluerit abſolutè, & efficaciter pro iiſdem orare, non verò inefficaciter, & quatenus ad gloriam Patris conferret; ſicut oravit ut tranſiret à ſe Calix Paſſionis ſolùm inefficaciter; Unde juxta hanc etiam viam verum eſt, quod Deus quantum eſt ex ſe velit horum infantium ſalutem, & tamen non ſalventur infallibiliter.

Ad confirmationem: Auguſtinus docuit, ut diximus, etiam infantes pertinere ad id, quod dictum eſt, *Vult omnes homines ſalvos fieri*; quare ad auctoritates adductas dicendum, vel quod baptiſmus iis non conferatur Deo nolente, voluntate conſequente ad culpam parentum, non verò voluntate antecedente; (ſicut non vult ſalutem Judæ voluntate conſequente ad ejus peccatum) & in hoc ſenſu per Deum ſtat conſequenter ad culpam parentum, quod parvuli ſalutem non accipiant: Vel dicendum, quod id contingat Deo nolente, hoc eſt non volente voluntate efficaci ſimpliciter dicta, in quo etiam ſenſu Judas non ſalvatur, eo quod Deus non ha-

Digitized by Google

habuerit voluntatem efficacem ſimpliciter dictam illum ſalvandi; quando enim vult aliquem ſalvare non ſolum efficaciter, quantum eſt ex parte ſua, ut vult ſalvare reprobos, ſed omninò efficaciter, ſicut ſalvat electos, tunc confert auxilium prævisum efficax præfiniendo actum liberum bonum ſub tali auxilio; & ſic infallibiliter per operationes meritorias illum perducit ad ſalutem. In quo ſenſu D. Proſper in carmine de Ingratis cap.15. dixit:

At verò Omnipotens hominem cum Gratia ſalvat,
Ipſa ſuum conſummat opus; cui tempus agendi
Semper adeſt, quæ geſta velit; non moribus illi
Fit mora; non cauſis anceps ſuſpenditur ullis.

Hunc tamen ſpecialem affectum, quem Deus exercet erga electos, non tenetur ex munere primæ Cauſæ exercere erga omnes illos, quos efficaciter quantum eſt ex parte ſua vult ſalvos fieri. Propterea Deus Moyſi dixit Exodi 33. prout habetur etiam Rom.9. *Miſerebor, cui voluero, & clemens ero, in quem mihi placuerit.*

In calce adverto, perperam in hac theſi Queſnellum excuſari, perinde quaſi ſolum velit, ſalvari infallibiliter omnes, quos Deus vult ſalvare efficaciter efficacia ſimpliciter dicta, quin neget Deum velle omnes omnino, etiam reprobos, ſalvos fieri voluntate efficaci quantum eſt ex parte ſua; cum non ſemel dixerit, præſertim in cap.22. Lucæ v.49., in cap. 20. Jo. v.16., & alibi, Chriſtum D. pro omnibus mortuum eſſe. Nam contra eſt, quia etiam Heterodoxi negantes Chriſtum mortuum eſſe pro reprobis, docent, Chriſtum pro omnibus mortuum eſſe, ſed in triplici illo dumtaxat ſenſu (ut explicabimus in theſi 32. quæ huic eſt affinis) videlicet pro generibus ſingulorum hominum, aut quatenus mors Chriſti poterat omnes ſalvare, vel quia Chriſtus ſuſcepit cauſam omnibus communem. Quare ſi Queſnellus adverſus hæreſim Janſenianam vellet, quod Chriſtus pro omnibus omninò, ſeu pro omnibus, & ſingulis hominibus mortuus ſit, & quod Deus etiam reproborum velit ſalutem, debuiſſet aliquando id exprimere, ne videatur ſentire cum Janſenio in quinta ex ſuis proſcriptis theſibus id negante: Cum autem hoc nuſquam præſtiterit, dicendum, quod juxta germanum verborum ſenſum neget in hac theſi Deum velle ullatenus ſalutem reproborum; & ideò ea tam in proprio, quem verba exhibent ſenſu, quam ad mentem Auctoris fuit proſcribenda.

XIII. Poſt hæc operæ pretium videtur aliquantò accuratiùs hic enucleare dignam ſcitu controverſiam illam, Num ſcilicet Deus omnes, & ſingulos homines ſalvos fieri voluerit ante lapſum Adæ, quatenus dedit Adamo juſtitiam, per quam omnes ſalvari poſſent; an verò etiam poſt Adæ lapſum, itaut ſingulis hominibus in poſteriori ad peccatum Adæ conferat vel proximè, vel remotè auxilia ſufficientia ad ſalutem? Videtur enim non facilè explicari poſſe, Primò, quod ea conferat omnibus Infidelibus; Cum enim fides neceſſaria ad ſalutem neceſſitate medii ſit ex auditu, & audiri myſteria fidei non poſſint ſine Concionatore Euangelico, juxta illud Apoſtoli Rom. 10. *Quomodo audient ſine prædicante?* plurimis autem Infidelibus deſit huj-

juſ-

uſmodi Inſtructor, videntur conſequenter deeſſe illis media ad ſalutem neceſſaria. Secundò, non facilè explicatur, quomodò Reprobis juſtificatis conferat Deus auxilia neceſſaria ad ſalutem, cum non conferat illis donum perſeverantiæ, ſine quo ſalvari nequeunt. Tertiò, quomodò eadem auxilia conferantur obduratis peccatoribus, qui ſæpè ob cordis duritiem converti non poſſunt; immò ſæpè in pœnam denegatur illis auxilium, quo convertantur. Denique quomodò Deus velit infantes omnes in utero matris decedentes ſalvos fieri, cum plurimi, Deo nolente, ut diximus ex Auguſtino, non poſſint ſacro baptiſmate ablui, ſine quo ſalvari neutiquam poſſunt.

Reſpondeo ad hæc breviter, & Dico primò, Deum voluiſſe ſingulorum hominum ſalutem quantum eſt ex ſe, non ſolum in priori ſigno ad Adæ lapſum, quatenus condidit totam naturam humanam in Adamo, illique ut capiti contulit juſtitiam pro tota poſteritate, nemine excepto, adeo ut ſinguli ejus originalem juſtitiam participaſſent, ſi Adam in ea permanſiſſet; ſicut ſinguli contrahunt originalem culpam ob ejus lapſum; ſed etiam voluiſſe Deum in poſteriori ſigno ad peccatum Adæ ſingulos homines ſalvos fieri, conferendo ſcilicet illis media, quibus poſſent à culpa liberari, & ſalutem conſequi. Ita communiter Sancti Patres docent apud Suar. lib. 4. de Prædeſt. cap. 1. Id evincitur ex textu illo Apoſtoli 1. Timoth. 2. dicentis, Deum velle omnes homines ſalvos fieri; ubi loquitur apertiſſimè de hominibus jam lapſis, pro quibus orare præcipit, & pro quibus Chriſtus dedit ſemetipſum in redemptionem. Et ſanè cum Deus ordinaverit Chriſtum in redemptionem omnium hominum poſt præviſum originale peccatum, atque adeo contulerit medium univerſale ſufficiens ad omnium, & ſingulorum hominum ſalutem, conſequens eſt, quod quantum eſt ex ſe, omnium, & ſingulorum ſalutem voluerit, etiam poſt lapſum Adæ, in quo omnes perierunt, & Chriſti D. redemptione indiguerunt: Excepta tamen Deipara, quæ ob dignitatem Matris ſapientia, & gratia infinito propemodum intervallo ſapientiam, & gratiam Adæ collatam ſuperabat; unde non erat in ejus voluntate tanquam in voluntate Tutoris includenda, & ideo à culpa originali fuit immunis.

Confirmatur primò, quia ſi ſola culpa originalis eſſet in cauſa, cur aliqui damnentur, ſequeretur, quod nullatenus iis profuiſſet pretioſiſſimus Chriſti Sanguis, quod non ſolum eſt falſum, temerarium, & ſcandaloſum, ſed ſi fiat ſenſus, quod Chriſtus pro ſalute dumtaxat prædeſtinatorum mortuus ſit, eſt etiam impium, blaſphemum, contumelioſum, Divinæ pietati derogans, & hæreticum, ut habet cenſura quintæ theſis Janſenii lata tam ab Innocentio Decimo, quam ab Alexandro Septimo ex Cathedra loquentibus.

Confirmatur ſecundò ex verbis Apoſtoli 1. Cor. 15. *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Chriſto omnes vivificabuntur*, quatenus per Chriſtum omnibus lapſis datur vel proximè, vel remotè auxilium ſufficiens, quo poſſint vivificari. Et Rom. 5. dicitur: *Non ſicut delictum, ita & donum; ſi enim unius delicto multi mortui ſunt, multò magis gratia Dei, & donum in gratia unius hominis Jeſu Chriſti in plures*

Digitized by Google

res abundavit. Ac demum Apoſtolus concludit: *Igitur ſicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, ſic & per unius juſtitiam in omnes homines in juſtificationem vitæ.* Cum autem omnes omninò homines lapſi ſint per Adæ peccatum, omnes pariter omninò homines per Chriſti mortem quantum eſt ex parte Dei juſtificantur; omnibus quippe confertur auxilium, quo juſtificari poſſint, & ſalvari. Idemque pariter ſignificatur verbis illis ad Timoth. 4. *Speramus in Deum vivum, qui eſt Salvator omnium hominum, maximè Fidelium*; quatenus omnium Salvator eſt quoad ſufficientiam, ſed maximè Salvator eſt Fidelium, ſeu in fide viva ambulantium, ac perſeverantium; iſtorum quippe Salvator eſt etiam quoad efficaciam.

Opponitur id, quod dicitur Jo. 6. *Nemo poteſt ad me venire, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum*; ergo ille, qui non trahitur à Patre ſua gratia efficaci, non poteſt ad Chriſtum venire; unde carent auxilio ſufficienti ad ſalutem quotquot gratia efficaci deſtituuntur.

Confirmatur, quia ibidem dixit Chriſtus D. *Omnis, qui audivit à Patre meo, & didicit, venit ad me*; Ergo qui non venit ad Chriſtum, non audivit à Patre, nec didicit, atque adeo caruit auxilio ſufficienti ad ſalutem. Quod pariter videtur docuiſſe Auguſtinus lib. 1. Retract. cap. 15. dicens: *Qui autem cogenti cupiditati bonæ voluntate reſiſtere non poteſt, jam hoc ita peccatum eſt, ut ſit etiam pœna peccati.* Quare ex Auguſtino in pœnam peccati poteſt homo carere auxilio ſufficienti ad non patrandam novam culpam, ac reddi impotens ad reſiſtendum cupiditati cogenti, ut proinde ſalutem conſequi non poſſit.

Reſpondetur primò, non eſſe idem trahere, ac venire; trahitur enim etiam qui allicitur ad veniendum, quamvis venire renuat: propterea verum eſt, quod non poſſit ad Chriſtum venire, qui caret auxilio requiſito, quo trahatur ad veniendum; non eſt tamen verum, quod qui non venit, non trahatur, nec habeat ſufficientes vires ad veniendum. Secundò, etiam dato, quod ille ſolum dicatur trahi, qui actu venit, atque adeo qui inſtruitur gratia efficaci, nihilominus qui caret auxilio efficaci, & non trahitur, nec venit ad Chriſtum, in tantum dicitur non poſſe venire, in quantum infallibiliter non veniet, ſeu in quantum eſt determinatus ad non veniendum, atque adeo non poteſt impotentia ſolum conſequente, non antecedente. Sic Patres exponentes verba illa Jo. 12. *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Iſaias, Excæcavit oculos eorum*, docent, impotentiam iſtam eſſe conſequentem, quatenus in ſenſu compoſito, quod vellent in ſua cæcitate permanere, credere non poterunt. Et Auguſtinus tr. 7. in Jo: exponens verba illa Joan. 8. *Non poteſtis audire ſermonem meum*, hæc habet: *Ideo non poterant, quia corrigi credendo nolebant.*

Ad confirmationem: Non dixit Chriſtus D. Omnis, qui audit, venit ad me; ſed dixit: Omnis qui audit, & didicit; quare ut quis ad Chriſtum veniat, non ſatis eſt, quod audiat, & ſolum inſtruatur auxilio ſufficienti ad veniendum, ſed requiritur etiam, quod diſcat, atque adeo vocationi obtemperet; propterea in Pſalmo dicitur: *Hodie ſi vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda veſtra*, ad denotandum, quod non omnis, qui

audit

audit vocem Domini, diſcit, cum multi obdurentur. Ad id, quod additur ex Auguſtino, dicendum multos, cogente cupiditate, non poſſe moraliter illi reſiſtere, poſſe tamen phyſicè, eo ipſo quod peccant non reſiſtendo. Quinimò ſi phyſicè non poſſent reſiſtere ſine Dei auxilio, eo ipſo quod peccant non reſiſtendo, certum eſt, quod non peccant directè per hoc, quod non reſiſtant, ſed ſolum peccant per hoc, quod non petant à Deo auxilium, quo poſſint reſiſtere; Etenim ut loquitur S. Leo, *Juſtè inſtat præcepto, qui præcurrit auxilio*. Similiter Auguſtinus lib. de perfect. juſtitiæ reſp. 15., ubi dixit, peccatum haberi, ſive vitari poſſit, ſive vitari non poſſit, ſtatim ſubdit: *Et tamen vitari poteſt, non quando ſuperba voluntas laudatur, ſed quando humilis adjuvatur*, indicans, quod ubi humiliter à Deo auxilium neceſſarium expoſcitur, illud non denegatur, ut peccatum vitari poſſit; unde ſi vitari non poſſit ex defectu auxilii, voluntas peccatum non declinat ſolùm per hoc, quod auxilium non expoſcat.

Dico ſecundò: Providit Deus relatè ad omnes Infideles de mediis, quibus fidem, & ſalutem conſequi poſſint; quamvis non eodem modo omnibus providerit. Ita communiſſimè Catholici adverſus Calviniſtas apud Moraines diſp. 25. ſect. 3., & adverſus Janſenium, qui lib. 3. de Grat. Chriſti cap. 11. hæc habet: *Infideles carent gratia ſufficienti ad ſalutem tàm proximè, quàm remotè, & omnibus principiis ejus*.

Prima pars probatur, quia univerſim de omnibus hominibus dicitur Jo. 1. *Deus illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*; quod licet nonnulli interpretentur de illuſtratione naturali, communiter tamen Patres apud Toletum, Maldonatum, Suarium loco laudato intelligunt de illuſtratione gratiæ, & lumine fidei, ut ſatis conſtat ex contextu: Quod pariter evincitur ex illis verbis 2. Petr. 5. *Nolens aliquos perire, ſed omnes ad pœnitentiam converti*; atqui ſi non providiſſet ſingulis de remedio ad ſalutem, vellet eos abſolutè perire; ſiquidem per Deum ſtaret, & non per ipſos, quominus ſalventur; ergo omnibus omninò Infidelibus providit Deus de mediis ad ſalutem neceſſariis. Hinc proſcripta fuit ab Alexandro Octavo theſis illa quinta, in qua dicebantur à Janſenianis Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis carere omni gratia ſufficienti, nullumque à Jeſu Chriſto influxum recipere.

Confirmatur hoc idem ex illo principio, quod docuit Auguſtinus lib. de nat. & grat. cap. 26.; Proſper, Fulgentius, & alii Patres, quodque probavit Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 11., & 13. *Deus neminem deſerit, niſi prius ab illo deſeratur*, quod licet Tridentinum ibi intelligat de ſolis juſtificatis, Patres tamen intelligunt univerſim de quolibet hominum genere; atqui ſi Deus aliquibus Infidelibus denegaſſet auxilium ſufficiens ad ſalutem, illos deſeruiſſet, antequam deſereretur ab illis per culpam aliquam propriam; ergo nulli Infidelium Deus denegat vel proximè, vel remotè auxilium, quibus ſalutem conſequi poſſint. Quod pariter confirmat univerſalis Chriſti redemptio; cum dicatur 1. Timoth. 2. *Qui dedit redemptionem ſemetipſum pro omnibus*. Hinc Concilium Colonienſe par. 7. cap. 32. definit: *Quanquam nemo convertatur ad Dominum, niſi tractus per Patrem, attamen nemo hìc excuſationem prætexat, quod non trahatur; quia*

illc

Digitized by Google

ille ſemper ſtat ante oſtium pulſans, nimirum per internum, & externum verbum commonens, ut convertamur à via noſtra peſſima.

Probatur ſecunda pars Concluſionis, quod ſcilicet non omnibus Infidelibus eodem modo Deus conferat auxilia ſufficientia ad ſalutem; quamvis enim nonnulli putent apud Suar. l. c., omnes omninò adultos aliquando illuminari illuſtratione aliqua ſuperna, vi cujus poſſint credere fide ſupernaturali, & ſic ad ſalutem diſponi; quod videntur exprimere verba illa laudata Jo: 1. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*; nihilominus cum certum ſit, fidem ſupernaturalem regulariter concipi ex auditu Apoſtolici inſtructoris, juxta illud Rom. 10. *Quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient ſine Prædicante?* & conſtet etiam, innumeris Infidelibus deeſſe Euangelicum inſtructorem, idcircò probabilius eſt, media ad ſalutem neceſſaria non eodem modo omnibus Infidelibus conferri; nonnullis enim immediatè, & proximè auxilium ſupernum confertur, vi cujus cognoſcant Deum eſſe, ac Remuneratorem eſſe; unde fide ſuperna credere poſſint, quæ neceſſariò credenda ſunt neceſſitate medii; plurimis verò confertur ſolum mediatè, quatenus (ut docet Vaſq. p. 1. diſp. 97. cap. 5.) ſi ductum rationis ſequerentur, et non apponerent impedimentum gratiæ per culpas perſonales, Deus aut paratus eſſet ita combinare cauſas ſecundas, ut præſto illis eſſet Concionator Euangelicus, à quo inſtruerentur ad credenda myſteria fidei, aut immediate illos illuſtraret, vel miniſterio Angelorum: Sicut enim omnibus Infidelibus dignatus eſt Deus Cuſtodes Angelos deſtinare, quibus ad viam ſalutis dirigantur, ita eorum miniſterio probabiliter uteretur, ut ad fidem inſtruerentur, qui novis culpis impedimentum non apponerent. Ita communiter Patres, et Scholaſtici apud Rip. diſp. 20. n. 82.; et diſertè D. Proſper lib. 2. de vocat. Gent. cap. 28. dixit: *Fit manifeſtum, quod diverſis, & innumeris modis omnes homines vult Deus ſalvos fieri, ſed qui veniunt, Dei auxilio diriguntur, qui non veniunt, ſua pertinacia reluctantur*. Expreſſiùs id docuit Angelicus q. 14. de Verit. ar. 11. dicens: *Si aliquis nutritus in ſylvis ductum naturalis rationis ſequeretur in appetitu boni, & fuga mali, certiſſimè tenendum eſt, quod ei Deus, vel per internam inſpirationem revelaret ea, quæ ſunt credenda, vel aliquem fidei Prædicatorem ad eum dirigeret; ſicut miſit Petrum ad Cornelium Act.* 10. Quod pariter docuit Angelicus lect. 3. ad Rom. 10., ubi loquens de Barbaris, qui propter invincibilem ignorantiam myſteriorum fidei à peccato infidelitatis excuſantur, habet: *Si qui tamen eorum feciſſent, quod in ſe eſt, Dominus eis ſecundum ſuam miſericordiam providiſſet, mittendo eis Prædicatorem fidei, ſicut Petrum Cornelio Act.* 10., *& Paulum Macedonibus Act.* 16., *ſed tamen hoc ipſum, quod aliqui faciunt quod in ſe eſt, convertendo ſe ſcilicet ad Deum, ex Deo eſt movente corda ipſorum ad bonum*. Itaque conveniunt Patres, & Scholaſtici in hoc, quod nemini ex Infidelibus deſit ſufficientia, ſaltem remota, ad ſalutem; quamvis diſcrepent in modo, quo ea habeatur; Aliqui enim putant ſimul cum poteſtate naturali ad ſequendum ductum rationis conferri immediatè iis auxilia ſupernaturalia, ut ſic ad fidem,

idem, & ad juſtificationem diſponantur: alii vero, quod ſi Infideles ductum rationis ſequantur, & faciant quod in ſe eſt in ordine ad culpas declinandas, Deus non denegabit illis gratiam ſuam, qua poſſint fidem, & ſalutem conſequi; & alii aliter ratiocinantur.

Oppones primò cum Janſenio lib. 3. de Grat. Chriſti cap. 13. In tantum aſſerimus dari omnibus omninò Infidelibus auxilium ſufficiens ad ſalutem, ſaltem remotè, ita ut in poteſtate uniuſcujuſque ſit ſalutem conſequi, in quantum poſſunt omnes Infideles ſervare legem naturalem, ac culpam declinare, qua unicè impeditur auxilium ad credendum; nulli autem denegantur vires requiſitæ ad legem naturalem ſervandam, cum Deus impoſſibilia non præcipiat, & nemo peccet in eo, quod vitare non poteſt; Atqui falſum eſt, quod Deus non præcipiat ea, quæ non poteſt homo propriis viribus implere; illa enim ſolùm impoſſibilia præcipere non poteſt, quæ neque propriis, neque alienis viribus, ſi petantur, impleri poſſunt; unde cum plurimi Infideles propriis viribus legem naturalem implere non poſſint, & vires ſupernas requiſitas à Deo non recipiant, fit, quod ne remotè quidem ſufficiens remedium habeant ad ſalutem. Probatur minor, quia vel dicimus quod Deus omnibus omninò adultis conferat auxilium ſupernum ad legem naturalem ſervandam, & hoc ſine ullo fundamento videtur aſſeri, cum nuſquam Deus obligarit ſe ad gratiam peccatoribus conferendam; unde Miſeretur, cujus vult; & quem vult indurat; Vel dicimus, quod per operationes honeſtas naturales, & per obſervantiam legis naturalis homo ſe diſponat ad gratiam, & hoc ſapit Semipelagianiſmum; nequit enim diſpoſitio ad formam ſupernaturalem eſſe inferioris ordinis, & naturalis.

Reſpondetur, negari non poſſe, quod Deus unicuique tribuat ſufficientiam proximam ad non peccandum, itaut eatenus homo peccare poſſit, quia pariter poteſt non peccare, atque adeo liber ſit ad peccandum, vel non peccandum. Lutheri, & Calvini hæreſis fuit, quod Deus poſſit impoſſibilia præcipere denegando vires requiſitas, quibus ea poſſibilia fiant. Hoc tamen adverſatur Tridentino ſeſſ. 6. cap. 11. unde proſcripta fuit propoſitio 63. Baji dicentis: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod neceſſariò facit*; necnon prima theſis Janſenii dicentis, Nonnulla Dei præcepta eſſe impoſſibilia, ac deeſſe gratiam, qua poſſibilia fiant; unde Auguſt. lib. de grat. & lib. arb. cap. 16. docuit, neminem rationis compotem latere, quod Deus impoſſibilia non præcipiat, dicens: *Magnum aliquid Pelagiani ſe ſcire putant, quando dicunt, Non juberet Deus, quod ſciret non poſſe ab homine fieri. Quis hoc neſciat? ſed ideo jubet aliqua, quæ non poſſumus, ut noverimus, quid ab illo petere debeamus: Ipſa eſt enim fides, quæ orando impetrat, quod lex imperat.* Quare ex hoc ipſo, quod adultus peccet non ſervando legem naturalem, neceſſaria illatione deducitur, quod ſi nequeat viribus naturalibus illam ſervare, conferatur à Deo auxilium ſufficiens ad illam ſervandam; aliter nullatenus peccaret illam non ſervando; *Quis enim peccat* (ut loquitur Auguſtinus) *in eo, quod nullo modo cavere poteſt?* Hinc fit, quod ſi ab adulto Infideli peccatum formale declinari

non

Digitized by Google

non poſſit in tranſgreſſione legis naturalis ſine auxilio ſuperno, eo ipſo quod peccat inferendum eſt, quod ei auxilium ſupernum non deſit; Quod ſi poſſet ſine auxilio ſuperno peccatum declinare, & illud declinet, Deus paratus eſt illi gratiam conferre, qua poſſit fidem amplecti, non quia obſervantia legis naturalis eſt diſpoſitio ad gratiam, ſed quia Deus paratus eſt gratiam conferre ex meritis Chriſti D. illi, qui impedimentum gratiæ non apponit; & ſic verum eſt, quod cuicumque adulto auxilium ſufficiens ad ſalutem conferatur, ſive proximè, ſive ſaltem remotè.

Inſtabis: Vel Infidelis ponens impedimentum gratiæ, qua indiget, ut poſſit credere, & ſalvari, ſolum peccat per hoc, quod legem naturalem tranſgrediatur, vel peccat etiam per hoc, quod fidem non amplectatur; non videtur poſſe dici, quod ſolum peccet per hoc, quod ponat impedimentum gratiæ tranſgrediendo legem naturalem, aut non orando prout tenetur, etenim perſpicuum videtur, quod peccet etiam peccato Infidelitatis, dum culpabiliter impedit quominus habeat ſufficientiam ad credendum; Sicut qui prævidet in ebrietate ſecuturum homicidium, peccat etiam peccato homicidii, per hoc quod illi det cauſam: quare ſicut poteſt peccare peccato infidelitatis in cauſa, quamvis non poſſit proximè fidem amplecti; ita univerſim poſſunt Infideles carere etiam libertate formali ad ſervandam legem naturalem, & peccare in cauſa, ſeu in peccato originali, & ratione libertatis Adæ peccantis, & eatenus damnari; unde ſaltem aliqui ex Infidelibus carent tam proximè, quam remotè auxilio ſufficienti ad ſalutem.

Reſpondeo proſcriptam eſſe ab Alex. VIII. theſim illam primam, qua aſſerebatur à Janſeniſtis, ad peccatum formale in natura lapſa ſufficere libertatem in cauſa ſua, ſeu in peccato originali, & libertate Adæ peccantis. Quod Auguſt. lib. 3. de lib. arb. cap 19. animadvertit dicens: *Hic occurrit illa quæſtio, quam inter ſe murmurantes homines rodere conſueverunt, qui quodlibet aliud in peccando, quam ſe accuſare parati ſunt: dicunt enim: Si Adam, & Eva peccaverunt, quid nos miſeri fecimus, ut cum ignorantiæ cæcitate, & difficultatis cruciatibus naſceremur? Et primò erraremus, neſcientes, quid nobis eſſet faciendum; deinde ubi nobis inciperent aperiri præcepta juſtitiæ, vellemus ea facere, & renitente carnalis concupiſcentiæ neſcio qua neceſſitate, non valeremus?* Huic autem obmurmurationi non reſpondet S. Doctor, ut Janſeniani contendunt, quod neceſſitas peccandi oriatur ex culpa originali, ac fuerit nobis liberum peccare in libertate Adæ, quamvis hic et nunc deſit phyſica ſufficientia ad non peccandum; Sed plane oppoſitum docet, dicens: *Quibus breviter reſpondetur, ut quieſcant, & adverſus Deum murmurare deſiſtant: Rectè enim fortaſſe quererentur, ſi erroris, & libidinis nullus homo victor exiſteret: Cum verò ubique ſit præſens, qui multis modis per creaturam ſibi domino ſervientem, averſum vocet, doceat credentem, conſoletur ſperantem, diligentem exhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem, non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras, ſed quod negligis quærere, quod ignoras: neque illud quod vulnerata membra non colligis, ſed quod volentem ſanare contemnis.* Quare falſiſſimum eſt, et à mente Auguſtini alienum, quod peccet quis pa-

Digitized by Google

trando, quod nullo modo cavere poteſt, etiamſi in cauſa peccaverit adigendo ſe ad hanc neceſſitatem: Sic peccat etiam contra juſtitiam, qui prævidens in ebrietate ſecuturum homicidium, ſe inebriat; At quando homicidium ſequitur citra ullam libertatem, tunc nullatenus peccat, quamvis ſecuto deinde tali effectu irregularitatem incurrat. Hinc Auguſtinus in Epiſt. ad Rom. nu. 62. docuit, non peccaſse Pharaonem, quando corde obdurato, ſeu deſtitutus omni auxilio, non obtemperavit, quia tunc non poterat obtemperare; ſed peccaſſe, quando talem ſe præbuit, cui cor obduraretur, ſeu omni auxilio deſtitueretur. Hac de cauſa, ut advertit Rip. diſp. 16. ſect. 3., ne Janſeniani quidem docent, eſſe peccata formalia actiones materialiter malas puerorum, amentium, aut dormientium, et motus primo primos concupiſcentiæ, quamvis hæc libera fuerint in libertate Adæ, et in illa præcaveri potuerint, unde ſuam habeant libertatem in cauſa. Ex quibus ſequitur, nullatenus pariter ſalvari libertatem ad peccandum, vel non peccandum juxta viam Janſenii l. c. cap. 15. per hoc ſcilicet, quod voluntas ſecundum ſe ſit flexibilis ad bonum, et ad malum, dum eſt in hac vita, unde poteſt tam à concupiſcentia ineluctabiliter ad malum rapi, quam à gratia ad bonum: Hæc enim flexibilitas ſic explicata non fert, quod homo, dum tranſgreditur præceptum, poſſit illud non tranſgredi, adeoque non fert libertatem ad peccandum requiſitam.

Oppones ſecundò: Si Infidelis obtinet à Deo gratiam ſupernam per hoc quod legem naturalem ſervet, ſequitur, quod initium gratiæ ſit à nobis, juxta hæreſim Maſſilienſium, qui in hoc errabant, quod vellent operibus naturalibus annecti gratiã, perinde quaſi illam quadantenus mererētur.

Reſpondeo, quod juxta hanc viam Suarii, & aliorum communius Infidelis non diceretur per obſervantiam legis naturalis diſponere ſe poſitivè ad gratiam, ſed ſolùm diceretur quod poſſet per vires naturales non peccare, & non tranſgredi legem naturalem, & ſic non ponere obicem gratiæ. Hinc obſervantia legis naturalis non eſt conditio, qua poſita conferatur gratia, quia ſic initium gratiæ, & ſalutis haberetur ab opere naturali, ſed ſolum fert carentiam impedimenti requiſitam, non quidem ut gratia conferatur (cum Deus illam ſæpè conferat etiam ponentibus novum obicem per culpam) ſed requiſitam, ut Deus teneatur gratiam conferre vi univerſalis Redemptionis Chriſti D. & vi legis, qua ſtatuit non ponentibus obicem gratiam non denegare: propterea non eſt initium gratiæ ſola carentia obicis, cum præter carentiam obicis requiratur promiſſio facta Chriſto Domino a Deo Patre, intuitu ſuorum meritorum non denegandi gratiam non ponentibus obicem. Plura etiam poſſent ulteriùs juxta hanc viam opponi, quæ fuſe diſcutit Suarius lib. 4. de gratia cap 17., & Bellar. lib. 2. de gratia, & lib. arb. cap. 8.

Declinatur tamen omninò hoc inconveniens, quod initium gratiæ ſit a nobis, ſi juxta aliam doctorum primi ſubſellii viam dicatur Deus omnes omninò adultos ſua gratia illuminare, ſtatim ac ad uſum rationis pervenerint, ut Deum primam cauſam, ac ultimum finem, nec

non

Digitized by Google

non operum noſtrorum remuneratorem cognoſcant, ita ut illum credere poſſint, colere, ac invocare, ut præſto ſit ad viam ſalutis capeſſendam; unde beneficio Euangelici inſtructoris ediſcere poſſint explicitè, ac credere fidei myſteria, & per januam baptiſmi in Eccleſiam ingredi, & ita ſalutem conſequi. Siquidem juxta hanc viam prima gratia non exſpectatis bonis operibus naturalibus, nec victoria ulla tentationum omnibus confertur, & qui illi cooperantur credendo Deum remuneratorem fide ſtricta, ſed introductoria, ulteriorem deinde gratiam merentur de congruo uſque ad juſtificationem obtinendam. Id videtur inſinuari ex iis, quæ Act.16. dicuntur de Lydia purpuraria, quæ erat *Colens Deum, cujus Dominus aperuit cor intendere his, quæ dicebantur à Paulo*, & baptizata eſt; ſi autem erat Deum colens, & ideo meruit audire Paulum, & credere explicitè myſteria fidei, ac baptizari, neceſſe eſt, ut antecedenter Deum, quem colebat, crederet, & quidem fide ſtricta, ſed introductoria ad fidem perfectam; quandoquidem ſine fide ſuperna nullum datur meritum in ordine ad ulteriorem gratiam, & ad ſalutem. Inſinuatur hoc idem apertiùs ex iis, quæ dicuntur Act. 10. de Cornelio Centurione, qui erat juſtus, ac timens Deum, cujus orationes, & eleemoſynæ aſcenderunt in memoriam in conſpectu Dei, ac meruerunt, ut ei Angelus mitteretur, qui illum moneret, ut Simonem Petrum accerſeret, à quo inſtrueretur de fidei myſteriis, ac baptizaretur; Cum autem dicatur ejus oratio exaudita, cum etiam dicatur, quod erat timens Deum, antequam inſtrueretur de fidei myſteriis, neceſſe eſt, ut Deum remuneratorem crederet fide introductoria, & ſuperna, qua præſuppoſita ejus oratio, ac eleemoſynæ poſſent ulteriorem gratiam de congruo mereri; Quod videtur expreſſiſſe Auguſtinus lib. p. ad Simplic. q. 2. dicens: *Incipit autem homo percipere gratiam, ex quo incipit Deo credere, vel interna, vel externa admonitione motus ad fidem: ſed intereſt, quibus articulis temporum, vel celebratione Sacramentorum gratia plenior, & evidentior infundatur. Non enim Catechumeni non credunt, aut vero Cornelius non credebat Deo, cum eleemoſynis, & orationibus dignum ſe præberet, cui Angelus mitteretur; ſed nullo modo iſta operaretur, niſi antea credidiſſet; nullo autem modo credidiſſet, niſi vel ſecretis per viſa mentis, aut Spiritus, vel manifeſtioribus per ſenſus corporis admonitionibus vocaretur*. Ecce quomodo ex Auguſtino Cornelius Deo credebat (ſicut etiam nunc Catechumeni) & quidem fide ſuperna, antequam de myſteriis Euangelicis inſtrueretur, ut proinde ad fidem ſupernam ſtricte dictam, ſed introductoriam, non requiratur determinate inſtructio externa, ſed ſufficiat interna admonitio, & illuſtratio Spiritus ſancti. Idemque docet Greg. lib. 19. in Ezechielem dicens: *Cornelius Centurio, cujus Eleemoſynæ ante Baptiſmum, Angelo atteſtante, laudatæ ſunt, non operibus venit ad fidem, ſed fide venit ad opera; ſi enim vere, & ante Baptiſmum non crediderat, quid orabat? Vel quomodo hunc omnipotens Deus exaudierat? Neque enim poterat bona opera agere, niſi antea credidiſſet; Scriptum namque eſt: Sine fide impoſſibile eſt placere Deo.*

Ex quibus fit, duplicem juxta hanc ſen-

Digitized by Google

ſententiam agnoſcendam eſſe fidem, alteram introductoriam, videlicet Dei remuneratoris, quam divinitus illuſtrati adulti libere amplexantur, & per illam ad ulteriores gratias diſponuntur; alteram perfectam, quæ ſit fides explicita Trinitatis, & Incarnationis, quæ univerſim ex auditu concipitur. Quod Chryſoſtomus exponens verba illa dæmoniaci, *Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam*, diſertè expreſſit apud D. Thomam in catena Marci 9. dicens: *Sed ſi crediderat, dicens, Credo; quomodo ſubdit, adjuva incredulitatem meam? dicamus igitur, quoniam multiplex eſt fides, introductoria ſcilicet, & perfecta; Hic autem incipiens credere Salvatorem deprecabatur, ut apponeret reliquum ad ſuam virtutem*. Propterea in expoſitione theſis 64. ab Innoc. XI. proſcriptæ diximus, probabile eſſe, quod docet Suarius diſp. 12. de fide ſect. 4. & Lugo diſp. 12. n. 88. fidem etiam explicitam Trinitatis, & Incarnationis neceſſariam eſſe ad ſalutem neceſſitate medii, ſaltem in voto; non ſecus ac baptiſmus fluminis neceſſitate medii neceſſarius eſt ad ſalutem, ſaltem in voto; quandoquidem ſicut per baptiſmum cauſatur juſtificatio, juxta illud Chriſti Domini, *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei*; ita juſtificatio cauſatur per fidem explicitam in Chriſtum, cum pariter dicatur ad Galat. 2. *Nos in Chriſto credimus, ut juſtificemur ex fide Chriſti*. Et Jo. 3. *Sicut Moyſes exaltavit ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam*. Miſericorditer autem Deus voluit, ut qui inculpabiliter fidem hanc explicitam Chriſti, atque adeo Trinitatis, & Incarnationis in re habere non poſſunt, (ut ſunt rudes, ſurdi, ſtupidi, educati in ſilvis) adhuc ſalvari poſſint per eandem fidem in voto; non ſecus ac ſalvari poteſt per baptiſmum in voto, qui illum in re ſuſcipere non poteſt; cum autem ſecundum ſe ea ſit neceſſaria ad ſalutem, idcirco Deus bene operantibus ex fide introductoria non ſolet deeſſe, quominus per Euangelicum prædicatorem de his myſteriis notitia habeatur, ut explicitè credi poſſint: Unde Auguſtinus lib. de Prædeſt. Sanctorum cap. 7. dixit: *Si poſſet ſine fide Chriſti Cornelius eſſe ſalvus, non ad eum ædificandum mitteretur Architectus Apoſtolus Petrus*. Præterea Arauſicanum Concilium can. 25. videtur de fide introductoria locutum fuiſſe cum dixit; *Deum fidem nobis, & amorem ſui inſpirare, ut cum ipſius adjutorio ea, quæ ſibi ſunt placita implere poſſimus*. Et D. Proſper lib. 2. de vocat. Gent. cap. 17. idipſum innuere videtur dicens: *Etiam nunc in extremis mundi partibus ſunt aliquæ nationes, quibus nondum gratia Salvatoris illuxit, quibus menſura tamen generalis auxilii, quæ deſuper omnibus eſt hominibus præbita, non negatur*.

Dico 3. Quamvis revera Deus reprobis ſemel juſtificatis non conferat donum perſeverantiæ, ſine quo nemo ſalutem conſequitur, confert tamen illis auxilium ſufficiens, quo ſalvari poſſint.

Probatur. Ita ſe habet donum perſeverantiæ relatè ad conſecutionem ſalutis, ſicut ſe habet gratia efficax relatè ad ſalutarem operationem ponendam; quatenus ſicut ſine gratia efficaci nemo ſalutariter operatur, ita ſine dono perſeverantiæ

Digitized by Google

tiæ nemo ſalutem conſequitur: atqui peccator, deſtitutus gratia efficaci, ſi peccat omittendo operationem ſalutarem, non caret auxilio ſufficienti ad illam ponendam; aliter non peccaret illam omittendo, cum nemo peccet in eo, quod nullo modo cavere poteſt: ergo pariter deſtitutus dono perſeverantiæ, ſi peccat, & damnatur, non caret auxilio ſufficienti ad non peccandum, aliter non peccaret, nec damnaretur. Quare aliud eſt, quod reprobi, qui aliquando juſtificati ſunt, non recipiant à Deo donum perſeverantiæ; aliud eſt, quod non accipiant poteſtatem perſeverandi; primum eſt verum; ſecundum eſt falſum: Sicut verum eſt, quod peccans non habeat à Deo gratiam efficacem, qua datur velle, & perficere; falſum tamen eſt, quod non habeat à Deo poteſtatem ad benè operandum. Ubi advertendum cum Suar. l. c. cap. 6. aliud eſse quod ſit in hominis poteſtate, facere quod Deus ſibi tribuat gratiam efficacem, aut donum perſeverantiæ; aliud verò, quod in hominis poteſtate ſit, quod auxilium ſufficiens quod datur ad bene operandum, & ad perſeverandum ſit efficax, & ſic homo perſeveret. Primum quidem non eſt in hominis poteſtate, ſed in ſola divina diſpoſitione, ac libertate ſeligente auxilium prævisum efficax per ſcientiam conditionalium ex animo ſpecialiter benevolo conferente ipſam etiam bonam operationem, ac perſeverantiam: Secundum verò eſt in poteſtate hominis, quippe qui liberè, & culpabiliter in vacuum recipit Dei gratiam ſufficientem.

Confirmatur ex Scripturis, Conciliis, & Patribus. Eccleſ. 8. dicitur: *Ne verearis uſque ad mortem juſtificari*. Corinth. 10. *Qui ſe exiſtimat ſtare, videat, ne cadat*; ubi Apoſtolus, ut oſtendat hoc eſſe in poteſtate hominis, ſubdit: *Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari ſupra id, quod poteſtis*. Similiter Concilium Arauſicanum cap. 25. habet: *Hoc ſecundum fidem Catholicam credamus, quod accepta per baptiſmum gratia, omnes baptizati, Chriſto auxiliante, & cooperante omnia, quæ ad ſalutem pertinent, poſſunt, ac debent, ſi fideliter laborare velint, adimplere*. Et Trident. ſeſſ. 6. cap. 11. damnat dicentes, Homini juſtificato impoſſibile eſſe ſervare pręcepta, quibus obligatur. Sic etiam Auguſtinus pluribus in locis, præſertim lib. de correpr. & grat. cap. 11. docet, quod ſi juſto denegaretur auxilium ſufficiens ad non peccandum, & ad perſeverandum, non eſſet ipſi imputandum, quod caderet, & non perſeveraret, ſed Deo. Pariter Chryſoſtomus Homil. 16. ad Hebræos habet: *Habemus cooperatorem, & adjutorem Deum, tantùm velimus*. Et Leo Papa Serm. 16. de Paſſione dixit: *Jugiter admonemur, ut dona Dei negligenter non habeamus: juſtè nobis inſtat præcepto, qui præcurrit auxilio, & benignè incitat ad obedientiam, quæ ducit ad gloriam*.

Dico quartò: Deus fidelibus omnibus peccatoribus non denegat auxiliũ ſufficiens tempore opportuno conferendum, quo converti poſſint. Ità communiter contra Henr. Abulenſem, & alios apud Suar. de Pęnit. ſect. 8. putantes, quod nonnulli poſt certum numerum peccatorum ita à Deo deſerantur, ut nec moraliter, nec phyſicè poſſint è ſtatu peccati liberari ob defectum auxilii ſufficientis in pœnam denegati.

Digitized by Google

Probatur; quia Tit. 2. dicit Apoſtolus: *Qui dedit ſemetipſum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate:* Et 1. Jo. 2. dicitur: *Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris; non pro noſtris autem tantùm, ſed etiam pro totius Mundi.* atqui ſi poſt aliquod peccatum Deus denegaret auxilium ad reſurgendum, Chriſtus D. non redemiſſet nos ab illo, nec illi propitiaretur: ergo. Pariter 2. Petr. 3. habetur: *Patienter agit Deus propter vos, nolens aliquem perire, ſed omnes ad pœnitentiam converti;* quod ſi auxilium ad converſionem requiſitum alicui poſt aliquem peccatorum numerum denegaret, tunc profectò vellet illum perire, & nollet, ut convertatur; quinimmo præceptum illi impoſitum, quod revertatur ad Dominum, eſſet fatuum, ac Deo indignum; non ſecus ac præceptum impoſitum homini pedibus deſtituto, quod currat; eſſet quippe de re impoſſibili. Hinc Trid. ſeſſ. 6. cap. 14. docet univerſim: *Qui ab accepta juſtificationis gratia per peccatum exciderunt, rurſus juſtificari poterunt.* Propterea Joelis 2. dicitur Deus eſſe *Præſtabilis ſuper malitia;* etenim nulli peccatori, qui ſit in via, denegat ex ſua miſericordia vires, quibus reſurgere poſſit.

Diximus tamen auxilia ad reſurgendum nunquam peccatoribus denegari, quamvis ea ſolùm conferantur tempore opportuno: Conſtat quippe experientia, peccatores non ſemper excitari auxiliis ad converſionem, & ideò ſolùm diximus, quod Deus illa non deneget, quatenus non vult in pœnam ullius peccati ita combinare cauſas ſecundas tam neceſſarias, quàm liberas, ut non poſſit occurrere hìc & nunc aliqua opportunitas, qua peccator ad converſionem excitetur. Quod videtur expreſſiſſe D. Proſper ad objectionem 15. Vincent. dicens: *Nemini Deus correctionis adimit viam, nec quemquam boni poſſibilitate deſpoliat:* Idemque docet Auguſt. de bono perſev. cap. 15. & alibi. Et in hoc ſenſu intelligendum eſt Concilium Senonenſe in decretis fidei cap. 15. ubi habet: *Hæc tanta gratiæ neceſſitas libertati non repugnat, quia Deus ſemper in promptu eſt, & nec momentum præterit, in quo non ſtet ad oſtium, & pulſet;* quatenus ſingulis momentis paratus eſt quantum eſt ex ſe pulſare: Et in hoc etiam ſenſu dixit Hieron. epiſt. ad Creſiphontem: *Non mihi ſufficit, quod ſemel donavit, niſi ſemper donaverit.* Quod ſi opportunitas ex combinatione cauſarum ſecundarum conſurgat, v. g. quia tonitru, aut terræmotu, aut tribulatione peccator ad pœnitentiam excitatur, vel quia à concionatore, aut ab aliorum exemplis ad id commovetur, tunc Deus confert auxilium ſufficiens ad converſionem ſupernam; & ideo Pſal. 9. dicitur: *Adjutor in opportunitatibus, in tribulatione.*

Non ſolùm autem eſt verum, quod non denegat auxilium ad reſurgendum poſt quodvis peccatum, quatenus nunquam directè impedit concurſum cauſarum ſecundarum, ne conſurgat opportunitas aliqua, ex qua poſsit excitari peccator ad reſurgendum; ſed etiam directè confert unicuique poſt quodvis peccatum poteſtatem, aut proximam, aut ſaltem remotam, vi cujus poſſit ſe ad reſipiſcentiam diſponere, ut docent communiùs apud Suar. diſp. 8. de Pęnit. quatenus vel confert auxilium ſupernaturale, quo peccator

Digitized by Google

tor proximè poſſit de peccato dolere, vel confert auxilium ſupernum, quo excitetur ad orationem, ad eleemoſynas, ad jejunia, & ſic diſponatur ad obtinendum auxilium, quo deinde poſſit de peccato dolere. Hanc Dei miſericordiam erga peccatores ſuadet univerſalis Chriſti redemptio, non ſolùm relatè ad omnes perſonas, ſed etiam relatè ad quodcunque peccatum, necnon benigniſsima Dei clementia, qui apud Iſaiam 49. dixit: *Nunquid oblivisci poteſt mulier infantem ſuum, ut non miſereatur filio uteri ſui? Et ſi illa oblita fuerit, ego tamen non obliviſcar tui:* quæ verba non ſolùm denotant, quod Deus non deneget peccatori auxilium ad reſurgendum poſt quodvis peccatum, non impediendo opportunitates, in quibus excitetur, ſed etiam denotant, quod directè eum ſua providentia, & miſericordia excitet, ſive proximè, ſive ſaltem remotè ad pęnitentiam: Quod pariter innuunt verba laudata Trid. dicentis univerſim poſſe rurſus juſtificari eos, qui per peccatum à gratia exciderunt: Quomodo autem id poſſent, niſi Deus conferat illis poteſtatem ſaltem remotam?

Opponitur, quod Jerem. 41. dicatur: *Curavimus Babylonem, & non eſt ſanata, derelinquamus eam*. Et Eccleſ. 7. *Conſidera opera Domini, quia nullus poteſt corrigere, quem ipſe deſpexerit*. Et Pſal. 8. *Dimiſi eos ſecundum deſideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus ſuis*. Quod pariter videntur docere Sancti Patres: Nam Auguſt. in inchoata expoſitione Epiſtolæ ad Romanos propoſitione 62. docet Pharaonem ita fuiſſe a Deo deſertum, ut jam impęnitentia non ampliùs ei deputaretur ad culpam, ſed ad pęnam; Idemque docuit Greg. lib. 31. Moral. cap. 11. & Iſidorus lib. 2. de ſummo bono cap. 15. habet: *Nonnulli ità deſpiciuntur a Deo, ut non poſſint mala plangere, etiamſi velint*. Et quod poſt aliquem peccatorum numerum Deus aliquos omninò deſerat, videtur colligi ex verbis illis Amos 1. *Hæc dicit Dominus, ſuper tribus ſceleribus Damaſci, & ſuper quatuor non convertam eum*. Et de facto Deus miraculoſe multos interfecit actualiter peccantes, alioſque vivos in infernum detruſit; unde non ſemper poſt quodvis peccatum confert peccatori poteſtatem, ſaltem remotam, ad reſurgendum.

Reſpondeo cum Suario loco laudato, in tantum dici, quod nonnulli a Deo deſerantur, & quod converti non poſſint, in quantum non confert illis Deus gratiam aliquam uberiorem, & extraordinariam, qua indigerent ad ſuperandam difficultatem, qua laborant, ad reſurgendum, & idcirco moraliter converti non poſſunt, quamvis non deſit illis phyſica ſufficientia ſaltem remota; quam dicendum juxta hanc ſententiam non denegari a Deo Patre miſericordiarum, etiam relatè ad illos, qui interficiuntur, dum actualiter peccant: Diximus etiam in expoſitione theſis quartæ ex Auguſtino, & Cyrillo, quod obdurati in eo etiam ſenſu dicantur in Sacris Bibliis non poſſe corrigi, & converti, quia nolunt, ita ut impotentia ſit conſequens ad eorum pervicacem voluntatem, non antecedens, ſeu libertatis everſiva ex defectu auxilii requiſiti ad ponendam ſalutarem pęnitentiam.

Denique quod attinet ad infantes, in tertia objectione jam explicavimus, quomodo providerit iis omnibus

Digitized by Google

bus Deus de remedio ad ſalutem, itaut nunquam verum ſit, per Deum ſtare, quominus tale remedium iis applicetur: Sicut enim in poteſtate adultorum eſt, quod benè utantur auxiliis ſibi præſtitis, quibus poſſint ſalutem ſibi comparare; ita in poteſtate Parentum eſt, quod pro infantibus ſuæ curæ commiſſis opem a Deo expoſcant, & obtineant, quod ſine baptiſmo nunquam illi decedant: unde Parentum culpis, aut defectui orationum aſcribendum videtur, quod aliqui infantes antequam baptizari poſſint, moriantur, non verò ſoli concurſui cauſarum ſecundarum, quem Deus naturæ proviſor impedire non tenetur.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXX.

TRigeſima affinis duodecimæ, ac decimætertiæ tradit, infallibiliter ſalvari omnes, quos Deus vult ſalvare per Chriſtum; perinde quaſi Deus non vellet omnes omninò homines per merita Chriſti Domini ſalvos fieri; adeo ut per ipſum ſtet, quominus Reprobi ſalventur, eo quod nolit ipſos ſalvari, nec illis ob Chriſti merita conferat gratiam, qua ſalutem conſequi poſſint, unde poſſit iis exprobrari illud Oſeæ 13. *Perditio tua Iſrael, tantummodo in me auxilium tuum*. Et ſane, ſi Deus nollet animas Reproborum ſalutifero pharmaco pretioſiſſimi Sanguinis Chriſti D. curare, & auxiliaribus gratiis illas munire, ut in manu propriæ voluntatis eſſet ſalus conſequenda, quomodo diceretur Jerem. 51. *Curavimus Babylonem, & non eſt ſanata, derelinquamus eam*? Quare Deus omninò omnium ſalutem exoptat, & ad illam comparandam omnibus contulit vel proximè, vel ſaltem remotè auxilia ſufficientia, relinquendo tamen in uniuſcujuſque arbitrio, ut iis utatur ad finem intentum, aut ea negligat in propriam perniciem, ut dicitur Eccl. 5. *Ante hominem vita, & mors: quod placuerit, dabitur illi*. Ubi pariter diſertè admonemur, non eſſe voluntati divinæ aſcribendum, quod Reprobi non ſalventur, verbis illis: *Non dixeris, Per Deum abeſt*. Etenim ut advertit Trident. ſeſſ. 6. cap. 11. & communiſſimè Patres docent ex Apoſtolo ad Hebr. 10. *Deus non deſerit, niſi deſeratur*.

PROPOSITIO XXXI.

Deſideria Chriſti ſemper habent ſuum effectum; pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat. *Queſn. Jo: 6. 40. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Iterum iterumque Queſnellus de medio tollit Gratiam ſufficientem. II. Fit palam, deſideria Chriſti D. non ſemper ſortiri effectum ſuum. III. Chriſtum non ſemper fuiſſe voti compotem, oſtendit verbum illud in Cruce prolatum, Sitio. *IV. Sicut etiam verba illa*, Pater ignoſce illis. *V. Necnon amor, quo Chriſtus ſingulos dilexit, paratus pro ſingulis mortem oppetere. VI. Chriſti deſideria aliquando fuerunt efficacia ſimpliciter, aliquando verò ſolùm quantum erat ex parte ſua. VII. Hinc Reprobis, quibus ſalutem Chriſtus exoptavit, collatum fuit auxilium ſufficiens.*

Digitized by Google

ens. VIII. Nec ſolùm ſufficiens ad ulteriorem effectum ſalutarem, ſed etiam ſufficiens ad ſalutem conſequendam.

IX. Etiam pro Reprobis Chriſtus oravit; ſaltem oratione conditionata, ſi ſcilicet eorum ſalus ad Dei gloriam conferret, ut proinde ex defectu conditionis ea non fuerit abſolutè exaudita. X. Nec dici poteſt, quod ea oratio fuerit fruſtranea: ubi explicatur illud Auguſtini, quod Eccleſia, ſi noſſet Reprobos, pro iis non oraret. XI. Nil mirum, quod Chriſti deſideria non ſortiantur effectum ſuum, ſi ſint conditionata, & conditio non purificetur.

I. Videtur theſis igniculos injicere ad Redemptorem diligendum, quippe qui nihil magis in votis habet, quam ut ad ipſum accedamus, & reficiat nos laboribus defatigatos in hac vita, ut pacem, ac quietem nobis tribuat ſempiternam, dicens Matth 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos*; etenim ſi deſideria Chriſti ſemper ſortiuntur effectum ſuum; & pacem intimo cordium infert, quando eam nobis optat, fieri nequit ut hac pace privemur; cum conſtet illam Chriſtum de facto nobis uſque adeò concupiſcere, ut inceſſanter ad illam nos invitet verbis illis Jo. 7. *Si quis ſitit, veniat ad me, & bibat*. & Luc. 11. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, niſi ut accendatur?* At ſubdolis verbis iſtis non admovet Auctor ſtimulos ad Redemptorem inveniendum, ac diligendum, ſed ab eo potiùs nos retrahit, dum contendit, Chriſtum Dominum ſolis electis pacem intimo eorum cordium ſic exoptare, ut nunquam vota iſthæc ſuo effectu fruſtrentur; aliis verò nihil omninò aut optare, aut conferre; ut proinde defectus internæ pacis, & æternæ ſalutis uni Chriſto reprobi poſſint aſcribere nullam de ipſis curam gerenti, non culpæ voluntatis propriæ. Quare juxta hanc theſim Deus non habet verum, ac ſincerum deſiderium de ſalute æterna eorum, qui non ſalvantur; & iterum hic fraudulenter expungitur gratia ſufficiens, quæ ſæpe à Chriſto Domino noſtræ ſalutis cupidiſſimo nobis confertur, ut illi cooperemur, & ad ipſum accurramus, qui verba vitæ æternæ habet, & pacem, quam nobis optat, inferret, ſi vocationi annueremus; & quoniam peccatores renuunt, ideo inquietum remanet cor eorum, itaut digni ſint deriſione, & ſubſannatione, ut dicitur Prov. 1. *Quia vocavi, & renuiſtis, extendi manum meam, & non fuit, qui aſpiceret; deſpexiſtis omne conſilium meum, & increpationes meas deſpexiſtis, ego quoque in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo*.

II. Iterum itaque adverſus hanc blaſphemiam inſurgendum, ac demonſtrandum, Chriſtum Dominum non electorum dumtaxat, ſed omnium omninò ſalutem deſiderare; atque adeò omnibus viam ſalutis oſtendere, ac per illam manuducere, conferendo etiam vires ad ambulandum, quin etiam ad currendum; omnibus etiam offerre, & valdè exoptare intimo cordium pacem; quamvis innumeri abhorrentes ab arcta via, quæ ducit ad vitam, declinent in latam, & ſpatioſam, quæ ducit ad perditionem, nec intimam cordis pacem, quam Chriſtus optat, obtineant, ſed luctuoſam luctationem, & pugnam; ſiquidem, ut loquitur Auguſt. *Inquietum eſt cor noſtrum,*

Digitized by Google

ſtrum, donec requieſcat in te.

Et ſanè in ſacris Bibliis paſſim ardens hoc deſiderium Chriſti Domini exprimitur, ut omnes omninò ad viam ſalutis perducantur: 1. Jo: 2. dicitur: *Advocatum habemus apud Patrem Jeſum Chriſtum juſtum, & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris; non pro noſtris autem tantùm, ſed etiam pro totius mundi*: Si Chriſtus Dominus tanquam Advocatus ſuſcipit omnium omninò delinquentium cauſam, non quidem ad excuſanda delicta, ſed ad veniam obtinendam, ob ſatisfactionem ſuperabundantem, & copioſam redemptionem ab ipſomet præſtitam, quomodo ſomniare poterit Queſnellus, quod non optet nobis pacem cum Deo graviter offenſo? quæ tamen ſæpè non tribuitur peccatori, non quia renuat Deus placari, ſed quia peccator renuit illum placare. Iſaiæ 53. dicitur: *Poſuit in eo Dominus iniquitatem omnium noſtrum; Et ipſe peccata multorum tulit, & pro tranſgreſſoribus rogavit*. Si noſtrum omnium iniquitatem tulit, offerendo pretium magnum redemptionis pro omnibus; ſi pro tranſgreſſoribus etiam rogavit, ut à captivitate peccati liberarentur, quomodo non optavit etiam omnium ſalutem, & ut ſanguis pretioſiſſimus omnibus prodeſſet? quod tamen non omnibus prodeſt, non quidem ex defectu pretii pro omnium redemptione ſoluti, neque ex defectu auxilii omnibus collati, ne per Deum ſtaret, quin omnes redimerentur, cum ex Apoſtolo velit omnes ſalvos fieri; ſed ſolùm ex defectu arbitrii nolentis auxilio præſtito cooperari.

III. Confirmatur, quia Chriſtus D. dicens in Cruce, *Sitio*, ut omnes Eccleſiæ Patres exponunt, ardentem ſitim ſignificavit, quam habebat de ſalute etiam reproborum, quam tamen non ſunt adepti; Si enim ſolùm exoptaſſet ſalutem electorum, jam fuiſſet ſitis expleta; Unde non diceretur pſ.68. *Dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potaverunt me aceto*; quod Auguſtinus ita interpretatur: *Fidem illorum deſideravi, & vetuſtatem inveni*; Et in pſ. 68. *Cum diceret, Sitio, fidem illorum quærebat, pro quibus dixerat, Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt. Sed illi homines quid propinarunt ſitienti? Acetum: Acetum enim vinum vetus dicitur. Meritò de vetere homine propinarunt, qui novi eſſe noluerunt*. Similiter D. Th. in cap. 19. Jo: ſect. 5. *Per hoc, quod dicit, Sitio, oſtendit mortem ſuam eſſe veram, non phantaſticam; Item oſtenditur ejus ardens deſiderium de ſalute generis humani*; 1. *Timoth.* 2. *Vult omnes homines ſalvos fieri; Lucæ* 19. *Venit Filius hominis quærere, & ſalvum facere, quod perierat. Vehemens autem deſiderium conſuevimus exprimere per ſitim*: *Pſal.* 43. *Sitivit anima mea ad Deum vivum*. Et Drogo Oſtienſis ſerm. de ſacr. Domin. paſſ. tom. 2. Bibliothecæ Patrum advertit, amaritudinem ſitis Chriſto fuiſſe amariorem ipſa Cruce ob reproborum damnationem; dicit enim: *Domine quid ſitis? ergone plus cruciat ſitis, quam crux? de cruce ſiles, & de ſiti clamas, ſitio; Quid? Veſtram fidem, veſtram ſalutem*. Et D. Gregorius in pſ. 4. pœnit. *In cruce poſitus ſitiebat, & pœnitentiam peccantium, & fidem exoptabat perfidorum; ſed vinea Domini Sabaoth in Patribus à Deo plantata, & doctrinæ aratro, & verbi ligonibus per manus Prophetarum exculta, noviſſimè in amaritudinem verſa, dum ei vinum lætitiæ ferre debuit,*

Digitized by Google

buit, feralis invidiæ acetum porrexit.

IV. Confirmatur ulterius, quia Chriſtus D. non ſolum oravit pro electis, ſed etiam pro reprobis; quorum tamen ſalutem ita optavit, ut non fuerit voti compos; unde fit, deſideria Chriſti non ſemper habere effectum ſuum. Aſſumptum negabatur à Calvinianis, qui ſic arguebant cum Beza apolog. 2. contra Catholicos: *Chriſtus pro ſolis electis oravit, ergo pro ſolis electis mortuus eſt.* Ubi ex oppoſito arguebant Catholici: *Chriſtus pro omnibus omninò oravit, ergo pro omnibus omninò mortuus eſt*; quamvis enim non ſemper fuderit orationem pro omnibus, ſed aliquando pro ſolis electis, ut quando Jo: 17. dixit: *Non pro mundo rogo; ſed pro his, quos dediſti mihi:* fudit tamen aliquando etiam pro reprobis, præſertim illis verbis: *Pater ignoſce illis*; quod diſertè docuit Auguſtin. ſerm. 4. de Sanctis dicens: *Quando in cruce pendens orabat, videbat, & prævidebat omnes inimicos, ſed multos ex illis futuros amicos prævidebat, & ideò omnibus veniam poſtulabat. Illi ſæviebant, & ille orabat: Illi dicebant Pilato, Crucifige; & ille clamabat, Pater ignoſce illis.* Cum dicat S. Doctor, quod Chriſtus prævidebat omnes inimicos, & ſolum multos ex illis prævidebat fore amicos, & quod omnibus veniam poſtularet, manifeſtè colligitur, quod etiam oraret pro reprobis, qui nunquam eſſent veniam obtenturi. Quod non obſcurè pariter dixit Serm. 570. de Tempore, verbis illis: *Hic jam attende Magiſtrum, & Dominum tuum, non in Cathedra ſedentem, ſed in Cruce pendentem, circumſpectis undique turbis inimicorum, & dicentem: Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt.* Quod autem non omnes turbæ inimicorum, quas circumſpiciebat, & pro quibus Chriſtus oravit, converſæ ſint ad pœnitentiam, conſtat tum ex eodem Auguſt., qui ſerm. 7. de verb. Domini cap. 11. habet: *Multi eorum ſedato furore, tanquam phreneſi oppreſſa, cognoverunt Deum, & cognoverunt Chriſtum*; tum etiam quia etiam oravit pro Principibus Sacerdotum, quos nunquam ſui ſceleris pœnituit, ut advertit S. Leo ſerm. 4. de Paſſione, dicens: *Paſſionem Dominus Jeſus ita ad omnium hominum ſuſcepit ſalutem, ut inter clavos, quibus ligno tenebatur affixus, pro interfectoribus ſuis Paternæ clementiæ ſupplicaret, & diceret, Pater ignoſce illis: Principes autem Sacerdotum, quibus veniam Salvator petebat, ſupplicium crucis irriſionum aculeis aſperabant.*

V. Confirmatur demum ex charitate verè divina, qua Chriſtus D. mortem oppetiiſſet pro unoquoque hominum, ſi ad ejus dumtaxat ſalutem fuiſſet neceſſaria; quod videntur innuere verba Apoſtoli Galat. 2. *Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum propter me.* Ubi Chryſoſt. advertit, ingentem Chriſti dilectionem ita reſpexiſſe ſalutem totius mundi, ac uniuſcujuſque noſtrum, dicens: *Declarat, hoc quoque par eſſe, ut quiſque noſtrum non minus agat gratias Chriſto, quàm ſi ob ipſum ſolum adveniſſet. Neque enim recuſaturus erat, vel ob unum, tantam exhibere diſpenſationem, adeò ſingulum quemque hominem pari charitatis modo diligit, quo diligit orbem univerſum.* Quare cum dilectio ſingulos homines reſpiceret, tam ex Electis, quàm ex Reprobis, ſequitur quod ſingulis ſalutem exoptarit, quamvis non ſinguli illam aſſequuti ſint; Unde pariter ſequitur falſitas hujus theſis, quod ſemper Chriſti deſideria

ſor-

Digitized by Google

ſortiantur effectum ſuum; non quidem ex eo, quod hujuſmodi Chriſti deſideria poſſint eſſe inania, & vacua, & ex parte ſua ullatenus inefficacia; ſed quia effectum non ſortiuntur, ex eo quod auxilium nobis oblatum, & collatum culpabiliter reſpuamus, & nos gratiæ deſimus, non gratia nobis.

VI. Ex quibus colligitur primò, deſideria Chriſti aliquando fuiſſe efficacia ſolum quantum eſt ex parte ſua; aliquando fuiſſe efficacia ſimpliciter: relatè ad Electos fuerunt efficacia ſimpliciter, cum relatè ad illos Chriſtus fuerit omninò voti compos: At in ordine ad Reprobos fuerunt ſolum efficacia quantum ad ſe ſpectat; cum enim optarit illis bonam operationem liberam, & gloriam ut Coronam, contulit illis quicquid ad ſe ſpectat, ut poſſent ea obtineri, videlicet gratiam ſufficientem; ſed nec bona operatio à Reprobis ponitur, nec ſalus in præmium ab iis obtinetur, quia gratiæ illi obluctantur.

VII. Colligitur ſecundò ex ardentiſſimo Chriſti deſiderio, quod omnes ſalventur, apertè demonſtrari, quod Reprobis detur auxilium ſufficiens ad ſalutem obtinendam; tum quia ſi denegaſſet illis tale auxilium, ſalus, quam illis optaret, redderetur impoſſibilis; abſonum tamen eſt aſſerere, quod Chriſtus D. optaret ſalutem Reproborum impoſſibilem; tum etiam quia deſideria iſthæc relatè ad Reprobos eſſent inutilia, nec gratiarum actionem mererentur, ſi negarentur illis vires ad obtinendam ſalutem à Chriſto iis exoptatam; non ſecus ac inutile, & vanum fuiſſet Chriſti deſiderium, quod dæmones ſalvarentur, ſi iis denegaſſet auxilium ad ſalutem conſequendam.

VIII. Colligitur tertiò, inanem eſſe quorundam Neotericorum Janſenianorum doctrinam dicentium, Deum ſæpè dare gratiam ſecundum ſe præcisè ſufficientem ad ulteriorem effectum ſalutarem, quin tamen Deus in talibus circumſtantiis deſideret, vel intendat ulteriorem illum effectum, nedum ſalutem reprobi; Hinc enim manifeſtè conficeretur, Deum non habere verum, ac ſincerum deſiderium de æterna ſalute eorum, qui non ſalvantur; quod divinæ bonitati eſt injurioſum, & auctoritatibus Sacræ Scripturæ, ac Sanctorum Patrum, quas hactenus adduximus, planè adverſum.

IX. Opponunt Janſeniani primò, quod Chriſtus Dominus dixit loco laudato Jo. 17.: *Non pro mundo rogo, ſed pro his, quos dediſti mihi*; ideſt, ut Auguſtinus interpretatur tr. 107. in Jo:, *non pro reprobis, ſed pro Prædeſtinatis*. ergo Chriſtus Dominus non optavit ſalutem, niſi electorum; unde ſemper Chriſti deſideria habent ſuum effectum: Si enim Chriſtus pro reprobis oraſſet, profectò ſalvarentur, quia ſemper Chriſti oratio exaudita eſt; dicitur enim Jo: 11. *Ego ſciebam, quia ſemper me audis*.

Confirmatur, quia intantum Eccleſia orat univerſim pro omnibus, quia ignorat quinam ſint reprobi; ſi enim non ignoraret, pro iis preces non funderet: ergo cum Chriſto Domino innoteſcerent reprobi, pro iis orare non poterat; Antecedens ſuadetur ex Aug. qui lib. 21. de Civit. cap. 24. habet: *Si de aliquibus ita Eccleſia certa eſſet, ut qui ſunt illi etiam noſſet, qui licet in hac vita ſint conſtituti, tamen prædeſtinati ſunt in æternum ignem ire cum diabolo, tam*

pro

Digitized by Google

pro eis non oraret, quam nec pro ipſo; ſed quia de nullo certa eſt, orat pro omnibus dumtaxat hominibus inimicis ſuis in hoc corpore conſtitutis, nec tamen pro omnibus exauditur. Ratio cur non debeant preces fundi pro iis, qui certè ſunt in numero reproborum, ſicut nec funduntur pro diabolo, eſt, quia eſſent fruſtraneæ.

Reſpondeo: quamvis Chriſtus Dominus non oraverit tunc pro reprobis, ſatis tamen eſt, quod aliàs pro reprobis oraverit, ut verum ſit, quod Chriſti deſideria non ſemper effectum ſuum ſortita ſint ex noſtra culpa, ac renitentia: Oravit autem pro reprobis, quando in Cruce dixit, *Sitio*; quando dixit, *Pater ignoſce illis*, ut oſtendimus: Quod Iſaiæ 53. prænunciatum fuit verbis illis: *Ipſe peccata multorum tulit, & pro tranſgreſſoribus rogavit*; Et aliquando etiam oravit pro ſolis fidelibus tàm electis, quàm reprobis, ut quando dixit loco laudato Jo: 17. *Non pro eis autem rogo tantum, ſed & pro eis, qui credituri ſunt per verbum eorum in me*. Deinde nonnulli putant cum Suario 3. p. diſp. 41. ſect. 2. Chriſtum D. in eo ſermone diverſimodè oraſſe; petendo ſcilicet pro reprobis gratias ſufficientes; pro iis verò, qui credituri erant, gratias uberiores; & pro Apoſtolis, ac aliis Electis gratias efficaces. Et Angelicus 3. p. qu. 21. ar. 4. ad 2. docet, Chriſtum Dom. ſolum oraſſe pro Prædeſtinatis; Quod explicat Cajetanus dicens, orationem Chriſti pro Prędeſtinatis fuiſſe orationem ſimpliciter dictam explicativam ſuæ voluntatis deliberatæ; orationem verò, quæ explicabat quandam velleitatem (ſicut quando oravit, ut tranſiret à ſe calix paſſionis) fuiſſe orationem ſecundum quid. Quare licet pro reprobis Chriſtus Dom. non oraſſet oratione ſimpliciter dicta, hinc non fit, quominus habuerit ſincerum affectum ſalutis reproborum, & pro iiſdem ſuam mortem obtulerit. Itaque ad id, quod additur in argumento, dicendum, quod ſicut voluntas divina de noſtra ſalute eſt duplex, altera efficax ſolum quantum eſt ex parte ſua, altera verò efficax ſimpliciter, hæc autem nunquam fruſtratur, ſecus verò illa; ut aliàs explicavimus; ita duplex fuit Chriſti oratio, altera efficax, & abſoluta, de qua tantùm dicitur, quod ſemper exauditus eſt; altera verò quadantenus inefficax, & conditionata, ſicut quando oravit, ut tranſiret à ſe Calix paſſionis: oravit ſiquidem conditionatè, ſi ſcilicet eſſet poſſibile juxta fines altiſſimos divinæ providentiæ, & hujuſmodi oratio poterat carere effectu deſiderato ex defectu conditionis appoſitæ. In hoc autem ſenſu dici poteſt, quod Chriſtus oraverit pro reprobis, ut ſalvarentur, & gratiæ iis efficaces, quantumvis indebitæ, conferrentur, ſi fieri id poſſet conformiter ad finem ſublimiſſimum manifeſtandi gloriam Dei; Quoniam autem ad gloriam divinam non ſpectabat ut omnes ſalvarentur, idcircò defuit, quod Chriſtus ſub ea conditione orabat, & exoptabat. Quibus adde, negari non poſſe, quod Chriſtus D. Patrem oraverit pro ſalute plurium aliorum præter Apoſtolos, & eos qui poſtea credituri erant per verbum ipſorum, puta pro bono Latrone, pro Joſepho ab Arimathæa, pro Nicodemo, pro ipſo Apoſtolo Paulo, qui omnes vel jam crediderant, vel credituri erant in Chriſtum, & non per verbum Apo-

Digitized by Google

poſtolorum, ut advertit Auguſtinus tract.109. in Joann. Denique quamvis Chriſtus D. nunquam determinatè pro reprobis oraſſet, non propterea fit, quod eorum ſalutem non exoptarit, aut pro illis mortem ſuam non obtulerit Patri; cum in fidei Symbolo dicatur propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendiſſe de Cœlis, Crucifixus etiam pro nobis, & quidem indiſcriminatim, atque adeo tam pro electis, quam pro non electis.

X. Ad confirmationem; Sicut non fruſtraneè Chriſtus oravit, ut calix à ſe tranſiret, quamvis ſciret illum non fore tranſiturum, quia oratio erat inefficax, & conditionata, & ſolum exprimebat ſimplex ejus deſiderium; ita non fruſtraneè Chriſtus oravit pro reprobis oratione tantum conditionata, & inefficaci, exprimens deſiderium, ut omnes ſalventur; quod tamen non erat ſimplex, ſed efficax, quantum ad ſe ſpectabat; Et quamvis prænoſceret Chriſtus Dominus, quod conditio in utroque caſu non eſſet purificanda, adhuc orare potuit, quia oratio non regulabatur ab illa cognitione conditionis non purificandæ Auguſtinus optimè docet, quod non debeamus orare pro eo, quem certè ſciremus propter ſua peccata damnandum, ſicut nec pro diabolo; quia poſt decretum damnationis à Deo juſtè latum, non deben us ab eo petere, ne fiat ſua juſtiſſima voluntas; poſſumus tamen optare, ac petere à Deo, ut omnes ſalventur; etenim ut notat Angelicus 1.p.qu. 23. ar.8. ad 1. & 3.p. qu.24. ar.4. in Reprobatione, ſicut etiam in Prædeſtinatione, duo ſunt conſideranda, & Actus divinus, & ejus effectus; preces Sanctorum nullatenus conferre poſſunt relatè ad actum divinum reprobativum, aut prædeſtinativum, poſsunt tamen conferre relatè ad ejus effectum, ſicut etiam ad id conferre poſſunt noſtræ operationes: propter quod dicitur 2. Petr. 1. *Satagite, ut per bona opera certam veſtram vocationem, & electionem faciatis*. poſſumus itaque ex affectu charitatis optare, ac orare, ut omnes ſalventur, ſi Deo placuerit, & quatenus poſſet id conducere ad finem ſuæ ſupernæ Providentiæ. Ubi adverto, Auguſtinum ibi diſputare adverſus eos, qui contendebant, damnatos in die Judicii fore liberandos à pœnis Inferni per orationes Sanctorum; & hunc errorem inſectabatur, dicendo, quod Sancti nunquam pro damnatis orant, ſicut nec pro diabolo; Cum quo benè ſtat, quod poſſimus deſiderare, ne diabolus peccaſſet, & damnatus fuiſset; necnon etiam orare, ne reprobus peccatis coinquinetur, & damnetur: Sicut enim Prædeſtinatus poteſt peccare, et ſi peccaret, ſuam prædeſtinationem impediiſset, ita reprobus poteſt ſub auxiliis ſufficientibus benè operari, & ſi benè operaturus eſset, ſuam reprobationem impedivifset; Quando autem conſtat, quod illam non ſit impediturus, adhuc poſsumus orare oratione inefficaci, & conditionata, ut Deus illi conferat auxilia efficacia, quibus ſuam reprobationem impediat; nec hujuſmodi oratio eſt fruſtranea, quippe quæ orta ex affectu charitatis, nec eſt de objecto impoſſibili, ut patet: aliud enim eſt, quod certò non ſit impediturus ſuam reprobationem, per hoc quod certò ſit malè operaturus; aliud verò quod non poſſit benè operari, unde poſſit ſuam reprobationem impedire;

Ad

Digitized by Google

Ad eum modum quo Div. Petrus, ſuppoſita prævia illa revelatione, certò negaturus erat Chriſtum, poterat tamen illum non negare in ſenſu diviſo; quatenus ſi non negaſſet, non fuiſſet in Chriſto D. præſcientia de tali negatione, & ſic nec præceſſiſſet ea revelatio. Propterea Div. Bonav. in 1. diſt. 46. qu. 1. docuit: *Si quis ſciret aliquos eſſe præſcitos, quamvis quantum eſt in ſe deberet eos velle ſalvari, non tamen voluntate abſoluta*: quandoquidem poſſumus velle, ut auxiliis gratiæ conſentirent, & non damnarentur; non poſſumus tamen abſolutè velle, ne fiat juſtiſſima Dei voluntas erga illos, quos vult in æternum punire ob eorum delicta.

XI. Opponunt ſecundò, videri abſonum, quod Chriſtus aliquid optet, & non obtineat; quod oret, & non exaudiatur. ergo ſemper Chriſti deſideria ſuum effectum ſortiuntur. Antecedens conſtat, quia in manibus Chriſti Domini eſt ipſa Divina Omnipotentia: Unde Jo: 13. dicitur: *Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus*; quis autem dixerit, quod qui poteſt omnia, aliquid velit, & illud non conſequatur?

Reſpondeo, quod ſicut Deus ipſe vult omnes homines ſalvos fieri, & tamen non omnes ſalvantur, quia vult ſalutem omnium dependenter ab illorum voluntate; ita Chriſtus poteſt ſecundum humanam ſuam voluntatem aliquid velle, & orare pariter conditionate, & in tali caſu non purificata conditione fruſtrari poteſt fine intento; Quare hoc pacto Chriſtus D. vult ſalutem reproborum, videlicet ſi conſentiant auxilio gratiæ ſufficienti; cum autem conſentire renuant, idcircò ſalus à Chriſto conditionate volita non obtinetur; quod docuit Angelicus in cap. 17. Jo: lect. 2. his verbis: *Dicendum, quod Chriſtus, quantum eſt de ſe, pro omnibus oravit, quia oratio ſua, quantum eſt de ſe, efficax eſt, ut valeat toti mundo, ſed tamen non in omnibus ſortitur effectum, niſi in Sanctis, & Electis Dei, & hoc propter impedimentum mundanum*. Itaque licet veriſſimum ſit, quod deſideria Chriſti efficacia, & abſoluta ſemper ſuum habeant effectum, ſi ſint abſoluta, ac ſemper pacem intimo cordium inferat, quando eis illam optat abſolute; non tamen ſi deſideria iſthæc ſint conditionata, ſeu dependenter ab humana voluntate, quæ velit auxilio ſufficienti conſentire; tunc enim ſolùm ſunt efficacia quantum eſt ex parte Chriſti, quatenus confert ſufficientiam, ut poſſit à nobis poni effectus ab ipſo concupitus.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXXI.

Trigeſima prima non abſimile virus eructat, dum docet deſideria Chriſti ſemper habere effectum ſuum, pacemque interno cordium afferre, dum eis illam optat. In præcedenti theſi dicebantur infallibiliter ſalutem conſequi omnes, quos Deus vult ſalvare, ac proinde cum reprobi non ſalventur, ſequitur, quod Deus noluerit eorum ſalutem. In hac verò dicuntur deſideria Chriſti ſemper habere effectum ſuum, ex quo pariter fit, quod cum reprobi non ſalventur, nec Chriſtus deſideraverit eorum ſalutem. Quare juxta Queſnellum nec Deus voluit, nec Chriſtus opta-

optavit, ut reprobi ſalutem aſſequerentur; Cum tamen de fide ſit, Deum velle omnes homines ſalvos fieri, & Chriſtum dediſſe redemptionem ſemetipſum pro omnibus, ut habetur 1. ad Tim. 2. Et 1. Tim. 4. dicitur, *Qui eſt Salvator omnium, maximè Fidelium*, ut ex hac reſtrictione denotetur, Chriſtum etiam infidelium eſſe Salvatorem, quantum eſt ex ſe, licet fideles (etiam reprobi) magis fructum redemptionis participent: Et ex Auguſtino, D. Thoma, & aliis Chriſtus D. dum dixit in Cruce, *Sitio*, oſtendit ardens deſiderium de ſalute etiam reproborum; quod tamen quia expletum non fuit, idcirco dictum eſt Pſal. 68. *In ſiti mea potaverunt me aceto*. Hæc itaque Janſeniani reponunt Chriſti amori erga homines, negando quod omnium ſalutem exoptarit, ac negando, quod pacem intimo cordium optet iis, qui illa carent; cum contendunt pacem intimo cordium inferre iis omnibus, quibus illam optat.

PROPOSITIO XXXII.

Jeſus Chriſtus ſe morti tradidit ad liberandum pro ſemper ſuo ſanguine Primogenitos, ideſt Electos, de manu Angeli exterminatoris. *Queſnel. Gal. 4. 4. 5. 6. 7. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Pretioſiſſimo Chriſti D. Sanguini, ac bonitati divinæ theſis hæc eſt valde injurioſa: Eaque non ſemel fuit proſcripta; redolet quippe Calvinianos errores, ac refragatur doctrinæ Tridentini, docentis Chriſtum pro peccatis totius mundi ſanguinem fudiſſe. II. Inanis eſt triplex Janſenii eluſio.

III. Commentitium eſt, quod Chriſti mors Reprobis non proſit, cum obtinuerit illis poſſe ad arbitrium conſequi ſalutem. IV. In quonam ſenſu Chriſti Sanguis poſitus eſt in multorum ruinam? V. Auguſtinus paſſim expreſſit, Chriſtum pro omnibus omninò mortuum eſſe. VI. Quomodo verum ſit, quod Chriſtus D. luerit pœnas pro peccatis Reproborum. VII. Explicatur ſenſus Scripturarum, quæ adverſus hanc Catholicam veritatem objectantur.

VIII. Hinc fit, Chriſti mortem etiam Reprobis profuiſſe: Electis tamen profuiſſe ſpeciali modo; ac poſſe quemlibet cum Apoſtolo dicere: Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me.

I. VErba hujus Theſis ad decipiendum ſunt affabrè idonea, dum Chriſti Salvatoris nimiam erga homines charitatem ſub oculos ponunt, qui dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis; ac pretioſiſſimo ſuo ſanguine ſignans poſtes (nempe introitum in hanc vitam, & ex hac vita exitum) ſuorum Primogenitorum, hoc eſt Electorum, liberavit illos de manu Angeli exterminatoris. Quid ad devinciendos animos Chriſtifidelium erga ſuum liberatorem vividius exprimi poterat? At horret animus recolendo injuriam atrociſſimam, quæ ſubdolè pretio noſtræ Redemptionis verbis contumelioſis hujuſce Theſis irrogatur; dum enim ſplendidè dicitur ſanguis Chriſti D. liberaſſe Electos a ſuppliciis ſempiternis, refricatur vulnus cordi amantiſſimo Redemptoris non ſemel

Digitized by Google

mel ab Heterodoxis inflictum, quod ſcilicet unis Electis poculum Dominicæ Paſſionis propinatum ſit, illiſque dumtaxat profuerit; Reprobos verò nullum inde auxilium reportaſſe, quo etiam ipſis, ſi vellent, integrum eſſet, excidium declinare. Quod uſque adeo Divinæ bonitati derogat, uſque adeo diviniſſimæ Redemptoris charitati erga unumquemque noſtrum eſt injurioſum, ut Innoc. X. volens quintæ Janſenii theſi idem virus eructanti ſuam ſpecialem notam inurere, dixerit, Theſim illam, qua dicebatur, *Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omninò hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe; eſſe falſam, temerariam, ſcandaloſam, & intellectam eo ſenſu, ut Chriſtus pro ſalute dumtaxat Prædeſtinatorum mortuus ſit, eſſe impiam, blaſphemam, contumelioſam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam;* & ſub his omnibus Theologicis cenſuris illam proſcripſit. Et Alex. VII. theſes iſtas Janſenianas in ſenſu ab eodem Janſenio intento damnatas fuiſſe, definivit, ac declaravit, & uti tales iterum in ſua conſtitutione anno 1656. damnavit. Conſtat autem Janſenium docuiſſe, quod Chriſtus non ſit pro omnibus mortuus; Siquidem tom. 1. lib. 2. cap. 21. hæc habet: *Nec enim juxta doctrinam Antiquorum pro omnibus omninò Chriſtus mortuus eſt, aut pro omnibus omninò tam generaliter ſanguinem fudit, cum hoc potiùs tanquam errorem a fide abhorrentem, doceant eſſe reſpuendum.* Quare juxta hunc ſenſum jure merito theſis illa confixa fuit. Poſt hanc autem clamoroſam condemnationem, qua Janſenianorum aures tinniere, quiſnam auderet ampliùs eam ex inferis exuſcitare? & tamen in hominum perniciem iterum a Janſenii fautoribus edocebatur, & non clanculum; mutato tantùm verborum ſono, non tamen peſtifero ſenſu; ut opus fuerit Alexandrum VIII. iterum de cęlo Vaticani tangere, ac proſcribere quartam illam Theſim, quæ habet: *Dedit ſemetipſum pro nobis oblationem Deo, non pro ſolis Electis, ſed pro omnibus, & ſolis Fidelibus:* quamvis enim in ea dicatur, quod Chriſtus D. non pro ſolis Electis, ſed pro fidelibus omnibus, etiam Reprobis ſanguinem fuderit; nihilominus cum dicatur etiam, quod pro ſolis Fidelibus obtulerit Patri pretium Redemptionis, nempe ſeipſum, ſuum ſanguinem, & animam ſuam, beneficium ingens hominibus collatum ita extenuatur, ut non effugiat hæc etiam theſis notas quintæ illi Janſenianæ theſi ab Innoc. X. inuſtas. Porrò jurares, quod Janſeniani tot validis ictibus perculſi obmutuerint; At iterum in hac theſi caput hoc Hydræ non multo poſt tempore repullulans oportuit contundere. Faxit Deus, ut peſtiferum hoc virus ſit prorſus extinctum; ejus quippe ſunt indolis hæreſes, ut ad tempus tandem aliquando conſepeliantur, raro tamen pereant omninò. Ecce tibi in hac theſi dicitur Chriſtus D. ſe morti tradidiſſe ad liberandos Electos: Quod autem implicitè dicatur, ſe morti tradidiſſe pro ſolis Electis mox oſtendemus in Anacephalæoſi: Et ſanè cum Queſnellus obſervationem hanc faciat ſuper Epiſt. ad Galat. in cap. 4. ubi dicitur Deus miſiſſe Filium ſuum, ut eos, qui ſub lege erant redimeret, inferre debebat, quod pro omnibus omninò redimendis Chriſtus ſit mortuus, non verò pro Electis dumtaxat. Et cum dicatur in hac

theſi, quod Chriſtus ſe morti tradiderit ad liberandum Electos *Pro ſemper*, inſinuatur error Janſenianus, quod Chriſtus meruerit Reprobis gratiam aliquam temporariam, ſed non finalem, & ad liberandos illos *Pro ſemper*.

Porrò iſthæc hæreſis jam inde a Janſenii temporibus gladio Pontificio ter confixa, multo ante Janſenium ſuborta fuit. Calvinus quippe illam ipſi Auguſtino per ſummam calumniam aſcripſerat, & Calvino deinde Janſeniani ſubſcripſere; quamvis adverſum hoc Calvinianum aſſertum docuiſſet Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 2. quod *cœleſtis Pater, Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis Chriſtum Jeſum filium ſuum, cum venit plenitudo temporis, ad homines miſerit, ut & Judæos, qui ſub lege erant, redimeret, & Gentes, quæ non ſectabantur juſtitiam, juſtitiam apprehenderent, atque omnes adoptionem filiorum reciperent. Hunc propoſuit Deus propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius pro peccatis noſtris, non ſolum autem pro noſtris, ſed etiam pro totius mundi*.

II. Janſenius triplici reſponſione conatur doctrinam hanc Tridentini eludere; nulla tamen iſtarum temeritatis notam ſubterfugit. Primò enim docet lib. 3. de Gratia Chriſti cap. 21. *Chriſtum dici ſe dediſſe Redemptionem pro omnibus, hoc eſt pro univerſa ſua Eccleſia, & conſequenter pro omnibus hominum generibus, Regibus, privatis, doctis, indoctis, & cujuſcunque conditionis*. Secundò in Apologet. 1. Janſenius docet pro omnibus Chriſtum mortuum eſſe ſolùm *ſufficienter*, non quod pro Reprobis etiam Sanguinem ſuum Patri obtulerit, ſed quod pro ſingulorum peccatis delendis par fuiſſet ejus ſanguis, ſi pro iis etiam voluiſſet pretium ſuæ paſſionis applicare. Tertiò, quod ſit mortuus pro omnibus, quatenus ſuſcepit cauſam omnibus communem.

Sed nullius ſunt roboris tres iſtæ eluſiones: Siquidem Calvinus, & Lutherus, adverſus quos loquitur Tridentinum, non negabant in hoc triplici ſenſu Chriſtum pro omnibus ſanguinem fudiſſe pretioſiſſimum.

Ad primã itaq; dico, quod communiter Sancti Patres doceant, Chriſtum pro omnibus, & ſingulis mortuum eſſe, ut diximus in theſi 12. & ideo Innocentius X. damnat Theſim illam Janſenianam, quod non pro omnibus mortuus fuerit; & Alexander VIII. quartam illam theſim, quod pro omnibus, & ſolis Fidelibus ſit mortuus. Aliter quomodo diceretur 1. Jo. 2. *Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris; non pro noſtris autem tantum, ſed etiam pro totius Mundi?* Quomodo diceretur 1. ad Tim. 4. *Qui eſt Salvator omnium, maxime Fidelium?* Præterquamquod ſi pro Reprobis Chriſtus non fuiſſet mortuus, neque poſſet ab iis exerceri actus fidei expreſſus iis verbis Symboli Nicæni in Conciliis Conſtantinopolitano, Epheſino, & Chalcedonenſi approbati: *Credo in unum Dominum Jeſum Chriſtum* &c. *qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis*, &c. *Crucifixus etiam pro nobis:* Nequo poſſet ab iiſdem exercori actus Spei Theologicę; quippe qui in Chriſti ſanguine pro nobis effuſo nititur, ut docet Auguſt. lib. Medit. cap. 14. ubi habet: *Omnis ſpes, & totius ſiducię certitudo mihi eſt in pretioſo ſanguine ejus, qui effuſus eſt propter nos, & propter noſtram ſalutem;* quinimmò neque Prædeſtinati poſſent

fir-

Digitized by Google

firmiter ſperare; cum enim nemo ſciat, an ſit ex numero Electorum, nemo certam ſalutis ſpem poſſet ex Chriſti morte concipere.

Ad ſecundam, ſi ea verum haberet, dici etiam poſſet, quod Chriſtus dederit ſemetipſum redemptionem etiam pro dęmonibus, quibus redimendis ſine dubio pretium ſanguinis ejus fuiſſet ſufficientiſſimum; cum tamen ſolis hominibus beneficium Redemptionis contulerit. Ipſe Janſenius lib. 3. de Grat. Chriſti cap. 21. advertit, *eſſe paſſum, mortuum, crucifixum, ſe redemptionem dediſſe pro omnibus, plus aliquid dicere, quàm nudè pretium ſufficiens obtuliſſe, quod bis applicari nolit; Illud enim indicat, intentione morientis pretium pro illis oblatum eſſe*. Quod etiam alibi dixit his verbis: *Pro aliquo mortuum eſſe, vel fudiſſe ſanguinem ſuum, inſinuant voluntatem Chriſti, quam habet, ut ei mors Patri oblata, & ſanguis proſit*. Quare non ſatis eſt dicere, quod Chriſtus potuerit nos gutta dumtaxat ſui ſanguinis redimere, ſed dicendum quod omnes, & ſingulos defacto redemerit, obtinendo etiam Reprobis vi ſuorum meritorum, quicquid ſatis eſſet, ut poſſent, ſi vellent, à ſervitute peccati, & à captivitate dęmonis liberari; quamvis relatè ad Electos obtinuerit, quod etiam de facto liberarentur ex ſpeciali erga illos affectu: Quod docuit D. Proſper lib. 2. de vocat. Gentium dicens: *Sive maniſeſtè, ſive occultè, ipſe eſt, ut Apoſtolus ait, Salvator omnium, maximè fidelium. Quæ ſententia ſubtiliſſimæ brevitatis, & validiſſimi roboris, ſi tranquillo conſideretur intuitu, totam hanc, de qua agimus, controverſiam dirimit: dicendo enim; Qui eſt Salvator omnium hominum, confirmavit, bonitatem Dei ſuper univerſos homines eſſe generalem. Adjiciendo autem, maxime fidelium, oſtendit, eſſe partem generis humani, quę merito fidei divinitus inſpiratę, ad ſummam, atque æternam ſalutem ſpecialibus beneficiis provehetur*.

Quis non det manus celebri huic D. Proſperi teſtimonio? Janſenius tamen, ut illi reluctetur, docet locum laudatum Apoſtoli loqui ſolùm de ſalute temporaria, quam Salvator omnibus paſſim confert, & maximè fidelibus. Verum quamvis juxta hunc etiam ſenſum a nonnullis Patribus dictum Apoſtoli accipiatur, negari non poteſt, quod D. Proſper illum interpretetur de ſalute ſpirituali æterna, cum de ea eſſet tunc temporis controverſia, & de ea dumtaxat ibi ſit ſermo: Et juxta doctrinam D. Proſperi locutum eſt Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 3. dicens: *Etſi ille pro hominibus mortuus eſt, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt, ſed ii dumtaxat, quibus meritum paſſionis ejus communicatur*.

Ad tertiam Janſenii eluſionem dicendum, quod quamvis in eo etiam ſenſu verum ſit, quod pro omnibus Chriſtus ſit mortuus, quatenus ſcilicet ſuſcepit cauſam omnibus communem; nihilominus proprius, & obvius ſenſus eſt, quod Chriſtus pro omnibus, & ſingulis ſit mortuus; verba autem dogmatica ſemper ſumenda ſunt in ſenſu proprio, & obvio, ſi nihil obſtet; nec quicquam obſtat in caſu noſtro, cur in hoc ſenſu verba Tridentini intelligantur, ut mox oſtendemus evacuando oppoſitiones Janſenianorum: ergo. Illud hìc iterum advertendum cenſeo, Queſnellum in hac theſi, qua dicitur Chriſtus D. ſe morti tradidiſſe ad liberandum Electos, ſignatè non

excludere Reprobos, ne videatur diſertis verbis proſcriptas theſes edocere. At in Sole cęcutit, qui ejus calliditatem non animadvertit. Ex contextu enim iſtarum theſium, (in quibus paſſim habetur deeſſe Reprobis auxilium ſufficiens ad ſalutem, infidelibus nullam dari gratiam, & peccatoribus antecedenter ad peccatorum remiſſionem nullum concedi auxilium, quo poſſint reſipiſcere, ſi velint) manifeſtum eſt in ſententia Queſnelli, pro Electis dumtaxat oblatum eſſe pretium Redemptionis, cum ſolùm Electi efficaciter redempti ſint; Cum enim ex morte Redemptoris, ſicut dæmones, ita & Reprobi, non hauſerint, quæ ad eorum æternam ſalutem conferrent, quomodo dici poterit, quod pro eis ſemetipſum Chriſtus morti obtulerit? Idcirco autem in hac Theſi Queſnellus dicit, quod Chriſtus morti ſe obtulit ad liberandum Electos *pro ſemper*, ut inſinuet, quod quamvis Reprobis juxta doctrinam Janſenii meruerit Chriſtus gratiam aliquam temporaneam, non meruit illis gratiam finalem; ut *pro ſemper* liberarentur de manu Angeli exterminatoris. Sed audiamus Janſenianorum ſophiſmata.

III. Opponunt primò ex eorum Anteſignano t. 1. lib. 2. cap. 21. *Cui nullo modo prodeſt ſanguis, & mors Chriſti, pro illo nec ſanguinem fudit, nec mortuus eſt*: atqui Reprobis mors Chriſti nullatenus profuit; quinimo fuit illis in ruinam juxta verba Simeonis Lucæ 2. *Ecce poſitus eſt hic in ruinam, & in reſurrectionem multorum in Iſrael*; ergo Chriſtus pro Reprobis non eſt mortuus, ſed ſolùm pro Primogenitis, ſeu Electis.

Confirmatur ex ipſo Trid. ſeſſ. 6. cap. 3. ubi dicitur: *Verum etſi ille pro omnibus mortuus eſt; non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt, ſed ii dumtaxat, quibus meritum paſſionis ejus communicatur*: ergo ex Tridentino non omnibus prodeſt mors Chriſti; atque adeò non eſt mortuus pro omnibus, & ſingulis, ſed ſolùm pro omnibus juxta diſtributionem accommodam ſupra explicatam.

IV. Reſpondeo falſum eſſe, quod Reprobis non proſit mors Chriſti D. cum per merita Chriſti D. obtinuerint auxilium ſufficiens ad reſipiſcendum; poſſe autem ſalutem conſequi ad arbitrium propriæ voluntatis, procul dubio eſt ingens beneficium. Hinc Auguſtinus ſerm. 31. habet: *Sanguis Domini tui, ſi vis, datus eſt pro te, ſi nolueris, non eſt datus pro te. Fortè enim dicis; Habuit ſanguinem Deus meus, quo me redimeret, ſed jam cum paſſus eſt, totum dedit, quid illi remanſit quod det & pro me? Hoc eſt magnum, quia ſemel dedit, & pro omnibus dedit; Sanguis Chriſti volenti ſalus eſt, & nolenti ſupplicium*; ex quibus patet ad verba laudata Prophetæ Simeonis; Eſt enim in ruinam multorum Chriſti ſanguis nolenti illo uti ad reſurrectionem; ſicut Auguſtinus dicit, quod nolenti ſit ſupplicium; quatenus culpabiliter reſpuens gratiam per Chriſti merita collatam ruinam ſibi parat, & ſupplicium meretur.

Ad confirmationem; Tridentinum ſolùm vult, quod meritum paſſionis non communicetur Reprobis quoad obtinendas iis gratiam efficacem; non verò quoad ſufficientem; aliter quomodo diceret, quod Chriſtus pro iis ſit mortuus? Sicut enim in humanis non dicitur dives redimere pauperem a captivitate, ſi ſolùm præ-

paret

Digitized by Google

paret pretium redemptionis, & non det proximam poteſtatem, ut poſſit redimi: ita Chriſtus non diceretur redemiſſe homines, ſi ſolum prępararet pretium ſufficiens ad hominum redemptionem, niſi conferret iis proximam poteſtatem, ut redimantur; quod præſtat conferendo gratiam ſufficientem: Aliter etiam dęmones redemiſſet, cum iis redimendis pretium ſui ſanguinis eſſet copioſiſſimum.

V. Opponunt ſecundò auctoritatem Auguſtini dicentis Epiſt. 102. *Non perit unus ex illis, pro quibus mortuus eſt Chriſtus*. Et tr. 48. in Jo: *Quomodo iſtis dixit, Non eſtis de ovibus meis? quia videbat eos ad ſempiternum interitum prędeſtinatos, non ad vitam æternam ſui ſanguinis pretio comparatos*. Et luculentius lib. 1. de adulterinis conjugiis cap. 15. *Omnis qui Chriſti ſanguine redemptus eſt, homo eſt; non tamen omnis qui homo eſt, Chriſti ſanguine redemptus eſt*.

VI. Reſpondeo pluribus in locis Auguſtinum veritatem hanc Catholicam expreſsè docuiſſe, quod ſcilicet pro omnibus omnino Chriſtus mortuus ſit. In Pſal. 25. habet: *Judicabit orbem terrarum in æquitate; non partem, quia non partem emit; totum judicare habet, quia pro toto pretium dedit*. Quare ſicut omnes omnino judicandi ſunt a Chriſto Domino, ita omnes omninò redempti ſunt ex Auguſtino; qui pariter lib. 2. de Catechum. cap. 8. dicit Chriſtum Dominum ſic reprobos allocuturum improperando eis ingratitudinem, & ſocordiam. *Videtis vulnera quæ inflixiſtis? agnoſcitis latus, quod pupugiſtis? Quoniam & per vos, & propter vos apertum; nec tamen introire voluiſtis*. Et ſerm. 67. de Tempore: *Cur quod pro te pertuli perdidiſti? Cur, ingrate, redemptionis tuæ munera renuiſti? Non te ego de morte mea quæro, redde mihi vitam tuam, pro qua meam dedi*. Et ſic in aliis locis innumeris. Propterea textus, qui objiciuntur intelligendi de Redemptione ſtrictè ſumpta per collationem gratiæ efficacis ex amore efficaciæ, quam contulit miſericorditer electis ex ſpeciali affectu erga illorum ſalutem, non verò de redemptione latè ſumpta, & omnibus hominibus communi per collationem gratiæ ſufficientis, qua poſſent ſalvari, ſi vellent, ratione cujus Deus intendit eorum ſalutem efficaciter ſolùm quantum ad ſe ſpectat. Et ſimiliter interpretandus eſt Anſelmus, qui in elucid. habet: *Chriſtus pro ſolis electis mortuus eſt*; Et infra: *Nihil contulit reprobis ob ſua demerita mors Chriſti*, quatenus nihil profuit illis ex eorum culpa gratia ſufficiens à Deo collata ob pretium redemptionis. Quare Chriſtus Dominus in hoc ſenſu etiam dicitur luiſſe pœnas pro peccatis reproborum, quatenus quantum ad ſe ſpectat pęnas pro iis luiſſet in actu ſecundo, ſi gratia ſufficienti ipſis oblata uti voluiſſent ad ſalutem aſſequendam, quod autem in ſeipſis in inferno puniantur, id vertere debent vitio propriæ voluntatis, & gratias debent ingentes Redemptori, quod ſeſe obtulerit ad patiendum pro ipſis.

VII. Opponunt tertiò id quod dicitur Matth. 15. *Non ſum miſſus, niſi ad oves, quæ perierunt domus Iſrael*: & Matth. 26. *Hic eſt ſanguis novi teſtamenti, qui pro multis effundetur*. unde non pro omnium, ſed pro multorum ſalute, nempe electorum, Chriſtus ſanguinem fudit.

Reſpondeo, in primo textu non ſignificari, quod Chriſtus Dominus

Digitized by Google

non fuerit miſſus pro omnibus redimendis, ſed ſolùm quod non fuerit miſſus ad annunciandum omnibus immediatè regnum Dei verbis, & miraculis: In ſecundo verò vel ſignificari, quod pro multis, nempe pro electis dumtaxat, ſanguis Chriſti effuſus fuerit quoad efficaciam, quamvis pro omnibus quoad ſufficientiam; vel ſignificari, quod ſit effuſus pro omnibus, qui multi ſunt, ut advertit idem Janſenius in Matthæum. Præterquamquod in ſcripturis ſæpe ſignificantur omnes per hoc vocabulum multorum, ut advertit Aug. lib. 20. de Civit. cap. 32. Sic Daniel. 12. dicitur: *Et multi de his, qui dormiunt, in terræ pulvere, evigilabunt*; hoc eſt omnes reſurgent. Et ad Rom. 5. *Si enim unius delicto multi mortui ſunt*; hoc eſt, omnes.

VIII. Ex quibus fit primo negari non poſſe quod Chriſti ſanguis omnibus profuerit ad ſalutem, quatenus omnibus meruit auxilium ſufficiens, quo poſſent ſalvari, ſi vellent; aliter non magis reprobis profuiſſet, quàm dæmonibus, quos nullo pacto redemit: Quare Chriſtus Dominus non ſolum mortuus eſt pro omnibus hominibus, hoc eſt pro generibus ſingulorum (ad eum modum quo communiter dicimus, omne animal fuiſſe in Arca Noe, quatenus in ea fuit omne genus animalium) ſed etiam pro ſingulis generum, hoc eſt pro omnibus omninò hominibus, cum ſingulis profuerit ad ſalutem.

Fit ſecundo, Electis ſpecialiter profuiſſe Chriſti ſanguinem, quatenus in actu ſecundo, & abſolutè eos liberavit de manu Angeli exterminatoris, ubi reprobos liberavit in actu primo, & conditionatè, hoc eſt dependenter ab eorum voluntate, dum tamen contulit iis quantum ſatis eſſet, ut liberarentur.

Fit tertio, atrocē injuriam irrogari Chriſti ſanguini à Janſenianis, dum negant auxilium ſufficiens ob ejus merita reprobis conferri; ſic enim eorum reprobatio voluntati Chriſti aſcriberetur, quod noluerit iis ſalutem promereri, non voluntati reproborum, qui pretio ſanguinis ſibi oblato noluerunt uti, ut liberarentur.

Fit quartò, poſſe unumquemque cum Apoſtolo exclamare: *Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me*; cum Chriſtus Dominus pro unoquoque pretium ſui ſanguinis obtulerit. Quinimmo is fuit amor Chriſti erga unumquemque noſtrum, ut S. Birgitta in ſuis revelat. lib. p. cap. 58. audierit Chriſtum ſic loquentem adverſus reprobos: *Dicunt paſſionem meam eis nihil valere: At excuſabo me coram Angelis, & omnibus ſanctis meis. Probabunt mali homines non eſſe propter meam culpam, quod ipſi mali ſint, ſed propter ſuam culpam propriam. Ego enim, ſi poſſibile eſſet, libenter pro unoquoque homine talem pęnam exciperem, qualem ſemel in cruce pro omnibus recepi*. Et lib. 7. cap. 19. luculentiùs ſuum erga ſingulos amorem expreſſit dicens: *Si adhuc poſſibile eſſet, quod ego toties morerer, quot ſunt animæ in inferno, ita ut pro qualibet earum talem mortem iterum ſuſtinerem, qualem tunc pro omnibus ſuſtinui, adhuc corpus meum paratum eſſet ſubire hæc omnia*. Quare ſatagendum, ut Chriſti ſanguini, ac ejus dilectioni non ſimus ingrati; nec expectanda eſt ab eo gratia medicinalis, ſi forte dignabitur illam tribuere citra noſtram cooperationem, ſed conari debemus,

ut gratiæ ſufficienti, quam proculdubio nobis confert benigniſſimè, ex corde cooperemur, ut in libro vitæ conſcribi mereamur; in manu quippe noſtræ voluntatis eſt, aut Chriſti veſtigia ſequi, ut ſalutem conſequamur, aut Chriſtum deſerere, & in mortis ſyllabo reponi: Propterea dicitur Jerem. 17. *Domine, omnes, qui te derelinquunt, confundentur; recedentes a te in terra ſcribentur; quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum*. Quare non recenſentur cum reprobis qui à Domino antecedenter deſeruntur; Cum hoc obſtrepat Chriſti meritis, & Divinæ bonitati; ſed qui Dominum deſerunt venam viventium aquarum, & hac de cauſa deſeruntur.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXXII.

TRigeſima ſecunda ſimiliter docet, Chriſtum ſe morti tradidiſſe ad liberandum ſuo Sanguine Primogenitos, ideſt Electos, de manu Angeli exterminatoris. Quamvis non doceat expreſſe Chriſtum mortuum eſſe pro ſolis Electis, atque adeo non pro omnibus omninò hominibus juxta quintam Janſenii proſcriptam theſim; nihilominus non ſolùm ex contextu, & ex proxime præcedentibus theſibus indicatur idipſum in hac theſi doceri; ſed ipſa etiam hujus theſis verba ſatis ſuperque denotant Chriſtum pro ſolis Electis eſſe mortuum, non verò pro omnibus hominibus. Et ratio eſt, quia in re dogmatica verba præciſiva communiter intelliguntur eſſe excluſiva, præſertim ubi Catholici ab hæreticis diſſentiunt: Propterea ſi quis diceret, Baptiſmi Sacramentum inſtitutum eſſe pro adultis, indicaret inſtitutum eſse pro adultis dumtaxat, & non etiam pro infantibus, præſertim poſt hæreſim à Tridentino damnatam ſeſſ. 7. can. 12. Similiter, qui abſolute diceret, Unam in Deo eſſe perſonam, blaſphemaret; denotaret enim unam tantum eſse divinam Perſonalitatem juxta hæreſim Sabellii: Cum autem inter Janſenianos, & Catholicos diſſenſio ſit, Num Chriſtus D. mortuus ſit pro omnibus, an verò pro ſolis Electis? qui abſolute diceret, Chriſtum mortuum eſſe pro Electis, denotaret Chriſtum pro ſolis Electis mortuum eſſe; & idcirco theſis hæc in ſpeciem præciſiva, ſed reapſe excluſiva, proſcribenda fuit, etiam ſpectato proprio verborum ſenſu, etiamſi à ſuperioribus hiſce theſibus non apertiùs Queſnelli mens detegeretur. Ad eum etiam modum, quo, ſi quis nunc abſolutè diceret, Spiritus Sanctus à Patre procedit, cum in dubium revocatum ſit à Theodoro Mopſueſteno, & à Græcis, num etiam procedat à Filio, denotaret, quod ſolùm à Patre procedat, & ideò ea theſis eſſet proſcribenda; non tanquam præciſive prolata, (ſicut quando Jo: 15. dicitur: *Paraclitus, qui à Patre procedit, ille teſtimonium perhibebit de me*) ſed tanquam prolata excluſive; quamvis à fortiori eſſet proſcribenda in Codice alicujus Græci Auctoris, qui aliis in locis eam hæreſim edocuiſſet. Quod pariter fuſius firmabitur in Anacephalæoſi theſis quinquageſimæprimæ, & ſeptuageſimæ ſecundæ. Ad rem noſtram; Quod Chriſtus D. non ſe morti tradiderit ad liberandum pro ſemper ſuo ſanguine

ne ſolùm Electos, conſtat ex proſcriptione quintæ theſis Janſenianæ. Id enim Scripturæ paſſim docent; ac Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 3. iis verbis: *Verum etſi ille pro omnibus mortuus eſt, non tamen omnes mortis ejus beneficium recipiunt, ſed ii dumtaxat, quibus meritum paſſionis ejus communicatur*. Admittunt Heterodoxi, & docet aliquando Queſnellus, quod Chriſtus mortuus ſit pro omnibus hominibus, intelligendo tamen, quod mortuus ſit pro generibus ſingulorum, non pro ſingulis generum, ſeu pro omnibus omnino, prout debuiſset Queſnellus exprimere, ſi voluiſset ab hæreſi Janſeniana recedere.

PROPOSITIO XXXIII.

Proh quantum oportet bonis terrenis, & ſibimetipſi renunciaſſe, ad hoc ut quis fiduciam habeat ſibi, ut ita dicam, appropriandi Chriſtum Jeſum, ejus amorem, mortem, & myſteria, ut facit Sanctus Paulus dicens: Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me. *Queſn. Gal.* 2. 20. *edit.* 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Probabile eſt, quod etiamſi unus dumtaxat homo peccaſſet, adhuc pro eo Chriſtus D. mortem oppetiiſset. II. Non eſt præceptum, ſed dumtaxat conſilium, quod bonis omnibus terrenis nuncium remittamus. III. Explicatur illud Chriſti D. Qui non renunciat omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. *IV. Amor, quo noſmetipſos amamus operando intuitu mercedis æternæ, non eſt vitioſus. Nec tenemur bonis terrenis renunciare, ut Deum diligamus.*

V. Scripturæ, Concilia, & Patres excitant nos ad operandum intuitu mercedis æternæ. VI. Hac de cauſa Deus æternam mercedem promittit, ut ejus ſpe ad benè operandum incitemur. VII. Non eſt inordinatum referre bonum majus ad bonum minus, ſi ſolùm referatur tanquam ad finem immediatum, & proximum, non tanquam ad ultimum.

VIII. Damnantur ab Eccleſia, qui docuerunt Apoſtolicam paupertatem neceſſariam eſſe ad ſalutem conſequendam. IX. Ea quippe neque jure naturali, neque jure poſitivo Chriſti D. fuit unquam præſcripta. X. Præceptum de bonorum renunciatione eſt dumtaxat affirmativum, adeoque non obligat ſemper, & ad ſemper, ſed in debitis circumſtantiis. XI. Bonorum renunciatio neceſſaria ſolùm eſt ad perfectionem, non verò ad ſalutem aſſequendam; ſeu ut homo ſit Chriſti diſcipulus, hoc eſt perfectus, non ut ſit fidelis.

XII. Divites non levem difficultatem experiuntur ad ſalutem aſſequendam citra gratiam auxiliarem Chriſti D. Qua de cauſa Chriſtus D. per exaggerationem dixit Matth. 10. Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire, quàm divitem intrare in regnum cœlorum. *XIII. Perperam nonnulli Queſnellum excuſant.*

I. Queſnellus in ſuis Obſervationibus laudata verba ad Galat. 2. *Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me*, contra ſenſum totius Eccleſiæ reſtringit ad ſolam perſonam Apoſtoli, & ad eos, qui arden-

dentiſſimam Apoſtoli charitatem imitantur, negans proinde, prout in theſi ſuperiore docuerat, Chriſtum ſe morti tradidiſse pro omnibus; Quod uſqueadeo à veritate abhorret, ut idem Apoſtolus diſertis verbis oſtenderit ſe à Chriſto D. dilectum fuiſſe, etiam quando Eccleſiam perſequebatur, dicens ad Rom. 5. *Commendat autem charitatem ſuam Deus in nobis, quoniam adhuc cum peccatores eſſemus ſecundum tempus, Chriſtus pro nobis mortuus eſt*; quare Chriſtus D. non ideò tradidit ſeipſum pro Apoſtolo, quia ab Apoſtolo diligebatur, ſed potiùs ideò Apoſtolus Chriſtum dilexit, quia Chriſtus ſeipſum tradidit morti, ut Apoſtolum ad ſui amorem converteret, prout advertit Angelicus in locum laudatum Pauli lect. 6. Et D. Chryſoſtomus in eundem locum docet, Apoſtolum in tantum dixiſse Chriſtum pro ſe morti traditum, non quia mortem ſuam hic non obtulerit pro omnibus omninò, etiam pro peccatoribus, etiam pro reprobis, ſed quia ea charitate Chriſtus omnes dilexit, ut videatur etiam pro ſingulis mortem oppetiiſse: *Quid facis*, inquit, *ò Paule, dum communia propriè tibi vindicas: quæque pro toto terrarum orbe facta ſunt, tibi facis peculiaria? Non enim dixiſti, Qui dilexit nos, ſed, qui dilexit me: atqui Euangeliſta dicit: Sic Deus dilexit Mundum; quin & tu ipſe dicis: Qui proprio Filio non pepercit, ſed tradidit eum pro nobis: Non igitur pro te, ſed pro omnibus*. Ad quæ reſpondet, & Dei charitatem erga homines, non ſolùm omnes, ſed etiam ſingulos reſpexiſſe, & Apoſtolum pretium redemptionis tanquam pro ſe dumtaxat ſolutum exiſtimaſse; quare ſubdit: *Præterea declarat hoc quoque par eſſe, ut quiſque noſtrum non minus gratias agat Chriſto, quàm ſi ob ipſum ſolum adveniſſet: Neque enim recuſaturus erat vel ob unum tantam adhibere diſpenſationem, adeò ſingulum quemque hominem pari charitatis modo diligit, quo diligit Orbem univerſum*. Hinc non pauci ex Scholaſticis probabiliter exiſtimant, quod ſi unus, aut pauci tantum homines peccaſsent, adhuc Verbum incarnatum fuiſset in carne paſſibili, & Chriſtus ſe morti eſset pro iis traditurus; Siquidem etiam in tali caſu perſiſteret finis primarius Incarnationis, qui eſt infinita Chriſti ſatisfactio ad oſtendendam Dei dilectionem ſimul, & juſtitiam; dicitur enim ad Rom. 3. *Quem propoſuit Deus propitiationem per fidem ad oſtenſionem juſtitiæ ſuæ*. Quod etiam confirmant tum ex verbis laudatis Apoſtoli: *Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me*; tum etiam ex verbis illis Eccleſ. 29. *Gratiam fidejuſſoris ne obliviſcaris, dedit enim pro te animam ſuam*; quibus indicatur, pretium Sanguinis Chriſti D. pro ſingulis hominibus ſolutum fuiſse. Hinc Chryſoſtomus in Act. dixit: *Unius dumtaxat animæ tanta eſt jactura, ut ob eam filius Dei fieret homo*; & Dionyſius Areopag. epiſt. 8. narrat Chriſtum apparuiſse D. Carpo, qui præ nimio zelo mortem duorum ſceleſtorum exoptabat, & illi dixiſse: *Carpe, iterum paratus ſum pro peccatoribus mori*. Quicquid autem ſit de hac ſcholaſtica quæſtione, de qua plura dixi in Curſu Theologico p. 6. diſp. 3. q. 1., illud inconcuſsum apud Catholicos eſt, Chriſtum D. pro omnibus omninò mortuum eſse, ac ſanguinem ſuum fudiſse, ut in theſi ſuperiore oſtendimus, atque adeo Janſenizare Queſnellum, dum verba laudata Apoſtoli, *Qui dilexit me, & tradidit ſe-*

met-

Digitized by Google

metipſum pro me, reſtringit ad ſolam perſonam Apoſtoli, & ad eos qui Apoſtoli charitatem imitantur; quandoquidem etiam pro peccatoribus, etiam pro reprobis Chriſtus ſe ipſum morti tradidit, ut omnibus mereretur auxilia ſufficientia ad ſalutem comparandam.

II. His adde, quod in hac theſi Queſnellus Conſilia Euangelica de renunciatione bonorum terrenorum cum præceptis confundat, & perfectionem charitatis cum ſubſtantia talis præcepti, qui fuit error Lutheranorum dicentium hominem etiam juſtum ſemper peccare, quia nunquam ſervaret præceptum diligendi Deum ex toto corde, & ex tota anima, ex tota mente, & ex tota virtute, ut dicitur Marci 12.; Si enim Chriſtus non eſset mortuus niſi pro iis dumtaxat, qui ſimiles eſsent Apoſtolo in perfectione charitatis, apertè ſequitur in ſententia Queſnelli, quod ii dumtaxat ſint in numero electorum, qui ad iſtud charitatis incrementum pervenerunt, eo quod iſti dumtaxat primum, & maximum charitatis præceptum obſervarent. Quod ſi verum eſset, quiſnam hominum ſalutem ſe conſecuturum ſperaret? cum poſſit quilibet ſemper intenſius, ac intenſius Deum diligere, & cum paſſim id non præſtetur. Præterea ſi non poſsent habere fiduciam appropriandi ſibi Chriſtum, ejuſque amorem, ac mortem, niſi qui ardentiſſimam Apoſtoli charitatem imitantur, à fortiori ea fiducia, ac ſpe in Deum, & Chriſtum D. carerent peccatores omni charitatis gradu deſtituti; unde non poſsent peccatores ad juſtificationem ſe diſponere, cum ex Tridentino ſeſs. 6. cap. 6. diſpoſitio iſta ſpem veniæ per merita Chriſti præ-requirat.

III. Sed omiſſis his, quæ in ſuis Obſervationibus Queſnellus contendit, cum per ſe liqueat quantum Catholicis veritatibus refragentur, deſcendo ad enucleanda verba hujus theſis, & ad refellendum quod directè videntur intendere. Profectò ad editiſſimum perfectionis Euangelicæ faſtigium videtur Auctor velle homines perducere verbis hujuſce theſis, ſuccum ipſum pietatis in ſpeciem afflantibus, dum excellentiſſimam viam demonſtrat appropriandi ſibi Chriſtum Dominum, ejuſque dilectionem, mortem, merita, ac myſteria, per abrenunciationem terrenorum bonorum, ac per quoddam odium animæ ſuæ, renunciando ſibimetipſi, ut poſſimus cum Apoſtolo dicere: *Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me*. Etenim quod non aliter poſſimus ad Chriſti dilectionem aſpirare, ac fiduciam habere appropriandi nobis Redemptorem, ac faciendi noſtra quæcumque ſecummet nobis ipſe donavit, videtur diſertiſſimè ipſe Dominus docuiſse dicens Lucæ 14. *Qui non renunciat omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſse diſcipulus*: quemadmodum ab eo ſequendo, nedum aſsequendo longe abeſse docet eos, qui ſibimetipſis non abrenunciant, odio habendo ipſam animam ſuam, dicendo ibidem: *Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & filios, & fratres, & ſorores, adhuc autem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus*. Verum, quæ Chriſtus Dominus his verbis juxta explicationem Sanctorum Patrum, ac Interpretum ab omnibus fidelibus expoſcit, non eſt arduum exequi ſub ordinariis Divinæ gratiæ auxiliis;

Quod

Quod autem in hac theſi dicitur *oportere*, omnes perducit, non quidem ad culmen perfectionis, ſed ad barathrum deſperationis. Ea quippe eſt optimæ operationis indoles, ut ſi cadat ſub conſilium, poſſit non rarò executioni mandari, & ad ſublimem virtutis, & gloriæ locum evehere; ſin autem cadat ſub præceptum, facilè ex tali obligatione plurimi in culpas, & in damnationem pertrahantur. Quodnam præſtantius conſilium, quàm ſingulis momentis pro virili intentiſſimum actum charitatis ponere, quàm jejuniis diuturnis carnem conterere, quàm aſperrimam ingredi Religionem? At quidnam durius, quam hæc omnia ſub rigoroſo præcepto omnibus imponere? An eſſet quiſquam, qui non ſibi laqueum deſperationis injiceret, ſi aliter ad vitam non poſſet ingredi, quàm per hanc viam imperviam? Hoc ſanè eſt id, quod Queſnellus in hac theſi contendit, dum dicit, *oportere*, atque adeo graviſſimo præcepto ad id nos adigit, ut terrenis bonis, ac nobiſmetipſis renunciemus. Quid autem ſit tam in germano verborum ſenſu ſecundum ſe ſpectato, quam in ſenſu Auctoris, ſibimetipſi renunciare? ex aliis theſibus non obſcurè colligitur; dum enim in theſi 44. docet, duos tantùm in nobis dari amores, videlicet *Amorem Dei, qui omnia agit propter Deum, & Amorem, quo noſipſos, & mundum diligimus, qui, quod ad Deum referendum non eſt, non refert, & propter hoc ipſum fit malus*, vult conſequenter, quod ab hoc amore, quo nos ipſos, & mundum diligimus, tanquam vitioſo, recedamus; & ideo dum docet oportere, quod unuſquiſque renunciet ſibimetipſi, & bonis terrenis, docet indiviſim, quod peccemus, ſi noſmetipſos diligamus operando intuitu mercedis æternæ, aut abſtinendo à culpis ob timorem gehennæ, & pœnarum; & à fortiori peccemus, ſi bonis terrenis non renunciemus. Quinimmo disertè docet in theſi 62. quod *Qui à malo non abſtinet, niſi timore pœnæ, illud committit in corde ſuo, & jam eſt reus coram Deo*; uſqueadeo vult, ut ſolum Deum amore charitatis diligamus, nec illi inſerviamus ducti aut timore ſervili ad vitandam pœnam, aut amore mercenario ad obtinendam gloriam; quia hic ipſe Dei famulatus ab amore erga noſmetipſos profluit, & ideo eſt peccaminoſus.

Quare adverſus hanc Theſim primo oſtendemus, amorem, quo noſmetipſos amamus operando intuitu mercedis æternæ, non eſſe vitioſum; ſicut non eſt vitioſus, ſed bonus, & ſupernaturalis timor ſervilis, quo potiùs noſmetipſos amamus, quam Deum abſtinendo a culpa ob metum gehennæ, ut dicemus in expoſitione theſis ſexageſimæ; ut proinde non oporteat nobiſmetipſis renunciare in hoc ſenſu Janſeniano. Deinde oſtendemus, nec opus eſſe ut terrenis bonis renunciemus, cum poſſint citra culpam ea poſſideri.

V. Quod attinet ad primum; proſcripta fuit ab Alex. VIII. theſis decima tertia, quæ habet: *Quiſquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate ſi caruerit, vitio non caret, quoties intuitu, licet beatitudinis operatur*; nec non decima, quæ ſimiliter habet: *Intentio, qua quis deteſtatur malum, & proſequitur bonum merè ut Cœleſtem obtineat gloriam, non eſt recta, nec Deo placens*. Ergo amor Dei mercenarius (quo magis noſmetipſos, quam Deum diligimus, cum Deum propter nos ipſos dili-

Digitized by Google

gamus) non eſt vitioſus, ſed bonus, ac ſupernaturalis; non ſecus ac timor ſervilis, quo à culpa abſtinemus ob metum gehennæ: atque adeo non oportet in eo ſenſu nobiſmetipſis renunciare, ut non liceat ita noſmetipſos diligere, ut non poſſimus operari præciſe ad obtinendum nobis æternum bonum, & ad declinandam æternam pęnam. Quod pariter definierat Trid. ſeſſ. 6. Can. 31. ubi habet: *Si quis dixerit juſtificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis operatur, anathema ſit:* dixerat enim Lutherus in aſſert. articulorum contra Bullam Leonis X. aſs. 6. *Contritio, quæ paratur per amiſſionem æternæ beatitudinis, facit hominem hypocritam, immò magis peccatorem*, quod pariter Calvinus docuerat; ut propterea Tridentinum anathematizarit, qui id aſſereret; paſſim quippè in Sacris Bibliis excitamur ad amorem virtutis ſpe remunerationis: ad Coloſs. 3. *Quodcumque facitis, ex animo operamini ſicut Domino, & non hominibus; ſcientes, quod à Domino accipietis retributionem hæreditatis*. Apoc. 2. *Eſto fidelis uſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ*. Ad Hebr. 11. *Majores divitias æſtimans theſauro Ægyptiorum improperium Chriſti; aſpiciebat enim in remunerationem*. Idque paſſim etiam Patres commendant, ut ubi non movet nos ex noſtra ſocordia pelagus divinæ bonitatis ad bene operandum, excitet nos amor proprius, ita ut rectè operemur propter mercedem. Aug. in Pſ. 14. *Non faciamus aliquid, niſi ſpe Cęleſtium præmiorum, ipſa eſt enim altitudo, non hic quærere mercedem, ſed ſurſum:* Cyprianus ad Seagrium, & Rogatianum ita ſcribit: *Superventuræ charitatis gloriam cogitantes, preſſuras omnes, & perſecutiones calcare nos convenit*. Et Hieronymus in Pſ. 118. *Propter retributionem vitæ æternæ, ut illam merear percipere*: Et lib. p. contra Jovinianum advertit, ideò Paulum plùs laboraſſe, ut majus præmium acciperet.

VI. Ratio a priori eſt, quia amor hic concupiſcentiæ, quo quis ſe amat amando Deum ſibi, & felicitatem æternam, non ſolum non eſt prohibitus, quin potiùs præceptus: ergo qui operatur ad acquirendum ſibi tantum bonum, prudenter, & ritè operatur; eſto præſtantiori modo ſe gereret operando ex amore Divinæ bonitatis, aut ordinando ad Dei gloriam beatitudinem ipſam, quam ſibi concupiſcit. Hac ſcilicet de cauſa Deus cęleſtem gloriam bene operantibus repromiſit, ut ejus ſpe ad bonum proſequendum impelleremur; atque adeò amor hic concupiſcentiæ, quo quis ſeipſum diligit, deſiderando Deum ſibi, ac beatitudinem æternam, non eſt amor vitioſus, ſed laudabilis, & à Deo præceptus potius, quam prohibitus.

VII. Neque obſtat, quod Janſeniani objectant, inordinatum eſſe, quod Deus ad creaturam referatur; qui autem propter gloriam cœleſtem operatur, amando ſeipſum amore concupiſcentiæ, Deum ad ſe ordinat, non ſe ad Deum, prout præſtari debet per actum charitatis: ergo amor hic concupiſcentiæ dicendus eſt prohibitus, non præceptus; unde oportet ſibimetipſi renunciare ad appropiandum ſibi Chriſtum per charitatem.

Nam contra eſt, quia non eſt inordinatum, quod majus bonum referatur ad bonum minus tamquam ad finem immediatum, & proximum,

Digitized by Google

mum, dummodo hoc ipſum ſit referibile, & exercite referatur natura ſua, & virtualiter ad Deum, tamquam ad finem ultimum. Aliter non potuiſſet Chriſtus Dominus ordinare ſuam pretioſiſſimam paſſionem ad noſtram ſalutem, nec poſſemus nos offerre Sacrificium ad obtinendum aliquid temporale, puta pluviam; quamvis enim conſultiſſimum ſit omnia deinde ad Dei gloriam, & ad finem ultimum ordinare ex affectu charitatis; at ſi quid non referatur actu, non per hoc deſinit illud eſſe honeſtum, dummodo virtualiter tantum ad id referatur; poterit itaque deteſtatio peccati, & obſervantia Divinæ legis honeſte referri actu ad obtinendam cęleſtem gloriam ex amore concupiſcentiæ ſuimet, dummodo hoc ipſum natura ſua, atque adeo virtualiter, & exercitè ad Deum referatur; quod fuſius dicendum etiam in theſi 44., & 53.

VIII. Quod autem attinet ad renunciationem terrenorum bonorum, quæ in hac theſi dicitur eſſe nobis neceſſaria, ſciendum, fuiſſe hunc errorem Hęreticorum, qui dicebantur Apoſtolici, propugnantes, quod citra Apoſtolicam paupertatem nemo poſſet ſalutem conſequi; quod etiam docuerunt Pelagiani, ut videre eſt apud Auguſtinum Epiſt. 89. & 106. Nazianzenus pariter orat. p. contra Julianum refert legem ad hoc ſtatutam fuiſſe; ne Chriſtifideles actionem ullam in judicio haberent ad ſe defendendum, quamvis bonis omnibus ſpoliarentur, eo quod in Euangelio præcipiatur, ne quicquam poſſideamus. Similiter ex Extravaganti 22. *Sancta Romana*, colligitur, Hæreticos, qui dicebantur Fraticelli, docuiſſe Chriſtianis non licere habere aliquid proprium; qui tamen in eadem Bulla damnantur; & prius damnati jam fuerant a Bonif. VIII.

IX. Falſitas hujus hæreſis ex eo convincitur, quia ſi ad ſalutem conſequendam neceſſarium eſſet, ut nemo quidquam proprium poſſideat, & bonis omnibus terrenis renunciet, ſequeretur, quod univerſa Eccleſia erraret, & fere omnes fideles eſſent in ſtatu damnationis per hoc præciſe, quod retineant dominium ſuorum bonorum; quod ſanctitati Eccleſiæ, & veritati diſſonat. Et ratio ulterior eſt, quia neque jure naturali neceſſaria eſt ad ſalutem renunciatio bonorum temporalium, neque jure poſitivo Chriſti Domini: ergo ſimpliciter non eſt neceſſaria. Probatur antecedens quoad primam partem, tum quia præceptum Decalogi de non furando eſt naturale, & ad honeſtatem morum neceſſarium, unde non poteſt eſſe contra legem naturalem id, quod eſſentialiter præſupponitur ad hoc decalogi præceptum, videlicet quod homo habeat aliquid proprium: Tum etiam quia jam ab orbe condito ſemper homines habuerunt proprias poſſeſſiones, ac divitias præſertim rerum mobilium, & tam in lege naturæ, quam in lege ſcripta multi, qui pietatem coluerunt, erant locupletiſſimi, ut Job, Abraham, David, Salomon; imò Deus terram promiſſionis tradens populo electo, eam miſſis ſortibus inter tribus diviſit: Tum demum quia diviſio rerum, & proprietas dominiorum, nec eſt contra juſtitiam, nec contra ullum naturale præceptum; quamvis enim Deus in orbis terræ crepundiis dominia rerum non diviſerit, ſed omnia humano generi indiſcriminatim conceſſerit, dicendo

Ge-

Digitized by Google

Geneſeos 1. *Dominamini piſcibus maris, & volatilibus Cœli, & univerſis animantibus, quæ moventur ſuper terram*; Nihilominus neque ipſe ut auctor naturæ præcepit, ut omnia ſub communi, & libero hominum uſu ſemper manerent, neque dictamini rationis diſſonum fuit, quod rerum diviſio fieret, & unuſquique aliquid proprium poſſideret; quinimò conſentaneum id fuit in natura lapſa, & moraliter neceſſarium, ut ſic poſſent homines induci ad agros excolendos, & ad alia munia ad vitam ſuſtentandam neceſſaria: quod ſi in ſtatu innocentiæ poſuit Deus Adam in Paradiſo voluptatis, *ut operaretur, & cuſtodiret illum*, ut dicitur Geneſ. 2. a fortiori voluit, ut poſt lapſum homo operaretur, & non eſſet otio tabeſcens, ſicut tabeſceret, ſi omnia eſſent communia; præſertim quia terra poſt peccatum maledicta ſpinas, & tribulos germinavit, ut in ſudore vultus ſui homo veſceretur pane ſuo, ut habetur in capite Geneſeos laudato.

X. Probatur etiam ſecunda pars antecedentis, quod ſcilicet neque in lege Euangelica Chriſtus D. fidelibus præceperit, ne quicquam proprium poſſiderent, ſed bonis terrenis renunciarent. Quamvis enim Lucæ 19. dixerit; *Qui non renunciat omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus*; Hinc tamen non infertur, quod ſimpliciter voluerit omnes obligare ad renunciandum omnibus, quæ poſſidentur, ſed ſolùm quod voluerit omnes ad id obligare, quando vel ad fidei defenſionem, vel ad ſatisfaciendum præcepto charitatis, vel aliter in aliquo caſu occurrente eſt neceſſarium; cum enim hoc præceptum non ſit negativum, obligans ſemper, & ad ſemper, ſed affirmativum, quod obligat ſolùm pro aliquo articulo neceſſitatis, ideo Chriſtus D. ſolùm præcepit ſuis diſcipulis, ut in ſimilibus circumſtantiis actu renunciarent omnibus bonis, & quod ſemper eſſent parati ad hanc renunciationem, ſi caſus neceſſitatis occurreret; ut docuit Auguſtinus exponens laudatum textum D. Lucæ epiſt. 1. & epiſt. 89. qu. 4. cui aſtipulatur Beda in Lucam, ubi diſtinguens inter relinquere omnia, & renunciare omnibus, habet: *Paucorum perfectorum eſt relinquere omnia, hoc eſt curas mundi poſtponere; cunctorum autem fidelium eſt renunciare omnibus, hoc eſt ſic tenere omnia, quæ in mundo ſunt, ut per ea non teneantur in mundo*. Et juxta hunc ſenſum interpretantur Sancti Patres verba conſimilia Chriſti D. Lucæ 14. *Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & ſorores, adhuc autem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus*. Non enim præcepit Chriſtus D. diſcipulis ſuis, ut parentes ſemper odiſſent, ſed ſolùm ut odio haberent in iis circumſtantiis, in quibus aliter Deo inſervire non poſſent. Quinimo Auguſtinus epiſt. 38. ad Lætum advertit, idem omninò eſſe præceptum Chriſti D. de renunciatione facienda omnium bonorum, ac de odio erga parentes, uxorem, & conſanguineos; ut proinde eodem modo debeat utrumque præceptum explicari. Etenim Chriſtus D. poſt latam illam ſententiam, quod non poſſet eſſe ſuus diſcipulus, qui non odio haberet parentes, adhuc autem & animam ſuam, concluſit: *Sic ergo omnis ex vobis qui non renunciat omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſci-*

Digitized by Google

diſcipulus: quod propterea non eſt intelligendum de ſolis divitiis, & de bonis fortunæ, ſed etiam de omnibus bonis, de quibus ſermonem præmiſerat, vid. de parentibus, conſanguineis, ac de ipſa anima ſua. Hæc ſunt verba Auguſtini: *Prælocutio cum extrema concluſione concordat; in eo enim quod unuſquiſque renunciet omnibus, quæ ſunt ejus, etiam illud continetur, ut oderit patrem ſuum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & ſorores, adhuc & animam ſuam; omnia enim hæc propria ejus ſunt, quę plerumque implicant, & impediunt.*

XI. Adde, quod cum in Euangelio nomen diſcipuli Chriſti D. in duplici ſenſu uſurpetur; aliquando enim ſignificat quemcunque credentem, ut cum dicitur Jo: 8. *Si vos manſeritis in ſermone meo, verè diſcipuli mei eritis*; aliquando ſignificat illos, qui in perfectione vitæ, & in renunciatione bonorum Chriſtum imitantur; unde Lucæ 10. dicitur Chriſtus deſignaſſe alios ſeptuaginta duos, qui diſcipulorum nomine ſpecialiter denotantur; quibus dixit, *Meſſis quidem multa, operarii autem pauci*; iſtos autem fuiſſe diſcipulos perfectionem ſectantes ex eo colligitur, quod Matthæus cap. 9. dicat Chriſtum D. ea verba diſcipulis ſuis locutum fuiſſe; hæc enim habet: *Tunc dixit diſcipulis; meſſis quidem multa*: Hac poſita duplici ſignificatione hujus nominis, dicendum, quod quando Chriſtus Dominus dixit: *Qui non renunciat omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus*, ſolùm voluit indicare, quod ſine tali renunciatione nemo poteſt perfectionem aſſequi, non vero quod ſine illa nemo poſſit ſalutem adipiſci; ut multi Patres advertunt apud Suar. tom. 3. de Relig. lib. 8. cap. 2. Quinimò in hoc dumtaxat ſenſu Chriſtum D. locutum fuiſſe, conſtat ex eo, quod dixit Matthæi 19. *Si vis perfectus eſſe, vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cœlo, & veni, & ſequere me*: disertè enim docet renunciationem bonorum requiſitam ſolum eſſe ad perfectionem, non ad ſalutem conſequendam. Ubi adverte, quod in laudato Matthæi capite, & in capite decimo Marci refertur. Quidam adoleſcens ad Chriſtum accedens ait illi: *Magiſter bone quid boni faciam, ut vitam æternam habeam*? Cui Chriſtus reſpondit: *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata*; Cum autem ille interrogaret, quænam mandata eſſet ſervaturus, ut poſſet ad vitam ingredi; Chriſtus D. ſolùm præcepta decalogi propoſuit, nullatenus vero bonorum renunciationem. Ille verò advertens quod omnia decalogi præcepta ſervaſſet ab ineunte ætate, dixit: *Omnia cuſtodivi a juventute mea, quid adhuc mihi deeſt*? Ad quod Chriſtus D. reſpondit: *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cœlo, & veni, & ſequere me*. Quare Chriſtus D. obſervantiam mandatorum dixit neceſſariam eſſe, ut quis ad vitam ingrediatur; renunciationem verò bonorum non dixit eſſe neceſſariam ad ſalutem, ſed ſolum ad perfectionem obtinendam. Ex quibus fit perſpicuum, non eſſe ad rem expoſitionem hujus textus factam à Pelagianis apud Auguſt. Epiſt. 89. qu. 4. dicentibus, quod verba illa, *Si vis perfectus eſſe*, idem ſonent, ac, ſi vis, ut nihil tibi deſit ad ſalutem; nam ipſemet adoleſcens interrogavit: *Quid adhuc mihi deeſt*? & Chriſtus D. Marci

Digitized by Google

ci 10. reſpondit: *Unum tibi deeſt*, non quidem ad ſalutem, ſed ad perfectionem; aliter non diſtinxiſſet Chriſtus D. illa duo, *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata*, &c, *ſi vis perfectus eſſe, vade, & vende quæ habes*.

XII. Opponitur id, quod Chriſtus D. dixit Matth. 19. *Facilius eſt Camelum per foramen acus tranſire, quàm divitem intrare in Regnum Cœlorum*. Quibus verbis videtur ſignificari omnino neceſſarium eſſe ad ſalutem, ut bonis terrenis renunciemus.

Reſpondeo primò cum Suario loco laudato, his verbis noluiſſe ſignificare Chriſtum D. difficultatem, quam divites habent, ut ſalventur, ſed ſolum difficultatem, quam habent, ut perfectionem aſſequantur. Quod patet ex contextu; etenim, ut habetur Marci 10. poſtquam adoleſcens dixit, à juventute ſervaſſe mandata, *Jeſus intuitus eum, dilexit eum, ac dixit ei: Unum tibi deeſt; vade, quæcumque habes vende, & da pauperibus*. Quare antequam venderet, quod habebat, & daret pauperibus, Chriſtus intuitus eum dilexit eum, ut ſignificaret non violaſſe præceptum ullum per hoc, quod nondum bona dediſſet pauperibus. Conſtat deinde quod ſpectet ad perfectionem tantum renunciatio bonorum; quia poſtquam Chriſtus D. dixit: *Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia quæ habes*; adoleſcens, ut refert Euangeliſta, *Abiit triſtis; erat enim habens multas poſſeſſiones*; Tunc autem Chriſtus ſubdidit: *Amen dico vobis, quia dives difficile intrabit in regnum cœlorum. Iterum dico vobis; facilius eſt, Camelum per foramen acus tranſire, quàm divitem intrare in regnum cœlorum*; Quare Chriſtus D. loquutus eſt de introitu in cœlum cum excellentia perfectionis; non enim fuerat illi adoleſcenti difficile ſervare mandata, cum ea à juventute ſervaſſet, non obſtantibus divitiis, ſed erat illi difficile vendere, quæ habebat, & ad perfectionem aſpirare, & uſqueadeò difficile, ut Chriſtus exaggerando hanc difficultatem exemplo hyperbolico Cameli ſignificaverit, contineri in hoc quandam impoſſibilitatem. Quod autem ſit impoſſibile cum divitiis aſſequi perfectionem, non eſt mirum. At impoſſibile eſſe homines cum divitiis vitam æternam conſequi, ſi affectum inordinatum erga illas deponant, eſt omninò falſum ex dictis. Proinde Chriſtus D. ſolum ſignificare voluit, quod neceſſaria ſit bonorum renunciatio, ut intremus in regnum cœlorum cum excellentia perfectionis, non verò ut ſimpliciter ſalutem conſequamur.

Reſpondeo ſecundò cum eodem Suario, tranſmittendo, quod voluerit Chriſtus D. per exaggerationem illam ſignificare moralem impoſſibilitatem intrandi in regnum cœlorum relatè ad eos, qui divitias poſſident; non tamen idcirco hæc impoſſibilitas oritur ex eo, quod detur præceptum eas renunciandi, ſed quia divitiæ impedimenta ſæpè afferunt ad obſervantiam mandatorum; unde periculo damnationis divites ſunt expoſiti, ſi affectum inordinatum erga illas non deponant; dixit enim Chriſtus D. *Dives difficile intrabit in regnum cœlorum*, illud veluti inferens ex eo, quod adoleſcens ille abierit triſtis ob amorem divitiarum. Quoniam autem *Auditis his diſcipuli mirabantur valde, dicentes, Quis ergo poterit ſalvus eſſe?* idcirco ſubdidit Chriſtus Dominus, *Apud homines hoc impoſſibile eſt, apud Deum autem omnia poſſibilia ſunt*; indicans

Digitized by Google

dicans virtute gratiæ per Chriſtum expugnari moralem impoſſibilitatem ad bene operandum, quam divites experiuntur: Quod pariter ſignificavit Apoſtolus 1. ad Timoth. 6. dicens: *Divitibus hujus ſeculi præcipe, non ſublime ſapere, neque ſperare in incerto divitiarum, ſed in Deo vivo, qui præſtat nobis abundè ad fruendum, benè agere, divites fieri in bonis operibus, facilè tribuere, communicare, theſaurizare ſibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam.* Ubi Apoſtolus pro certo habet, poſſe divites Divina gratia adjutos veram vitam apprehendere, ſi tamen non ſint viri divitiarum, ſeu divitiis dediti, *ſed divites in Domino*, prout loquitur Chriſtus D. Lucæ 11. hoc eſt, ſi rectè iis utantur, & citra vehementem affectum erga illas. Unde fit, non oportere, ut bonis terrenis homines renuncient, ut Chriſtum ſibi approprient.

XIII. Dicet aliquis pro Queſnello, in hac theſi non doceri, quod bonorum terrenorum renunciatio neceſſaria ſit, ut poſſimus aliquam fiduciam habere appropriandi nobis merita Chriſti, ſed quod ea ſit neceſſaria, ut poſſimus eam fiduciam ac ſpem habere, quam habuit Apoſtolus.

Sed contra eſt primò, quia verba hujus theſis ſecundum germanum eorum ſenſum aliud non denotant, quàm quod fiducia, ac ſpes ſaluus, ſeu appropriandi ſibi merita Chriſti D. haberi non poſſit citra bonorum abrenunciationem; quod oſtendimus eſſe falſum; cum ea neque jure naturali, neque jure poſitivo injungatur, ſed ſolum cadat ſub conſilium, nullatenus ſub præceptum, non ſecus accadit ſub conſilium v. g. continentia; unde ſicut erroneè diceretur, oportere quod continentia ſervetur, ut poſſit haberi ſpes ſalutis; ita erroneè dicitur, oportere quod bonis terrenis renunciemus, ut poſſimus animum erigere ad ſperandam ſalutem. Contra ſecundò, quia falſum etiam eſt, neceſſariam eſſe bonorum renunciationem, ut poſſit haberi fiducia, ac ſpes in eo perfectionis gradu, in quo illam habuit Apoſtolus; quamvis enim bonorum renunciatio valde conferat ad ſalutem, & ad perfectionem aſſequendam; ea tamen non eſt ſimpliciter, & abſolutè neceſſaria. Quibus adde, commentitium eſſe, quod voluerit Queſnellus omnes invitare ad fiduciam habendam in eo ſublimitatis gradu, in quo illam habuit Apoſtolus; ſolum contendit, quod illam pro virili imitemur; ad illam autem imitandam neceſſaria non eſt iſthæc renunciatio; cum nec ſit abſolutè neceſſaria ad perfectionem aſſequendam.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXXIII.

TRigeſima tertia in eundem ſcopum collineat, dum docet oportere, ut bonis terrenis, ac ſibimetipſi homo renunciet (ſicut fecit Apoſtolus à Chriſto dilectus, & propter quem Chriſtus tradidit ſemetipſum) ut poſſit habere fiduciam veluti appropriandi ſibi ejus amorem, ac merita ſuæ paſſionis, ac mortis. Errat tamen primò, dum videtur docere, quod oporteat hominem eſſe dilectum à Deo, ſicut fuit Apoſtolus, atque adeò eſſe ex numero

Electorum, prout erat Apoſtolus, ut verum ſit, quod Chriſtus morti ſe tradiderit propter ipſum; damnatur enim ab Innocentio X. tanquam falſa, ſcandaloſa, temeraria, impia, blaſphema, contumelioſa, divinæ pietati derogans, & hæretica, quinta illa theſis Janſenii ſic intellecta, ut Chriſtus pro ſalute dumtaxat Prædeſtinatorum mortuus ſit. Errat ſecundò, ſi velit, quod ſolum dilecti à Deo, & Electi, ſicut fuit Apoſtolus, poſſint habere fiduciam ſibi quodammodo appropriandi merita paſſionis, ac mortis Chriſti, ejuſque amorem. Siquidem ſpes ſupernaturalis præcipitur etiam reprobis, & quidem etiam ſi careant gratia ſanctificante; quamvis enim deſit his habitus charitatis, adhuc tenentur ſperare, ac habere fiduciam in Chriſti meritis, quod peccata ſibi remittantur, & ſalventur. Immo ad hunc finem amiſſa charitate remanent habitus ſupernaturales fidei, & ſpei, quoties peccata his virtutibus non adverſantur, ut per auxilia ab his habitibus exigita elicere poſſint connaturaliter fidei, & ſpei actus, & ſic ſe diſponere ad ſpiritualem reſurrectionem. Errat tertiò, dum contendit oportere, ut homo renunciet ſibimetipſi, ut poſſit inter Electos recenſeri; perinde quaſi eſſet malus, & peccaminoſus actus, quo quis ex amore concupiſcentiæ erga ſe ipſum diligit Deum, illi inſerviendo ad beatitudinem obtinendam; cum Trid. ſeſſ. 6. can. 31. anathematizet, qui dixerit, juſtificatum peccare, ſi intuitu mercedis æternæ bene operetur: ut proinde proſcripta ſit ab Alexan. Octavo theſis illa decimatertia, quæ habet: *Quiſquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate ſi caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet Beatitudinis operatur*. Errat denique quartò, dum contendit oportere, ut bonis terrenis abrenunciet, qui vult in albo Electorum aſcribi; ſiquidem neque jure naturali, neque poſitivo retentio dominii erga propria bona prohibetur; ut propterea damnata fuerit à Bonifacio Octavo hæreſis illorum, qui docebant Chriſtianis non licere habere aliquid proprium; non enim requiritur bonorum renunciatio ad ſalutem, ſed ſolum ad perfectionem aſſequendam.

PROPOSITIO XXXIV.

Gratia Adami non producebat niſi merita humana. *Queſn. 1. Jo: 16. & 2. Cor. 5. 21. edit. 1693.*

PROPOSITIO XXXV.

Gratia Adami eſt ſequela creationis, & erat debita naturæ ſanæ, & integræ. *Queſn. 2. Cor. 5. 21. editione 1699.*

SYNOPSIS.

I. Contendit Queſnellus gratiam Chriſti D. in ſtatu naturæ lapſæ ita eſſe ab intrinſeco efficacem, ut efficiat nos velle citra ullam cooperationem, & liberam voluntatis electionem; ſecus verò in ſtatu naturæ innocentis.

II. Præmittimus explicationem diverſorum Naturæ ſtatuum, videlicet naturæ humanæ puræ, integræ, innocentis, & lapſæ. III. In ſtatu naturæ innocentis, ſeu

ſeu juſtitiæ originalis plurima bona Protoparentibus collata fuerunt in ordine ad operationes ſalutares, quę tamen non erant iis debita, ut contendit Janſenius ex Bajo; ut proinde docuerint gratiam Adamicam produxiſſe merita humana. IV. Quia ſcilicet ad illa ex Janſenio concurrebat ut determinans voluntas humana, non verò gratia; & ideo non erant Dei dona: contra verò merita in ſtatu naturæ lapſę docent eſſe Dei dona, quia ad illa concurrit gratia Chriſti medicinalis, ut determinans. V. Propterea Janſenius inter gratiam Adamicam naturæ innocentis, & gratiam Chriſtianam naturę lapſę agnoſcit diſcrimen eſſentiale, & non merè accidentale.

VI. Verùm operationes ſalutares Adami, & Angelorum non fuiſſe merita humana (in quibus ſcilicet potiores eſſent partes arbitrii, quàm gratiæ) nec fuiſſe ſequelam creationis, nec debita naturę nondum per peccatum corruptæ, ex eo conſtat, quia aliter gratia non eſſet gratia. VII. Quod ex Conciliis, & Patribus ſit perſpicuum. VIII. Necnon ex Scholaſticis adverſus Heterodoxos. IX. Quod multifariam rationibus etiam Theologicis conficitur.

X. Non repugnat ſtatus puræ naturæ, & ideo gratia non eſt ſequela creationis. XI. Viſio beata naturæ etiam innocenti eſt indebita. XII. Auguſtinus ideò diverſimodè loquitur de gratia in ſtatu naturæ innocentis, ac in ſtatu naturæ lapſæ, tum quia gratia poſt peccatum datur homini poſitivè indigno; tum etiam quia poſt peccatum ad Gratiam obtinendam requiritur redemptio Salvatoris; tum demum, quia ex meritis Chriſti D. confertur nobis gratia uberior ad ſuperandam vim concupiſcentiæ effrænis. XIII. Hinc licet merita vitæ æternæ in utroque ſtatu ſint dona Dei, ſpeciali tamen titulo ſunt dona Dei in ſtatu naturæ lapſæ. Unde utraque ſunt merita ſupernaturalia, quamvis merita in ſtatu innocentiæ ab Auguſtino tribus de cauſis appellentur merita humana.

I. EO collineat Auctor in his, & duabus aliis conſequentibus Theſibus, ut evincat gratiam, quæ nobis per Chriſtum datur, eſse ab intrinſeco efficacem, quæ facit nos velle citra ullam cooperationem, & liberam electionem voluntatis, prout adnotavimus in theſi vigeſimaprima, & in aliis paſſim. Hinc docet, aliam fuiſse gratiam Adamo collatam in ſtatu innocentiæ, aliam eſse gratiam collatam per Chriſtum in ſtatu naturæ lapſæ; illam fuiſse *Adjutorium ſine quo non*, ſeu gratiam ſufficientem, cui poterat voluntas reſiſtere, iſtam eſse *Adjutorium quo*, cui voluntas obluctari non poteſt. Ad hoc conficiendum in altera harum theſium docet, Gratiam, ſeu facultatem ad diligendum Deum, & ad aſsequendam gloriam, non produxiſſe merita, niſi humana, relate ad quæ humanum arbitrium haberet primas partes, non gratia; docet proinde, quod hæc facultas ſit debita ipſi naturæ, & quod eatenus ſit gratia, quatenus gratis collata fuerit Adamò natura, cui hæc facultas ſit annexa. In altera verò apertius loquitur, dicendo, quod iſthæc gratia, ſeu facultas ita gratis originaliter collata fuerit Adamo, ut ad illius creationem naturaliter conſequeretur, eo quod naturæ ſanæ, & integræ, necdum per peccatum corruptæ ea eſſet debita. Hinc diſerte docet ſtatum puræ naturæ, ſeu naturæ neque per peccatum corruptæ, neque elevatæ ad finem ſupernaturalem, omninò repugnare; ſi enim debita eſſet na-

turæ humanæ in Adamo gratia, ſeu facultas ad Deum diligendum, ac deinde facialiter fruendum, non indigeret ulla elevatione gratiæ ſupernaturalis ad aſſequendum hunc finem; Docetque pariter fuiſſe debitam naturæ ipſam integritatem, ac ſtatum innocentiæ, in quo fuit conditus Adam.

Ut diſtinctius procedamus, præmittimus explicationem multiplicis ſtatus naturæ humanæ; unde appareat, in quo diſcreparit Bajus hac in re à ſententia Catholica, & poſt Bajum Janſenius, & Auctor iſtarum theſium, qui totus eſt in promovendis erroribus Janſenii; ſicut Janſenius eructabat errores Baji, & Bajus Calvini; eſto aliis, aliiſque phraſibus unuſquiſque utatur, ne videatur reponere theſes jam proſcriptas, quas tamen proculdubio propugnat.

II. Naturæ ſtatus ex Suar. tom. 1. de Gratia proleg. 4. ſumitur à Theologis pro conditione, ſeu modo ſe habendi totius naturæ humanæ in ordine ad ſuum ultimum finem ſecundum legem Divinæ providentiæ. Communius in quadruplici ſtatu conſideratur natura humana; In ſtatu naturæ puræ, in ſtatu naturæ integræ, in ſtatu naturæ innocentis, & in ſtatu naturæ lapſæ, & reparatæ per Chriſtum. Status naturæ puræ ex Suar. loco laudato duo importat, alterum de poſitivo, quod natura humana ſit cum omnibus ſuis facultatibus naturalibus ſibi debitis; alterum de negativo, quod nihil habeat indebitum, & non exigitum à natura, ſive ſit bonum, ut gratia ſupernaturalis, ſive ſit malum, ut peccatum. In hoc autem ſtatu nunquam fuit natura humana, quia condita fuit cum gratia, & aliis donis ſupernaturalibus, quæ per culpam amiſit; fuit tamen poſſibilis hic ſtatus, ut communiſſimè Theologi docent, quia potuit Deus hominem condere ſine donis ſupernaturalibus, & ſine culpa; gratiam autem antonomaſticè dictam, qua ſcilicet homo poſſit conſequi viſionem Dei, eſſe omnino indebitam, apud Catholicos eſt inconcuſſum. Requireretur tamen in omnium ſententia in ſtatu puræ naturæ aliqua gratia ordinis naturalis, quatenus Deus non tenetur ita combinare cauſas ſecundas, ut hic, & nunc conſurgat cogitatio congrua, qua ponatur actus bonus; unde quod ita cauſæ ſecundæ combinentur, eſt beneficium indebitum huic in particulari; quamvis univerſim toti naturæ debitum ſit, quod aliquando ponantur actus honeſti.

Status naturæ integræ, prout conſideratur à Bajo, Janſenio, & aliis Dogmatiſtis, non eſt aliud, quàm ipſa natura pura non corrupta per peccatum, & prædita iis connaturalibus dotibus, quibus poſſit legem ſervare, & conſequi finem ultimum; ut proinde non diſtinguant inter naturam puram, & integram. At prout conſideratur à Theologis, fert, ultra perfectiones naturæ debitas, ſpecialem quandam perfectionem, quæ conſiſtit in carentia fomitis, & concupiſcentiæ effrænis, ſeu in perfecta ſubjectione appetitus ſenſitivi ad appetitum rationalem; adeo ut caro non concupiſcat adverſus ſpiritum per motus aliquos indeliberatos, & vehementes, qui rationi adverſentur, nec ſentiamus in membris noſtris aliam legem repugnantem legi mentis noſtræ. Hanc perfectionem eſſe naturæ debitam docuit Bajus, & poſt illum Janſenius, ut proinde dicant pertinere ad ſtatum naturæ puræ. Sed pro-

Digitized by Google

proſcripta fuit à Pio V., & Gregor. XIII. theſis illa Baji 26. dicens: *Integritas primæ conditionis non fuit indebita naturæ humanæ exaltatio, ſed naturalis ejus conditio.*

III. Status naturæ innocentis, ſeu juſtitiæ originalis complectitur non ſolùm perfectiones proprias naturæ puræ, & integræ, ſed etiam alia privilegia, quibus Protoplaſtæ fuerunt à Deo donati, & quæ etiam nobis Deus donaſſet, niſi Adam peccaviſſet: ea ſunt præter gratiam ſanctificantem, quæ dat jus ad beatitudinem ſupernaturalem, ſeu ad viſionem beatam indebitam naturæ, Primò immunitas à morte, juxta illud Sapien. 2. *Deus creavit hominem inexterminabilem; invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum*; & Deus comminatus fuit mortem Adamo, ſi peccaſſet, dicens Geneſ. 2.: *De ligno autem ſcientiæ boni, & mali ne comedas; in quocumque enim die comederis ex eo, morte morieris*; quatenus ſcilicet ad mortem diſponebatur. Secundò immunitas à mortis veſtigiis, ſeu à doloribus, & ærumnis, quæ in natura pura, & integra eſſe poſſent. Tertiò fuit Adam inſtructus ſcientia rerum naturalium illi ſtatui conſentanea, quæ fuit infuſa per accidens; de iis enim dicitur Eccleſ. 17. *Diſciplina intellectus replevit illos; creavit illis ſcientiam Spiritus, ſenſu implevit cor illorum, & mala, & bona oſtendit eis:* Inſtructus fuit pariter fide, & notitia rerum ſupernarum infuſa per ſe, ſiquidem ex Apoſtolo ad Hebr. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt, & inquirentibus ſe Remunerator ſit;* Et ſimiliter voluntas prædita fuit tam virtutibus naturalibus per accidens infuſis, quàm ſupernaturalibus per ſe infuſis, ut poſſet actus exercere, quibus ad finem ſupernaturalem conſequendum diſponeretur. Quartò virtutum iſtarum beneficio, & ſpeciali providentia Dei pars ſuperior ita fuit benè diſpoſita, ut careret cupiditatibus, & affectibus inordinatis, quæ rationi repugnarent, ac difficile redderent virtutum exercitium. Quintò pars inferior fuit plenè ſubjecta ſuperiori, ita ut motus appetitus ſenſitivi ſubjicerentur appetitui rationali, nec ipſo invito conſurgerent. In quibus omnibus convenit Janſenius cum communiſſima Theologorum: diſcrepat ſolùm in eo, quod doceat, aliter creari non potuiſſe Adamum, quàm cum gratia, ac reliquis donis, putans creaturam rationalem non poſſe, niſi in pœnam peccati eſſe ſine gratia ſanctificante, & obnoxiam morti, ac mortis veſtigiis: Et juxta hunc errorem procedunt hæ theſes, in quibus dicitur, gratia Adami non produxiſſe, niſi merita humana, orta ſcilicet principaliùs à facultate arbitrii, quàm à gratia; & quod gratia iſta Adami ſit ſequela creationis, ac debita naturæ ſanæ, & integræ: Quod tamen proſcriptum jam fuerat in 21. ex theſibus Baji, quæ habet: *Humanæ naturæ ſublimatio, & exaltatio in conſortium Divinæ naturæ debita fuit integritati primæ conditionis, & proinde naturalis dicenda eſt, & non ſupernaturalis*; Nec non in 24., ubi dicitur: *A vanis, & otioſis hominibus ſecundum inſipientiam Philoſophorum excogitata eſt ſententia, quæ ad Pelagianiſmum rejicienda eſt, hominem ab initio ſic conſtitutum, ut per dona naturæ ſuperaddita, fuerit largitate Conditoris ſublimatus, & in Dei Filium adoptatus.*

IV. Verum quidem eſt, quod juxta mentem Janſenii ad merita Adami, & Angelorum, in ſtatu innocen-

centiæ influxerit etiam gratia: at quia determinatio ad actum bonum habebatur à voluntate humana, idcirco ea merita vocat humana; ſicuti dum concurrit habitus naturalis, & voluntas ad actum, talis actus dicitur eſſe à voluntate potiùs, quæ determinat ad illum, quàm ab habitu, qui determinatur ad operandum. In ſtatu autem naturæ lapſæ, quia determinatio ad actum bonum eſt à gratia irreſiſtibili, idcirco merita iſta vocat merita gratiæ, & dona Doi; Hæc enim habet lib. 2. de Gratia Chriſti cap. 9. *Veriſſimè, propriiſſimeque juſtitia hominis juſtitia humana, meritum humanum phraſibus Auguſtini nuncupari debet:* Et cap. 15. docet, *Non eſſe ſatis, quod gratia habitualis, aut quælibet actualis influat in meritum, ad hoc ut iſtud meritum ſit donum Dei, & non meritum liberi arbitrii, & humanum ab Auguſtino damnatum, ſed quod debeat eſſe gratia actualis dans operationem, & meritum.* Ac denique concludit: *Ad merita Adami, & Angelorum concurriſſe gratiam habitualem, extra controverſiam eſt; immo & actualem influxum, apertiſſimè, certiſſimeque Auguſtinus docet, & tamen illa fuiſſe merita humana, non data; fuiſſe merita liberi arbitrii, non dona Dei, tradit.* Catholici tamen docent, quod merita tam Adami, quam noſtra ſint dona Dei, quia in illis potiores partes ſunt gratiæ, quamvis arbitrium determinet; ſicuti potiores partes relatè ad victoriam ſunt ducis, quàm militis, quamvis miles determinet ad pugnandum, quia dux dirigit, ſuadet, præcipit, ſubminiſtrat arma: ſic in homicidio potiores partes ſunt mandantis, quàm ſicarii exequentis illud, & à fortiori in caſu noſtro potiores ſunt partes gratiæ, quam arbitrii, ut explicavimus in theſi decima, & vigeſimaquarta.

V. Ex his autem Janſenii, & Calvini erroribus deſcendunt deinde duæ aliæ theſes, quæ proximè conſequuntur, in quibus aſſignatur diſcrimen eſſentiale inter gratiam in ſtatu innocentiæ, & in ſtatu naturæ lapſæ; quod ſcilicet gratia illa reciperetur in Adamo, & eſſet ei proportionata per hoc, quod operaretur ad determinationem arbitrii; hæc vero recipiatur in perſona Chriſti reſuſcitati, cui nos ſumus uniti, & in illo nos ſanctificet; ſitque omnipotens, & cui voluntas humana reſiſtere non poteſt; unde arbitrium operatur ad determinationem illius. Quod ſpectat ad hos errores, dicemus in ſequenti, & non ſemel diximus, gratiam iſtam Janſenianam libertatis everſivam eſſe inventum Heterodoxorum, nec eſſe dignam Filio Dei, unde nullatenus datur in ſententia Catholica diſcrimen eſſentiale inter utramque gratiam, ſed utramque cohærere cum noſtra libertate, prout toties definitum eſt; nunc adverſus duas theſes præſentes oſtendendum, quod gratia Adami non poſſit dici ſequela creationis, & debita naturæ humanæ non corruptæ per peccatum; nec poſſit dici, quod producebat merita humana (in quibus ſcilicet potiores eſſent partes arbitrii, quam gratiæ) ſed merita, quæ ſint donum Dei, non ſecus ac merita naturæ lapſæ, quamvis utraque procedant ex libera voluntatis determinatione, & non ex determinatione orta à gratia, ut contendit Queſnellus, & ante ipſum Janſenius.

VI. Et ſanè quod creatio iſta ſit donum Dei gratuitum, ut non poſſit dici gratia Theologica antonomaſticè dicta, vi cujus ordinamur ad glo-

Digitized by Google

gloriam, non poteſt in controverſiam revocari. Nam adverſus Pelagium definitum eſt, quod ad operationes ſalutares neceſſaria ſit gratia; nec tamen Pelagius negabat gratis nobis collatam fuiſſe creationem, & facultatem ad operationes honeſtas jure creationis debitam. Quare gratia ad operationes ſalutares non eſt ſequela creationis: Quod ſi ea deberetur naturæ ſanæ, & integræ, deberetur etiam naturæ per peccatum corruptæ, poſt peccatum omnino remiſſum per baptiſmum; unde poſset homo nunc naturaliter exercere actus fidei, ſpei, & charitatis ſicut oportet ad ſanctificationem, quod eſt contra Concilium Arauſicanum, necnon contra Milevitanum can. 5., & Trid. ſeſſ. 6. can. 3., ubi anathematizatur, *qui dixerit, ſine præveniente Spiritus Sancti inſpiratione, atque ejus adjutorio hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſse, ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur.* Sequela autem probatur, quia licet natura integra careret rebellione partis inferioris ad ſuperiorem, quam nunc patitur natura corrupta; at non ſemper iſta rebellio viget in nobis, ut conſtat experientia; atque adeo ſaltem quando iſta non viget, poſſent illi actus ſaltem remiſſi exerceri, ſicut oportet ad juſtificationem conſequendam; cum tamen certum ſit apud Catholicos, actus ſalutares non poſſe à nobis exerceri citra gratiam indebitam jure creationis, quæ antonomaſticè dicitur Gratia; & dicitur Gratia Theologica, quatenus cadit ſub Theologicam conſiderationem; ubi gratia debita jure creationis eſt ſolum Gratia Philoſophica. De illa quippe gratia Apoſtolus dixit ad Roman. 5. *Gratia autem Dei vita æterna in Chriſto Jeſu Domino noſtro*. Nec ſolùm excluditur à tali gratia quæcumque exigentia illius phyſica, ſed etiam moralis orta à meritis naturalibus, ut docet idem Apoſtolus ad Rom. 11. *Si autem gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia jam non eſt gratia*; & ad Rom. 4. *Ei, qui operatur, merces non imputatur ſecundum gratiam, ſed ſecundum debitum.*

Hinc Ezech. 15. dicitur: *Quid fiet de ligno vitis? etiam cum erat integrum, non erat aptum ad opus; quanto magis cum illud ignis devoraverit, & combuſſerit, nihil ex eo fiet operis?* Quæ verba in ſenſu literali Hieronymus intelligit de Civibus Hieroſolymitanis; in ſenſu verò ſpirituali de natura humana, quæ ſine adjutorio gratiæ nihil operari poterat conferens ad vitam æternam, etiam cum eſset integra. Quod ſimiliter docuit Arauſicanum can. 19. ubi habet: *Natura humana, etiamſi in illa integritate, in qua eſt condita, permaneret, nullo modo ſe ipſam, Creatore ſuo non adjuvante, ſervaret. Unde cum ſine gratia Dei ſalutem non poſſet cuſtodire, quam accepit; quomodo ſine Dei gratia poterit reparare, quod perdidit?* Quare Concilium ex neceſſitate gratiæ debitæ naturæ in ſtatu integritatis arguit ad neceſſitatem ejuſdem gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ; ut proinde in utroque ſtatu merita noſtra ſint donum Dei, quamvis ſint etiam merita noſtra, per hoc quod liberè nos gratiæ cooperemur.

VII. Confirmatur auctoritate Patrum, & Scholaſticorum. Auguſtinus in Enchir. cap. 106. loquens de natura ante peccatum habet: *Sine gratia tunc nec ullum meritum eſſe potuiſſet, quia etſi peccatum in ſolo arbitrio erat conſtitutum; non tamen juſtitiæ habendæ, vel retinendæ ſufficiebat liberum arbitrium;*

Digitized by Google

um, niſi participatione immutabilis boni divinum adjutorium præberetur. Et lib. de correpṫ. & Grat. cap. 51. *Nec ipſum ergo Deus eſſe voluit ſine ſua gratia, quem reliquit in ejus libero arbitrio; quoniam liberum arbitrium ad malum ſufficit; ad bonum autem parum eſt, niſi adjuvetur ab omnipotente bono. Quod adjutorium ſi homo ille per liberum non deſeruiſſet arbitrium, ſemper eſſet bonus; ſed deſeruit, & deſertus eſt. Tale quippe erat adjutorium, quod deſereret, cum vellet, & in quo permaneret, ſi vellet. Hæc eſt prima gratia, quæ data eſt primo Adamo.* Quid luculentius dici poteſt ad ſignificandum, quod natura humana in ſtatu innocentiæ indigebat gratia ad ſalutariter operandum, & ad perſeverandum in bono? qua tamen non indigebat ad amplexandum malum; ut proinde gratia illi collata non fuerit ſequela creationis, nec ejus merita fuerint humana, ſed dona Dei: Hanc gratiæ neceſſitatem ad ſalutariter operandum etiam in ſtatu naturæ innocentis inferunt communiſſimè Patres contra Pelagium, & Maſſilienſes ex illo Apoſt. 1. Corinth. 4. *Quid habes, quod non accepiſti? ſi autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis?* ſiquidem hoc teſtimonium Apoſtoli æque comprehendit opera ſalutaria naturæ lapſæ, ac integræ, ut diſertè oſtendit D. Anſelmus lib. de Caſu Diaboli cap. 1. cujus titulus eſt: *Quod etiam ad Angelos dicatur, Quid habes, quod non accepiſti?* & D. Bernardus ſerm. 1. de Annunc. habet: *De bonis operibus certum omnino eſt, quod nemo habeat à ſeipſo. Nam ſi ſtare non potuit humana natura adhuc integra, quanto minùs poterit per ſe ipſam reſurgere jam corrupta?* ubi ſupponit Mellifluus neceſſitatem gratiæ in ſtatu naturæ integræ tanquam omnino certam, & inde infert neceſſitatem gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ ad ſalutariter operandum. Et ſerm. 22. in Cant. aſcribit Angelorum perſeverantiam auxilio gratiæ, non minus quam gratiæ debet homo ſuam reſurrectionem à peccato, dicens: *Qui erexit hominem lapſum, dedit ſtanti Angelo ne laberetur, ſic illum de captivitate eruens, ſicut iſtum à captivitate defendens; Et hac ratione fuit æquè utrique redemptio, ſolvens illum, & ſervans iſtum.*

VIII. Quod attinet ad Scholaſticos, quorum doctrina magis conſulenda eſset, quam Janſenii, Baji, Calvini, & Lutheri, communiſſimè docent non repugnare ſtatum puræ naturæ, in quo homo per ſuas operationes honeſtas, quas ponere potuiſset beneficio gratiæ Philoſophicæ, quæ eſset ſequela creationis, non poſſet mereri, nec conſequi beatitudinem ſupernaturalem, ſeu viſionem Dei, ſed ſolam beatitudinem naturalem, conſiſtentem in cognitione abſtractiva Dei valde intenſa, & dilectione, ac fruitione Dei conſentanea; ad quam dumtaxat homo, & Angelus aſpirare potuiſſent deſtituti auxilio gratiæ Theologicæ. Angelicus qu. 4. de malo art. 1. habet: *Carentia divinæ viſionis dupliciter competit alicui: Uno modo ſic, ut non habeat in ſe, unde poſſit ad Divinam viſionem pervenire, & ſic carentia Divinæ viſionis competeret ei, qui in ſolis naturalibus eſſet abſque peccato; ſic etiam carentia Divinæ viſionis non eſſet pœna, ſed defectus conſequens omnem naturam creatam* &c. Scotus pariter in 2. diſt. 28. habet: *Potuit aliquis eſſe in puris naturalibus tam ſine gratia, quàm ſine culpa.* Similiter Suarez Proleg. 4. de Gratia cap. 1., Vaſq. in p. 2. diſp. 185. cap. 12., Bellarm. de Grat. primi hom. cap.

Digitized by Google

cap. 1. & alii paſſim.

IX. Accedunt demum rationes Theologicæ; Primò quidem, quia actus ſalutares meritorii gloriæ in omnium Catholicorum ſententia ſunt intrinſecè ſupernaturales in natura lapſa; ergo etiam in ſtatu naturæ integræ; ſiquidem Sacri Scriptores, & Patres de utriſque actibus eodem modo loquuntur, & juſtitia habitualis utriuſque ſtatus eſt ejuſdem ſpeciei; ergo tam in ſtatu naturæ lapſæ, quam in ſtatu naturæ ſanæ, & integræ requiritur gratia Theologica, & ſupernaturalis, quin ſufficiat gratia Philoſophica, quæ eſt ſequela creationis ad hos actus eliciendos; ac proinde Gratia Adami non producebat merita humana, quæ originaliter deberentur naturæ humanæ, ſed merita, quæ eſſent dona Dei; non ſecus ac ſunt dona Dei merita producta à gratia in ſtatu naturæ lapſæ.

Secundò, quia viſio beata ſive ponatur à natura integra, ſive à natura lapſa, & reparata, haberi nequit abſque lumine gloriæ ſupernaturali elevante, & confortante intellectum ad Deum videndum, prout ex Concilio Viennenſi in Clementina *Ad noſtrum* de Hæreticis, ut communiter docent cum Angelico p. 1. qu. 12. ar. 5. ergo nec actus meritorii talis viſionis poſſunt haberi, niſi à gratia ſupernaturali, tam in natura ſana, quàm in natura lapſa. Conſequentia ſequitur, quia medium, & finis, nempe meritum, & præmium ſpectant ad eundem ordinem; aliter non diceretur 1. ad Timoth. 6. quod *Deus lucem habitet inacceſſibilem, quem nullus hominum vidit, nec videre poteſt*, ideſt viribus naturæ debitis.

Tertiò demum, quia ex doctrina Eccleſiæ contra Pelagiũ gratia Theologica in natura lapſa eſt ſimpliciter neceſſaria ad actus ſalutares; ergo etiam in natura ſana. Probatur conſequentia, quia ſi natura ante peccatum poſſet abſque gratia Theologica ſalutariter operari, poſt peccatum ea non eſſet neceſſaria ad poſſe ſimpliciter, ſed ſolum ad facile poſſe ſalutariter operari; tum quia poſt peccatum integræ remanſerunt vires naturales hominis, & Angeli, ut expreſsè docet D. Dionyſius, & cum eo Theologi communiter; imò Angelicus l. 4. contra Gentes cap. 52. aſſerit hanc doctrinam eſſe de fide; tum etiam quia concupiſcentia, quæ poſt peccatum inclinat in objectum turpe, reddit ſolùm difficiles, non impoſſibiles phyſicè operationes honeſtas, quas poterat natura ponere ante peccatum. Ex quibus omnibus fit, repugnare, tum quod gratia Adami produxerit merita humana, quæ ſcilicet potiùs arbitrio debeantur, quàm gratiæ, nec ſint dona Dei, ſicut merita quæ producuntur à gratia in ſtatu naturæ lapſæ; tum etiam quod gratia Adami fuerit ſequela creationis, & debita naturæ ſanæ, ac integræ. Hinc proſcripta fuit ſeptima illa Baji theſis dicens: *Primi hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera, ſed juxta modum loquendi Scripturæ Sacræ non rectè vocantur Gratia; quo fit, ut tantùm merita, non gratia debeant nuncupari.*

X. Opponitur primò ex Janſenio lib. 2. cap. 1. ubi nititur probare, quod creatura rationalis non poſſit à Deo condi ſine gratia, hoc eſt ſine facultate ad Deum diligendum in hac vita, ut eo frui poſſit in alia; ut proinde repugnet ſtatus puræ naturæ, & gratia in ſtatu innocentiæ ſit ſequela creationis, & producens me-

merita humana orta ex libertate arbitrii, & non ex mero dono Dei: Et hujuſmodi contendit eſſe merita in ſtatu naturæ lapſæ, in quibus nullas partes habet arbitrium, ſed ſolum conceduntur nobis à gratia, quam vocat omnipotentem & dignam Filio Dei, & quam putat eſſentialiter differre à Gratia Adami, de qua multa dicit lib. 3. de lib. arb. cap. 13. & 20. ad oſtendendum, quod licet ea ſit naturalis, quatenus eſt ſequela creationis, adhuc tamen poſſit dici ſupernaturalis, & excedens vires naturæ, & hac ratione gratia, quatenus omnino gratuitò Deus creat creaturam rationalem ordinatam ad Deum videndum, quin poſſit per vires naturæ creatura iſta condi ad hunc ſublimiſſimum finem ordinata. Ubi revera ſolùm docet, quod ſit gratia in eo ſenſu, in quo à Pelagio non negabatur, requiri gratiam ad operationes ſalutares, qui, ut diximus, damnatus eſt ab Eccleſia. Sed hoc omiſſo, ſic ratiocinatur ad rem noſtram.

Creatura rationalis non poteſt à Deo condi, niſi recta, & bona; non poteſt autem eſſe recta, & bona, quin ſimul poſſit natura ſua Deum diligere, ac Deo frui; ergo repugnat creatura rationalis non ordinata ad Deum diligendum, & videndum, ſeu quæ ſit in ſtatu puræ naturæ. Major liquet, quia ſi creatura rationalis conderetur mala, ſeu cum culpa, Deo hæc imputaretur, ac Deus eſſet illius auctor. Minor probatur, quia unumquodque eatenus dicitur bonum, quatenus eſt aptum ad finem ſuum; neque enim gladius v. g. quamvis ſit aureus, dicitur bonus, ſi non ſit aptus ad feriendum, nec ſerra dicitur bona, ſi non ſit apta ad ſecandum; finis autem creaturæ rationalis eſt Deum ex toto corde diligere, ac eo frui; ergo ut creatura rationalis ſit bona, debet poſſe natura ſua ad hunc finem tendere: Eſt quippe natura rationalis imago divinitatis, & idcirco tam immenſæ capacitatis, ut nullo alio bono ſatiari poſſit, ac beari, niſi ipſa Dei immenſitate, ut loquitur Aug. lib. de natura boni cap. 7. & lib. 4. de Trin. cap. 8. Ex alia parte impoſſibile eſt, ut creatura tanto bono fruatur, niſi hoc ei per magnam gratiam Deus illi largiatur; ſiquidem vera Dei dilectio, etiam ut Auctoris naturæ, excedit vires naturales, ut proinde nec ipſa beatitudo naturalis, quam Platonici reponebant in contemplatione, & fruitione Dei, teſte Auguſtino lib. 10. de Civit. c. 6. ſine gratia obtineri poſſet, ut idem Auguſtinus affirmat lib. 14. de Trin. c. 9. & lib. 10. de Civ. cap. 29. Quare ſi nec beatitudo naturalis ſine gratia propter infirmitatem virium humanarum comparari poteſt, ſequitur, creaturam rationalem condi non poſſe à Deo ſine gratia, ſeu in ſtatu puræ naturæ; ac proinde Adamum conditum fuiſſe cum gratia, quæ tamen ſolùm fuit ſequela creationis, qua poſſet Deum diligere, ac tandem eo frui.

Confirmat id Janſenius cap. 3. & 9. quia viſio Beata (quam Catholici omnes docent eſſe beatitudinem ſupernaturalem) negari non poteſt creaturæ rationali innocenti citra injuſtitiam; ſiquidem ea miſera eſſet, ſi beatitudinem iſtam, quam valde exoptat, obtinere non poſſet; Deus autem citrà injuſtitiam condere non poteſt creaturam, quæ ſit in perpetuum miſera, non præſuppoſita illius

lius

Digitized by Google

lius culpa, aut originali, aut perſonali, ut docet Aug. lib. 3. contra Julian. cap. 3. qui etiam lib. 1. cap. 18. adverſus Pelagianos contendit, quod Deus non poſſet citra injuſtitiam negare parvulis adoptionem filiorum, ſi abſque peccato originali naſcerentur, ut ipſi ſomniabant; ergo ut prius.

Reſpondetur tamen, duplicem dari beatitudinem, alteram naturalem ſitam in cognitione Dei abſtractiva conſentanea meritis uniuſcujuſque, & in dilectione ad illam conſequente; alteram ſupernaturalem ſitam in viſione clara Dei, ac ejuſdem fruitione. Ad illam fertur creatura rationalis appetitu innato: ad iſtam verò ſolum appetitu elicito, ſeu actuali deſiderio reſpiciente bonum naturaliter indebitum. Prioris beatitudinis habet exigentiam naturalem; poſterioris verò ſolùm capacitatem obedientialem; cum ſit bonum cuicumque creaturæ exiſtenti, & poſſibili indebitum; eo quod ex Apoſtolo *Deus lucem habitet inacceſſibilem, quem nullus hominum vidit, nec videre poteſt*, niſi adjutus lumine gloriæ prorſus indebito. Hinc ad argumentum Janſenii concedimus, creaturam rationalem non poſse à Deo condi non rectam, & ſine exigentia naturalis tantùm beatitudinis, quam viribus naturalibus poſset aſsequi. Et quamvis ad Deum diligendum, & ad beatitudinem naturalem aſſequendam requireretur aliqua gratia, ea eſſet ordinis naturalis, ſpectans ad naturalem Dei providentiam, quatenus ita combinet cauſas ſecundas, ut hic & nunc conſurgat cogitatio congrua, ad quam liberè Dei dilectio conſequatur; unde Dei dilectio non excedit vires naturales. Solùm quippe excedit vires naturales Dei dilectio ſalutaris, quæ ſit meritoria beatitudinis ſupernaturalis; proſcripta ſiquidem eſt tam propoſitio 32. Baji dicentis: *Diſtinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur ut auctor naturæ, & gratuiti, quo Deus amatur ut Beatificator, vana eſt, & commentitia, ad illudendum ſacris literis, & plurimis veterum teſtimoniis excogitata*: Quam 35. quæ habet: *Amor naturalis, Dei ſcilicet, qui ex viribus naturæ exoritur, ex ſola Philoſophia per elationem præſumptionis humanæ cum injuria Crucis Chriſti defenditur à nonnullis Doctoribus*. Mirum autem eſt, quod poſt tam ſolemnes proſcriptiones Janſenius iterum eoſdem errores reponat, iterumque Queſnellus in iis fundamentis planè dirutis machinam ſuam extollat.

XI. Ad Confirmationem, cum viſio beata, ſeu beatitudo ſupernaturalis ſit omninò indebita, citra injuſtitiam poſset illa a Deo denegari, nec creatura rationalis ea in perpetuum carens eſset miſera, ſed omnino felix, ſi beatitudinem naturalem obtineret, quam ſolum appetit appetitu innato: propterea damnata eſt propoſitio illa XI. Baii dicentis: *Quod pie, & juſte in hac vita mortali converſati vitam conſequimur æternam, id non propriè gratiæ Dei, ſed ordinationi naturali ſtatim initio creationis conſtitutæ juſto Dei judicio deputandum eſt; neque in hac retributione bonorum ad Chriſti meritum reſpicitur; ſed tantum ad primam inſtitutionem generis humani, in qua lege naturali conſtitutum eſt, ut juſto Dei judicio obedientiæ mandatorum vita æterna reddatur*.

Neque dicas, quod ſolum poſt culpam requiratur gratia Dei ad Deum videndum; non verò in ſta-

Digitized by Google

tu naturæ innocentis. Nam lex iſta naturalis, ut obedientiæ mandatorum ſecundum ſe rependatur vita æterna, ſeu viſio Dei, eſt contra mentem ſanctorum Patrum, & Eccleſiæ; Hinc Aug. lib. 1. de Trin. cap. 6. habet: *Videri Deus humano viſu nullo modo poteſt, ſed eo viſu videtur, quo jam qui vident, non homines, ſed ultra homines ſunt*. Quando autem Aug. dicit, quod citra injuſtitiam denegari non poſset Dei viſio infantibus, ſi abſque originali naſcerentur, loquitur in præſenti providentia, & ſuppoſita elevatione ad finem ſupernaturalem, ad quem ceteroqui poterant non elevari; ea enim poſita non poſſunt, niſi per peccatum, excludi a regno Dei; unde Chriſtus D. Matth. 5. dixit: *Beati mundo corde* (hoc eſt immunes a culpa) *quoniam ipſi Deum videbunt*.

XII. Opponitur ſecundò id, quod Auguſtinus docet lib. 3. de corrept. & gratia cap. 11., ubi diſtinguit inter operationes ſalutares in ſtatu naturæ innocentis, & in ſtatu naturæ lapſæ; illas dicit eſse meritum gloriæ, & gloriam dicit eſse mercedem talis meriti; iſtas vero dicit eſse dònum gratiæ: ergo in ſtatu innocentiæ requiritur quidem gratia ad merendam gloriam; non tamen gratia indebita jure creationis, & quæ ſit merum donum Dei, ſed gratia, quæ producat merita humana: Hæc ſunt verba S. Doctoris, loquentis de vita æterna reſpondente meritis primi hominis, & Angelorum: *Quę futura erat & homini, ſicut facta eſt Angelis, merces prçmii; nunc autem per peccatum, perdito bono merito, in iis, qui liberantur, factum eſt donum gratię, quę merces meriti futura erat*.

Confirmatur primò, quia Auguſt. lib. de Prædeſt. Sanctorum cap. 15. diſerte videtur docere, quod gratia Adamica nonniſi merita humana produxerit, quæ tamen per lapſum protoparentis omninò perierunt; hæc enim habet: *Sicut prędeſtinatus eſt ille unus, ut caput noſtrum eſſet, ita multi prędeſtinati ſunt, ut membra ejus eſſemus. Humana hic merita conticeſcant, quę perierunt per Adam, & regnet Dei gratia per Chriſtum Dominum noſtrum*. Ex quibus verbis inferunt Janſeniani, merita in ſtatu naturæ innocentis fuiſſe ex gratia relinquente libertatem ad peccandum, & quæ eſſet naturæ ſanæ debita,& ſequela creationis; merita verò in ſtatu naturæ lapſæ eſſe ex gratia medicinali indebita, ac determinata ad bonum, unde ſint dona Dei, quippe quæ profluunt a gratia citra libertatem indifferentiæ ad illi reſiſtendum.

Confirmatur ſecundò ex eodem Auguſtino, qui loquens de meritis Adami lib. de corrept. & grat. c. 12. habet: *Unde autem non glorietur caro, niſi de meritis ſuis? Quæ quidem potuit habere, ſed perdidit; & per quod habere potuit, per hoc perdidit, hoc eſt per liberum arbitrium; propter quod non reſtat liberandis, niſi gratia liberantis*. Quare Adam per liberum arbitrium, quod ſibi connaturaliter debetur, habere potuiſſet merita; contra verò in natura lapſa non habentur merita, niſi per gratiam Redemptoris, atque adeo gratia requiſita in ſtatu innocentiæ eſt ſequela creationis, non gratia Redemptoris.

Reſpondetur, Auguſtinum non negare, quod in ſtatu innocentiæ gloria, quæ eſſet merces meritorum, eſſet etiam in ſua radice gratia omninò indebita naturæ jure creationis; ſicuti non poteſt negare, quod

vi-

Digitized by Google

vita æterna ſit etiam merces meritorum in natura lapſa; dicit enim epiſt. 105. ad Sixtum: *Sicut merito peccati tanquam ſtipendium redditur mors, ita merito juſtitiæ tanquam ſtipendium vita æterna*. Ratio autem, quare Auguſtinus diverſimodè loquatur de gratia collata in ſtatu innocentiæ, ac de ea, quæ confertur in natura lapſa vocando illam mercedem, & hanc donum, eſt multiplex, ut dicemus in theſibus immediatè ſequentibus agentes de diſcrimine inter utramque gratiam. Prima eſt, quia in ſtatu naturæ lapſæ gratia datur homini poſitivè indigno per peccatum, & ideo eſt ſpecialiſſimo titulo gratia, & donum Dei. unde Auguſtinus in Enchir. cap. 106. dicit: *Sed poſt illam ruinam major eſt miſericordia Dei, quando & ipſum liberum arbitrium liberandum eſt a ſervitute, cui dominatur cum morte peccatum*. Secundò quia ad vitam æternam conſequendam poſt peccatum requiritur redemptio, quæ abſque virtute nominis Dei haberi non poteſt; quare virtus hæc redemptiva, quæ in natura lapſa eſt neceſſaria, eſt gratia longe præſtantior, quam gratia collata Adamo ante culpam ad gloriam adipiſcendam; Quod explicavit Auguſtinus de corrept. & gratia cap. 11. dicens: *Nunc potentiori gratia indigent iſti; & quæ potentior, quàm Dei unigenitus Filius æqualis Patri pro eis homo factus, & ſine ullo vel originali, vel proprio peccato ab hominibus peccatoribus crucifixus?* Tertiò quia in natura lapſa confertur ex meritis Chriſti gratia uberior ad ſuperandam concupiſcentiam, quæ bonis operibus contradicit, & repugnat; quæ repugnantia non habebatur in ſtatu innocentiæ; quod pariter docuit Auguſtinus loco laudato dicens: *Ille non opus habebat hoc adjutorio, quod implorant iſti, cum dicunt, video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, quoniam in eis caro concupiſcit adverſus ſpiritum, & ſpiritus adverſus carnem; atque tali certamine laborantes, ac periclitantes, dari ſibi pugnandi, vincendique virtutem per Chriſti gratiam poſcunt. Ille verò nulla tali rixa a ſeipſo adverſus ſeipſum tentatus, atque turbatus, in illo beatitudinis loco ſua ſecum pace fruebatur*. His igitur de cauſis ab Auguſtino vita æterna dicitur eſſe facta donum gratiæ poſt lapſum Adæ, quæ ante peccatum primis hominibus futura erat merces meriti.

Ad primam Confirmationem, ex contextu ſatis colligitur, quod Auguſtinus ibi ſolum contendat, nulla eſſe de facto in nobis merita ad primam gratiam obtinendam, eo quod per lapſum Adæ è ſtatu gratiæ exciderimus. Ratio autem, cur S. Doctor merita ſupernaturalia in ſtatu naturæ innocentis appellet Merita humana, non eſt, ut contendunt Janſeniani, quia in eo ſtatu erat debita naturæ gratia actualis, ſub qua ponerentur, adeo ut repugnet ſtatus puræ naturæ (quæ ſcilicet tam peccato careat, quàm gratia) neque ex eo, quod in ſtatu naturæ innocentis relatè ad merita ſupernaturalia potiores eſſent partes arbitrii ſe determinantis ad bonum, quàm gratiæ, quæ ab arbitrio determinabatur ad merita cauſanda; non ſecus ac habitus naturalis à voluntate determinatur ad influendum in actum: Utrumque enim eſt commentitium, & à Catholica doctrina diſcrepans. Sed vocantur merita humana primò, quia ſuppoſito illo gratuito decreto

de

Digitized by Google

de elevanda natura humana ad finem ſupernaturalem, erat homini debita gratia, qua poſſet mereri gloriam: Quia verò per peccatum Protoparentis etiam poſteri ex illo felici ſtatu exciderunt, idcircò in ſtatu naturæ lapſæ omninò gratis confertur nobis gratia ad gloriam promerendam præcisè ex meritis Redemptoris, juxta illud Apoſtoli ad Rom. 3. *Juſtificati gratis per gratiam ipſius, per redemptionem, quæ eſt in Chriſto Jeſu:* & propterea Auguſtinus dicit, merita illa humana per Adam periiſſe; & solùm regnare nunc gratiam per Chriſtum. Secundò ea merita dicebantur humana, quia gratia, ſub qua ponebantur, non præſupponebat in homine poſitivam indignitatem, ſicut præſupponit gratia, quæ confertur in ſtatu naturæ lapſæ; quare merita in ſtatu naturæ innocentis dicebantur humana, quamvis eſſent ſepernaturalia, quia non indigebant divina Chriſti D. redemptione, qua homines liberarentur à reatu culpæ, ratione cujus erant poſitivè indigni; quia tamen hac redemptione indigent merita in ſtatu naturæ lapſæ, ut divinæ juſtitiæ ſatisfiat, ideò merita nunc dicuntur eſſe Dei dona; denique merita ſupernaturalia in ſtatu naturæ innocentis humana dicuntur, quia tunc erant homini conſentanea ſub eo gradu gratiæ, quæ juxta ordinem providentiæ conferebatur. Cum autem per lapſum Adæ natura humana ſubjecta ſit concupiſcentiæ, ac dęmonis dominatui, ideo indiget uberioribus gratiæ auxiliis per Chriſti merita conferendis ad victoriam reportandam; & hac de cauſa in ſtatu naturæ lapſæ dicitur gratia regnare per Chriſtum, qui Jo: 10. dixit: *Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant.*

XIII. Ad ſecundam confirm. In utroque ſtatu naturæ innocentis, & lapſæ poſſunt haberi merita in ordine ad gloriam ratione gratiæ; & in utroque ſtatu amittitur gratia, & amittuntur merita per liberum arbitrium; poſt lapſum tamen ſpeciali modo requiritur gratia per Chriſtum, ut poſſimus mereri gloriam; tum quia debet nos liberare à ſervitute peccati, unde requiritur Incarnatio neceſſaria ad hominis redemptionem, & liberationem; tum etiam quia habetur poſitiva indignitas in ſubjecto ratione culpæ; tum demum, quia ad ſuperandam repugnantiam concupiſcentiæ effrænis requiritur gratia uberior, quàm in natura innocente; Et ideo licet in utroque ſtatu requiratur gratia ad merendam gloriam; in ſtatu tamen naturæ lapſæ requiritur ſpeciali titulo gratia, quæ ſit gratia Liberatoris, ſeu ordinata ad liberandum hominem à culpa, quæ non requiritur in ſtatu naturæ innocentis. Hinc Auguſtinus ſæpe merita naturæ lapſæ vocat dona Dei, non quia non ſunt etiam dona Dei merita naturæ innocentis, ſed quia ſpeciali titulo ea ſunt dona, & ratione poſitivæ indignitatis in ſubjecto, & ratione Incarnationis neceſſariæ ad redimendum, & liberandum hominem à ſervitute peccati, & ratione infirmitatis ortæ à concupiſcentia ſoluta, ad quam ſuperandam requiritur major gratia, quę reddat moraliter poſſibilem victoriam tentationum; quod mox iterum dicemus excludendo diſcrimen eſſentiale, quod Janſeniani comminiſcuntur, inter gratiam Adami in ſtatu innocentiæ, & gratiam Chriſtianam in ſtatu naturæ lapſæ.

Ad-

Digitized by Google

Advertendum tamen primò proſcriptam fuiſſe illam Baji propoſitionem: *Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita, rectè vocantur Gratia;* necnon aliam, quæ habet: *Et bonis Angelis, & primo homini, ſi in ſtatu illo perſeveraſſet uſque ad ultimum vitæ, felicitas eſſet merces, non gratia.* Quare tam merita Adami, quàm felicitas his meritis debita, dicenda ſunt gratia, atque adeo nullatenus exigita à natura Adami, unde non ſunt gratia, quæ ſit ſequela creationis, nec merita Adami fuerunt humana, in ſenſu Auctoris, qui eſt, quod relatè ad illa non haberet primas partes gratia, ſed arbitrium humanum, nec eſſent donum Dei, ut merita in natura lapſa; Utraque enim æqualiter ſunt Dei dona, & ex arbitrii determinatione proveniunt, ut mox iterum explicabimus.

Advertendum etiam, quod licet gratia collata Adamo, ac naturæ innocenti fuerit indebita naturæ ſecundum ſe ſpectatæ, atque adeo non fuerit ſequela creationis, erat tamen debita eidem naturæ prout elevatæ ad finem ſupernaturalem; quatenus poſita tali elevatione, ad divinam providentiam ſpectabat conferre media conſentanea ad illum finem conſequendum. At poſt peccatum meruit Adam, ut ipſe, & tota ejus poſteritas privaretur in æternum omni dono ſupernaturali, & auxilio indebito ſive ad impetrandam remiſſionem culpæ, ſive ad gloriam; & ideo gratia, quæ poſt peccatum nobis confertur ex Chriſti meritis, ſola dici poteſt propriiſſimè, & antonomaſticè gratia, quia non ſolum confertur citra omne noſtrum meritum, ſed etiam contra meritum noſtrum, & cum debito noſtro ea carendi in perpetuum; quod tamen debitum diſſolutum, & extinctum fuit per Chriſti mortem, ejuſque merita, quæ nobis applicantur per Sacramenta tanquam per inſtrumenta moralia ſuæ paſſionis. Quæ omnia mox palam fient, oſtendendo diſcrimen inter gratiam Adamicam, & Chriſtianam, ſeu inter gratiam ſanitatis, & medicinalem non eſſe diſcrimen eſſentiale, ſed merè accidentale.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXXIV.

TRigeſima quarta docet, gratiam Adamo in ſtatu naturæ ſanæ, & integræ collatam, ſolum produxiſſe merita humana, ut proinde diſcriminetur à gratia medicinali collata ex meritis Chriſti D. in ſtatu naturæ lapſæ, quæ non producit merita humana, ſed confert dona Dei, ut loquitur Janſenius, qui lib. 2. de grat. Chriſti hæc habet: *Ad merita Adami, & Angelorum concurriſſe gratiam habitualem, extra controverſiam eſt; immo & actualem influxum, apertiſſime, certiſſimeque Auguſtinus docet; & tamen illa fuiſſe merita humana, non data; fuiſſe merita liberi arbitrii, non dona Dei, tradit.* In duplici autem ſenſu ab his auctoribus ea merita per gratiam Adamicam producta dicebantur *Humana;* Primò quidem, quia gratia, qua producebantur, erat debita naturæ humanæ integræ, & ſanæ, eratque ſequela creationis, ut habet Queſnellus in theſi ſequenti; Contra verò gratia Chriſtiana, quæ confertur naturæ per peccatum corruptæ, nullatenus eſt illi debita, ſed gratis donatur vi meritorum Chriſti: Se-

cundò, quia gratia Adamica erat *Adjutorium, ſine quo non*, ut proinde relinqueret humanæ voluntati libertatem ad operandum, vel non operandum; at gratia medicinalis Chriſti eſt *Adjutorium quo*, non relinquens voluntati libertatem à neceſſitate, ſed ſolùm relinquens libertatem à coactione; & ideo merita in ſtatu innocentiæ erant merita humana, in quibus primæ partes eſſent arbitrii humani determinantis gratiam ad operandum; merita vero in ſtatu naturæ lapſæ ſunt merita data, & dona Dei, in quibus primæ partes ſunt ipſius gratiæ, quæ determinat voluntatem ad operandum. At utrumque eſt commentitium, & doctrinæ Catholicæ adverſatur: Falſum enim eſt primò, quod gratia Adamo collata fuerit ſequela creationis, ac debita naturæ humanæ ſanæ, & integræ, ut mox dicemus: Falſum deinde eſt, quod gratia, quæ in ſtatu naturæ lapſæ per Chriſti merita confertur, determinet voluntatem ad operandum, relinquendo ſolam libertatem à coactione, ut conſtat ex proſcriptione tertiæ theſis Janſenianæ. Nec Auguſtinus unquam fuit in hac hæreſi, ut delirat Janſenius; quamvis diverſimodè loquatur de gratia Adamica, ac de gratia Chriſtiana ob triplicem accidentalem diverſitatem, quam inter ſe habent, ut dicemus in theſi trigeſimaſeptima. Falſum denique eſt, quod gratia, quæ confertur in ſtatu naturæ lapſæ, cauſet tantùm Dei dona, & non etiam merita noſtra, prout cauſabantur in ſtatu innocentiæ, cum in utroque ſtatu verum ſit illud Apoſtoli 1. Cor. 4. *Quid habes, quod non accepiſti?* Unde Trid. ſeſſ. 6. can. 32. definit: *Hominis juſtificati bona opera ita eſſe dona Dei, ut ſint etiam bona ipſius juſtificati merita.* Docet quidem Auguſtinus, merita naturæ innocentis fuiſſe humana; cum dicat lib. 1. de Præd. Sanct. cap. 15. *Humana hic merita conticeſcant, quæ perierunt per Adam, & regnat Dei gratia per Chriſtum.* At ex contextu ſatis liquet, ea merita non vocaſſe *Humana* in ſenſu, in quo proſcribitur prima theſis Baji, dicens; *Nec Angeli, nec primi hominis merita rectè vocantur gratia*; in quo ſenſu loquitur Queſnellus dicens in hac theſi, quod *gratia Adami nonniſi merita humana produxerit*; & ideo in theſi ſequenti dicit, Gratiam iſtam fuiſse debitam naturæ ſanæ. Sed ea merita appellat Humana Auguſtinus, Primò, quia ſuppoſita elevatione gratuita hominis ad finem ſupernaturalem, debebatur homini gratia, qua poſset mereri gloriam, quin tamen ea deberetur poſt Adæ peccatum. Secundò, quia merita, quamvis orta ex gratia, non præſupponebant in ſtatu naturæ innocentis poſitivam indignitatem hominis ad talem gratiam, ſicut ſupponunt merita in ſtatu naturæ lapſæ poſt peccatum Adæ; ratione cujus neceſsaria eſt divina Redemptio, ut poſſit homo à culpa liberari per exhibitionem condignæ ſatisfactionis, & ſic gloriam mereri. Tertiò, quia merita in ſtatu naturæ innocentis erant à gratia in eo gradu, in quo erat homini conſentanea juxta ordinem divinę providentiæ: At in ſtatu naturæ lapſæ requiritur gratia uberior per Chriſtum ad ſuperandam dæmonis, & concupiſcentiæ tyrannidem.

ANA-

Digitized by Google

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXXV.

TRigeſima quinta docet, gratiam Adamo collatam fuiſſe ſequelam creationis, ac debitam ejus naturæ ſanæ, ac integræ; ut proinde diſcriminetur à gratia, quæ confertur in ſtatu naturæ lapſæ omninò gratuitò ex meritis Chriſti D., juxta illud Rom. 3. *Juſtificati gratis per gratiam*. Cohęret hæc theſis cum vigeſimaprima Baji, quæ habet: *Humanæ naturæ ſublimatio, & exaltatio in conſortium divinę naturæ, debita fuit integritati primæ conditionis; & proinde naturalis dicenda eſt, non ſupernaturalis*; Sed vehementer uterque errat; etenim gratia, qua divinam naturam participamus, excludit omnem præviam exigentiam, non ſolum phyſicam, ſed etiam moralem; dicente Apoſtolo ad Rom. 11. *Si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non eſt gratia*. Hoc pariter definit Concilium Arauſicanum can. 19. Hoc Patres, ac Scholaſtici docent, ac oſtendunt communiſſimè.

PROPOSITIO XXXVI.

Differentia eſſentialis inter gratiam Adami, & ſtatus innocentiæ, ac gratiam Chriſtianam eſt, quod primam unuſquiſque in propria perſona receperiſſet: iſta vero non recipitur, niſi in perſona Jeſu Chriſti reſuſcitati, cui nos uniti ſumus. *Queſn. Rom. 7. 4. edit. 1693.*

PROPOSITIO XXXVII.

Gratia Adami, ſanctificando illum in ſemetipſo, erat illi proportionata: Gratia Chriſtiana nos ſanctificando in Jeſu Chriſto, eſt omnipotens, & digna Filio Dei. *Queſn. Epheſ. 1. 6. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. In eo reponitur à Janſenio eſſentiale diſcrimen inter gratiam Adamicam, & Chriſtianam, quod gratia medicinalis, quæ per Chriſtum confertur in ſtatu naturę lapſę, ſit irreſiſtibilis, libertatem evertat, ac in perſona Chriſti recipiatur; ſecus verò gratia collata naturæ innocenti.

II. Quod gratia, qua ſanctificamur, nobis inhęreat, docet diſertè Tridentinum. III. Quod autem libertatem non evertat, nec ſit irreſiſtibilis, ſpectat ad ipſius gratię commendationem; Sicut ſpectat ad commendationem Omnipotentiæ, quod poſſit condere creaturas liberas. IV. In utroque ſtatu naturæ innocentis, & lapſę datur Adjutorium ſine quo non, ſeu gratia purè ſufficiens, & Adjutorium quo, ſeu gratia efficax: in utroque etiam ſtatu datur gratia pertinens ad intellectum, ſeu illuſtratio ſupernaturalis, & gratia ſpectans ad voluntatem, quæ dicitur Inſpiratio. V. Commentitium eſt, quod gratia Adamica ſolum poſſe; gratia verò Chriſtiana det ſimul poſſe, ac velle.

VI. Hoc eſſentiale diſcrimen inter gratiam medicinalem, & gratiam ſanitatis per ſummam injuriam tribuitur Auguſtino. VII. Quamvis natura lapſa ſit debilis,

Digitized by Google

non eatenus eſt incapax gratię, qua ſolùm adjuvetur ad liberè operandum; eſto verum eſſet, quod concupiſcentia per gratiam ſuperanda, neceſſitaret de ſe ad peccandum, ſeu impoſſibilem redderet operationem ſalutarem. VIII. Multiplex tamen eſt accidentale diſcrimen inter utramque gratiam.

IX. Natura ęgrota ſolum indiget gratia uberiori, quàm natura ſana; non tamen indiget gratia libertatis indifferentiæ everſiva. X. Sicut concupiſcentia ſolùm moraliter ad peccandum neceſſitat, non phyſicè; ita ſæpè gratia ad benè operandum neceſſitat ſolùm moraliter. XI. Gratia efficax ideo dicitur indeclinabiliter conſenſum operari, quia per conſenſum ipſum conſtituitur.

I. SCopum harum theſium affatim expoſuimus in duabus præcedentibus; eodem quippe quatuor iſtæ theſes tendunt, ut obtrudant gratiæ irreſiſtibilitatem in ſtatu naturæ lapſæ; Hic autem diſertè fatetur Auctor, illud eſſe eſſentiale diſcrimen inter gratiam in ſtatu naturæ innocentis collatam Adamo, & gratiam collatam nobis per Chriſtum in ſtatu naturæ lapſæ, quod illam Adam receperit in ſeipſo, eratque illi proportionata, ideſt conferens ad meritum humanum, quod producebat, & operans ad nutum arbitrii, quippe quæ non erat libertatis everſiva; gratia verò Chriſtiana operetur ad nutum Divinæ voluntatis omnipotentis, unde & ipſa eſt omnipotens, cui arbitrium reluctari non poſſit, & ſic digna ſuo Auctore, ideſt Filio Dei, in cujus perſona recipitur, dum nos ſanctificat in Chriſto; quatenus ita parit in nobis charitatem, ut per hanc charitatem moraliter cum Chriſto uniamur, & ſic in ipſo Chriſto capite, cujus nos membra ſumus, ſanctificemur; non quia charitas iſta nos ſanctificans phyſicè recipiatur in perſona Chriſti reſuſcitati; ſed quia juſtitia, & ſanctitas in Chriſto recepta nos ſanctificat per hoc, quod nos illi moraliter uniti ſimus per charitatem. Idcirco autem dicitur recipi moraliter in perſona Chriſti reſuſcitati, quia ſicut paſſio Chriſti contulit nobis ad remiſſionem peccatorum, ita ejuſdem reſurrectio contulit ad juſtificationem; juxta illud Apoſtoli ad Rom. 4. *Qui traditus eſt propter delicta noſtra, & reſurrexit propter juſtificationem noſtram.* Unde Eccleſia concinit: *Qui mortem noſtram moriendo deſtruxit, & vitam reſurgendo reparavit:* non quatenus paſſio Chriſti non fuerit etiam cauſa meritoria noſtræ juſtificationis, ſed quia, ut habet Angelicus 3. p. q. 56. ar. 2., mors Chriſti eſt cauſa exemplaris remiſſionis culpæ, per quam morimur peccato; & reſurrectio eſt cauſa exemplaris novitatis vitæ, quæ habetur per gratiam, ſeu juſtitiam; quamvis id alii aliter exponant apud Suar. in 3. p. q. 53. art. 1. diſp. 44. ſect. 8.

II. Quod attinet ad hunc errorem, quod gratia, qua ſanctificamur non inhæreat nobis, ſed ſit ſanctitas Chriſti nobis imputata, ſatis ſuperque diximus in theſi 19., ubi ex verbis Tridentini, & ſenſu communi Patrum, & Theologorum oſtendimus, gratiam non ſolum in ſtatu innocentiæ, ſed etiam in præſenti naturæ ſtatu, recipi phyſicè in nobis, tanquam naturam ſupernaturalem exigentem tanquam ſuas proprietates habitus infuſos, à quibus exiguntur auxilia in ordine ad eliciendos actus ſupernaturales, ut proinde gratia dicatur

Digitized by Google

catur eſſe radix omnis ſupernaturalitatis.

III. Quod verò ſpectat ad alterum errorem, in quo Janſenius ſemper totus fuit, quod ſcilicet detur eſſentiale diſcrimen inter gratiam collatam Adamo in ſtatu innocentiæ, quando natura erat ſana, & integra, & gratiam, quæ nobis per merita Chriſti confertur in ſtatu naturæ ægrotæ, & imbecillis per peccatum, non pauca diximus in ſuperioribus duabus theſibus, oſtendentes ex tribus capitibus hanc ab illa differre ſolum accidentaliter, & ſecundum ſe hanc illi præſtare; videlicet ex indignitate poſitiva ſubjecti, quæ ſolum eſt in natura lapſa; ex imbecillitate naturæ lapſæ ratione effręnis concupiſcentiæ, quæ requirit majorem gratiam; & ratione Incarnationis, quæ poſt peccatum eſt gratia omnino neceſſaria ad redemptionem; nullum tamen inter utramque gratiam dari diſcrimen eſſentiale; quandoquidem gratia in natura lapſa eodem modo concurrit ad operationes ſalutares, ac gratia Adami citra læſionem libertatis, & utraque eſt talis, ut illi poſſit voluntas reſiſtere; cum hoc ſpectet ad gratiæ commendationem, & hoc pacto ſit gratia digna Filio Dei: Quemadmodum enim ad omnipotentiæ commendationem ſpectat, quod poſſit condere creaturas liberas, quæ poſſint Omnipotenti reſiſtere, & liberè nolle ejus mandatis obtemperare; unde ſicut non eſſet omnipotentia digna Deo, ſi tantum poſset condere creaturas non liberas, eo quod deficeret illi præcipua poteſtas, qua poſſit in creaturas liberas dominari; ita gratia non eſſet digna Filio Dei, ſi tantum poſſet influerę in actus neceſsarios pręde terminando ad illos; deficeret quippe illi præcipua prærogativa, quod ſcilicet poſſit in operationes liberas, & eatenus meritorias influere. Et huc recidunt quæcumque diximus adverſus ſecundam, & quartam Janſenii theſim in Trutina, & quæ paſſim diximus adverſus gratiam iſtam Janſenianam omnipotentem, fortem, ſupremam, invincibilem, cui voluntas contraniti non poſſit, atqueadeo libertatis everſivam.

IV. Janſenius, ejuſque aſseclæ illud agnoſcunt eſsentiale diſcrimen inter gratiam Adami, & gratiam Chriſtianam, quod illa det ſolum poſſe relatè ad operationes ſalutares, & ſit adjutorium ſine quo non, nempe gratia ſufficiens, quæ ex libertate arbitrii poſſit determinare ad bonam operationem, & meritum producendum; Iſta verò non ſolum det poſse, ſed etiam ipſum velle, & ſit Adjutorium quo, nempe gratia efficax ab intrinſeco; quæ tamen non ex libertate arbitrii ſit efficax, ſed ex mero dono Dei; ut propterea auxilium gratiæ, quod datur in natura innocente, ſit compoſſibile cum diſsenſu, quippe quod ſolùm det poteſtatem agendi, non vero ipſam actionem eſsentialiter cum conſenſu connexam; auxilium vero in natura lapſa ſit incompoſſibile cum diſsenſu, eo quod tribuat non ſolum poſse, ſed etiam ipſum velle, & agere; quod connectitur cum conſenſu: Unde etiam fit, quod in ſtatu naturæ innocentis voluntas determinet gratiam ad operandum; ſecus vero in natura lapſa gratia determinat voluntatem ad conſenſum. Adduntque Janſeniani, quod in natura lapſa auxilium intrinſecè determinans volunta-

Digitized by Google

tem ad ſalutariter operandum citra libertatem indifferentiæ, conſiſtat in ſolo amore efficaci charitatis, non verò in actibus aliarum virtutum, cum non agnoſcant in natura lapſa aliam virtutem à charitate; auxilium vero indifferens in natura innocente det poteſtatem etiam ad exercitium aliarum virtutum. Denique docent, auxilium proprium naturæ lapſæ pertinere ſolùm ad voluntatem, & eſse motum quendam indeliberatum complacentiæ, vel deſiderii, & cœleſtem quandam delectationem, quæ vincat delectationem concupiſcentiæ; auxilium verò naturæ ſanæ pertinere ad intellectum, & eſſe Spiritus Sancti illuſtrationem, quæ relinquat voluntatem cum indifferentia ad conſentiendum, vel non conſentiendum. Janſenius enim lib. 4. de Grat. Chriſti cap. 1. hunc titulum præfigit: *Quid ſit medicinale Chriſti adjutorium ſecundum ſubſtantiam? Eſſe Cœleſtem ſuavitatem, ſeu delectationem juxta mentem S. Auguſtini*; Et deinde cap. 11. explicat hanc delectationem his verbis: *Delectatio iſta Cœleſtis ſecundum Auguſtini mentem eſt actus vitalis & indeliberatus animæ, & quidem amoris, ac deſiderii præcedentis conſenſum*: Et cap. 7. docet, *neceſſitatem delectationis Cœleſtis ad benè volendum, & operandum, non ex natura voluntatis, ſed ex ejus pœna proficiſci*; Siquidem in pœnam peccati concupiſcentia effrænis reddit voluntatem imbecillem ad bene operandum, unde indiget hac cœleſti motione lenocinantis concupiſcentiæ malo contraria, qua ad conſenſum determinetur, ut habet cap. 9. dicens: *Vera itaque ratio, cur cœleſtis delectatio ad actus bonos neceſſaria ſit, ex natura medicinæ, ſeu medicinalis adjutorii petenda eſt; voluntas enim per peccatum primi hominis in libidinum imperium præcipitata eſt; ex quibus fit, ut in omnibus actionibus ante gratiam, delectatione quadam libidinoſa præeunte, ac titillante, provocetur*. Ex qua Janſenii doctrina illud inconveniens etiam ſequeretur, quod in ſtatu naturæ innocentis nulla data fuerit gratia pertinens ad voluntatem, & quod ſi data fuiſſet, citra libertatem indifferentiæ conſenſum homines præſtitiſſent; cum tamen Auguſt. lib. 12. de civ. cap. 9. dicat, Angelos primam voluntatem, & amorem caſtum, & gratiam amoris Dei habuiſſe operante adjutorio Creatoris; Et concludit: *Non ad Sanctos ſolos homines, verum etiam de Sanctis Angelis poſſe dici, quod charitas Dei diffuſa ſit in eis per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis*: ubi loquitur de primo actu charitatis elicito ab Angelis: Et lib. 14. de Civ. cap. 13. habet: *Si voluntas Adami in amore ſuperioris immutabilis boni, à quo illuſtrabatur, ut videret, & accendebatur, ut amaret, ſtabilis permaneret, non inde ad ſibi placendum averteretur, & ex hoc intenebreſceret, & frigeſceret*. Quare Auguſtinus tam in natura lapſa, quam in natura ſana agnoſcit auxilia gratiæ ſpectantia ad intellectum, quæ dicuntur Illuſtrationes, & ad voluntatem, quæ dicuntur Inſpirationes non evertentes arbitrii libertatem.

V. Neceſſitatẽ eſſentialis diſcriminis explicati inter auxilia gratiæ naturæ integræ, & lapſæ, ex eo probant Janſeniani, quia ad ſanitatem naturæ ſpectat, quod ejus arbitrio relinquatur operatio; unde ſolùm dandum eſt illi poſſe per gratiam relatè ad actus ſalutares; contra vero ad infirmitatem & imbecillitatem naturæ ſpectat, ut per gratiam detur illi & poſſe,

poſſe, & agere; aliter non differrent natura ſana, & infirma.

Confirmant primò, quia in ſtatu naturæ ſanæ non dabatur concupiſcentia captivans voluntatem ad culpam, unde non erat ei opus gratia liberante illam à tali captivitate; ſecus verò in natura lapſa conferri debet gratia liberans voluntatem à captivitate, & neceſſitate peccandi, nec poteſt aliter liberare, niſi eam neceſſitatem vincat neceſſitando voluntatem ad bonum.

Confirmant ſecundò auctoritate Auguſt. qui lib. de corrept. & gratia explicat duplex genus gratiæ, dicens: *Itaque ipſa adjutoria diſtinguenda ſunt: Aliud eſt Adjutorium, ſine quo aliquid non fit, & aliud eſt Adjutorium, quo aliquid fit. Nam ſine alimentis non poſſumus vivere, nec tamen cum affuerint alimenta, fit, ut vivat, qui mori voluerit; ergo Adjutorium alimentorum eſt, ſine quo non fit, non quo fit, ut vivamus. At verò beatitudo, quam non habet homo, cum data fuerit, continuo fit beatus; adjutorium eſt enim non ſolùm ſine quo non fit, verum etiam quo fit, propter quod datur: quapropter hoc adjutorium, & quo fit, eſt, & ſine quo non fit*. Explicato hoc diſcrimine inter utrumque iſtud duplex celebre gratiæ Adjutorium, pergit S. Doctor oſtendere, quodnam fuerit adjutorium collatum in ſtatu naturæ integræ, & quodnam nunc nobis detur, dicens: *Primo itaque homini, qui in eo bono, quo factus fuerat rectus, acceperat poſſe non peccare, poſſe non mori, poſſe ipſum bonum non deſerere, datum eſt adjutorium perſeverantiæ, non quo fieret, ut perſeveraret, ſed ſine quo per liberum arbitrium perſeverare non poſſet. Nunc verò Sanctis in Regnum Dei per gratiam Dei prædeſtinatis non tantùm tale adjutorium perſeverantiæ datur, ſed tale, ut eis perſeverantia ipſa donetur; non ſolum ut ſine iſto dono perſeverantes eſſe non poſſint; verum etiam ut per hoc donum nonniſi perſeverantes ſint*. Porro quod iſtud adjutorium quo, non ſit efficax ex determinatione voluntatis, ut nos dicimus, ſed ſit efficax ab intrinſeco, ac voluntatem determinans, ita ut illi reſiſtere non valeat, quod contendit Janſenius, videtur colligi ex verbis ejuſdem Auguſtini loco laudato, ubi habet: *Subventum eſt ergo infirmitati voluntatis humanæ, ut divina gratia indeclinabiliter, & inſuperabiliter ageretur; & ideo quamvis infirma non deficeret, neque adverſitate aliqua vinceretur*. Et deinde addit: *Primo homini fortiſſimo dimiſit, ac permiſit Deus facere quod vellet, infirmis ſervavit, ut ipſo donante, inviciſſimè quod bonum eſt, vellent, & hoc deſerere inviciſſimè nollent*.

Neque dicas, quod auxilium efficax redditum efficax à cooperatione libera arbitrii, adhuc inferat conſenſum indeclinabiliter, & inſeparabiliter, & pariat invictiſſimè bonam voluntatem; unde ex his verbis non infertur, quod auxilium gratiæ in natura lapſa ſit efficax ab intrinſeco, & non ſit efficax ratione ipſius conſenſus, à quo auxilium ſufficiens redditur efficax.

Nam contra eſt, tum quia Auguſtinus dicit, auxilium in natura lapſa eſſe potentius, quam in natura ſana; unde non ſunt ejuſdem, ſed diverſæ efficacitatis; tum etiam quia ideo Auguſtinus docet requiri in natura lapſa auxilium fortius, quia ſuperanda eſt reluctantia concupiſcentiæ, & tentationum; ad hoc autem videtur requiri auxilium, quod ſit fortius ab intrinſeco, & non ex mero conſen-

Digitized by Google

ſu voluntatis reddentis illud efficax; ergo datur inter utrumque auxilium diſcrimen eſſentiale explicatum.

Hinc autem legitimè inferunt primò, nullum dari in natura lapſa auxilium purè ſufficiens, quippe quod non eſſet utile naturæ ægrotæ, ſed noxium, (ſicut alimentum hominis ſani non eſt utile, ſed noxium ægroto) ſiquidem cum auxilio ſufficiente ob defectum virium, & concupiſcentiæ delectationem repugnantem nequit voluntas ſe determinare ad amplexandum honeſtum. Inferunt ſecundò, reprobos caruiſſe auxiliis ſufficientibus ad ſalutem; neque Deum illos voluiſſe in Electorum ſyllabum eſſe aſcriptos. Inferunt tertiò, peccatores carere auxiliis ſufficientibus ad reſipiſcendum; ac juſtos, qui gratiam ſanctificantem peccando amittunt, carere auxiliis ſufficientibus ad non peccandum: Quod ſi verum haberet, falſa eſset Tridentini doctrina, quod ſcilicet Deus neminem deſerat, niſi prius deſeratur; cum juſti idcirco Deum deſerant, dum peccant, quia à Deo deſeruntur, dum denegatur iis ſufficiens auxilium ad non peccandum. Ad hoc barathrum deliramenta iſthæc Janſeniana perducunt.

VI. Oſtendo itaque, diſcrimen hoc eſſentiale inter utramque gratiam Adamicam, & Chriſtianam non dari, & per ſummam injuriam appingi D. Auguſtino; cum potiùs ſit Calvini, qui lib. 2. Inſtit. cap. 3. habet: *Talem fuiſſe hominis adhuc ſtantis conditionem concedimus, ut potuerit in alteram partem inclinare; ſed cum ſuo exemplo docuerit, quàm miſerum ſit liberum arbitrium, niſi Deus in nobis & velit, & poſſit; quid fiet nobis, ſi ad eum modulum gratiam nobis impertitur?* Quod pariter docet Lutherus in Geneſim cap. 2. Sanctorum autem Patrum doctrina fert, gratiam in ſtatu naturæ lapſæ, ac integræ non differre eſſentialiter, ac neutram eſſe libertatis everſivam. Fulgentius lib. 2. ad Thraſymundum cap. 3. dicit: *Non alia gratia Angelum à ruina potuit cuſtodire, niſi illa, quæ lapſum hominem poſt ruinam potuit reparare. Una eſt in utroque gratia operata, in hoc ut ſurgeret, in illo ne caderet; in illo, ne vulneraretur, in iſto ut ſanaretur; ab hoc infirmitatem repulit, illum infirmari non ſivit; illius eſca, iſtius medicina.* Similiter D. Gregorius Homil. 14. in Ezechielem idem adjutorium agnoſcit in Angelis, & in hominibus poſt lapſum, ita tamen ut illis eſſet in præſidium, ne laberentur, in iſtis redemptio, ut poſt caſum ſurgerent, dicens: *Unigenitus Patris, qui ſurſum eſt firmitas Angelorum, ipſe deorſum factus eſt redemptio hominum, illis fortitudo, ne cadant, nobis adjutorium, ut ſurgamus poſt caſum.* Et ipſe D. Auguſtinus paſſim docet, Gratiam in natura lapſa cohærere cum arbitrii libertate, non ſecus ac in natura integra. Lib. 1. Retract. hæc habet: *Niſi quiſquam voluntatem mutaverit, bonum operari non poteſt, quod in noſtra poteſtate eſſe poſitum alio loco Dominus docet, ubi ait: Aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum; aut facite arborem malam, & fructum ejus malum. Quod non eſt contra gratiam Dei quam prædicamus; in poteſtate quippe hominis eſt mutare voluntatem, ſed ea poteſtas nulla eſt, niſi detur à Deo, de quo dictum eſt, Dedit eis poteſtatem Filios Dei fieri.* Quod ſimiliter docuit lib. 2. de actis cum Felice Manichæo dicens: *Cum ergo Dominus dicit, Aut facite hoc, aut illud, poteſtatem indicat, non naturam.*

Digitized by Google

Nemo enim, niſi Deus, facere arbores poteſt; ſed habet unuſquiſque in voluntate ſua, aut eligere, quæ bona ſunt, & eſſe arbor bona, aut eligere quæ mala ſunt, & eſſe arbor mala: Lib. 10. Homil. 16. paucis idem luculenter edocuit: *In tuo arbitrio Deus poſuit, cui pares locum, Deo, an diabolo;* Et lib. de grat. & lib. arbitrio cap. 2. ad comprobandam hanc arbitrii libertatem, quam Monachi Adrumetini contendebant per peccatum eſſe amiſſam, objectat illud Eccleſiaſtici: *Ipſe ab initio fecit illum, & reliquit illum in manu conſilii ſui; apponet tibi aquam, & ignem, ad quodcumque volueris extende manum tuam.* In Sole profecto cęcutit, qui mentem Auguſtini in his, & innumeris aliis locis non deprehendit; ut profecto per ſummam injuriam diſcrimen eſſentiale inter gratiam Adami, & noſtram ab Auguſt. traditum aſſeratur.

VII. Ratio autem manifeſta, cur non ſit neceſſarium eſſentiale diſcrimen inter gratiam ſanitatis, & gratiam medicinalem, eſt, quia relatè ad actus ſupernaturales in utroque ſtatu natura eſt impotens, & ratione gratiæ fit potens; ergo ſicut poteſt gratia elevare arbitrium validum in ſtatu naturæ integræ non evertendo ejus libertatem; ita poterit gratia intenſior elevare arbitrium imbecille & ægrotum in natura lapſa abſque læſione libertatis.

Neque dicant Janſeniani, quod in natura lapſa regnet concupiſcentia neceſſitans hominem ad peccandum, quæ ſolùm expugnari poterit à dominatu gratiæ, quæ neceſſitet ad ſalutariter operandum. Nam primò commentitium eſt, quod concupiſcentia neceſſitet ad peccandum, ut dicemus in theſi ſequenti. Deindę eo tranſmiſſo falſum eſt, quod gratia non poſſit tollere eam neceſſitatem ad peccandum, ſeu impotentiam ad bonam operationem, conferendo ſolùm poteſtatem indifferentem, non vero neceſſitatem ad operandum ſalutariter. Et ratio à priori eſt, quia ſi infundatur à Deo delectatio objecti honeſti, quæ ſit æqualis delectationi objecti turpis ortæ à concupiſcentia, ſequitur, quod æqualis voluntati competit inclinatio, tam ad objectum honeſtum, quàm ad turpe; atque adeò ſuperadditis viribus ſupernaturalibus gratiæ ad operandum, poterit voluntas liberè inclinari ad amplexum boni honeſti, & ad ſalutariter operandum, reſiſtendo inclinationi ad objectum turpe ortæ à concupiſcentia; non ſecus ac liberè inclinatur voluntas ad objectum turpe, quando peccat, etiamſi æqualem habeat inclinationem ad amorem honeſti.

Confirmatur, quia ſi daretur ad mentem Janſenianorum diſcrimen eſſentiale inter gratiam Adamicam, & Chriſtianam, ſeu inter gratiam ſanitatis, & medicinalem, ſequeretur, quod in utroque ſtatu naturæ innocentis, & naturæ lapſæ deſtrueretur conceptus gratiæ, & conceptus meriti ex illa reſultantis: deſtrueretur enim primò gratia ſanitatis, quia ea a Janſenianis dicitur eſſe debita naturæ; deſtrueretur ſecundò gratia medicinalis, quia ea non auxiliaretur arbitrio, ſed neceſſitatem imponeret; deſtrueretur pariter verum meritum vitæ æternæ in ſtatu naturæ innocentis, quia illud dicitur eſſe meritum humanum; deſtrueretur denique meritum in ſtatu naturæ lapſæ, quia nequit intelligi meritum abſque libera electione voluntatis. Unde recuderetur error Lutheri,

theri, quod totum noſtrum meritum ſit per imputationem meritorum Chriſti D.

VIII. Diſcrimen tamen accidentale inter gratiam Adamicam, & Chriſtianam negari non poteſt, quatenus auxilia gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ debent eſſe intenſiora, & uberiora, ut expugnent neceſſitatem moralem ad peccandum, quæ non rarò habetur à dominatu concupiſcentiæ, & tyrannide diaboli, cui per peccatum ſubjecta eſt natura humana; quia tamen non ſemper concupiſcentia viget, nec ſemper tentationes diaboli ſunt vehementes, ideo non ſemper requiritur gratia valde intenſa, ut ſine difficultate poſſimus operari ſalutariter. Hùc autem ſpectat illud Apoſtoli ad Rom. 7. *Sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum*; quatenus ſine gratia intenſa, quæ per Chriſti merita habetur in natura lapſa, non expugnatur neceſſitas moralis ad peccandum orta à lege peccati, quam in membris noſtris experimur, ſeu à motibus concupiſcentiæ regnantis: Hinc ad Rom. 5. dicitur: *Ubi abundavit delictum, ſuperabundavit gratia*: Et Chriſtus D. Jo. 10. dixit: *Ego veni, ut vitam habeant, & abundantiùs habeant*; non ſolùm enim venit, ut habeamus per ſui merita abundantiam gratiæ habitualis, quæ nobis per Sacramenta tanquam per inſtrumenta ſuæ paſſionis confertur, ſed etiam abundantiam gratiarum actualium, ſine quibus noſtra ſalus fuiſſet moraliter impoſſibilis: Nam ſi Adam inſtructus gratia intenſa, & vivida cognitione Dei, concupiſcentiam habens rationi ſubjectam, adhuc prævaricatus eſt, ad ſimplicem diaboli deceptoris tentationem; quid nos miſeri faceremus, ſubjecti tyrannidi dæmonis, & concupiſcentiæ propter peccatum, ac tenebris ignorantiæ preſſi, niſi è vulneribus Chriſti D. affluenter nobis gratia derivaretur?

Præterea diſcriminatur accidentaliter gratia medicinalis à gratia ſanitatis ex tribus illis capitibus, quæ in ſuperiori theſi explicavimus; Primò quidem, quia in natura lapſa reperitur in ſubjecto propter culpam poſitiva indignitas gratiæ; unde majus eſt divinum beneficium, dum confert nobis gratiam, quã dum contulit Adamo innocenti: Deinde gratia in natura lapſa debet eſſe ſanativa, ac proinde debet complecti redemptionem Chriſti D. auxilia pœnitentiæ, & remiſſionem peccati, qua non indigebat natura integra. Denique gratia medicinalis debet reſiſtere concupiſcentiæ, cui reſiſtere non debebat gratia ſanitatis; eo quod in eo ſtatu abeſſent motus inordinati appetitus removentes hominem ab exercitio virtutum.

IX. Ex his facile eſt evacuare ratiocinationes Adverſariorum, quas præmiſimus. Ad principale argumentum dico, ſatis differre naturam ægrotam à ſana per hoc, quod illa experiatur ſæpe moralem neceſſitatem ad labendum ob dominatum concupiſcentiæ, quam non experitur natura ſana, & integra, ut proinde illa indigeat auxiliis uberioribus, & crebrioribus, ac ſpeciali Dei protectione, quin opus ſit gratia libertatis everſiva, ut poſſit benè operari; Quare in eo tantùm ſenſu

gratia

Digitized by Google

gratia in natura ſana dat poſſe, & velle benè operantibus, in quo dedit hoc idem etiam Angelis perſeverantibus; cum Angelis etiam dicatur, *Quid habes, quod non accepiſti? Quis eſt, qui te diſcernit?* Et ſicut dæmonibus gratia dedit poſſe, quin habuerint etiam à gratia ipſum velle ex propria culpa, quia voluerunt gratiæ reſiſtere, non verò cum illa operari; ità prorſus datur in natura lapſa gratia ſufficiens, quæ ex culpa malè operantis non redditur efficax.

X. Ad primam confirmationem, diximus concupiſcentiam non captivare voluntatem ad culpam neceſſitando phyſicè ad illam, quia ſic homines non peccarent formaliter, dum peccant; ſed ſolùm neceſſitando moraliter; poterit proinde gratia alliciendo ad amorem honeſti, æquare, immo & ſuperare allicientiam ad objectum turpe ortam à concupiſcentia, & ſic ponere æquilibrem indifferentiam, tam ad benè, quàm ad malè operandum; immo poteſt aliquando ea eſſe allicientia gratiæ ad amorem honeſti, ut ad illum moraliter neceſſitet.

XI. Ad ſecundam, diximus Auguſtini doctrinam eſſe perſpicuam, ita ut nodum in ſcirpo quærat, qui de ea dubitet. In locis adductis nomine *Adjutorii quo*, venit gratia efficax, quæ tam fuit in Angelis bonis, quàm eſt nunc in benè operantibus, & nomine *Adjutorii ſine quo non*, venit auxilium purè ſufficiens, quod tam fuit in dæmonibus, & in Protoplaſtis, quam eſt nunc in male operantibus. In utroque ſtatu auxilium efficax operatur conſenſum liberum indeclinabiliter, quia gratia efficax in actu ſecundo vel trahit, vel conſtituitur per ipſum conſenſum liberum, quo illa redditur efficax; & cum non poſſit conſtitutum eſſe ſine ſuis conſtitutivis, ideò gratia efficax non poteſt eſſe ſine conſenſu; quamvis ſub eadem gratia, quæ eſt efficax potuiſſet ad arbitrium voluntas non ponere conſenſum, & tunc ea non denominaretur efficax, ſed ſufficiens, & inefficax. Ad id quod additur, quod in natura lapſa auxilium debeat eſſe potentius, & fortius, jam diximus, ex triplici capite debere eſſe validius, & beneficium longè majus, quàm ſit gratia ſanitatis: at non proinde debent auxilia naturæ ſanæ, & lapſæ differre eſſentialiter, itaut illa ſolùm cohæreant cum libertate arbitrii, & non etiam iſta.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXXVI.

TRigeſimaſexta aſſignat eſsentiale diſcrimen inter gratiam Adamicam, & Chriſtianam, quod illa reciperetur in propria perſona; hæc verò recipiatur in perſona Chriſti reſuſcitati, cui nos ſumus uniti. Hoc tamen diſcrimen inter utramque gratiam non dari conſtat ex Tridentino, quod ſeſs. 6. cap. 7. docet, gratiam, qua juſtificamur, eſse nobis inhærentem; atque adeo ea non aliter in nobis accipitur, ac gratia Adami, & ſtatus innocentiæ. Gratia pariter actualis, quæ conſiſtit in illuſtrationibus, & inſpirationibus ſupernaturalibus, atque adeò in actibus vitalibus, impoſſibile eſt, quin in nobis recipiatur, cum actus vitales eſsentialiter debeant eſse ab hoc, & in hoc.

ANA-

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXXVII.

TRigeſima ſeptima aliud eſsentiale diſcrimen comminiſcitur inter utramque gratiam, dicendo, quod gratia Chriſtiana ſanctificando nos in Jeſu Chriſto ſit omnipotens, atque adeo irreſiſtibilis, ac digna Filio Dei; gratia verò Adami ſanctificando illum in ſemetipſo erat illi proportionata, atque adeo talis, ut poſset illi reſiſtere. Propterea Queſnellus in ſtatu naturæ lapſæ non aliam gratiam agnoſcit, niſi gratiam efficacem, cui voluntas obluctari non poſſit. Hic tamen error aperte confutatur ex iis omnibus, quæ adverſus proſcriptas theſes Janſenianas congeruntur. Nam ſi ſolùm daretur gratia efficax, Deus præcipiens peccatori contritionem, quam de facto culpabiliter hic non poneret, præciperet aliquid impoſſibile (cum non poſſit viribus naturæ poni contritio ſupernaturalis) nec daret gratiam, qua poſſit illam ponere, quæ eſt prima ex theſibus proſcriptis Janſenii: Rurſus ſi ſolùm daretur gratia efficax, nunquam homo gratię interiori reſiſteret, nec poſſet illi reſiſtere, juxta ſecundam, & quartam Janſenii theſim. Denique ſi ſolùm daretur gratia efficax, cui voluntas reſiſtere non poſſet, meritum haberetur cum ſola libertate à coactione juxta tertiam theſim Janſenii. Nullum itaque datur eſſentiale diſcrimen inter gratiam in ſtatu innocentiæ, & gratiam, quę confertur in ſtatu naturę lapſæ, ſed ſolùm diſcriminantur accidentaliter ex tribus capitibus, ut ſupra diximus. Primò quidem, quia nunc datur gratia homini poſitivè indigno propter peccatum; at in ſtatu naturæ innocentis homo, licet non eſſet dignus gratia, non erat tamen poſitivè indignus. Secundò, quia gratia, quæ nobis nunc confertur, ad peccatum delendum indiget pręvia Chriſti Redemptione. Tertiò, quia nunc ex meritis Chriſti datur nobis gratia uberior ad ſuperandam vim concupiſcentiæ effręnis, quam poſt culpam Adæ rebellem experimur, ſentiendo in membris noſtris legem repugnantem legi mentis noſtræ. Quare his de cauſis Gratia Chriſtiana eſt digna Filio Dei, non verò quia irreſiſtibilis eſt, & libertatem evertit; ſic enim meritum etiam tolleret, & coronam.

PROPOSITIO XXXVIII.

Peccator non eſt liber, niſi ad malum, ſine gratia Liberatoris. *Queſn. Luc.* 8. 29. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO XXXIX.

Voluntas, quam gratia non pręvenit, nihil habet luminis, niſi ad aberrandum, ardoris, niſi ad ſe præcipitandum, virium, niſi ad ſe vulnerandum; Eſt capax omnis mali, & incapax ad omne bonum. *Queſnel. Matth.* 20. 3. & 4. *edit.* 1693. & 1699.

PRO-

Digitized by Google

PROPOSITIO XL.

Sine gratia nihil amare poſſumus, niſi ad noſtram condemnationem. *Queſn. 1. Theſſal. 3. 18. edit. 1699.*

PROPOSITIO XLI.

Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in Philoſophis Ethnicis, non poteſt venire, niſi à Deo, & ſine gratia non producit, niſi præſumptionem, vanitatem, & oppoſitionem ad ipſum Deum, loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris. *Queſnellus Rom. 1. 19. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XLII.

Sola gratia Chriſti reddit hominem aptum ad ſacrificium Fidei; ſine hoc nihil niſi impuritas, nihil niſi indignitas. *Queſn. Act. 1. 9. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Theſes iſtæ ad deponendam ſalutis æternę ſolicitudinem invitant. II. Docent quippe, homines carere gratia ſufficienti ad non peccandum. III. Homo, ſi Janſenium audiamus, non aliter dicitur liber ad non peccandum, niſi quia poteſt cum gratia Liberatoris à malo abſtinere, non quia ſine illa poſſit non peccare. IV. Contendunt Janſeniani dari in nobis ad peccatum in genere neceſſitatem, ſeu ad patrandum aliquod peccatum vagè, ac disjunctivè. Sed licet neceſſitas peccandi eſſet ſolùm generica, adhuc peccatum non eſſet imputabile.

V. Liberum arbitrium eſſet extinctum, ſi non poſſet homo omnem omnino culpam declinare. VI. Conſtat dari libertatem ad benè operandum ſine gratia Liberatoris ſupernaturali. VII. Opera Infidelium poſſunt eſſe uſquequaque bona, ita ut referantur ad finem virtutis; aut ſaltem non referantur ad finem malum. VIII. Idque paſſim Sancti Patres docent. IX. Ex Auguſtino peccata, quæ ſunt inevitabilia, non ſunt propriè peccata, ſed pęna peccati. X. Si ex neceſſitate peccatur, non peccatur, dum peccatur. XI. Eſſetque Deus peccati auctor. XII. Et alia innumera ſequerentur abſurda.

XIII. Objecta diluuntur: præſertim quia videtur non ſemel hanc trigeſimam octavam theſim docuiſſe Auguſtinus.

I. Queſnellus Janſeniana lue infectus in hiſce theſibus inſinuat naturam humanam per Adæ peccatum ita penitus corruptam eſſe, ut ejus liberum arbitrium, quod ſolùm eſt *viribus attenuatum, & inclinatum*, ut loquitur Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 1. ſit etiam veluti extinctum, ac mortuum relatè ad bonum quodcunque amandum, ac efficiendum; ita ut circumſcripta Dei gratia per ſuas vires naturales nihil omnino poſſit circa bonum quodcunque, etiam ordinis naturalis, ſed ita manſerit ſervum, captivumque peccati, ut ſine Dei gratia libertatem exercere non poſſit, niſi ad peccandum, quatenus

ita

ita liberum ſit ad ponendum vel hoc, vel illud in ſpecie peccatum, ut tamen omninò neceſſitetur ad ponendum aliquod peccatum vagè, & in genere. Ea tamen calliditate hæreſim iſtam toties ab Eccleſia damnatam inſinuat, ut videatur ob oculos ponere ægritudinem, ac miſeriam naturæ lapſæ, & ſic excitare homines ad Medicum, & Redemptorem deprecandum, qui ſua gratia medicinali præſentiſſimam opem ferat naturæ viribus omnibus deſtitutæ. Siquidem per peccatum eò devenit homo in barathrum libidinum in præceps actus, ut poſſit ei velut in Epigraphen inſcribi illud Iſaiæ 1. *A planta pedis uſque ad verticem capitis non eſt in eo ſanitas; vulnus, & livor, & plaga tumens non eſt circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo.* Verùm dum videtur Auctor piè indigentiam medicaminis, & olei, nempe gratiæ, inculcare, verſutis verbis timorem omnem culpæ à nobis depellit, docens, culpam eſſe omninò indeclinabilem citra gratiam Chriſti medicinalem, quæ ſolis electis à Deo confertur ad arbitrium; nihil omnino conducere noſtros conatus, labores, & orationes ad reſiſtendum cupiditatibus ineluctabiliter pertrahentibus ad culpam; nec dari nobis ex lege providentiæ gratiam ſufficientem ad tentationes propulſandas, & ad aliquam bonam operationē ponendam. Quinimò cum culpa aliqua vagè, & indeterminatè omninò neceſſaria ſit iis, quibus gratia deeſt, & ex omnium non inſipientium ſenſu culpa vacet, qui culpam vitare nequit, juxta illud Auguſt. *Nemo peccat in eo, quod nullo modo cavere poteſt*, inde apertiſſimè deſcendit, unumquemque, quicquid agat, immunem eſſe à culpa; nam ſi gratia prævenitur, benè operabitur, & non peccabit; ſin autem gratia deſtituatur, non imputabitur ad culpam culpa ipſa, quippe neceſſaria. Eò itaque ſemper Janſenianæ, & Queſnellianæ theſes callidè collineant, ut nos ad hilariter vivendum citra culpæ, & gehennæ timorem ſuadeant, & impellant.

II. Ut altiùs percipiatur harum theſium error, ſciendum, naturam humanam in Janſenianorum ſententia poſt lapſum incurriſſe non ſolùm moralem, & conſequentem, ſed etiam phyſicam, & antecedentem neceſſitatem peccandi, & ſuccumbendi tentationibus, ita ut non ſolum ea peccet operando malum, ſed etiam pure omittendo bonum; à qua neceſſitate non poſſit liberari, niſi per gratiam, quæ pariter neceſſitet, ac determinet ad bonum, nempè ad actum charitatis; Et quia Infideles carent omninò gratia, prout docuit Queſnellus in vigeſimaſexta theſi, ideo Infideles ex neceſſitate ſemper peccant urgente tentatione, aut præcepto aliquo ſive naturali, ſive divino, ſive humano. Docent pariter neceſſariò, & non liberè peccare juſtos, & fideles, qui defacto peccant, eò quod careant in iſtorum ſententia gratia ſufficienti ad non peccandum; nullum enim auxilium gratiæ agnoſcunt in natura lapſa, quod ſit ſolùm ſufficiens, & non efficax; nec admittunt auxilium efficax diſtinctum ab actu charitatis efficaci, & incompoſſibili cum peccato.

III. Quod ſi illis objectetur, requiri libertatem ad peccandum; Reſpondent primò, ſufficere libertatem à coactione juxta tertiam ex Theſibus Janſenii, quando ſcilicet actus fit nullà urgente cupiditate boni, aut

timo-

Digitized by Google

timore mali temporalis; quia tamen in natura lapſa peccatum ſemper fit, aut urgente timore mali temporalis, aut urgente boni cupiditate, cui voluntas reſiſtere non poteſt propter virium imbecillitatem, ideo docent indiviſim, quod peccatum quodcumque in natura lapſa fiat citra libertatem formalem indifferentiæ, quam ſolùm exigunt in primo peccato patrato in ſtatu innocentiæ, non verò in aliis, quæ peccata ſimul ſunt, & pœna peccati. In his enim putant eam libertatem ſufficere, quæ fuit relatè ad illud primum peccatum Adæ, in quo tanquam in radice, & cauſa reliqua peccata continentur, prout dicitur in prima ex theſibus ab Alex. VIII. proſcriptis. Impræſentiarum autem in hac theſi dicitur peccator liber ad malum, non quia poteſt quodcunque peccatum declinare, quando accingitur ad operandum ſine gratiæ adjutorio; ſed quia poteſt hoc vel illud peccatum in ſpecie vitare determinatus ad peccatum in genere; vel quia poteſt cum gratia Liberatoris à malo abſtinere, quamvis non poſſit ſine tali gratia non peccare; cum diſertè dicatur deinde in theſi 45. *Amore Dei in corde peccatorum non regnante, neceſſe eſt, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omneſque actiones ejus corrumpat*. Ex Janſenio enim juxta errores Baji ſine gratia Dei omnis uſus liberi arbitrii neceſſariò eſt malus; unde proſcripta eſt propoſ. illa Baji 60. *Nonniſi Pelagiano errore admitti poteſt uſus aliquis liberi arbitrii bonus, ſive non malus; & gratiæ Chriſti injuriam facit, qui ita ſentit, & docet*.

IV. Antequam ad confutandos iſtos palmares errores deſcendam, Janſenio Janſenium ipſum objicio, qui lib. 2. Martis Gallici in præfat. habet: *Nihil eſſe in Chriſtianæ doctrinæ ſanctionibus ita ratum, fixumque, quod non, pruriente quadam ingeniorum petulantia, novandique libidine, in dubium revocetur: nullum verò tam inſolens, & alienum ab omnium Catholicorum ore paradoxum, quod non veriſimilibus ratiunculis aſſeratur*. Quid autem inter Catholicos magis celebre, quàm illud Auguſtini, *Nemo peccat in eo, quod nullo modo cavere poteſt?* hoc tamen Janſenius, ejuſque diſcipuli conantur futilibus ratiunculis, & diſtinctionibus in controverſiam adducere. Et quamvis noverint à Pio V., Gregor. XIII., & Urbano VIII. proſcriptam eſſe theſim illam 28. Baji dicentis: *Liberum arbitrium ſine gratiæ Dei adjutorio, nonniſi ad peccandum valet*; necnon 29. dicentē: *Pelagianus eſt error dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum*; & tertiam, quæ habet: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod neceſſariò facit*: Iterum tamen, iterumque hoc ipſiſſimum aliis, aliiſque phraſibus eructant; admittendo ſolum umbratilem illam libertatem, quod ſcilicet poſſit voluntas aliquod peccatum in particulari vitare, dummodo tamen in aliud incurrat; ut ſi quis omittat furari, ut occidat, vel omittat mentiri ex affectu vanæ gloriæ; putant quippe neceſſitatem ad peccandum eſſe genericam, non ſpecificam, qualem dicunt eſſe in damnatis, qui ad peccandum in genere neceſſitantur, non tamen ad hoc peccatum in ſpecie; ſicut Beati neceſſitantur ad bene operandum in genere, non tamē ad hanc determinatè bonam operationem; quamvis nec damnati puniantur propter novas culpas, nec Beati præmio afficiantur propter novas bonas operationes, eo quod ſint in termino:

At

Digitized by Google

At tranſmiſſo, quod hac libertate ſpecifica polleant homines in ſtatu naturæ lapſæ, ſi tamen deſit libertas generica ad declinandum quodcumque genus peccati, ſemper verum eſt, quod neceſſariò peccant, ut proinde non poſſint propter hæc peccata puniri; ſicut qui neceſſitatur ad ſuſpendium in genere, cum ſola libertate, ne in hac, vel illa arbore ſuſpendatur, dicitur omninò neceſſariò ſuſpendi, nec illi ſuffragari libertas illa in ordine ad vitam conſervandam. Præterquamquod libertas iſta voluntatis Janſeniana eſt potiùs indifferentia voluntatis paſſiva, quàm activa, quatenus, ut habetur in theſi 40. Baji, *In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati*.

V. Oſtenditur itaque hujus Janſeniani aſſumpti falſitas primò ex Trid. quod ſeſſ.6. can.5. definit: *Siquis liberum hominis arbitrium poſt Adæ peccatum amiſſum, & extinctum eſſe dixerit, anathema ſit:* Quod ſi neceſſitaretur ad peccandum homo ſine gratia Liberatoris, quatenus ſolum exercere poſſit libertatem circa amplexum hujus, vel illius mali, quin tamen poſſit omne malum declinare, ſequeretur, quod arbitrium eſſet omnino extinctum; nihil enim poſſet relatè ad bonum, quia ſecluſa gratia non poteſt bonum operari; neque relatè ad malum aliquod poſſet, quia neceſſitatur ad ponendum aliquod vagè malum gratia circumſcripta; ergo liberum arbitrium relatè ad bonum, aut malum eſſet omnino extinctum, ſi ſolam libertatem haberet ad malum ſine gratia. Hæc definitio Tridentini tam Lutherum damnavit, qui in libro de ſervo arbitrio, & alibi docuit, libertatem indifferentiæ circa bonum, & malum eſſe extinctam per peccatum Adæ; quàm Calvinum, qui in Antid. ad ſeſſ. 6. can. 5. pariter docuit, liberum arbitrium eſſe figmentum, & titulum ſine re: Quorum veſtigiis inhærens Janſen. lib. 3. de ſtatu naturæ lapſæ hunc titulum præfixit capiti 9. *Periit non ſolum libertas ad agendum bonum, ſed etiam abſtinendi à peccato*.

VI. Cæterum etiam dato, quod peccator liber eſſet ad abſtinendum à malo; non proinde fit, quod ſolùm ſit liber ad ponendum malum, non verò ſit liber etiam ad ponendum bonum ſine gratia Liberatoris, ſeu ſine charitate (quæ per Janſenianos coincidit, aut eſſentialiter connectitur cum gratia per Chriſtum) ut fusè oſtendimus in prima harum theſium, in qua dicitur, quod peccatori amiſſa per peccatum gratia nihil remaneat, niſi generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum. Et ſanè cum paſſim in Scripturis Deus peccatores hortetur ad pœnitentiam, & ad alia bona opera, ſignum evidens eſt, quod illis libertas inſit ad ea præſtanda. Quicquid ſit, utrum ad ponendum opus bonum ordinis naturalis requiratur aliqua gratia pariter ordinis naturalis conſiſtens in ſpeciali quadam Dei providentia, ſeu cogitatione congrua, prout docent Vaſquius, Turrianus, Mæratius, & alii graves Auctores. Auguſtinus in pſ. 83. explicans verſiculum illum, *Etenim paſſer invenit ſibi domum, & turtur nidum ſibi*, oſtendit, etiam Ethnicos extra Eccleſiam aliquid boni facere: Et ep.130. dicit, Polemonem adoleſcentem Paganum à Xenocrate Philoſopho ad temperantiam, & continentiam fuiſſe converſum: Et lib. 5. de Civit. cap. 15. oſtendit, Deum faviſſe Romanis in am-

Digitized by Google

amplificando ſuo imperio propter bona opera moralia ab iiſdem præſtita, & voluiſſe in hac vita remunerationem illis conferre dando tam amplam dominationem. Scriptura etiam paſſim commemorat aliqua bona opera Infidelium, e.g. beneficium ab obſtetricibus Ægyptiis præſtitum Iſraelitis, quod Deus remuneratus eſt, ædificando eis domum, quia Deum timuerunt, ut habetur Exod. 1.: Et de Nabuchodonoſore ſic Deus loquitur Ezech. 29.: *Ecce ego dabo Nabuchodonoſor Regem Babylonis in terra Ægypti, & accipiet multitudinem ejus; & deprædabitur manubias ejus, & diripiet ſpolia ejus, & erit merces exercitui illius, & operi, quo ſervivit adverſus eam; dedi ei terram Ægypti pro eo quod laboraverit mihi, ait Dominus Deus.* Ubi Hieronymus in cap. 29. Ezech. addit: *Ex eo quod Nabuchodonoſor mercedem accipit boni operis, intelligimus etiam Ethnicos, ſi quid operis boni fecerint, non abſque mercede Dei judicio præteriri.* Quod diſertiùs exprimitur verbis illis, quibus Propheta Nabuchodonoſorem alloquitur Danielis 4. dicens: *Conſilium meum placeat tibi; & peccata tua eleemoſynis redime*: Nemo autem ſomniare poterit, quod peccata aliis peccatis redimantur; unde fit eleemoſynas illas Nabuchodonoſoris Infidelis non fuiſſe peccata, ſed opera honeſta apta ad placandum Deum iratum; ſicut etiam fuerunt jejunia, & alia honeſta opera Ninivitarum Jonæ 2. Hinc Aug. lib. de ſpir. & lit. cap. 27. habet: *Non uſque adeo in anima humana imago Dei terrenorum affectuum labe detrita eſt, ut nulla in ea velut lineamenta extrema remanſerint; unde meritò dici poſſit, etiam in ipſa impietate vitæ ſuæ facere aliqua legis.*

VII. Neque dicat Janſenius lib. 4. de ſtatu naturæ lapſæ cap. 5. opera iſthæc Infidelium eſse ſolùm bona ex parte objecti, ſeu eſse bona quædam officia, non tamen eſse bona ex omni parte, præſertim reſpectu finis, cum deſit illis relatio in Deum propter ſe dilectum.

Nam contra eſt primò, quia ut opus ſit ſtudioſum, & bonum, non eſt neceſse, quod ad Deum ſumme dilectum referatur; aliter nulla alia daretur virtus præter charitatem, cum de fide ſit tres dari virtutes Theologales, & dari etiam Morales. Ad hoc enim ut actus virtutis exerceatur, ſatis eſt, quod objectum honeſtum, ac conveniens naturæ rationali ametur propter ſuam honeſtatem, ſeu bonitatem intrinſecam, ut ſiquis parentes colat, reddat unicuique jus ſuum, pauperibus ſubveniat, quia id decet naturam rationalem. Neque enim Polemonis continentia fuit vitioſa, ut ſomniat Janſenius, quamvis deeſset illi circumſtantia finis ultimi; ſiquidem, ut habet Aug. ep. 130., ea fuit donum Dei, atque adeo opus virtutis per hoc, quod continentiam ſervaret ex hoc motivo, quod id rectæ rationi ſit conſentaneum, prout à Xenocrate proponebatur.

Contra eſt ſecundò, quia aliud eſt, officium de ſe bonum non referre ad Deum ſumme dilectum, aliud eſt referre illud ad pravum finem; hoc ſecundum reddit tale officium vitioſum, non verò primum. Ideo Auguſtinus a Janſenio relatus dicit: *Bonum eſt, ut ſubveniatur homini periclitanti, præſertim innocenti; ſed ille, qui hoc facit, ſi amando gloriam hominis magis, quàm Dei facit, non bene bonum facit.* Et quia plerumque opera bona Infidelium referuntur ad finem inanis gloriæ, aut avaritiæ,

aut ad alium finem malum, ideo plerumque ſunt vitioſa, ut idem Auguſtinus adnotat lib. 4. contra Julianum. Quare inepte Lutherus in cap. 4. epiſt. ad Galat. dicit: *Opera extra fidem facta, ut maximè in ſpeciem ſancta videantur, ſub peccato, & maledicto ſunt:* Quod pariter ineptiſſimè docuit Calvinus lib. 3. Inſtit. cap. 4. & Janſenius libr. 4. de ſtatu naturæ lapſæ cap. 3. ubi habet: *Sola abſentia fidei ſufficit, ut omnia opera Infidelium ſint peccata:* Et jure merito proſcripta fuit 27. Baji propoſitio dicens: *Omnia opera Infidelium ſunt peccata, & virtutes Philoſophorum vitia.*

VIII. Sed redeo ad oſtendendum non dari in natura lapſa, circumſcripta Dei gratia, in peccatoris voluntate ſolam libertatem ad peccandum, ita ut in aliquod vagè peccatum neceſſariò prolabatur, quoties gratia liberatoris non infundit illi actum charitatis. Hieronymus tomo 9. epiſt. 17. ad Damaſum dicit hoc eſſe dogma Catholicum his verbis: *Liberum ſic confitemur arbitrium, ut dicamus, tam illos errare, qui cum Manichæo dicunt, hominem peccatum evitare non poſſe; quàm illos, qui cum Joviniano aſſerunt hominem peccare non poſſe; uterquè enim tollit arbitrii libertatem; Nos verò dicimus hominem ſemper & peccare, & non peccare poſſe, ut ſemper liberi confiteamur eſſe arbitrii. Hæc eſt fides, Beatiſſime Papa, quam in Eccleſia Catholica didicimus.* (Quidquid ſit de opinione Bellarmini in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis putantis hanc epiſtolam non fuiſſe D. Hieronymi.) Idem pariter docet Auguſtinus, præſertim lib. de duabus animabus cap. 2. ubi habet: *Peccati reum teneri quempiam, quia non fecit, quod facere non potuit, ſummæ iniquitatis eſt, & inſaniæ.* Idem etiam alii Patres communiter, quorum verba longum eſſet recenſere.

Neque dicas primo: Janſenianos non negare in peccatore libertatem ad non peccandum, ſed ſolum libertatem ad bene operandum ſine gratia liberatoris. Nam contra eſt, quia abſtinentia a peccato, ſi non eſt moraliter bona, & ex motivo charitatis juxta doctrinam Janſenii, & Queſnelli in theſi 44. eſt moraliter mala, & peccaminoſa, cum non admittant medium inter cupiditatem, & charitatem ex theſi 45. Præterquamquod in lege affirmativa naturali, qua præcipitur v. g. amor Dei, aut actus Contritionis, qui non eſt liber ad actum bonum, non poteſt eſſe liber ad non peccandum.

Neque dicas ſecundò, neceſſitatem peccandi non tollere a peccatore in natura lapſa veram rationem peccati in eo, qui peccat; quia ſcilicet poteſt non peccare ſub gratia liberatoris. Nam ſicut non poteſt imputari ad culpam, quod homo moriatur, quia neceſſario moritur, quamvis poſſit non mori ex gratia Dei omnipotentis; ita non poteſt imputari ad culpam opus malum, quod neceſſariò fit in ſententia Janſeniana, quamvis poſſit ex gratia per Chriſtum non fieri.

IX. Neque dicas tertiò, Auguſtin. & alios Patres, dum dicunt non poſſe peccatum eſſe neceſſarium, loqui de peccato, quod ſit dumtaxat peccatum, non verò de peccato, quod ſit peccatum ſimul, & pœna peccati, ut ſunt peccata in natura lapſa: Quod expreſſit Auguſtinus lib. 1. Retract. cap. 15. ubi loquens de peccati definitione, qua dixit, peccatum eſſe

non

Digitized by Google

non poſſe, niſi ſit voluntarium, ita ut poſſit voluntas ab eo abſtinere, addit: *Propterea vera eſt, quia id definitum eſt, quod tantummodo peccatum eſt, non quod eſt etiam pœna peccati*. Et ſimiliter lib. Operum imperfect. fol. 38. loquens de libertate requiſita ad peccandum in natura lapſa, habet: *Nunc ei qui dicit, quod nolo malum hoc ago, abſtinere inde liberum non eſt. Ac per hoc tria iſta diſcerne; & ſcias, aliud eſſe peccatum, aliud pœnam peccati, aliud utrumque*. Nomine peccati tantum intelligit S. Doctor amorem objecti vetiti, nulla cupiditate concupiſcentiæ cogente elicitum, ſicut fuit peccatum Protoplaſtorum; Nomine pęnæ peccati intelligit quodcumque ſeorſim a nova culpa homini provenit ex culpa Adæ, ut mors corporea, ignorantia, quam ex peccato contraxit, concupiſcentia effrænis, & alia id genus; Nomine vero peccati ſimul, & pęnæ peccati intelligit amorem objecti prohibiti, ſive cum ignorantia præcepti, ſive cum impoſſibilitate implendi præceptum, ſive cum dominante concupiſcentia, quæ procedat a voluntate; ſicut eſt omnis amor vitioſus in natura lapſa; & ad hæc peccata libertatem indifferentiæ non requirit.

Sed contra eſt, quia ſi Auguſtinus vellet ſolum primum peccatum Adæ fuiſſe liberum, doceret errorem Calvini a Tridentino damnatum, quod per peccatum Adæ ſit extinctum liberum arbitrium; quod Sancto Doctori enormiter eſt injurioſum. Quare univerſim, ex mente Auguſtini, quod eſt peccatum caveri poteſt; ut docuit etiam lib. 5. de Civ. Dei c. 10. & alibi. Illud peccatum, quod ſimul eſt pœna peccati per hoc, quod caveri non poſſit, non eſt propriè, & formaliter, ſed impropriè, & materialiter peccatum, vid. peccatū quod ſit per ignorantiam invincibilem, & motus concupiſcentię inevitabiles. Quod diſertiſſimè docuit S. Doctor lib. 3. de lib. arbitr. capite 19. dicens: *Si Adam & Eva peccaverunt, quid nos miſeri fecimus, ut cum ignorantiæ cæcitate naſceremur?* Quaſi exponens hominum querelas, quod peccata ex ignorantia invincibili imputentur ad culpam. Sed querelis facit ſatis dicendo: *Non tibi deputatur ad culpam quod invitus ignoras, ſed quod negligis quærere, quod ignoras; Iſta propria tua peccata ſunt*; Quibus verbis oſtendit, peccata, quæ caveri non poſſunt, eſſe improprie peccata. Ad eum modum quo Tridentinum ſeſſ. 5. loquens de concupiſcentia, quam aliquando Apoſtolus peccatum appellat, declarat, *non appellari peccatum, quod vere & propriè in renatis peccatum ſit, ſed quia ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat*. Expreſſiſſimè hoc ipſum docuit Auguſtinus lib. 1. Retract. cap. 13. loquens de peccatis, quæ propriè ſunt peccata, & quibus convenit peccati definitio, dicens: *Peccatum quippe illud intelligendum eſt, quod tantummodo peccatum eſt, non quod eſt etiam pœna peccati*. Et poſt multa concludit: *Non itaque falſum eſt, quod dixi; uſque adeo peccatum voluntarium malum eſt, ut nullo modo ſit peccatum, ſi non ſit voluntarium*; Quare peccata, quæ ſunt inevitabilia, ut peccata ex ignorantia invincibili, & peccata, quæ fiunt ex concupiſcentia inevitabili abſque advertentia, & conſenſu, cum ſint peccata ſimul, & pęna peccati, ſunt ſolùm impropriè, & materialiter, ac ſecundum quid peccata, non verò propriè, formaliter, & ſimpliciter.

R 2 X.

Digitized by Google

X. Confirmantur hæc omnia, quia ſi homo non eſſet liber ad peccatum declinandum, ſed ex neceſſitate aliquod vagè malum operaretur, non peccaret, dum illud operaretur, atque adeo peccaret, & non peccaret. Probatur ſequela ex Juſtino Apolog. 2. pro Chriſtianis, ubi habet: *Niſi homines arbitratu ſuo poſſunt turpia fugere, honeſta ſectari, extra culpam erunt, quicquid agant.* Bernardus etiam de lib. arb. col. 2. dicit: *Quod ſibi liberum non eſſe cognoſcitur, quo pacto ei vel bonum, vel malum imputatur? Excuſat nempe utrumque neceſſitas.* Sic Damaſcenus Dialogo contra Manichęos; *Quì anima, quæ tyrannide oppreſſa eſt poterit, quin peccet? At proinde culpa non erit.* Et Auguſt. de lib. arb. cap. 18. *Quis enim peccat in eo, quod nullo modo cavere poteſt? Peccatur autem; ergo caveri poteſt.*

XI. Accedunt ad hæc plurimæ aliæ Theologicæ ratiocinationes; Et prima quidem, quia ſi homo ex naturali ſua conſtitutione neceſſariò peccaret, Deus eſſet peccati Auctor; ergo etiam ſi neceſſario peccaret poſt lapſum. Antecedens conſtat, quia in auctorem cauſæ refertur effectus neceſſario connexus cum ſua cauſa; ſicut in Deum conditorem refertur lux ſolis, & calor ignis; Quod expreſſe docent Patres communiter; cauſa quippe cauſæ eſt cauſa cauſati. Hinc Athanaſius de ſalutari adventu habet: *Anne ergo peccatum ſecundum naturam fiet? Quod ſi ita eſt, ſtatueritis naturæ conditorem (quod blaſphemum eſt) peccati eſſe opificem.* Et Hieronym. in Eccleſiaſtem cap. 7. *Ne videretur communem hominum damnare naturam, & Deum authorem mali facere, dum talium conditor eſt, qui malum vitare non poſſunt, argutè prçcavit, & ait, bonos nos a Deo creatos.* Et Auguſt. lib. 4. confeſſ. capite 3. docet, in Deum referri peccata, ſi ſtellæ peccandi neceſſitatem inducerent, dicens: *De Cœlo tibi eſt inevitabilis cauſa peccandi, & Venus hoc fecit, aut Saturnus, aut Mars; ſcilicet ut homo ſine culpa ſit, culpandus ſit autem Cęli, aut ſiderum creator, & ordinator.* Conſequentia itaque probatur, quia per Adæ peccatum non eſt ſublata homini poteſtas ſibi connaturaliter debita; neq; liberum arbitrium eſt extinctum, ſed ſolum viribus eſt attenuatum, & inclinatum, ut habet Trid. ſeſſ. 6. cap. 1. quatenus ob rebellionem partis inferioris patitur difficultatem ad honeſtè operandum, quam non patiebatur ante rebellionem; ergo poſt lapſum Adæ humanum arbitrium circumſcripta gratia per Chriſtum ex naturali ſua conſtitutione ad ſummum neceſſitatur moraliter, non tamen phyſicè ad peccandum; aliter tam ante peccatum Adæ, quam poſt illud, Deo peccatum hominis imputaretur. Et ratio a priori eſt, quia concupiſcentia non fert ſecum neceſſitatem peccandi, ſed ſolùm difficultatem phyſicè ſuperabilem a facultate arbitrii; unde fit, quod ſi homo phyſicè neceſſitaretur ad peccandum poſt lapſum Adæ, neceſſitas iſta oriretur ex ſua naturali conſtitutione, & ſic Deus eſſet peccati auctor.

Confirmatur primò. Si ſola vis concupiſcentiæ induceret peccandi neceſſitatem in natura lapſa, Deus auctor naturæ eſſet ſimul auctor peccati, ſiquidem concupiſcentia ex naturali conditione humanæ naturæ competit homini, & illi ineſſet, ſi homo conditus eſſet in ſtatu naturę puræ, ut docet Chryſoſtomus homil. 19. ad populum Antioch. dicens: *Con-*

Digitized by Google

Concupiſcentiæ radix habet à natura principium; concupiſcere enim naturale: proinde proſcripta eſt propoſitio illa Baji 55. *Deus non potuiſſet creare ab initio talem hominem, qualis nunc naſcitur*, videlicet rebellem, per appetitum imperio rationis, & aliis ærumnis obnoxium, quas per peccatum contraxit. Exiſtimo tamen, quod non potuiſſet Deus hominem creare cum tali rebellione concupiſcentiæ, quæ induceret neceſſitatem moralem ad peccandum; quia ſic etiam quodammodo Deo etiam peccatum tribueretur. Unde Auguſtinus lib. 3. de lib. arb. cap. 18. dixit: *Non poſſe à libidinoſis operibus temperare, non eſt natura inſtituti hominis, ſed pœna damnati*. Ex hoc itaque quod homini naturaliter concupiſcentia competat, ſequitur, quod hæc ſolùm inclinet, non neceſſitet ad peccandum; & quia in pœnam peccati neceſſitat moraliter, ideò per merita Chriſti D. gratia nobis abundans datur, ut illi reſiſtamus: Unde dicitur ad Rom. 5. *Si unius delicto mors regnavit per unum, multò magis abundantiam gratiæ, & donationis, & juſtitiæ accipientes in vita regnabunt per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum*.

XII. Secunda Theologica ratio eſt, quia motus concupiſcentiæ, & affectus turpes ſimplices, & inefficaces peccandi, cum ſint neceſſarii, nullum continent peccatum in ſtatu naturæ lapſæ, ut ipſi Janſeniani admittunt, quamvis ſint ſpontanei, & voluntarii, & ratione peccati originalis ſit ablata nobis poteſtas illos cohibendi: ergo pariter vacarent culpa affectus turpes abſolutè & efficaces, ſi ad illos pariter neceſſitaremur. Neque dicas affectus efficaces moveri ex judicio indifferenti boni, & mali; Nam pariter affectus ſimplices moveri poſſunt, ac perſiſtere cum tali judicio; ſicut perſiſtebant cum notitia boni, & mali in Apoſtolo dicente, *Non quod volo bonum, hoc ago, ſed quod nolo malum, hoc facio*; proinde ad Rom. 6. idem monet: *Ne regnet peccatum in veſtro mortali corpore, ut obediatis concupiſcentiis ejus*; quatenus etiam cum advertentia rationis perſiſtunt motus concupiſcentiæ; ità ut poſſimus quidem illis non conſentire, non tamen illos non ſentire poſsimus; & ideò Apoſtolus non prohibet, ne ſint, ſed ſolùm ne regnent: Quod Auguſtinus annotavit tr. 41. in Jo. dicens: *Non ait, non ſit, ſed non regnet: Quamdiù vivis, peccatum neceſſe eſt eſſe in membris tuis; ſaltem illi regnum auferatur; non fiat, quod jubet*; Quod ſi non eſſent neceſſarii, etiam cum advertentia rationis, Apoſtolus non diceret, non regnent; ſed diceret, non ſint, ſicut abſolutè prohibetur conſenſus erga illos; cum autem ſolùm prohibeat ne regnent, ſignum eſt, quod ſolùm affectus inefficaces ſint neceſſarii, non verò efficaces, & abſoluti. Quod innuit Greg. lib. 21. Moral. cap. 2. dicens: *Peccatum in humano corpore non eſſe, ſed regnare prohibuit, quia in carne corruptibili non eſſe non poteſt, ſed non regnare poteſt*.

Eſſent aliæ innumeræ Theologicæ ratiocinationes, quæ idem evincerent; præſertim quia deriſoriæ eſſent exhortationes, comminationes, promiſſiones, ſi daretur peccandi neceſſitas, & gratia liberatoris non ſit in manu voluntatis: Præterea non eſſet gravius peccatum, quod committitur ob levem tentationem, quàm ſi committatur ob gravem; etenim in utroque caſu eadem daretur neceſ-

ſitas; Sed non eſt opus in his ampliùs immorari; ſatius eſt objecta diluere. Qui verò plura hac in re velit, conſulat Bellarminum lib. 5. de Grat. & lib. arbitr. cap. 9. & 10.

XIII. Opponitur, quod Auguſtinus non ſemel dixerit hominem per Adæ peccatum contraxiſſe neceſſitatem peccandi; ergo ſi quam libertatem exercet quando ſe applicat ad operationem, ea ſolùm eſt relatè ad hoc, vel illud peccatum in ſpecie, determinatur tamen ad peccandum in genere. Antecedens probatur; nam lib. de perfect. juſtitiæ cap. 4. dicit ex libero Adami peccato ſubſecutam eſſe pœnalem vitioſitatem, quæ ex libertate fecit neceſſitatem; Et cap. ſeq. addit: *Quia peccavit voluntas, ſecuta eſt peccantem peccatum habendi dura neceſſitas*. Similiter lib. 3. oper. imper. c. 112. & libro contra Fortunatum Manichæum diſp. 2. dicit, poſtquam peccavit Adam libera voluntate, nos qui ab ejus ſtirpe deſcendimus, fuiſſe in neceſſitatem peccandi præcipitatos. Pariter in lib. laudato de perfectione juſtitiæ cap. 6. habet: *Peccatum eſt, vel cum non eſt charitas, quæ eſſe debet, vel minor eſt, quàm eſſe debet, ſive hoc voluntate vitari poſſit, ſive non poſſit; Quia ſi poteſt, præſens voluntas hoc fecit; ſi autem non poteſt, præterita voluntas hoc fecit*: ergo juxta mentem Auguſtini peccator non poteſt à culpa abſtinere, & ad ſummum eſt ſolùm liber ad malum ſine gratia liberatoris, prout dicitur in prima harum quinque theſium: Ad eum modum quo dæmones ſuppoſita ſententia illa Theologorum, quod propter obſtinationem in malo nequeant ullum actum veræ virtutis exercere, non ſunt liberi ad faciendum opus undequaque bonum, ſunt tamen liberi ad malum, quatenus poſſunt abſtinere, ſi velint, ab hoc vel illo opere malo, quod culpabiliter faciunt; eſto non ſint liberi ad abſtinendum à malo quocunque.

Confirmatur primò: Lex ſine gratia, & fide non ſolùm non juvat ad peccandum, ſed etiam dando notitiam peccati incitat potiùs ad peccandum nitentes contra vetitum; ergo voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, niſi ad aberrandum, ardoris, niſi ad ſe præcipitandum, virium, niſi ad ſe vulnerandum; prout habetur in altera ex his theſibus.

Confirmatur ſecundò, quia nihil datur medium inter charitatem, & culpabilem cupiditatem; ſiquidem affectus animi verſantur vel circa creatorem, vel circa creaturas, & amor Creatoris eſt laudabilis; amor verò mundi eſt culpabilis, & ab Apoſtolo vetitus; atqui actus charitatis elici ſine gratia non poteſt; ergo ſine gratia nihil amare poſſumus, niſi ad noſtram condemnationem, ut dicitur in tertia iſtarum theſium. Unde Auguſt. lib. 1. de Grat. Chriſti cap. 26. *Quid boni faceremus*, inquit, *niſi diligeremus? Ubi non eſt dilectio, nullum bonum opus imputatur*.

Confirmatur tertiò: Cognitio Dei obligat nos, ut ad illum tanquam ad finem ultimum omnia dirigamus; aliter nihil rectè fit, nec cognitio Dei parit affectus debitos adorationis, gratitudinis, amoris; atqui ſine gratia hæc præſtari non poſſunt; ergo cognitio Dei ſine gratia non producit niſi præſumptionem, vanitatem, & oppoſitionem ad ipſum Deum loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris; ut quarta iſtarum

rum

Digitized by Google

rum theſium contendit.

Confirmatur demum, quia *Omne quod non eſt ex fide peccatum eſt*, ex Apoſtolo ad Rom. 4. atqui ſine gratia per Chriſtum non poſſumus credere; ergo ſola gratia per Chriſtum reddit nos aptos ad ſacrificium fidei, & ſine hoc nihil niſi impuritas, nihil niſi indignitas, ſeu peccatum; prout in poſtrema theſi exprimitur.

Reſpondeo ex dictis conſtare, quęnam fuerit hac in re mens Auguſtini, qui lib. 2. de Actis cum Felice Manichæo, lib. de gratia, & lib. arbitrio cap. 2. & aliis in locis ex pręceptis, objurgationibus, exhortationibus, colligit dari in natura lapſa libertatem indifferentiæ, qua poſſint homines eligere bonum, vel malum, Deo ſervire, vel diabolo, fructus bonos facere, vel malos, ac denique ita benè vel malè operari, ut loco bonæ, vel malæ operationis poſſint oppoſitam ponere; quinimmò etiam Infideles ſine gratia fidei, & Liberatoris poſſe multa bona opera exercere docuit epiſt. 5. ad Marcellum, & lib. de ſpiritu, & lit. cap. 28. & lib. de patientia cap. 6. Nec ſolum docet Infideles poſſe operari bona, ſed etiam poſſe benè operari; unde Epiſt. 130. continentiam Polemonis dicit eſſe donum Dei, quia ortam ex motivo honeſto propoſito a Xenocrate, quod ſcilicet ea conformis eſſet rectę rationi. Quare in locis laudatis, ubi videtur docere, quod in natura lapſa ſine gratia liberatoris detur neceſſitas peccandi, ſolùm loquitur de neceſſitate morali, non de phyſica, ſeu de magna difficultate abſtinendi à peccato, ſemperque, & conſtanter reſiſtendi motibus concupiſcentiæ, & peccandi occaſionibus tam frequentibus, & importunis, & adeò vehementer ad culpam incitantibus; unde poſſumus verba illa Apoſtoli paſſim uſurpare: *Infelix ego homo, quis me liberabit à corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum.* Quod ſi peccatum in genere vitari phyſicè non poſſet, profectò juxta mentem Auguſtini, reatus culpæ non contraheretur; dicit enim lib. 3. de lib. arb. cap. 18. *Quæcunque iſta cauſa eſt voluntatis, ſi non poteſt ei reſiſti, ſine peccato ei ceditur. Quis enim peccat in eo, quod nullo modo caveri poteſt? Peccatur autem; caveri igitur poteſt.* Quibus adde, quod libertas ad carendum hoc, vel illo peccato, non verò à peccato aliquo vagè, non cohæreat cum doctrina Janſeniana, quæ docet ex Janſenio lib. 4. de Grat. Salvat. cap. 7. & 9. & lib. 8. cap. 3. quod voluntas nihil boni amplecti poſſit per conſenſum deliberatum, niſi aliqua delectatione indeliberata præveniatur, quæ ſi aliam non habeat ſimul occurrentem voluntati, conſenſum obtinet neceſſariò; Sin autem alia delectatio contraria ſimul occurrat, ſequitur voluntas neceſſariò illam, quæ major eſt; unde non datur in voluntate hęc libertas quamvis umbratilis, & imaginaria, quam Janſeniani comminiſcuntur abſtinendi ab hoc, vel illo peccato, non tamen à quocunque. Quicquid ſit de obſtinatione dæmonum, de qua variè loquuntur Interpretes D. Th. 1. p. qu. 64. Illud certum eſt, quod non peccent in eo, ad quod phyſicè neceſſitantur.

Ubi advertendum, quod ſi aliquando Auguſtinus videatur velle, quod per Adæ peccatum contraxerimus phyſicam peccandi neceſſitatem, tunc nomine peccati veniunt

motus inordinati concupiſcentiæ, quos involuntariè patimur amiſſo dono integritatis naturæ. Illi enim ab Apoſtolo vocantur peccata, non quia proprie ſunt peccata, ut advertit Tridentinum ſeſſ. 5. can. 5. ſed quia ſunt orti à peccato Adæ, & ad peccatum inclinant.

Ad primam confirmationem: Non eſt lex divina, quæ incitat ad peccandum, ſed eſt concupiſcentia rebellis, nec à lumine, à quo illuſtratur ad rectè operandum habet homo, ut à ſemita juſtitiæ aberret, ſed à propria culpa; ſicut exhortationes, bona conſilia, & exempla, ac aliæ gratiæ exteriores non deſerviunt ad obdurandum, ut oſtendimus in theſi quinta, ſed humanum arbitrium illa reſpuendo culpabiliter, magis obduratur.

Ad ſecundam, oſtendimus inter actum charitatis, & culpabilem cupiditatem, ſeu inter Dei dilectionem, ac vitioſam dilectionem Mundi intercedere plures actus virtutum Moralium, quos poteſt homo exercere viribus dumtaxat naturalibus. Auguſtinus loco laudato loquitur de dilectione honeſtatis, quæ eſt virtualis Dei dilectio, quatenus illam amando ponimus aliquid Deo gratum; non autem loquitur de formali Dei dilectione.

Ad tertiam: Non ſemper in via Dei cognitio obligat ad actum perfectæ dilectionis, ſicut neceſſitat viſio Dei in Patria. Quando autem in Ethnicis Dei cognitio conjungitur cum præſumptione, & vanitate, is pravus affectus tunc provenit tantum ex culpa voluntatis.

Ad ultimam: Apoſtolus ibi loquitur de iis, qui ex conſcientia erronea putabant non eſſe licitum veſci cibis in veteri lege vetitis, & dicit, quod ſi talibus cibis veſcantur, adhuc peccent, quamvis re vera non eſſent ampliùs vetiti; quia non veſcuntur iis ex fide, ſeu ex dictamine conſcientiæ, quod liceant. Quare dictum illud: *Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, ſignificat non vacare culda id, quod non ponitur ex credulitate, quod ſit licitum; nam ſi dictamen conſcientiæ dictet eſſe illicitum, procul dubio ſine culpa poni non poteſt. Non eſt autem ſenſus, quod Infidelis nihil boni præſtare poſſit; proſcripta enim eſt theſis illa 25. Baji dicentis: *Omnia opera Infidelium ſunt peccata, & virtutes Philoſophorum ſunt vitia.* In quonam autem ſenſu dicat Auguſtinus, & Concilium Arauſicanum can. 22. *Nemo habet de ſuo, niſi mendacium, & peccatum*, explicavimus in prima harum theſium; ubi plurima alia huc ſpectantia reperies; ſicut etiam in ſecunda: Ex quibus omnibus falſitas iſtarum quinque theſium fit perſpicua.

Falſum quippe eſt primò, quod habetur in theſi 38., videlicet peccatorem ſine gratia Liberatoris non eſſe liberum, niſi ad malum; cum enim per peccatum non amiſerit liberum arbitrium, poterit libertatem exercere, tum ad abſtinendum à malo, tum ad bonum proſequendum: aliter non peccaret, dum peccat.

Falſum eſt ſecundò, quod dicitur in 39.: Voluntas quippe lumine dumtaxat naturali prædita, Deum Primam cauſam, ac omnium bonorum pelagus eſſe agnoſcit, quò noſtri affectus dirigendi ſunt, ne aberremus, quem diligere debemus, ne in præceps ruamus, & à quo vires connaturaliter nobis proveniunt ad præcavenda vulnera, quæ nobis per cul-

pas

pas infliguntur. Capax proinde voluntas eſt honeſtæ operationis etiam citra gratiam ſupernaturalem.

Falſum eſt tertiò, quod aſſeritur in 40. Poſſumus enim viribus connaturaliter debitis Deum amare amore naturali, qui quamvis ad ſupernaturalem beatitudinem non perducat, certè non confert ad noſtram condemnationem. Poſſumus itaque ſine gratia, & Deum, & honeſtatem etiam virtutis amare, non ſolum citra culpam, & damnationem, ſed etiam laudabiliter, ac cum merito hiſce actibus conſentaneo.

Falſum eſt quarto, quod habetur in 41. Siquidem cognitio Dei naturalis, (quæ etiam in Philoſophis Ethnicis à Deo ut Auctore naturæ promanat) tantum abeſt, ut de ſe vanitatem, præſumptionem, & oppoſitionem ad Deum gignat, ut potius natura ſua ad affectus adorationis, gratitudinis, & amoris extimulet; Unde liberum hominis arbitrium, quod per peccatum non eſt extinctum, poterit in hos actus honeſtiſſimos ſine gratia intrinſecè ſupernaturali prorumpere, ſi annuat.

Falſum denique eſt, quod dicitur in 42., videlicet ſine fidei ſupernaturalis ſacrificio (ad quod unicè per gratiam reddimur apti) nonniſi impuritatem, ac indignitatem provenire poſſe; quandoquidem vi naturalis cognitionis nobis à natura inditę de bonitate divina, ac de honeſtate virtutis, poteſt voluntas non ſolùm à culpis abſtinere, ſed ad Dei dilectionem, ac ad virtutis proſecutionem incendi; nec eſt cur nequeat in hiſce actibus exerceri ſine gratia, ubi per peccatum libertatem non amiſit.

Illud videtur hìc negotium faceſſere, quod Auguſtinus videatur hanc ipſam trigeſimam octavam Queſnelli theſim non ſemel iiſdem penè verbis docuiſſe, ut proinde Queſnelli Aſſeclæ audacter inclament, theſim iſtam condemnari non poſſe, non damnata indiviſim doctrina Auguſtini; quippe qui lib. de corrept. & grat. cap. 1. hæc habet: *In bono nullus liber eſſe poterit, niſi fuerit liberatus ab eo, qui dixit: Si Filius vos liberaverit, tunc verè liberi eritis*: Similiter lib. 1. contra duas Epiſt. Pelagii cap. 3. habet: *Nec liberum arbitrium in bono erit, quod Liberator non liberaverit*; Et ibidem lib. 3. cap. 8. docet: *Liberum arbitrium captivatum, nonniſi ad peccatum valet; Ad juſtitiam verò, niſi divinitus liberatum, adjutumque, non valet*; quod pariter aliis in locis S. Doctor inculcat.

Reſpondeo, hanc trigeſimam octavam Queſnelli theſim coincidere cum vigeſima ſeptima Baji dicentis: *Liberum hominis arbitrium ſine gratia Dei nonniſi ad peccandum valet*. Utraque tamen proſcribenda fuit, quia utraque tam juxta germanum verborum ſenſum, quàm in ſuis codicibus erroneum dumtaxat ſenſum citra dubietatem præſeferebat. Quamvis autem videatur conſimilibus verbis Auguſtinus loquutus fuiſſe, ea tamen in Auguſtini Codice Catholicum dumtaxat ſenſum pręſeferunt citra ullius aleam dubitationis. Poteſt ſiquidem univerſim eadem omninò propoſitio ex his adjunctis ad ſenſum Catholicum ſignificandum determinari, ex aliis verò ad ſenſum falſum, & erroneum. Sic Matt. 26. dicuntur duo falſi teſtes depoſuiſſe adverſus Redemptorem, quod dixerit: *Poſſum deſtruere templum Dei, & poſt triduum reædificare illud*; & tamen revera Chriſtus D. dixit Jo: 2. *Solvi-*

Digitized by Google

te templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud. Quia tamen verba hæc à Christo D. in iis circumſtantiis prolata fuerunt, quæ denotabant templum corporis ſui, ut advertit Euangeliſta, ideò erant veriſſima; Contra verò teſtes deponebant Chriſtum ea dixiſſe denotando, quod loquutus fuiſſet de Templo Hieroſolymitano, idcirco falſum dicitur fuiſſe teſtimonium illorum. Quod autem pręſens propoſitio in Codicibus Baji, & Queſnelli denotet etiam ex adjunctis ſenſum erroneum, nullatenus verò in Auguſtino, ex eo fit perſpicuum, quia ex una parte verba hujus theſis de ſe exhibent ſenſum erroneum, (quod ſcilicet per peccatum in nobis extinctum ſit liberum arbitrium in ordine ad benè operandum) ex altera parte idipſum confirmatur ex principiis Baji, & Queſnelli; cum ille in ſua theſi 38., hic in ſua theſi 44. duos tantùm in voluntate amores agnoſcant, videlicet vel perfectæ charitatis, vel vitioſæ cupiditatis; quare theſis hęc tum ſecundum germanum verborum ſenſum, tum etiam ad mentem Baji, & Queſnelli fuit proſcribenda. At verba laudata Auguſtini juxta ejus principia nihil aliud ſonant, quàm quod homo de ſuo nihil habeat præter peccatum, & mendacium, ut loquitur Concilium Arauſicanum can. 22., quatenus (ut in prima theſi explicavimus) peccatum ita eſt proprium noſtrum, ut nullatenus ſit Dei; ubi bona operatio Dei potiùs eſt, quàm noſtra. Propterea liberum arbitrium ab Auguſtino dicitur ad peccatum dumtaxat valere, non verò ad juſtitiam, niſi per gratiam; quatenus ut peccet non indiget auxilio, & coinfluxu gratię; contra verò ut benè operetur in ordine naturali, indiget gratia ordinis naturalis, & ut benè operetur in ordine ſuperno, indiget gratia ordinis ſuperni; ut proinde peccator hac gratia munitus poſſit liberè ad juſtificationem ſe diſponere per actus ſupernaturales pręvios, prout docet Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 6., & prout dicitur 1. Reg. 7. *Præparate corda veſtra Domino*.

Vel dicas cum aliis apud Platelium p. 2. n. 527. quod Auguſtinus dicens liberum arbitrium non eſſe liberum in bono, ſed ad peccatum dumtaxat valere ſine gratia Liberatoris, loquatur juxta uſum communem, quo de Mendaci verè dicere ſolemus, quod nonniſi mendacia loquatur; quamvis aliquando, ſed raro, loquatur etiam vera. Etenim opera, quę ab Infidelibus fiunt ſine auxilio gratiæ ſupernaturalis, (ut habet idem S. Doctor lib. de ſpir., & lit. cap. 27.) *ſi diſcutiantur, quo ſine fiant, vix inveniuntur, quæ juſtitiæ debitam laudem mereantur*. Cum autem dicat, *Vix* ea inveniri, apertè docet, quod aliquando, ſed raro in iis inveniantur opera, quæ nullo malo ſine vitientur, ſed exercite, ac implicite ad Deum naturæ Auctorem, ut ad ultimum finem, referantur; quod ſatis eſt ut ea opera dicantur moraliter bona in ordine naturæ. Quare juxtà utrumque hunc ſenſum explicari ritè poſſunt verba laudata Auguſtini cohærenter ad ejus doctrinam (ita ut ſolùm velit vel quod liberum arbitrium de ſuo ſolùm poſſit peccatum ponere, vel quod careat univerſim libertate ſolùm morali, non phyſica ad bonum ponendum ordinis naturalis ſine gratia in ſtatu naturæ lapſæ) propterea nullum ex iis poterit habere præſidium Queſnellus ad excuſandos ſuos errores, quos fucoſis verbis inſinuat.

Idem-

Idemque dicas in ſimilibus theſibus, quæ per ſummam injuriam eidem S. Doctori à Janſenianis appinguntur.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXXVIII.

TRigeſimaoctava docet, Peccatorem ſine gratia Liberatoris non eſſe liberum, niſi ad malum: quod ſimiliter in quatuor aliis ſubſequentibus theſibus eructatur. Omnes tamen adverſantur Tridentino, quod ſeſs. 6. can. 5. definit, per Adæ peccatum non eſſe extinctum liberum hominis arbitrium; ut propterea proſcripta ſit theſis illa 27. Baji, quæ habet: *Liberum hominis arbitrium ſine gratiæ Dei adjutorio, nonniſi ad peccandum valet.* Eſſet autem extincta noſtra libertas, ſi citra gratiam ſupernaturalem, quæ antonomaſticè dicitur gratia, nihil aliud poſſet, niſi peccare; ut proinde culpa eſſet in homine obtemperare parentibus, reddere unicuique jus ſuum, colere Deum, ſi hæc præſtaret citra gratiam ſupernaturalem, prout revera poteſt; cum etiam in Infidelibus virtutum iſtarum actus deprehendantur, & quidem citra gratiam ſupernaturalem. Danielis 4. dixit Nabuchodonoſori Propheta: *Peccata tua eleemoſynis redime*; ſi autem erogatio ſtipis eſſet peccatum, ſequeretur, quod peccatum peccato redimeretur, nec deſervirent eleemoſynæ ad placandum, ſed ad irritandum potius Deum iratum. Libertas autem ad ponendum hoc, vel illud malum, ſi non extendatur ad carendum quolibet malo, revera non eſt libertas; ad eum modum, quo libertas ad præcipitandum ſe in hanc, vel illam foveam ſine libertate ad ſimpliciter non ſe præcipitandum, eſt ſolùm libertas umbratilis, non libertas abſolutè dicta, quam Tridentinum definit non eſſe extinctam. Docuit quidem Auguſt. in lib. de ſpir. & lit. cap. 3. & alibi, Humanum arbitrium nihil valere, niſi ad peccandum, ſine Dei gratia; iis tamen verbis ſolum denotat, ut diximus in prima theſi, & conſtat ex contextu, quod ſine aliquo Dei favore, & gratia, ſive ordinis naturalis, ſive in præſenti providentia ordinis ſupernaturalis, homo nihil habeat de ſuo, niſi peccatum. Hinc tamen non ſequitur, quod poſſimus etiam in hoc ſenſu benignè accipere verba hujus theſis. Nam, ut non ſemel diximus, quoties abſolutè pronunciatur aliqua propoſitio, quæ proſcripta eſt ab Eccleſia tanquam erronea in aliquo Auctore, præſumitur, quod in ſenſu erroneo uſurpetur, niſi ſenſus Catholicus ex contextu explicetur. Quod proculdubio non fit à Queſnello, qui tantùm abeſt, quod ſenſum Catholicum explicet, ut potiùs explicet ſenſum erroneum, in quo uſurpata fuit à Bajo; cum ſemper veſtigiis Baji, ac Janſenii ejus diſcipuli inhæreat, ut ex decurſu harum theſium fit perſpicuum. Propterea tam in ſenſu germano & obvio, quem præſeferunt verba, quam in ſenſu ab Auctore intento nigrum theta huic theſi præfigendum fuit.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XXXIX.

TRigeſimanona vult pariter, voluntatem gratia deſtitutam lumen non habere, niſi ad aberrandum, nec

Digitized by Google

ardorem, niſi ad ſe præcipitandum, nec vires, niſi ad ſe vulnerandum; ut proinde ſit capax omnis mali, & incapax ad omne bonum. Si autem ita ſe res haberet, homo gratia deſtitutus ad peccandum neceſſitaretur, ac propterea non peccaret, dum peccat; Ex Auguſtino enim lib.2. de duabus animabus cap.2. *Peccati reum teneri quempiam, quia non fecit, quod facere non potuit, ſummæ iniquitatis eſt, & inſaniæ.* Si vires non ſuppetunt, niſi ad ſe vulnerandum, ubi gratia deſit, conſectarium eſt, quod deſint tunc vires ad peccata declinanda; quomodo autem peccatur ſine libertate, ac viribus requiſitis ad talem fugam? Queſnellus paſſim Janſenizans, ut diximus in ſecunda Anacephalæoſi, fortè vult contrahi peccatum formale, ac demeritum per ſolam libertatem à coactione citra libertatem à neceſſitate, & ideo docet, vi gratiæ efficacis determinari hominem ad benè operandum, & mereri, quamvis non poſſit illi gratiæ reſiſtere; ubi verò gratia iſthæc deſit, illuſtrationes, inſpirationes, ac vires ad operandum (unde unde illas habeat) ſolùm deſervire ad contrahendum culpæ reatum, quamvis non poſſit homo à malis operationibus abſtinere, prout docuit Bajus dicens in tertia ex ſuis theſibus profligatis: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod neceſſariò facit.*

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XL.

QUadrageſima etiam aſſerit, nihil nos amare poſſe ſine gratia, niſi ad noſtram condemnationem. Hæc autem Manichæiſmum ſapit, redditque Deum peccati Authorem; cum enim humana natura per peccatum nihil amiſerit eorum, quæ ad ſui naturalem conditionem ſpectant, ſed ſolum contraxerit rebellionem partis inferioris, ac difficultatem ad benè operandum, itaut liberum arbitrium remanſerit inclinatum, & attenuatum, ex Trid. ſeſſ.6. cap.1. & can.5. non tamen fuerit amiſſum; ſi verum eſſet, quod homo carens gratia ſolùm peccare poſſet, & ad ſuam condemnationem amare quicquid amare poſſet; ſequeretur ex naturali ſua conſtitutione ad peccandum neceſſitari; & quia, quæ ad naturam ſpectant, ad Deum naturæ Auctorem refunduntur, idcirco peccatum hominis Deo aſcribi deberet; unde Deus naturæ humanæ Auctor, eſſet pariter Auctor peccati, juxta hæreſim Manichæorum. Quare ſicut in omnium ſententia affectus turpes inefficaces, ac motus primo primi, quia ſunt indeliberati, & carent libertate ad peccandum requiſita, non ſunt formaliter mali, nec ſunt demeritorii; ita nec eſſent peccata formalia, nec ferrent demeritum affectus turpes efficaces, ſi carerent libertate à neceſſitate; quod nemo dixerit. Poſſumus itaque citra gratiam aliquid amare, & non ad noſtram condemnationem; propterea proſcripta fuit Bajana illa theſis 61. dicens: *Nonniſi Pelagiano errore admitti poteſt uſus aliquis liberi arbitrii bonus, ſive non malus; & gratiæ Chriſti injuriam facit, qui ita ſentit, & docet.*

ANA-

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XLI.

QUadrageſimaprima ſuſtinet, omnem Dei cognitionem, etiam naturalem, etiam in Philoſophis Ethnicis, ſine Dei gratia, vice affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris parere præſumptionem, vanitatem, & oppoſitionem ad ipſum Deum. Quid abſurdius excogitari poteſt? Quomodo Apoſtolus ad Roman. 1. diceret eſſe inexcuſabiles eos, qui *cum cognoviſſent Deum, non ſicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, ſed evanuerunt in cogitationibus ſuis?* Si Dei cognitio ſine gratia de ſe pareret præſumptionem, & vanitatem, non verò affectum adorationis, gratitudinis, & amoris naturalis, in promptu eſſet excuſatio iſtorum, quos Apoſtolus increpat tanquam inexcuſabiles. Queſnellus inhæret veſtigiis Baji docentis in 25. ex ſuis proſcriptis theſibus: *Omnia opera Infidelium eſſe peccata, & virtutes Philoſophorum eſſe vitia;* perinde quaſi omnes affectus ſtudioſi, etiam ſi ex cognitione Dei promanent, vanitate, ac vitio imbuantur, ubi deſit gratia; quod tamen à veritate nimium abhorret; cum conſtet ex Scripturis, Deum non ſemel etiam bona opera Infidelium in hac vita remuneratum eſſe; ſicut ædificavit obſtetricibus Ægyptiis domum, ea tantum de cauſa, ut habetur Exod.1., *quia Deum timuerunt*. Immo Dei cognitio indita nobis eſt à natura, ut homines naturæ ductu tendant ad diligendum ſuum Conditorem, & ad aſſequendum Remuneratorem; quamvis nonnulli deinde hac ipſa naturali Numinis cognitione ex propria culpa abutantur in præſumptionem, evaneſcentes in cogitationibus ſuis. Notandum tamen, quod theſis velit, *etiam naturalem* cognitionem Dei parere vanitatem, quaſi dicat non ſolùm à cognitione Dei ſupernaturali, ſed etiam à naturali præſumptuosè homines in ſuperbiam extolli, ac vanitatem. Quis autem non videat cognitionem Dei ſupernam, ac divinas illuſtrationes de ſe tantùm parere affectus ſupernos adorationis, timoris, dilectionis, contritionis, etiam in iis, qui gratiam habitualem, ac ſanctificantem per peccatum amiſerunt, non verò præſumptionem, ac vanitatem? Idipſum itaque dicendum de cognitione Dei naturali, etiam in Philoſophis Ethnicis, quod ſcilicet de ſe ſolùm viam muniat ad pios affectus naturales erga ſummum bonum naturæ viribus cognitum, immo & conſpectum; dicitur enim Rom. 1. *Inviſibilia ipſius à creatura mundi per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur; ſempiterna quoque ejus virtus, & divinitas;* ut ſint inexcuſabiles, ut diximus, qui hac Numinis cognitione abutuntur ad præſumptionem, ac perniciem.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XLII.

QUadrageſimaſecunda docet, Chriſti gratiam dumtaxat reddere hominem aptum ad fidei ſacrificium; hoc autem circumſcripto nihil reperiri, præter impuritatem ac indignitatem. Quod Chriſti gratia actualis requiratur ad captivandum, & ſacri-

cri-

Digitized by Google

crificandum intellectum in obſequium fidei divinæ, nemo eſt, qui in dubium revocet; cum enim fides ex Trident. ſeſſ. 6. cap. 1. ſit *Humanæ ſalutis initium, fundamentum, & radix omnis juſtificationis*, non poteſt hujus Theologicæ virtutis actus non eſſe ſupernus, atque adeo ſine Chriſti gratia prodire non poteſt. Quod autem ſine fide, ſine qua ex Apoſtolo impoſsibile eſt placere Deo, & habere gratiam ſanctificantem, pariter impoſsibile ſit elicere actus honeſtos, ſed quilibet Infidelium actus debeat eſſe impurus, indignus, ac peccaminoſus, fuit error Baji in ſua proſcripta theſi 25. ubi dixit, Omnia opera Infidelium eſſe peccata: Conſtat enim ex dictis in ſuperiori theſi, non ſolum ſine gratia antonomaſticè dicta, hoc eſt ſine gratia Theologica, ſed etiam ſine fide poni poſſe actus ſtudioſos, & honeſtos: Quod diſertè Auguſtinus oſtendit in pſ. 83. explicans verſiculum illum: *Etenim paſſer invenit ſibi domum, & turtur nidum ſibi;* & lib. 5. de Civ. cap. 15. advertit, Deum Romanis imperii amplificationem conceſsiſſe in præmium virtutum moralium, quas paſsim exercebant; retributio enim, quæ iiſdem conferri non poterat in alia vita, eo quod ſine fide decedentes detrudendi erant in gehennam, tribuebatur illis in hac vita, extendendo ultra modum Romani Imperii dominationem; Nec ſolùm virtutes morales naturales exerceri poſſunt ab Infidelibus, ac paſsim exercentur, dum v. g. parentes honore proſequuntur, pauperibus ſubveniunt, unicuique tribuunt jus ſuum; ſed etiam antequam credant, exercere poſſunt actus ſupernaturales prævios; Quod conſtat tum ex quinta theſi ab Alex. VIII. proſcripta, quæ habet: *Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis, nullum omninò accipiunt à Jeſu Chriſto influxum; adeoque rectè inferes, in illis eſſe voluntatem nudam, & inermem, ſine ulla gratia ſufficienti*; tum ex eo, quia, cum Chriſtus dederit ſemetipſum Redemptionem pro omnibus, ut dicitur 1. ad Timot. 2., conſectarium eſt, quod Chriſti mors omnibus contulerit auxilia ſufficientia ad ſalutem aſſequendam; & quia fides ex Tridentino eſt humanæ ſalutis initium, radix, & fundamentum, ita ut ſine fide impoſſibile ſit placere Deo, eaque requiritur, ut poſſit homo baptiſmo aliquo, ſaltem flaminis, baptizari, & ſic introire in Regnum Dei, idcirco Infidelibus omnibus auxilia ſuperna Chriſtus confert, quorum adjutorio liberè poſſint fidem amplecti, & lavacro ſalutis ablui; Quare etiam antequam credant, exercent Infideles actus ſupernos, nempe piam affectionem ad fidem, ejuſque amplexum; eo quod fides ut liberè acceptata per actum voluntatis, & ſic meritoria, ſit humanæ ſalutis initium; non verò ſecundum quod eſt actus intellectus non formaliter liber. Hinc Concilium Colonienſe parte 7. cap. 32. docuit: *Quanquam nemo convertatur ad Dominum, niſi tractus per Patrem; attamen nemo hic excuſationem prætexat, quod non trahatur, quod ille ſemper ſtat ante oſtium pulſans, nimirum per internum, & externum verbum, commonens, ut convertamur à via noſtra peſſima:* Falſum proinde eſt, quod ſine fidei ſacrificio nihil detur, niſi impuritas, & indignitas, cum etiam Infidelibus vires gratiæ dentur, quibus liberè velint fidem amplecti, ac baptizari, ac fundamentum ponere

ad

Digitized by Google

ad ædificium ſpirituale; nulla tamen ad id expectata diſpoſitione per actus morales viribus naturæ elicitos, ut impiè contendebant Semipelagiani.

PROPOSITIO XLIII.

Primus effectus gratiæ baptiſmalis eſt facere, ut moriamur peccato; adeout ſpiritus, cor, ſenſus non habeant plus vitæ pro peccato, quàm homo mortuus habeat pro rebus mundi. *Queſn. Rom. 6. 2. edit. 1693.*

SYNOPSIS.

I. Dum gratia baptiſmalis extollitur in hac theſi, ea valde deprimitur. II. Exſuſcitatur hìc hæreſis Joviniani, quod ſcilicet habens gratiam baptiſmalem ſit impeccabilis.

III. Gratia iſthæc adimit quidem peccatum, ſed non potentiam peccandi; unde non poteſt baptizatus mortuo æquiparari. IV. Remanet quippe in eo concupiſcentia, quæ peccatum ab Apoſtolo appellatur, non quod propriè peccatum ſit, ſed quia eſt ex peccato, & ad peccatum inclinat. V. Sicut prima bona operatio libera præcepta non excludit, ſed compatitur potentiam ad peccandum; ita pariter gratia baptiſmalis.

VI. Qui ex Deo natus eſt, dicitur à Joanne non poſſe peccare, videlicet in ſenſu compoſito, non in ſenſu diviſo; juxta quam ſignificationem arbor bona non poteſt malos fructus facere.

VII. Explicatur in quo ſenſu gratia actualis efficax ſit Omnipotens, quin excludat potentiam ad peccandum. VIII. Et quonam pacto per illam voluntas agatur, & rapiatur. IX. Quomodo indeclinabiliter, & inſuperabiliter per gratiam agatur voluntas, libertate incolumi. X. Quomodo Deo tribuantur operationes gratiæ ſalutares, quamvis arbitrium ad illas ſe determinet. XI. Quomodo etiam non ſit volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei noſtra libera operatio. XII. Et quid interſit inter gratiam Adamicam, ſeu Sanitatis, & Chriſtianam, ſeu Medicinalem, ſi utraque dat poſſe ſimul, & velle, & neutra potentiam ad peccandum excludit. XIII. Gratia baptiſmalis, quamvis non extinguat fomitem concupiſcentiæ, nec evertat potentiam ad peccandum, nihilominus peccatum non radit, ſed omnino deſtruit. XIV. Concupiſcentiæ motus non ſunt peccaminoſi, ſi deſit illis conſenſus. XV. Quonam pacto magis nobis profuerit Gratia Redemptoris, quàm obfuerit culpa.

I. GRatiam baptiſmalem adeò in ſpeciem extollit Auctor in hac theſi, ut quodammodo Beatitudini ipſi æquiparet; etenim vi gratiæ, qua peccato commorimur, ita Deum diligimus amore amicabili, ut cum Apoſtolo ad Rom. 8. exclamare poſſimus: *Certus ſum, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos ſeparare à Charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Jeſu Domino noſtro:* Uni quippe Deo de plenitudine poteſtatis videtur integrum eſſe hoc indiſſolubile charitatis vinculum diſſociare. Verùm longè à vero aberrat; etenim quamvis Deus nunquam in præſenti providentia vinculum hoc ſuæ erga nos amicitiæ ſponte diſſolvat, in manu tamen voluntatis noſtræ poſuit ab ipſa reſilire, vel in ea firmari, itaut qui ſanctus eſt, ſanctificetur adhuc, ut poſſit Deo in Patria intenſius

Digitized by Google

ſuis frui in perpetuas æternitates in præmium talis dilectionis. Hanc itaque pretioſiſſimam facultatem merendi gloriam intenſiorem ob liberam à culpa fugam adimit nobis in hac theſi Queſnellus, excludendo in juſto libertatem ad peccandum: Ex quo fit perſpicuum, univerſim ipſum loqui cohærenter ad errores Janſenianos; atque adeò à veritatibus Catholicis diſcordare, dum ſuis fucoſis theſibus inducit homines ad deſidiam, perinde quaſi unicè à Deo dependeat noſtra ſalus, & gratiæ conſervatio in juſto, & non etiam à propria voluntate, quæ poſſit arbitratu ſuo peccare, & ſic gratiam amittere; Unde verum ſit, quod nunquam Deus nos deſerat, niſi prius à nobis per peccatum deſeratur.

II. Et ſane, ſicut in prima theſi Queſnellus docuit, amiſſa per peccatum gratia, nihil remanere in peccatore, præter generalem impotentiam ad omne opus bonum; ita nunc ex oppoſito docet, quod ſublato per gratiam baptiſmalem peccato, in juſto remaneat omnimoda impotentia ad peccandum; & ſicut in theſi 23. docuit Ideam gratiæ Janſenianæ haberi ab operatione Omnipotentis Dei, qua mortuis reddit vitam, itaut ſicut mortuus nullatenus cooperatur ad ſuam reſurrectionem, ita nec peccator ad acquirendam vitam gratiæ; ita in hac theſi pariformiter vult, quod ſicut operatio Omnipotentis, dum adimit Cajo vitam, efficit, ut Cajus nullam operationem exercere valeat pro rebus mundi; ita gratia baptiſmalis, dum reddit hominem peccato mortuum, efficiat, ut nullam valeat exercere operationem in ordine ad peccandum. Quare ſicut gratia per Janſenianos confertur à Deo citra cooperationem noſtræ voluntatis; ita tollitur, nulla prævia voluntatis operatione peccaminoſa. Ex quo fit, quod habens gratiam baptiſmalem ſit impeccabilis, juxta hæreſin Joviniani apud Bellar. lib. 1. de Bapt. cap. 14., & in tantum poſſit gratiam amittere, in quantum à Deo illa tollitur: Quomodo enim peccare poterit juſtus, qui ita peccato eſt mortuus per gratiam, ut ſpiritus, cor, ſenſus non habeant plus vitæ in ordine ad peccandum, quàm habeat homo mortuus pro rebus mundi? Hanc autem Joviniani hæroſim ante Janſenium inſtauravit Jo: Calvinus docens, hominem ſemel juſtificatum non poſſe amplius à gratia excidere; etenim in Antid. Concilii Tridentini ſeſſ. 7. can. 7. de Baptiſmo dicit, Baptiſmo veluti Dei chirographo nos certiores reddi de perpetua adoptionis gratia, atque adeò de æterna ſalute; ſicut lib. 3. Inſtit. cap. 2. §. 11. dicit, veram fidem ſemel habitam amitti non poſſe, eſſeque donum Electorum proprium. Queſnellus verò in hac theſi callidè ſolùm docet, quod juſtus peccato mortuus non poſſit per peccatum gratiam amittere; ſed implicitè cum Calvino etiam docet, quod nec poſſit fides amitti, quia gratia conſiſtere non poſſet, ſi fides per peccatum infidelitatis amitteretur. Idcircò autem putat non poſſe gratiam baptiſmalem amitti per peccatum, tum quia putat gratiam non dependere à noſtra libera operatione in fieri, & conſequenter neque in conſervari; tum etiam quia per gratiam tollitur peccatum, atque adeò concupiſcentia, quam putat eſſe peccatum; ſublata autem concupiſcentia, non ſolùm ſpiritus, & cor,

hoc

Digitized by Google

hoc eſt anima, & voluntas, ſed neque ſenſus, qui ſedes eſt concupiſcentiæ, quicquam habet vitæ ampliùs pro peccato patrando, ex quo gratia deperdatur.

III. Oſtenditur autem falſitas hujus theſis ex iis, quæ Hieronymus docet lib. 2. in Jovinianum, & Auguſt. tr. 5. in Epiſt. Jo:, quia ſcilicet paſſim Scripturæ docent hominem juſtificatum ita carere peccato, ut non careat poteſtate ad illud patrandum, & ad gratiam, imò etiam ad fidem, amittendam; unde falſum eſt, quod per gratiam baptiſmalem ita peccator moriatur peccato, ut non retineat plus vitæ pro illo, quàm homo mortuus habeat pro rebus mundi. Ad Rom. 8. *Si ſecundum carnem vixeritis, moriemini*. 1. ad Cor. 6. *Nolite errare; neque fornicarii, neque fures, neque adulteri &c. Regnum Dei poſſidebunt*; Et quod poſſit etiam fides per peccatum infidelitatis deperdi habetur ex illo ad Rom. 11. *Tu fide ſtas, noli altum ſapere, ſed time*. & ad Hebr. 6. *Impoſſibile eſt eos, qui ſemel ſunt illuminati &c., & prolapſi ſunt, rurſus renovari ad pœnitentiam*, & 1. ad Tim. 1. *Habens fidem, & bonam conſcientiam, quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt*. Prætereà in Trid. ſeſſ. 7. can. 6. de baptiſmo anathematizatur, *qui dixerit baptizatum non poſſe, etiam ſi velit, gratiam amittere, quantumcumque peccet, niſi nolit credere*. Et Auguſtinus paſſim docet, perſeverantiam in gratia ita eſſe donum Dei, ut ſit in manu voluntatis perſeverare, aut non perſeverare; ad eum prorſus modum, quo noſtra prima bona operatio ita eſt donum Dei, ut ſit in manu voluntatis illam ponere, vel non ponere; cum autem ſemper gratia in nobis perſeveret, donec per peccatum amittatur, ſequitur, quod inſtructus gratia baptiſmali peccare poſſit; unde in ordine ad peccatum non poſſit æquiparari mortuo, qui nihil habet vitæ pro rebus hujus mundi. Sanctus Doctor lib. 12. de Civit. Dei cap. 6. loquens de duobus juſtis æqualiter animo, & corpore affectis, & in eadem occaſione verſantibus, & æquali tentatione pulſatis, quorum alter peccet, & ſic gratiam amittat, alter vero reſiſtat, idque ex propria voluntate, dicit: *Quid aliud apparet, niſi unum voluiſſe, alterum noluiſſe à Caſtitate deficere? Unde, niſi propria voluntate, ubi eadem fuerat in utroque corporis, & animæ affectio? Amborum oculis pariter viſa eſt eadem pulcritudo, ambobus pariter inſtitit occulta tentatio*.

IV. Ad catholicam hanc doctrinam eludendam Janſenius reſpondet, Auguſtinum loqui de ſtatu Innocentiæ, in quo differentia vincentis tentationem à non vincente oriebatur ex diverſitate voluntatum; non autem in ſtatu naturæ lapſæ, in quo victoria oritur à gratia, quæ victoriam in nobis ſine noſtra libera cooperatione operatur. Sed effugium Janſenii eſt deridendum. Nam in ſtatu innocentiæ, in quo ſolum fuerunt Adam, & Eva, nunquam fuerunt duo homines æqualiter affecti animo, & corpore, qui viſa ejuſdem mulieris pulcritudine ad illicitè perfruendum allicerentur, & unus quidem tentationi conſentiret, & gratiam amitteret, alter in voluntate pudica, atque adeo in gratia ſtabilis perſeveraret: Quare Auguſtinus loquitur de duobus in ſtatu naturæ lapſæ, in quo juſtus & peccare poteſt, & allicitur ad peccandum a pro-

Digitized by Google

pria concupiſcentia; Unde quod ſpectat ad ſpiritum, cor, & ſenſum, non ſe habet ut mortuus relatè ad peccatum; quamvis nihil peccati in eo remaneat ſuppoſita gratia baptiſmali, cum concupiſcentia ex Trid. ſeſſ. 5. ita in renatis remaneat, ut non ſit verè, & propriè peccatum, ſed ab Apoſtolo appelletur peccatum, ſolùm quia ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat.

V. Et ſanè in eo primo inſtanti, in quo homo ponit liberè dilectionem Dei præceptam, ita ſanctificatur per gratiam juſtificantem conſequentem ad talem dilectionem, ut ſimul componatur gratia, & potentia ad omittendam dilectionem præceptam, unde cohæreat gratia cum potentia ad peccandum: ergo pariter poterit gratia perſeverare, quin excludat potentiam ad peccandum in ſenſu diviſo, quatenus per peccatum ab ea gratia dividatur.

VI. Opponitur primò, quod dicitur 1. Jo. 3. *Omnis qui natus eſt ex Deo, peccatum non facit, quia ſemen ipſius in eo manet, & non poteſt peccare, quia ex Deo natus eſt*. Si autem peccare non poteſt, qui gratia donatus eſt, ſe habet ad peccatum, ſicut mortuus ad operationes vitales. Et 1. Jo. 5. pariter habetur: *Qui natus eſt ex Deo, non peccat, ſed generatio Dei conſervat eum*. Et Chriſtus D. Matth. 7. *Non poteſt arbor bona malos fructus facere*.

Reſpondet tamen Hieron. loco laudato, teſtimonia iſthæc accipienda eſſe in ſenſu compoſito, quatenus non poteſt in ſenſu compoſito gratiæ conſiſtere peccatum, nec poteſt malos fructus facere arbor bona, dum manſerit bona. Et hoc pacto exponit etiam illa Auguſtinus tr. 5. in Epiſt. Jo. repugnat quippe Scripturis, quod in ſenſu Calvini ea ſumantur, ita ſcilicet, ut non poſſit juſtus ſimpliciter peccare in ſenſu diviſo à gratia. Etenim Actorum 8. Simon Magus credidit, & baptizatus fuit, & paulò poſt à fide, & Charitate receſſit: Et Act. 20. dicitur: *Ex vobis ipſis exurgent viri loquentes perverſa, ut abducant diſcipulos poſt ſe*. Et de facto omnes Apoſtatæ, & hæretici gratiam, & fidem amittunt, & alii peccatores amittunt ſaltem gratiam.

VII. Opponitur ſecundò: Gratia, quæ nos ſanctificat in Jeſu Chriſto per hoc, quod nos illi uniat, eſt omnipotens, (ut dictum eſt in 37. ex his theſibus) & digna filio Dei. ergo gratia iſta non ſolùm tollit peccatum, ſed etiam potentiam ad peccandum, adeout ſpiritus, cor, & ſenſus ſint inſtar mortui relatè ad peccatum. Antecedens probatur à Janſenio ex variis notis, ſeu proprietatibus, quibus Auguſtinus gratiæ efficaciam deſignat, & quæ à fortiori dicendæ ſunt de gratia baptiſmali, propter quam datur gratia actualis. Prima gratiæ nota eſt, quod ejus poteſtas ſit omnipotentiſſima, ex Epiſt. 107. ad Vitalem; quod ſit ineffabilis, ex lib. de Grat. Chriſti cap. 24. quod ſit potentior aversione noſtra, ex lib. de Prædeſt. Sanct. cap. 2. quod ſit occultiſſima, & potentiſſima, ex lib. de corrept. & grat. cap. 5. & quod ſit efficaciſſima, ex lib. de Grat. & lib. arb. cap. 5. Propterea cap. 14. habet: *Deo volenti ſalvum facere nullum liberum reſiſtit arbitrium; Sic enim velle, & nolle in volentis, aut nolentis eſt poteſtate, ut divinam voluntatem non impediat, nec ſuperet poteſtatem*. Et lib. 1. ad Simplician. qu. 2. *Non poteſt effectus miſericordiæ Dei eſſe in hominis*

pote-

Digitized by Google

poteſtate, ut fruſtra ille miſereatur, ſi homo nolit.

Secunda proprietas gratiæ eſt, ex Auguſtino apud Janſenium, quod voluntas ita agatur per gratiam, & rapiatur, ut ipſa vix agere intelligatur: Hæc habet S. Doctor lib. de geſtis Pelagii cap. 3. *Procul dubio plus eſt agi, quàm regi; qui enim regitur aliquid agit, & à Deo regitur, ut rectè agat; qui autem agitur, agere aliquid ipſe vix intelligitur: Et tamen tantum præſtat nobis gratia Salvatoris, ut non dubitet Apoſtolus dicere, Quotquot ſpiritu Dei aguntur, hi filii ſunt Dei: nec aliquid in nobis libera voluntas melius agere poteſt, quàm ut illi ſe agendam commendet, qui malè agere non poteſt.*

Tertia gratiæ nota eſt, quod ſit victrix ſupra voluntatis arbitrium; Etenim lib. de correpт. & grat. cap. 12. Auguſt. loquens de Gratia Adamica dicit, *Adjutorium datum primo homini ante lapſum fuiſſe tale, ut cum eo permaneret, ſi vellet*; Loquens verò de gratia chriſtiana, quæ datur homini poſt lapſum, ait, *Subventum eſſe infirmitati voluntatis humanæ, ut divina gratia indeclinabiliter, & inſuperabiliter ageretur.*

Quarta nota gratiæ ex Auguſtino eſt, quod operationes noſtræ, quæ per illam fiunt, tribuantur Deo, qui voluntatem agit pro libito, impellit, flectit, & inclinat quo libet, ita ut dicatur Deus loqui in nobis, ac diligere in nobis, quando loquimur, & diligimus; & non quod ſolùm det nobis loquendi, ac diligendi poteſtatem: Sic in pſ. 56. & tr. 93. in Jo. & ep. 120. cap. 17. & alibi.

Quinta, Ut per gratiam non dicantur homines velle, & operari; ſed Deus dicatur miſereri hominum, juxtà illud ad Rom. 9. *Non eſt volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei.* Et Auguſtinus advertit lib. 2. ad Simplician. cap. 2. non eodem modo concurrere gratiam ad operationes noſtras, ac voluntatem, quia ſi eodem modo concurrerent, ſicut dicitur, *Non eſt volentis, ſed miſerentis Dei*; ità poſſet ex oppoſito dici, non eſt miſerentis Dei, ſed volentis; hæc habet S. Doctor: *Si propterea ſolùm dictum eſt, Non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei, quia voluntas hominis ſola non ſufficit, ut juſtè, pieque vivamus, niſi adjuvemur miſericordia Dei, poteſt & hoc modo dici; Igitur non miſerentis eſt Dei, ſed volentis eſt hominis; quia miſericordia Dei ſola non ſufficit, niſi conſenſus noſtræ voluntatis addatur. At illud manifeſtum eſt, fruſtra nos velle, niſi Deus miſereatur: Illud autem neſcio quomodò dicatur, fruſtra Deum miſereri, niſi nos velimus.* Ratio autem cur nos fruſtra velimus, niſi Deus miſereatur, & gratiam conferat, eſt manifeſta, quia noſtra bona libera operatio non poteſt eſſe ſalutaris, & ad ſalutem conducere ſine Dei gratia: Ratio verò cur malè dicatur, fruſtra Deus miſereri, niſi nos velimus, adducitur ab eodem Auguſtino loco laudato per hæc verba: *Si enim Deus miſeretur, ergo jam volumus; ad eandem quippe miſericordiam pertinet, ut velimus; Deus enim eſt, qui operatur in nobis & velle, & operari in bona voluntate.*

Sexta gratiæ proprietas ex Auguſtino eſt, quod pariat in nobis effectum propter quem datur, ad differentiam gratiæ Adamo collatæ, quæ ſolùm dedit poſſe; hæc autem dat poſſe ſimul, & velle, ut habet lib. de correp. & grat. cap. 11. dicens: *Prima gratia eſt, qua fit ut homo habeat juſtitiam, ſi velit; ſecunda ergo*

plus poteſt, qua etiam ſit, ut velit: Etenim ex quo Adami voluntas concupiſcentiali vitio debilitata eſt, non ſufficit ampliùs, quod per gratiam poſſit velle, ſed opus eſt adjutorio, *quo fiat ut velit, & tanto ardore diligat, ut carnis voluntatem contraria concupiſcentem, voluntate ſpiritus vincat*, ut loquitur Auguſtinus loco laudato: Et cap. ſequenti addit: *Si enim in tanta infirmitate vitæ hujus ipſis relinqueretur voluntas ſua, ut in adjutorio Dei, ſine quo perſeverare non poſſent, manerent, ſi vellent, nec Deus in eis operaretur, ut vellent; inter tot, & tantas tentationes infirmitate ſua voluntas ipſa ſuccumberet; & ideò perſeverare non poſſent, quia deficientes infirmitate ſua nec vellent, aut non ita vellent infirmitate voluntatis, ut poſſent*. Cum autem gratia per Chriſtum in natura lapſa pariat hunc effectum, quod velimus, non verò, ſi velimus, ſequitur quod per illam peccato moriamur, itaut nihil vitæ pro illo ſuperſit. Imò Concilium Arauſicanum can. 4. disertè docet, Deum non expectare voluntatem noſtram, ut a peccato per gratiam nos liberet, ſed efficere, ut velimus a peccato purgari, dicens: *Si quis, ut à peccato purgemur, voluntatem noſtram Deum expectare contendit; non autem, ut etiam purgari velimus, per Spiritus Sancti infuſionem, & operationem in nos fieri, confitetur, reſiſtit ipſi Spiritui Sancto per Salomonem dicenti: Præparatur voluntas à Domino*; Si autem gratia non expectat, ut velimus, ſed abſolutè facit nos velle, non poteſt voluntas ſub tali dono non eſſe peccato mortua, itaut nihil ei vitæ remaneat pro peccato.

Reſpondeo Janſenium ex his notis gratiæ efficacis nihil evincere faciens ad rem noſtram; tum quia in his notis ſermo eſt de gratia actuali, & in hac theſi ſermo eſt de gratia habituali ſanctificante, quam diximus in expoſitione theſis trigeſimæ ſextæ eſſe qualitatem nobis inhærentem tamquam naturam ſupernaturalem, & radicem omnis ſupernaturalitatis; quod autem hæc, quamvis exigat gratias actuales, conſiſtat cum potentia ad peccandum in ſenſu diviſo, abundè jam oſtendimus: Tum etiam quia gratia actualis efficax ſtat pariformiter cum facultate voluntatis ad illi reſiſtendum, ut proinde ſi reſiſteretur, non eſſet efficax, ſed merè ſufficiens, ut alias diximus. Ad id quod ex Auguſtino opponitur in ordine ad notas gratiæ efficacis facile reſpondetur, ejus infallibilem effectum, & ineluctabilem vim non provenire eo, quod gratia libertatem evertat, & neceſſitatem inducat, ſed ex eo quod poſita præviſione conſenſus ſub tali auxilio, impoſſibile ſit, quin collato tali auxilio conſenſus non ſequatur; Unde conſenſus neceſſariò promanat, quin tamen promanet conſenſus neceſſarius: proinde ſimul cum gratia ſtat facultas ad illi reſiſtendum, & ad peccandum. Quare

Ad primam notam jam diximus, quomodò non poſſit voluntas humana impedire divinam voluntatem, qua prædefinit conſenſum, quamvis poſſit gratiæ reſiſtere, & diſſentire; etenim non deſunt in ærario omnipotentiæ infinita media, & auxilia, quibus voluntatem uniuſcujuſque hominis quantumvis duram poſſit ad arbitrium emollire, & quocumque velit inflectere, incolumi ejus libertate indifferentiæ; aliter omnipotentia non poſſet dominari in creaturam liberam qua liberam,

un-

Digitized by Google

unde non competeret omnipotentiæ ea perfectio, qua major excogitari non poſſit.

VIII. Ad ſecundam, Auguſtinus verbis illis ſolùm vult innuere, quod relatè ad opera ſalutaria potiſſimæ partes ſint gratiæ, quin tamen excludatur libera operatio voluntatis, quæ gratiæ reſiſtere poſſit: quod Apoſtolus innuit verbis illis; *Non ego, ſed gratia Dei mecum*. Hinc idem Auguſtinus exponens verba illa Roman. 8. *Quicumque Spiritu Dei aguntur, ii ſunt filii Dei*, ſic habet: *Dicet mihi aliquis; Ergo agimur, non agimus: Reſpondeo, immò & agis, & ageris, & tunc benè agis, ſi à bono agaris; ſpiritus enim Dei, qui te agit, adjutor eſt agentibus; nemo autem adjuvatur, ſi ab illo nihil agatur: Spiritus adjuvat infirmitatem noſtram*. Et lib. de corrept. & grat. cap. 2. pariter habet: *Intelligant, ſi filii Dei ſunt, ſe ſpiritu Dei agi, ut quod agendum eſt, agant; & cum egerint, illi, à quo aguntur, gratias agant; & ad hoc eis oſtenditur, quid agere debeant, ut quando id agunt ſicut agendum eſt, ideſt cum dilectione, & delectatione juſtitiæ, ſuavitatem, quam dedit Dominus, ut terra eorum daret fructum ſuum, accepiſſe ſe gaudeant*. Stat ergo quod voluntas gratiæ reſiſtere poſſit culpabiliter, quamvis a ſpiritu Dei ſuaviter, & fortiter in bonum inclinetur.

IX. Ad tertiam, quomodò voluntas per gratiam efficacem indeclinabiliter, & inſuperabiliter à Deo agatur illæſa libertate, non ſemel explicavimus, præſertim in tertia theſi. Diſcrimen inter gratiam datam in ſtatu innocentiæ, & eam, quæ datur in ſtatu naturæ lapſæ demonſtravimus in theſi 36., ubi diximus non dari inter utramque gratiam diſcrimen eſſentiale, itaut illa daret ſolùm poſſe cum libertate ad volendum, & hæc det etiam velle ſine libertate ad nolendum; ſed diſcrimen utriuſque eſt accidentale, quatenus hæc ex Chriſti meritis eſt uberior, ut poſſit ægritudinem naturæ lapſæ ſublevare: in utroque tamen ſtatu gratia efficax agit arbitrium inſuperabiliter, incolumi libertate, ut oſtendimus loco laudato.

X. Ad quartam, tribuuntur Deo operationes noſtræ ſalutares, ſicut victoria tribuitur Duci, quamvis milites bellum gerant; quia ſicut potiores partes ſunt ducis in victoria, quàm militis, ita à fortiori potiores partes ſunt Dei in victoria tentationum, & bonis operationibus, quam noſtræ voluntatis; cum Deus non ſolum dirigat, det arma, præcipiat, & intendat illas, ſed etiam det vires, & inimpedibiliter illas prædefiniat citra libertatis præjudicium; Hinc dicitur Deus in nobis loqui, & diligere.

XI. Ad quintam, quia ad operationes ſalutares diverſimodè concurrit gratia ac voluntas, illa quidem tanquam cauſa principaliſſima, & invictiſſima, voluntas verò tanquam inſtrumentum liberum, quod poſſit quidem gratiæ reſiſtere, ſed ſubſit Dominio Dei, cum non deſint auxilia, quibus poſſit illam emollire; ideò non poteſt dici, quod operatio ſalutaris non ſit miſerentis Dei, ſed volentis; poſſit autem ex oppoſito dici cum Apoſtolo, quod non ſit volentis, nec currentis, ſed miſerentis Dei: nec ſimiliter dici poteſt, quod fruſtra Deus miſereatur, ſi nos nolimus; ſed dicendum, quod fruſtra nos velimus, ſi Deus non miſereatur.

XII. Ad ſextam, diximus inter gratiam Adamicam, & Chriſtianam, ſeu inter gratiam ſanitatis in ſtatu naturæ integræ, & medicinalem in ſtatu naturæ lapſæ, & ægrotæ, ſolùm dari diſcrimen accidentale, quod hæc gratia ſit uberior ex meritis Chriſti, ut poſſit expugnari neceſſitas moralis ad peccandum orta ex rebellione carnis adverſum ſpiritum, quam ex peccato contraximus; quia tamen ubi *abundavit delictum*, *ſuperabundavit gratia*, ut dicitur ad Rom. 5. ideò gratia efficax in ſtatu naturæ lapſæ dicitur ab Auguſtino dare ipſum velle; non quia gratia efficax in ſtatu innocentiæ non daret pariter ipſum velle, ſed quia cum gratia per Chriſtum ſit uberior, ideò ſpeciali modo, & frequentius in nobis ipſum velle operatur, ut obſervavit Petavius tomo 1. dogmatum lib. 10. cap. 16. Sicut enim cum loquimur de virtutibus ſpecialem vim habentibus, ſolemus eam explicare per actum ſecundum; unde cum definitur à Theologis, & Juriſperitis juſtitia, explicatur per actum ſecundum dicendo, quod ſit Virtus tribuens unicuique jus ſuum; ita ad explicandam vim gratiæ efficacis in ſtatu naturæ lapſæ, exprimitur paſſim ab Auguſtino per actum ſecundum dicendo, quod det ipſum velle. Arauſicanum laudatum ſolum vult, quod Deus non expectet operationes noſtras naturales ad gratiam conferendam; non verò quod gratiæ nos non cooperemur, ſi velimus, atque adeò cum libertate ad reſiſtendum culpabiliter; unde per gratiam non reddimur inſtar mortui relatè ad peccatum.

XIII. Opponitur ultimo: Per peccatum originale contraximus rebellionem carnis, & legem in membris repugnantem legi mentis: nam Trid. ſeſſ. 5. can. 1. definit, *Adamum per illam prævaricationis offenſam ſecundum corpus, & animam in deterius commutatum fuiſſe*. Ergo per gratiam baptiſmalem, qua tollitur adæquate originale, tollitur etiam hæc rebellis concupiſcentia, qua ad malum inclinamur, atque adeo gratia baptiſmalis non ſolùm reddit peccato mortuum ſpiritum, & cor, ſed etiam ſenſum, tollendo motus ſenſuales inordinatos: Probatur conſequentia, quia Apoſtolus ad Rom. 5. dicit, non minus profuiſſe nobis gratiam per Chriſtum, quam obfuerit peccatum Adæ, dicens; *Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores conſtituti ſunt multi, ita per unius obeditionem juſti conſtituuntur multi; ut ſicut regnavit peccatum in mortem, ita & gratia regnet per juſtitiam in vitam æternam per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum*. Imò plus gratia profuit, quam obfuerit peccatum Adæ; cum dicat: *Non ſicut delictum, ita & donum; Si enim unius delicto multi mortui ſunt, multo magis gratia Dei, & donum in gratia unius hominis Jeſu Chriſti in plures abundavit.*

Reſpondeo, errorem fuiſſe Pelagianorum, quod per Baptiſmum debeat tolli, ac extingui fomes concupiſcentiæ, aliter peccata non tollerentur, ſed inſtar capillorum raderentur mox renaſcitura, & incrementum acceptura: Hunc errorem damnavit Tridentinum ſeſſ. 5. can. 5. dicens: *Manere in baptizatis concupiſcentiam, vel fomitem, hæc ſancta Synodus fatetur, & ſentit: Quæ cum ad agonem relicta ſit, nocere non conſentientibus, & viriliter per Chriſti Jeſu gratiam repugnantibus non valet; quinimò*

qui

Digitized by Google

qui legitimè certaverit, coronabitur: Additque deinde eam peccatum propriè non eſſe, ſed peccatum ab Apoſtolo appellari, eo quod à peccato ſit, & ad peccatum inclinet. Quare cum ea non ſit peccatum, benè ſequitur, quod gratia baptiſmalis omninò peccatum tollat, & non ſolùm radat, ut docuit Auguſt. cont. duas Epiſt. Pelag. cap. 13., ubi habet: *Dicimus baptiſma dare omnium Indulgentiam peccatorum, & auferre crimina, non radere, nec ut omnium peccatorum radices in mala carne teneantur, quaſi raſorum in capite capillorum, unde creſcant iterum reſecanda peccata.* Idcircò autem remanet in nobis hęc peccati originalis pœna, ut ſciamus ad Redemptorem confugere, ejuſque gratiam implorare, ut in agone vincamus, ſcientes illicia gratiæ eſſe longè præſtantiora illiciis concupiſcentiæ. Id expreſſit Aug. lib. 4. de Continentia cap. 7. dicens: *Languorem iſtum culpa meruit, natura non habuit; quam ſane culpam per lavacrum regenerationis Dei gratia fidelibus jam remiſit, ſed ſub ejuſdem medici manibus adhuc natura cum ſuo languore confligit.* Et deinde explicans illud pſal. 102. *Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui ſanat omnes infirmitates tuas,* ſubdit: *Propitius ſit Deus iniquitatibus, cum peccata dimittit; ſanat languores, cum deſideria prava compeſcit: Illud fit in baptiſmate confitentibus; hoc fit in agone certantibus.*

XIV. Janſenius docuit eſſe Pelagianorum errorem, quod concupiſcentia ſumpta pro actu ſecundo non ſit mala, niſi quando prætergreditur limites rationis, cujus imperio regi debet; & ideò vult per gratiam baptiſmalem illam tolli: conſonat quippe erroribus Janſenii, quod peccatum contrahatur, etiam ſine libertate indifferentiæ ad carendum illo. Sed fallitur, cum ea ſit doctrina Catholica, omneſque Patres doceant, concupiſcentiæ motus non eſſe peccaminoſos, ſi deſit illis liber conſenſus noſter. Auguſt. lib. 1. contra duas Epiſtolas Pelagianorum cap. 10. habet: *Nulla condemnatio eſt nunc iis, qui ſunt nunc in Chriſto Jeſu; non enim damnatur, niſi qui concupiſcentiæ carnis conſentit ad malum.* Et lib. 1. de Civ. Dei cap. 25. *Illa concupiſcentialis inobedientia quanto magis abſque culpa eſt in corpore non conſentientis, ſi abſque culpa eſt in corpore dormientis?* Et lib. 2. de Geneſi contra Manich. cap. 14. *Aliquando ratio viriliter etiam commotam cupiditatem refrenat, atque compeſcit: Quod cum ſit, non labimur in peccatum, ſed cum aliquanta luctatione coronamur.*

XV. Ad argumentum itaque negatur conſequentia. Ad probationem, gratia Redemptoris longè magis nobis profuit, quam obfuerit culpa, non quia ſuſtulit concupiſcentiæ motus, & languores per peccatum contractos, ſed quia relinquens illos ad agonem, ſanat ſuis auxiliis noſtras ægritudines, adeout univerſim plus alliciamur, & adjuvemur à gratia ad proſequendum honeſtum, quam alliciamur à concupiſcentia, & ob ægritudinem inclinemur ad turpia; ut ſic poſſimus ſplendidiorem gloriæ coronam mereri. Præterquamquod gratia Redemptionis ad delendam culpam neceſſaria eſt ſimpliciter infinita, & ut Theologi oſtendunt, ſuperabundans pro culpa, etiamſi hæc eſſet gravitatis infinitæ, quod fusè dixi in Curſ. Theolog. p. 6. diſp. 1. qu. 5.; ut proinde dicatur Pſal. 129. *Copioſa apud eum redemptio:* Et 1. ad Cor. 6. *Empti eſtis pretio magno:* Et Apoſtolus loco lauda-

to: *Non ſicut delictum, ita & donum.*

In calce adverto, in hoc alio ſenſu facilè à Queſnello potuiſſe hanc theſim uſurpari, quod ſcilicet Fideles poſt receptam in baptiſmo gratiam ſanctificantem, quamdiu in ea perſeverant, ſint veluti peccato mortui, ac ſoli Deo vivant, vel potiùs in eis vivat Chriſtus omnia ipſorum opera per gratiam ſuam, & charitatem operando; ſic enim videtur interpretari illud Apoſtoli ad Rom. 2. *Quicunque baptizati ſumus in Chriſto Jeſu, in morte ipſius baptizati ſumus; conſepulti enim ſumus per baptiſmum in mortem;* & infrà additur: *Exiſtimate vos mortuos quidem eſſe peccato, viventes autem Deo in Chriſto Jeſu.* Sed Apoſtolus ſolum vult, baptizatos eſſe mortuos peccato profeſſione, obligatione, executione, & in perpetuum; aliter non hortaretur in eodem capite Fideles, ut non exhibeant membra ſua iniquitati. Quinimmò ſimul cum gratia, & charitate peccata venialia cohærere poſſe, nemo eſt, qui ambigat: dicitur enim Prov. 24. *Septies cadet juſtus*: & 1. Jo: 1.: *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt*: & Jacob. 3. *In multis offendimus omnes.* Peccat itaque primò theſis iſthæc adverſus Catholica dogmata, dum contendit gratiam baptiſmalem inducere impeccabilitatem. Peccat ſecundò dum contendit inducere immunitatem ab omni culpa, ſaltem quamdiu ipſa in anima perſeverat. Peccat tertiò dum contendit gratiam baptiſmalem reddere mortuum peccato, non ſolum ſpiritum, & cor, ſed etiam ſenſum, ita ut hac gratia præditus perinde ac mortuus careat motibus ſenſualitatis inordinatis; quod adverſatur experientiæ, adeo ut ipſe Apoſtolus non erubuerit publicè fateri, quod in ſe experiebatur, dicens Rom. 7.: *Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati.*

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XLIII.

QUadrageſimatertia contendit, primum gratiæ baptiſmalis effectum eſſe, quod ita moriamur peccato, ut non ſolum ſpiritus, & cor, (ideſt anima, & voluntas) ſed nec etiam ſenſus, qui ſedes eſt concupiſcentiæ, quicquam vitæ habeant in ordine ad iterum peccandum; non ſecus ac homo mortuus nihil habet ampliùs vitæ pro rebus mundi. Propterea juxta hanc theſim, ſicut homo mortuus nullam poteſt exercere vitalitatem, ac libertatem relatè ad res mundanas, nec poteſt ampliùs huic ſæculo vivere quantum eſt ex ſe; ita qui per gratiam baptiſmalem peccato eſt mortuus, nullam poteſt libertatem exercere in ordine ad peccandum; unde non poteſt ampliùs ab eo peccatum ullum perpetrari. Exuſcitatur itaque hìc à Queſnello hæreſis Joviniani, qui docebat baptiſmum reddere nos impeccabiles; quam deinde ſecutus eſt Calvinus in Antidoto Concilii Tridentini ſeſſ. 7. can. 7., ubi docuit, baptiſmo, veluti Dei chirographo, certiores nos reddi de perpetua gratia adoptionis; cum autem experientia liquidò conſtet, plurimos poſt ſuſceptum baptiſmum non ſemel peccatorum vinculis ſpontè alligari, dicendum eſſet juxta hanc hæreſim, quod gratiam baptiſmalem ii non ſuſceperint; ſic-

ut

Digitized by Google

ut non ſuſcipitur ab iis, qui cum fictione recipiunt baptiſmi Sacramentum; quamvis ab iſtis gratia non recipiatur, quia voluntariè ponunt obicem gratiæ, non deteſtando culpas præteritas; ab iis verò gratia non reciperetur ex eo præcisè, quod Deus vellet illam denegare; quandoquidem peccatum futurum non poteſt dici, quod ſit nunc obex gratiæ. Proinde latet etiam in hac theſi hæreſis illa Janſeniana, quod Chriſtus non ſit mortuus, nec ſanguinem fuderit pro omnibus omninò hominibus; Quomodo enim mortuus eſt pro iis, quibus denegat in baptiſmo gratiam baptiſmalem ad ſalutem perneceſſariam, etiamſi nullum illi ponant obicem gratiæ voluntarium? Quare falſum eſt primò, quod gratia baptiſmalis non conferatur iis, qui poſt baptiſmum ſunt peccaturi; etenim in Trident. ſeſſ.7. can. 7. anathematizatur, qui dixerit, *per Sacramenta novæ legis non dari gratiam ſemper, & omnibus quantum eſt ex parte Dei, etiamſi ritè ea ſuſcipiant; ſed aliquando, & aliquibus.* Falſum eſt ſecundò, quod juſtificati per gratiam, ac peccato mortui careant libertate requiſita ad relabendum, & quod ſint inſtar hominis mortui relatè ad res hujus mundi; cum pariter à Tridentino ſeſſ. 6. can. 23. anathematizetur, qui dixerit, *Hominem ſemel juſtificatum amplius peccare non poſſe, neque gratiam amittere; atque adeo eum, qui labitur, & peccat, nunquam verè fuiſſe juſtificatum.* Aliter ineptè hortaretur Apoſtolus ad non peccandum illos, quos dicit peccato mortuos verbis illis Roman. 8.: *Non ergo regnet peccatum in veſtro mortali corpore, ut obediatis concupiſcentiis veſtris.* Denique falſum eſt, quod ſit effectus gratiæ baptiſmalis ita tollere quicquid habet veram, ac propriam rationem peccati, ut tollat etiam in renatis concupiſcentiam; unde ſenſus, qui ſedes eſt fomitis, ſe habeat inſtar mortui, ut habetur in hac theſi; etenim idem Trident. ſeſſ. 5. definit, *Manere in baptizatis concupiſcentiam, vel fomitem, quæ cum ad agonem relicta ſit, nocere non conſentientibus non valet*: Ubi etiam declarat, quod *licet ea ab Apoſtolo appelletur peccatum, non proinde in renatis verè, & propriè peccatum ſit, ſed quia ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat.*

PROPOSITIO XLIV.

Non ſunt, niſi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes noſtræ naſcuntur; Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & Amor, quo nos ipſos, ac Mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum eſt, non refert, & propter hoc ipſum fit malus. *Queſn. Jo. 5. 29. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XLV.

Amore Dei in corde peccatorum non amplius regnante, neceſſe eſt ut in eo carnalis regnet cupiditas, omneſque actiones ejus corrumpat. *Queſn. Luc. 15. 13. edit. 1693.*

PRO-

Digitized by Google

PROPOSITIO XLVI.

Cupiditas, aut Charitas, uſum ſenſuum bonum, vel malum faciunt. *Queſn. Matth.* 5. 28. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO XLVII.

Obedientia legis profluere debet ex fonte; & hic fons eſt charitas. Quando Dei amor eſt illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum eſt, quod apparet exterius; alioquin non eſt niſi hypocriſis, aut falſa juſtitia. *Queſn. Matth.* 23. 26. *editione* 1693.

PROPOSITIO XLVIII.

Quid aliud eſſe poſſumus niſi tenebræ, niſi aberratio, & niſi peccatum ſine fidei lumine, ſine Chriſto, & ſine Charitate? *Queſn. Epheſ.* 5. 8. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO XLIX.

Ut nullum peccatum eſt ſine amore noſtri, ita nullum eſt opus bonum ſine amore Dei. *Queſnel. Marc.* 7. 22. & 23. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO L.

Fruſtra clamamus ad Deum, Pater mi: ſi Spiritus charitatis non eſt ille, qui clamat. *Queſn. Rom.* 8. 15. *edit.* 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Iterum hic recuduntur theſes non ſemel aliàs à Pontificibus profligatæ. II. Bajus, Janſenius, Queſnellus non diſtinguunt virtutes morales, niſi ratione diverſorum officiorum, non verò ratione diverſorum objectorum formalium, unde relegant à choro virtutum Theologalium Fidem, & Spem. III. Ex hiſce erroribus theſes iſtæ promanant. IV. Hic dumtaxat demonſtratur, amorem ſui, amorem proximi, & amorem creaturarum poſſe culpa vacare, etiamſi talis amor non referatur ad Deum, nec ſit actus charitatis erga Deum.

V. Probabiliter dari poſſunt actus morales indifferentes in individuo. VI. Et quamvis ii repugnarent, non dubitatur tamen apud Catholicos, quod ſit ſtudioſus, & non peccaminoſus amor concupiſcentiæ, quo quis ſeipſum diligit, dum Deo inſervit propter retributionem. VII. Pariter Spes, quæ prout condiſtincta a charitate reſpicit bonum noſtrum, non ſolùm non eſt actus peccaminoſus, ſed eſt etiam actus ſupernaturalis diſponens ad juſtificationem. VIII. Amor etiam proximi propter ſe dilecti & eſt actus diſtinctus à charitate erga Deum, & eſt ſupernaturalis, ſi lumine ſupernaturali hujuſmodi objectum attingatur.

IX. Tunc amor ſuimet eſt vitioſus, quando eſt immoderatus, & ſecundum appetitum ſenſitivum, non quando eſt ſecundum appetitum rationalem, & juxta

Digitized by Google

ta dictamen rationis. X. Præceptum diligendi ſeipſum includitur in præcepto diligendi proximum; & ideo ſicut amor proximi, ita amor ſuimet poteſt eſſe rationabilis, quamvis non referatur actu, & formaliter ad Deum. XI. Non dicitur frui creaturis tanquam fine ultimo, qui illas diligit ſine relatione ad Deum. XII. Rerum terrenarum amor ſolùm quando eſt nimius, animum in ipſas rapit, & redigit nos in earum ſervitutem. XIII. Quando per actum Spei concupiſcentem amamus Deum creaturis, tunc creaturæ veniunt ut finis ultimus negativè, non poſitivè, & ideo talis actus non eſt rationi diſſonus. XIV. Non enim opponuntur inter ſe actus concupiſcentiæ, & actus benevolentiæ erga Deum, ita ut non poſſit ille ad hunc ordinari, & cum ipſo cohærere. XV. Quinimmò poteſt voluntas eodem ſimpliciſſimo actu in Deum ferri & amore concupiſcentiæ, & amore charitatis.

I. Mirum eſt, quod poſt proſcriptam à tribus Pontificibus Pio Quinto, Gregorio Octavo, & Urbano Octavo theſim illam Baji 38., quæ habet: *Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitioſa eſt cupiditas, qua mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur; aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur*: poſt iterum proſcriptam ab Alexandro Octavo theſim illam ſeptimam à Janſenianis recuſam, quæ pariter habet: *Omnis humana actio deliberata eſt Dei dilectio, vel Mundi; ſi Dei, charitas Patris eſt; ſi Mundi, concupiſcentia carnis, hoc eſt, mala eſt*; nunc iterum à Queſnello idem omnino virus in hiſce theſibus propinetur. Et perperam illum Queſnelliani excuſant, ut in adjectis Anacephalæoſibus fiet perſpicuum; ubi oſtendemus theſes iſtas tam in proprio verborum ſenſu, quàm ad mentem Auctoris eſſe erroneas. At quid faciant tela Theologica ad errores hos confodiendos, ubi nihil proſunt fulmina Apoſtolica? Nihilominus, ut eorum falſitas deprehendatur, adverto, Bajum magiſterio Calvini edoctum in lib. 1. de virtutib. impiorum cap. 2., & lib. de charit. cap. 5. plura huc ſpectantia docuiſſe, quæ deinde Janſenius iterum edocuit, & nunc Janſeniani pervicaciter tuentur. Primò quidem commentitiam eſſe diſtinctionem amoris Dei in naturalem, & ſupernaturalem; cum Deus nonniſi per charitatem à Spiritu Sancto diffuſam amari poſſit, ut habet in theſi 35. Deinde nullum exerceri poſſe actum virtutis moralis ſolis naturæ viribus, ut habet in theſi 37. Præterea omnia opera Infidelium eſſe peccata; quandoquidem deficiente fide ſupernaturali non poſſunt diligere Deum ex charitate infuſa, & quicquid non ita diligitur, ut ad Deum referatur, vitioſum, & peccatum eſt. Quartò, omnem affectum mercenarium, & concupiſcentiæ, qui movetur ex amore retributionis, eſſe vitioſum, & ſolum affectum charitatis, & benevolentiæ erga Deum eſſe ſtudioſum, & bonum. Quintò, etiam dolorem peccati ex ſolo timore gehennæ eſſe vitioſum. Sextò, eſſe pariter turpem deteſtationem peccati, ſi moveatur ex ejus fœditate, & non ex bonitate Divina. Denique virtutes morales, quæ proſequuntur amore officia virtutum propter ſolam earum honeſtatem, & propter ſolam convenientiam cum natura rationali abſque relatione ad Deum ſummè dilectum, non eſſe virtutes, ſed vitia.

Quæ

Digitized by Google

Quæ omnia erronea eſſe liquido conſtat ex Theſibus ab Alexandro Octavo profligatis. Quoniam autem iterum in hiſce theſibus perfricta fronte edocentur, ideo nonnulla hic ſubjiciam adverſus hos errores, quos jam docuerat antecedenter Calvinus in Antid. ad ſeſſ. 6. cap. 25. dicens: *Dei judicio nihil eſt ſincerum, nec probum, niſi quod ex perfecto ejus amore manat.*

II. Itaque Bajus, Janſenius, Queſnellus virtutes morales non diſtinguunt ratione diverſorum formalium objectorum, ſed quia Charitas variis virtutum officiis incumbit propter Deum ſummè dilectum; etenim ſi ea diligantur ex objecto formali creato, talis dilectio eſſet vitioſa, & peccatum; quia non refertur ad Deum quod ad Deum referendum eſt; ſi vero diligantur ex objecto formali Increato, talis dilectio erit actus charitatis, qui omnia agit propter Deum, & hujuſmodi actum Deus remuneratur. Ex. g. charitas ſi alienæ miſeriæ ſuccurrat propter Deum, appellatur Miſericordia; ſi propter idem motivum exhibeat Deo cultum, appellatur Religio; ſi colat parentes, appellatur Pietas; ſi ſuſtineat mala, appellatur Patientia; ſi præceptis obtemperet, dicitur obedientia, dummodo omnia hæc ad Deum referantur; ut proinde unicum detur objectum formale virtutis, nempe Deus ſummè dilectus, & ideo unica ſit virtus, nempe Charitas: reliqua verò ſint potiùs objecta materialia, & officia variarum virtutum: Quæ omnia quantum à veritate Catholica, & à ſenſu communi omnium Patrum, & Theologorum abhorreant, nemo eſt quin videat: Relegant quippe iſti Auctores à choro virtutum etiam duas alias virtutes Theologales Fidem, & Spem: propterea Queſnellus in 52. theſi dicit, fidem non dari ſine amore, & fiducia; & in 57. non dari ſpem in Deo, ubi non eſt Dei amor; cum tamen ex Trid. ſeſſ. 6. cap. 6. actus iſtarum virtutum ad dilectionem Dei diſponant, & ad impii juſtificationem. Adde proſcriptam pariter olim fuiſſe propoſitionem illam Baji 17., quę habet: *Non eſt vera obedientia legis, quæ fit ſine charitate:* & tamen Queſnellus in hac 47. theſi obedientiam vocat hypocriſim, & falſam juſtitiam, niſi profluat ex fonte charitatis, nixus proculdubio verbis illis Baji lib. 2. de merit. operum cap. 1., ubi habet: *Quia quæcumque ſine charitate fiunt, etiamſi apud homines ſpecioſa videantur, tamen apud Deum ſimulata tantùm, & non vera ſunt legis obedientia: quicunque enim faciebant, quod lex jubebat, inquit Auguſtinus, non adjuvante ſpiritu gratiæ, timore pœnæ faciebant, ac per hoc coram Deo non erat in voluntate, quod coram hominibus apparebat in opere.*

III. Duo hic à nobis eſſent demonſtranda: Alterum, quod inter amorem Dei bonum, & ſupernaturalem, & amorem, quo noſmetipſos, & mundum diligimus, qui ſit malus, & vitioſus, intercedant plures actus variarum virtutum, qui non ſint charitatis; Alterum verò, quod amor, quo noſmetipſos, ac mundum diligimus, non ſit malus per hoc præciſè, quod non referamus illum actu ſignato ad Deum; cum poſſit eſſe bonus, & ſupernaturalis, eſto non ſit actus elicitus, nec imperatus à charitate ſupernaturali. Ex utroque enim hoc aſſerto deſcendit primò falſitas hujus quadrageſimæquartæ theſis, quod ſcilicet non dentur ſolum duo amo-

res

Digitized by Google

res in nobis, videlicet vel amor Dei, qui omnia agit propter Deum, vel amor mundi, qui non referendo omnia ad Deum eatenus ſit malus: Secundò deſcendit apertè falſitas quadrageſimæquintæ, quod non regnante in nobis Dei amore, debeat regnare amor vitioſus: Tertiò falſitas quadrageſimæſextæ; quod uſum ſenſuum vel charitas faciat bonum, vel cupiditas malum, nec poſſit fieri bonus, niſi à charitate, & non malus à cupiditate; ſi enim dantur aliæ virtutes à charitate, poteſt ab amore illarum fieri bonus; & ſi poteſt amor ſui ipſius eſſe bonus, poteſt à tali cupiditate non eſſe malus: Quartò deſcendit falſitas quadrageſimæſeptimę, quod obedientia ſit vitioſa, ſi non procedat ex amore Dei, quamvis procedat ex amore honeſtatis creatæ, ſeu ex eo quod conſonum ſit naturæ rationali, & juxta dictamen rationis, quod ſuperioribus obtẽperemus: quod proſcriptum jam fuerat in theſi 16. Baji, quæ habet: *Non eſt vera legis obedientia, quæ ſit ſine charitate:* Quintò deſcendit falſitas quadrageſimæoctavæ, quod ſine Fidei lumine, ſine Chriſto, & ſine charitate, non ſit in nobis, niſi tenebræ, aberratio à via, quę Chriſtus eſt, & peccatum; cum poſſint etiam Infideles lumine rationis illuſtrati elicere actus virtutum naturalium, ut diximus in theſi 26., necnon peccatores ſine Chriſto, ponere actus etiam ſupernaturales, quibus ad juſtificationem diſponantur; & ſine charitate elicere poſſint homines actum aliarum virtutum: Sextò deſcendit falſitas quadrageſimænonę, quod nullum detur opus bonum, & nullus actus virtutis ſine amore Dei, & ſine actu charitatis: Septimò demum deſcendit falſitas quinquageſimæ theſis, videlicet, quod ſine ſpiritu charitatis non poſſit laudabiliter peccator Deum invocare verbis illis Iſ. 64. *Et nunc Domine Pater noſter es tu, nos verò lutum*; quamvis enim peccator gratia orbatus non ſit filius Dei adoptivus, adhuc tamen ad imaginem, & ſimilitudinem Dei creatus, & affectu paterno à Deo enutritus poteſt illum invocare Patrem; cum dicatur Malach. 2. *Nunquid non Pater unus omnium noſtrum?* Et filius prodigus antequam rediret ad Patrem, dixit: *Surgam, & ibo ad Patrem meum, & dicam illi: Pater peccavi in cęlum, & coram te.* Et ipſe Dominus Lucæ 11. dixit: *Si vos cum ſitis mali, noſtis bona data dare filiis veſtris; quanto magis Pater veſter de Cęlo dabit ſpiritum bonum petentibus ſe?* Conſtat autem, quod non fruſtra clamaverit publicanus charitate deſtitutus Lucæ 18. dicens: *Deus propitius eſto mihi peccatori*; ſic enim ad juſtificationem obtinendam ſe diſpoſuit, & deſcendit juſtificatus in domum ſuam.

IV. Quoniam autem iterum deinde Queſnellus in theſi quinquageſimatertia, & ſequentibus uni charitati tribuit actiones Chriſtifideli dignas, quam ſolam Deus audit, coronat, ac remunerat, itaut nec ſpes, nec religio ſit, ubi non eſt charitas; idcirco in iis mox exponendis oſtendetur falſitas primi hujus Janſeniani aſſumpti, quod nullæ aliæ virtutes dentur præter charitatem. Hìc adverſus alterum Janſenianum aſſumptum oſtendemus dumtaxat amorem ſui, amorem proximi, ac amorem creaturarum poſſe culpa vacare; ut proinde falſum ſit, quod peccet homo quoties ſeipſum, aut creaturas diligit abſque relatione ad Deum.

V. Itaque quamvis commendan-

Digitized by Google

dum magnopere ſit, quod omnes, & ſingulos actus ad Dei gloriam referamus, & quod nihil in hoc mundo, niſi propter Deum diligamus; at probabiliter falſum eſt, quod non poſſint dari actus indifferentes in individuo (ut communius Theologi docent cum Soto, Bonaventura, Alenſi, & aliis apud Vaſq. p. 2. diſp. 52. cap. 2.) qui ſcilicet verſentur circa bonum aliquod indifferens, hoc eſt neque honeſtum, neque turpe; ut ſunt actus, quibus proſequimur quędam commoda, aut delectabilia naturæ convenientia, & non indecentia, ex motivo, quod ſint convenientia naturæ, & non ex motivo alio honeſto, aut propter Deum: Quod docuit Hieronymus epiſt. 89. ad Auguſtinum, dicens: *Bonum eſt continentia, malum eſt luxuria; inter utrumque indifferens ambulare*, &c. *Hoc neque bonum, neque malum eſt; ſive enim feceris, ſive non feceris, nec juſtitiam, nec injuſtitiam habebis*. Et Gregorius Nazianzenus orat. 3. in Julianum habet, *Non continuò ſequi eſſe pœna dignum eum, qui laudem non meretur, vel contra laude dignum eſſe eum, qui non eſt dignus ſupplicio*. Idemque ſentit Gregorius Magnus hom. 27. in Euangelia, ubi dicit aliquos proſequi ſuos propinquos amore non præcepto à Deo, ſed qui ſponte impenditur à natura, & à Deo non prohibetur; unde nec eſt peccaminoſus, quia non prohibetur, nec virtuoſus, quia non eſt ex fine honeſto, nec per relationem ad Deum.

Neque obſtat primò, quod dicitur 1. ad Cor. 11. *Omnia ad Dei gloriam facite*; Nam hoc eſt conſilium, non præceptum. Neque obſtat ſecundò quod actus non ordinatus ad finem debitum ſit peccaminoſus, ex Angelico p. 2. q. 18. ar. 9. Nam poteſt actus non eſſe peccaminoſus, licet non ordinetur ad finem honeſtatis, ſi ordinetur ad commodum naturę; quod non apparet prohibitum; ſicut enim citra culpam poteſt aliquis actus non ordinari ad Deum perfectiſſimo modo quo poſſit, quia tale præceptum non reperitur; ita poteſt non ordinari ad finem honeſtum, quia nec tale præceptum reperitur.

VI. Sed tranſmiſſo, quod non poſſint dari actus indifferentes in individuo, illud extra controverſiam inter catholicos eſt, quod poſſit quis amore concupiſcentiæ ſeipſum amare, dum Deo inſervit pręcisè intuitu retributionis; quin tamen hic actus ſit actus charitatis, nec ſit peccaminoſus: Quod definit Trident. ſeſſ. 6. can. 31. ubi habet: *Si quis dixerit juſtificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis operatur, anathema ſit*: Et proſcripta eatenus eſt ab Alex. VIII. illa decimatertia Janſeniana theſis: *Quiſquis æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate ſi caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur*. Ex quo diſertè colligitur neque charitatis hunc actum eſſe, neque peccaminoſum: quicquid oblatret Lutherus in aſſert. articulorum contra Bullam Leonis, aſſert. 6. dicens: *Contritio, quæ paratur per amiſſionem beatitudinis, facit hypocritam, immo magis peccatorem*: Adverſus quod aſſertum proſcripta fuit ab Alexandro Octavo illa theſis decima, pariter Janſeniana, quæ habet: *Intentio, qua quis deteſtatur malum, & proſequitur bonum, merè ut cœleſtem obtineat gloriam, non eſt recta, nec Deo placens*. Et paſſim in Scripturis proponitur nobis merces, & retributio, ut ex ea ad legis Divinæ obſervantiam incitemur; 1. Petr. 5. *Cum apparuerit*

Prin-

Digitized by Google

Princeps Paſtorum, percipietis immarceſcibilem gloriæ coronam: Eccleſ. 12. *Benefac juſto, & invenies retributionem magnam, & ſi non ab ipſo, certè à Domino*. Hinc David Pſ. 118. dixit: *Inclinavi cor meum ad faciendas juſtificationes tuas propter retributionem*. Unde Auguſtinus paſſim monet, ut intuitu mercedis æternæ, non temporariæ operemur. In Pſal. 102. habet: *Erige ſpem tuam ad bonum bonorum omnium. Ipſe erit bonum tuum, à quo omnia in ſuo genere facta ſunt bona*. Et in Pſal. 14. *Non faciamus aliquid, niſi ſpe cæleſtium præmiorum, ipſa eſt enim altitudo, non hic quærere mercedem, ſed ſurſum*. Quomodo poterit hujuſmodi actus eſſe peccaminoſus, ſi ad illum paſſim impellimur, & cohortamur à Scripturis, à Patribus, à Concionatoribus, à Theologis, qui ſocordes excitant ad obſervantiam mandatorum ex hoc dumtaxat motivo æternæ retributionis, nulla facta mentione Divinæ bonitatis, quamvis deinde ſolertes, & perfectos excitent ex motivo altiori bonitatis Divinæ?

VII. Et ſanè ſpes ut condiſtincta a charitate, non habet pro motivo formali intrinſeco Deum ut bonum in ſe, ſed Deum ut bonum nobis; ut proinde affectus ſpei ſit affectus concupiſcentiæ reſpiciens bonum noſtrum, non amicitiæ reſpiciens Deum ſummè dilectum; & tamen hic actus non ſolùm non eſt peccaminoſus, ſed ſupernaturalis diſponens ad juſtificationem, ex Trid. ſeſſ. 6. c. 6.

Neque dicas, ſpem ſupernaturalem ſine charitate eſſe non poſſe; cum dicat Aug. in Enchir. cap. 3. *Jam de amore quid dicam, ſine quo fides nihil prodeſt? Spes verò ſine amore eſſe non poteſt. Propter quod Apoſtolus Paulus fidem, quæ per dilectionem operatur commendat, quæ ſine ſpe eſſe non poteſt; proinde nec amor ſine ſpe eſt, nec ſpes ſine amore*. Ubi videtur docere, quod ſola ſpes elicita à Charitate ſit ſupernaturalis, & diſponat ad juſtificationem. Nam contra eſt, quia ex communiſſimo Theologorum ſenſu datur ſpes Theologalis a Charitate diſtincta; cum Apoſtolus tres exprimat virtutes Theologales 1. Cor. 13. dicens: *Fides, ſpes, & charitas tria hæc, major autem horum eſt charitas*: Et Trid. ſeſſ. 6. cap. 7. loquitur dē ſpe tanquam virtute diſtincta a fide, & charitate, dum dicit: *In juſtificatione ſimul hæc omnia infuſa accipit homo, fidem, ſpem, & Charitatem*. Et hujus diſtinctionis argumentum evidens eſt, quod per quodvis peccatum deperdatur charitas, non tamen fides, & ſpes, niſi peccatum his virtutibus adverſetur. Unde Medina p. 2. qu. 62. art. 4. putat oppoſitam doctrinam eſſe hæreticam; Vaſquez tamen p. 2. diſp. 91. cap. 4. cum Suar. Valentia, & aliis penè hæreticam, & ſaltem erroneam. Et ratio a priori eſt, quia objectum formale ſpei, quod eſt Deus ut bonus, & commodus nobis, eſt diverſum ab objecto formali charitatis, quod eſt Deus ut bonus in ſe; prior virtus reſpicit bonitatem Dei reſpectivam, poſterior abſolutam, & ideo eſſentialiter diſcriminantur. Nec Auguſtinus eſt contrarius, cum paſſim loquatur de ſpe tanquam de virtute condiſtincta a fide, & charitate. In Enchir. cap. 6. dixit: *Ad illa tria redeamus, fidem, ſpem, & charitatem*. Et cap. 117. *Charitas, quam duabus iſtis majorem dixit Apoſtolus, quanto in quocunque major eſt, tantò melior eſt, in quo eſt: cum enim quæritur, Utrum quiſque ſit homo bonus?*

non

non quæritur, quid credat, aut ſperet; ſed quid amet? Quare ubi dicit ſpem ab amore non ſejungi, loquitur, ut advertit Angelicus, de ſpe formata charitate; ſicut nec fides formata à charitate ſejungitur: Et nec actus ſpei, nec actus fidei ſunt actus eliciti à charitate, ſed uterque iſte actus poteſt eſſe informis, & in peccatore eſſe ſine actu charitatis, ad quem illi diſponunt. Quando autem Apoſtolus 1. ad Cor. 13. loquens de Charitate dicit: *Omnia credit, omnia ſperat*, non vult, quod hi actus eliciantur, ſed ſolùm, quod imperentur paſſim à Charitate.

VIII. Denique oſtenditur, quod præter actum charitatis, quo Deum diligimus, dari poſſit actus, quo aliud à Deo diligamus, & non ſit actus vitioſus, ſed poſſit eſſe etiam ſupernaturalis, atque adeo ſtudioſus, cujuſmodi eſt amor proximi elicitus à charitate erga proximum, quo hic ametur propter ſe; ita ut actus ſit naturalis, ſi conſideretur lumine naturali, quod proximus ſit propter ſe amandus; ſit verò ſupernaturalis, ſi conſideretur lumine ſupernaturali, & in ordine ad gratiam, & gloriam æternam. Quod autem amor Dei, & amor proximi propter ſe ad duas virtutes ſupernaturales Charitatis ſpectent, ut communius Theologi docent, ex eo colligitur, quia Chriſtus D. utrumque actum nobis præcipit, & dilectionis Dei, & dilectionis proximi, dicens Matth. 22. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Hoc eſt maximum, & primum mandatum. Secundum autem ſimile eſt huic, Diliges proximum tuum ſicut te ipſum:* non eſſent autem duo præcepta Charitatis, ſi unica eſſet Charitatis virtus, ita ut proximus eſſet propter Deum diligendus, quandoquidem præceptum diligendi complectitur generaliter alia omnia, quæ propter Deum diligenda ſunt. Prætorquamquod, ut advertit D. Th. 2. 2. qu. 27. ar. 8., ſi proximus unicè propter Deum diligendus eſſet ad hoc ut actus ſit bonus, & ſupernaturalis, non verò peccaminoſus, ſequeretur, quod præceptum diligendi Deum non eſſet primum, & maximum; quia in tantum dilectio Dei præſtat dilectioni proximi, in quantum hæc conſideratur ut dilectio proximi propter ſe; quod ſi conſideretur ut dilectio proximi propter Deum, talis dilectio præſtat dilectioni ſolius Dei, quia complectitur hanc, & ſe extendit ad aliquid aliud, videlicet ad dilectionem proximi. Hæc ſunt verba D. Th. 2. 2. qu. 27. a. 8. *Alio modo poteſt attendi comparatio, ut dilectio Dei accipiatur ſecundum quod ſolus diligitur; dilectio autem proximi accipiatur ſecundum quod proximus diligitur propter Deum; & ſic dilectio proximi includit dilectionem Dei, ſed dilectio Dei non includit dilectionem proximi; Unde erit comparatio dilectionis Dei perfectæ, quæ extendit ſe etiam ad proximum, ad dilectionem Dei inſufficientem; & imperfectam; quia hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Deum, diligat & fratrem ſuum; & in hoc ſenſu dilectio proximi præeminet.*

IX. Opponunt primo adverſus hanc ultimam doctrinam Janſeniani ex eorum Præceptore lib. 2. de ſtatu naturæ lapſæ cap. 21. debemus diligere proximum ſicut nos ipſos; ſed noſmetipſos vitioſè diligimus, ſi propter nos diligamus; ergo etiam vitioſè diligimus proximum propter ſeipſum, non propter Deum. Minor probatur ex Apoſtolo ad Timoth. 3.

qui

Digitized by Google

qui radicem vitiorum vult eſſe amorem ſui, dicens: *Erunt homines ſeipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus non obedientes, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, immites, ſine benignitate, proditores, protervi, tumidi, & voluptatum magis amatores, quàm Dei; habentes ſpeciem quidem pietatis, ſed virtutem ejus abnegantes*; Propterea amor ſui eſt potius odium ſuimet; quia fons, & origo eſt malorum omnium.

Confirmat id Janſenius, quia Deus nuſquam dedit præceptum diligendi ſeipſum, ſed ſolùm præcipit, ut proximum ſicut nos ipſos diligamus, ad indicandum, quod ſicut noſmetipſos ſolùm propter Deum debeamus diligere, ita & proximum; nam diligere eſt velle bonum, qui autem Deum bonum ſummum vult ſibi, aut proximo, hic profectò ſe, & proximum diligit; aliter odit potiùs, quàm diligat: Quod Auguſtinus docuit ep. 52. dicens, *Nullam aliam eſſe dilectionem, qua quiſque diligit ſeipſum, niſi quod diligit Deum. Qui enim aliter ſe diligit, potiùs ſe odiſſe dicendus eſt; fit quippe iniquus, privaturque luce juſtitiæ, qui à potiore, ac præſtantiore bono averſus, atque inde vel ad ſeipſum converſus, ad inferiora, & egena utique convertitur; fitque in ipſo, quod veraciſſime ſcriptum eſt; Qui autem amat iniquitatem, odit animam ſuam: Quia ergo nemo, niſi Deum diligendo, diligit ſeipſum, non opus erat, ut dato de dilectione Dei præcepto, etiam ſeipſum homo diligere juberetur; cum in eo diligat ſeipſum, quod diligit Deum.*

Reſpondeo negando minorem. Ad probationem: Docent nonnulli cum Angelico lect. 9. quod Apoſtolus ibi loquatur de amore ſuimet immoderato, qui dicitur apud Græcos Philautia, quo homo ſuæ gloriæ, lucris, deliciis, ac voluptatibus inhiat; Hic enim amor procul dubio eſt fons omnium vitiorum: Quod pariter docuit Eſtius ex eadem Schola Lovanienſi, qui hæc habet; *Phraſis hæc exponenda eſt dè amore inordinato, quo bona privata communibus anteponuntur; quemadmodum Auguſtinus in Regula exponit illud* 1. *ad Cor.* 13. *Charitas non quærit, quæ ſua ſunt.* Quod ſi audiamus Toſtatum in Caput 22. Matth. q. 292. loquitur Apoſtolus de amore, quo homo amat ſeipſum ſecundum appetitum ſenſitivum, & carnalem, non ſecundum rationalem, & juxta dictamen rationis; Quare ſicut poſſumus amare Deum nobis ex virtute ſpei condiſtincta à Charitate; ita poſſumus deſiderare Deum proximo; Quicquid ſit, an Deum proximo deſideremus per eandem virtutem ſpei, qua Deum nobis concupiſcimus, an per aliam? in quo Theologi variant. Præterea poſſumus ex virtute miſericordiæ condiſtincta à charitate ſubvenire proximo indigenti, ſicut poſſumus virtuosè depellere miſerias à nobiſmetipſis: Ac demum ſicut poſſumus nobiſmet velle, & procurare bona ſpiritualia, necnon temporalia, quæ non impediunt aſſecutionem ultimi finis, ita ex virtute ſupernaturali amicitiæ poſſumus velle proximo bona ſpiritualia, puta virtutes ſupernaturales fidei, ſpei, charitatis, patientiæ, miſericordiæ, necnon temporalia, quæ ultimi finis aſſecutionem non retardent.

X. Ad confirmationem: Deus omiſit præceptum diligendi ſeipſum, quia talis amor eſt unicuique inſitus à natura, ut habet Cornelius expo-

Digitized by Google

nens laudatum caput Matthæi; vel omiſit, quia charitas re vera eſt erga alterum, juxta illud Gregorii Magni homil. 17. in Euangelia; *Charitas minus quàm inter duos haberi non poteſt*: Vel dici poteſt cum eodem Toſtato, quod Deus dum præcepit homini, quod diligat proximum ſicut ſeipſum, indiviſim præceperit, ut ſeipſum diligeret, dilectione recta, & rationabili; ad quam non ſpectat, quod ſemper amet ſibi Deum, aut alia bona propter Deum: Quamvis enim talis amor ſit perfectiſſimus; at non obligat Deus homines, ut ſemper ſeipſos ament amore perfectiſſimo; aliter cum ſit perfectior amor, quo homo ſeipſum amet propter Deum, quod pertinet ad Charitatem, quàm quo amet ſibi Deum, quod pertinet ad ſpem, ſequeretur, quod hic etiam amor ad ſpem pertinens eſſet vitioſus; quod oſtendimus eſſe falſum. Quare licitè poteſt homo ſeipſum amare dilectione minus perfecta, qua velit ſibi bona creata, quæ tamen non impediant Dei ſummi boni aſſecutionem. Ad auctoritatem adductam Auguſtini reſpondetur, illum diligere ſeipſum, qui diligit Deum nihil amando, quod retardet ab ejus aſſecutione; unde ita velit bona creata ſibi, ut non avertatur à potiore, & præſtantiore bono, ut loquitur idem S. Doctor. Et quamvis nobis præcipiatur dilectio Dei *ex toto corde*, non proinde fit, quod ſemper præcipiatur dilectio Dei perfectiſſima, & quod noſmetipſos propter Deum diligamus; Nam per illa verba, *ex toto corde*, ſolùm fit ſenſus, quod non dividatur cor noſtrum, partim amando Deum, partim creaturas, quæ retrahunt nos a Deo; ſicuti quando Philippus Eunucho petenti baptiſmum dixit Act. 8. *Si credis ex toto corde, licet*, non exprimebat per illa verba, quod fides deberet eſſe intenſiſſima, aut quod non poſſet ille aliquid aliud credere ab eo, quod credendum eſt, ſed ſolùm quod nihil deberet admiſcere, quod veræ fidei repugnaret; quia hoc ſolùm importat diviſionem cordis in credente, & ſic etiam in amante Deum.

XI. Opponunt ſecundo ex eodem Janſenio ad probandum, quod non poſſint creaturæ diligi citra culpam, niſi propter Deum ex actu perfectæ charitatis: Creatura rationalis nonniſi increato bono frui poteſt, ut docet paſſim Auguſtinus, præſertim lib. 1. de doctrina Chriſtiana cap. 10. frui autem nihil aliud eſt, quàm alicui bono inhærere propter ipſum, ut idem docet loco laudato cap. 4. ergo creatura rationalis non poteſt amare creaturas propter ſeipſas, atque adeo præter actus charitatis non datur niſi vitioſa cupiditas.

Confirmatur ex effectibus, quos gignit amor creaturarum, nam primò reddit animum ſimilem rebus amatis, & corruptibilibus; unde Aug. tr. 2. in Epiſt. Jo. habet: *Talis eſt quiſque, qualis ejus dilectio eſt*; *Terram diligis, terra eris*. Secundò ita rebus terrenis animum ligat, ut difficulter poſſit ab eis ſe avellere; propterea, ut habet Aug. lib. 20. de Civit. cap. 26. *Eorum amiſſione cruciamur, quibus fruendo utique lætabamur*. Tertiò amor facit amantem ſervum amati, ſiquidem omnia facit propter amatum; non poteſt autem citra culpam homo alium Dominum agnoſcere præter Deum; ergo creaturas nonniſi propter Deum poteſt licitè amare.

Reſpondeo, Auguſtinum loqui de frui-

Digitized by Google

fruitione boni tanquam finis ultimi, in quo Beatitudo collocetur, ut habet loco laudato cap. 22. dicens: *Quod propter ipſum diligendum eſt, in eo conſtituitur vita beata*; Et cap. 31. habet: *Dicimus ea re nos perfrui propter ſeipſam, & ea re nobis fruendum eſſe tantùm, qua efficimur beati*: Et in hoc ſenſu tr. 10. in Epiſt. Jo: dicit, non eſſe collocandum amorem noſtrum in divitiis, in ſalute corporis, aut in gloria, & honoribus, ſed altiùs aſſurgendum ad Deum amandum, eoque fruendum. Tranſmiſſo autem, quod repugnet actus indifferens in individuo, & quod non poſſit commodum aliquod naturæ propter ſe amari, negari non poteſt, quod poſſit propter ſe amari bonum honeſtum, quod reperitur; V. G. in tribuendo unicuique jus ſuum, in ſuccurrendo egenis, in obtemperando parentibus; etenim iſta ſecundum ſe ſunt rectæ rationi conſona, atque adeo propter ſe amabilia, ita ut poſſint quidem ultimatè propter Deum amari, ſed non teneamur, ut diximus, ad talem finem poſitive ea referre.

XII. Ad Confirmationem, illi effectus gignuntur ab amore vehementi, & inordinato, non à moderato, & rationabili, præſertim rerum honeſtarum, ut conſtat experientia; Amor quippe nimius & reddit amantem ſimilem amato, & amantem ligat, ita ut difficulter ab objecto amato recedat, & reddit eundem ſervum amati; ſecus vero amor moderatus, & ſubordinatus intentioni ſuperiori, qua identidem nos, & actus noſtros in Deum referimus tanquam in finem ſimpliciter ultimum.

XIII. Opponunt tertio ad probandum, quod non poſſimus per actum ſpei concupiſcere Deum nobis, ſed quod teneamur ex affectu charitatis Deum nobis concupiſcere propter Deum ipſum. Etenim talis actus concupiſcentiæ ſejunctus ab affectu charitatis reſpicit Deum tanquam finem creaturæ, illum huic referendo; hoc autem fert ordinis perverſitatem, eo quod utatur potius creatura Deo, quàm illo fruatur; & ex Aug. lib. 83. qq. q. 30. *Summa perverſitas eſt frui utendis, & uti fruendis*: ergo talis actus eſt vitioſus. Major probatur, tum quia qui Deum amat ſibi, potiùs ſe amat, quàm Deum, ſiquidem ex amore ſui naſcitur amor Dei, ut ſibi convenientis, ac commodi; unde Auguſtinus homil. 34. habet: *Si diligis aurum, prius te diligis, & ſic aurum*; tum etiam quia amans Deum creaturæ amat Deum in ordine ad creaturam, & ſic tractat creaturam tanquam finem ultimum Dei; cum enim propter finem ultimum omnia debeant amari, dum Deus propter creaturam amatur, Deus tractatur tanquam finis ultimus creaturæ: ergo talis actus concupiſcentiæ referendo Deum creaturæ pervertit ordinem, ac reſpicit Deum ut finem creaturæ.

Confirmatur, quia amor hic concupiſcentiæ opponitur amori amicitiæ erga Deum; ergo eſt vitioſus. Probatur antecedens, quia amor concupiſcentiæ eſt amor mercenarius; & reſpicit commodum amantis; amor amicitiæ, & benevolentiæ eſt gratioſus, & reſpicit bonum amati: ergo opponuntur.

Reſpondeo, finem ultimum, alium eſſe poſitivè ultimum, ita ut non poſſit haberi ulterior finis; alium verò eſſe finem ultimum negativè, quatenus ita eſt ultimus, ut non

Digitized by Google

excludat finem ulteriorem. Quando per actum concupiſcentem Spei amamus Deum creaturis, creaturæ ſunt finis ultimus negativè, quatenus per hunc actum Deus ad creaturam dumtaxat ordinatur, ſed non ita ordinatur, ut non poſſit hoc ipſum commodum, quod a Deo creatura reportat, per actum charitatis ordinari ad Deum, tanquam ad finem ultimum poſitivè, qui alium finem ulteriorem excludit. Non eſt autem diſſonum, ſed conſentaneum rationi, quod ita Deum creaturis amemus; etiamſi perfectior eſſet actus charitatis, quo commodum, quod creaturæ reportant a Deo ſibi appropriato, referatur deinde ad Deum tanquam ad finem ultimum poſitivè: Ad eum modum quo conſentaneum rationi eſt, quod vitemus culpam propter timorem gehennæ, quamvis perfectior eſſet actus charitatis, quo nollemus gehennam, ne a Deo ſumme dilecto elongemur: Etenim per actum ſpei non amatur Deus creaturis tanquam medium, ſed tanquam finis ultimus *qui* fini *cui* tantùm negativè ultimo, ſolum præſcindendo, non excludendo relationem ad finem *cui* ultimum poſitive, quæ habetur per actum charitatis. Hoc autem non ſolum vacat culpa, ſed etiam eſt laudabile, & bonum; quia bonum, & virtuoſum eſt amare Deum prout nobis proponitur amandus; atqui proponitur nobis amandus non ſolùm ut bonus in ſe per actum charitatis, ſed etiam ut bonus nobis per actum ſpei; ergo actus ſpei non ſolùm non eſt vitioſus, ſed etiam poſitive ſtudioſus. Hinc qui vult per actum ſpei Deum creaturę, non dicitur uti Deo, aut frui creatura; quia Deum non amat propter creaturam tanquam propter finem ultimum poſitivè; & quamvis per talem actum potiùs ſe amet quam Deum, non proinde talis actus eſt vitioſus, quia ſolùm præſcindit, non excludit actum perfectiorem, quo ſe amet propter Deum: ſicuti qui peccatum odit propter gehennam, hoc actu magis odit gehennam, quam peccatum; etenim propter quod unumquodque tale, & illud magis: nec tamen talis actus eſt vitioſus; quia ſolùm præſcindit ab actu perfectiori, quo peccatum odio habet magis, quàm gehennam. Ex quo etiam ſequitur, quod non tractetur Deus tanquam finis ultimus creaturę, quia ſcilicet per talem actum venit Deus ſolum, ut finis qui relatè ad creaturam, quæ eſt finis cui ſolùm negativè, non verò poſitivè ultimus; quatenus de facto non ordinetur hoc ipſum bonum creaturæ ad Deum per actum charitatis, poſſit tamen, & quidem digniùs ordinari.

XIV. Ad confirmationem, falſum omninò eſt, quod ii actus concupiſcentiæ, & benevolentiæ erga Deum opponantur; quamvis enim dicant diverſos reſpectus, non propterea opponuntur, ut non poſſit aut in eadem voluntate uterque actus cohærere, aut in eodem actu uterque reſpectus identificari. Quod poſſit in eadem voluntate ſimul dari uterque actus, ex eo evincitur, quia quamvis dicant reſpectus diverſos, non tamen oppoſitos; ſicut actus juſtitiæ, & actus liberalitatis poſſunt ob eandem rationem in eadem ſimul voluntate componi, unde poteſt ſimul Cajus velle ſolvere Titio centum, quę illi debet, & ſimul gratis erogare ex liberalitate quinquaginta, quæ non debet: Et qui debet extremè indigen-

genti ex virtute miſericordiæ dare alimenta, & ſimul habet votum erogandi ſtipem pauperi, poteſt idem extremè indigenti alimenta ſubminiſtrare, ut utrique obligationi ſatisfaciat, eliciendo duos actus, alterum miſericordiæ, alterum religionis; unde poterit pariter homo velle obſervare Divinam legem, & ex motivo retributionis, & ex motivo complacendi Deo ſummè dilecto, atque adeò duplici actu, quorum alter ſit concupiſcentiæ, & mercenarius, alter amicitiæ, & gratioſus; & ſimul poterit duplici conſimili actu amare ſibi Deum ſummum bonum, tanquam ſibi commodum, & ſummè convenientem, ſeu propter ſuam bonitatem reſpectivam, & amare Deum propter ſe, videlicet propter bonitatem ſuam abſolutam.

Confirmatur, quia poteſt amor amicitiæ imperare actum, qui conferat ad ſuum finem; amor autem concupiſcentiæ poteſt conferre ad amorem amicitiæ; ergo poteſt actus amicitiæ, ſeu charitatis erga Deum imperare actum concupiſcentiæ elicitum a ſpe Theologica, & ſic uterq; actus imperans, & imperatus in eadem voluntate commorari. Probatur minor, tum quia ad finem intentum ab actu amicitiæ cum Deo confert omnis actus Deo gratus, & talis eſt, ut oſtendimus, actus elicitus à ſpe Theologica; tum etiam quia ad finem charitatis maximè conducit noſtra beatitudo ac Dei poſſeſſio, quæ intenditur ab actu ſpei; in eo quippe beatitudinis ſtatu charitas liquidius, & ardentiùs ſuum erga Deum affectum explicat, eumque glorificat; unde poteſt actus concupiſcentiæ à ſpe elicitus, imperari ab actu charitatis.

XV. Dixi, quod etiam poſſit in eodem ſimpliciſſimo actu identificari realiter tum formalitas propria actus concupiſcentiæ, ſeu actus mercenarii; tum etiam formalitas propria actus amicitiæ, ſeu actus gratioſi. Sicut enim in eodem ſummo bono identificatur & bonitas abſoluta, quatenus Deus in ſe eſt ſummè bonus, & bonitas reſpectiva, quatenus eſt ſummè bonus & conveniens nobis; ita poterit idem actus utramque bonitatem reſpicere, amando Deum, & qua in ſe bonum, & qua bonum ipſi amanti; ad eum pariter modum quo poteſt idem indiviſibilis actus eſſe ſimul ex virtute miſericordiæ, ex virtute religionis, ex virtute juſtitiæ, & ex virtute obedientiæ, quando quis ſubminiſtrat extreme indigenti alimenta, quæ debet, & ratione talis indigentiæ, & ex vi voti, & ex debito juſtitiæ antecedenter contracto, & ex Superioris præcepto; ſicut etiam furtum ſacrilegum v. g., quod redigat parentes ad miſeriam, ſimul opponitur virtuti juſtitiæ, virtuti religionis, ac virtuti pietatis erga parentes. Poterit ergo voluntas creata tam duplici, quam eodem actu indiviſibili ferri ſimul in Deum, & amore charitatis tanquam in ultimum finem *qui*, & *cui*; & amore concupiſcentiæ tanquam in finem ultimum *qui*, reſpiciendo creaturam rationalem tanquam finem *cui* negativè tantùm, & non poſitive ultimum, itaut poſſit hanc ipſam Dei poſſeſſionem, quam intendit, in Deum dirigere tanquam in finem poſitivè ultimum, cui major ipſius gloria, & manifeſtatio intendatur.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XLIV.

QUadrageſimaquarta docet, noſtras omnes volitiones originem ſuam trahere à duobus Amoris actibus; videlicet aut Amoris erga Deum omnia propter ipſum operantis, adeoque boni, ac præmio digni; aut Amoris mundi non ordinantis ad Deum, quæ ad ipſum referenda ſunt, adeoque mali. Quis hæc audiendo iram comprimat? cum non ſemel proſcripta ſint, tam in theſi 38. Baji dicentis, *Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitioſa eſt cupiditas, qua Mundus diligitur, & à Joanne prohibetur; aut laudabilis illa Charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa, Deus amatur*; quam in ſexta ex theſibus ab Alex. VIII. profligatis, ubi pariter dicitur: *Omnis humana actio deliberata eſt Dei dilectio, vel Mundi; ſi Dei, Charitas Patris eſt; ſi Mundi, Concupiſcentia carnis, hoc eſt mala eſt*. Errat ſiquidem primò, dum præter amorem mundi, quem dicit vitioſum, nullum alium amorem agnoſcit præter amorem Dei omnia propter ipſum operantem, qui ſpectat ad virtutem Theologicam charitatis; Etenim præter hos duos amores dantur proculdubio amores, quibus proſequimur tum objecta honeſtatum aliarum virtutum Theologicarum, nempe Fidei, & Spei; tum etiam omnium virtutum moralium; hi autem amores neque ad charitatem preſsè dictam ſpectant, neque poſſunt dici mali; cum enim actus fidei, ac piæ affectionis ad fidem, ſpei, timoris, pœnitentiæ, aliique ad juſtificationem diſponentes, ſint actus ſupernaturales; proculdubio mali eſſe non poſſunt. Errat deinde theſis, dum præter amorem Dei nullum alium amorem agnoſcit, quo noſmetipſos, aut mundum diligamus, qui non ſit malus: Etenim non ſolum non ſunt mali, ſed poſitivè laudabiles ſunt amores, quibus proſequimur objecta virtutum ſupernaturalium, ſicut etiam illi, quibus proſequimur objecta virtutum naturalium; Infideles enim non malè operantur, ſed honeſtè, dum parentes honorant, egenis ſubveniunt, ac reddunt unicuique jus ſuum; quod tamen ſine gratia ſupernaturali præſtant, utpotè deſtituti fide, quæ initium, & fundamentum eſt ſalutis: Unde ad Roman. 2. dicitur: *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis ſunt, faciunt*. Et proſcripta eſt theſis 22. Baji, ubi dicitur, à Pelagianis, non à Catholicis hunc Apoſtoli textum intelligi de Gentibus fidei gratiam non habentibus. Errat denique, dum docet, amorem, quo noſmetipſos, ac mundum diligimus non referendo id ad Deum, propter hoc ipſum eſſe malum; perinde quaſi detur obligatio referendi ſignatè quancunque noſtram operationem ad Deum, diligendo illum amore charitatis in ſingulis actibus noſtris: Sicut autem nemo admiſerit, dari obligationem ponendi in quacunque opportunitate actum intenſiſſimum charitatis perfectæ, qui hic & nunc poni poſſet, eo quod iſthæc obligatio eſſet nimis ardua, & induceret homines ad deſperandum de ſalute aſſequenda; ita nemo pariter admittere debet, quod quandocunque libere operamur, obligemur ponere actum perfectæ charitatis omnia ad Deum referendo, ita ut omnis actus liber,

Digitized by Google

liber, qui non ſit perfectæ charitatis, ſit peccaminoſus, prout exprimitur in theſi; quandoquidem iſta etiam obligatio eſt nimis ardua, & induceret in deſperationem; atque adeò induceret homines in reprobum ſenſum, quo collineant theſes rigidiſſimæ tam morales, quam Scholaſticæ Janſenianorum. Et ſanè de fide eſt ex Tridentino ſeſſ.6. can 7., non eſſe peccaminoſa opera omnia, quæ ante juſtificationem fiunt, ut ad illam diſponant; & tamen ea non ſunt actus perfectæ charitatis, ſed fidei, ſpei, timoris, pœnitentiæ: quare erroneè aſſeritur, quod præter actum charitatis, quo Deum amamus, omnia propter illum operando, quilibet alius amor ſit malus: Quod pariter conſtat ex Canone trigeſimoprimo laudatæ ſeſſionis Tridentini, ubi anathematizatur qui dixerit, *juſtificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis benè operatur:* hoc enim actu homo ſeipſum amat amore concupiſcentiæ optando ſibi gloriam æternam, non amat Deum amore amicitiæ idipſum ad Deum referendo, nec proinde actus eſt malus, prout Janſeniani delirabant in theſi 13. ab Alex. VIII. confixa.

Hinc ſi attentè perpendatur theſis hæc Queſnelliana, non coincidit, ſed eſt longe diverſa a doctrina Leonis Papæ, qui ſermone quinto de jejunio ſeptimi menſis videtur idipſum docere, dum dicit: *Duo amores ſunt, ex quibus omnes prodeunt voluntates; rationabilis enim animus, qui ſine dilectione eſſe non poteſt, aut Dei amator eſt, aut mundi*: Quod pariter videtur docere Auguſtinus lib.2. de peccatorum meritis cap.18. ubi dicit: *Mirum eſt, ſi voluntas poſſit in medio ita conſiſtere, ut nec bona ſit, nec mala; ſi enim juſtitiam diligimus, eſt bona, ſecus eſt mala*. Conſtat quippe, quod univerſim Patres paſſim doceant, eſſe Dei, & juſtitiæ amatorem, non ſolùm illum, qui Deum diligit amore perfectæ charitatis omnia propter ipſum operando, ut vult Queſnellus, ſed etiam illum, qui aliis aliarum virtutum actibus amore Deum proſequitur tantum exercitè, non ſignatè; quatenus amat objecta virtutum, quæ Deo arrident; ut proinde dixerit Chriſtus D. Jo. 14. *Si quis diligit me, ſermonem meum ſervabit*, cum ſit aliqua etiam Dei dilectio mandatorum obſervantia. Quare falſiſſimum eſt, quod actus aliarum virtutum diſtinctarum à charitate (qui non ſunt formalis, ſed virtualis dilectio Dei) ſint peccaminoſi: Quicquid ſit, an ſint etiam poſſibiles actus morales indifferentes in individuo, qui nec boni moraliter ſint, nec mali: Ex quibus omnibus facile innoteſcit etiam theſium proximè ſequentium falſitas.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XLV.

QUadrageſimaquinta ſimiliter ſuſtinet, quod amore Dei non ampliùs regnante in corde peccatoris, neceſſe ſit, ut in eo regnet carnalis cupiditas, quæ omnes ejus actiones corrumpat; quaſi verò non poſſit peccator amiſſa gratia, & charitate quicquam boni facere, ſed omnes ejus actus ſint peccaminoſi. Diximus autem non ſolùm actus ſupernaturales fidei, ſpei, timoris, attritionis, ad juſtificationem diſponentes eſſe bonos, ac à Deo aliquando præceptos, juxta doctrinam Trident.

Digitized by Google

ſeſſ. 6. cap. 6.; quamvis tunc in corde peccatoris nondum regnet Dei amor, & charitas; ſed etiam quamplures impiorum actus naturales eſſe ſtudioſos, juxta doctrinam Auguſtini pluribus in locis, ac præſertim lib. de ſpir. & lit. cap. 28. ubi habet: *Impiorum quædam facta vel legimus, vel novimus, vel audimus, quæ ſecundum juſtitiæ regulam, non ſolùm vituperare non poſſumus, verùm etiam meritò, recteque laudamus; quanquam ſi diſcutiuntur, quo fine fiant, vix inveniuntur, quæ debitam juſtitiæ laudem, defenſionemque mereantur*. Idcirco autem *vix*, ſeu rarò admodum ea ſic inveniuntur, quia impii carent abundantia illa auxiliorum, quæ conſona eſt juſtis ex exigentia gratiæ juſtificantis. Et idem S. Doctor epiſt. 5. ad Marcellinum pariter dicit, in Romanis Ethnicis fuiſſe aliquas Civiles ſine vera Religione virtutes. Quare ubi Auguſtinus in Enchirid. cap. 117. dicit: *Regnat enim carnalis cupiditas, ubi non eſt charitas*, intelligendus eſt, ut in ſuperiori theſi dicebamus, quod peccatum à cupiditate carnali ortum in iis actionibus regnet, in quibus non habetur charitas ſaltem latè ſumpta, per hoc ſcilicet, quod diligantur objecta aliarum virtutum à charitate diſtinctarum, quæ tamen per ſe ad charitatem ordinantur. Dicitur etiam regnare cupiditas carnalis, ubi non regnat Dei amor, quia deficiente gratia, & charitate, deeſt abundantia auxiliorum, quibus carnali cupiditati validè repugnetur.

Quod ſi quæras, quare non debeant etiam aliquam conſimilem benignam interpretationem ſuſcipere verba hujus theſis; ita ut intelligantur, quod regnet cupiditas, ubi non regnat amor Dei, ſaltem latè ſumptus, quod eſſet dicere actum liberum eſſe turpem, ſi non ſit ex amore alicujus virtutis; quod paſſim Catholici docent negantes actus morales indifferentes in individuo? Reſponſio eſt facilis, quia verba doctrinalia ſumi debent in ſenſu proprio, & quem præſeferunt, niſi quid obſtet, prout Auguſtinus docet de verbis Sacrorum Bibliorum; aliter nihil certi ex iis haberi poſſet, ſi ad minus proprium, ac legitimum ſenſum detorquerentur, ut fit ab Heterodoxis. Quod autem ubi Patres docent inter cupiditatem, & charitatem nihil mediare, explicentur de charitate preſsè dicta, obſtat eorundem doctrina; cum paſſim doceant, præter charitatem Theologicam dari alias virtutes, quarum actus non ſint peccaminoſi; unde explicandi ſunt de charitate latè ſumpta, quæ complectitur omnes virtutes: cum autem nuſquam Queſnellus admittat alias virtutes à charitate diſtinctas (immo pluribus in locis eas neget, ut videre eſt in harum theſium decurſu, præſertim in quinquageſimatertia, & ſequentibus) nihil obſtat quominus verba hujus theſis intelligantur in ſenſu proprio de amore Dei, qui ſpectat ad charitatem Theologicam. Et propterea hic idem ſenſus dicendus eſt etiam ſenſus ab Auctore intentus. In hoc autem ſenſu theſis eſt hæretica, & ideo fuit abſolutè proſcribenda tum in proprio verborum ſenſu, quem de ſe facit, tum etiam in ſenſu, quem facit in codice Auctoris. Sic abſolutè prolata proſcribenda eſſet hæc propoſitio, Odio habendi ſunt parentes, quia in ſenſu verborum proprio malè audit. At in Euangelio, in quo parentum honoratio præcipitur, verba illa Chriſti D. *Qui non*

odit

Digitized by Google

odit patrem, & matrem, &c. *non poteſt meus eſſe diſcipulus*, digna ſunt ſuo Auctore, ſed accipienda ſunt in ſenſu accommodo, ne dicamus Chriſtum loqui pugnantia, ac ſibimet contradicere; videlicet (ut exponit Gregorius Papa homil. 37. in Euangelia) quod parentes odio habendi ſint, ac fugiendi, quoties eos in via Dei patimur adverſarios.

Quibus adde, theſim hanc eſſe erroneam etiam in eo, quod pariter aſſerit, videlicet neceſſe eſſe, ut in corde peccatoris, in quo abeſt amor Dei, regnet cupiditas, quæ omnes ejus actus corrumpat: Si enim omnes actus peccatorum neceſſariò ſunt peccaminoſi, non datur in iis libertas indifferentiæ, ſeu libertas à neceſſitate requiſita ad demeritum, & ad peccatum formale, ſed ſolum datur libertas à coactione; quæ juxta ſententiam Catholicam contra Janſenium non ſufficit ad demeritum. Quare non ſolùm eſt erroneum dicere, quod peccator in omnibus ſuis actionibus peccet, puta audiendo Miſſam, aut jejunando juxta præceptum Eccleſiæ; ſed eſt erroneum etiam dicere, quod non habeat libertatem indifferentiæ ad carendum qualibet culpa, etiamſi eſſet indifferens ad carendum hac, vel illa culpa, ut oſtendimus in theſi trigeſimaoctava; ea enim eſſet libertas phyſica, non moralis; atque adeò libertas flocci pendenda in ordine ad culpam evadendam; ut proinde dici deberet liberum arbitrium per peccatum extingui; quod adverſatur doctrinæ Tridentini ſeſſ. 6. can. 5.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XLVI.

QUadrageſimaſexta in eadem fæce volutatur, dum dicit, cupiditatem, aut charitatem reddere malum, aut bonum uſum ſenſuum; quaſi verò non poſſimus uti ſenſibus, niſi aut per actus malos ortos à cupiditate, ſeu à concupiſcentia, aut per actus bonos imperatos à charitate; cum tamen certiſſimum ſit ex nuper dictis, quod poſſit uſus ſenſuum eſſe bonus per actus imperatos ab aliis virtutibus diſtinctis à charitate; nempe per actus miſericordiæ, juſtitiæ, mortificationis, pœnitentiæ, & ſimiles; peccator quippe ante juſtificationem, quamvis charitate careat, benè utitur ſenſibus ſuis, dum ſe diſponit ad juſtificationem, audiendo Miſſam præceptam, jejunando, reſtituendo ablatum ex amore juſtitiæ: Quod ſi pravus eſſet ſenſuum uſus ex hiſce actibus ortus, & ex prava cupiditate actus iſti, charitate deficiente, eſſent peccaminoſi, ſequeretur, quod peccator ad juſtificationem ſe diſponeret patrando novas culpas, atque adeò per hujuſmodi actus redderet ſe magis indiſpoſitum ad juſtificationem obtinendam; nec deberent ii actus præcipi, ſed prohiberi. Quod ſi dicas, actus illos, ut malitiam exuant, debere ex charitate promanare, & poni ex motivo divinæ bonitatis ſummè dilectæ, ad quam omnia referenda ſunt; non verò ex motivo creato illarum virtutum; jam ex hoc fieret, quod unicuique iſtorum actuum eſſet annexa juſtificatio, quippe quæ à di-

le-

Digitized by Google

lectione perfecta Dei ſeparari non poteſt; atque adeò nulla daretur diſpoſitio remota ac præparatio ad juſtificationem, contra doctrinam Tridentini ſeſſ. 6 cap. 6. Erroneum proinde eſt, quod ſolùm à charitate uſus ſenſuum ſit bonus, & à cupiditate ſit malus. Nomine enim charitatis in hac theſi ſecundum proprium verborum ſenſum venit charitas Theologica, ut ſuprà diximus, non verò charitas latè dicta, quæ chorum omnium virtutum complectatur; in quo ſenſu Auguſtinus in pſalm. 18 dixit: *Qui noluerit ſervire charitati, neceſſe eſt, ut ſerviat iniquitati*: Nomine vero cupiditatis venit cupiditas vitioſa reddens actus peccaminoſos, ut docet Auguſt. lib. 3. de Serm. Dom. in monte cap. 22.: *Voluntas non eſt, niſi in bonis; nam in malis, flagitioſiſque factis cupiditas propriè dicitur*. In hoc ſenſu proprio à Queſnello hic uſurpari tam charitatem, quam cupiditatem conſtat etiam ex præcedentibus theſibus; atque adeò theſis iſthæc tam in proprio, quem præſeferunt verba, quàm in ſenſu ab Auctore intento fuit configenda.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XLVII.

QUadrageſima ſeptima in iiſdem erroribus verſatur, dum docet, legis obſervantiam non habere rationem virtutis, niſi ea profluat ex fonte charitatis, ita ut Dei amor ſit ejus interius principium, & Dei gloria ſit ejuſdem finis; ita ut aliter exterior obedientia ſit hypocriſis, & falſa, ſeu fucata juſtitia. Proſcripta jam fuerat à Pio V., à Gregorio XIII., & ab Urbano VIII. hæc eadem Baji propoſitio 16. dicens: *Non eſt vera legis obedientia, quæ fit ſine charitate*; Nec veretur Queſnellus iterum illam in medium adducere, contendens peccati reos eſſe, ac hypocritas, qui proximum diligunt ſicut ſeipſos, qui parentes honorant, qui præceptis naturalibus, ac poſitivis Dei, & Eccleſiæ obtemperant ex motivo proprio virtutis obedientiæ, reſpiciendo unicè honeſtatem, quæ relucet in exequendis mandatis Legiſlatorum, præſcindendo à motivo charitatis: quaſi verò turpe ſit, & peccaminoſum ſectari honeſtatem, quæ in virtute morali obedientiæ continetur. Ex quo fieret, quod qui ex tali motivo legem obſervat, ob hoc ipſum peccet, quatenus tranſgreditur aliam legem de non operando honeſtè, niſi ex motivo charitatis. Hanc tamen legem non dari, non ſolùm ex eo conſtare videtur, quia eſſet nimis ardua, ferretque moralem impoſſibilitatem, ut obſervetur (non ſecus ac lex de ponendo ſemper actu charitatis intenſiſſimo) ut proinde induceret in deſperationem; ſed etiam quia de medio tolleret virtutes alias à charitate diſtinctas; cum tamen de fide ſit dari tres virtutes Theologales ex Apoſtolo 1. Corinth. 13., ubi dicit: *Fides, Spes, & Charitas, tria hæc; major autem horum eſt Charitas*. Non poſſet autem dici charitas eſſe major, niſi darentur aliæ virtutes, quibus præferretur. Hinc Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 7. de his tanquam de tribus virtutibus loquitur dicens: *In juſtificatione ſimul hæc omnia accipit homo, fidem, ſpem, & charitatem*; ac deinde definit in eadem ſeſſ. can. 28., quod licet per quodvis peccatum gratia,

tia, & charitas amittatur, non ſemper amittatur etiam fides. Similiter de virtutibus moralibus, tanquam de virtutibus inter ſe, & à charitate diſtinctis, dicitur Sapient. 8. *Sobrietatem, & prudentiam docet, & juſtitiam, & virtutem, quibus utilius nihil eſt in vita hominis*. Hinc communiſſimus Theologorum, Patrum, ac totius Eccleſiæ ſenſus fert varietatem, ac diſtinctionem virtutum, ut ſine temeritate ea negari non poſſit. Quare licet perfectius ſit amare objectum virtutum moralium propter Deum ex affectu charitatis, quam amare illud propter ſe, & ex motivo proprio talis virtutis, non propterea hujuſmodi amor eſt vitioſus, aut dicit ullam imperfectionem poſitivam; ſicut non eſt imperfectus poſitivè aut culpabilis amor Dei minus intenſus, quamvis ſit minus perfectus, quàm amor Dei intenſior; & conſequenter legis obedientia, quæ non ponitur ex motivo charitatis, ſed ex motivo proprio virtutis obedientiæ, quia ſcilicet rationi conſonum eſt ſuperiorum mandata exequi, non *eſt hypocriſis*, nec *juſtitia falſa*, ſed vera virtus, quamvis minus perfecta, quàm ſit charitas.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XLVIII.

QUadrageſima octava docet, nihil boni eſſe poſſe in nobis ſine fidei lumine, ſine Chriſto, & ſine charitate, atque adeò in Infidelibus non poſſe eſſe, niſi tenebras, & barathrum culparum, & in peccatoribus poſt Chriſtum, ejuſque gratiam, & charitatem amiſſam nihil ſupereſſe præter aberrationem à via ſalutis, & peccatum. Quod attinet ad Infideles, recuditur vigeſimaquinta ex proſcriptis Bajanis theſibus, quod ſcilicet *Omnia opera Infidelium ſint peccata*; cum tamen certum eſſe debeat, poſſe Infideles ſolis naturæ viribus honeſtè aliquando operari, ut paſſim Patres teſtantur. Hieronymus in illud ad Gal. 1. *Ut revelaret filium ſuum in me*, hæc habet: *Perſpicuum ſit, natura omnibus Dei ineſſe notitiam, & habere in ſe ſemina ſapientiæ, & juſtitiæ, reliquarumque virtutum; Unde multi abſque fide, & Euangelio Chriſti ſapienter faciunt aliqua, vel ſanctè, ut parentibus obſequuntur*, &c. Chryſoſt. hom. 5. in Rom. 2. habet, *Deum ſic hominem finxiſſe, ut poſſit per ſe virtutem intelligere, ac vitium declinare*; Cum autem per Adæ peccatum, quæ nobis naturalia ſunt non amiſerimus, & ex Tridentino ſeſſ. 6. cap. 1. liberum arbitrium non ſit amiſſum, licet ſit viribus attenuatum, & inclinatum, idcirco etiam in natura lapſa dantur vires naturales ad honeſtè operandum; unde proſcripta eſt vigeſima ſecunda Baji theſis docens: *Cum Pelagio ſentiunt, qui textum Apoſtoli ad Roman. 2. Gentes, quæ legem non habent, naturaliter quæ legis ſunt faciunt, intelligunt de Gentibus fidei gratiam non habentibus*; ſiquidem etiam ſine lumine fidei poteſt humanum arbitrium naturaliter legem ſervare. Quibus adde, quod Infideles, etiam ante actum fidei, qui ſpectat ad intellectum, elicere poſſunt actum supernum, qui ſpectet ad voluntatem, quo ſcilicet velint fidem amplecti, & credere; quandoquidem ex tali actu libero voluntatis fides denominatur meritoria; unde dicitur Rom. 10. *Corde enim creditur ad juſtitiam*.

Quod

Quod autem ſpectat ad peccatores, recuditur pariter hic 34. ex Bajanis proſcriptis theſibus, quæ habet : *Omne, quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt*; necnon 39. dicens: *In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati*. Et ſanè peccator, qui à Chriſto, atque adeò à via ſalutis aberravit, antequam gratiam ſanctificantem, & charitatem recuperet, poteſt à Deo excitatus, ejuſque gratia adjutus, actibus ſupernis fidei, ſpei, doloris ad illam ſe diſponere, & cum filio prodigo dicere : *Surgam, & ibo ad Patrem meum, & dicam illi, Peccavi*; in quo certe non aberraret, nec peccaret; unde falſum eſt, quod ſine Chriſti gratia, & charitate nihil aliud eſſe poſſit peccator, quàm aberratio, & peccatum. Quinimo Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 4. declarat, attritionem à peccatore conceptam, non ſolùm non reddere illum hypocritam, & magis peccatorem (prout redderet, ſi eſſet peccaminoſa) ſed etiam eſſe donum Dei, & Spiritus Sancti impulſum, quo pœnitens viam ſibi ad juſtitiam parat, & ad gratiam Dei per Sacramentum obtinendam ſe diſponit. Hinc ab eodem Tridentino ſeſſ. 6. cap. 9. anathematizatur qui dixerit, *Opera omnia, quæ ante juſtificationem fiunt, quacunque ratione facta ſint, verè eſſe peccata, aut quanto vehementius quis nititur ſe diſponere ad gratiam, tantò gravius peccare*.

Denique ex eo etiam theſis hæc eſt erronea, quod velit ſine fidei lumine, ſine Chriſto, ſine charitate non poſſe homines culpas declinare; cum certum ſit non poſſe culpæ aſcribi, quod vitari non poteſt. Hinc Tridentinum ſeſſ. 6. can. 6. docet, in poteſtate hominis eſſe vias ſuas malas facere, & conſequenter poteſt culpas declinare.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XLIX.

QUadrageſima nona contendit, eodem modo peccatum ſe habere ad amorem noſtri, ſicut opus bonum ad amorem Dei; unde ſicut nullum peccatum excludit amorem noſtri, ita nulla bona operatio ſejungitur à Dei amore : ex quo recurrit, quod in theſibus ſuperioribus dicebatur, operationes, quæ non profluunt ex fonte charitatis erga Deum, eſſe lutulentas, & peccaminoſas. Sed manifeſtè errat; cum enim peccatum ſit turpe, & inhoneſtum, & ſub hac ratione amari non poſſit, debet apparere aliquo modo nobis bonum (videlicet aut quia eſt delectabile, aut quia eſt utile) ut poſſit amorem terminare; ſi autem amatur, quia parit in nobis delectationem, aut utilitatem, dum peccatum amamus, volumus nobis bonum illud delectationis, vel utilitatis, & ideo amamus noſmetipſos, cum amare nihil aliud ſit, quàm velle bonum. At opus bonum, utpotè honeſtum, poteſt de ſe amorem terminare, nec eſt neceſſe, quod illud velimus propter Deum dilectum, quando independenter ab hac relatione ad Deum habet ſuam bonitatem, nempe honeſtatem, quæ ſecundum ſe poteſt amari; & ideo poteſt opus bonum eſſe ſine amore Dei. Sic qui propter mercedem æternam benè operatur, non ſolùm non peccat, ut definitur à Tridentino ſeſſ.6. can.31. verum etiam ponit actum bonum, & ſalutarem; & tamen ſic operando non amat

Digitized by Google

amat Deum, cum nihil boni Deo velit, ſed amet ſeipſum, cum velit Deum ſibi; unde Deum amat amore concupiſcentiæ ſpectante ad ſpem ſupernaturalem, non amore amicitiæ, qui ſpectet ad charitatem. Similiter qui proximum diligit, non quidem ex motivo Divinæ bonitatis ſummè dilectæ id præcipientis, ſed ex motivo honeſtatis creatæ, quæ reperitur in dilectione proximi, quatenus talis dilectio eſt conformis naturæ rationali, & dictamini rationis, non amat hoc actu Deum, & tamen opus non ſolum eſt uſquequaque honeſtum, tam ex objecto formali, quàm ex objecto materiali, ſed etiam eſt opus præceptum à Deo, qui peccatum præcipere non poteſt: Siquidem non unum, ſed duo ſunt præcepta charitatis. Primum quidem, ut diligamus Deum ex toto corde, atque adeo non ex corde diviſo inter amorem Dei, & amorem creaturarum oppoſitum Divinæ voluntati; Alterum, ut proximum ſicut noſmetipſos diligamus. Quod ſi teneremur proximum diligere ex motivo charitatis erga Deum, non eſſent duæ virtutes charitatis, altera, quæ Deum tantùm reſpiceret, altera, quæ tantùm reſpiceret proximum, ut communiter Theologi docent; ſed eſſet una, quæ utrunque actum eliceret, & dilectionis Dei propter ſeipſum, & dilectionis proximi propter Deum; & conſequenter non eſſent duo præcepta charitatis, ſed unum tantùm, quod generaliter complecteretur omnia, quæ propter Deum ſunt diligenda. Immo ex Angelico 2. 2. q. 27. art. 8., ſi non poſſemus honeſtè diligere proximum propter ſe, ſed teneremur illum amare propter Deum, ſequeretur, quod præceptum dilectionis Dei non eſſet primum, & maximum, prout Chriſtus Dominus Matth. 22. illud appellavit, ſed præcipuum eſſet, & maximum præceptum de dilectione proximi propter Deum; eo quod dilectio proximi includeret Dei ſimul, & proximi dilectionem, ad quod non ſe extenderet mera dilectio Dei. Poteſt itaque opus eſſe uſquequaque bonum, quamvis amorem Dei formalem non includat.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim L.

QUinquageſima non eſt abſimilis præcedentibus, dum docet fruſtra nos clamare ad Deum, Pater mi, quando ille, qui clamat, non eſt ſpiritus charitatis, atque adeo Dei invocationem, fiduciam in ejus amore paterno, orationes, ſuſpiria eſſe inania, niſi ex fonte charitatis promanent. Sed quomodo dici poſſunt inania, ſi maxime conferunt ad charitatem, & juſtificationem impetrandam, ac de congruo promerendam quoties procedunt ex auxilio ſuperno? propterea Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 4. docet, *ex ingenti peccatorum deteſtatione manaſſe clamores illos ſanctorum, Tibi ſoli peccavi, & malum coram te feci; Laboravi in gemitu meo, lavabo per ſingulas noctes lectum meum; Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ*, & alios hujuſmodi generis; ac deinde canone quinto anathematizat, qui dixerit, hanc *peccatorum deteſtationem, qua quis recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ, ponderando peccatorum multitudinem, ac fœditatem, nec non amiſſionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incurſum, non eſſe verum, & uti-*

& utilem dolorem, neque ad gratiam præparare: Et tamen hujuſmodi clamores, ac peccatorum deteſtatio non profluunt ex fonte charitatis, ſed potius ex amore, quo quis ſeipſum honeſte diligit dolendo de culpis ob amiſſionem gloriæ, & ob damnationis incurſum. Quod ſi fruſtra Deum Patrem noſtrum invocaremus, quando nondum adeſt ſpiritus charitatis, qui clamet, quomodo peccatori id à Deo injungeretur Jeremiæ 3. ubi dicit: *Frons mulieris meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere: ergo ſaltem amodo voca me, Pater meus, & Dux virginitatis meæ tu es.* Dum enim huic invocationi promittitur peccatorum remiſſio, & charitas, ea invocatio non procedit ex ſpiritu charitatis, & tamen utilis eſt ad charitatem impetrandam; ſic etiam non fruſtra filius prodigus Lucæ 11. decrevit dicere, *Pater peccavi in cœlum, & coram te,* ſiquidem ob hoc propoſitum ex conſideratione propriæ egeſtatis ortum, cum adhuc longè eſſet, atque adeò nondum reverſus ad Patrem, hic miſericordia motus accurrit, & oſculatus eſt eum, ac induit illum ſtola prima, reſtituendo illi, quam amiſerat, charitatem. Idemque dicitur de Publicano Lucæ 18. qui cum fiducia remiſſionis obtinendæ clamabat, *Deus propitius eſto mihi peccatori,* & hac de cauſa *deſcendit juſtificatus in domum ſuam*. Verum quidem eſt, quod deficiente charitate habituali, operationes virtutum ſupernaturalium, quibus Patris Cœleſtis auxilium imploramus, nullatenus deſerviant ad merendam de condigno gratiam; In quo ſenſu 1. ad Cor. 13. dicitur: *Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt*; ut advertit D. Proſper lib. 1. de vita contemplativa cap. 4. deſerviunt tamen ad illam impetrandam, & ad merendum de congruo vires ſupernas, quibus ad illam pervenire poſſimus; unde non ſunt fruſtra, ut Queſnellus effutit adverſus Catholicas veritates. Quod ex eo etiam fit perſpicuum, quia oratio Dominica etiam à peccatoribus charitate orbatis recitanda ſit, dicendo cum fiducia, & humilitate, *Pater noſter, qui es in Cœlis, dimitte nobis debita noſtra*; quamvis enim peccator non ſit Dei filius adoptivus per gratiam, adhuc poteſt Deum invocare Patrem, per hoc quod ad ejus imaginem, ac ſimilitudinem ſit creatus, & ab eo enutritus affectu paterno; unde dicitur Malach. 2. *Nunquid non Pater unus omnium noſtrum?*

PROPOSITIO LI.

Fides juſtificat, quando operatur; ſed ipſa non operatur, niſi per charitatem. *Queſn. Act. 13. 39. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Duplex hìc error involvitur, & quod fides juſtificet, & quod fides non operetur, niſi per charitatem. II. Fides non juſtificat, niſi diſpoſitivè, non formaliter; & per dilectionem operatur, quatenus actus fidei diſponit, ac ſe extendit ad inducendam operationem propriam charitatis. III. Multifariam Heterodoxi errarunt in explicando quomodò fides juſtificet. Queſnellus docet, fidem non eſſe ſine fiducia, & amore, atque hac ratione per fidem apprehendi potiùs juſtificationem, quàm acquiri.

IV.

IV. Si poſſet fides formaliter juſtificare conjuncta cum Spe, & Charitate, poſſet pariter ſejuncta ab illis. V. Quod autem poſſit ab iis ſeparari, perperam Calvinus inficiatur. VI. Juſtus ex fide vivit, *tum quia per fidem reddit ſibi quadantenus præſentem beatitudinem; tum etiam, quia ex fide formata charitate vivit vita gratiæ. VII. Fides autem ſicut poteſt eſſe ſine charitate, ita poteſt ſine illa operari.*

VIII. Paſſim fides dicitur juſtificare, ſed ſolum cauſaliter, & meritoriè. IX. Tribuitur quidem fidei ſalus, ſicut tribuitur etiam ſpei, dilectioni, timori, baptiſmo, quin tamen hæc ſeorſim ad ſalutem ſint ſatis. X. Explicatur in quonam ſenſu verum ſit, quod Omnis, qui credit, habeat vitam æternam. XI. Et in quonam ſenſu Patres doceant ſolam fidem juſtificare.

I. UTrumq; erroneũ, & fidei catholicæ adverſum, & quod fides juſtificet per ſuam operationem, & quod non poſſit habitus fidei ſuam operationem exercere niſi per charitatem. Docet quidem Apoſtolus ad Rom. 3., quod nos per fidem juſtificemur; & ad Galatas 5., quod fides per dilectionem operetur; At quomodo per fidem juſtificemur explicat Trident. ſeſſ. 6. cap. 8. dicens: *Ea verba in eo ſenſu intelligenda eſſe, quem perpetuus Eccleſiæ conſenſus tenuit, & expreſſit, ut ſcilicet per fidem ideò juſtificari dicamur, quia fides eſt humanæ ſalutis initium, fundamentum, & radix omnis juſtificationis, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, & ad filiorum ejus conſortium pervenire.* Calvinus autem, & cum eo Janſeniani contendunt fidem formaliter juſtificare per ſuam operationem, quæ vel ſit quædam fiducia, & amor in Deum, vel ab his actibus non ſejungatur, ut habet Queſnellus in theſi ſequenti. Hæc ſunt Calvini verba in Antid. Concilii ad can. 11. ſeſſ. 6. *Sola fides eſt, quæ juſtificat; fides tamen, quæ juſtificat non eſt ſola, ſicut calor Solis ſolus eſt, qui terram calefacit, ipſe tamen calor non eſt ſolus in Sole, ſed cum ſplendore.* Quod pariter docuerunt Philippus Melancthon, Kemnitius, & alii Heterodoxi apud Bellar. lib. 1. de Juſtific. cap. 15. putantes ad præſentiam charitatis fidem juſtificare, ita ut effectus juſtificationis ſoli fidei tribuatur, & charitas ſit ſolum requiſitum; Quod pariter non obſcurè docet Queſnellus in theſi 68. dicens: *Dei bonitas abbreviavit viam ſalutis, claudendo totum in fide, & precibus,* indicans ſolam fidem, quæ juxta ſuas hallucinationes nonniſi per charitatem operatur, & non eſt ſine fiducia, & amore, formaliter juſtificare, & non merè diſpoſitivè, ut docet Tridentinum.

II. Prætereà modus, quo fides per dilectionem operatur juxta verba Apoſtoli explicatur ab Angelico his verbis: *Fides primò, & principaliter conſiſtit in operatione, in quantum ſcilicet inhæret primæ veritati, ſed veritas prima eſt etiam ultimus finis, propter quem operamur, inde etiam eſt, quod fides ad operationem ſe extendit, ſecundum illud ad Galatas 5. Fides per dilectionem operatur.* Quare licet verum ſit, quod operationi fidei, quæ primæ veritati inhæret, ſubſequatur deinde operatio charitatis, propter quam aſſequimur ultimum finem, non propterea verum eſt, quod in hac theſi dicitur, fidem non operari, niſi per charitatem, ita ſcilicet ut non poſſit vera fides in peccatoribus Chriſtifidelibus dari, ac operari abſque charitate; cum definitum ſit in Trid. ſeſſ. 6. can. 28., non ſemper amiſſa per peccatum

gra-

gratia, & charitate, fidem amitti.

III. Antequam oſtendam falſitatem utriuſque aſſerti, præmitto multifariam ab Heterodoxis explicari, quod fides juſtificet; etenim juſtificat quatenus *fides eſt fiducia miſericordiæ, quod propter filium Dei habeamus remiſſionem peccatorum, non propter noſtras virtutes*, ut habet Philippus Melancthon in locis communibus titulo de bonis operibus. Lutherus verò in 2. cap. ad Galat. dicit: *Fides eſt formalis juſtitia, propter quam homo juſtificatur, non propter charitatem.* Alii cum Calvino, & Kemnitio dicunt fidem juſtificare, quia homo credendo accipit, quod Deus promittendo offert; & idcircò fides non eſt ſine fiducia accipiendi, quod Deus promiſit, & ſine amore Dei dantis, quod promiſit. Huic ſententiæ videtur inhæſiſſe Bajus, Janſenius, & nunc Queſnellus, docentes fide juſtificationem apprehendi potiùs, quàm acquiri.

IV. Oſtenditur nunc priùs, quod fides non juſtificet per ſuam operationem, ſed ſolum ad juſtificationem diſponat, & deinde oſtendemus, quod non requiratur charitas ad hoc, ut fides operetur. Quod attinet ad primum, ratio cur fides non juſtificet eſt, quia ſi poſſet juſtificare ad præſentiam fiduciæ, ſeu ſpei, & charitatis, poſſet etiam ſeparata ab his virtutibus juſtificare; conſtat autem quod ſine dilectione non poteſt peccator juſtificari ſaltem extra Sacramentum Pœnitentiæ, juxta illud p. Jo: 2. *Qui non diligit, manet in morte*: Ergo fides non juſtificat. Probatur ſequela, quia fides eadem omninò eſt, ſive præſentes ſint aliæ virtutes Theologicæ, ſive ſint abſentes: ergo ſi juſtificaret præſentibus aliis virtutibus, etiam juſtificaret iis abſentibus, imo etiam præſentibus vitiis oppoſitis.

V. Neque dicas quod fides non poſſit a fiducia, & charitate ſeparari. Nam peccatores amiſſa per peccatum charitate, & gratia, non amittunt fidem, ſi non peccant peccato infidelitatis, ut diximus ex Tridentino loco laudato; quare poteſt à charitate ſeparari, & ſic ſeparata poſſet juſtificare, ſi verum eſſet, quod fides juſtificet, quod eſt erroneum. Deinde in tantum in ſententia Calvini, & Lutheri, quos ſequitur in his theſibus Queſnellus, vera fides non poteſt a fiducia, & amore ſeparari, in quantum, ut habet Lutherus in epiſt. ad Romanos, fides eſt ſimilis igni, qui ſi non luceat, & ardeat, non eſt ignis; vel in quantum, ut habet Calvinus lib. 3. inſtit. cap. 2. Fides comparatur Chriſto, & charitas Spiritui ſancto; unde ſicut Chriſtus nequit eſſe ſine ſpiritu ſancto, ita nec fides ſine charitate; fides quippe intuetur, & recipit Chriſtum ſimul cum ſpiritu dilectionis, & ſanctificationis. Sed neutra ratio quicquam probat; non prima, quia etiam ſimilitudines, quę habentur in Euangeliis, non in omnibus debent convenire, ut alias advertimus ex Auguſtino, & à fortiori ſimilitudines, quæ à nonnullis adducuntur ad aliquid explicandum: In ſcripturis autem ſola charitas, non verò fides, igni comparatur; dicitur enim in Canticis: *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem; lampades ejus, lampades ignis*: Et quamvis fides compararetur igni, in tantum eſſet igni ſimilis, in quantum habet de ſe fides ſummam activitatem, non verò in quantum ſemper fi-

Digitized by Google

fides operatur, aut in quantum ſemper debeat habere ſecum annexam charitatem, quæ ſemper operetur; quis enim ſomniet virtutes Theologales, ſemper ac ſunt in anima, ſemper operari? cum enim in baptiſmo infundantur infantibus, deberent etiam in infantibus operari. Neque quicquam evincit Calvini ratiocinatio, quia qui fide reſpicit, & intuetur Chriſtum, intuetur illum cum ſpiritu dilectionis, & ſanctificationis; unde ad fidem ſpectat tum Chriſtus, tum Spiritus ſanctus ſolùm objectivè; eo modo, quo ſanitas eſt in ægroto, quando de illa cogitat, & illam appetit; at hinc non ſequitur, quod non poſſit fides à ſpiritu dilectionis ſeparari.

Neque inſtes, charitatem conſequi ad fidem, & idcircò fides ſemper charitati annectitur, & per charitatem operatur. Nam charitas non conſequitur ad fidem tamquam paſſio, & proprietas neceſſaria; ſed conſequitur tamquam virtus, ad quam alia diſponit, & inclinat; ideò enim fides dicitur gignere charitatem, quia actus fidei inclinat, & diſponit ad actum charitatis, & ad diligendum eum, cui credit, quin tamen neceſſitet ad talem dilectionem; aliter actus charitatis non eſſet meritorius, & ſalutaris.

VI. Neque opponas illud Habacuc 2. *Juſtus ex fide vivit*, quod videtur innuere fidem ſejungi non poſſe à charitate, qua vivimus vita ſpirituali.

Nam ſententia iſta, qua non ſemel utitur Apoſtolus, ſi ad literam explicetur, ſolum ſignificat, juſtum ſuſtentare ſe, ac tolerare in via deſiderium patriæ per fidem; quoniam fides facit quodammodo præſentem beatitudinem, quam ſperamus; eſt quippe eſt, *ſperandarum ſubſtantia rerum, argumentum non apparentium*, ut dicitur ad Hebr. 11. Significatur etiam per eandem ſententiam, quod juſtus vivat vitam ſpiritualem, & divinam ex fide, videlicet ex fide formata per charitatem, non verò ex fide informi, neque inde infertur, quod fides non poſſit eſſe informis.

VII. Quod attinet ad alterum aſſumptum, quod ſcilicet non requiratur charitas, ut fides eſſe, & operari poſſit, unde falſum ſit, quod nonniſi per charitatem vera fides operetur, manifeſtè oſtenditur ex eo, quod etiam in magnis peccatoribus poſſit dari vera fides; ergo à fortiori poteſt haberi fidei exercitium in aliis non magnis peccatoribus, ſine charitate. Antecedens conſtat, tum ex proſcriptione theſis duodecimæ facta ab Alex. VIII. quæ habet: *Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides, & ſi videantur credere, non eſt vera fides divina, ſed humana*; tum etiam ex verbis Apoſtoli 1. ad Cor. 13. *Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habeam, nihil ſum*; Ubi *cum* dicat *omnem fidem*, amplectitur etiam divinam; unde poteſt divina fides haberi ſine charitate. Præterquamquod ibi ſolùm loquitur Apoſtolus de fide divina, cum ſtatim addat: *Nunc autem manet fides, ſpes, & charitas*. Hinc Trid. ſeſſ. 6. can. 28. habet: *Si quis dixerit, amiſſa per peccatum gratia, ſimul & fidem ſemper amitti, aut fidem, quæ remanet, non eſſe veram fidem, licet non ſit viva, aut eum, qui fidem ſine charitate habet, non eſſe Chriſtianum, anathema ſit*. Et ſimiliter Auguſtinus lib. 1. de Trin. cap. 18. docet: *Fidem ſine charitate eſſe poſſe, non tamen pro-*

Digitized by Google

deſſe. Et ratio cur Deus voluerit ex ſua miſericordia, tùm quod perſeverent in peccatore habitus fidei, & ſpei, amiſſa charitate, & gratia, quando peccatum iis virtutibus non adverſatur, tum etiam quod per auxilium ſupernaturale poſſit ante exercitium charitatis haberi verus actus fidei Divinæ ac ſpei, etiam ab eo, qui deſtitutus eſt habitu fidei propter infidelitatem, eſt, quia voluit peccatorem poſse ſe diſponere per hos actus ſupernaturales fidei, & ſpei ad actum charitatis: Cum enim ordo gratiæ imitetur ordinem naturæ; ſicut in ordine naturæ ad introductionem formæ debent præire diſpoſitiones, ita in ordine gratiæ; eſt autem diſpoſitio congrua ad actum charitatis, actus fidei divinæ, ac ſpei Theologicæ; & ideo Deus ad eliciendos hos actus confert auxilium, antequam conferat auxilium ad actum charitatis. Quando autem in peccatore non infideli perſeverat habitus fidei infuſæ, tunc ad hujus exigentiam datur connaturalius auxilium ſupernaturale ad eliciendum actum fidei: Quod ſi in peccatore infideli ille habitus non præſupponatur, tunc auxilium datur ex divina miſericordia, ut poſſit peccator per actum fidei ponere congruam diſpoſitionem ad actum charitatis. Quinimò non poteſt tale auxilium deeſſe, poſito quod cuilibet peccatori præcipiatur, ut revertatur ad Dominum, & ſine illo auxilio reverti non poſſit.

VIII. Opponitur primò à Janſenianis, quod paſſim in Scripturis dicamur nos per fidem juſtificari; juſtificatio autem nequit haberi ſine charitate: ergo fides ſine charitate haberi non poteſt, atque adeò fides juſtificat, quando ipſa operatur, nec operatur, niſi per charitatem. Antecedens patet; nam ad Rom. 5. dicitur: *Juſtificati ergo ex fide pacem habeamus ad Deum:* ad Epheſios 2. *Salvi facti eſtis per fidem:* ad Rom. 3. *Arbitramur hominem juſtificari per fidem*; Quare fides juſtificat, non quidem diſpoſitivè, ſed formaliter, quatenus homo credendo accipit ſpiritum dilectionis, quem Deus promittendo offert.

Confirmatur, quia Lucæ 8. dicitur: *Crede tantum, & ſalva erit:* Lucæ 7. *Fides tua te ſalvam fecit:* Jo: 3. *Qui credit in filium, habet vitam æternam*; Et Marci 16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit:* Ergo fides ſola eſt, quæ juſtificat, quamvis debeat per charitatem operari.

Confirmatur ſecundo, quia omni credenti infallibiliter à Deo promittitur ſalus: ergo juſtificatio competit actui fidei; cum autem juſtificatio ſine charitate haberi non poſſit, ſequitur, quod repugnet fides informis, quæ non juſtificet: Quare dicendum, quod juſtificet per charitatem, ſeu potiùs ad præſentiam charitatis; non ſecus ac ſol calefacit per calorem ad præſentiam lucis, ut loquitur Calvinus. Antecedens probatur, quia ad Rom. 10. dicitur: *Omnis qui credit in eum, non confundetur*: Jo: 3. *Ut omnis qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam*. Act. 3. *In hoc omnis, qui credit, juſtificatur*.

Reſpondeo, quando in Scripturis dicitur impius juſtificari per fidem, aut ex fide, ſolum ſenſus eſt, quod fides ſit initium, & fundamentum ſalutis noſtræ, & radix juſtificationis, ut diximus ex Trid. ſeſſ. 6. cap. 8. unde fides non eſt nuda apprehen-

Digitized by Google

henſio juſtitiæ, ut contendunt Adverſarii, ſed eſt noſtræ Juſtitiæ inchoamentum, itaut illam nobis impetret, & promereatur de congruo: Hinc ad Hebr. 12. dicitur: *Sancti per fidem operati ſunt Juſtitiam, adepti ſunt repromiſſiones*; Ubi particula, *Per*, ſolùm indicat cauſam, non apprehenſionem Juſtitiæ; ſicut cum dicimur juſtificari per Chriſtum, indicatur, quod Chriſtus ſit cauſa noſtræ juſtificationis. Et Aug. de Verb. Apoſt. ſerm. 16. *A fide incipit homo, ſed quia & dæmones credunt, neceſſe eſt addere ſpem, & charitatem*: Et ſerm. 22. *Domus Dei credendo fundatur, ſperando erigitur, diligendo perficitur*; Et in pſal. 31. *Magnum opus, ſed ex fide; laudo ſuperædificationem operis, ſed video fundamentum fidei; laudo fructum boni operis, ſed in fide agnoſco radicem*. Quare tam in locis Scripturæ adductis, quàm in aliis plurimis ſolùm fit ſenſus, quod fides inchoet noſtram Juſtificationem, & illam impetret, ac promereatur. Sic Lucæ 7. dicitur: *Fides tua te ſalvam fecit*; ubi indicatur, quod fides contulerit ad ſalutem, impetrando illam. Et apertè Aug. in Epiſt. 105. ad Sixtum docuit, fidem mereri, & impetrare non eſſe noſtram Juſtificationem, dicens: *Nec ipſa remiſſio peccatorum ſine aliquo merito eſt, ſi fides hanc impetret; neque enim nullum eſt meritum fidei*. Et lib. 1. contra Adverſarium legis, & Prophetarum cap. 17. *In novo Teſtamento fides impetrat Charitatem*. Et lib. de prædeſtinat. Sanctorum cap. 7. *Ex fide ideò Apoſtolus dicit juſtificari hominem, non ex operibus, quia ipſa prima datur, ex qua impetrentur cætera, quæ propriè opera nuncupantur, in quibus juſtè vivitur*. Quod ſi peccatoris contritio ſolùm de congruo meretur juſtificationem, quin ipſa juſtificet formaliter, ut communius Theologi docent contra Vaſq. & alios, à fortiori fides, ſolùm ut cauſa meritoria remota de congruo ad noſtram juſtificationem concurrit.

IX. Ad primam confirmationem, ubi Chriſtus D. dixit ſufficere ſolam fidem, non dixit eam ſolam ſufficere ad remiſſionem peccatorum, ut Sectarii opinantur, ſed ſufficere ad miraculum illud de excitatione defunctæ, de quo ibi erat ſermo: Non negatur autem à Catholicis, quod ſola fides interdum ſufficiat ad miracula impetranda, quando hæc requiruntur ad fidem confirmandam, non verò ad illuſtrandam vitam patrantis illa: Non eſt itaque verum, quod ſola fides ſufficiat ad ſalutem: Et quamvis fidei aliquando ſalus tribuatur, non propterea fit, quod ſola fides ſalutem cauſet ſine concurſu aliarum virtutum; ſic ſalus tribuitur etiam ſpei, dum dicitur Rom. 8. *Spe ſalvi facti ſumus*; tribuitur etiam timori Dei, dum dicitur Eccleſiaſt. 2. *Timor Domini expellit peccatum*; necnon dilectioni, dum dicitur Lucæ 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*; aliquando etiam baptiſmo, dum dicitur ad Titum 3. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis*; nec proinde ſequitur, quod ſingula iſtorum ſeorſim ſatis ſint ad ſalutem.

X. Ad ſecundam dum dicitur, quod omnis, qui credit, habet vitam æternam, non fit ſenſus, quod ſola fides ad id ſufficiat, ſed fit ſenſus, quod fides ſalutem cauſet, ſi cætera non deſint, ut modo diximus; Pariformiter enim dicitur in hoc eodem ſenſu. Eccleſ. 2. *Omnis qui ſperat in*

eum, non confundetur; Et Lucæ 11. *Quicumque invocaverit nomen Domini, ſalvus erit*; Et ad Rom. 10. *Factus eſt omnibus obedientibus ſibi cauſa ſalutis æternæ*; quin tamen hæc ſola ſatis ſint, ubi cætera deſint; Hinc Patres paſſim docent ſolam fidem ad ſalutem non eſſe ſatis: Aug. tr. 10. in Epiſt. Jo: *Multi dicunt, Credo, ſed fides ſine operibus non ſalvat*: D. Proſper libr. 1. de vita contemplativa cap. 19 *Nec opera ſine fide, nec fides ſine operibus juſtificat*. Quibus adde in eo etiam ſenſu dici poſſe, quod omnis, qui credit in illum habeat vitam æternam, quatenus nemo ſine fide conſequitur vitam æternam: Quod ſic explicat Aug. lib. de prædeſtinat. Sanctorum cap. 8. Si in aliqua Urbe ſit unus dumtaxat Rethoricæ præceptor, benè diceretur, quod omnes in ea Urbe ab eo Rethoricam diſcant, non quia omnes Rhetoricæ navent operam, ſed quia nemo eſt, qui huic facultati dat operam, quin eam diſcat ab illo.

XI. Opponitur 2. auctoritas multorum Patrum, qui ſoli fidei juſtificationem aſcribunt; nec poſſet illi ſoli aſcribi, niſi aliquatenus imbiberet charitatem, ita ſcilicet, ut nonniſi per charitatem operetur: Baſilius in hom. de humilitate habet: *Hæc eſt perfecta gloriatio in Deo, quando neque ob juſtitiam ſuam quis ſe jactat, ſed novit quidem ſe ipſum veræ juſtitiæ indignum, ſola autem fide in Chriſto juſtificatum*. Ambroſius in ſerm. 45. *Sicut ſuffecit Judæ ad ſcelera Chriſtum deſeruiſſe, ita ſuffecit latroni ad innocentiam, Domino credidiſſe*. Et in cap. 4. *Non ergo opus eſt lex, quando impius per ſolam fidem juſtificatur*. Chryſoſtomus Homil. 3. in epiſt. ad Titum: *Si credis fidei, cur alia infers; quaſi fides juſtificare non ſufficiat ſola?* Et Aug. lib. 1. contra duas epiſt. Pelagianorum cap. 21. *Quantælibet virtutis antiquos prædicas juſtos, non eos ſalvos fecit niſi fides mediatoris*.

Reſpondeo, quod Sancti Patres, ubi docent ſolam fidem juſtificare, opponunt fidem aut operibus cæremonialibus veteris legis, aut operibus externis, aut ſimilibus, quin excludant ſpem, dilectionem, pœnitentiam, & quicquid ad juſtificationem requiritur. Baſilius iis verbis laudatis excludit opera, quæ fiunt ſine fide, & gratia Dei, dicens quippe ſola fide hominem juſtificari, ſignificat ex dono Dei tantùm juſtificari, non verò ex aliis operibus prævenientibus omnia Dei dona. Hinc idem Baſilius in ſermone de fide diſertè docet, ad ſalutem requiri præter fidem etiam charitatem; quod probat ex eo, quia Jo. 15. Chriſtus D. prædixit, diſcipulos ſuos non ex ſola fide, ſed etiam ex dilectione eſſe cognoſcendos. Ambroſius ibi ſolùm excludit opera cæremonialia legis: Etenim in Comment. ad 4. caput ad Hebr. habet: *Magna res eſt fides, & ſalutaris, & ſine hac non eſt ſalvari poſſibile; ſed ſola fides non ſufficit*. Chryſoſtomus pariter ibi docet ſolam fidem, ideſt ſine cęremoniis veteris legis, ad ſalutem eſſe ſatis: propterea Homil. 1. in 1. Epiſt. ad Timoth. habet: *Non fide ſolum opus eſt, ſed etiam charitate*. Denique Auguſtinus ſolùm ibi vult, neminem ſine fide ſalvari, atque adeò antiquos juſtos neque per opera naturæ viribus elicita, neque per legem Moſis, ſed per fidem in Chriſtum D. eſſe ſalvatos. Paſſim enim Aug. docet, ſolam fidem ad ſalutem non ſufficere; & loco ſupra laudato de Trinitate diſertè dixit:

Fi-

Digitized by Google

Fidem ſine charitate eſſe poſſe, non tamen prodeſſe.

Ex quibus fit, falſum omninò eſſe primò, quod fides juſtificet per ſuam operationem; Falſum omninò eſſe ſecundò, quod fides non operetur, niſi per charitatem: eſt quippè vera fides Divina, quæ antecedenter ad charitatem, & ſine charitate operatur, quin tamen ea juſtificet, ſed ſolùm ad juſtificationem diſponat.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LI.

QUinquageſima prima dupliciter errat adverſus fidei dogmata, tum quia docet fidem juſtificare, quando operatur; tum etiam quia docet fidem non operari, niſi per charitatem. Quod attinet ad primum, certum eſt, fidem habitualem operari poſſe, & influere in actum fidei, etiam ſeparatum à charitate; ſiquidem ex Tridentino ſeſſ. 6. can. 28. non ſemper amiſſa per peccatum gratia amittitur fides; quæ ne fruſtra remaneat, debet poſſe operari; ejus tamen operatio, quamvis non ſit viva, & charitate informata, adhuc tamen ex eodem Tridentino vera fides eſt; nec proinde talis fides juſtificat; Etenim ex cap. 7. ejuſdem ſeſſionis Tridentini fides vitam æternam non præſtat ſine ſpe, & charitate. Fides eſt requiſita, ut accedamus, non ut per illam dumtaxat perveniamus ad Deum; propterea ad Hebr. 11. dicitur: *Credere oportet accedentem ad Deum, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit*: fidei enim operatio eſt ſolùm ad Deum introductoria, & per eam tantum ad illum appropinquamus, at non juſtificat, nec vitam æternam præſtat ex eodem Tridentino ſe ſola; ut proinde à Chriſto D. dicatur Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata*; & Jacob. 2. *Fides ſine operibus mortua eſt*. Propterea in can. 9. ejuſdem ſeſſ. Tridentini anathematizatur, qui dixerit, *Impium ſola fide juſtificari*. Multi enim, quamvis parati vitam potiùs perdere, quàm Chriſti fidem negare, ſunt tamen fornicatores, adulteri, &c. qui proinde ex 1. ad Cor. 6. *Regnum Dei non poſſidebunt*. Quando autem Apoſtolus ad Rom. 3. dicit, *Arbitramur juſtificari hominem per fidem ſine operibus*, ſolùm excludit opera legis, & naturæ, non opera gratiæ, inter quæ eſt dilectio, quæ eſt ultima diſpoſitio ad juſtificationem. Explicat autem Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 8. in quo ſenſu Apoſtolus dicat, nos per fidem juſtificari, quia ſcilicet Fides eſt *humanæ ſalutis initium, fundamentum, & radix omnis juſtificationis*; propterea ſolum radicaliter juſtificat, non formaliter.

Quod attinet ad alterum errorem hujus theſis, oſtendimus habitualem fidem non ſemper per quodvis peccatum amitti, & tunc, ne ſit prorſus fruſtranea, ſuam habere poteſt operationem propriam, qua firmiſſime credimus Deo loquenti; hæc autem operatio non poteſt haberi per charitatem, quæ jam ſupponitur per peccatum amiſſa; quare falſum eſt, quod fides operetur per charitatem. Propterea Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 6. docet, per fidem, timorem, ſpem, ac pœnitentiam, impium præparari, ac diſponi ad juſtificationem, gratiam, & charitatem habitualem obtinendam; cum autem operatio fidei præcedat habitum charitatis infuſum,

Digitized by Google

non poteſt operatio fidei ullatenus adſcribi charitati. Docet quidem Apoſtolus ad Galat. 5., quod ad ſalutem conſequendam valeat *non circumciſio, neque præputium, ſed fides, quæ per charitatem operatur*. At in eo ſenſu id accipiendum eſt, ut advertit D. Thomas, non ſolum quia fides per charitatem habet meritum vitæ æternæ, quod etiam competit ſpei, & aliis virtutibus infuſis; ſed etiam quia fides eſt initium ſalutis, & obtenta charitate ad operationes impellit, quibus finem ultimum aſſequamur. Ubi adverte, verum dumtaxat eſſe, quod fides, quæ per dilectionem operatur juxta ſenſum explicatum valeat ad ſalutem; at erroneum eſſe, quod in theſi dicitur, fidem non operari, niſi per charitatem; cum poſſit adhuc ſejuncta à charitate operari.

Videri poſſet nonnulli imperito, quod theſis iſthæc non eſſet proſcribenda, quippe quæ uſurpat ipſiſſima verba Apoſtoli, & non videtur quare dici non poſſit, quod ea uſurpet in eodem ſenſu Catholico, in quo ab Apoſtolo uſurpantur; videlicet quod fides, quando operatur, juſtificet, non quidem formaliter, ſed radicaliter; & quod fides non operetur, niſi per charitatem, videlicet opera meritoria vitæ æternæ. Sic autem benignè explicata, prout Apoſtoli verba explicantur, ſanam & Catholicam doctrinam continet, nec eſt obnoxia cenſuræ.

Sed fallitur, qui non advertit ad regulam ſupra traditam, quod ſcilicet verba doctrinalia, & dogmatica ſumi debeant in ſenſu proprio, non ſecus ac verba Sacrorum Bibliorum accipi debent, ut advertit Auguſtinus, in ſuo germano ſenſu, ſicut etiam verba Conciliorum, quoties aliunde non conſtat, in ſenſu minus proprio hic, & nunc accipienda eſſe: E. g. dum dicitur in Tridentino, quod ad Sacramentum Pœnitentiæ conſtituendum requiratur dolor, non poteſt id intelligi de dolore virtuali, qui in actu amoris Dei virtualiter continetur, ſed debet intelligi de dolore formali, quia hic eſt ſenſus proprius hujus vocis, nec aliunde habetur, quod poſſit intelligi de dolore virtuali: contra verò, quando in Scripturis dicitur, quod juſtificatio extra Sacramentum peccatori non conferatur, niſi præmiſſa peccatorum deteſtatione, ac dolore, profectò intelligi poteſt tam de dolore formali, quàm de virtuali incluſo in dilectione Dei ſuper omnia, quia ſcilicet ex aliis Scripturæ locis habetur, quod etiam vi dilectionis Dei ſuper omnia conferatur juſtificatio. Ad rem noſtram. Ex aliis ejuſdem Apoſtoli textibus habetur, quod fides ſine charitate nihil proſit, nec poſſit præſtare vitam æternam; propterea quando dicit, quod fides juſtificet, non debet intelligi, quod fides juſtificet formaliter, ſed ſolùm radicaliter. Similiter ibi docet Apoſtolus fidem à charitate ſejunctam poſſe operari, ut quando dicitur 1. Corinth. 13. *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil ſum*; propterea dum dicit fidem per dilectionem operari, non debet id ita explicari, ut requiratur charitas ad operationem fidei, prout ferret proprius, ac obvius verborum ſenſus. Contra nunc in caſu noſtro, ex aliis Queſnelli locis non ſolùm non habetur, quod in ſenſu minus proprio ad mentem Apoſtoli verba hujus theſis uſurpentur, quin potiùs conſtat oppoſitum, ut

Digitized by Google

ut facile eſt advertere; quare cum theſis ſit doctrinalis, & in ſenſu obvio, quem præſeferunt verba, ſit erronea, fuit proculdubio tum in propria verborum ſignificatione, tum etiam ad mentem Auctoris proſcribenda; præſertim quia in ſenſu verborum proprio ab Heterodoxis uſurpata ſit, & à Tridentino damnata; unde perſpicuum eſt callidè hic obtrudi ad circumventionem erroris.

Quibus adde, quod licet Queſnellus (putans fortè theſim hanc eſſe æquivocam) in ſenſu Catholico hic, & nunc uſurparet, & ſenſum hunc Catholicum fortè aliis in locis innuerit, non propterea ea abſolutè prolata, & abſque explicatione ſenſus Catholici non fuiſſet proſcribenda. Ratio eſt, quia propoſitio, quæ capax eſt utriuſque ſenſus tam Catholici, quam hæretici, poſtquam in controverſiam adducta eſt in Eccleſia, præſumitur quod abſolutè prolata uſurpetur in ſenſu hæretico; datur enim obligatio explicandi ſenſum hunc æquivocum ad vitandum ſcandalum; atqueadeo niſi ſenſus explicetur, præſumitur, quod in ſenſu hæretico uſurpetur. Et ratio ulterior eſt, quia cum voces æquivocæ ex circumſtantiis determinentur ad hanc potius ſignificationem, quàm illam (ut verbum, Abſolvo te, ex circumſtantia Confeſſionis Sacramentalis ſignificat abſolutionem à peccatis, ex circumſtantia verò fori externi ſignificat abſolutionem à reatu pœnæ) hinc fit, quod quoties propoſitio aliqua ab hæreticis male uſurpata eſt, & ab Eccleſia damnata, ex hac circumſtantia determinetur ad ſignificandum ſenſum damnatum, quoties non explicatur; & ideò abſolutè prolata eſt digna, quæ proſcribatur; idque verum eſt, etiamſi aliis in locis Auctor aliquatenus ſenſum ejus Catholicum innuiſſet. Sit poſtquam propoſitio iſta à Chriſto D. prolata, *Pater major me eſt*, ab Arianis explicata eſt erroneè de majoritate Patris relatè ad Filium ut Deum, non licet abſolutè dicere (præſertim in locis, in quibus adhuc viget hæreſis Ariana) quod Pater ſit major Filio, quia ex circumſtantiis determinatur ad ſignificandum ſenſum falſum, quod Filius Dei ſit creatura, etiamſi aliis in locis Auctor dixerit, quod Dei Filius ſit Patri coæqualis. Quare cum damnata ſit à Tridentino theſis dicens, fidem juſtificare, nempe formaliter, ex hac circumſtantia fit, quod ea prolata abſolutè (præſertim in locis, ubi ea hæreſis ſuos habuit Aſſeclas) determinetur ad ſignificandum ſenſum damnatum; unde proſcribenda eſt, quamvis Auctor aliis in locis verbis ſubobſcuris ad effugiendas cenſuras ſenſum ejus Catholicum explicaſſet. Idemque dicendum de aliis Queſnellianis theſibus, quæ damnatum Janſenianum ſenſum præſeferunt. Quare quamvis e. g. Queſnellus dicat in cap. 14. Lucæ verſ. 1. quod homo aperiat ſæpe cor malignitati, praviſque ſuſpicionibus, quando deberet illud aperire lumini, & gratiis, quas Salvator ſua viſitatione eidem offert, unde videtur admittere, quod poſſit humana voluntas gratiæ reſiſtere; non propterea fit, quod non fuerit proſcribenda ejus theſis decimatertia, & aliæ ejuſdem furfuris, in quibus diſertè dicitur, quod gratiæ interiori voluntas reſiſtere non poſſit: Iſtæ enim theſes poſt condemnationem theſium Janſenii non alium ſenſum præſeferunt, quàm illum ab Eccleſia damnatum, unde proſcriben-

V 4

Digitized by Google

bendæ ſunt; quamvis Queſnellus verbis illis relatis doceat in eo alio loco, quod poſſit homo aperire oculos malignitati, quos deberet aperire gratiis à Salvatore oblatis, de quibus loquitur in theſi quinta. Quare perperam nonnulli conantur Queſnellum excuſare: præſertim quia cum paſſim Janſenizet, quamvis rectè ſentiret, adhuc iſtis locutionibus damnatum ſenſum præſeferentibus ſcandalum non declinaret.

Ex quibus omnibus fit, Auguſtinum laudabiliter ſenſum Catholicum ab Apoſtolo locis laudatis intentum expreſſiſſe in Epiſtolam ad Galatas in præfat. illis verbis: *Non aufert peccatum, niſi gratia fidei, quæ per dilectionem operatur;* Queſnellum verò non expreſſiſſe ſenſum Catholicum, ſed hæreticum à verbis hujus theſis: *Fides juſtificat, quando operatur; nec operatur, niſi per charitatem*. Primò, quia verum eſt, peccata non tolli ſine gratia fidei, ut habet Auguſtinus; non eſt tamen verum, quod fides juſtificet, quando operatur, ut loquitur Queſnellus; Verum pariter eſt, juxta locutionem Auguſtini, quod fides per dilectionem operetur, hoc eſt vi dilectionis impellat ad operationem, videlicet ad mandata ſervanda; at non eſt verum, quod non operetur fides, niſi per charitatem, ut habet Queſnellus; cum poſſit dari fidei actus ſine charitate. Secundò, quia licet conſimilibus æquivocis verbis loquuti fuiſſent Auguſtinus, & Queſnellus, verba Auguſtini nonniſi ſenſum Catholicum haberent ex ea circumſtantia, quod tunc juxta ſenſum Catholicum Apoſtoli communiter uſurpabantur: Contra verò eadem verba in Queſnello haberent ſenſum hæreticum ex hac circumſtantia, quod in hoc ſenſu damnato ea uſurpata ſint ab Heterodoxis, à quibus ſignatè debuiſſet recedere, ſi nollet iis aſtipulari. Tertiò, quia paſſim ex aliis Auguſtini textibus ejus mens deprehenditur; unde ex hac pariter circumſtantia vox æquivoca ad ſenſum Catholicum determinatur: contra verò, quia paſſim Queſnellus Janſenizat, ideo ex hac circumſtantia ad ſenſum Janſenianum vox æquivoca determinatur: Ad eum modum quo in codice alicujus Ethnici, qui paſſim doceret, Solem ut Deum eſſe adorandum, verba illa Sacroſancta Apoſtoli 1. ad Tim. 1. *Soli Deo honor, & gloria* ex circumſtantia talis codicis determinarentur ad ſenſum execrandum. Et hæc dicta ſint pro aliis theſibus, quæ videntur alicui imperito affines eſſe locutionibus Sanctorum Patrum; quamvis enim revera æquivocationem paterentur; ex adjunctis tamen aut loci, aut temporis, aut auctoris, aut codicis, in Sanctis Patribus ſtatim obvius fieret ſenſus Catholicus; in Queſnello verò ſenſus erroneus.

PROPOSITIO LII.

Omnia alia ſalutis media continentur in fide, tanquam in ſuo germine, & ſemine; ſed hæc fides non eſt abſque amore, & fiducia. *Queſn. Act. 10. 43. editione 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Peccat theſis hæc, tum in eo, quod velit, Deum nihil aliud nobis ad ſalutem

tem conferre præter fidem; tum etiam in eo, quod velit fidem eſſe non poſſe ſine fiducia, & amore.

II. Præire debet ad fidem pia affectio, à qua fidei aſſenſus imperetur. III. Pia hæc affectio ad fidem eſſe debet actus ſupernaturalis, atque adeo prærequirens auxilium ſupernum. IV. Nec eſt actus ſimplicis alicujus complacentiæ elicitus à charitate. V. Quando cupiditas credendi dicitur procedere à charitate, tunc nomine charitatis venit quæcunque virtus moralis. VI. Virtus autem, quæ gignit piam affectionem ad Fidem, non eſt Theologalis, ſed moralis.

VII. Fidei actus pertinet ad intellectum, unde diſtinguitur à fiducia, quæ ſpectat ad voluntatem. VIII. Fides eſt cauſa fiduciæ, ſeu confidentiæ in Deum. IX. Venit quidem aliquando apud Latinos nomine fidei fiducia; At in Scripturis nomine fidei paſſim venit fides firma, quæ fiduciam parit; non ſecus ac fides debilis, & infirma parit timorem; quin tamen vera fides componi poſſit cum formidine, ne non ſit Deus locutus.

X. Diſtinguitur etiam fides ab amore. XI. Per actus prævios fidei, & ſpei peccator diſponitur ad charitatem, & contritionem. XII. Inter veros fideles dantur plurimi, qui retenta fide charitatem amittunt.

XIII. Juſtus vivit ex fide formata charitate, & conſervat vitam gratiæ credendo, quæ à Deo revelata ſunt. XIV. Quamvis fides non ſit formata charitate, adhuc eſt ſupernaturalis. XV. Fides eſt virtus Theologalis ex numero intellectualium virtutum, quamvis ea Ariſtoteli fuerit ignota; eſtque præſtantior, quàm ſit ſcientia. XVI. Fides informis non eſt otioſa, ſed prodeſt ad merendum de congruo auxilium ad reſipiſcendum. XVII. Fides operatur per charitatem, quatenus per charitatem habet, ut ponat operationes meritorias vitæ æternæ. XVIII. Inaniter Queſnellus excuſatur.

I. SI ſenſus primæ partis hujus theſis eſſet, quod fides ſit humanæ ſalutis initium, fundamentum, & radix omnis juſtificationis, omninò verum haberet; ea quippe eſt doctrina Tridentini ſeſſ. 6. cap. 8. At ex contextu aliarum theſium, & ex proprio verborum ſenſu palam fit, in hac prima parte, in qua dicuntur omnia ſalutis media contineri in fide, illud Queſnellum contendere, quod nihil aliud nobis à Deo detur conferens ad ſalutem præter fidem, quam deinde in ſecunda parte theſis dicit non eſſe abſque amore, & fiducia; cum enim nullam aliam virtutem infuſam agnoſcat præter charitatem imbibitam in fide, ut in proximè ſequentibus theſibus apertè aſſeverat, ideò ſenſus ab eo hic intentus non eſt, quod fides ſit radix noſtræ juſtificationis, ſed quod nullum aliud à Deo nobis conferatur auxilium in ordine ad ſalutem præter hanc fidem, & quod omnis alius actus, qui non ſit fidei imbibentis charitatem, ſit vitioſus, ut habet in theſi 44. & ſequentibus. Secunda verò pars hujus theſis nova explicatione non indiget; etenim ex modo dictis in theſi præcedente apertè conſtat fidem poſſe eſſe ſine fiducia, & amore, & proſcriptam fuiſſe ab Alexandro Octavo theſim duodecimam, in qua dicebatur, *In magnis peccatoribus deficiente amore deficere fides; & quod licet videantur credere, ea non ſit fides Divina, ſed humana.*

Ad confodiendum utrumque errorem, oſtendam prius non ſolùm conferri nobis in ordine ad ſalutem actum fidei neceſſariò prærequiſitum ad actum dilectionis ſupernaturalis; cum ex Apoſtolo impoſſibile ſit ſine fide placere Deo; nec ſolùm confer-

Digitized by Google

ri nobis auxilia ad eliciendos actus ſupernaturales aliarum virtutum moralium, quod fusè dicendum in expoſitione theſium proximè ſubſequentium; ſed etiam conferri auxilium ſupernaturale ad ponendum actum pię affectionis ad fidem, quo ſcilicet velimus liberè credere, ut proinde hæc pia affectio ita ad fidem amplectendam ſpectet, ut antecedat illam; nec ſolùm non ſit actus vitioſus, ſed etiam habeat ſuum meritum ſupernaturale, non ſecus ac reliqui actus ſupernaturales ſpectantes ad voluntatem. Deinde iterum oſtendam, fidem ſecundum ſe non ferre fiduciam, & amorem, ſed eſſe actum intellectus diſtinctum ſimul, & ſeparabilem ab utroque hoc alio actu fiduciæ, & amoris ſpectante ad voluntatem.

II. Demonſtro itaque præter actum ſupernaturalem fidei, quo intellectus firmiſſimè credit Primæ veritati, conferri etiam nobis à Deo auxilium ſupernaturale ad eliciendum antecedenter actum liberum piæ affectionis imperantem aſſenſum fidei, ut inde eluceat hunc actum non eſſe vitioſum, nec omnia ſalutis media contineri in ſolo actu fidei involvente fiduciam, & amorem ad mentem Queſnelli. Sic autem arguo: Ad hoc ut intellectus determinetur ad aſſenſum fidei firmiſſimum, & obſcurum, præire debet actus voluntatis imperans talem aſſenſum, aliter aſſenſus fidei non eſſet liber, & meritorius libertate extrinſeca orta ab actu libero illum imperante, quæ unicè poteſt illi competere, cum in intellectu libertas eſſe non poſſit. Qua de cauſa Auguſtinus lib. de don. perſeverantiæ cap. 18. dixit: *Quoniam fides ſine voluntate non poteſt eſſe:* Hic autem actus voluntatis nequit eſſe vitioſus, imò nec naturalis, tum quia immediatè, & per ſe antecedit, & determinat ad actum ſupernaturalem; tum etiam, quia eſt actus ſalutaris, ac meritorius in ordine ad finem ſupernaturalem obtinendum; Nec poteſt talis actus eſſe elicitus à charitate, quippe qui præcedit actum fidei, & conſequenter actum charitatis, & ad illos actus diſponit. ergo requiritur ad talem actum liberè eliciendum auxilium ſupernaturale, tanquam medium neceſſariò prærequiſitum ad ſalutem obtinendam; atque adeò non omnia ſalutis media continentur tanquam in germine, ac ſemine in ſolo actu fidei imbibente fiduciam, & amorem ad mentem Queſnelli; nec eſt verum, quod omnis actus, qui non eſt elicitus à charitate, ſit vitioſus.

III. Confirmatur. Actus piæ affectionis ad fidem, quo voluntas determinat intellectum ad aſſenſum fidei, eſt affectus poſitivè virtuoſus, & non eſt elicitus à charitate, ſed à virtute, quæ à Theologis dicitur Piæ affectionis, eo quod cauſet pium affectum erga Primam Veritatem revelantem, quo determinatur intellectus ad credendum. ergo præter fidem, ſpem, & charitatem, aut præter fidem, quæ non ſit abſque amore, & fiducia, requiritur hoc aliud ſalutis medium, quod illas virtutes antecedat; Unde non eſt verum, quod omnis actus, qui non ſit elicitus à charitate, ſit vitioſus. Antecedens probatur quoad utramque partem; & primò quidem, quod ille actus ſit affectus virtuoſus conſtat; tum quia à tali affectu oritur meritum in actu fidei; meritum autem non poteſt dari in actu, qui non ſit laudabilis, & ſtudioſus; tum etiam, quia talis actus

eſt

eſt conformis legi Divinæ, & naturæ rationali, quæ tenetur velle aſſentiri revelatis à Deo, ſi proponantur ſufficienter credibilia; tum demum, quia eſt ſupernaturalis, & ſalutaris, quippe qui per ſe præcurrit aſſenſum fidei ſupernaturalem, & confert ad ſalutem per actum fidei obtinendam; Propterea Auguſtinus epiſt. 107. hæc habet: *Tu initium fidei, ubi eſt etiam initium bonæ, hoc eſt piæ voluntatis, non vis eſſe donum Dei?* Ergo hic affectus non ſolùm non eſt vitioſus juxta aſſerta Queſnelli, ſed etiam eſt poſitivè virtuoſus, ſupernaturalis, & ſalutaris. Probatur autem ſecunda pars antecedentis, quæ à Janſenianis negatur, quod ſcilicet non ſit actus elicitus à charitate; etenim affectus charitatis ſupernaturalis ſupponit per ſe aſſenſum fidei, cum non poſſit dirigi, niſi à cognitione ſupernaturali, quæ regulariter alia non eſt, quàm fides; ergo actus piæ affectionis ad fidem non poteſt prodire à charitate; Aliter ad hunc alium actum elicitum à charitate deberet alius actus fidei præire, & ſic proceſſus in infinitum. Hinc Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 6. inter diſpoſitiones peccatoris ad juſtificationem ponit primo loco actum voluntatis, quo liberè credit, ſeu qui imperat aſſenſum fidei: Et Auguſtinus lib. 1. ad Simplicianum habet: *Niſi ergo vocando præcedat miſericordia Dei, nec credere quiſquam poteſt, ut ex hoc incipiat juſtificari.*

IV. Neque dicant Janſeniani, hanc piam affectionem imperantem actum fidei eſſe actum imperfectum, & complacentiam ſimplicem elicitam à charitate, & ideò non præire ad illum aſſenſum fidei, ſicut præire debet ad actus charitatis perfectos. Nam primò omnis actus charitatis, etiamſi imperfectus, oritur à cognitione ſupernaturali pertinente ad habitum fidei. Deinde falſum eſt, quod hujuſmodi actus ſit imperfectus, & ſimplex complacentia; cum pia affectio ad fidem ſit actus liber, & meritorius; affectus autem ſimplices, & inefficaces non poſſunt eſſe liberi, ſed fiunt in nobis ſine nobis liberè operantibus. Præterquamquod actus, qui determinat, & cogit intellectum ad aſſenſum fidei, non poteſt eſſe affectus ſimplex, & actus charitatis imperfectus, ut patet.

V. Opponunt ad hæc, quod actus fidei neceſſariò procedat ex affectu charitatis. ergo pia affectio ad fidem eſt actus elicitus à charitate. Antec. probatur, tum quia prima cupiditas boni eſt voluntas credendi; cupiditas autem boni eſt charitas; cum dicat Auguſtinus lib. 2. ad Bonifac. cap. 9. *Quid eſt boni cupiditas, niſi charitas; de qua Joannes Apoſtolus ſine ambiguitate loquitur, dicens: Charitas ex Deo eſt?* Tum etiam quia omnem actum fidei præcedit voluntas bona; hæc autem eſt actus charitatis ex Auguſtino lib. de Gratia Chriſti cap. 2., ubi habet: *Quaſi verò aliud ſit bona voluntas, quàm charitas, quam Scriptura nobis eſſe clamat ex Deo, & à Patre datam, ut filii ejus eſſemus*: Tum demum quia ex Auguſtino duo dantur amores, alter Creatoris pertinens ad charitatem infuſam; alter creaturæ pertinens ad vitioſam cupiditatem; cum autem pia affectio ad fidem non pertineat ad cupiditatem vitioſam, ſequitur, quod pertineat ad charitatem.

VI. Reſpondeo, falſum ex dictis eſſe antecedens. Ad primam probationem, Auguſtinus nomine charitatis non ſolùm uſurpat charitatem infu-

fuſam, ſed etiam non rarò quamcunque virtutem moralem, ut dicemus in theſi ſequenti; virtus autem piæ affectionis ad fidem non eſt Theologalis, cum non habeat ipſum Deum pro objecto formali motivo, ſed eſt moralis, habens pro objecto motivo honeſtatem, quæ reperitur in volendo liberè credere Deo revelanti poſitis ſignis credibilitatis. Ad ſecundam recurrit eadem reſponſio, quod nomine charitatis ſæpè Auguſtinus intelligat omnem virtuoſum affectum ſalutarem, quamvis non ſit amor Divinæ Bonitatis prout eſt in ſe. Ad tertiam, quando Auguſtinus dicit præter vitioſam cupiditatem non dari niſi amorem Dei, intelligit de amore Dei aut formali, aut quodammodo virtuali, ſicut eſt omnis amor honeſtatis creatæ, quæ à virtute morali reſpiciatur; hic enim cum natura ſua referatur, & ſit actu referibilis ad Deum, dicitur eſſe amor Dei quodammodo virtualis, ſeu amor Dei non preſsè, ſed latè ſumptus.

VII. Oſtendo nunc contra ſecundam hujus theſis partem, fidei actum non eſſe actum fiduciæ in Deum; & deinde oſtendam nec eſſe actum amoris. Quod ad fiduciam attinet, Apoſtolus dicens 1. ad Cor. 13. *Nunc autem manent fides, ſpes, & charitas, tria hæc; major autem horum eſt charitas*, diſtinguit fidem à ſpe, & dicit eſſe duo diverſa; cum autem fiducia nihil aliud ſit, quàm ſpes roborata, manifeſtum eſt, fidem eſſe diverſam à fiducia. Hinc Job 8. dicitur: *Spes hypocritæ peribit, & ſicut tela aranearum fiducia ejus*; Et ubi pſal. 39. dicitur, *Beatus vir, cujus eſt nomen Domini ſpes ejus*, Hierem. 17 habetur, *Beatus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus*; quibus ſignificatur fiduciam eſſe ipſam ſpem, atque adeò pertinere ad voluntatem; ubi fides pertinet ad intellectum; ut conſtat ex illo 2. ad Cor. 10. *In captivitatem redigentes omnem intellectum in obſequium Chriſti*: per fidem enim intellectus in obſequium Chriſti ducitur captivus, quia à pia affectione voluntatis cogitur credere, quod non apparet evidenter verum, ſed ſolum apparet evidenter credibile.

VIII. Confirmatur, quia ad Epheſ. 3. dicitur: *In quo habemus fiduciam, & acceſſum in confidentia per fidem ejus*; quare ſi per fidem habetur fiducia, & confidentia, ſequitur, quod fides ſit cauſa fiduciæ, & non ipſa fiducia; quod etiam colligitur ex verbis illis 1. ad Timoth. 3. *Qui benè miniſtraverint, gradum bonum ſibi acquirent, & multam fiduciam in fide, quæ eſt in Chriſto*; Si enim fiducia acquiritur in fide, ſequitur, quod fides fiduciam cauſet, & quod poſſit eſſe ſine fiducia. Quibus adde, quod fiducia, & ſpes ſit ſolùm de bonis arduis probabiliter futuris; fides verò ſit de omnibus revelatis, etiam de gehenna, quæ non ſperatur, ſed timetur; necnon de aliis, quæ nec ſperantur, nec timentur; hinc ſæpe in Scripturis dicimur credere, quin poſſit ibi eſſe ſermo de fiducia; ut cum dicitur Jo. 10. *Non creditis, quia ego in Patre, & Pater in me eſt? alioquin propter opera ipſa credite*. Et Rom. 10. *Si in corde tuo credideris, quia Deus eum ſuſcitavit à mortuis, ſalvus eris*. Et Act. 8. *Credo Filium Dei eſſe Jeſum Chriſtum*.

Neque obſtat, quod Heterodoxi docent cum Kemnitio in examine Concilii Tridentini, videlicet quod ratione fidei, primo loco conſurgat in nobis notitia rerum credendarum, ſecundò aſſenſus, quo unuſquiſque affir-

Digitized by Google

affirmet talem promiſſionem, aut aliud objectum revelatum ad ſe pertinere, tertiò deſiderium juſtificationis, & demum fiducia accedendi ad thronum gratiæ, quæ juſtificationem apprehendat.

Nam contra eſt, quia quoties dantur omnes iſti actus, tunc duo primi pertinent ad intellectum, duo poſteriores ad voluntatem; unde non una eſt virtus fidei, ad quam omnes iſti actus ſpectent, cum non poſſit una virtus gignere actus ſpectantes ad diverſas potentias; ſed ſolum cor, ſeu anima poteſt concurrere ad actus diverſarum potentiarum; unde cordi tribuuntur tam quæ ſpectant ad intellectum, quam quæ ſpectant ad voluntatem; ſic Matth. 9. dicitur: *Ut quid cogitatis mala in cordibus veſtris?* Matth. verò 22. dicitur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*

IX. Opponunt ad hæc, quod Apoſtolus dicens ad Rom. 4. Abraham juſtificatum ex fide, nomine fidei intelligat fiduciam: dicit enim, *Qui contra ſpem in ſpem credidit*: Et infra addit: *Non hæſitans diffidentia*: In hoc ſenſu Jacobi 1. dicitur etiam, *Poſtulet autem in fide nihil hæſitans*: & Marci 11. *Omnia quæcunque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis*: Nec non 2. Paralip. 20. *Credite in Domino Deo veſtro; & ſecuri eritis.*

Confirmant primò, quia in Euangelio reprehenduntur quidam ob timiditatem, & defectum fidei; ubi nomine fidei venit fiducia: Matth. 8. *Quid timidi eſtis modicæ fidei?* Matth. 14. *Modicæ fidei, quare dubitaſti?* Matth. 6. *Quanto magis vos modicæ fidei?* Sic fortitudo etiam tribuitur paſſim fidei, & nomine fidei videtur importari fiducia. Hebr. 11. *Sancti per fidem vicerunt regna, fortes facti ſunt in bello*: Petri 5. *Cui reſiſtite fortes in fide.*

Reſpondeo non negari, quod aliquando nomen fidei apud Latinos uſurpetur pro fiducia; negatur ſolum, quod fides divina non poſſit eſſe actus intellectus nixus authoritati Dei loquentis, quin ullam imbibat, aut trahat fiduciam; ut quando credimus v. g. David genuiſſe Salomonem. Aliquando tamen nomine fidei in Scripturis venit fides firma, quæ trahat actum ſpei, & fiduciæ, quod ſcilicet impetrandum ſit id, quod creditur; ut cum dixit Chriſtus D. Chananeæ Matth. 15. *O mulier magna eſt fides tua.* Et 1. ad Cor. 13. *Si habuero omnem fidem, itaut montes transferam.* Sic Abraham credendo in ſpem contra ſpem, credidit ob divinam promiſſionem poſſe ſperare ex Sara ſterili filium, quem ſperare non poterat naturaliter; unde iis verbis ſignificatur fides Abrahæ, non ſpes, aut fiducia, quamvis ſpes ex fide illa gigneretur: Quod etiam ſignificatur dum dicitur, quod Abraham non hæſitaverit diffidentia; credidit quippe ſine hæſitatione, & fides fiduciam peperit. Quando D. Jacobus dicit, *Poſtulet in fide nihil hæſitans*, ſimiliter vult, quod ſine dubitatione credatur eventurum, quod poſtulatur, ſi rectè poſtuletur, & quod talis fides annectatur ſpei de obtinendo bono, quod poſtulatur. Idemque dicas in aliis textibus adductis.

Ad confirmationem: Sicut fides, quando eſt firmiſſima, ſæpe fiduciam parit, ita quando deficit à firmitate debita, non ſolum non gignit fiduciam, ſed parit timorem: Ubi notandum, proſcriptam eſſe ab Innoc. XI. theſim 21. dicentem: *Aſſenſus fidei ſupernaturalis, & utilis ad ſalutem ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis; immò cum*

for-

formidine, qua quis formidet, ne non ſit Deus locutus. In hujus tamen theſis expoſitione diximus in Trutina, fidem poſſe eſſe modicam, & debilem; ita ut timorem gignat, non tamen per hoc quod ſit formidoloſa, ſed per hoc quod ſit imperfecta, infirma, & introductoria, itaut facilè amittatur: Sicut propoſitum non peccandi dicitur imperfectum, & debile, non quia admiſcet voluntatem peccandi, ſed quia facilè ſuperveniente tentationis impulſu deſeritur. Propterea D. Petrus dicitur fuiſſe modicæ fidei, non quia compoſuit fidem cum dubitatione, ſed quia fidem per dubitationem amiſit: Quod notavit Auguſtinus Serm. 14. de verbis Domini, ubi habet: *Titubatio Petri quaſi mors fidei fuit, ſed ubi exclamavit, fides reſurrexit; non ambularet, niſi crederet; ſed nec mergeretur, niſi dubitaret*. Ad id quod additur de fortitudine ſimiliter reſpondendum, fidem firmiſſimam gignere aliquando fortitudinem, ſicut gignit fiduciam; non quod ipſa ſit aut fiducia, aut fortitudo, ſed quod ſit iſtarum radix.

X. Oſtendo denique contra illam aliam hujus theſis particulam, fidem & diſtingui, & ſejungi poſſe ab amore Dei, non ſecus ac à fiducia; tum quia, ut diximus, tres virtutes Theologales fidem, ſpem, & charitatem Apoſtolus enumerat 1. ad Cor. 13. unde fides à charitate, non ſecus ac à ſpe, diſtinguitur: tum etiam quia Apoſtolus ibidem dicit: *Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habuero, nihil ſum*, diſertè indicans, quod poſſit fides etiam Divina, de qua ibi loquitur, à charitate ſeparari; Quod pariter definit Trid. ſeſſ. 6. can. 28. ubi habet: *Si quis dixerit, amiſſa per peccatum gratia, ſimul & fidem ſemper amitti, aut fidem, quæ remanet, non eſſe veram fidem, licet non ſit viva; aut eum, qui fidem ſine charitate habet, non eſſe Chriſtianum, anathema ſit*: fides quippe viva, & formata non differt ſpecie, & ſubſtantialiter à mortua, & infirma, ſicut homo vivus à mortuo, ſed differt ſolùm accidentaliter, & denominativè, ut advertit Angelicus; ita ſcilicet, ut ſi gratiæ coexiſtat, dicatur viva, potens exercere operationes meritorias vitæ æternæ; ſi verò gratiæ non coexiſtat, dicatur mortua: Sicuti corpus humanum, aut membrum dicitur vivum, ſi animæ ſit unitum, ſecus vero dicitur mortuum. Quod docuit Auguſtinus lib. contra Donatiſtas, ubi habet: *Sicut ſi manus alicujus eſſet arida, verum quidem eſſet membrum, ſed ſine ſanguine, ideoque mortuum; ſic & fides cum ſit vera, tamen ſine operibus mortua eſt*.

XI. Cōfirmatur primò, quia peccator tenetur ſe convertere ad Deum, & gratiam amiſſam recuperare; atqui non poteſt illam recuperare, niſi per actus prævios fidei, & ſpei, qui diſponunt ad charitatem, & quam impetrant, ut habet Aug. lib. de ſpir. & lit. cap. 32. dicens: *Unde eſt dilectio, ideſt charitas, per quam fides operatur, niſi unde illam fides ipſa impetravit?* ergo fides charitatem antecedit tanquam diſponens ad illam, & impetrans illam: atque adeo ab ea non ſolùm diſtinguitur, ſed etiam ſeparari poteſt; ſiquidem poteſt aliquando fides habere vim impetrandi auxilium ad ponendum liberè actum charitatis, quin tamen ſub tali auxilio voluntas ſe determinet ad illum ponendum; aliter non libere conſentiret.

Confirmatur ſecundò, quia in Ecle-

clesia ſunt fideles boni, & fideles mali, ergo datur in fidelibus malis vera fides abſque charitate, & gratia; atque adeò ſtare poteſt fides ſine charitate. Antecedens conſtat ex ſimilitudinibus, quæ in Euangelio habentur ad id ſignificandum; nempe ex ſimilitudine palearum, & tritici in eadem area, Matth. 3.: Ex ſimilitudine piſcium bonorum, & malorum in eodem reti, Matth. 22.: Ex ſimilitudine venientium ad nuptias ſine veſte nuptiali, Matth. 25.: necnon ex ſimilitudine Virginum prudentium, & fatuarum; ovium, & hędorum, &c.

XII. Neque dici poteſt, quod fideles ſi careant charitate, & gratia, habeant ſolum fidem hiſtoricam, ſeu notitiam articulorum fidei, non fidem veram preſsè dictam. Nam ſi carerent vera fide, non ſolùm deberent reprehendi, quod gratiam amiſerint, ſed etiam quod amiſerint fidem; At ſolum reprehenduntur, quod amiſerint gratiam, videlicet quod careant veſte nuptiali, quæ gratiam ſignificat ex Hieronymo, & Chryſoſtomo; & quod Virgines fatuæ oleum non habeant, ideſt opera Miſericordiæ, ut notat idem Chryſoſtomus; ac ſimiliter qui ex grege Dominico erunt à ſiniſtris, non damnantur ob carentiam fidei, ſed propter mala opera, ut advertit Auguſtinus in lib. de fide, & operibus cap. 15. ergo ſtat fides vera ſine ullo amore, & charitate.

XIII. Opponitur primò tum id quod dicitur 1. Jo. 5. *Omnis, qui credit quoniam Jeſus eſt Chriſtus, ex Deo natus eſt*, atque adeo fides non ſejungitur à charitate; tum quod dicitur 1. ad Timoth. 5. *Qui ſuorum, & maximè domeſticorum, curam non habet, fidem negavit, & eſt infideli deterior*; tum demum quod habetur Habacuc 2. *Juſtus ex fide vivit*; ubi videtur fides imbibere charitatem, quæ eſt animæ vita.

Reſpondeo, in primo textu ſermonem eſſe de fide formata charitate, ut exponit Auguſtinus tr. 10. in Epiſt. Joannis: In ſecundo ex Chryſoſtomo ſermo eſt de iis, qui, ut loquitur Apoſtolus ad Tit. 1. *Confitentur ſe noſſe Deum, factis autem negant*; de his jure meritò dicitur, quod quamvis corde credant, quia tamen operantur perinde ac ſi non crederent, ſunt Infideli deteriores, eo quod ſint magis inexcuſabiles: In tertio textu juxta nonnullos ſenſus eſt, quod juſtus vivat ex fide formata charitate; at legitimus ſenſus literalis eſt, quod juſtus conſervet vitam gratiæ, & toleret deſiderium æternorum ex fide, ſeu credendo, mox ſibi eſſe obventura ea, quæ ſperat.

XIV. Opponitur ſecundò, quod fides informis non ſit vera fides ſupernaturalis, ſed fides naturalis; non ſecus ac fides de objecto falſo; ergo fides ſupernaturalis eſt formata, & imbibit charitatem. Antecedens probatur tum ex Angelico, qui q. 4. de fide art. 5. habet: *Fides informis non eſt vera virtus, quia & ſi habeat perfectionem debitam ex parte intellectus, non tamen ex parte voluntatis*: tum ex D. Gregor. hom. 26. in Euang. ubi habet: *Vera fides eſt, quæ in hoc, quod verbis dicit, moribus non contradicit*: tum demum, quia fides ſine charitate eſt otioſa; dicitur enim 1. ad Cor. 13. *Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt*.

Confirmatur, quia ex eodem Apoſtolo ad Galat. 5. *Fides per charitatem*

Digitized by Google

tatem operatur; unde ſi à charitate ſejungatur, operari non poteſt, atque adeò eſt ſupervacanea. Propterea Auguſt. in Enchir. c. 117. habet: *Qui rectè amat, proculdubio rectè credit, & ſperat; qui verò non amat, inaniter credit, etiamſi ſint vera, quæ credit; inaniter ſperat, etiamſi ad veram felicitatem doceantur pertinere, quæ ſperat.*

XV. Reſpondeo, fidem informem eſſe fidem ſupernaturalem; hæc enim ſemel infuſa non expellitur per quodvis peccatum, ut oſtendimus; fides tamen de objecto falſo non poteſt eſſe ſupernaturalis; huic enim ex Tridentino ex præſtantia entis ſupernaturalis falſum ſubeſſe non poteſt. Quare nego antecedens. Ad primam probationem; fidem eſſe veram virtutem etiam ſejunctam à charitate, non ſolùm conſtat ex eo, quod Apoſtolus tres enumerat virtutes Theologales, Fidem, Spem, & Charitatem; ſed etiam quia ex D.Th. p.2. q.55. ar. 1. Virtus eſt, quæ inclinat potentiam ad bonum; atqui fides Theologica, cui falſum ſubeſſe non poteſt, etiam ſeorſim à charitate inclinat, ac determinat potentiam ſolùm ad verum, quod eſt bonum potentiæ intellectivæ; ergo eſt vera virtus. Et ratio ulterior eſt, quia ad rationem virtutis tria univerſim requiruntur; & quod potentiam perficiat in ordine ad ſuum actum; & quod talis actus ſit difficilis, & arduus; ac demum, quod talis actus referri poſſit ad ultimum finem; quę omnia fidei Theologicæ omninò conveniunt; ea enim perficit potentiam in ordine ad actum certiſſimum, ac ſupernaturalem, qui ratione ſupernaturalitatis præſtat actui ſcientifico; Præterea talis actus ratione obſcuritatis eſt difficilis, ac arduus; ac demum ad finem ultimum de ſe eſt ordinabilis, ut eſt in confeſſo; unde negari non poteſt, quod fides informis ſit vera virtus: Competit enim illi virtutis definitio, nempe quod ſit *diſpoſitio perfecti ad optimum*, cum diſponat potentiam intellectivam in ſuo genere perfectam ad actum optimum infallibiliter verum, ac ſupernaturalem; ſicut etiam alia definitio virtutis, quod *bonum faciat habentem, & opus ejus bonum*; reddit quippe hominem bonum in ordine intellectivo; non enim requiritur, quod virtus reddat ſubjectum bonum in linea morali.

Neque dicas, quod non recenſeatur ab Ariſtotele inter virtutes intellectuales, quæ ſunt dumtaxat quinque, nempe Intellectus, ſeu Habitus primorum principiorum, Scientia, Sapientia, Prudentia, & Ars. Nam Ariſtoteles non potuit cognoſcere lumine naturali hanc virtutem ſupernaturalem, quæ præſtantiori modo perficit intellectum, quàm quælibet alia virtus intellectualis naturalis: Quamvis autem ex defectu evidentiæ fides non ſoleat appellari virtus intellectualis, ut advertit Angelicus in 3. diſt. 23. ar. 3. quia ſcilicet ita determinat ad cognoſcendum verum, ut non determinet ad cognoſcendum verum evidenter; nihilominus ſolet appellari virtus Theologica, per hoc, quod habeat pro objecto formali ipſum Deum; ſoletque etiam dici virtus intellectualis largè dicta, cum perficiat intellectum multò magis quam ſcientia, relatè ad quam ſe habet ut excedens, & exceſſum; longè tamen magis præſtat ſcientiæ fides ratione ſupernaturalitatis, quàm præſtet fidei ſcientia ratione evidentiæ.

XVI.

Digitized by Google

XVI. Ad ſecundam probationem antecedentis; Sicut fides ſine operibus dicitur à D. Jacobo fides mortua, quippe quæ non operatur per charitatem, quæ eſt vita animæ; ita fides quæ, quod verbis dicit, moribus contradicit, à D. Gregorio dicitur non eſſe fides vera, quatenus non eſt fides conſummata, ac vivificata à gratia, ut advertit Suar. diſp. 7. de Fide ſect. 4.; Quod autem fides ſine charitate adhuc ſit vera fides, definit Tridentinum ſeſſ. 6. can. 28. ſupra laudato.

Ad tertiam, negatur, quod fides ſine charitate ſit otioſa: Quamvis enim non proſit ad merendum de condigno gloriam, prodeſt tamen ratione ſupernaturalitatis ad merendum de congruo novum auxilium, quouſque ad recuperandam vitam gratiæ deperditam perveniatur, unde prodeſt ad reſipiſcendum, quamvis non proſit ad vitam æternam; in quo ſolùm ſenſu Apoſtolus loco laudato dicit, nihil prodeſſe.

XVII. Ad confirmationem, Fides independenter à charitate operatur ſuam operationem utilem ad reſipiſcendum, unde non eſt ſupervacanea. Dicitur autem ab Apoſtolo fides per charitatem operari, non quia ſine charitate non operatur, ſed quia à charitate habet, quod ponat actionem meritoriam vitæ æternæ; tum etiam, quia fides eſt initium, & fundamentum noſtræ ſalutis, & obtenta charitate ad operationes impellit, quibus ultimum finem conſequamur. Similiter Auguſtinus ſolùm ibi contendit, quod fides, & ſpes ſine charitate careant merito vitæ æternæ; non verò quod non proſint ad reſipiſcendum, merendo de congruo auxilium requiſitum ad ſpiritualem reſurrectionem.

XVIII. Ad excuſandum Queſnellum adrumant ejus Aſſeclæ dicendo, quod theſis hæc cenſuram non mereatur ſaltem quoad hanc partem, in qua dicitur fides non eſſe abſque amore: Siquidem fides non eſt abſque prævia pia affectione ad fidem, quæ aliqualis amor eſt honeſtatis, quæ relucet in captivando intellectum in obſequium fidei; unde in bono ſenſu dici poteſt, quod fides non ſit abſque amore.

Sed incaſſum Queſnelliani oblatrant, ut Canes ad Lunam: Etenim tàm ſecundum germanum verborum ſenſum, quàm etiam ad mentem Auctoris dici nequit, quod fides non ſit ſine amore; tum quia amor abſolutè dictus denotat amorem, qui pertineat ad charitatem; tum etiam quia dum dicitur fides non eſſe abſque amore, & fiducia, ſicut nomine fiduciæ venit ſpes, ita nomine amoris venit charitas. Præterea cum dixerit Queſnellus in theſi antecedenti, quod fides juſtificet, quando operatur, nec operetur niſi per charitatem, jam vult fidei operationem non ſejungi à charitate juſtificante, atque adeò ab amore preſsè dicto: Et cum in theſi 68. dicat, viam ſalutis claudi in fide, & precibus, vult conſequenter, fidem habere ſecum amorem juſtificantem. Quare excuſationes iſtæ, quæ pro Queſnello adducuntur, ſale, & oleo deſtitutæ, inſulſitatem ipſam ſapiunt, & protervitatem.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LII.

QUinquageſima ſecunda errat trifariam: Errat primo, dum docet

cet omnia ſalutis media contineri in fide tanquam in ſuo germine, & ſemine: Errat etiam, dum docet fidem nunquam ſejungi ab amore: Errat demum, dum docet fidem non eſſe abſque fiducia. Quoad primum, falſum eſt, quod omnia ſalutis media in fide contineantur; tum quia vocatio ad fidem, & actus ſupernaturalis piæ affectionis ad fidem, ſunt media ad ſalutem, quin contineantur in fide, quippe quæ fidem antecedunt; eſto nomine fidei, quæ eſt ſalutis fundamentum, veniat etiam pia affectio, à qua fides denominatur libera, & meritoria; unde Auguſtinus Epiſt. 107. dicit: *Tu initium fidei (ubi eſt etiam initium bonæ, hoc eſt piæ, voluntatis) non vis eſſe donum Dei?* Tum etiam quia ad fidem liberè acceptatam, quæ ſalutis initium eſt, ac fundamentum, reliqua ſalutis media conſequuntur, non continentur; etenim ſi in ea continerentur, ſe ſola ſufficeret ad ſalutem, quando alia non poſſunt haberi, quod eſt falſum; ſicuti quia in dilectione Dei ſuper omnia continetur virtualiter tanquam in germine, & ſemine obſervantia omnium mandatorum, juxta illud ad Rom. 13. *Plenitudo legis eſt dilectio;* idcirco qui cum ſola Dei dilectione decedit, ſalvatur.

Quod verò attinet ad ſecundum errorem, conſtat fidem poſſe eſſe ſine amore, tum ex Apoſtolo 1. ad Cor. 15. *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil ſum;* tum ex Tridentino ſeſſ. 6. can. 28., ubi anathematizatur, *qui dixerit, amiſſa per peccatum gratia, ſimul & fidem ſemper amitti;* tum demum ex theſi 12. ab Alexandro Octavo confixa; *Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor; deficit etiam fides; & etiamſi videantur credere, non eſt fides Divina, ſed humana;* ſeparabilitas autem fidei à charitate eſt evidens ſignum diſtinctionis: poteſt itaque dari vera fides abſque ullo amore.

Denique quoad tertium, quamvis fiducia (quæ nihil aliud eſt, quàm ſpes ſupernaturalis roborata, ex Bellarmino de Juſtic. lib. 1. ſ. 6.) conſiſtere non poſſit ſine fide, quæ eſt baſis, & fundamentum reliquarum virtutum infuſarum; falſum tamen eſt, quod non poſſit viceverſa fides eſſe abſque ſpe, ſeu fiducia; ſicut enim ſtare poteſt vera fides ſine charitate, & de facto ab ea ſejungitur quandocunque homo mortaliter peccat, & peccatum non eſt infidelitatis; ita ſtare poteſt vera fides ſine ſpe, ſeu fiducia, & de facto ab ea ſejungitur, quando homo peccat ſolum peccato oppoſito ſpei deſperando de Divina Miſericordia, quin peccet peccato infidelitatis oppoſito fidei. Multo minus verum eſt, quod fides cum fiducia identificetur (quod fortè Queſnellus contendit, ut evincat unicam tantum eſſe virtutem, nempe charitatem, quæ cum fide, & fiducia identificatur) damnatur quippe hæc hæreſis à Tridentino ſeſſ. 6. can. 12. ubi anathematizatur, *qui dixerit, fidem juſtificantem nihil aliud eſſe, quàm fiduciam divinæ miſericordiæ peccata remittentis propter Chriſtum; vel eam fiduciam ſolam eſſe, qua juſtificamur:* fides enim, quæ ſolùm diſpoſitivè juſtificat, non vero formaliter, ut ibidem Trident. docet cap. 8. ſpectat ad intellectum, cujus eſt credere (unde 2. ad Cor. 10. dicitur: *In captivitatem redigentes omnem intellectum in obſequium Chriſti*) fiducia verò, ac omnis ſpes pertinet ad voluntatem,

ut

Digitized by Google

ut proinde de ſe meritoria ſit; unde Hierem. 7. habetur: *Beatus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus.* Verum quidem eſt, aliquando in Scripturis nomine fidei venire fiduciam; ut cum dicitur Matth. 8. *Quid timidi eſtis modicæ fidei?* cum etiam apud Latinos aliquando fides pro fiducia ſumatur, ut apud Terent. *Triſtis ſeveritas ineſt in vultu, atque in verbis fides;* paſſim tamen nomine fidei in Scripturis venit aſſenſus præſtitus Deo revelanti, qui fiduciam, ſeu ſpem certam cauſare natus eſt, quamvis non ſemper illam cauſet, ac proinde ab ea ſeparatur. Hinc dicitur Matth. 9. *Confide filia, fides tua te ſalvam fecit*; ubi excitatur ad fiduciam concipiendam mulier, quæ propter fidem ſanata erat. Quare fides nec identificatur, nec eſſentialiter connectitur cum fiducia, aut cum amore; nec ea continet tanquam in germine, ac ſemine omnia ſalutis media.

PROPOSITIO LIII.

Sola charitas Chriſtiano modo facit (actiones Chriſtianas) per relationem ad Deum, & Jeſum Chriſtum. *Queſn. Coloſ.* 3. 14. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LIV.

Sola Charitas eſt, quæ Deo loquitur: eam ſolam Deus audit. *Queſn.* 1. *Cor.* 13. 1. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LV.

Deus non coronat, niſi charitatem; qui currit ex alio impulſu, & ex alio motivo, in vanum currit. *Queſnel.* 1. *Cor.* 9. 24. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LVI.

Deus non remunerat, niſi charitatem, quoniam charitas ſola Deum honorat. *Queſnel. Matth.* 25. 36. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LVII.

Totum deeſt Peccatori, quando ei deeſt ſpes, & non eſt ſpes in Deo, ubi non eſt amor Dei. *Queſn. Matth.* 27. 5. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LVIII.

Nec Deus eſt, nec religio, ubi non eſt charitas. *Queſn.* 1. *Jo:* 4. 8. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO LIX.

Oratio Impiorum eſt novum peccatum, & quod Deus illis concedit, eſt novum in eos judicium. *Queſn. Jo.* 10. 25. *edit.* 1693.

Digitized by Google

SYNOPSIS.

I. Simulata iſthæc charitatis commendatio eò collineat, ut ab exercitio reliquarum virtutum abſtineamus. II. Perinde quaſi nullus actus, qui non ſit charitatis, ſit ſtudioſus.

III. Poſſibilis eſt amor Dei naturalis. IV. Lex enim naturalis obligat nos ad Deum diligendum, & ad hunc finem creaturæ rationales conditæ ſunt. V. Per peccatum amiſimus ſolùm gratiam, qua Deum diligamus amore ſuperno; non tamen vires naturales, quibus Deum diligamus. VI. Amor Dei naturalis non affert amicitiam cum Deo extinctivam culpę. VII. Quicquid ſit, an in præſenti providentia dari pariter poſſit præter fidem ſupernaturalem, etiam fides naturalis.

VIII. Negari non poſſunt aliæ virtutes à charitate condiſtinctæ. IX. Dantur quippe virtutum objecta formalia diverſa. X. Si actus aliarum virtutum non eſſent ſecundum ſe ſtudioſi, neque eſſent tales dum imperantur à charitate. XI. Commentitium eſt, quod per actus virtutum moralium reponatur finis ultimus in objecto creato. XII. Communiſſima Doctorum auctoritas ſtat pro virtutum diverſitate.

XIII. Quando dicitur ab Auguſtino, inter charitatem, & cupiditatem nihil mediare, nomine charitatis veniunt actus omnium virtutum, & nomine cupiditatis venit cupiditas mala, ſeu concupiſcentia radix omnium malorum. XIV. Virtutum moralium actus ſunt honeſti, etiamſi non dicant ſignatè, & formaliter relationem ad Deum, ſed ſolum exercitè, & virtualiter. XV. Hinc deſcendit ſingularum harum theſium falſitas.

I. OMnes iſtæ theſes videntur ad amplexum charitatis animum incendere, quippe quæ ſola Chriſtianos mores exornat, ſola cum Deo neceſſitudinem habet, ſola coronam, ac præmium reportat, & ſola Dei honorem proſequitur: Eaque deficiente, nulla ſpes ineſt peccatori, nulla eſt ejus religio, ac obſervantia ergà Deum, ac demum oratio ejus fit in peccatum. Verum dum uni charitati ſceptrum dant, & coronam, eidem coronam auferunt, ac ſceptrum, cum regale ei auferant comitatum, & de medio tollant chorum virtutum reliquarum, quæ charitati principi inſerviunt. Ex quo fit, ut peccatores viribus deſtituti, quibus ad charitatis ſolium illicò prætervehantur, animum abjiciant, ac in barathrum deſperationis ſeſe præcipites agant, cum non valeant virtutum inferiorum prenſare manus, quibus tanquam per gradus valeant ad charitatis verticem pervenire; nec poſſint orationibus quicquam virium miſericorditer conſequi; quin potius oratio ipſa à charitate ad ſalutem perneceſſaria, per novam culpam, magis removeat; ut proinde ab ipſa oratione retrahi animus debeat, ne majus præbeat impedimentum charitati à Deo ad arbitrium infundendæ Electis ſuis. Ecce quo collimat ſimulata iſthæc charitatis commendatio.

II. In expoſitione quadrageſimæ quartæ ex his theſibus palam fecimus quamplurimos errores Janſenianorum in duobus præſertim aſſertis, videlicet, & quod nulla alia detur in voluntate virtus præter charitatem, & quod omnis amor, qui non ſit Dei, & charitatis, ſit vitioſus, & culpabilis. Adverſus hoc ſecundum aſſertum plura ibi diximus, oſtendendo, quod poſſit amor objecti creati, præſertim honeſti, eſſe ſtudioſus; etiam tranſmiſſo, quod repu-

Digitized by Google

pugnet actus indifferens in individuo, qui, quamvis bonus non ſit, adhuc culpa vacet. Hùc autem remiſimus demonſtrare alterius aſſerti falſitatem, quod ſcilicet nulla alia detur virtus ad voluntatem ſpectans condiſtincta à charitate; quamvis non pauca adverſus hunc palmarem errorem dixerimus in expoſitione ſeptimæ theſis ab Alexandro Octavo confixæ, in qua idem virus à Janſenianis eructabatur.

Antequam ejuſdem aſſerti falſitatem iterum demonſtrem, adverto, Queſnellum ſolum amorem Dei ſupernaturalem, & charitatem infuſam agnoſcere, quæ non ſit peccaminoſa, adeò ut neget poſſibilem in natura lapſa in Ethnico, nondum fide ſupernaturali inſtructo, amorem Dei naturalem: Eatenus enim in hac quinquageſima tertia theſi dicit, quod ſola charitas chriſtiano modo faciat actiones chriſtianas per relationem ad Deum, & Jeſum Chriſtum, quia niſi dicat relationem ad Jeſum Chriſtum (qui ſola fide ſupernaturali cognoſci poteſt, attingendo in illo Trinitatem perſonarum, & Incarnationem) non eſt charitas infuſa, nec chriſtiano modo exercetur. Propterèa oſtendo priùs dari poſſe viribus naturæ amorem Dei, qui quamvis non ſit meritorius beatitudinis ſupernaturalis, eſt tamen laudabilis; ut propterea ex hoc etiam capite falſum ſit, quod ſit peccaminoſus omnis amor, qui non ſit actus charitatis infuſæ; quod Janſeniani contendunt cum Queſnello in Theſi Quadrageſima octava. Deinde oſtendam præter charitatem infuſam dari etiam alias virtutes in natura lapſa ſupernaturales, quarum actus ſint ſtudioſi, etiamſi non imperentur à charitate per relationem ad Deum, & Jeſum Chriſtum, ut vult hìc Queſnellus, juxta erroros Baji Anteſignani.

III. Quod attinet ad poſſibilitatem amoris Dei naturalis, qui non dicat relationem ad Deum ſimul, & Jeſum Chriſtum, ſed ad ſolum Deum cognitum naturali lumine, conſtat ad hunc actum non deeſſe vires in natura lapſa (quamvis fideles in præſenti providentia nunquam actum amoris exerceant abſque concurſu gratiæ, ratione cujus ſit ſupernaturalis) Siquidem proſcripta eſt illa Baji propoſitio 33. quæ habet: *Diſtinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur, ut Auctor naturæ, & gratuiti, quo Deus amatur ut Beatificator, vana, & commentitia*: nec non alia 37. dicens: *Amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur, ex ſola Philoſophia per elationem præſumptionis humanæ cum injuria Crucis Chriſti defenditur à nonnullis Doctoribus*. Apoſtolus etiam ad Rom. 1. docet inexcuſabiles eſſe Gentiles, qui agnoſcentes ex creaturis viſibilibus Deum, illum non ſicut Deum glorificaverunt; unde oſtendit poſſe ab iis naturæ viribus diligi, & glorificari: Hæc ſunt verba Apoſtoli: *Inviſibilia Dei per ea, quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur; ſempiterna quoque ejus virtus, & divinitas, ita ut ſint inexcuſabiles; quia cum cognoviſſent Deum, non ſicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt*. Quod expendens Ambroſius ſubdit: *Idcircò tam pulcra aſtra condidit, ut ex his quantum, & quàm admirabilis eſt Creator eorum, poſſit agnoſci, & ſolus adorari. Per naturalem ergo legem reum facit genus humanum; potuerunt enim id per legem naturæ apprehendere, fabrica mundi teſtificante Authorem ſolum Deum eſſe diligendum*. I-

dem Apoſtolus Act. 17. dixit: *Definiens ſtatuta tempora, & terminos habitationis eorum, quærere Deum, ſi fortè attrectent eum, aut inveniant*; indicans poſſe naturali lumine Deum attrectari, & inveniri, utique, ut amor illi debitus rependatur. Et Rom. 2. idem etiam Apoſtolus habet: *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter, quæ legis ſunt, faciunt*. Et quia primum, & maximum legis præceptum eſt de Dei dilectione, ideo ex Apoſtolo naturaliter Gentes poſſunt Deum diligere; ut proinde proſcripta ſit Baji illa theſis 22. *Cum Pelagio ſentiunt, qui textum illum Apoſtoli ad Rom. 2. Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis ſunt, faciunt, intelligunt de Gentibus fidei gratiam non habentibus*. Hinc Trid. ſeſſ. 6. can. 3. anathematizat, *Qui dixerit hominem ſine adjutorio gratiæ credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe, ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur*; indicans, quod omnes hos actus poſſit quidem ſine gratia exercere, non tamen *ſicut oportet*. Auguſtinus etiam paſſim id docet; Nam lib. 1. Confeſſ. cap. 1. dicit: *Feciſti nos ad te, & inquietum eſt cor noſtrum, donec requieſcat in te*: naturali quippe conditione, ſicut magnes in pyxide nautica ſolùm quieſcit cum ad polàrem ſtellam ſe convertit; & ignis ſemper nititur ad ſphæram ſuam advolare, ut ibi conquieſcat; ita homo in dilectione Divina ſatietatem habet, & quietem. Et in dialogo contra Manichæos idem Auguſtinus habet: *Partem eam animi, in qua cupiditas ſita eſt, nempe voluntatem, nobis idcirco dedit, ut ipſum, qui ſolus eſt, concupiſcamus*. Similiter D. Proſper Auguſtino conſonat dicendo ſent. 139. *Non eſſet vitium recedere à Deo, niſi naturæ, cujus hoc vitium eſt, potiùs competeret eſſe cum Deo*. Quod etiam docuit Fulgentius de fido ad Petrum cap. 3. dicens: *Deus cognoſcendi, ac diligendi ſe, nonniſi Angelis, & hominibus indidit facultatem*. Necnon Anſelmus in Monol. c. 66. *Nihil aptius, quàm rationalem creaturam ad hoc eſſe factam, ut Summam eſſentiam, & ſuper omnia bona amet, ſicut ipſa eſt ſummum bonum; immò ut nihil amet, niſi illam, aut propter illam*.

IV. Præter auctoritates adductas, id pariter efficaciſſimè ſuadent rationes Theologicæ; Primò quidem, quia lex naturalis nos obligat ad Deum diligendum, lex autem non obligat ad impoſſibile, ut non ſemel oſtendimus, & naturæ lumine perſpicuum eſt: ergo naturæ viribus diligi Deus poteſt. Secundò, quia Deus ut Auctor naturæ creaturam rationalem condidit in ſui amorem, & ut virtutes exerceat, quibus ipſum opificem ſuum glorificet; hic autem finis eſſet impoſſibilis, ſi naturæ viribus creatura rationalis non poſſet Deum ut Auctorem naturæ amare, eique morem gerere, ergo: Major conſtat, quia Deus non condidit Angelos, & homines, niſi propter finem ipſis conſentaneum, & dignum ſuo conditore, qualis eſt, ut ipſi inſerviant, illumque glorificent, & ament. Hinc Eccleſ. 17. dicitur: *Poſuit oculum ſuum ſuper corda illorum, oſtendere illis magnalia operum ſuorum, ut nomen ſanctificationis collaudent, & gloriari in mirabilibus ejus, ut magnalia enarrent operum ejus*. Tertiò quia poteſt voluntas per vires gratiæ elevari ad ponendum amorem Dei ſupernaturalem: ergo poteſt per vires naturæ ponere amorem Dei naturalem. Conſequentia ex eo probatur, quia non

pot-

Digitized by Google

poteſt voluntas, nec alia potentia ferri extra proprium formale ſpecificativum; non enim poteſt elevari V. G. potentia viſiva ad Deum videndum, eo quod Deus ſit extra ſpecificativum oculi, quod eſt coloratum; poteſt autem elevari intellectus ad Deum videndum, quia Deus eſt intra ſpecificativum intellectus, quod eſt ens, ut ens; & quia poteſt naturaliter Deum cognoſcere cognitione abſtractiva, ideo poteſt per lumen gloriæ indebitum elevari ad illum intuitivè videndum; Et eadem ratione non poteſt appetitus ſenſitivus elevari ad Deum amandum, cum non feratur naturaliter, niſi ad objecta delectabilia, non ad honeſta; Quare cum poſſit voluntas per adjutorium gratiæ elevari ad amorem Dei ſupernaturalem, ſequitur, quod viribus naturæ poſſit Deum amare amore naturali. Quartò poteſt voluntas affectu naturali diligere parentes, & amicos; ergo à fortiori Deum, in quo cognoſcit longè præſtantiora incitamenta ad amandum. denique quælibet creatura fertur naturali impetu in bonum ſibi conveniens: ergo à fortiori naturæ ductu creatura rationalis fertur modo ſibi conſentaneo, hoc eſt per amorem liberum ad bonum Increatum, quod ſibi maximè conveniens eſt, & conſentaneum.

V. Neque dicas primò, quod licet poſſibilis fuerit Dei dilectio in ſtatu innocentiæ, non eſt tamen poſſibilis in ſtatu naturæ lapſæ ob ejus imbecillitatem, ut docuit Auguſtinus epiſt. 107. ad Vitalem, ubi habet: *Liberum arbitrium ad diligendum Deum granditate primi peccati perdidimus*.

Nam licet per peccatum amiſerimus gratiam, qua poſſemus Deum diligere amore ſupernaturali, non amiſimus tamen vires naturæ, quibus poſſimus Deum diligere amore naturali: Ex Tridentino enim ſeſſ. 6. can. 5. & cap. 1. poſt Adæ peccatum non eſt extinctum liberum arbitrium, licet viribus ſit attenuatum, & inclinatum; unde ex ea culpa ſolùm contraxit impotentiam moralem, non verò phyſicam ad Deum diligendum; & in hoc ſenſu loquutus eſt Auguſtinus loco laudato.

VI. Neque dicas ſecundò, quod ſi poſſet in natura lapſa dari amor Dei naturalis, poſſet per vires naturæ dari amicitia cum Deo extinctiva culpæ.

Nam ad amicitiam requiritur mutuus amicorum amor, & Jus ad talem amorem; in præſenti providentia amor ipſe ſupernaturalis in peccatore non conſtituit amicitiam cum Deo, ſed diſponit ad gratiam, quæ fert talem amicitiam; ea quippe dat ex divina promiſſione jus creaturæ, ut ametur à Deo, undè confert jus ad gloriam; & ex altera parte habet Deus ratione ſummæ ſuæ bonitatis jus, ut à creatura ametur; unde per gratiam habetur inter Deum, & creaturam rationalem jus ad mutuum amorem amicabilem, & ideo gratia conſtituit divinam amicitiam: Amor tamen naturalis ne diſpoſitivè quidem confert ad amicitiam divinam, & ad remiſſionem peccati; Propterea nullum ſequitur inconveniens, quod in natura lapſa homo diligat Deum amore naturali; eſto in præſenti providentia fideles nunquam amore naturali illum diligant, quia ſemper ac volunt Deum diligere, præſto eſt divinum auxilium, quod influat in talem actum, ut proinde amor ſit ſupernaturalis. Infideles tamen non

poſſunt amore ſupernaturali Deum diligere; etenim *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo*, ut habetur ad Hebr. 11. propterea ſi aliquando Deum diligerent amore naturali, antequam Deo crederent fide ſupernaturali, Deus non permitteret, ut docent communiter, quod cum eo amore decederent, antequam fidei lumine illuſtrarentur, & ad dilectionem ſupernaturalem invitarentur; ſi tamen permitteret, non eatenus gehennam declinarent, cum talis amor non ſufficiat ad deletionem culpæ, ne diſpoſitivè quidem.

VII. Neque dicas tertiò, quod ſi poſſet dari in natura lapſa uterque Dei amor, naturalis, & ſupernaturalis, poſſet pariter dari fides naturalis etiam, & ſupernaturalis; ſicut enim Dei bonitas poteſt movere ad ſui amorem, ita prima veritas revelans poteſt ad ſibi credendum obligare; unde par ratio.

Nam licet Deus ſemper ad quemcumque fidei actum concurrat auxilio ſupernaturali; quod diſcutitur apud Ripaldam diſp. 45. de ente ſupernaturali: certum tamen eſt, quod non concurrat auxilio ſupernaturali ad amorem Dei, qui ante fidem ſtrictè dictam eliciatur ab Ethnico, eo quod non poſſit hic ſine fide placere Deo; placeret autem, ſi Deum amaret amore ſupernaturali, qui in præſenti providentia eſt ultima diſpoſitio ad gratiam; unde quamvis non poſſit dari fides ſtrictè dicta naturalis, poteſt tamen dari aliquis amor Dei naturalis, qui ſolùm dicat relationem ad Deum, non verò ad Jeſum Chriſtum, qui lumine ſupernaturali dumtaxat attingi poteſt. Corruit itaque doctrina Queſnelliana, quod præter charitatem chriſtiano modo facientem actiones chriſtianas per relationem ad Deum, & Jeſum Chriſtum omnis alius actus ſit culpabilis; & quod ſine fidei lumine, ſine Chriſto, & ſine charitate iſta ſupernaturali nihil ſimus, niſi tenebræ, niſi aberratio, niſi peccatum, ut loquitur theſis 48.

VIII. Oſtendendum nunc, quod præter charitatem infuſam, dentur in natura lapſa actus ſupernaturales aliarum etiam virtutum ad voluntatem ſpectantium; nec ſpei dumtaxat, ut oſtendimus in expoſitione theſis 44. & piæ affectionis ad fidem, qua velimus fidem amplecti, & ſic ad ſpem, & charitatem diſponi, ut oſtendimus in theſi 51. ſed etiam aliarum virtutum moralium, puta obedientiæ, miſericordiæ, juſtitiæ, religionis, patientiæ, & ſimilium; ita ut iſtarum actus non ſolùm ſint officia harum virtutum juxta doctrinam Bajanorum, quam in expoſitione theſis quadrageſimæ quartæ explicavimus, ſed etiam ſint actus iſtarum virtutum nullatenus ad charitatem ſpectantes, qui ab Infideli exerceri poſſint naturæ viribus, & ſint actus naturales laudabiles (quamvis non meritorii vitæ æternæ) & à fidelibus exerceantur viribus gratiæ, unde ſint actus ſupernaturales; qui ſi eliciantur à juſtis, mereantur de condigno augmentum gratiæ, & gloriæ, ſi verò eliciantur à peccatoribus mereantur de congruo ulteriorem gratiam, ut tandem aliquando ad juſtificationem obtinendam, aut per dilectionem Dei ſuper omnia, aut per attritionem cum ſacramento diſponantur.

IX. Probatur autem iſta virtutum multiplicitas; quia ubi ſunt motiva, & objecta formalia virtutum diverſa,

Digitized by Google

ſa, ibi dantur diverſæ virtutes; ſed præter motivum ſpecificans charitatem, quod eſt bonitas Dei abſoluta, & motivum ſpecificans ſpem, quod eſt bonitas Dei reſpectiva, dantur plures aliæ honeſtates creatæ, quæ ſunt diverſa motiva, & ſpecificativa virtutum moralium: ergo dantur plures virtutes morales diſtinctæ à Theologalibus. Minor probatur, quia honeſtates, quæ reperiuntur v. g. in obtemperando ſuperiori, in cultu divinæ excellentiæ, in ſubveniendo indigentibus, in tribuendo unicuique jus ſuum, ſunt diverſæ inter ſe ſpecificantes varias virtutes, putà obedientiæ, religionis, miſericordiæ, juſtitiæ; nec iſta ſunt objecta increata, ſed creata: ergo dantur plures honeſtates creatæ, quæ ſint objecta motiva plurium virtutum moralium.

X. Confirmatur: Si actus iſtarum virtutum non eſſent ſtudioſi ſecundum ſe, ſed vitioſi, ſequeretur, quod nec eſſent ſtudioſi, ſi imperentur à charitate, quia imperium extrinſecum, quod haberent ab actu charitatis imperante, non immutat eorum naturam; ad eum modum, quo ſi actus bonus miſericordiæ imperetur ab actu malo inanis gloriæ, imperium hoc extrinſecum non immutat bonitatem,& honeſtatem propriam actus miſericordiæ. Et ratio à priori eſt, quia actus miſericordiæ ſive imperetur ab actu bono charitatis, ſive ab actu malo inanis gloriæ, ſive nullatenus ab alio actu imperetur, ſemper eſt conformis naturæ rationali, atque adeo ſemper habet ſuam intrinſecam honeſtatem, & bonitatem moralem. Hinc in præſenti providentia actus miſericordiæ tam ponitur auxilio gratiæ, & eſt ſupernaturalis, ac meritorius, ſi ponatur ſeorſim ab alio actu imperante, quàm ſi ponatur imperatus ab actu charitatis; & probabiliter etiam eſt ſupernaturalis, ſi imperetur ab actu leviter malo inanis gloriæ, ut oſtendi in curſu Theologico p. 2. diſp. 7. q. 5. ex Lugo diſp. 10. de fide, & aliis.

XI. Confirmatur ulterius, quia intantùm actus v. g. miſericordiæ non eſſet in ſententia Janſenianorum bonus, ſed vitioſus, ſi non ordinaretur ad Deum ſumme dilectum, ita ut imperetur à charitate, in quantum eliciens hunc actum amaret propter ſe honeſtatem illam creatam, à qua talis actus ſpecificatur, & ſic finem ultimum conſtitueret in ipſa creatura; atqui ſive talis actus imperetur à charitate, ſive non imperetur, ſemper ſpecificatur ab eadem honeſtate creata: ergo ſicut non reponitur finis ultimus in tali honeſtate creata, quando actus imperatur à charitate, ita neque quando ſeorſim ponitur. Et ratio à priori eſt, quia non quodcumque amatur propter ſe, & propter ſuam intrinſecam bonitatem, amatur tanquam finis ultimus poſitivè, ſicut eſt Deus; paſſim enim amatur tanquam finis negativè ultimus, quatenus talis amor terminatur quidem ad eam bonitatem creatam, ſed poteſt ulterius terminari ad Deum, referendo illum ad finem poſitivè ultimum; quod ſi præſcindatur à tali relatione ad Deum, non eatenus ille actus eſt malus, ut fuſiùs diximus in expoſitione theſis 44.

Confirmatur demum, quia ſi virtutes v. g. juſtitiæ, & religionis non diverſificarentur inter ſe, ſecluſo quovis imperio extrinſeco charitatis, ſequeretur, quod reus furti ſacrilegi non deberet utramque malitiam in confeſſione exponere; intantum enim

te-

tenetur, quia furtum opponitur diverſæ virtuti, ac opponatur ſacrilegium; illud opponitur juſtitiæ, hoc religioni: Neque enim pluralitas prçceptorum ſecundum ſe reddit peccata ſpecie diverſa, niſi hæc diverſis virtutibus opponantur; propterea qui comedit carnes in pervigilio v. g. Sancti Mathiæ, quod incidit in tempus Quadrageſimæ, & in diebus quatuor temporum, unum ſolum peccatum committit, quia quamvis violet tria præcepta, horum tamen violatio eidem virtuti temperantiæ opponitur.

XII. Ad hæc accedit auctoritas omnium omnino Theologorum, qui præter virtutes Theologales agnoſcunt quatuor Cardinales, vid. Prudentiam, Fortitudinem, Juſtitiam, ac Temperantiam; quod Patres, & Interpretes docent ſignificari Sapientiæ octavo iis verbis: *Sobrietatem enim, & prudentiam docet, & juſtitiam, & virtutem, quibus utilius nihil eſt in vita hominibus*. Accedit etiam irrefragabilis auctoritas Eccleſiæ; cum in Concilio Viennenſi, ut habetur in Clementina unica de ſumma Trinitate, decernatur, probabilius eſſe, quod in baptiſmo parvulis cum gratia infundantur virtutes morales, de quibus ſolum, & non de Theologalibus erat controverſia; unde habet: *Nos autem attendentes generalem efficaciam mortis Chriſti (quæ per Baptiſma applicatur pariter omnibus baptizatis) opinionem ſecundam, quæ dicit, tam parvulis, quam adultis conferri in Baptiſmo informantem gratiam, & virtutes, tanquam probabiliorem, & dictis ſanctorum, & doctorum modernorum Theolog. magis conſonam, & concordem, ſacro approbante Concilio, duximus eligendam*. Accedit pariter auctoritas Auguſtini, qui diſertiſſime libro 4. contra Julianum cap. 3. habet: *Noveritis itaque, non officiis, ſed finibus à vitiis diſcernendas eſſe virtutes. Officium eſt autem, quod faciendum eſt; finis verò, propter quod faciendum eſt:* quod expreſsè adverſatur doctrinæ Janſenianæ, quæ virtutes ſolum diſtinguit ratione officiorum, quatenus v. g. miſericordia appellatur officium erogandi ſtipem, & juſtitia officium ſolvendi debitum, cum tamen finis omnium iſtarum virtutum dicatur eſſe finis ipſius charitatis, nempe Deus, propter quem exerceri debent ea officia, ut ſint ſtudioſa, & non vitioſa: Auguſtinus tamen diſtinguit virtutes à finibus, ſeu ab objectis motivis, & ſpecificativis diverſis, non ab officiis; & ideo actus earum virtutum vult eſſe ſtudioſos, etiamſi non imperentur à charitate, nec referantur ad Deum. Accedit demum auctoritas communiſſima aliorum ſanctorum Patrum. D. Proſper de vita contemplativa lib. 3. cap. 18. habet: *Principales quatuor eſſe virtutes, non ſolùm Philoſophi ſentiunt, ſed etiam noſtri conſentiunt. Sed quare quatuor, vel quæ ſint opera ſingularum? hoc Domino illuminante debemus breviter demonſtrare*. Hieronymus ſimiliter in Epiſtol. ad Pammachium habet; *Dicamus aliquid & de Philoſophis: Quatuor virtutes deſcribunt Stoici, ita ſibi invicem nexas, & mutuò cohærentes, ut qui unam non habuerit, omnibus careat, Prudentiam, Juſtitiam, Fortitudinem, Temperantiam: Has omnes ſic habetis ſinguli, ut tamen emineatis in ſingulis*. Sic etiam paſſim Gregorius, Ambroſius, & alii, ut proinde temeritatis notam non effugiat, qui ab hoc communiſſimo omnium ſenſu diſcordat in re tam dilucida, ut pigeat

in

Digitized by Google

in ea ulterius immorari.

XIII. Opponitur primo auctoritas Auguſtini dicentis in Enchiridio cap. 107. *Regnat carnalis cupiditas, ubi non eſt charitas*; Et in Pſ. 18. *Qui noluerit ſervire charitati, neceſſe eſt, ut ſerviat cupiditati*: ergo ex Auguſtino non datur alius actus, qui non ſit peccaminoſus præter actum charitatis, atque adeo hæc ſola virtus eſt, quæ facit actiones Chriſtianas per relationem ad Deum, & Jeſum Chriſtum, quæ Deo loquitur, & quam Deus audit, quam coronat, & remunerat, ita ut nec ſpes, nec religio virtutes ſint, ſi deſit charitas; nec oratio impiorum a culpa ſit immunis ob defectum charitatis. Quod pariter docet Leo Papa ſerm. 5. de jejunio dicens: *Duo amores ſunt, ex quibus omnes prodeunt voluntates; rationalis enim animus, qui ſine dilectione eſſe non poteſt, aut Dei amator eſt, aut mundi*.

Reſpondeo, ſatis ſuperque demonſtratum eſſe, quod etiam ex Auguſtini ſententia dentur virtutes morales a charitate diſtinctę. Et quod ſpes a charitate ſejungatur ex eo conſtat, quod non amittuntur habitus fidei, & ſpei infuſæ per quodvis peccatum, etiamſi non quodvis peccatum charitatem expungat: idque ut poſſit peccator per actus ſupernaturales, atque adeo ſtudioſos fidei, & ſpei ad reſurrectionem ſpiritualem ſe diſponere. Quare quando opponitur ab Auguſtino, a Leone Papa, & aliis ſanctis Patribus charitas cupiditati, & amor Dei amori hujus mundi, dicendo inter hos actus non dari medium; tunc nomine Charitatis non venit charitas preſsè dicta, ſed late ſumpta pro quolibet actu cujuſvis virtutis, quo aut Deum diligimus, aut ad Deum diligendum diſponimur; & nomine cupiditatis, ſeu amoris mundi non venit quilibet actus, quo objectum creatum amamus, ſed venit ipſa mala cupiditas, ſeu concupiſcentia, de qua dicitur Jacobi 1. *Concupiſcentia cum conceperit, parit peccatum*. Quod S. Doctor lib. 83. qq. q. 36. expreſſit dicens: *Aliud eſt charitas, radix omnium bonorum, aliud cupiditas, radix omnium malorum; tantumque inter ſe differunt, quantum virtus, & vitium*; Et lib. 1. de lib. arb. cap. 4. *Convenit inter nos, omnia malefacta non ob aliud mala eſſe, niſi quod libidine, hoc eſt improbanda cupiditate fiunt*. Et ſane ſicut miſericordia, juſtitia, & aliæ virtutes poſſunt late ſumi pro actibus externis talis virtutis, ita ut dicatur miſericors, qui egenis ſuccurrit, & juſtus, qui debita ſolvit, quamvis hos actus non exerceat ex motivo iſtarum virtutum, ſed ex motivo charitatis v. g. & poſſunt etiam ſtricte ſumi pro actibus, qui fiant ex motivo proprio illarum; ita pariter charitas poteſt tum ſtricte ſumi pro actu elicito ex amore bonitatis divinæ; tum etiam late pro quolibet actu virtuoſo, quo obſequia Deo grata, & glorioſa exercemus, unde ad ejus dilectionem diſponimur. Et in hoc ſenſu verum eſt, quod ubi non regnat charitas, ſeu virtus, regnet cupiditas, ſeu vitium, & ubi non datur Dei amor latè ſumptus (ita ſcilicet ut ſit vel formaliter amor Dei, vel ſaltem diſpoſitive, ut eſt quilibet alius actus virtutis infuſæ) detur amor mundi, ſeu concupiſcentia pariens peccatum (ſi ſupponantur impoſſibiles actus morales indifferentes in individuo) Et in hoc ſenſu dixit Chriſtus D. Matth. 12. *Qui non eſt mecum, contra me eſt*.

XIV.

XIV. Opponitur ſecundo, quia nullum opus poteſt vacare culpa, niſi referatur ad Deum, qui ſicut neceſſario eſt principium omnis bonæ operationis, ita debet eſſe ejuſdem finis; ut proinde omnis affectus ſiſtens in creatura ſit vitioſus, quippe carens fine debito: atqui ſolus actus charitatis refert omnia ad Deum; ergo præter charitatem nulla alia datur virtus. Major videtur doceri ab Auguſtino lib. 4. contra Julianum cap. 3. ubi habet: *Cum non ad ſuum referuntur auctorem dona Dei, hoc ipſo male his utentes efficiuntur injuſti*; Et deinde concludit: *Cum itaque facit homo aliquid ubi peccare non videtur, ſi non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur*. Et apertius infra dixit: *Quicquid autem boni ſit ab homine, & non propter hoc, propter quod vera ſapientia præcipit, etſi officio videatur bonum, ipſo non recto fine peccatum eſt*: Quibus verbis oſtendit præcipi nobis ab ipſo rationis dictamine, ut omnia in Deum referamus actu charitatis; Quod ſi non referamus, eo ipſo deſumus obligationibus à natura impoſitis; & ſic quantumvis videamur exercere opera virtutis, adhuc tamen ob omiſſionem hujus reſpectus debiti erga Deum, peccamus.

Reſpondeo, actum virtutis moralis eſſe honeſtum, etiamſi non referatur ad Deum formaliter, & ſignate; ſufficit enim, quod referatur exercitè, & virtualiter, quatenus ſuapte natura quilibet actus honeſtus ad Deum tendit, & ad illum aſſequendum, & glorificandum ordinatur, unde ad illum formaliter referri poteſt. Obligatio autem referendi ad Deum ſignate quamcumque noſtram operationem non datur, eſſetque onerosa nimis; ut proinde onus Chriſtianæ legis non eſſet leve, nec jugum Chriſti ſuave; unde falſum eſt, quod ex defectu talis relationis actus aliarum virtutum à charitate ſint culpabiles, & vitioſi. Omiſſo tamen, quod revera ea obligatio daretur, negari non poteſt, quod poſſet dari ignorantia invincibilis talis præcepti, aut quod aliquis probabiliſſimè exiſtimaret ex communiſſimo Theologorum conſenſu illud non dari, in quo caſu violatio illius non eſſet culpabilis; ſiquidem ignorantia invincibilis juris naturæ excuſat à peccato formali, ut conſtat ex ſecunda theſi proſcripta ab Alex. VIII. unde ſaltem in tali caſu, qui eſſet frequentiſſimus, dari poſſet exercitium aliarum virtutum à charitate, quod eſſet ſtudioſum, & non culpabile, quamvis actualiter, & formaliter non referret omnia ad Deum ex imperio charitatis. Itaque Auguſtinus in locis adductis interpretandus eſt, quod velit omnia referenda eſſe ad Deum exercitè, & virtualiter, ſicut referuntur actus aliarum virtutum à charitate reſpicientium honeſtatem creatam propriam illorum; & quod ſic non refertur, revera eſt culpabile, ſi negatur poſſibilitas actus indifferentis in individuo, à qua quæſtione hic præſcinditur.

Quod autem in hoc ſenſu loquutus ſit Auguſtinus, conſtat, quia diſputabat adverſus Julianum, qui contendebat actum eſſe virtuoſum, & laudabilem, ſi ejus objectum materiale eſſet bonum, ſed objectum formale eſſet turpe; ut ſi quis erogaret ſtipem pauperi ob inanem gloriam, aut ex alio fine temporali, & vitioſo: Propterea dicit, veras virtutes non poſſe tendere, niſi ad objectum forma-

Digitized by Google

male honeſtum de ſe referibile ad Deum, & quod natura ſua ad Deum ordinetur. Hinc lib. 4. cap. 3. adverſus Julianum hæc habet: *An placet tibi, ut veras virtutes avarorum eſſe dicamus, cum lucrorum vias prudenter excogitant, cum pro acquirenda pecunia ſæva, atque aſpera multa fortiter tolerant, cum varias cupiditates, quibus ſumptuosè vivitur, temperanter, ſobrieque caſtigant, cum abſtinent ab alieno, & de ſuo ſæpe amiſſa contemnunt, (quod videtur ad Juſtitiam pertinere) ne jurgiis, & judiciis plura conſumant?* Quare Auguſtinus ſolùm vult à fine turpi fędari actus iſtos, qui videntur ad virtutes pertinere, non verò ex defectu relationis ad Deum; quandoquidem ſi ex motivo proprio virtutum procederent, ſufficienter ad Deum implicitè, & virtualiter referrentur, & eſſent laudabiles, ac præmium conſentaneum mererentur. Quod diſertè docet loco laudato, ſic alloquens eundem Julianum: *Ergo virtutes iſtæ tali ſine turpes, atque deformes, & ideo nullo modo germanæ, veræque virtutes, tibi tamen ita veræ videntur, & pulchræ, ut nec nominis ſui poſſint, nec generis ſuſtinere diſpendium, ſed ſolius, quod appetiverunt, prȩmii exilitate fruſtrentur, ideſt terrenorum commodorum fructu, non cȩleſtium præmiorum.*

XV. Adde, quod ſi officia iſtarum virtutum eſſent vitioſa, & peccaminoſa præcisè ex defectu relationis ad Deum, ad ſummum continerent culpam venialem: cum autem Auguſtinus loco laudato dicat, quod utentes Dei donis ſine relatione ad Deum efficiantur injuſti, atque adeo graviter peccent, apertè ſequitur, quod loquatur de iis, qui ne virtualiter quidem actus virtutum referunt ad Deum, ſed exercent officia virtutum referendo illa poſitivè ad finem lethaliter pravum: Et in hoc ſenſu intelligendum eſt, quod alias dixit Auguſtinus, virtutes Romanorum non fuiſſe veras virtutes, & virtutes Stoicorum fuiſſe fucoſas; quia ne implicitè quidem & exercitè ad Deum officia virtutum referebant, ſed poſitivè ordinabant illa ad finem pravum; unde dixit lib. 19. de Civ. cap. 16. *Superari vitia apertiſſima vitiis quibuſdam occultis, quæ putantur eſſe virtutes, in quibus regnat ſuperbia, & quædam ſibi placendi altitudo ruinoſa.* Et Hieronymus pariter lib. 2. in epiſt. ad Galat. cap. 3. dixit: *Illi Philoſophi vitium vitio, peccatumque peccato medicantur: nos amore virtutum vitia ſuperamus*: Nec dixit, amore virtutis, ſed amore virtutum, ad ſignificandum præter charitatem infuſam alias dari veras virtutes; quamvis Auguſtinus ſæpè nomine charitatis infuſæ intelligat omnes virtutes infuſas, ut ſupra animadvertimus; & in eo ſolùm ſenſu dixerit inter charitatem infuſam, & cupiditatem vitioſam nihil mediare.

XVI. Opponitur ultimò celebris locus Auguſtini tr. 86. in Jo: ubi dixit: *Quid enim boni operis eſt ante ſidem? cum dicat Apoſtolus, Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt.* ergo ſi Infideles deſtituti fide, & charitate ſupernaturali in quovis opere peccant, pariter fideles peccant, ubi non charitate ducuntur.

Reſpondeo proſcriptam jam eſſe theſim illam vigeſimam quintam Baji: *Omnia opera Infidelium ſunt peccata, & Philoſophorum virtutes ſunt vitia.* Quare Auguſtinus ſolùm ibi docet, quod ante fidem nihil boni operis poſſit dari conducens ad vitam æternam,

nam, ut diſertè expreſſit lib. 4. cap. 3. contra Julianum, dicens: *Si ad conſequendam veram beatitudinem, quam nobis fides per Chriſtum promittit, nihil proſunt homini virtutes, non ſunt veræ virtutes*, quatenus ſcilicet non ſunt virtutes conducentes ad finem ultimum, quem unicè conſequi de facto poſſumus, poſita elevatione naturæ ad talem finem ſupernaturalem. In tantum autem Auguſtinus addit, quod ſit peccatum quodcumque ab infidelibus fit, quia paſſim ex fine pravo officia virtutum ab iis depravantur. Textum verò adductum Apoſtoli Patres communiter, & Interpretes non intelligunt in hoc ſenſu, in quo dicitur illum Auguſtinus uſurpare, quòd ſcilicet ſit peccatum, quod fit ab Infidelibus, eo quod fides ſit initium bonorum operum conducentium ad vitam æternam; ſed intelligunt in eo ſenſu, quem alias expoſuimus, quod ſcilicet peccatum ſit omne, quod non eſt ex fide, hoc eſt ex dictamine conſcientiæ, & credulitate, quod liceat: Negari enim non poteſt, quod ante fidem ſtrictè dictam poſſint actus variarum virtutum exerceri; Nam & poſſunt Infideles legem naturalem obſervare, aliter non peccarent illam tranſgrediendo; & poſſunt ponere plures actus virtutum naturalium, imò actum ipſum naturalis dilectionis Dei, ut oſtendimus; & elicere poſſunt actum ſupernaturalem piæ affectionis ad fidem neceſſariò prævium ad aſſenſum fidei, ut diximus in expoſitione theſium immediatè præcedentium: deſiderium ipſum fidei, & orationem, qua Infideles petunt fidem, eſſe actus ſupernaturales docet probabiliter Lugo diſp. 12. de Fide n. 24. quia talis oratio videtur ad fidem ſpectare, non ſecus ac voluntas credendi, juxta illud Gregorii Magni Homil. 9. in Ezechielem: *Opera ſine fide non adjuvare, niſi fortaſſe pro fide percipienda fiant*. Quare non poteſt illud Apoſtoli: *Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, in eo ſenſu accipi, quod omnia Infidelium opera ſint peccaminoſa; Aliter fruſtra Daniel cap. 4. conſuluiſſet Nabuchodonoſori Regi Infideli, quod peccata ſua eleemoſynis redimeret, ſi eleemoſynarum erogatio eſſet peccaminoſa: quamvis enim is actus non eſſet ſupernaturalis, unde non poſſet ordinari ad merendum præmium ſupernaturale; erat tamen actus virtutis naturalis, qui ordinari poterat ad præmium naturale, nempe ad avertendum pœnam temporalem jam imminentem; & propterea non poterat eſſe actus vitioſus, & culpabilis.

XVII. Ex hactenus dictis facile eſt iſtarum omnium theſium falſitatem deprehendere. Falſum quippe eſt primò, quod ſola charitas infuſa faciat actiones chriſtianas; cum etiam aliæ virtutes ſupernaturales actiones chriſtianas operentur; Falſum eſt ſecundò, ſolam charitatem Deo loqui, illamque ſolam Deum audire; Deo quippe loquimur variis ſupernaturalibus affectibus, qui non ſunt actus charitatis, illoſque Deus exaudit, cum ſint meritorii præmii ſupernaturalis. Falſum eſt proinde tertiò, quod Deus non coronet, niſi actus charitatis, & quod in vanum currat, qui ex alio impulſu, & motivo currit; (præſcindendo hic ab ea ſententia, quod Deus non coronet, niſi actus, qui ſaltem aliquatenus à charitate imperentur, quam refert, ac rejicit Vaſq. 1. 2. diſp. 217.) Etenim qui

ex

ex motivo aliarum virtutum operantur, non currunt in vanum, ſed ex una virtute cum adjutorio gratiæ ad aliam virtutem gradum faciunt, quouſque ad coronam gloriæ perveniant, ut habetur Pſ. 83. *Etenim benedictionem dabit Legiſlator, ibunt de virtute in virtutem*. Falſum eſt quartò, quod Deus non remuneret, niſi charitatem, & quod ſola charitas Deum honoret; aliis quippe plurimis actibus Deus honoratur, puta religionis, petitionis, gratiarum actionis, confidentiæ in illum, quæ etiam, ut dicitur Hebr. 10. *Magnam habet remunerationem*. Falſum eſt quintò, quod peccatori totum deſit, ſi deſit ſpes, nec ſpes dari poſſit ſine amore Dei; poteſt quippe peccator antecedenter ad ſpem credere, orare, & alias virtutes ſupernaturales exercere, quæ mereantur de congruo ulteriorem gratiam ſupernaturalem; poteſt ſimiliter antecedenter ad actum charitatis ſpem firmam, ac ſupernaturalem in Deo reponere; & ſic ad Dei dilectionem ſe diſponere. Falſum eſt ſextò, quod ubi non eſt charitas, nec Deus ſit, nec Religio; quamvis enim peccator deſtitutus Dei amicitia, Deo careat, non propterea non poteſt auxilio gratiæ actus ſupernaturales exercere, ſicut fidei, & ſpei, ita etiam Religionis, miſericordiæ, patientiæ, ac aliarum virtutum, quibus auxilium ſupernaturale mereatur, ut ad charitatem, & ad Dei gratiam pertingat. Falſum denique eſt, quod Impiorum oratio ſit novum peccatum; & quod ſit novum in eos judicium, quod illis conceditur; etenim oratio Impiorum poteſt eſſe ſupernaturalis, & impetratoria gratiæ ad reſipiſcendum; ſicut Lucæ 18. dicitur, quod publicanus deſcenderit in domum ſuam juſtificatus, *quia à longè ſtans nolebat oculos ad Cœlum levare, ſed percutiebat pectus ſuum dicens; Deus propitius eſto mihi peccatori*.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LIII.

Quinquageſima tertia vult, ſolam charitatem Chriſtiano modo operantem, omnia referendo ad Deum, & Chriſtum Dominum, facere actiones Chriſtianas; ut proinde nulla operatio digna ſit homine Chriſtifideli, quæ non procedat ex motivo charitatis perfectæ, reſpicientis non ſolùm Deum, ſed etiam Chriſtum: Cum autem certum ſit eſſe operationes Chriſtianas, credere, ſperare, orare, diligere proximum, & ſimiles, ſequitur, quod niſi hujuſmodi operationes ex motivo charitatis, & per relationem ad Deum, & Jeſum Chriſtum procedant, juxta hanc theſim non ſint operationes ſtudioſæ, & Deo, ac Chriſto gratæ; ex quo etiam fieret, nullam aliam dari virtutem à charitate diſtinctam, & hujuſmodi varias honeſtas operationes eſſe officia diverſa ejuſdem charitatis, non verò actus diverſos diverſarum virtutum; quod Janſeniani contendunt diſertè ab Auguſtino doceri, qui lib.9. de Trinit. cap. 7. habet: *Si ad Creatorem referatur amor, non jam cupiditas, ſed charitas erit; tunc enim eſt cupiditas, cum propter ſe amatur*. Et lib.6. de Muſica cap. 14. *Amor inferioris pulchritudinis* (quam divinæ) *animum polluit*. Propterea etiam docent, quamcumque aliam liberam operationem, quæ non ſit charitatis perfectæ, eſſe iniquam, & Chriſtiano homine indi-

indignam, non agnoſcentes medium inter charitatem, & vitioſam cupiditatem.

Errant tamen, & vehementer errant; Si enim ita ſe res haberet, cum valde arduum ſit ſemper operari ex motivo perfectiſſimo charitatis, via ad Cœlum eſſet impervia, (quò ſemper collineat Janſenianorum doctrina) unde non poſſet dici, quod jugum Chriſti ſit ſuave, & onus leve; nec diceretur 1. Jo. 5. *Mandata ejus gravia non ſunt*. Propterea anathematizatur à Tridentino ſeſſ. 6. can. 31. *qui dixerit, juſtificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis benè operatur*. Et ſanè non aliunde, amiſſa gratia, & charitate non ſemper amittuntur habitus infuſi fidei, & ſpei, niſi ut poſſit peccator per exercitium harum virtutum laudabiliter operari, ac ſe diſponere ad juſtificationem, & ad charitatem recuperandam; unde hujuſmodi actus non ſpectant ad charitatem. Hinc tres enumerat Theologales virtutes Apoſtolus 1. ad Cor. 13. dicens: *Fides, ſpes, & charitas, tria hæc; major autem horum eſt charitas*. Quod autem iſtæ ſint virtutes diverſæ conſtat, tum quia charitas non poſſet dici virtus præſtantior, ſi ea eſſet unica; tum etiam quia objectum formale charitatis eſt diverſum ab objecto formali fidei, & ſpei; motivum enim formale charitatis eſt Deus prout in ſe bonus; ſpei verò eſt Deus ut bonus nobis, & fidei motivum eſt Auctoritas Dei loquentis. Hac etiam de cauſa diſtinguuntur virtutes moralès tam inter ſe, quam à Theologalibus, quia pariter habent objectum formale diverſum; miſericordia enim v.g. movetur ab honeſtate, quæ reperitur in ſublevatione pauperum ab eorum miſeriis; Juſtitia ab honeſtate tribuendi unicuique jus ſuum; Religio ab honeſtate cultus præſtiti divinæ excellentiæ; & ſic de reliquis: Quod verò harum honeſtatum amor ſit ſtudioſus, etiam præciſa relatione ad Deum, conſtat, quia conformis eſt rationis dictamini; quamvis enim honeſtius, & laudabilius eſſet, harum virtutum actus ponere ex motivo charitatis, & cum relatione ad Deum, at non proinde inhoneſtum eſt, & vituperabile, ſed ſolùm minus honeſtum, & minus laudabile eſt, eos ponere ex motivo proprio ſingularum virtutum; quod cum ſit rationi conſentaneum etiam ſpectatum ſecundum ſe, habet ſuam propriam honeſtatem & laudabilitatem. Quod Auguſtinus docuit lib. 4. contra Julianum cap. 3. dicens: *Noveris non officiis, ſed finibus à vitiis diſcernendas eſſe virtutes; officium eſt autem, quod faciendum eſt; finis verò, propter quod faciendum eſt*. Propterea ubi S. Doctor dixit, Amorem, qui non refertur ad Deum eſſe cupiditatem, & amorem creaturæ animum polluere, intelligendus eſt de amore, qui nullatenus ad Deum refertur, neque formaliter, neque lato modo, ac de amore creaturæ, qui nullatenus ſit amor ſaltem late ſumptus Creatoris. At amor honeſtatis creatæ, quæ in motivo virtutum moralium reperitur, refertur ad Deum ſaltem lato modo, quatenus natura ſua eſt ordinabilis ad Deum, & proſequitur directè objectum creatum, quod Deo placet; unde eſt etiam amor Dei latè ſumptus, juxta illud Chriſti D. Jo: 14. *Si diligitis me, mandata mea ſervate*, quia ſi minus formaliter, certe lato modo Deum diligit, qui ejus imperata facit: cum enim idem ſit aliquem amare, ac velle illi aliquid ei gratum, &

grata

Digitized by Google

grata proculdubio ſint Deo opera, quæ natura ipſa (atque adeo Deus condens naturam) per rationis dictamen conſulit, aut præcipit, conſectarium eſt, quod Deum diligat ſaltem lato modo, qui ponendo opera virtutum moralium dictamini rationis obtemperat, quamvis ea non referat ad Deum ſignatè, amando illum amore perfecto charitatis.

Quibus adde, ex eo etiam erroneam eſſe hanc theſim, quod velit, actiones ſtudioſas, ac Chriſtifideli dignas fieri non poſſe ſine relatione ad Deum ſimul, & ad Chriſtum Dominum; Ex quo fieret, quod non solùm peccaret, qui poneret opera virtutum moralium, necnon actus fidei, & ſpei abſque relatione ad Deum, ſed etiam peccaret, qui ex motivo charitatis operaretur cum ſola relatione ad Deum abſque relatione ad Chriſtum D.; quo quid abſurdius dici poteſt? Certum quippe eſt, quod fidelis, cui non deſit fides ad ſalutem neceſſaria, ſi poſt amiſſam per peccatum gratiam conteratur ex motivo Divinæ bonitatis offenſæ, ſtatim juſtificetur, quamvis hic, & nunc non cogitet de Chriſto D., de Trinitate, ac de Incarnatione Verbi; nuſquam enim in Scripturis, ubi præcipitur dilectio Dei ſuper omnia, & dolor de peccato commiſſo, imponitur, quod hujuſmodi dilectio, & dolor ponantur cum relatione ad Chriſtum Dominum. Queſnellus hanc aliam invehens obligationem, vult inviam omninò reddere viam ſalutis, cum ad hæc omnia non facile obvia nos adigat, ad quæ Deus summè miſericors noluit nos adigere. Cadunt enim optime iſtæ operationes ſub conſilium, non ſub præceptum: propterea qui conteritur cum ſola relatione ad Deum, & non etiam ad Chriſtum, cæteris paribus actum ponit minus perfectum, non tamen peccaminoſum, aut inſufficientem ad juſtificationem, & ſalutem conſequendam; non ſecus ac qui ponit actum perfectæ charitatis cum relatione ad Deum, & ad Chriſtum intenſum ut quatuor, ponit actum minus perfectum, quam ſi poneret actum intenſum ut ſex, ſed non poneret actum culpabilem, & cui non ſubſequatur juſtificatio: Niſi forte Queſnellus ad has etiam anguſtias vellet homines adigere, ut velit eos, ſemper ac liberè operantur, ad actum charitatis intenſiſſimum cum relatione ad Deum, & ad Chriſtum Dominum obligare, ut prorſus de ſalute aſſequenda deſperent, & ſic in reprobum ſenſum adducantur.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LIV.

QUinquageſimaquarta idem reponit, dum docet ſolam charitatem Deo loqui, & à Deo audiri. Utrumque autem erroneum; cum Deum nos alloquamur etiam actibus fidei, ſpei, necnon timoris, doloris, miſericordiæ erga pauperes, orationis, pęnitentiæ, aliarumque virtutum moralium; & Deus etiam hos noſtros affectus, ac preces miſericorditer audiat. Docet quippe Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 4. clamores, ac gemitus peccatoris, qui ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu concipiuntur, ſi voluntatem peccandi excludant cum ſpe veniæ, eſſe donum Dei, ac Spiritus Sancti impulſum, non ad-

adhuc quidem inhabitantis, ſed moventis, quo pœnitens adjutus viam ſibi ad juſtitiam parat; Additque, Ninivitas hoc timore utiliter concuſſus miſericordiam à Domino impetraſſe. Quare non ſolis actibus charitatis Deum alloquimur, nec ſolos clamores ex amore conceptos Deus exaudit. Et ſane actus fidei, ſpei, timoris, ac pœnitentiæ, qui ex eodem Tridentino ſeſſ. 6. cap. 6. ad juſtificationem diſponunt, quamvis non procedant à virtute charitatis, adhuc Deum alloquuntur, miſericordiam expoſcendo, illoſque Deus audit, miſericordiam impertiendo. Peccator ingemiſcens dicit: *De profundis clamavi ad te Domine: Si iniquitates obſervaveris, quis ſuſtinebit? Speravit anima mea in Domino;* quibus clamoribus permotus miſericordiam Deus elargitur, ac redimit illum ex omnibus iniquitatibus ejus. Adde, quod non ſolum oratio juſti, ſi debito modo fiat, ſit impetratoria, & Deus illam audiat, quamvis non procedat ex motivo charitatis (ad id enim voluit nos Chriſtus adigere dicens, *Petite, & accipietis*) verum etiam peccatores vitiis dediti, qui ad perfectam contritionem concipiendam illico induci non poſſunt, ſi à Deo poſtulent auxilium, quo etiam moralem hanc impoſſibilitatem expugnent, illud obtinent ex eodem Tridentino ſeſſ. 6. cap 11. ubi dicitur: *Deus impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet, & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis, & adjuvat, ut poſſis;* Cum ergo peccatores iſti, quibus contritio perfecta eſt moraliter impoſſibilis, admoneantur, ut faciendo, quod poſſunt, petant quod non poſſunt; ecce tibi, ſi id petant, Deo loquuntur citra actum charitatis; Et cum dicatur Deus eos adjuvare, ut poſſint conteri; ecce tibi, quomodo Deus audit voces aliarum virtutum à charitate diſtinctarum; unde nec ſola charitas Deo loquitur, nec eam ſolam Deus audit.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LV.

QUinquageſimaquinta pariter contendit, Deum ſolam charitatem coronare, & in vanum currere, qui ex alio motivo, & impulſu currit. Docet proinde gloriæ coronam non conferri propter actus aliarum virtutum ſupernaturalium, & hujuſmodi actus in eo, qui currit ad comprehendendum, eſſe prorſus inutiles. Utrumque pariter eſt erroneum; & quod Deus ſoli charitati coronam gloriæ conferat; (quidquid tamen ſit, an actus meritorius vitæ æternæ debeat ſaltem ex aliquo charitatis imperio promanare, juxta ſententiam, quam diximus referri ac refelli à Vaſquio p. 2. diſp. 217.) & quod inanes ſint conatus noſtri, ſi non profluant ex motivo charitatis. Quoad primum: Chriſtus D. ut ad actus virtutum moralium, præſertim ad charitatem erga proximum, & ad opera miſericordiæ nos incendat, in extremo die nulla facta mentione motivi charitatis dicet iis, qui à dextris ejus erunt, ſe illos ad Regnum poſſidendum, & ad immarceſcibilem gloriæ coronam advocare, ut promiſſam reportent remunerationem illorum actuum, qui, ſi minus ex charitate erga Deum promanant, ad illam tamen maxime conducunt: Sicut etiam ob eorundem actuum omiſſio-

ſionem, ut habetur Matth. 25. *Dicet his, qui à ſiniſtris ejus erunt: Diſcedite à me maledicti in ignem æternum.* Similiter Chriſtus Dominus enumerans octo beatitudines docuit, actus virtutum moralium perducere homines ad gloriam, eo quod per illos charitas erga Deum & fovetur, & augetur; unde nulla facta mentione charitatis dixit Matth. 5. *Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt Regnum Cœlorum:* Pariterque beatos, ac præmio dignos docuit eſſe mites, lugentes, juſtitiam eſurientes, miſericordes, mundos corde, pacificos, ac perſecutionem patientes propter juſtitiam. Hinc Eccleſ. 12. dicitur: *Benefac juſto, & invenies retributionem magnam, & ſi non ab ipſo, certè à Domino*: & pſal. 118. dicitur: *Inclinavi cor meum ad faciendas juſtificationes tuas propter retributionem;* quia ſcilicet Deus non ſolum coronat omnes rectas operationes juſtorum; ſed etiam coronat illas, quamvis fiant ex motivo retributionis, & non ex motivo perfectæ charitatis. Quod pariter denotatur verbis illis 1. ad Cor. 9. *Omnis qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet, & illi quidem, ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam.*

Quoad alterum errorem, non ſolùm non ſunt inanes in ordine ad coronam gloriæ operationes aliarum virtutum à charitate diſtinctarum, quæ à juſto eliciuntur, ut hactenus dictum eſt, ſed etiam utiles ſunt in peccatore ad juſtificationem, ſi fiant ex auxilio gratiæ; quippe quæ ad illam diſponunt, promerendo de congruo nova auxilia, quibus novi actus ſupernaturales eliciantur, quouſque ad juſtificationem perveniatur; ut docet Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 4. dicens: *Hoc timore utiliter concuſſi Ninivitæ ad Jonæ prædicationem, plenam terroribus pœnitentiam egerunt, & miſericordiam à Deo impetrarunt.* Et Can. V. loquens de attritione ſupernaturali peccatoris anathematizat, qui de ea dixerit, *non eſſe verum, & utilem dolorem, nec præparare ad gratiam.* Idemque dicendum de aliis ſupernarum virtutum actibus tam Theologalium, nempe fidei, & ſpei, quam moralium; etenim etiam orando, jejunando, Miſſas audiendo, peccator ad juſtificationem obtinendam diſponitur, quin tamen per eos actus juſtificetur. Unde neque juſtus, neque peccator in vanum currunt univerſim in ordine ad ſalutem per hoc, quod ex alio impulſu, & ex alio motivo currant, quam ex motivo charitatis.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LVI.

QUinquageſima ſexta in eundem ſcopum collineat docendo, quod ſolam charitatem Deus remuneret, & quod ſola charitas Deum honoret; cum tamen utrumque pariter doctrinæ Catholicæ adverſetur. Docet quippe Apoſtolus 1. ad Cor. 15. *Abundate in omni opere bono, ſcientes, quod labor veſter non eſt inanis apud Deum*; ideo autem dicitur non eſſe inanis, quia Deus eſt illum remuneraturus; quod autem nomine boni operis non veniat ſola Dei dilectio, ſed etiam exercitium aliarum virtutum, conſtat, quia ſæpe Scriptura tanquam bona commendat officia aliarum virtutum, nulla facta mentione finis extrinſeci, & motivi chari-

Digitized by Google

ritatis; nempe Abrahæ hoſpitalitatem Geneſ. 18. Jobi miſericordiam in pauperes Job 29. Tobiæ erga mortuorum ſepulturam Tob. 1. continentiam Joſeph. Geneſ. 39. Honorem parentibus, & ſenioribus 1. Petr. 5. Retributionem autem omnibus harum virtutum operibus dandam eſſe oſtendit Apoſtolus dicens ad Hebr. 6. *Non eſt injuſtus Deus, ut obliviſcatur operis veſtri, & dilectionis, quam oſtenditis in nomine ipſius, qui miniſtraſtis Sanctis, & miniſtratis*: & cap. 10. *Vinctis compaſſi eſtis, & rapinam veſtrorum bonorum cum gaudio ſuſcepiſtis, cognoſcentes vos habere meliorem, & manentem ſubſtantiam. Nolite itaque amittere confidentiam veſtram, quæ magnam habet remunerationem*. Quinimo ex Scripturis conſtat, Deum præmio temporali ſæpe remuneraſſe exercitia harum virtutum naturalium. Sic Ezechielis 29. dicitur de Nabuchodonoſore: *Dedi ei terram Ægypti pro eo quod laboraverit mihi, ait Dominus Deus.* Quæ verba exponens Hieronymus addit: *Ex eo quod Nabuchodonoſor mercedem accepit boni operis, intelligimus, etiam Ethnicos, ſi quid boni fecerint, non abſque mercede Dei judicio præteriri*. Unde conſtat, non dari ſolam virtutem charitatis ſupernaturalis, nec ſolam charitatem Deum remunerare.

Ex his autem conſequenter deſcendit alter hujuſce theſis error, quod ſcilicet ſola charitas Deum honoret, cum etiam ab exercitio reliquarum virtutum honor, ac reverentia Deo debita exhibeatur; ſicut enim non ſolum odio, & blaſphemia, ſed per quodcunque peccatum Deus inhonoratur, teſte Apoſtolo ad Rom. 2. ubi habet: *Per prævaricationem legis Deum inhonoras*; ita non ſolum dilectione formali, ſed etiam aliis virtutum actibus Deum honoramus; quippe qui ſunt amor Dei latè ſumptus, quatenus qui diligit honeſtatem alicujus virtutis propter ſe, & ſecluſo motivo charitatis, ponit actus Deo gratos, & ſic Deum ſaltem lato modo diligit; unde Jo. 14. dicitur: *Qui habet mandata mea, & ſervat ea, ille eſt, qui diligit me*. Et ſanè negari non poteſt, quod Deus honorabatur Sacrificiis, quæ Deo tanquam domino vitæ, & necis exhibebantur; ergo multo magis obſervatione præceptorum, ac miſericordiæ, & charitatis operibus honoratur, cum dicatur 1. Reg. 15. *Melior eſt obedientia, quàm victimæ*; & Oſee 6. *Miſericordiam volui, & non ſacrificium, & ſcientiam Dei pluſquam holocauſta*; & Marci 12. *Diligere proximum tanquam ſeipſum majus eſt omnibus holocauſtomatibus, & ſacrificiis*. Uſqueadeo autem etiam oratione, ac precibus Deus honoratur, ut Martialis ethnicorum lingua loquens dixerit: *Qui fingit ſacros auro, vel marmore vultus, Non facit ille Deos: qui rogat, ille facit*. Quanto autem altius Deus honoratur per actus fidei, ac ſpei, dum intellectum captivamus in ejus obſequium, & fiduciam omnem in ejus fidelitate, ac miſericordia collocamus? Quare nec ſolam charitatem Deus remunerat, nec ſola charitas Deum honorat.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LVII.

Quinquageſima ſeptima vult peccatori totum deeſſe, ubi deſit illi ſpes in Deo; & hanc ſpem ſine Dei amore conſiſtere non poſſe. Utrumque pariter fidei dogmatibus refra-

fragatur. Conſtat ſiquidem (quod attinet ad primum) ex Tridentino ſeſſ. 6. cap. 15. nonniſi per peccatum infidelitatis fidem amitti, atque adeo peccatori, cui per peccatum deſperationis deeſt ſpes, non deeſſe fidem, qua poſſit per conſiderationem divinarum promiſſionum, ac infinitæ miſericordiæ animum jam per deſperationem abjectum erigere in ſpem magnam, & ſic ad juſtificationem ſe diſponere. Fidem autem non eſſe fiduciam, ſeu ſpem roboratam, nec eſſentialiter cum fiducia connecti ſupra oſtendimus in theſi 52. Præterquãquod ſi de Infidelibus ipſis, quibus fides deeſt, dici non poteſt citra injuriam divinæ miſericordiæ, & ſanguinis Chriſti pro illis etiam oblati, quod totum illis deſit in ordine ad ſalutem, cum non deſint illis auxilia ſuperna miſericorditer collata, quibus ad fidem amplexandam incitantur; Deus quippe, ut habetur Jo. 1. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*; à fortiori non deſunt auxilia ad reſurgendum in peccatore, qui per peccatum deſperationis ſpem amiſit; Cum ea à fide habituali, quæ abſque infidelitate non amittitur, exigantur. Quibus adde, quod peccatori poſt ſpem amiſſam, imo etiam poſt amiſſam fidem, adhuc remanet liberum arbitrium, quo poſſit non ſolùm cum auxiliis gratiæ, quæ illi non deſunt, per actus fidei, ſpei, timoris, doloris, ac per orationem, ac corporis mortificationem præparare ſe ad gratiam recuperandam, ſed etiam ſine auxiliis ſupernis aliquem virtutis actum ponere, aut peccatum aliquod declinare; ut conſtat ex vigeſimanona Baji proſcripta theſi, quæ habet: *Non ſolùm ii fures ſunt, & latrones, qui Chriſtum viam, & oſtium veritatis & vitæ negant, ſed etiam quicunque aliunde, quàm per Chriſtum in viam juſtitiæ, hoc eſt ad aliquam juſtitiam conſcendi poſſe dicunt*: necnon ex vigeſima octava, quæ habet; *Pelagianus eſt error dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum*; quandoquidem liberum arbitrium, quamvis per culpam ſit viribus attenuatum, & inclinatum, non eſt tamen amiſſum, ut docet Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 1. Verum quidem eſt, quod operationes ſtudioſæ, ſi non ſint ſupernaturales, nullatenus conducant ad ſalutem; ſed falſum eſt, quod non poſſit impius ſine gratiæ auxiliis ponere aliquam ſtudioſam operationem. Quod docuit Auguſtinus lib. de ſpir. & lit. cap. 28. dicens: *Sicut non impediunt à vita æterna juſtum quædam peccata venialia, ſine quibus hæc vita non ducitur; ſic ad ſalutem æternam nihil proſunt impio aliqua bona opera, ſine quibus difficillimè vita cujuslibet peſſimi hominis invenitur.*

Quoad alterum ejuſdem theſis errorem, videlicet, quod ſpes in Deo reperiri non poſſit abſque Dei amore, oſtendimus in eadem quinquageſimaſecunda theſi, id etiam refragari veritati; ſiquidem ex communiſſima Theologorum ſententia, ſicut fides non amittitur per quodvis peccatum, ſed ſolùm per peccatum infidelitatis; ita ſpes non amittitur, niſi aut per peccatum oppoſitum ſpei, aut per peccatum infidelitatis: (quatenus amiſſa per hoc peccatum fide, quæ eſt fundamentum ſpiritualis ædificii, amittitur conſequenter etiam ſpes) Poteſt itaque in eo, qui charitatem, ac amorem amiſit, adhuc remanere non ſolum fides, ſed etiam ſpes in Deo, ut per auxilia ab his virtu-

tibus exigita poſſit in earundem actibus exerceri, & ſic viam munire ad gratiam recuperandam, juxta doctrinam Tridentini ſeſſ. 6. cap. 6. Quare ubi Auguſtinus in Enchirid. cap. 3. hæc habet: *Jam de amore quid dicam, ſine quo fides nihil prodeſt? ſpes verò ſine amore eſſe non poteſt;* vel loquitur de ſpe formata, & non informi (ut interpretatur Angelicus) quæ certè ſine charitate eſſe non poteſt; vel loquitur de amore latè ſumpto, ut notat Rip. diſp. 22. n. 23. quatenus omnis ſpes eſt quidam amor, & deſiderium boni ſperati. At ſi amor ſumatur antonomaſticè pro charitate (prout ſumi debet in hac theſi juxta proprium ejus, ac germanum ſenſum, quem habet de ſe; cum præſertim illum etiam habeat ex adjunctis) certè poteſt ſpes ab amore ſejungi, non ſecus ac fides à ſpe, & charitate. Quare theſis hæc integrè accepta, quod ſcilicet totum deſit, atque adeo etiam fides deſit, quando deeſt ſpes, quæ non eſt ſine Dei amore, aut ſaltem ab eo non ſeparatur, directè adverſatur definitioni Tridentini ſeſſ. 6. can. 28. ubi anathematizat, qui dixerit, *amiſſa per peccatum gratia, ſimul & fidem ſemper amitti.*

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LVIII.

QUinquageſima octava abſolutè negat, Deum, ac Religionem ineſſe in peccatore charitate denudato; quaſi verò non poſſit peccator poſt amiſſam gratiam Deum habere ſibi conjunctum per actus fidei, ac ſpei, illumque per actus religionis colere, & ita ad charitatem recuperandam ſe diſponere; cum tamen ad id teneatur, ut advertit Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 6. Dicitur enim 1. Reg. 7. *Præparate corda veſtra Domino*; his autem actibus congrua ſit præparatio. Paralogizant Janſeniani, dum docent, quod ſi Religio Deum colat, & non ex motivo charitatis, ſed ex motivo honeſtatis creatæ, quæ reperitur in cultu exhibito divinæ excellentiæ, in tali caſu aliquid creatum amaretur propter ſe, & non propter Deum, unde in creatura reponeretur finis ultimus; quod ſanè vitioſum eſt, & ſuperſtitioſum; propterea putant, deficiente charitate deficere veram Religionem, ſeu cultum veri Numinis, & haberi ſuperſtitionem, per hoc quod creatura tanquam Numen, & finis ultimus colatur. Sed enormiter errant, quia dum honeſtas creata cultus exhibiti Divinæ excellentiæ diligitur propter ſe, ſiſtendo in tali objecto creato abſque relatione ad Deum, tunc honeſtas hæc creata amatur ſolùm tanquam finis ultimus ipſius actus, ſeu operis non ultra de ſe tendentis, non verò amatur tanquam finis ultimus amantis, ſeu operantis, quatenus hic velit in hoc creato objecto ſuum ultimum finem conſtituere, illudque tanquam numen colere. Hic amor reſpiciens honeſtatem creatam cultus Deo exhibiti tanquam finem ultimum operantis, procul dubio eſſet impius, & ſuperſtitioſus; at amor reſpiciens eandem honeſtatem creatam ut finem ultimum operis, eſt religioſus, ac pius; quippe qui terminatur ad objectum conforme rationis dictamini, ac Deo gratum; unde, ut aliàs diximus, eſt quidam Dei amor, non quidem formalis, cum non

Digitized by Google

non ſpectet ad charitatem, ſed latè ſumptus ſpectans ad virtutem moralem à Theologalibus condiſtinctam. Quod ſimiliter dicendum de objectis aliarum virtutum moralium. Propterea deficiente charitate adhuc poteſt in peccatore tam Deus eſſe per actus fidei, ac ſpei, quàm vera Religio, cujus actus terminentur ad honeſtatem creatam cultus Deo exhibiti, quæ ſolùm eſt finis ultimus operis; relatè vero ad operantem eſt finis ultimus ſolùm negativè, quatenus non ordinat actu amorem hujus objecti creati ad Deum, non eſt tamen finis ultimus poſitivè, ita ut in eo beatitudinem collocet, præferendo creaturam Creatori. Hoc enim præſtat peccator ſolùm quando diligit objectum turpe; ſiquidem tunc Deus ipſe contemnitur (dicitur enim univerſim de prævaricatoribus Iſaiæ 1. *Filios enutrivi, & exaltavi, ipſi autem ſpreverunt me*,) & quodammodo finis ultimus in objecto illo turpi affectivè reponitur. Profectò theſis hæc in alio Codice Aſcetico poſſet non malè audire, & ſolùm denotare ex adjunctis, quod per peccatum exulet à corde peccatoris tum Deus per gratiam, tum etiam Religio, quatenus peccator falſum Numen colit, præponendo creaturam Creatori, illamque ſibi habendo pro Idolo, prout dicitur ad Philipp. 3. *Quorum Deus venter eſt:* At ſecundum ſe in proprio, ac germano verborum ſenſu, eſt erronea, ut oſtendimus; & multò magis eſt erronea ex adjunctis in Queſnelli Codice; tum quia non ſemel in ejus theſibus hic error aliis, aliiſque verbis diſſeminatur; tum etiam quia paſſim in eo recuduntur errores Janſenii, inter quos poſtremum non obtinet locum, quod nulla detur virtus à charitate diſtincta; Proſcribenda proinde fuit hæc theſis, tum in ſenſu germano, & obvio, quem præſeferunt verba, tum etiam ex adjunctis ad mentem Auctoris.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LIX.

QUinquageſima nona citra horrorem audiri non poteſt, cum doceat Impiorum orationem eſſe novum peccatum, & quod per illam cōceditur, eſſe novum in eos judicium; ita ut non ſolùm de oratione tanquam de nova culpa, ſed etiam de beneficiis, ſive ſpiritualibus, ſive temporalibus ſibi collatis ob preces Deo exhibitas judicandi, ac puniendi ſint peccatores, quomodocunque iis utantur; quaſi verò ſit novum etiam peccatum qualiſcunque uſus ſive bonus, ſive malus quorumcunque bonorum, quę Deus impiis orantibus elargitur; Inhæret in hac theſi Queſnellus veſtigiis Baji, cujus trigeſimaquinta ex profligatis theſibus habet: *Omne, quod agit peccator, ſive ſervus peccati, peccatum eſt*; & quadrageſima: *In omnibus ſuis actibus peccator ſervit cupiditati dominanti*, ſicut etiam ſexageſimaquinta: *Nonniſi Pelagiano errore admitti poteſt uſus aliquis liberi arbitrii bonus, ſive non malus, & gratiæ Chriſti injuriam facit, qui ita ſentit, & docet*. His, aliiſque ejuſdem furfuris Bajanis, ac Janſenianis theſibus inſtructus Baji, ac Janſenii Aſſecla docuit in quadrageſima quarta, & ſequentibus, duos eſſe dumtaxat in homine amores, alterum perfectæ charitatis bonum; alterum carnalis cupiditatis malum: propterea peccato-

 ris

Digitized by Google

ris oratio, & uſus beneficiorum Dei, cum non promanent à charitate, dicuntur non eſſe immunes à nova culpa. Conſtat autem non eſſe culpabiles, quin etiam eſſe commendabiles, multas, etiam Ethnicorum, ſtudioſas operationes, eaſque à Deomet commendatas, ac remuneratas in hac vita, ut diximus in theſi 41. & 48. & pluribus in locis advertit Auguſtinus, præſertim lib. contra mendacium cap. 15., ubi habet: *Quod ſcriptum eſt benè Deum feciſſe cum Hebræis obſtetricibus, & cum Rabab Hierichuntina meretrice, non ideo factum eſt, quia mentitæ ſunt, ſed quia in homines Dei miſericordes fuerunt*. Quod ſi virtutes inferioris notæ Deus commendat, ac remuneratur; quantò magis Deo grata erit, etiam ethnicorum, oratio naturæ viribus elicita, in qua plures actus ſtudioſi erga Deum exercentur, adorationis, humiliationis, fiduciæ, & ſimiles? Sed longè gratior Deo oratio fidelium impiorum viribus gratiæ elicita, quæ de ſe meritoria de congruo, ac impetratoria eſt novi auxilii superni, quo bene utatur peccator quouſque perveniat ad juſtificationem, juxta doctrinam Trident. ſeſſ. 6. cap. 6. Sic Lucæ 18. Publicanus ille, poſtquam oravit dicens, *Deus propitius eſto mihi peccatori*, reverſus eſt in domum juſtificatus: oratio enim, ac deprecatio peccatoris nata eſt non irritare, ſed placare Deum iratum, ac miſericordiam implorare ſimul, & obtinere: Quod ſi ea eſſet novum peccatum, deberet peccatoribus oratio Dominica inhiberi, qua omnes præceptis ſalutaribus moniti, & Divina inſtitutione formati audemus Patrem noſtrum exorare, ut dimittat nobis debita noſtra. Et filius prodigus decernens petere humiliter à Patre, ut faceret ſe tanquam unum de mercenariis ſuis, non ad miſericordiam illum commoviſſet, quin potiùs ejus iracundiam excitaſſet, ſi verum eſſet, quod impiorum oratio ſit nova culpa, & quod Deus illis concedit, ſit novum in eos judicium. Ex quo etiam fieret, quod peccator in Sacramento Pœnitentiæ deberet ſe accuſare, quod à Deo auxilium poſtulaſſet ad evadendas dæmonis inſidias, & ad veniam delictorum exorandam. Quo quid abſurdius dici, aut fingi poteſt? Illud hìc mirari non deſinam, quod cum tam enormiter Janſeniani deſipiant, adhuc tamen tot, ac tamdiu ſuos habent aſſeclas.

PROPOSITIO LX.

Si ſolus ſupplicii timor animat pœnitentiam, quò hæc eſt magis violenta, eò magis ducit ad deſperationem. *Queſn. Matth. 27. 5. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXI.

Timor nonniſi manum cohibet, cor autem tandiu peccato addicitur, quandiu ab amore juſtitiæ non ducitur. *Queſnellus Luc. 20. 59. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXII.

Qui à malo non abſtinet, niſi timore pœnæ, illud committit

tit in corde ſuo, & jam eſt reus coram Deo. *Queſnellus Matth.* 21. 46. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO LXIII.

Baptizatus adhuc eſt ſub lege, ſicut Judæus, ſi legem non adimpleat, aut adimpleat ex ſolo timore. *Queſn. Rom.* 6. 14. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO LXIV.

Sub maledicto legis nunquam fit bonum, quia peccatur ſive faciendo malum, ſive illud nonniſi ob timorem evitando. *Queſn. Galat.* 5. 18. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO LXV.

Moyſes, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores Legis mortui ſunt, abſque eo quod ullum Deo dederint Filium, cum non effecerint niſi mancipia per timorem. *Queſn. Marc.* 12. 19. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO LXVI.

Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipſum venire cũ brutalibus paſſionibus, neque adduci per inſtinctum naturalem, aut per timorem, ſicuti beſtiæ, ſed per fidem, & per amorem, ſicuti filii. *Queſn. Hebr.* 13. 20. *edit.* 1693.

PROPOSITIO LXVII.

Timor ſervilis non ſibi repræſentat Deum, niſi ut Dominum durum, imperioſum, injuſtum, intractabilem. *Queſn. Luc.* 19. 21. *edit.* 1693.

SYNOPSIS.

I. Dum retrahit nos Queſnellus à Timore ſervili, retrahit pariter à charitate, ad quam timor manuducit. II. Non ſemel conſimiles harum theſium errores à Pontificibus, & à Conciliis confixi ſunt. III. Solus timor Mundanus eſt vitioſus, quippe qui retinet affectum ad culpam, non tamen Servilis, nedum Initialis, aut Filialis.

IV. Timorem ſervilem eſſe rectum, & ſupernaturalem oſtendunt Scripturæ, & Tridentinum. V. Eſto non procedat ex amore charitatis. VI. Nec ſit Initialis imbibens aliquem charitatis affectum, ſed ſit purè ſervilis. VII. Eſt quippe charitatis oſtiarius, & manuductor. VIII. In eo actu, neque ex parte objecti materialis, neque ex parte formalis apparet turpitudo. IX. Dum odio habetur peccatum ex timore pœnarum, non excluditur objectum præſtantius charitatis, ſed ab eo præſcinditur. X. Congeruntur plures Theologicæ ratiocinationes ſuadentes rectitudinem timoris ſervilis.

XI. Si odium peccati ortum ex me-

tu eſſet ſecundum quid involuntarium, per hoc quod includeret aliquem affectum liberum erga illud, proculdubio eſſet peccaminoſum; ſecus verò ſi ſolum includat aliquem affectum inefficacem, & non liberum; & in hoc caſu attritio non dicitur eſſe coacta. XII. Quamvis requireretur actus amoris erga juſtitiam ad hoc ut odium injuſtitiæ ſit virtuoſum; at amor hic juſtitiæ non deberet oriri ex charitate. XIII. Judæi legem implebant ex timore pęnæ mundano involvente affectum erga culpam, non ex timore ſervili, & ſupernaturali. XIV. Deteſtatio peccati ob timorem pęnæ fert quidem amorem ſui, ſed non inordinatum; & quamvis eo actu magis odio habeatur pœna, quam culpa, non inde fit, quod ceſſante timore pęnæ, haberetur affectus ad culpam. XV. Hinc omnes, & ſingulæ iſtæ theſes corruunt.

I. Timorem ſervilem in hiſce Theſibus tanquam hoſtem virtutis teterrimum repræſentat Queſnellus vim inferentem, & coactionem, quæ aditum aperiat deſperationi. Illum vult peccato cor addicere, ſi ſejungatur ab amore juſtitiæ; & reatum coram Deo habere pediſſequum, quamvis à culpa animum avocet, per hoc quod non avocet ex motivo charitatis. Chriſti fidelem æque ac Judæum docet eſſe ſub lege, non verò ſub gratia, ſi metu dumtaxat pęnæ ad legem implendam adducatur; ut proinde quamvis ſit ſub lege gratiæ, quæ amorem juſtitiæ poſtulat, adhuc videatur eſſe ſub ſervitute peccati, ſeu ſub lege, in qua maledictum, & peccatum dominabatur (ut explicavimus ex Aug. in theſi ſeptima) eo quod timore dumtaxat pœnę homines cogebat ad legis obſervantiam; quamobrem peccarent tàm faciendo malum, quàm illud nonniſi ob timorem evitando. Negat Moyſen, & Prophetas, ac legis ſcriptæ Doctores ullum induxiſſe ad Dei filiationem adoptivam, & ad obtemperandum divinis mandatis ex amore filiali, putans omnes, quotquot ad legis obſervantiam comminationibus, ac flagellis perterriti inducerentur, eos tanquam mancipia timore ſervili, non filiali, atque adeo nō ſine culpa voluiſſe culpā declinare, ac legem implere; Quinimò tanquam belluas potiùs ob timorem, non tanquam filios per fidem, & amorem ad Deum appropinquaſſe; Timor quippe ſervilis ſub oculos hominum ponit Deum velut ſagittas jaculātem, & fulmina intorquentem, immitem, illacrymabilem, & injuſtum. Hæc omnia Queſnellus congerit adverſus timorem ſervilem, perinde quaſi velit ad filialem Dei dilectionem nos allicere; At revera retrahendo nos à timore indiviſim nos pariter retrahit ab amore, cum ille ad hunc manuducat, & raro admodum eveniat, ut ad aulam charitatis aliunde pateat aditus, quam per oſtium timoris: cum dicatur Eccleſ. 25. *Timor Dei initium dilectionis ejus*. Dum autem Queſnellus docet, timorem compellendo ad pęnitentiam inducere in deſperationem, ipſe fucatis iſtis perſuaſionibus homines inducit ad deſperandum; cum enim ex una parte inſtanter inculcet, neminem per viam timoris incedere, niſi greſſibus peccaminoſis, qui ducunt ad perditionem; & aliunde via dilectionis, quæ ad ſalutem ducit editiſſima ſit, ſalebroſa, ac verrucoſa, quid ſupereſt homini, quàm ut in barathrum deſperationis ſponte ſe conjiciat? Præſertim quia juxta doctrinam harum theſium charitas non confertur à Deo volentibus, conanti-

tibus, laborantibus, orantibus, ſed iis dumtaxat, quos Deus ad arbitrium voluit in ſyllabum Electorum aſcribere; neque enim eſt in manu voluntatis gratiam efficere efficacem, ſed in manu Dei illam conferre citra ullam voluntatis cooperationem, ut dicitur in theſi vigeſimaprima, & ſequentibus.

II. Quod admirationem non levem hac in re excitat, illud eſt, quod cum proſcripta fuerit paucis ab hinc annis ab Alex. VIII. theſis illa 14. dicens, *Timor gehennæ non eſt ſupernaturalis*; necnon decimaquinta dicens: *Attritio, quæ ex gehennæ, & pęnarum metu concipitur ſine dilectione benevolentiæ Dei propter ſe, non eſt bonus motus, ac ſupernaturalis*; Cum tam diſertè Tridentinum anathematizaverit ſeſſ. 14. Can. 5. *Qui dixerit, dolorem ex gehennæ metu conceptum, non eſſe utilem, & ad gratiam non præparare*; necnon ſeſſ. 6. Can. 8. *Qui dixerit, gehennæ metum, per quem ad Dei miſericordiam de peccatis dolendo confugimus, vel à peccando abſtinemus, peccatum eſſe, aut peccatores pejores facere*; adhuc tamen in hiſce theſibus errores iſti toties damnati, & ad vivum exuſti, iterum reviviſcant; perinde quaſi triumphum reportent Janſeniani, ſi adverſus tot Pontificis ex Cathedra loquentis definitiones, & adverſus OEcumenici Concilii Tridentini Canones adverſa fronte pugnam committant. Quis autem niſi mentis impos adverſus Eccleſiæ dogmata auſit militare?

III. Ut autem oſtendam futiles eſſe, ac umbratiles ratiocinationes, quibus Adverſarii conantur errores harum theſium propugnare, paucis oſtendam priùs timorem ſervilem non ſolùm vacare culpa, ſed etiam eſſe laudabilem, & timorem gehennæ eſſe ſupernaturalem, ut diximus ex theſi decima quarta proſcripta ab Alexandro VIII. Quod ut ritè percipiatur, advertendum cenſeo ex D. Thoma 2. 2. qu. 19. ar. 2. Timorem dividi in filialem, initialem, ſervilem, ac mundanum: Quos omnes ſic explicat Doctor Angelicus. *Cum objectum timoris ſit malum, quandoque homo propter mala, quæ timet, à Deo recedit, & iſte dicitur Timor humanus, vel mundanus: Quandoque autem homo propter mala, quæ timet, ad Deum convertitur, & inhæret; quod quidem malum eſt duplex, ſcilicet malum pœnæ, & malum culpæ; Si ergo aliquis convertatur ad Deum, & ei inhæreat propter timorem pęnæ, erit timor ſervilis; Si autem propter timorem culpæ, erit timor filialis, nam filiorum eſt timere offenſam Patris; Si autem propter utrumque, eſt timor initialis, qui eſt medius inter utrumque timorem.* Impræſentiarum autem agendum de timore ſervili, quo quis culpam fugit, ne pęnam incurrat, non quatenus culpam vellet, ſi abeſſet pœna, nam hujuſmodi timor procul dubio eſt peccaminoſus, utpotè imbibens affectum ad culpam, & ſic eſt mundanus non ſervilis, ſed quatenus præcisè is timor adhibetur tanquam medium ad culpam fugiendam; & hunc non ſolum vacare culpa, ſed etiam eſſe actum ſupernaturalem, ſi procedat à lumine ſupernaturali, docent Catholici contra Janſenianos. Dicitur autem timor hic procedere à lumine ſupernaturali, quoties lumine naturali non poteſt attingi malum, quod timetur, ut eſt gehenna, & quævis pœna ut procedens à Deo culparum vindice; propterea ex Tridentino ſeſſ. 14. cap. 4. Attritio, quæ ex turpi-

pitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, dicitur eſſe donum Dei, & Spiritus Sancti impulſus, qui ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ diſponit, ac propterea eſt actus bonus, & ſupernaturalis; cum non poſſit ad gratiam, quæ eſt ſupernaturalis, diſponere, niſi actus ſupernaturalis, eo quod in eodem genere debeat eſſe diſpoſitio, & forma.

IV. Oſtenditur autem, quod hic timor ſervilis ſit bonus, & rectus, quia paſſim in Scripturis Deus hunc timorem incutit, ut homines à culpa removeat, illumque commendat: ergo adhibere hujuſmodi medium ad culpam fugiendam de ſe eſt bonum; eſto medium præſtantius ſit proponere bonitatem divinam, quæ per culpam offenditur, ut ex amore Dei à culpa fugiamus: Antecedens conſtat; Nam Lucæ 13. dicitur: *Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis*. Lucæ 12. *Oſtendam autem vobis, quem timeatis; timete eum, qui poſtquam occiderit, habet poteſtatem mittere in gehennam; ita dico vobis, hunc timete*. Pſ. 118. *Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui*. Malach. 1. *Si ego Pater, ubi eſt honor meus; & ſi dominus, ubi eſt timor meus?* Eccleſ. 25. *Timor Dei initium dilectionis ejus*. Prov. 14. *Timor Dei fons vitæ, ut declinent à ruina mortis*. Cum autem in his, & aliis plurimis Scripturæ locis, modò timor Dei Vindicis commendetur, modò ad timorem gehennæ, & pęnarum homines cohortentur, modò timor à Deo nobis miſericorditer conferri dicatur, manifeſtum eſt, illum eſſe rectum, & laudabilem, & ſi procedat à fidei lumine, eſſe ſupernaturalem, ac meritorium; non verò vitioſum. Quod pariter oſtendunt verba laudata Tridentini appellantis illum, donum Dei, ac Spiritus Sancti impulſum: Et in eadem ſeſſ. 14. Can. 5. definit Concilium, dolorem peccati conceptum ex conſideratione pœnarum inferni eſſe utilem, ac præparare ad gratiam; quæ omnia luculenter indicant timorem ſervilem non eſſe vitioſum, ſed laudabilem, eſto perfectior ſit timor filialis.

V. Neque dicant primo Heterodoxi, ex his Scripturæ, & Tridentini locis ſolùm inferri, quod ſit bonus, & rectus timor pœnarum, qui ex amore charitatis procedit, & in Deum tanquam in ultimum finem refertur, non verò timor purè ſervilis, qui nullatenus ex amore charitatis ad Deum dirigatur: Ad eum modum, quo ex doctrina Auguſtini actio naturalis comedendi, alendi filios, & ſimiles, ſi referatur ad Deum, eſt actio recta & laudabilis; ſecus verò ſi deſtituatur tali relatione.

Nam hoc ipſum eſt, quod Tridentinum damnat adverſus Lutherum, qui ſolùm negabat timorem purè ſervilem eſſe donum Dei; non verò timorem pęnarum ortum ex affectu charitatis: in Epiſt. enim ad Sulpicium hæc habet Lutherus: *Pęnitentia vera non eſt, niſi quæ ab amore juſtitię, & Dei incipit, & hoc eſt principium pęnitentię:* Et eandem rationem ſui erroris reddit Lutherus in ſerm. de Pœnitentia, quam adducunt nunc Janſeniani; quia ſcilicet, *quo magis timore pęnę, & dolore damni homines conteruntur, eo magis peccant; & afficiuntur ſuis peccatis, quę coguntur, non autem volunt, odiſſe*. Quare in his theſibus idem error olim à Tridentino da-

damnatus iterum recuditur. Conſtat autem ex verbis laudatis tum Scripturarum, tum Tridentini, approbari timorem, & dolorem ortum à conſideratione pœnarum, nulla facta mentione charitatis; atque adeò ſecundum ſe etiam in quantum ſervilis eſt, culpa vacat, & eſt Dei donum. Præſertim quia in loco laudato Eccleſiaſtici hujuſmodi timor dicitur apertè eſſe initium dilectionis; quod ſi ex charitate procederet, charitas, quæ illum imperat, eſſet initium timoris, & non è converſo timor initium charitatis. Et Trid. ſeſſ. 6. cap. 6. docet hoc idem verbis illis: Peccatores *à Divinæ juſtitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad conſiderandam Dei miſericordiam ſe convertendo in ſpem eriguntur, fidentes Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore, illumque tanquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipiunt*; Quare vocatur utilis timor ſervilis, & ſimul dicitur eſſe initium dilectionis; unde non profluit a charitate, ſed viam munit ad illam. Præterquamquod ſi timor ſervilis ſecundum ſe eſſet vitioſus, non poſſet à charitate imperari, & ad Deum referri; cum non poſſit actus in ſe malus ex amore Dei diligi, ac in Deum referri: Poſſunt ſolùm referri in Deum actiones illæ natura ſua rectæ (videlicet actio alendi filios, ac vitam conſervandi) quippe quæ non ſunt malæ natura ſua, nec ſunt malæ per hoc præcisè, quod non referantur ad Deum actu, & formaliter, ut diximus in expoſitione theſis 53. ex eodem Auguſtino; cum ſatis ſit quod natura ſua, implicitè & virtualiter ob earum honeſtatem ad Deum referantur; ſunt tamen malæ, ſi non referantur ad Deum, & ſimul poſitivè referantur ad finem pravum.

VI. Neque dicant ſecundò Scripturas, & Tridentinum loqui de timore filiali, aut ſaltem initiali, quo poſſumus ex charitate utrumque ſimul horrere, ac fugere, videlicet Dei offenſam, & gehennam.

Nam recurrunt eædem reſponſiones modò allatæ, quod ſolùm mentio ibi fiat de timore pęnarum, & ſolus hic timor dicebatur vitioſus à Luthero, quem damnat Tridentinum. Præterquamquod Apoſtolus ad Rom. 8. loquens de utroque amore ſervili, & filiali, utrumque dicit eſſe donum Dei; hæc enim habet: *Non accepiſtis ſpiritum ſervitutis iterum in timore, ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum*: ubi Gloſſa addit: *Unus ſpiritus eſt, qui facit duos timores, ſervilem, & caſtum*. Hinc D. Bonav. lib. 5. de Grat. Sanctific. cap. 4. dicit: *Timor ſervilis donum Spiritus Sancti eſt, nec tamen eſt cum Spiritu Sancto; ſicut aurora eſt à ſole, nec tamen cum ſole eſt; Timor ſervilis Spiritui Sancto locum præparat, & eum, ſicuti ſeta filum, introducit*. Et Auguſtinus de verbis Apoſt. ſerm. 13. habet: *Timor ſervus eſt, charitas libera eſt, & ut ſic dicamus, timor eſt ſervus charitatis: Ne poſſideat diabolus cor tuum, præcedat ſervus in corde tuo, & ſervet Dominæ venturæ locum: fac vel timore pęnæ, ſi nondum potes amore juſtitiæ*. Et ſerm. 18. de verbis Domini cap. 12. *Adhuc timor ille ſervilis eſt, cuſtos quidem malorum, ut abſtineant ſe à malis, & abſtinendo digni ſint ad ſe admittere charitatem*. Quomodo autem poſſit dici malus timor, qui eſt oſtiarius charitatis, quæ regina virtutum eſt, & ad illam homines introducit? ita tamen introducit, ut deinde à charitate expellatur, non quidem ut malus,

lus, ſed ut minus bonus, ac perfectus; dicitur enim 1. Jo. 4. *Perfecta charitas foras mittit timorem*. Hinc Auguſtinus ſerm. 14. de Tempore habet: *Cum per timorem pęnæ bona vita retinetur, per bonam vitam bona conſcientia comparatur, ut per bonam conſcientiam nulla pęna timeatur. Quapropter diſcat timere, qui non vult timere*; Et idem S. Doctor tradit Apoſtolum per timorem ſervilem tranſiiſſe ad perfectam charitatem; ſiquidem priùs fuit timore perterritus, quando proſtratus divina virtute, tremens, ac ſtupens exclamavit Act. 9. *Quid me vis facere?* & ſic deinde ad Deum diligendum ſecluſo timore gradum fecit; Hæc ſunt verba Auguſtini epiſt. 50. *Quem major timor compulit ad charitatem, ejus perfecta charitas foras miſit timorem*; Charitas autem non expellit timorem filialem; nam de hoc timore dicitur pſ. 18. *Timor Domini ſanctus permanens in ſeculum ſeculi*; ſed timorem ſervilem, utpotè cum perfecta dilectione incongruum, licet ſit introductorius ad illam.

VII. Adde, vix accidere, ut aliquis ad Deum convertatur, niſi priùs aliquo timore perterrefiat; quod advertit Auguſtinus de catechizandis rudibus cap. 5. dicens: *Rariſſimè accidit, immò verò nunquam, ut quiſquam veniat volens fieri chriſtianus, qui non ſit aliquo timore Dei perculſus*; Et propterea Cyprianus lib. 3. ad Quirinum cap. 20. dicit; *Fundamentum, & firmamentum fidei, ac ſpei eſſe timorem*. Quis autem dixerit illum eſſe malum, à quo tam ingentia bona promanant? & quomodo dici poterit, quod à charitate procedat, ſi deſervit charitati, ad illam introducit, & ab eadem expellitur, non quia malus eſt, ſed quia cum perfecta dilectione non cohæret? non ſecus ac fides in patria expellitur à viſione Dei, non quia fides non ſit virtus, & quidem Theologalis, ſed quia nequit cum Dei viſione habere contubernium: Unde Baſilius in pſ. 32. dixit: *Neceſſariò velut introductorius ad pietatem timor aſſumitur; dilectio verò deinceps ſuccedens à timore ſcientifico adoptatos perficit*.

VIII. Nec ſolùm luculentis, ac innumeris auctoritatibus, ſed rationibus etiam Theologicis demonſtratur bonitas, & rectitudo timoris ſervilis, quo quis à culpa refugit ex hoc dumtaxat motivo, ne pœnam incurrat, ſecluſo tamen affectu illo pravo, quod culpam amaret, ſi pœnam non haberet pediſſequam. Et primò quidem à priori, quia in odio peccati ex motivo declinandi gehennam, neque apparet turpitudo ex parte objecti materialis; cum ſit conforme rationi, ac divinæ legi peccatum odiſſe; Neque ex parte objecti formalis, & motivi; quia rationi pariter, & conſiliis, ac admonitionibus divinis conſentaneum eſt, quod ab ira Dei vindicis, & à gehenna refugiamus: quoties autem actus honeſtatem habet, & naturæ dictamini concordat tum ex parte objecti materialis, tum ex parte objecti formalis, non poteſt non eſſe rectus, & ſtudioſus: ergo hujuſmodi eſt timor ſervilis.

IX. Neque dicant Janſeniani, quod deteſtans culpam præcisè ad vitandam pęnam hoc ipſo habeat affectum ad culpam, & idcirco timor ſervilis ſit peccaminoſus.

Nam hoc aſſumptum eſt omninò gratuitum, & falſum; poteſt quippe voluntas odiſſe, aut amare aliquod objectum ex uno motivo, & ſolùm præ-

præſcindere ab alio, quin illud poſitivè excludat: v. g. poteſt quis deteſtari peccatum ob ingratitudinem erga Chriſtum redemptorem, præſcindendo à motivo bonitatis Divinæ, quæ per peccatum offenditur, quin tamen talis actus excludat poſitivè hoc ſecundum motivum, & implicitè dicat, ſi non daretur motivum redemptionis, non odiſſem peccatum ex motivo Divinæ bonitatis: ita pariter odio habens peccatum ob ſolum motivum gehennæ præſcindit ab alio motivo proprio charitatis; unde non dicit implicitè, quod ſi non daretur gehenna, non odio haberet peccatum ob motivum divinæ bonitatis; quoniam autem præſcinditur ab hoc alio actu peccaminoſo, ideo nulla turpitudo in eo primo actu continetur; ſicut enim in intellectu *Præſcindentium non eſt mendacium* juxta commune proloquium, ita in voluntate, *Præſcindentium non eſt malitia*: Sic fur qui dum ducitur ad patibulum, deteſtatur furtum ob ſolum motivum ſuſpendii, non peccat, ſi præſcindat ab alio motivo, quod ſit offenſa Dei; peccaret autem, ſi illud excluderet poſitivè, dicendo, quod non deteſtaretur peccatum ex motivo offenſæ divinæ, ſi deeſſet ſuſpendium: Sic etiam qui ſolvit debitum pauperi ex motivo juſtitiæ, non eatenus debet dicere, quod non conferret illi pecuniam ex motivo miſericordiæ, ſi ea non deberetur ex juſtitia; cum poſſit ab hoc ſecundo actu præſcindere.

X. Secundò, ſi timor ſervilis non eſt malus, quando imperatur à charitate, non eſt malus ſecundum ſe, cum non poſſit actus malus à charitate imperari, & ſic evadere bonus.

Tertiò, Si dolor ex ſolo motivo pœnarum eſſet malus, non poſſet ultimò diſponere ad juſtificationem in Sacramento Pęnitentiæ; quod autem diſponat negari non poteſt, cum ſit actus ſupernaturalis, ut conſtat ex proſcriptione theſis decimæ quintæ facta ab Alex. VIII. quæ habet: *Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, ſine dilectione benevolentiæ Dei propter ſe, non eſt bonus motus, ac ſupernaturalis.*

Quartò, quia timor, qui elicitur à virtute ſpei Theologica, eſt bonus, & ſupernaturalis; hujuſmodi autem eſt timor ſervilis, quo quis fugit culpam, ne incidat in gehennam; ergo: Probatur minor, quia virtuti ſpei competit elicere timorem de malo, quod opponitur bono illam ſpecificanti; cum ad eandem virtutem, ad quam ſpectat proſequi bonum proprium, ſpectet etiam fugere à malo, quod bono proprio talis virtutis opponitur; atqui bonum ſpecificans ſpem Theologicam eſt æterna beatitudo, & malum huic oppoſitum eſt gehenna; ergo ad eandem virtutem ſpei ſpectat, & proſequi beatitudinem, & fugere à gehenna, atque adeò ob timorem gehennæ fugere à culpa, quæ ad illam inducit; Sicuti quia bonum, quod ſpecificat charitatem eſt Divina bonitas, prout eſt in ſe, & malum huic oppoſitum eſt offenſa Dei, idcirco ad eandem virtutem charitatis ſpectat, & amore proſequi divinam bonitatem, & fugere ab offenſa Dei, atque adeò ob timorem filialem nolle Deum offendere; Quare ſicut timor filialis ſpectat ad virtutem Theologicam charitatis, ita timor ſervilis ad virtutem ſpei Theologicæ, unde bonus eſt, & ſupernaturalis.

Quintò, quia poteſt quilibet ex timore gehennæ nolle ſimpliciter peccare, ut patet; atqui ſi timor iſte eſſet peccaminoſus, qui ex timore gehennæ nullum vult committero peccatum, deberet hunc ipſum timorem nolle, utpotè peccaminoſum, atque adeò vellet, & nollet hunc timorem ſervilem, quod repugnat.

XI. Opponitur primò, quia omnia quæ ex timore fiunt ſunt involuntaria, ita ut ceſſante malo, quod timetur, non fierent, ſicut projectio mercium ex timore naufragii eſt involuntaria, & coacta, & non poneretur, ſi naufragium non immineret; ergo qui fugit à culpa ex timore gehennæ, à culpa nollet recedere, ſi deeſſet gehenna; atqui hic actus eſt apertè peccaminoſus; ergo timor ſervilis eſt peccaminoſus. Antecedens docetur tùm ab Angelico p. 2. qu. 6. ar. 7. ubi dicit: *In eo, qui per metum aliquid agit, manet repugnantia voluntatis ad id, quod agitur, ſecundum quod in ſe conſideratur*; tum ex Auguſtino, qui in epiſt. ad Galat. habet: *Timore iſta implere cogebantur*. Et infra; *Qui per charitatem ſervit, libere ſervit, & ſine miſeria, obtemperans Deo cum amore, faciendo, quod docetur, non cum timore, quod cogitur*; quoties autem legis obſervantia eſt coacta, & involuntaria, non poteſt non eſſe peccaminoſa.

Confirm. quia juſtitia, quæ ponitur ob timorem pœnæ juxta phraſim Apoſtoli, dicitur eſſe juſtitia ex lege, quippe quæ ponitur ex metu legis perterrefacientis; atqui juſtitia, quæ eſt ex lege, eſt culpabilis; ergo timor inducens ad hanc juſtitiam culpabilem eſt pariter peccaminoſus. Minor probatur; ad Philipp. enim c. 3. dicit Apoſt. *Secundum juſtitiam, quæ ex lege eſt converſatus ſine querela: Sed quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus ſum propter Chriſtum detrimenta*; ſignificans contemnendam eſſe juſtitiam, quæ eſt ex lege, ſeu quæ fit ob timorem legis terrentis: Propterea notavit Fulgentius lib. de Incarn. & Gratia c. 27. Cum in illa juſtitia, quæ ex lege eſt, ſine querela converſaretur Apoſtolus, fuiſſe ſe impium non negat.

Reſpondeo hunc ipſum fuiſſe Lutheri errorem, quod ſcilicet attritio ex ſolo metu concepta ſit coacta, & involuntaria; hæc enim habet ſerm. de Pęnit. *Quo magis timore pęnæ conteruntur, eò magis peccant, & afficiuntur ſuis peccatis, quæ coguntur, non autem volunt, odiſſe*. Adverſus hunc errorem Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. loquens de hac contritione, quæ dici ſolet attritio, decrevit in hæc verba: *Falsò docent contritionem eſſe extortam, & coactam, non liberam & voluntariam*; & can. 5. anathematizat, *qui dixerit, illum eſſe dolorem coactum, & non liberum, & voluntarium*. Quare dicendum dupliciter poſſe eſſe involuntarium, quod fit ex metu; primò quidem contra affectum actualem de ſe efficacem, & nobis liberum, ratione cujus voluntas vellet oppoſitum, ſi malum non immineret; ſecundò contra affectum inefficacem, & neceſſarium; Si primo modo quis doleat de culpa ob timorem pęnæ, habendo affectum efficacem erga culpam, ſi deeſſet pęna, proculdubio peccat, & talis dolor dici ſolet abſolute involuntarius, quatenus habetur affectus efficax, & liber objecti vetiti, ſeu culpæ, de qua habetur coactus dolor; Et de his actibus meticuloſis dicit Angelicus, quod fiant coactè, & cum repugnantia voluntatis; At ſi ſecundo modo quis doleat,

Digitized by Google

leat, non peccat, quia affectus ille inefficax, cum non ſit liber, non poteſt imputari ad culpam: Nec talis dolor dicitur coactus, ſeu contra actum efficacem in oppoſitum; dicitur tamen eſſe involuntarius ſecundum quid, & voluntarius ſimpliciter, juxta doctrinam Angelici p. 2. qu. 6. art. 6. ubi cum Philoſopho lib. 3. Ethic. cap. 1. docet, omnia, quæ ex metu fiunt eſſe ſimpliciter voluntaria, & ſolùm ſecundum quid involuntaria ratione affectus inefficacis, & inevitabilis erga bonum oppoſitum malo, quod imminet. Nihilominus poteſt aliquid fieri ex metu, ita tamen ut nec fiat coactè, nec actus ſit involuntarius ullo pacto, neque ſecundum affectum efficacem, & liberum erga bonum oppoſitum, neque ſecundum affectum inefficacem, & naturaliter conſurgentem, atqueadeò non liberum; & hoc accidit quoties aliquid ita fit ex metu, ut tamen in tali operatione nulla ſit difficultas, & moleſtia, nec inclinatio in oppoſitum; ut ſi quis ex metu v. g. gehennæ deteſtetur peccatum, ad quod tamen nullam habet inclinationem, ut proinde in tali deteſtatione nullam patiatur moleſtiam, & nullus conſurgat affectus inefficax in oppoſitum. Cæterum ſive deteſtatio culpæ ex metu gehennæ fiat ſine tali affectu inefficaci in oppoſitum, & ſit omnimodè voluntaria, ſive fiat cum tali affectu inefficaci non libero, & ſit ſecundum quid involuntaria; nunquam tamen dicitur eſſe coacta; cum non fiat contra actum efficacem liberum in oppoſitum. Immo nonnemo docet illa tantum, quæ fiunt ex metu, dici involuntaria ſecundum quid, quæ ſunt coacta, ſeu contra actum efficacem, & liberum, non contra actum inefficacem, & naturalem in oppoſitum; & quod intantum, quæ fiunt ex metu dicantur univerſim eſſe involuntaria ſecundum quid, in quantum ut plurimum fiunt cum actu libero in oppoſitum; Sicut qui projicit merces ex metu naufragii, poſitivè nollet eas projicere, ſi naufragium non immineret. Sed quicquid ſit de hoc, illud certum eſt, quod actu poſitivo in oppoſitum carere debeat attritio ex metu gehennæ, & pęnarum præcisè concepta, quam Tridentin. definit non eſſe extortam, & coactam, ſed liberam, & voluntariam, & quæ eſt actus bonus, & ſupernaturalis; eſſet tamen coacta, & peccaminoſa, ſi ſtaret cum affectu libero ad culpam, quam vellet patrare, qui illam deteſtatur, ſi non daretur gehenna.

Ad confirmationem, juſtitia, & legis obſervantia, quæ ponitur ex lege perterrefaciente, tunc ſolum ſtat cum injuſtitia interna, quando eſt coacta, & cum actu efficaci, & libero, quod nollet homo legem ſervare, ſi poſſet declinare pęnas à lege indictas adverſus inobſervantes; cujuſmodi ut plurimum erat juſtitia Judæorum, qui erant ſub maledicto, ſeu peccato legis, hoc eſt quibus peccatum dominabatur. Quod ſi deſit hic affectus liber in oppoſitum, juſtitia non poteſt non eſſe laudabilis; nec dicitur eſſe coacta, quamvis ex metu pęnæ præcisè ponatur, & non ex motivo charitatis.

XII. Opponitur ſecundò, quia ad tollendam perverſam voluntatem peccandi, & affectum erga culpam requiritur amor juſtitiæ ortus ex charitate; hic tamen non habetur, quoties quis ex præciſo metu pęnæ culpam deteſtatur: ergo per talem actum non tollitur, ſed fovetur affectus erga

ga culpam. Antecedens probatur ex Auguſt. lib. 2. contra Adverſ. legis, & Prophet. cap. 7. ubi habet: *Deſiderium peccandi non extinguitur, niſi contrario deſiderio rectè faciendi, ubi fides per dilectionem operatur*. Et ſimiliter infra habet: *Deſiderium peccati per prohibitionem non extinguitur per jubentem literam timore pęnæ, ſed per juvantem Spiritum dilectione juſtitiæ*. Et alibi non ſemel docet, quod timor non tollat, ſed premat tantum cupiditatem peccandi; ut proinde neceſſarius ſit amor juſtitiæ, ut animus à peccati amore avertatur.

Confirmatur, quia idem Auguſt. lib. de ſpir. & lit. cap. 8. docet, iram Dei exarſiſſe tam adverſus Judæos, qui legem violabant, quam adverſus illos, qui legem implebant, quia ſolum implebant timore pęnæ, non amore juſtitiæ: Hæc ſunt verba S. Doctoris: *Quia ea quicunque faciebant, quod lex jubebat, non adjuvante Spiritu gratiæ, timore pœnæ faciebant, non amore juſtitiæ; ac per hoc coram Deo non erat in voluntate, quod coram hominibus apparebat in opere, potiuſque ex illo rei tenebantur*.

Reſpondeo, quod licet requireretur ad tollendum affectum erga culpam aliquis amor juſtitiæ; at non per hoc debet eſſe amor Dei ortus à charitate infuſa; cum ſufficiat aut amor juſtitiæ ortus à virtute ſpei (quatenus timor gehennæ promanat ab amore boni oppoſiti, quod eſt æterna beatitudo, quæ eſt ſpei Theologicæ objectum formale) aut amor juſtitiæ, ſeu quilibet actus virtuoſus, quo juſtitiam, ſeu legis obſervantiam diligimus: Et quamvis aliquando Auguſtinus dicat requiri amorem charitatis; nihilominus nomine charitatis ſæpe venit quilibet affectus erga virtutem, quamvis non ſit elicitus à virtute theologica charitatis, ut diximus in expoſitione theſis 44. Cæterum falſum eſt, quod ad eliciendum actum odii erga peccatum ex timore pęnæ requiratur actus formalis amoris erga juſtitiam; poteſt ſiquidem odium peccati excitari, aut ex conſideratione propriæ malitiæ, quæ in culpa reperitur, aut ex conſideratione pęnæ, quam trahit, quin ponatur amor abſolutus, & efficax boni oppoſiti, ut communiùs Theologi docent: Sicut ex oppoſito poteſt voluntas amare Deum, quin ſimul debeat ponere odium formale peccati oppoſiti bonitati divinæ; quemadmodum enim amor Dei continet tantùm virtualiter odium peccati, ita odium peccati poteſt continere ſolum virtualiter amorem juſtitiæ, & hujuſmodi virtualis amor juſtitiæ incluſus in deteſtatione peccati orta ex timore gehennæ ſufficit in Sacramento Pęnitentiæ ad peccatum delendum.

Ad argumentum itaque nego antecedens. Ad probationem; Auguſtinus ibi requirit dilectionem juſtitiæ, ſeu charitatem latè ſumptam, non quidem ut tollatur deſiderium peccandi ſimpliciter, & abſolutè, ſed ut tollatur, ac deponatur firmiter, & conſtanter; niſi enim actu poſitivo tendamus aut in Deum, aut in juſtitiam, facilè cupiditas peccandi redit in priſtinum.

XIII. Ad confirmationem, idcirco Dei ira exarſit adverſus Judæos, qui legem implebant ex timore pęnæ, quia implebant cum affectu poſitivo ad culpam, ſi pęna abfuiſſet: & ideo nec formalis, nec virtualis amor juſtitiæ erat in ea legis obſervantia coacta, ſed poſitivus amor, & affectus erga inobſervantiam, quam vellent ponere, ſi poſſent pęnam declinare;

Digitized by Google

nare; unde apud Deum erant potiùs rei, quam juſti, quamvis exteriùs legem implerent.

XIV. Opponitur tertiò: Deteſtans culpam ob timorem pęnæ inordinatè operatur; ergo peccaminoſè. Antecedens probatur; primò, quia talis pęnæ timor non oritur ex amore Dei, ſed ex amore ſui, atque adeo timens reſpicit ſeipſum tanquam ultimum finem; unde Auguſtinus tr. 9. in Epiſt. Jo: habet: *Ille timor, ne in ignem æternum mittaris cum diabolo, non eſt caſtus, non enim venit ex amore Dei*. Secundò, quia per talem actum homo magis odit pęnam, quam culpam, ſiquidem *Propter quod unumquodque tale, & illud magis*; atqui hic affectus eſt inordinatus; tum quia non deteſtatur culpam ſuper omne malum, ſi magis odit pęnam, quàm culpam; tum etiam quia non deteſtatur magis, quod eſt magis odibile; tum demum, quia ſic deteſtans culpam implicitè dicit, ſi deberet alterutrum vitari, potius vitarem pęnam, quam culpam; ſicuti qui aſſentitur concluſioni propter præmiſſas, implicite dicit, quod ſi alterutrum eſſet negandum, neganda prius eſſet concluſio, quam præmiſſæ, cum propter præmiſſas detur aſſenſus concluſioni.

Reſpondeo actum illum non eſſe inordinatum, ſed ordinatiſſimum; cum ordinetur ad vitandam gehennam, quam quilibet vitare tenetur, ut poſſit aſſequi ſuum ultimum finem. Ad primam probationem; quamvis timor ille immediatè oriatur ex amore ſui; at non proinde talis amor eſt inordinatus, aut reponens in creatura ultimum finem; ſatis enim eſt, quod ſit referibilis ad Deum, tanquam ad finem poſitivè ultimum. Auguſtinus ſolùm negat, quod talis amor ſit caſtus, hoc eſt filialis, & procedens ex amore Dei, ſed non propterea vult eſſe vitioſum; cum ibidem dicat, illum in charitatem introducere, & eſſe initium Sapientiæ; tunc autem non eſſet ſimpliciter caſtus, quando ita deteſtaretur culpam ob timorem pœnæ, ut affectu libero vellet culpam, ſi abeſſet pœna. Ad ſecundam probationem, quamvis illo actu magis homo odio habeat pęnam, quàm culpam, adeo ut ceſſante hoc motivo pœnæ, hic & nunc non deteſtaretur culpam; at non propterea ſit, quod ceſſante motivo pęnæ vellet peccare, ut rectè advertit Suar. apud Lugo diſp. 5. de Pęnitentia n. 138.; Ad eum modum quo ſi quis inſerviat Regi propter mercedem, non dicitur eatenus, quod ceſſante motivo mercedis nollet Regi inſervire; Sicut autem non peccat, qui ſolum odit gehennam, & nullo modo hic & nunc odit peccatum; ita nec peccat, qui hic & nunc utrumque odit, ſed odit magis gehennam, quam peccatum, dummodo non velit potiùs declinare gehennam, quàm peccatum. Verum quidem eſt, quod peccatum ſit dignum odio ſuper quodvis odibile; at non ſemper tenemur odiſſe illud, nec ſemper tenemur odiſſe illud odio magis intenſo, quàm odio habeamus aliud malum; cum ſatis ſit, quod deteſtans peccatum propter pęnam non odio habeat peccatum tanquam minus malum, quàm ſit pęna, quamvis illud hic & nunc minus odio habeat quàm pęnam; ſi enim non eſt vitioſum odium ſolius pęnæ ſine ullo odio peccati, neque eſt vitioſum odium majus pęnæ, ubi habetur minus odium peccati; dummodo peccatum non odio habeatur tan-

Digitized by Google

quam minus malum, quam ſit pęna.

Præterea falſum eſt, quod odio habens magis pęnam hic & nunc, quam peccatum, debeat eſſe cum ea præparatione animi, ut ſi alterutrum eſſet declinandum, magis vellet declinare gehennam, quam peccatum: Sicuti qui inſervit Regi propter mercedem, quamvis hic & nunc magis hoc actu amet mercedem, quam regem, non proinde implicitè dicit, quod ſi alterutrum eſſet contemnendum, priùs contemneret Regem, quam mercedem. Ad paritatem de actu concluſionali dicendum, quod ſi ad aſſentiendum concluſioni nullum aliud daretur motivum præter præmiſſas, benè inferretur, quod ſi alterutrum deberet negari, potiùs negaretur concluſio, quàm præmiſſæ, poſito quod propter præmiſſas præſtatur concluſioni aſſenſus; at ſi daretur aliud motivum ad affirmandam concluſionem, non ſequitur, quod intellectus deberet potius concluſionem negare, quam præmiſſas, cum poſſet ob præſtantius aliud motivum affirmare concluſionem negatis præmiſſis. Similiter in caſu noſtro; ſi deeſſet aliud motivum ad deteſtandum peccatum præter gehennam, optimè inferretur, quod deteſtans peccatum propter gehennam, ſi alterutrum tantùm deberet declinare, potius vitaret gehennam, quàm peccatum; at quia poteſt ex alio motivo præſtantiori, puta Bonitatis divinæ, odio haberi peccatum, ideo deteſtans peccatum propter gehennam, poſſet velle peccatum odiſſe propter motivum præſtantius Bonitatis divinæ, ſi non daretur gehenna; unde in deteſtatione peccati propter gehennam ne implicitè quidem continetur ille affectus peccaminoſus, quod potius vitaretur gehenna, quam peccatum, ſi ſolùm deberet alterutrum declinari.

XV. Ex hactenus dictis conſtat primò non poſſe dici, quod ſi ſolus ſupplicii timor animat pœnitentiam, hæc aut ſit violenta, ſeu coacta, aut inducat in deſperationem: Oſtendimus enim, attritionem conceptam ex ſolo motivo pœnarum non eſſe coactam, ſed liberam, ac plenè voluntariam, ut adverſus Lutherum à Tridentino definitum eſt; nec ſolùm non inducere ad deſperationem, ſed natura ſua introducere ad Dei amorem, & charitatem; Quin potiùs ad deſperandum incitaretur homo, ſi non poſſet aliter ſalutem conſequi, quàm per charitatem, ad quam non poſſet ſe per actus prævios ſupernaturales diſponere; & quæ nullatenus eſſet in manu voluntatis, ſed ex mero Divino arbitrio danda eſſet unicè Electis, prout contendit Queſnellus.

Nequit etiam ſecundò dici, quod timor ſolùm manum à peccato cohibeat, non cor, ſeu ſolùm actiones exteriores legi conformet; interior tamen voluntas ſit culpabilis, ſi non ducatur ab amore juſtitiæ, ac in Deum ſummè dilectum omnia referat. Oſtendimus enim vacare culpa, & eſſe Dei donum, ac impulſum Spiritus Sancti, atque adeo eſſe actum ſupernaturalem, timorem pœnæ cognitæ lumine ſuperno; nec requiri, quod actu charitatis, & probabiliter nec requiritur, quod alio actu virtutis infuſæ juſtitia ametur, ut ſit ſupernaturalis, ac meritoria deteſtatio peccati ex metu gehennæ.

Nequit pariter dici tertiò, quod peccet, & ſit reus coram Deo, qui abſtinet à malo ductus timore pœnæ; aliter, ut oſtendimus, non poſ-

ſet

ſet quis ex metu gehennæ ab omni culpa abſtinere; ſiquidem non poſſet abſtinere ab hac ipſa culpa, quam tunc committeret, ſi verum haberet ſententia Janſeniana.

Nequit dici quartò, quod baptizatus non ſit ſub gratia, ſed ſit ſub lege, ſicut Judæus; ita ſcilicet, ut peccatum, & non gratia illi dominetur, ſi legem non impleat, aut illam impleat ex ſolo timore. Ratio eſt, quia cum baptizatus ſit ſub gratia, non ſolùm affluenter haurit in gaudio aquas, ſeu gratias actuales de fontibus Salvatoris, ſed etiam de facili poteſt per attritionem cum Sacramento Pœnitentiæ recuperare gratiam ſanctificantem. Quare cum poſſit per gratiam, quæ in lege Euangelica datur copioſa, expugnare, ſi velit, neceſſitatem moralem ad peccandum, non dicitur eſſe ſub lege, ut Judæus, qui ſæpè coactè, & cum affectu ad culpam legem perterrefacientem implebat; juxta illud Auguſt. lib. de Grat. & Lib. Arb. cap. 12., ubi docuit, dominari peccatum iis, qui erant ſub lege, non verò iis, qui ſunt ſub gratia, dicens: *Peccatum vobis non dominabitur; non enim eſtis ſub lege, ſed ſub gratia.* Et in Epiſt. ad Rom. n. 12. habet: *Sub lege pugnamus, ſed vincimur; fatemur enim mala eſſe, quæ facimus, & fatendo mala eſſe, utique nolumus facere, ſed quia nondum eſt gratia, ſuperamur.*

Nequit dici quintò, quod ſub maledicto, ſeu peccato legis, videlicet ſub lege, in qua maledictum dominatur, nunquam fiat bonum, & quod peccetur etiam quando malum vitatur ob timorem pœnæ. Etenim, ut oſtendimus in theſi ſexta, & ſeptima, etiam multi eorum, qui ſub lege erant, bonum operabantur Deum diligendo ex toto corde, & bonum à fortiori operabantur implendo legem ob timorem pœnæ, ſed ſine affectu ad culpam, atque adeo ſine animo legem non implendi, ſi poſſet pœna declinari.

Nequit dici ſextò, quod Moyſes, & alii Prophetæ nullum Deo dederint dilectorem, ac filium adoptivum per gratiam ſanctificantem, & quod ſolùm tanquam mancipia homines ad legem implendam cogerent per timorem. Ratio eſt eadem, quia niſi multi ex Judæis Deum dilexiſſent, quomodo potuiſſent multi ſalutem conſequi, & Chriſtum Dominum in Aſcenſione ſua ad cęlum comitari? Quis autem ſomniare poterit, quod ſine comitatu conſentaneo, atque adeo ingenti, præſertim Judæorum, quos Deus præ aliis dilexit, Chriſtus mortis, & peccati triumphator cœlum conſcenderit? Deinde plurimi etiam ex Judæis per timorem pœnæ bonam, & ſupernaturalem viam ſibi muniebant ad dilectionem: quare non omnes ducebantur tanquam mancipia timore pœnæ culpabili imbibente affectum ad tranſgreſſionem legis, ſi pœna deeſſet. Hoc autem ex eo fit perſpicuum, quod Joannes cap. 7. Apocalypſis recenſeat ex qualibet tribu filiorum Iſrael duodecim millia ſignatorum, qui reipſa ad cœleſtem Jeruſalem pervenerunt; additque ſe poſtea vidiſſe *turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, & tribubus,* &c. *ſtantes ante thronum in conſpectu Dei, & Agni:* Et Auguſtinus lib. 3. ad Bonifac. cap. 4., ubi refellit calumniam ſibi impoſitam à Pelagianis, quod Judæis gratia ſufficiens denegata fuiſſet (ut nunc docent Janſeniani) oſten-

ſtendit exemplo Sanctorum Patriarcharum, & Prophetarum tanquam notiori, omnes juſtos illius temporis, necnon juſtos, qui fuerunt in lege Naturæ, tanquam filios promiſſionis, non ex lege, ſed ex fide in Chriſtum Dominum gratiam per eundem Chriſtum obtinuiſſe ut ſalvarentur, dicens: *Sive igitur Abraham, ſive ante illum juſti, ſive poſt eum uſque ad ipſum Moyſen, ſive cæteri Prophetę poſt eum, & Sancti homines Dei, uſque ad Joannem Baptiſtam, filii ſunt promiſſionis, & gratiæ, ſecundum Iſaac filium liberæ, non ex lege, ſed ex promiſſione hæredes Dei, cohæredes autem Chriſti. Abſit enim, ut Noe juſtum, & prioris temporis juſtos, & quicunque ab illo uſque ab Abraham juſti eſſe potuerunt, vel conſpicui, vel occulti, negemus ad ſupernam Jeruſalem, quæ Mater noſtra eſt, pertinere.*

Nequit dici ſeptimò, quod volentes Deo appropinquare, ſolùm poſſint ad illum venire per fidem, & amorem ut filii, & non etiam per timorem ſervilem; non tamen ut belluæ, ſed ut homines, quia rationabiliter à culpa abſtinent etiam timore pœnæ. Etenim homines per fidem, & timorem ſupernum etiam Deo appropinquant, & ad ejus amicitiam, & filiationem diſponuntur; unde Auguſtinus lib. de catechizandis rudibus cap. 5. dixit: *Ipſa etiam ſeveritate, qua corda fidelium ſaluberrimo terrore quatiuntur, charitas ædificanda eſt.*

Nequit poſtremò dici, quod timor ſervilis Deum ſibi repræſentet ut Dominum durum, imperioſum, injuſtum, intractabilem; cum potius Deum ſibi repræſentet ut Dominum miſericordem ſimul, & juſtum; appellatur quippe Pſal. 111. *Miſericors, & miſerator, & juſtus*; & ut Expoſitores ſacrorum Bibliorum advertunt, dicitur quidem non rarò Deus, quod ſit multum miſericors, & quod multus ſit ad ignoſcendum; nuſquam tamen dicitur, quod ſit multum juſtus, & quod multus ſit ad puniendum: Propterea timor ſervilis, qui eſt bonus, & ſupernaturalis, juſtitiam iſtam ſibi ponit ob oculos tanquam Deo debitam, ne ab homuncionibus contemnatur, & ut culpa deſeratur, quæ Deum ad iram provocat, & ad vindictam, per hoc quod peccator abutatur ejus patientia, benignitate, ac longanimitate.

Videtur cum verbis ſexageſimæ primæ theſis cohærere, quod habet Angelicus 1. 2. qu. 107. ar. 1. ad 2. dicens: *Lex vetus dicitur cohibere manum, non animum; quia qui timore pœnæ ab aliquo malo abſtinet, non ſimpliciter ejus voluntas à peccato recedit; & propter hoc lex nova, quæ eſt lex amoris, dicitur animum cohibere.* Sed manifeſtè Angelicus ibi non loquitur de timore ſervili reſpiciente pœnas æternas, & amiſſionem bonorum ſupernorum; hunc quippe timorem expreſsè 2. 2. qu. 19. ar. 4. docet eſſe à Spiritu Sancto, & ſecundum ſubſtantiam ſuam eſſe bonum; quandoquidem per illum non ſolùm pœnam expaveſcimus, ſed etiam juſtitiam amamus. Loquitur itaque loco laudato de timore ſervili reſpiciente ſolùm pęnas temporales à Deo, vel ab hominibus infligendas, & amiſſionem bonorum terrenorum, docetque hunc de ſe manum dumtaxat cohibere, non animum; Etenim qui timore harum pœnarum mandatis legis obtemperat, non eatenus à peccato recedit ſimpliciter; ſiquidem cum tali externa legis obſervantia cohærere poteſt interior culpa, ſeu animus non obtemperandi, ſi metus abeſſet. At

timor

Digitized by Google

timor pœnarum æternarum de ſe manum ſimul cohibet, & animum; quia qui hoc metu ductus legi obtemperat, nequit ſimul dicere, quod legem non ſervaret, ſi metus abeſſet, quandoquidem ex hoc ipſo pravo animo gehennam mereretur; quare de ſe timor gehennæ manum ſimul, & animum cohibet: Quinimo Tridentinum hujuſmodi timorem dicit eſſe *donum Dei, & Spiritus Sancti impulſum*; & proſcripta fuit ab Alexandro Octavo theſis illa 14., qua dicebatur timor gehennæ non eſſe ſupernaturalis. Et ratio à priori eſt, quia licet motivum formale, propter quod ponitur legis obſervantia, quoties ea ponitur ex metu gehennæ, ſit ad pœnas evadendas; nihilominus adhuc talis actus involvit odium peccati, & amorem juſtitiæ, ſeu obſervantiæ tanquam objectum terminativum, unde ex nullo capite poteſt eſſe malus. Addo præterea idem propemodum, juxta ſententiam probabiliſſimam Reginaldi, Lugo de Pœnit. diſput. 5. n. 140. & aliorum apud de la Croix de Contrit. num. 884. dici poſſe, quoties ponitur legis obſervantia, & odio habetur peccatum, ex metu pœnarum temporalium, ſi lumine ſuperno iſtæ attingantur tanquam à Deo vindice infligendæ; quandoquidem etiam talis actus ſupernaturalis eſt, & uſquequaque bonus, quin poſſit ullatenus cum culpa cohærere; unde voluntas à malo abſtinens ob hunc timorem ſimpliciter à peccato recedit; Sicut enim obſervantia legis ob metum gehennæ cohærere non poteſt cum illa culpabili voluntate conditionata non obſervandi legem, ſi talis metus abeſſet, quia eo ipſo huic voluntati gehenna deberetur, atque adeo ea non declinaretur; ita obſervantia legis poſita ex motivo evadendi pęnas temporales lumine ſupernaturali attactas tanquam à Deo vindice infligendas cohærere nequit cum actu illo pravo conditionato non ſervandi legem, ſi talis metus abeſſet; quia pariter huic pravo actui divinam iram provocanti deberetur vindicta à Deo infligenda; unde ea non declinaretur. Contra verò, ſi obſervantia legis ponatur ex motu v. gr. ſuſpendii à Judice infligendi, aut infamiæ, &c. cohærere poterit cum hac obſervantia actus ille conditionatus pravus legem non ſervandi, ſi ſuſpendii, aut infamiæ metus abeſſet, quia ad hunc actum internum pravum non conſequitur ſuſpendium, nec infamia, unde pœnæ iſtæ declinarentur. Quare quia in veteri lege pęnæ hujuſmodi temporales paſſim tranſgreſſoribus imponebantur, ideo Angelicus docet, quod lex vetus de ſe non animum cohibebat, ſed manum; lex verò amoris, ſeu lex nova (in qua etiam juſtitia tanquam objectum terminativum amatur, ut diximus, quoties ex metu gehennæ culpa odio habetur) de ſe non ſolum manum cohibet, ſed etiam animum, unde non ſolum habetur vi talis actus exterior legis obſervantia, ſed etiam interior. Denique metu gehennæ, atque pęnarum animum quoque, & non ſolam manum cohiberi ſatis apertè colligitur ex Concil. Trident. quod ſeſſ. 14. cap. 4. ſupponit contritionem imperfectam ex tali metu conceptam omnem peccandi voluntatem aliquando excludere.

Et ſane, quod Deum timere ſit malum, nec poſſit homo citra culpam ex timore induci ad legem ſervandam, fuit hæreſis Quintiniſtarum,

ut advertit Cajet. p. 1. q. 19. art. 1., dicentium, quod conſcientia timore Dei imbuta habenda ſit pro Inferno, & quod conſcientia divini judicii contemptrix, ſecura, ſtupida, & conſopita, habenda ſit pro Paradiſo. Eſt autem Catholicum dogma, quod expaveſcere divinum judicium ſit de ſe bonum, & ſuo modo Paradiſus, quatenus, ut habet idem Cajetanus ibidem, eſt ad Paradiſum via; ut proinde Proverb. 18. dicatur: *Beatus homo, qui ſemper eſt pavidus:* Et ratio eſt, quia, ut dicitur Eccleſ. 7. *Qui timet Dominum, nihil negligit*, unde viam ſibi munit ad Paradiſum: ſicut etiam animum diſponit ad Deum honorandum, juxta illud Apoc. 14. *Timete Deum, & date illi honorem, quia venit hora judicii ejus:* redundat enim in Judicis honorem, quod ejus judicium timeatur. Contra verò conſcientia timore exuta habenda eſt pro Inferno, quatenus ſimiliter eſt ad Infernum via; unde Eccleſ. 1. dicitur: *Qui ſine timore eſt, non poterit juſtificari*. Hinc Eccleſia utrumque à Deo deprecatur, timorem ſcilicet, & amorem, dicens: *Sancti Nominis tui, Domine, timorem pariter, & amorem fac nos habere perfectum.*

His adde, quod Angelicus loco laudato dicat legem veterem datam fuiſſe imperfectis, hoc eſt nondum conſecutis Spiritum gratiæ vi illius legis, & ratione illius ſtatus, quandoquidem gratia Spiritualis (ut diximus in theſi 7.) tunc dabatur vi legis gratiæ, & per merita Chriſti venturi, & ideo lex illa vocabatur lex timoris, & Apoſtolus vocat illam Rom. 3. *Legem Factorum*, quæ vox actiones externas propriè ſignificat, quia tunc homines imperfecti inducebantur ad obſervantiam externam legis per comminationem pœnarum temporalium. Propterea nil mirum, quod lex vetus dicatur manum cohibere, non animum, & quod non ſimpliciter à peccato recedat, qui timore iſtarum pœnarum ab aliquo malo abſtinet: Lex verò nova, cum ſit lex gratiæ per Spiritum Sanctum diffuſæ in cordibus noſtris, ut dicitur ad Rom. 5. manum ſimul, & animum cohibet, quia qui actu ſuperno à peccato abſtinet, etiamſi metu gehennæ, adhuc juſtitiam amat, & ſimpliciter à peccato recedit. Additque Angelicus, quod ſicut in ſtatu veteris teſtamenti fuerunt nonnulli habentes charitatem, & gratiam Spiritus Sancti, qui principaliter expectabant promiſſiones ſpirituales, & æternas, & ſecundum hoc pertinebant ad legem novam; ut proinde quoties metu gehennæ, aut metu amiſſionis gloriæ juſtitiam diligebant, ſimpliciter à peccato eorum voluntas recederet; ita in novo teſtamento ſunt nonnulli carnales, quos oportet ad virtutis opera inducere etiam per timorem pœnarum temporalium, & per aliqua temporalia promiſſa, quouſque tamen hoc metu legem obſervant, non ſimpliciter à peccato recedunt, & licet manum cohibeant, non tamen eatenus etiam animum cohibent.

Quomodo autem verum ſit, quod homines in lege veteri nullatenus participarent gratiam ratione illius ſtatus, ſed ſolum in quantum participabant ſtatum novi teſtamenti, expreſſit Cajetanus in Epiſt. ad Rom. 6. his verbis: *Eſſe ſub lege, & ſub gratia eſt nomen ſtatus legalis, qui integratur tribus conditionibus. Prima eſt ſubjectio hominis legi Moſaicæ. Secunda eſt negatio Divinæ gratiæ adjutricis pro quanta*

lex præcipiebat, ſed per ſua opera quæcunque non afferebat gratiam adjutricem, ut patet ex ſuperius dictis à Paulo: Ex operibus legis nemo juſtificatus eſt. Tertia hinc conſequens, quod homo ſub lege relinquatur ſibiipſi, utpote non adjutus interno dono Divinæ gratiæ. Ad evitandam tamen imperitorum deceptionem, in quam facilè ex hac doctrina labi poſſent, addit idem Cajetanus: *Nec per hoc intelligas, Novitie, quod Judęi ante Chriſti adventum ſub lege exiſtentes caruerint gratia; quoniam hoc non dicimus; ſed intellige, quod ex illo ſtatu non habuerint gratiam, ſed habebant gratiam, qui illam habebant, ex participatione ſtatus novi revelandi per Chriſtum. Participabant autem ſtatum novi teſtamenti fide, & devotione ad Mediatorem Dei, & hominum Meſſiam.* Hinc optimè Angelicus docuit, legem veterem, in qua ratione talis ſtatus gratia ſuperna homines deſtituebantur, non cohibere de ſe animum, ſed manum duntaxat, ſeu ſolam externam obedientiam metu timoris pœnarum temporalium induxiſſe; quamvis qui ex participatione novi ſtatus revelandi per Chriſtum, & ex fide in Chriſtum venturum gratia ſuperna muniebantur, animum ſimul, & manum cohiberent, ſive ducti ex motivo charitatis, ſive ducti ex metu pœnarum ſuperno lumine attactarum, quas à Deo vindice luituri eſſent, niſi obtemperaſſent.

Quod autem in eo ſtatu legis veteris non ſolùm præciperentur actus externi, ſed etiam actus interni virtutum etiam Theologalium, qui ſine gratia exerceri non poſſunt, unde illam haberent homines ex participatione ſtatus novi Teſtamenti, fusè oſtendit Suarius lib. 9. de legibus cap. 4. 6. & 7. Etenim à lege veteri poſitiva quà tali, ſeu quatenus reſpiciente cæremonialia legis, ſolùm pręcipiebantur actus externi; à lege tamen veteri quà morali præcipiebantur actus virtutum moralium, & Theologalium; ſicut etiam olim in ſtatu legis naturæ. Hinc Chriſtus D. interroganti, *Quodnam eſt mandatum magnum in lege?* reſpondit Matth. 22. *Diliges Dominum Deum tuum.* Et Matth. 19. alteri interroganti; *Quid boni faciam, ut habeam vitam æternam?* reſpondit; *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata*: Cum autem certum ſit, quod ſine fide impoſſibile ſit placere Deo, & ſine dilectione Dei, ad quam ſpei actus manuducunt, vita æterna ab adultis in lege veteri obtineri non potuiſſet, ſicut neq; ſine contritione peccatoris, ſequitur evidenter, quod ea in lege ſecundum quod moralis erat, etiam actus virtutum Theologalium præciperentur.

Inquires. Quomodo poterant homines in lege veteri per obſervantiam mandatorum ſalutem conſequi, cum certum ſit, non potuiſſe homines in eo ſtatu juſtificari, atque adeo neque ad ſalutem diſponi per opera legis, dicente Apoſtolo Rom. 3. *Ex operibus legis non juſtificabitur omnis caro coram illo?*

Ad quod reſpondendum, quod per opera legis cæremonialia nullatenus poterant juſtificari, neque ex opere operantis, quia nullum ex iis operibus aut gratiam conferebat, aut diſponebat ad illam; neque ex opere operato, quia etiam Sacramenta veteris legis erant, ut loquitur Apoſtolus Galat. 4. *elementa egena, & infirma*, quæ nullatenus gratiam continebant, atque adeo illam cauſare non poterant, unde circumciſio,

qua peccatum originale tollebatur, erat ſolum conditio, qua poſita ex meritis Chriſti venturi gratia conferebatur; ſicut etiam in lege naturæ hujuſmodi erat remedium, quo tollebatur originale à parvulis, ut communiter Theologi docent in tractatu de Sacramentis. Et ratio à priori eſt, quia ex doctrina Apoſtoli, & Conciliorum nullum opus legis ſcriptæ, vel naturalis vim habet juſtificandi; circumciſio autem, & remedium legis naturæ erant opus legis ſcriptæ, vel naturalis; ergo juſtificare non poterant; unde ſolùm erant conditiones, quibus poſitis Deus vi meritorum Chriſti gratiam conferebat deletivam originalis peccati: Hinc Apoſtolus ad Grat. 2. dicit; *Si ex lege juſtitia, ergo gratis Chriſtus mortuus eſt*: Contra verò Baptiſmus & continet, & cauſat gratiam, quia eſt actio moraliter aſſumpta à Chriſto D. principaliter baptizante, atque adeò continens merita Chriſti D. quæ vim habent obtinendi nobis gratiam. Præterea per opera legis moralia in lege Moſaica, ac in lege naturæ (puta per actum contritionis, & dilectionis Dei ſuper omnia) poterat peccator ſuppoſito actu fidei eſſentialiter prærequiſito, diſpoſitivè juſtificari, non ſecus ac in lege gratiæ merendo gratiam de congruo, & juſtus per actus virtutum ſupernaturalium poterat de condigno mereri augmentum gratiæ; At quia gratia tunc tam actualis ad exercendos hos actus, quam habitualis, non conferebatur ex vi veteris teſtamenti, ſed ſolùm ex meritis Chriſti venturi, & in fide, ac per fidem ejuſdem, idcirco in lege veteri homines non dicebantur per opera legis ullatenus juſtificari; unde ad Hebr. 9. Apoſtolus docet, fieri non poſſe, quod per ſanguinem hircorum, aut vitulorum peccata deleantur.

Ex quibus omnibus fit perſpicuum, in lege veteri præter præcepta cæremonialia, & poſitiva fuiſſe etiam præcepta naturalia, ac præcepta fidei, ſpei, charitatis, pœnitentiæ, religionis, & ſimilia, non ſecus ac in lege naturæ, & quia ad ſatisfaciendum præceptis virtutum Theologalium requiritur gratia Theologica, idcircò in lege Moſaica, ac in lege naturæ gratia iſthæc non defuit, quamvis ea non daretur niſi ex meritis Chriſti venturi; unde in tantum gratia hæc dabatur, inquantum qui illam habebant, participabant ſtatum novi teſtamenti. Propterea quamvis in lege ſcripta paſſim Deus bona temporalia promitteret cuſtodientibus legem ſuam, ac pęnas temporales comminaretur prævaricatoribus, nihilominus adhuc bona æterna promittebat juſtis, (non ſecus ac in lege naturæ) & peccatoribus comminabatur gehennam; dicitur enim Sapien. 5. *Juſti autem in perpetuum vivent*. Et Tob. 2. *Filii Sanctorum ſumus, & vitam illam expectamus, quam daturus eſt Deus iis, qui fidem ſuam non mutant ab illo*. Nec potuiſſet Princeps ille Judæorum Chriſtum interrogare Lucæ 18. *Magiſter quid faciens vitam æternam poſſidedo*? niſi notitiam haberet mercedis æternæ juſtis à Deo promiſſæ, ac conferendæ. Similiter Iſaiæ 33. dicitur: *Quis habitabit ex vobis cum ardoribus ſempiternis*? Et Judith 16. *In die judicii viſitabit illos, dabit ignem in carnes eorum, ut urantur, & ſentiant uſque in ſempiternum*. Iſaiæ 66. *Vermis eorum non morietur*, & ſic alibi paſſim. Quare in tantum lex vetus dicebatur lex timoris,

lex

Digitized by Google

lex verò gratiæ dicitur lex amoris, quia in lege veteri gratia non conferebatur ratione illius ſtatus, neque unquam ex opere operato; ac proinde non conferebatur in ea ubertate, qua nunc confertur, dum haurimus aquam in gaudio de fontibus Salvatoris; deficiente autem gratiæ ubertate opus erat ad legum obſervantiam illos adigere variis pęnis etiam temporalibus, quæ imperfectis magis terrorem incutiunt, quàm pęnæ æternæ; ubi autem in novo teſtamento charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis, vires ſupernæ non deſunt nobis, ut facilè, & cum delectatione, liberati ab oneribus legis veteris, poſſimus præceptis divinis obtemperare, amore potiùs ducti, quàm timore; quamvis etiam timor gehennæ bonus ſit, & laudabilis, necnon etiam ſupernaturalis, cum ſit regulariter, ut diximus, Janitor charitatis, qui ad Dei amorem manuducit. Quomodo autem Chriſtus mereri potuerit gratias illius Sanctis Patribus, aliiſque collatas ante ſui adventum, variis, ac ſublimibus modis à Theologis, ad quos ſpectat, explicatur, eoſque in Curſu Theologico diſp. 3. de Incarn. qu. 3. ar. 2. recenſui, ac ſuis rationum momentis expendere conatus ſum.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LX.

SExageſima docet, quod ſi ſolus ſupplicii timor animet pœnitentiam, quò hæc eſt magis violenta, eo magis ad diſperationem ducat, atque adeo vult, quod dolor de peccatis patratis procedens ex ſolo gehennæ metu, & non etiam ex motivo charitatis, quò magis eſt coactus, ac moleſtus, eo magis animi dejectionem, ac diſperationem inducat de ſalute aſſequenda. Errat tamen primò, dum ſupponit pęnitentiam hanc à ſolo metu gehennæ animatam, eſſe violentam, ſeu coactam: Errat deinde, dum dicit, pęnitentiam iſtam, utut moleſtam, ac gravem (& in hoc ſolùm ſenſu violentam) de ſe ullatenus ducere ad deſperationem. Quod attinet ad primum; à Tridentino ſeſſ. 14. can. 5. anathematizatur, qui dixerit, dolorem ex gehennæ, ac pęnarum metu conceptum eſſe extortum, & coactum, non verò liberum, & voluntarium; ſicuti etiam qui dixerit, illum non præparare ad gratiam, ſed facere hominem hypocritam, & magis peccatorem; Quare nequit dici, quod pęnitentia, quam ſolus ſupplicii timor animat, ſit violenta, ſeu coacta, & cum renitentia appetitus eliciti, cum ſit plene libera, & voluntaria. Quamvis enim, quæ fiunt ex metu, dici ſoleat, quod fiant coactè, & ſint ſecundum quid involuntaria; ut eſt projectio mercium facta ex metu naufragii, quæ liberè quidem ponitur, ſed coactè, ſeu cum renitentia voluntatis, quæ nollet merces projicere, nec illas projiceret, ſi abeſſet periculum naufragii, unde non dicitur eſſe plene voluntaria, ſed dicitur admiſcere involuntarietatem, & eſſe ſecundum quid involuntaria: Hoc tamen ſolùm eſt verum, quando quæ fiunt ex metu, ſunt ſecundum ſe mala, & noxia, ut eſt mercium projectio; quod ſi eſſent de ſe bona, & nobis utilia, quamvis ex metu fiant, non proinde fiunt coa-

ctè,

ctè, nec ſunt ſecundum quid involuntaria: proinde qui leges obſervat ex metu ſupplicii, non eatenus obſervat coactè, ita ut cenſeatur velle eas non obſervare, ſi metus abeſſet; quamvis enim poſſint ita leges ex metu obſervari, ut habeatur hic pravus affectus conditionatus illas non obſervandi, ſi metus abeſſet; at de ſe hic pravus affectus non eſt annexus obſervantiæ legum factæ ex metu; quippe quæ de ſe eſt bona, & appetibilis, unde de ſe non fert affectum illum conditionatum non obſervandi leges, ſi ſupplicium non eſſet tranſgreſſoribus indictum; ac proinde quamvis ſit facta ex metu, non dicitur eſſe coacta, nec ſecundum quid involuntaria. Sic etiam qui tempeſtate ſuborta ob metum naufragii elicit actum contritionis perfectæ, non dicitur illum elicere coactè, nec talis contritio dicitur eſſe involuntaria ſecundum quid: eſt quidem verum, quod ſi non daretur hic, & nunc metus naufragii, non poneretur hic, & nunc actus contritionis; at non eſt verum, quod cum actu contritionis à metu occaſionatæ annectatur pravus ille affectus, quod nollet homo contritionem ponere tanquam de ſe malam, ſi metus abeſſet; Sicut è converſo cum projectione mercium ob metum naufragii ſtat ille affectus conditionatus, quod projectio mercium, utpote mala, non poneretur abſente metu. Quare cum dolor de peccatis de ſe ſit honeſtus, & rationi conſonus, qui de iis dolet ob metum gehennæ tanquam ob motivum præciſum talis doloris, (ita ut ſit attritio, & non contritio) non dicitur ponere illum coacte, ſed plenè libere ac voluntarie, cum non debeat illi annecti pravus ille affectus conditionatus, quod ſi talis metus abeſſet, nollet homo de peccatis dolere. Illud tamen eſt inconcuſſum, quod ſi culpabiliter talis affectus dolori de peccatis adjungeretur, procul dubio hujuſmodi dolor ad gratiam non præpararet, ſed redderet hominem magis peccatorem. Conſtat itaque, quod pœnitentia, quam ſolus ſupplicii timor animat, ſeu attritio, non ſit coacta, neque in hoc ſenſu violenta.

Deinde quamvis attritio dici poſſit in hoc alio ſenſu violenta, quatenus eſt amara, moleſta, & gravis, non per hoc dici poteſt, quod ullatenus ad deſperandum inducat, & eo magis, quò magis eſt violenta. Ratio eſt, quia tunc moleſtia, & arduitas alicujus operationis de ſe nimia animum concutit, & incitat ad deſperandum, quando arduitas illa expugnari non poteſt alieno adjutorio facilè parabili; At ad ponendum dolorem de peccatis nobis à Deo injunctum, quantumcumque ſit arduus, præſto nobis eſt Deus adjutorio gratiæ, quod arduitatem emolliat, ut docet Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 11. ubi habet: *Deus impoſſibilia* (hoc eſt nimis ardua, quæ cum ſint moraliter impoſſibilia, dici ſolent abſolutè impoſſibilia, ut advertit Angelicus 3. p. qu. 86. ar. 1.) *non jubet, ſed jubendo monet, & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis, & adjuvat ut poſſis:* Quare cum facilè poſſimus auxilium gratiæ à Deo petere, illudque non denegetur, quo adjuvante poſſimus ſine difficultate, ac moleſtia de peccatis dolere, nunquam dici poteſt, quòd hujuſmodi dolor à Deo injunctus (quamvis de ſe arduus) nobis moleſtus, ac gravis ſit, & in hoc ſenſu violentus, un-

Digitized by Google

unde ad deſperationem ducat. Et ſanè in omnium ſententia magis difficilis peccatori eſt contritio, quàm ſit attritio (ut proinde in lege gratiæ ad emolliendam contritionis arduitatem unicè olim requiſitæ ad peccatorum remiſſionem obtinendam, Chriſtus Dominus inſtituerit Sacramentum Pęnitentiæ, in quo ad Dei gratiam impetrandam attritio diſponeret) nemo tamen dixerit, quod contritio peccatoribus injuncta ſit operatio gravis, ac violenta ducens ad deſperationem, quandoquidem poſſumus de facili auxilium à Deo expoſcere, illudque debito modo oranti nunquam denegatur, quo poni poſſit citra moleſtiam, immo etiam cum delectatione contritio præcepta; unde multo magis id verum eſt de attritione, quæ de ſe minus ardua eſt, quàm contritio; & ideo theſis hæc eſt erronea, tam ſi velit attritionem eſſe violentam, ſeu coactam, quàm ſi ſolum aſſerat, eam eſſe ita arduam, ut ducat ad deſperationem.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LXI. & LXII.

SExageſima prima loquens de eo, qui metu ductus facit bonum, & ſexageſima ſecundą loquens de eo, qui ob metum pęnæ declinat à malo, in hoc errore conveniunt, quod ſcilicet timor à charitate ſejunctus ſit culpabilis; Prior ſiquidem docet, quod univerſim timor divini ſupplicii, quamvis manum cohibeat à patrando ſcelere externo, & ad legis obſervantiam impellat, cor tamen peccato addicit, quouſque non ducatur ab amore juſtitiæ, ſeu ex motivo charitatis. Altera pariter docet, eum, qui à culpa non abſtinet, niſi timore pęnæ, illam in corde ſuo committere, & eſſe coram Deo reum. Verum quamvis procul dubio peccaminoſus ſit timor mundanus, ſeu humanus (& ut loquitur Angelicus 2.2. qu. 19. a. 4. ſervilis in quantum ſervilis, hoc eſt formaliter ſervilis, & proprius mancipiorum) quando ſcilicet quis propter timorem pęnæ mandatis obtemperat cum affectu pravo conditionato, quod non obtemperaret, ſi metus abeſſet; ſic enim non ſolum juſtitia non amatur formaliter, ſed etiam poſitivè amatur injuſtitia actu illo conditionato, efficaci quantum eſt ex ſe, quatenus injuſtitia, ſeu legis tranſgreſſio poneretur, ſi non adeſſet comminatio pœnæ: nihilominùs timor ſervilis, qui materialiter tantum eſt ſervilis (quando ſcilicet ob pęnæ metum bene operamur citra affectum illum pravum conditionatum non bene operandi, ſi metus abeſſet) non ſolùm non eſt peccaminoſus, ſed etiam ex Tridentino ſeſſ. 14. can. 4. eſt donum Spiritus Sancti, atque adeo eſt ſupernaturalis, quando eſt timor pęnæ cognitæ per lumen fidei, qualis eſt gehenna; proſcripta ſiquidem eſt decima quarta illa theſis ab Alex. VIII., quæ habet, *Timor gehennæ non eſt ſupernaturalis*: propterea ſi quis ob metum gehennæ ſecluſo quolibet motivo charitatis legem divinam implet, ponit actum obedientiæ ſtudioſum, ac ſupernaturalem, & qui ob eundem metum dolet de peccatis, ponit actum attritionis supernum, qui, ut habet Tridentinum loco laudato, ad Dei gratiam in Sacra-

Digitized by Google

cramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit, eo quod ſit Spiritus Sancti impulſus, quo pœnitens adiutus viam ſibi ad juſtitiam parat; quamvis extra ſacramentum per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat. Hinc proſcripta pariter eſt ab Alex. VIII. theſis 15. dicens: *Attritio, quæ gehennæ & pœnarum metu concipitur ſine dilectione benevolentiæ Dei propter ſe, non eſt bonus motus, ac ſupernaturalis*. Et ſanè, qui ob merum gehennæ metum ſervat mandata, ac de peccatis dolet, ponit medium inſtitutum à Deo ad obſervantiam ſuorum mandatorum, & ad peccata deteſtanda, ponendo autem hoc medium, nempe gehennæ metum in ordine ad finem à Deo intentum, proculdubio bene operatur. Hinc in Scripturis ſæpe pęna indicitur ad hunc finem, ut ex ejus metu à peccatis abſtineamus, & de perpetratis doleamus; Matth. 7. dicitur: *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur*. Lucæ 13. *Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis*. Et ipſe Chriſtus Dominus ad hunc timorem habendum hortatur dicens Lucæ 12. *Oſtendam vobis quem timeatis; timete eum, qui poſtquam occiderit corpus, habet poteſtatem mittere in gehennam; Ita dico vobis; hunc timete*. Et ratio ulterior eſt, quia qui legem implet, & à malo abſtinet unicè ob metum gehennæ, quamvis ad id non moveatur ex amore juſtitiæ, tamen revera juſtitiam, ſeu legis obſervantiam amat, illamque eatenus ponit, unde objectum materiale talis actus proculdubio eſt bonum; objectum autem formale, quod eſt metus gehennæ, uſqueadeo bonum eſt, ut ad illum Chriſtus D. hortetur; & ex Tridentino eſt *bonus motus, Dei donum, & impulſus Spiritus Sancti*: quibus verbis denotatur, illum eſſe ſupernaturalem, & eatenus ad gratiam impetrandam diſponere; unde talis actus uſquequaque eſt bonus, ac rectus, tam ex objecto materiali, quàm ex objecto formali. Quomodo igitur dici poterit, quod peccato cor addicat, & ſit reus coram Deo, qui aut facit bonum, aut declinat à malo, non ductus ab amore juſtitiæ, aut ex motivo charitatis, ſed ex ſolo gehennæ, ac pęnarum metu? Quare theſis hæc eſt erronea tum in proprio verborum ſenſu, tum etiam in ſenſu ab authore intento.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LXIII.

SExageſimatertia docet, quod baptizatus, ſive legem non adimpleat, ſive illam ex ſolo timore adimpleat, ſub lege ſit, ſicut Judæus; quatenus ſicut Judæus peccati reus erat, etiam legem adimplendo, ſi ex ſolo timore illam adimplebat, ita pariter baptizatus. Sed tripliciter errat; Primò ſupponendo, quod Judæus, qui ſub lege erat (hoc eſt ſub onere legis ſcriptæ, in qua multa præcepta poſitiva addita fuerunt a Deo, quæ non erant ante legem, ſeu in ſtatu legis naturæ; nec conferebatur illa gratiarum ubertas, quæ nunc confertur in lege gratiæ, ut poſſent facile tunc ea præcepta ſervari, quamvis gratia ſufficiens non deeſſet) ſemper legem adimpleret ex timore pęnæ mundano, & peccaminoſo, nunquam verò ex timore ſervili bono, ac lauda-

dabili; cum tamen certum ſit, ut dicemus in theſi 65., multos ex Judæis legem obſervaſſe, non ſolum ex motivo pęnæ ſervili, ſed etiam ex motivo charitatis, & ſic ſalutem æternam aſſequutos eſſe, ut docet Angelicus p. 2. qu. 107. ar. 1. ad 2.

Errat ſecundò, dum aſſerit, quod ſi baptizatus legem adimplet ex timore pęnæ, ſit ſub lege, & non ſub gratia, ſeu deſtitutus ſit illa gratiarum ubertate, quæ confertur nobis in ſtatu legis gratiæ, præſertim per ſacramenta novæ legis, & per ſacrificium incruentum. Etenim, niſi velit Queſnellus negare homini libertatem à neceſſitate ad bene operandum, tam poterat Judæus cum gratia intenſa ut unum ſuſſiciente de ſe ad bene operandum, legem ſervare laudabiliter, atque adeo non ex timore mundano, quàm poteſt baptizatus cum gratia intenſa ut ſex, legem ſervare peccaminoſe, hoc eſt ex motivo timoris mundani. Unde fit, quod ſi baptizatus reſiſtat gratiæ intenſæ ut ſex, & timori mundano ſuccumbat, non eatenus dicatur eſſe ſub lege, ſeu deſtitutus ubertate gratiarum, & viceverſa ſi Judæus cooperabatur gratiæ intenſæ ut unum, & legem ſervabat, aut ex ſolo timore ſervili, aut ex motivo charitatis, non eatenus dicebatur eſſe ſub gratia, ſeu inſtructus ubertate gratiarum. Etenim antiquæ legis ſacramenta ab Apoſtolo dicuntur fuiſſe egena, & infirma (quippe quæ gratiam non continebant, ut ſacramenta novæ legis) & ideo carebant Judæi plenitudine auxiliorum, quæ nobis per Chriſti merita conferuntur in lege gratiæ; non tamen deerat illis gratia ſufficiens ad legem laudabiliter implendam, atqueadeo non ex timore mundano peccaminoſo; Nam ſi defuiſſet illis gratia ſufficiens ad non peccandum, nullatenus peccare poſſent. *Quis enim peccat in eo, quod nullatenus cavere poteſt?* ut habet Auguſtinus.

Errat tertiò, dum vult, baptizatum æque ac Judæum, qui legem adimplet ex ſolo timore, eſſe ſub lege, (in qua, ut habet Auguſtinus, peccatum dominabatur) & eatenus peccare. Etenim neque Judæus implendo legem, ut poterat, ex ſolo timore ſervili, peccabat, quin imò laudabiliter operabatur, quamvis eſſet ſub lege, quia peccatum in ea tunc dominari, ſolùm fert, quod plerumque, non quod ſemper, & neceſſariò peccaretur: Neque baptizatus peccat implendo legem ex ſolo timore ſervili, quia quamvis ſit ſub gratia, ejuſque auxiliis affluat, non idcirco obligatur ad ſemper operandum perfectiſſimo modo, ſeu ex motivo charitatis, ſicut non obligatur ad ponendum ſemper actum charitatis intenſiſſimum, quem poteſt; Quare ſicut laudabiliter operatur ponendo actum charitatis minus intenſum, eſto minus perfectè operetur, quàm ſi poneret actum charitatis intenſiorem; ita laudabiliter operatur implendo legem ex ſolo timore ſervili, quamvis minùs perfecte ſe gerat, quàm ſi legem impleret ex motivo charitatis. Quod autem ſpiritus timoris ſervilis ſit bonus, non peccaminoſus, eſto minus perfectus ſpiritu charitatis, conſtat ex Apoſtolo ad Rom. 8. ubi habet: *Non accepiſtis ſpiritum ſervitutis iterum in timore; ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum*. Ubi Gloſſa addit: *Unus Spiritus eſt qui facit duos timores, ſervilem, & caſtum*, cum autem à Deo ſit tam timor ſervilis,

lis, quam caſtus & filialis, ut advertit D. Thom. 2. 2. q. 19. ar. 4. uterque bonus eſt, quamvis caſtus ſit præſtantior.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LXIV.

SExageſimaquarta contendit, ſub maledicto, (hoc eſt ſub peccato) legis nunquam fieri bonum, eo quod tam peccatur faciendo malum, quam illud declinando ob merum pœnarum metum. Errat tamen, tum in aſſerto, tum in cauſali aſſertionis. Quod attinet ad aſſertum. Quamvis ſub peccato legis, hoc eſt ſub lege ſcripta, in qua concupiſcentia, & peccatum dominabatur ex Auguſt. lib. de Grat. & lib. arb. cap. 12. ut plurimum homines peccarent, quippe qui multis præceptis legalibus onerati carebant ea gratiarum ubertate, quæ nobis, qui ſumus ſub gratia, confertur ex meritis Chriſti D. jam exhibiti, præſertim vi Sacramentorum, & Sacrificii novæ legis; nihilominus omninò à veritate abhorret, quod tunc temporis nihil boni fieret; multi enim ex motivo perfectiſſimo charitatis operabantur, ut dicemus in theſi ſequenti, necnon ex motivo aliarum virtutum, quarum actibus ad juſtificationem per contritionem habendam diſponebantur. Sicut enim dum ſumus nunc ſub gratia (ita ſcilicet ut gratia dominetur) non pauci reſiſtendo gratiæ malè operantur; ita homines qui tunc erant ſub lege (ita ſcilicet, ut peccatum tunc & concupiſcentia dominarentur) non pauci reſiſtendo cupiditati dominanti rectè operabantur; cum enim tunc gratia ſufficiens ad ſalutem aſſequendam non deeſſet, qui ad Deum per fidem ſupernaturalem accedebant, ex fide ad ſpem, & ad alios virtutis actus ſupernos auxiliis cœleſtibus progrediebantur uſque ad dilectionem Dei ſuper omnia, & ad juſtificationem obtinendam: cum hoc ſolum diſcrimine inter utrumque ſtatum, quod nunc auxiliorum copia eſt ſuperabundans, & ad juſtificationem in ſacramento Pœnitentiæ obtinendam, etiam per actum attritionis diſponimur; ſecus verò tunc, quando homines erant ſub lege.

Quod vero attinet ad cauſalem aſſerti, pariter eſt erronea; tum quia ea diviſio non eſt adæquata, licet enim nihil boni facerent homines ſub maledicto legis, aut faciendo malum, aut illud ob timorem evitando, poterant tamen rectè operari per exercitium fidei, ſpei, charitatis, & aliarum virtutum moralium; tum etiam quia poterant rectè operari etiam quando ob merum timorem gehennæ declinabant malum, ſi timor ex quo moverentur, non eſſet mundanus, ſed ſervilis, ut oſtendimus in theſibus præcedentibus. Et ratio ulterior eſt, quia timor hic ſervilis, cum manuducat, & diſponat ad charitatem, ſupernaturalis eſt, & eatenus bonus. Eccleſ. 5. diſertè dicitur: *Timor Dei initium dilectionis eſt:* Et Auguſtinus ſerm. 18. de Verbis Domini cap. 12. *Timor ille ſervilis eſt cuſtos quidem malorum, ut abſtineant ſe à malis, & abſtinendo digni ſint ad ſe admittere charitatem*; ita tamen timor ſervilis ad charitatem munit viam, ut deinde à charitate tanquam à Regina virtutum expellatur; juxta illud 1. Jo: 4. *Perfecta charitas foras mittit*

tit timorem: non quidem filialem, ac reverentialem, qui à charitate procedit, de quo dicitur pſal. 18. *Timor Domini ſanctus permanens in ſæculum ſæculi*; ſed ſervilem, de quo etiam 1. Jo: 4. dicitur: *Timor pœnam habet, qui autem timet, non eſt perfectus in charitate*; & idcirco à charitate expellitur: ad eum fere modum, quo ſuperveniente Dei viſione ceſſat fides, quæ ad illam tendit; unde dicitur 1. ad Cor. 13. *Cum venerit quod perfectum eſt, evacuabitur quod ex parte eſt.*

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LXV.

SExageſimaquinta aſſerit, Moyſen, Prophetas, Sacerdotes, ac Doctores legis ſcriptæ nullum dediſſe Deo Filium, qui videlicet ex motivo charitatis operaretur, & Spiritu Dei ageretur, prout Apoſtolus loquitur ad Rom. 8. *Quicunque Spiritu Dei aguntur, ii ſunt Filii Dei*, ſed ſolùm effeciſſe mancipia, qui ſcilicet ex timore pœnæ ad legis obſervantiam ducerentur. Sed primò falſum eſt, quod in lege veteri defuerint homines à legis Doctoribus inſtructi citra providentiam Dei extraordinariam, qui legem naturalem, & poſitivam diligendi Deum ſuper omnia ſervaſſent, ut eatenus ultimò diſponerentur ad gratiam ſanctificantem, qua redderentur filii Dei adoptivi; cum Angelicus dixerit p. 2. q. 107. ar. 1. ad 2. *Fuerunt aliqui in ſtatu veteris teſtamenti habentes charitatem, & gratiam Spiritus Sancti*; quamvis enim tunc cupiditas, & peccatum ita dominaretur, ut non ſine difficultate voluntas gratiæ collatæ ad ſervandas leges conſentiret; at non proinde nemo ex illis rectè operatus eſt, ita ut gratiam ſanctificantem aſſequeretur, fieretque Dei filius. Sicut enim in lege gratiæ, in qua ſcilicet gratia dominatur, & abundat, multi gratiæ quantumvis intenſæ diſſentiunt, & peccant inſtar Judæ, qui innumeris auxiliis fuit inſtructus; ita in lege, in qua concupiſcentia dominabatur, non pauci gratiæ conſentiebant, & legem implebant; & eodem modo ante legem, ſeu in ſtatu legis naturæ, quando ita crevit malitia hominum ſuper terram, ut pœnituerit Deum feciſſe hominem, multi Patriarchæ, & Prophetæ, aliique ad Dei dilectionem pervenerunt, qua gratiam ſanctificantem, & Dei filiationem aſſequuti ſunt. Unde Auguſtinus lib. 3. ad Bonif. cap. 4. dixit: *Sive Abraham, ſive ante illum juſti, ſive poſt eum uſque ad ipſum Moyſen, ſive cæteri Prophetæ poſt eum, & Sancti homines Dei uſque ad Joannem Baptiſtam filii ſunt promiſſionis, & gratiæ*. Nonne ſeptem Machabæi ex motivo charitatis tanquam Dei filii dicebant 2. Mach. 7. *Parati ſumus mori magis, quàm patrum leges prævaricari?* Nonne ex eodem motivo Suſanna dixit Daniel. 13. *Melius eſt mihi abſque opere incidere in manus veſtras, quàm peccare in conſpectu Domini?* Hinc Jo: Apocal. 7. vidit ex qualibet tribu duodecim millia ſignatos *ſtantes ante Thronum in conſpectu Dei, & Agni*, quia ſcilicet multi ex qualibet tribu in lege veteri auxiliis gratiæ, quamvis non valde intenſis, bene uſi ſunt uſque ad ſalutem conſequendam, in erubeſcentiam, & confuſionem eorum, qui in lege euangelica innumeris, ac valde intenſis gratiæ auxiliis diſſentiendo, damnantur.

Deinde, quod in lege veteri, qui-

cunque ex timore ducebantur ad legem implendam, inſtar mancipiorum legem ſervarent, (ſeu cum affectu pravo conditionato legem non ſervandi, ſi metus abeſſet) pariter eſt erroneum; oſtendimus quippe ex Scripturis, Tridentino, Patribus, & ratione, poſſe homines ob timorem mere ſervilem, ac proprium ſervorum, (qui ſe magis, quàm Dominum amant, & ideo à pęna potius refugiunt, quàm à Domini offenſa) abſque ullo affectu ad culpam, legem implere, & ſic laudabiliter, ac meritoriè operari; Ad eum modum quo rectè & laudabiliter operatur, qui inſtar mercenarii legem obſervat intuitu mercedis æternæ, quin peccet ex hoc, quod non operetur ex motivo charitatis, ut definit Tridentinum ſeſſ. 6. can. 31. Quamvis autem conditio mercenarii ſit nobilior conditione ſervi; unde ſublimiùs operatur, qui legem obſervat intuitu mercedis æternæ, quàm qui illam obſervat ob metum gehennæ; uterque tamen actus eſt bonus, ac ſupernaturalis; bonus quidem eſt uterque actus, quia in utroque bonum eſt objectum materiale, nempe legis obſervantia, & in utroque bonum eſt objectum formale, nempe deſiderium mercedis æternæ, & timor, ac fuga gehennæ; eſt etiam uterque actus ſupernaturalis, quia uterque procedit ex lumine ſuperno, quo dumtaxat cognoſcimus & mercedem æternam, & gehennam. Immo, ut advertit Ripalda tom. 3. diſp. 22. ſect. 7. uterque actus pertinet ad virtutem infuſam ſpei; quia bonum proprium ſpei eſt beatitudo, quam ſperamus, & propter quam præcepta ſervamus; cum autem ad eundem virtutis habitum ſpectet, & proſequi bonum, à quo illa ſpecificatur, & fugere à malo, quod ei bono opponitur; & bonum oppoſitum beatitudini, quam reſpicit ſpes infuſa, ſit gehenna, ideo ad eundem habitum ſpei, ad quam ſpectat operari propter beatitudinem, ſpectat etiam operari ob timorem, & fugam gehennæ: Ad eum modum, quo ſpectat ad eundem habitum charitatis infuſæ tam dilectio Dei propter ejus bonitatem, quàm timor filialis, & fuga à Dei offenſa; quia bonum oppoſitum divinæ bonitati eſt Dei offenſa. Quare tam eſt erroneum, quod in lege veteri nemo operabatur ut filius Dei adoptivus ex motivo charitatis; quàm eſt erroneum, quod omnes, qui ex metu pęnæ legem implebant, illam implerent ut mancipia ex metu mundano peccaminoſo, & coactè.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LXVI.

SExageſimaſexta docet, quod debeamus Deo appropinquare per fidem, & amorem ut filii, non per timorem ut belluæ, nec ad illum venire cum brutalibus paſſionibus, aut adduci per inſtinctum naturalem. Verùm, quod inſtinctus naturalis nos adducat ad Dei cognitionem, & amorem merè naturalem, negari non poteſt; etenim ſicut lapis ductu naturæ fertur ad centrum, & ignis ad ſphæram, ita homo naturæ inſtinctu fertur ad Deum, ita ut inquietum ſit cor noſtrum, donec in illo requieſcat. Hinc Damaſcenus lib. 1. Orthodoxæ fidei cap. 1. dixit: *Notitia Dei omnibus à natura eſt inſita; neque aliquis ratione utens ignorare poteſt:* & Job 36. dicitur: *Omnes homines vident eum, unuſ-*

unuſquiſque intuetur procul : Solus inſipiens, ac ſtultus huic naturali dictamini reluctatur, ut ad arbitrium vivat; hinc pſal. 53. habetur: *Dixit inſipiens in corde ſuo, Non eſt Deus*: Ubi Anſelmus in Proſ. cap. 3. addit: *Ideo dixit, quia ſtultus eſt, & inſipiens.* Quare ſi naturæ magiſterio edocti dicimus dari Deum pelagus bonorum omnium, ad eundem pariter diligendum ipſa natura nos impellit. Neque enim verum eſt, quod non poſſimus Deum naturæ viribus diligere; cum proſcripta ſit Bajana illa theſis 36. dicens: *Amor naturalis, qui ex naturæ viribus exoritur, ex ſola Philoſophia per elationem præſumptionis humanæ, cum injuria Crucis Chriſti defenditur à nonnullis Doctoribus.* Quod ſi quando ſarcina brutalium paſſionum premimur, adhuc ad illum adire tenemur, ut ea nos exoneret.

Præterea quamvis in ordine ſupernaturali primus acceſſus ad Deum fiat per fidem, dicitur enim ad Hebr. 11. *Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit:* Nihilominus ad illum deinde non appropinquamus per ſolam charitatem, ſed etiam per ſpem, & per alios actus virtutum moralium, quas inficiari non debet Queſnellus, ut oſtendimus in theſi 53. Quamvis autem de aliis virtutibus in hac theſi præſcindatur; tamen ex hoc ipſo hic cenſentur erroneè excludi, ut in ſimili diximus in Anacephalæoſi theſis 32.

Denique erroneum eſt, quod ad Deum appropinquare non poſſimus per timorem (dummodo non ſit mundanus, qui à culpa non eſt immunis, & ad externam legis obſervantiam homines tanquam belluas revera coarctat) oſtendimus quippe timorem ſervilem eſſe bonum motum, Dei donum, & Spiritus Sancti impulſum ex Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. doloremque ex gehennæ metu conceptum, non ſolum eſſe utilem, & ad gratiam præparare, ſed etiam eſſe liberum, ac voluntarium, non verò coactum, ut ibidem Tridentinum definit can. 5. Poſſumus itaque ſi minus ut filii, ſaltem ut ſervi (non tamen ut belluæ, vel ut mancipia) per hunc timorem Deo appropinquare, cum diſponat, ac viam muniat ad Dei gratiam in ſacramento Pœnitentiæ impetrandam: Quod autem ad Dei gratiam diſponit, proculdubio ſupernaturale eſt, adeoque ad Deum poſſidendum per gratiam, & gloriam facit nos appropinquare.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LXVII.

SExageſimaſeptima ſomniat timorem ſervilem non repræſentare ſibi Deum, niſi ut Dominum durum, imperioſum, injuſtum, ac intractabilem; perinde quaſi non ſatis eſſet ad homines à culpa retrahendos animadvertere, quod quamvis Deus ſit patiens, longanimis, facilè exorabilis, ſit etiam juſtus; unde tandem aliquando gehennæ pœnam culpis debitam ad oſtenſionem ſuæ juſtitiæ reſpuentibus auxilia gratiæ quodammodo coactus imponat; etenim uſqueadeo Deus alienus eſt à puniendo, ut de eo dicatur proprium eſſe miſereri ſemper, & parcere; & punitio dicatur opus ejus peregrinum apud Iſaiam 28 ubi dicitur: *Sicut in valle, quæ eſt in Gabaon, iraſcetur, ut faciat opus ſuum, alienum opus ejus; ut opere-*

tur opus ejus, peregrinum eſt opus ejus ab eo. Quod ex eo fit perſpicuum, quia ut juſtitiam ſimul oſtenderet, & delinquentibus parceret, *Proprio Filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum*, ut habetur ad Rom. 8. Quare ergo Deum timens timore ſervili repræſentare ſibi debet Deum ut Dominum durum, ſi ad expugnandam cordis noſtri duritiem opponit continenter divitias ſuæ Bonitatis, & longanimitatis? unde ad Rom. 2. dicitur: *An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? An ignoras quia benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor, theſaurizas tibi iram in die iræ.* Quare Deus repræſentari debet ut imperioſus, & acerbus, ſi ita comminatur acerba conſona gravitati culparum, ut ſimul ſemper pronus ſit ad ignoſcendum? ſi non ſepties, ſed ſeptuagies ſepties peccata dimittit? ſi peccatoribus exprobrare poteſt, quod voluerit toties illos congregare, quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluerint? ſi per Iſaiam 49. dixit: *Numquid oblivíſci poteſt mulier infantem ſuum, ut non miſereatur filio uteri ſui? & ſi illa oblita fuerit, ego non obliviſcar tui.* Quare Deus repræſentatur ut injuſtus, ſi Pſal. 85. dicitur eſſe *Miſerator, & miſericors, patiens, & multæ miſericordiæ?* ſi ſemper punit citra condignum? ſi propter nimiam (ut loquitur Apoſtolus) charitatem ſuam, qua dilexit nos, ad debitam damnationis ſententiam non deſcendit, niſi poſtquam Filium ſuum dederit nobis cauſæ noſtræ Patronum? dicitur enim 1. Jo: 2. *Si quis peccaverit, Advocatum habemus apud Patrem Jeſum Chriſtum juſtum.* Quare demum repræſentandus Deus ut intractabilis, & inexorabilis, ſi cor contritum, & humiliatum non deſpicit; immo ad quamcumque peccatoris lacrymulam miſericordiam ſuã mirum in modum ubertim elargitur? ſi una tantùm ex centum ovibus amiſſa vadit ad illam quærendam, & poſt inventam imponit in humeros ſuos gaudens, & cupiens, ut ſibi, non ovi, amici, & vicini congratulentur; perinde quaſi magis conferat ſibi habere hanc ovem, quàm ovi eſſe ſub tanto Paſtore? Quare timor ſervilis, à quo Deus repræſentetur, ut eſt in ſe, & qualis à Davide deſcribitur Pſal. 144. *Miſerator, & miſericors Dominus, patiens, & multum miſericors*, ſed tamen etiam juſtus, plurimum confert ad avertendos homines à reatu culpæ, illoſque ad Dei dilectionem perducendos. Sic Joſaphat 2. Paralip. 20. *timore perterritus totum ſe contulit ad rogandum Dominum:* Sic Ninivitæ ex Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. *Timore utiliter concuſſi plenam terroribus pœnitentiam egerunt, & miſericordiam à Domino impetrarunt;* & communiter peccatores, ut advertit idem Tridentin. ſeſſ. 6. cap. 6. *à Divinæ juſtitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad conſiderandam Dei miſericordiam ſe convertendo in ſpem eriguntur, fidentes Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore, illumque tanquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipiunt.* Qua de cauſa à Sanctis Patribus timor hic vocatur veluti oſtiarius charitatis, quia per illum fit nobis aditus ad perfectam Dei dilectionem: Inſtar omnium ſit Auguſtinus, qui ſerm. 18. de Verb. Domini cap. 8. habet: *Time tamen, ut iſta formido cuſtodiat te, & perducat ad dilectionem.*

PRO-

PROPOSITIO LXVIII.

Dei Bonitas abbreviavit viam ſalutis, claudendo totum in fide, & precibus. *Queſnellus Act. 2. 21. editione 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Nititur hæc theſis in Auguſtini verbis non ritè intellectis. II. Triplicem autem errorem continet, & quod excludat alia media ad ſalutem neceſſaria; & quod neget fidem eſſe actum intellectus; & quod alias non agnoſcat virtutes ab iſta diſtinctas.

III. Non ſufficit ad ſalutem Fides ſine exercitio aliarum virtutum Theologalium, & Moralium, & ſine obſervantia mandatorum. IV. Scripturæ, Tridentinum, & Patres docent id apertiſſimè. V. Duplex etiam ratio id efficaciter evincit.

VI. Huic doctrinæ non adverſatur auctoritas D. Jacobi. VII. Fides ſine operibus non eſt mortua ad eum modum, quo homo dicitur mortuus, quatenus amiſſa anima non eſt amplius homo; ſed ſicut corpus dicitur mortuum, quod adhuc ab anima ſeparatum eſt corpus.

VIII. Explicatur quonam pacto per fidem juſtificemur. IX. Et quomodo verbum Dei ſanet, ac ſalvet nos. X. Dum ſancti Patres docent ſolam fidem juſtificare, excludunt opera cæremonialia, & externa, non verò charitatem.

I. Illud ipſum in hac theſi Queſnellus contendit, quod docuerat in quinquageſima ſecunda, videlicet, quod omnia ſalutis media contineantur in fide, quæ non eſt ſine fiducia, & amore. Non enim vult, quod ſola fides informis cum oratione contineat media omnia ad ſalutem neceſſaria, quandoquidem in theſi quinquageſima nona dicit, Orationem impiorum non ſolùm non deſervire ad ſalutem obtinendam, ſed eſſe novum peccatum, & quod per talem orationem à Deo conceditur, eſſe novum in eos judicium: Quare ſolùm hic docet, viam ſalutis à Deo abbreviatam eſſe, omnia claudendo in fide, & precibus, hoc eſt in fide, quæ per fiduciam, & amorem Deum invocat, & exorat: Cum enim dicatur Jo. 2. *Quicunque invocaverit nomen Domini, ſalvus erit*; nec poſſit nomen Domini invocari ſupplicibus precibus in ordine ad ſalutem, niſi per fidem; juxta illud Apoſtoli: *Quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt?* idcirco fides, & preces ad ſalutem requiruntur, quatenus fides eſt, quæ credit; ſpes verò, & charitas, quæ orat, ut docet Auguſtinus in Enchirid. cap. 7., ubi habet: *Ecce tibi Symbolum, & Dominica oratio; quid brevius auditur, aut legitur? quia enim de peccato gravi miſeria premebatur genus humanum, & Divina indigebat miſericordia, gratiæ Dei tempus Propheta prævidens ait: Et erit omnis, quicumq; invocaverit nomen Domini, ſalvus erit; propter hoc Dominica Oratio. Sed Apoſtolus cum ad ipſam gratiam commendandam hoc propheticum commendaſſet teſtimonium, continuò ſubjecit: Quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt? Propter hoc Symbolum. In his duobus tria illa intuere: Fides credit, Spes, & Charitas orant; ſed ſine fide eſſe non poſſunt; ac per hoc & fides orat*; In his itaque Auguſtini verbis non ritè intellectis videtur Queſnellus fabricam hujus theſis conſtruxiſse,

xiſſe, dicens, quod via ſalutis abbreviata ſit à Deo, claudendo totum in fide, & precibus.

II. In hoc autem aſſerto tripliciter errat adverſus Catholicam veritatem, & Auguſtini mentem. Primò quidem, quod velit ita viam ſalutis in fide, & precibus claudi, ut velit omnia ſalutis media contineri in fide, quæ non eſt abſque amore, & fiducia, ut loquitur in theſi 52., unde excludit tanquam media neceſſaria ad ſalutem auxilia prævia ad actum fidei, quæ dantur Infideli, ut poſſit liberè fidem amplecti actu piæ affectionis ſpectante ad voluntatem. Secundò, quod velit fidem non eſſe actum intellectus, ſed eſſe ipſam fiduciam, & amorem, atque adeò fidem ipſam orare formaliter, non radicaliter; quod ſi verum eſſet, non poſſet fides eſſe ſine his affectibus fiduciæ, & amoris; quod tamen expreſsè D. Auguſtinus negat loco laudato, ſtatim ſubdens: *Porrò & aliquid, quod non ſperatur, credi poteſt; Quis namque fidelium pœnas non credit impiorum, nec ſperat tamen?* Tertiò, quod velit in hac fide, & in precibus claudi totum, quod ad viam ſalutis ſpectat, ut proinde excludat actus aliarum virtutum, dilectionis proximi, miſericordiæ, religionis, pœnitentiæ, & ſimilium, docens omnia virtutum iſtarum officia à ſola charitate prodire; Unde fit non poſse hominem ad charitatem per exercitium iſtarum virtutum infuſarum ſe diſponere: Et ratio hujus erroris eſt, quia putat Queſnellus omnes actiones noſtras condiſtinctas à charitate eſſe peccaminoſas, ut habetur in theſi 44. juxta doctrinam Lutheri lib. 1. de lib. arbitrio, pag. 141., ubi habet: *Peccare juſtos etiam in operibus bonis, & bona opera eſſe ex ſe mortalia peccata.* Quod pariter docuerat Calvinus in Antidoto pag. 291. dicens: *In eo differt à Lege Euangelium, quod non ſub conditione operum, ſicut illa, ſed ex fide vitam promittit.* Adverſus hæc omnia fusè diximus in expoſitione illius quinquageſimæ ſecundæ theſis, quæ cum iſta coincidit. Hìc adverſus tertium hoc erroneum aſſertum aliquid addendum.

III. Oſtendo itaque fidem ſine operibus, hoc eſt ſine exercitio aliarum virtutum Theologalium ſimul, & Moralium, non eſse ſatis ad ſalutem conſequendam; atque adeò viam ſalutis non claudi totam in fide, & precibus modo explicato. Et primò quidem requiritur obſervantia mãdatorum; cum dicatur Matthæi 19. *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata*; requiritur præter fidem charitas; cum dicatur 1. Jo. 3. *Qui non diligit, manet in morte*: Requiruntur opera præter fidem; cum dicatur Jacobi 2. *Quid proderit, fratres mei, ſi fidem quis dicat ſe habere, opera autem non habeat? Numquid poterit fides ſalvare eum?* Et poſt multa ad hanc rem concludit Apoſtolus: *Sicut enim corpus ſine ſpiritu mortuum eſt, ita fides ſine operibus mortua eſt.* Hinc paſſim in Scripturis dicitur, quod merces in cœlo retribuenda ſit operibus; ut oſtendatur, fidem eſse initium dumtaxat, & radicem bonorum operum, quibus coronam gloriæ nobis comparamus. Matth. 20. habetur: *Voca operarios, & redde illis mercedem.* Matth 5. *Gaudete, & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cœlis.* 1. ad Corin. 3. *Unuſquiſque propriam mercedem accipiet ſecundum proprium laborem.* Et ad Rom. 2. *Deus reddet unicuique ſecundum opera ſua.*

IV. Porrò Tridentinum ſeſs. 6. can. 29. anathematizat, qui dixerit, eum,

qui

qui poſt baptiſmum lapſus eſt, ſola fide amiſsam juſtitiam recuperare ſine ſacramento pęnitentiæ: & can. 19. anathematizat, qui dixerit, nihil pręceptum eſse in Euangelio præter fidem, cætera eſse indifferentia, neque præcepta, neque prohibita, ſed libera: & can. 24. anathematizat, qui dixerit, bona opera fructus ſolummodò, & ſigna eſse juſtificationis adeptæ, non autem ipſius augendæ cauſam: ac demum can. 22. anathematizat, qui dixerit, amiſsa per peccatum gratia, ſimul & fidem ſemper amitti, aut fidem, quæ remanet, non eſse veram fidem, quamvis non ſit viva: Uſqueadeo verum eſt, fidem non continere fiduciam, & charitatem, ſed poſse ab iis actibus ſejungi, & ad illos ſolùm diſponere; nec ſolam fidem ſine operibus ſufficere ad ſalutem aſsequendam.

Accedit Patrum auctoritas, qui paſſim docent, non ſoli fidei reddi mercedem æternam, ſed etiam operibus; Et præter fidem opera etiam ad ſalutem requiri. Auguſtinus lib. de fide, & operibus cap. 14. habet: *Jam illud videamus, quod excutiendum eſt à cordibus religioſis, ne mala ſecuritate ſalutem ſuam perdant, ſi ad eam obtinendam ſolam fidem ſufficere putaverint*. S. Cyrillus lib. 10. in Jo: cap. 18. *Quod autem fides ad ſalutem non ſufficiat, Chriſti etiam diſcipulus oſtendit ſcribens: Tu credis, quia unus eſt Deus.* S. Baſil. orat. in init. Proverb. *Omnes, qui viam euangelicam incedimus, mercatores ſumus, per opera mandatorum nobis poſſeſſionem cœleſtium comparantes*. Et Auguſtinus in Epiſt. 105. ad Sixtum: *Sicut merito peccati tanquam ſtipendium redditur mors, ita merito juſtitiæ tanquam ſtipendium vita æterna.*

V. Ratio autem, cur præter fidem requiratur exercitium bonorum operum, eſt, tum ad peccata declinanda, quibus opprimeremur, niſi virtutibus ſedulam operam navaremus, tum etiam, ut poſſimus ad ſublimiorem gloriæ gradum in patria evehi, & in eo in æternum perdurare. Quod Tridentinum diſertè docuit ſeſſ. 6. cap. 11. dicens: *Nemo ſibi in ſola fide blandiri debet, putans fide ſola ſe hęredem eſſe conſtitutum, hæreditatemque conſecuturum, etiamſi Chriſto non compatiatur, ut & conglorificetur. Nam & Chriſtus ipſe, ut inquit Apoſtolus, cum eſſet Filius Dei, didicit ex iis, quæ paſſus eſt, obedientiam, & conſummatus factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ.* Ac deinde Tridentinum monet nos exemplo Apoſtoli ſic currere, ut comprehendamus, ſic currere, non quaſi in incertum, neque tanquam aerem verberantes, ſed caſtigando corpus, ac in ſervitutem redigendo, ne reprobi efficiamur: Monetque pariter nos verbis Principis Apoſtolorum dicentis 2. Pet. 1. *Satagite, ut per bona opera certam veſtram vocationem, & electionem faciatis. Hæc enim facientes, non peccabitis aliquando*. Ex quibus ad rem noſtram concludit, Orthodoxæ Religionis doctrinæ adverſari eos, qui docent, *in omnibus operibus juſtos peccare, ſi in illis ſuam ipſorum ſocordiam excitando, & ſeſe ad currendum in ſtadio cohortando, cum hoc, ut in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam*. Ad hæc addendum, per hanc theſim in medium iterum adduci errorem Maſſilienſium, qui totam Chriſtianæ vitæ perfectionem in ſola Oratione fidei annexa reponebant, ut ex Auguſtino, & Epiphanio notat de Caſtro, Verbo *Oratio*. Præterquamquod theſis hæc errorem etiam redolet Quietiſmi, perfectio-

nem omnem reponentis in oratione puræ fidei; idque ex eo erroneo aſſerto, in quo utraque hæreſis nititur, videlicet, quod voluntas non propriè ſe determinet, ſed ſolùm determinetur, vel à Deo ad bonum, vel à diabolo, aut à concupiſcentia ad malum, & ſit velut corpus exanime, ut habet Molinos in ſecunda ex ſuis confixis theſibus ab Innoc. XI.

VI. Opponitur ad hæc primò ex Calvino lib. 3. Inſtit. cap. 17. quod D. Jacobus loco laudato non dixerit: Quid proderit, ſi fidem quis habeat, & non habeat opera; ſed dixerit: *Quid proderit, ſi fidem quis dicat ſe habere?* unde non docet, fidem ſine operibus non prodeſſe, ſed quod ſolùm non proſit, dicere, quod quis fidem habeat.

Confirmatur, tum quia ibidem fides ſine operibus comparatur à D. Jacobo fidei dæmonum, quos conſtat fidem veram, ac ſupernaturalem non habere; tum etiam quia fides ſine operibus dicitur eſſe mortua; ergo benè poteſt dici, quod Deus viam ſalutis clauſerit in fide, & precibus; quæ tamen ſit fides viva, ac ſupernaturalis, non verò fides mortua, ac naturalis; Et eodem modo reſponderi poteſt aliis locis adductis juxta eandem diſtinctionem; ergo ſufficit ad ſalutem ſola fides cum precibus explicatis.

Reſpondeo univerſim verba dogmatica ſumi debere in ſenſu proprio, niſi quid obſtet; alioquin nihil certi haberemus ex Scripturis, Conciliis, & Patribus ſpectans ad fidem: Quare in locis adductis, ubi ſermo eſt de fide, quæ ſine operibus non ſufficit ad ſalutem, intelligendum eſt de fide ſupernaturali, quæ in proprio ſenſu ſibi ſignificatur. De eadem loquitur D. Jacobus, qui quamvis dicat, nihil prodeſſe, quod quis jactet ſe habere fidem, ſi deſint opera, diſertè tamen addit, *Numquid poterit fides ſalvare illum?* indicans non ſatis eſſe fidem ſine operibus, ut ſalutem conſequamur.

VII. Ad confirmationem: D. Jacobus comparat fidem impiorum cum fide dæmonum, quatenus neutra iſtorum fides eſt fructuoſa; quamvis utraque ſit objectivè vera, ac recta; Et in hoc ſenſu pariter Auguſtinus lib. unico de Bapt. cap. 10. comparat fidem dæmonum etiam cum fide D. Petri, quam Dominus commendavit Matth. 16. fides tamen fidelium impiorum eſt ſupernaturalis, & libera, fides verò dæmonum eſt naturalis, & coacta, ſeu extorta ab ipſa rerum evidentia. Hinc D. Jacobus dixit, *dæmones credunt, & contremiſcunt*, quatenus inviti, & coacti credunt; nos autem, qui ſpontè, & liberè credimus, non credimus contremiſcentes, ut advertit Bellarm. lib. 1. de Juſtif. cap. 15. Ad id, quod additur, fides ſine operibus non eſt mortua, ut homo mortuus, qui poſt mortem non eſt homo, niſi cum addito diſtrahente, velut homo pictus; ſed eſt mortua fides informis, ſicut corpus ſine anima dicitur mortuum; quemadmodum enim accidit corpori, quod uniatur animæ, & ſit vivum, ita accidit fidei, quod uniatur gratiæ, & ſit viva; homo tamen eſſentialiter importat corpus, animam, & unionem; unde homo mortuus non eſt amplius homo.

VIII. Opponitur ſecundò, quod homo dicatur gratis juſtificari, & ſalvari per fidem, & non ex operibus; ergo in ſola fide, & precibus modo explicato continentur omnia ad ſalutem

Digitized by Google

lutem neceſſaria. Antecedens probatur; quia ad Epheſ. 2. dicitur: *Gratia enim eſtis ſalvati per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum eſt, non ex operibus, ut ne quis glorietur:* Rom. 3. *Juſtificati gratis per gratiam ipſius:* & Rom. 4. *Ei, qui operatur, merces non imputatur ſecundum gratiam, ſed ſecundum debitum; ei autem, qui non operatur, credenti autem in eum, qui juſtificat impium, deputatur fides ejus ad juſtitiam.*

Confirmatur, quia Verbum Dei, quod ſola fide apprehenditur, in Scripturis dicitur ſalvare animas noſtras; ergo ſola fides ſufficit. Antecedens conſtat ex eo, quod dicitur Jacobi 1. *Suſcipite inſitum verbum, quod poteſt ſalvare animas veſtras:* & Pſal. 106. *Miſit verbum ſuum, & ſanavit eos:* & Rom. 1. *Euangelium virtus Dei eſt in ſalutem omni credenti.*

Reſpondeo Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 8. explicare, quid ſit per fidem juſtificari gratis, dicens: *Per fidem ideò dicimur juſtificari, quia fides eſt humanæ ſalutis initium, fundamentum, & radix omnis juſtificationis: Gratis autem juſtificari ideò dicimur, quia nihil eorum, quæ juſtificationem præcedunt, ſive fides, ſive opera, ipſam juſtificationis gratiam promeretur; ſi enim gratia, jam non ex operibus eſt; alioquin, ut idem Apoſtolus inquit, gratia jam non eſt gratia.* Quare aliud eſt juſtificari gratis per fidem, aliud vero juſtificari ſola fide; etenim juſtificari gratis per fidem importat, quod ſine ullo prævio merito habeamus fidem, quæ eſt initium, & radix noſtræ juſtificationis; juſtificari verò ſola fide importat, nihil aliud ad juſtificationem requiri præter fidem; quod eſt falſum. Ubi adverte, operationes naturales neque eſſe meritum condignum, neque congruum, relatè ad obtinendam fidem ſupernaturalem, quippe quæ eſt in ordine ſuperiori relatè ad operationes naturales; At operationes ſupernaturales virtutum infuſarum, quæ præeunt juſtificationem, quamvis non poſſint illam mereri de condigno, poſſunt tamen illam mereri de congruo; quia merita quæ habentur ex gratia præveniente, non pugnant cum gratia, alioquin ipſa gratia pugnaret cum gratia, quod eſt falſum. Hinc Auguſtinus epiſt. 105. habet: *Nec ipſa remiſſio peccatorum ſine aliquo merito eſt, ſi fides hanc impetrat;* Hujuſmodi autem meritum de congruo non fundatur in ulla proportione inter meritum, & præmium, ſed in ſola promiſſione Dei, qui credentibus, & pœnitentiam agentibus congruenter remiſſionem peccatorum promiſit.

IX. Ad confirmationem; Verbum Dei ſanat, & ſalvat, non ſola fide, qua apprehenditur, ſed etiam charitate, & aliis operibus, quibus adimpletur: Hinc à D. Jacobo non dicitur verbum Dei ſalvare, ſed quod poſſit ſalvare animas noſtras; ſi ſcilicet inſtar ſeminis retineatur in corde bono, & fructum afferat in patientia tempore tentationum.

X. Opponitur ultimò Auctoritas Sanctorum Patrum, qui paſſim videntur docere, quod ad ſalutem ſit ſatis fides. Primò Auguſtinus lib. 83. qq. q. 76. habet: *Si quis, cum crediderit, mox de hac vita deceſſerit, juſtificatio fidei manet cum illo, nec præcedentibus bonis operibus; quia non merito ad illam, ſed gratia pervenit.* Secundò Chryſoſtomus Homil. 3. in Epiſt. ad Titum: *Si credis fidei, cur alia infers, quaſi fides juſtificare non ſufficiat ſola?* Tertiò Ambroſ. ex Comment.

ment. in cap. 3. ad Rom. *Juſtificati ſunt gratis, quia nihil operantes, neque vicem reddentes, ſola fide juſtificati ſunt.* Et in cap. 9. beatos dicit, *de quibus hoc ſanxit Deus, ut ſine labore, & aliqua obſervatione ſola fide juſtificentur apud Deum.* Quartò Origenes in cap. 3. Epiſt. ad Rom. *Dicit* (Apoſtolus) *ſufficere ſolius fidei juſtificationem, etiamſi nihil ab eo operis fuerit expletum*; Et ſic non rarò alii Patres loquuntur, qui diſertè videntur docere, quod viam ſalutis in fide, & precibus (ſeu in fide, quæ non ſit ſine fiducia, & amore) claudendo Divina bonitas abbreviaverit.

Reſpondeo, hæc, & alia id genus loca Sanctorum Patrum, quæ in expoſitione quinquageſimæ theſis adduximus, ſolum ſignificare, quod fides formata charitate ſufficiat ad ſalutem, quin conferant ad iſtam opera naturalia, aut requirantur opera cæremonialia legis, vel opera externa, ſi non poſſimus ea exequi.

Ad primum: Auguſtinus paſſim docet, fidem ſine charitate eſſe fundamentum dumtaxat ædificii, ac initium juſtificationis; itaut opera bona ante fidem nullatenus diſponant ad gratiam fidei; opera verò poſt fidem, utpotè ſupernaturalia, ad juſtificationem conferant, & ad ſalutem. In lib. de prædeſt. Sanctorum cap. 7. habet: *Ex fide ideo dicit Apoſtolus juſtificari hominem, non ex operibus, quia ipſa prima datur, ex qua impetrentur cætera, quæ propriè opera nuncupantur, in quibus juſtè vivitur.* Quare ad locum in argumento adductum dicendum, ibi Auguſtinum loqui de fide viva, & formata charitate, quæ non obtinetur per meritum operum naturalium.

Ad ſecundum, Chryſoſtomus etiam præter fidem opera, quibus juſtè vivamus, requirit ad ſalutem; ideo Homil. 70. in Matth. habet: *Ne fideles ſola ſe fide ſalvari poſſe confidant, de pœna malorum diſſerit: ita infideles ad fidem, fideles verò ad rectè vivendum cohortatur.* Hinc loco laudato, ubi dicit ſolam fidem poſſe juſtificare, excludit cæremonias veteris legis, ut conſtat ex contextu.

Ad tertium, pariter D. Ambroſius ibi excludit opera cæremonialia legis; cum expreſsè alibi doceat, ſolam fidem non ſufficere ad ſalutem; præſertim in Comment. ad 4. caput ad Hebr. ubi habet: *Magna res eſt fides, & ſalutaris, & ſine hac non eſt ſalvari poſſibile; ſed ſola fides non ſufficit: Operari fidem per dilectionem neceſſarium eſt, & converſari dignè cum Deo.* Præterquamquod, ut notat Bellarminus, Commentaria iſta in Epiſt. D. Pauli non præſeferunt auctoritatem, quæ D. Ambroſio debetur; cum ea communiter cenſeantur non eſſe hujus Sancti Doctoris.

Ad ultimum; ibi Origenes excludit opus externum, utpotè ad juſtificationem nullatenus requiſitum, dummodo non ſtet per voluntatem, quin ponatur, quando præcipitur: Nam idem Auctor in cap. 4. ejuſdem Epiſtolæ ad Romanos diſertè docet, fidem ſine operibus ad novum hominem ſpectantibus non eſſe ſatis, dicens: *Credentibus quidem Chriſto, nec tamen deponentibus veterem hominem cum actibus ſuis, fides reputari non poteſt ad juſtitiam.*

ANA-

Digitized by Google

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LXVIII.

SExageſima octava docens, Deum ſalutis viam abbreviaſſe, totum concludendo in fide, & precibus, enormiter errat tam in ſenſu, quem facit, quàm in ſenſu in quo fit à Queſnello: Senſus quem facit eſt, quod ad ſalutem obtinendam ſatis ſint fides, & oratio; Cum autem oratio de ſe ſpectet ad virtutem moralem Religionis, non verò ad charitatem, ſenſus hujus theſis erit, quod ad ſalutem non ſolùm non requiratur præceptorum obſervantia, & exercitium aliarum virtutum moralium, quod mox dicemus eſſe erroneum, ſed neque etiam exercitium virtutum ſupernaturalium ſpei, & charitatis; Cum tamen 1. ad Cor. 13. dicatur: *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil ſum*; & perſpicuum ſit, homines ad exercitium omnium virtutum Theologalium à Deo obligari; ut proinde proſcripta fuerit ab Alex. VII. prima illa theſis, quæ habet: *Homo nullo unquam vitæ tempore tenetur elicere actum fidei, ſpei, & charitatis ex vi præceptorum divinorum ad eas virtutes pertinentium.* Quare evidenter eſt abſonus ſenſus germanus hujus theſis.

Senſus autem, in quo fit à Queſnello, eſt, quod ad incedendum per viam ſalutis ſufficiant fides, & preces, hoc eſt fides, quæ (ut dixit in theſi 52.) non eſt abſque amore, & fiducia, quibus actibus Deum invocamus, & exoramus, juxta illud Auguſtini in Enchirid. cap. 7. *Fides credit; ſpes, & charitas orant; ſed ſine fide eſſe non poſſunt: propter hoc & fides orat*. In hoc autem ſenſu errat primò Queſnellus, dum vult, fidem, ſpem, & charitatem orare formaliter, & non ſolùm radicaliter, quatenus impellunt ad orandum; unde oratio non eſt actus elicitus ab iis virtutibus, ſed imperatus. Quare ſicut Apoſtolus dicit, fidem juſtificare, quod tamen non eſt intelligendum de juſtificatione formali, ſed ſolùm quod diſponat ad juſtificationem, ut advertit Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 8.; & ſicut idem Apoſtolus dicit fidem operari per charitatem; non quia fides eſt actus elicitus à charitate, ſed quia fides per charitatem impellit ad operationes ſalutares, & ad legis obſervantiam; ita Auguſtinus docet, fidem, ſpem, & charitatem orare, impellendo pariter ad orandum. Errat ſecundò, dum iterum aliis phraſibus docet, quod dixerat in theſi 52., videlicet, omnia ſalutis media contineri in fide, & fidem non eſſe abſque amore, & fiducia; in hoc autem triplicem anguem latitare ibi oſtendimus. Errat tertiò, dum docet ad ſalutem obtinendam fidem, & preces in ſenſu explicato ſatis eſſe; cum certum ſit requiri etiam præceptorum obſervantiam, juxta illud Chriſti Domini Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata*, necnon ſuſceptionē Sacramentorum, & exercitium aliarum virtutum moralium; ut proinde Chriſtus Dominus in extremo die Reprobis dicturus ſit, propter omiſſionem operum Miſericordiæ detrudendos eſſe in ignem æternum; iis enim verbis finalis ſententia profertur Matth. 25. *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo, & angelis ejus: Eſuri-*

Digitized by Google

ſurivi enim, & non dediſtis mihi manducare, &c. Hinc Petrus Apoſtolus ad univerſa pietatis opera adhortatur dicens cap. 1. ſuæ Epiſtolæ: *Fratres magis ſatagite, ut per bona opera certam vocationem veſtram, & electionem faciatis: Hæc enim facientes non peccabitis aliquando*. Et Trident. ſeſſ. 6. cap. 11. advertit, neminem in ſola fide blandiri ſibi debere, niſi etiam Chriſto compatiatur, ut & conglorificetur, addens ex Apoſtolo, quod *Chriſtus ipſe, cum eſſet Filius Dei, didicit ex iis quæ paſſus eſt obedientiam, & conſummatus, factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ*. Quare omnia ſalutis media non concluduntur in ſola fide, & precibus, quomodocunque id explicetur à Queſnello.

PROPOSITIO LXIX.

Fides, uſus, augmentum, & præmium Fidei, totum eſt donum puræ liberalitatis Dei. *Queſn. Marc. 9. 22. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Torpentes, ac deſides vult nos Queſnellus reddere, dum dicit fidei uſum, & augmentum eſſe Dei donum. II. Contendit, eam eſſe merum donum Dei, ita ut noſtram cooperationem excludat.

III. Actus voluntatis imperans aſſenſum fidei eſt ita donum Dei, ut ſit etiam meritum noſtrum. IV. Hinc præmium pariter, quod pro eo actu confertur, neque eſt purum donum Dei, ita ſcilicet ut excludat moralem ejus exigentiam. V. Diſcrimen inter gratiam collatam in ſtatu innocentiæ, & eam, quæ confertur in ſtatu naturæ lapſæ, non eſt eſſentiale, ſed merè accidentale ex tribus capitibus; unde in utroque ſtatu actus ſupernaturales meritorii non ſunt purum Dei donum. VI. Janſeniani explicare nequeunt quonam pacto actus noſtri poſſint eſſe meritorii, ſi ſolam habeant libertatem à coactione.

VII. Vita æterna in ſtatu naturæ lapſæ, non ſecus ac in ſtatu innocentiæ, ita eſt Dei donum, ut ſit etiam merces: Unde ſit gratiam Adamicam, & Chriſtianam ſolùm accidentaliter diſcriminari. VIII. Explicatur in quonam ſenſu dicat Apoſtolus, Non eſt volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei? *IX. Sicut etiam quomodo Deus operetur in nobis velle, & perficere. X. Et quare dicatur Deus Electos à Reprobis diſcernere. XI. Ad eum modum quo voluntas noſtra eſt cauſa principalis culpæ, vi cujus diſcernitur tandem Reprobus ab Electo; ita Deus eſt cauſa principalis bonæ operationis, vi cujus tandem Electus diſcernitur à Reprobo. XII. Quare Deo principalius noſtra bona operatio aſcribatur?*

I. HOrrendum ingrati animi crimen ſubiremus, niſi immenſæ Divini erga nos amoris beneficentiæ acceptos referremus actus omnes noſtros ſalutares: ſunt quippe hujuſmodi operationes ex Trid. ſeſſ. 6. can. 32. Divinæ liberalitatis dona; quamvis non ſint ita dona Dei, ut non ſint etiam merita noſtra. Queſnellus in hac theſi videtur ſub ſpecie cujuſdam pietatis ad gratitudinem nos excitare commemorando ingentia dona, quæ nobis à Deo miſericorditer conferuntur per fidem, per ejus uſum, & augmentum, nec non per præmium; At dicendo ſimul totum hoc eſſe donum puræ putæ di-

divinæ

Digitized by Google

vinæ liberalitatis ; non ſolùm torporem inducit, & ſocordiam, dum vult nullatenus à noſtra libera cooperatione illud dependere, verùm etiam de medio tollit in tot ingentibus fidei donis dotem illam præſtantiſſimam, quod ſcilicet hæc ipſa dona ſint pariter noſtra merita: Quod maximopere divinam beneficentiam commendat; Siquidem hac de cauſa vult nos ſemper excitatos, ut Deo inſerviamus, majus ſemper ac majus augmentum gratiæ, & gloriæ promerendo, ac timentes ne à juſtitia decidamus, & circa fidem etiam naufragium patiamur, dum in manu voluntatis noſtræ poſitum eſt fidem amplecti, ac illam recuſare, necnon per ejus uſum, & exercitium in ea creſcere, & præmium inde miſericorditer promiſſum reportare. Hinc Cęleſtinus Papa in Epiſtola dixit: *Tanta erga omnes homines eſt bonitas Dei, ut noſtra velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona*. Errat proinde Queſnellus, & vehementer errat adverſus catholicas veritates, dum docet totum eſſe donum puræ liberalitatis Dei, fidem, ejus uſum, augmentum, ac præmium, excludendo noſtram liberam cooperationem tam in actu, quo fidem amplectimur, quàm in actibus, quibus habitu infuſo fidei utimur, ſicut etiam in actibus, quibus fidei augmentum promeremur; nec non excludendo à præmio rationem debiti relate ad merita de condigno, ut mox explicabimus.

II. Quod autem in hoc ſenſu theſis iſthæc loquatur, ex eo conſtat, quia in theſi 34. dicitur, gratia Adami non produxiſſe, niſi merita humana, juxta ſententiam Janſenianorum docentium, ſolùm in ſtatu innocentiæ merita tribui humano arbitrio potiùs, quàm gratiæ: Quod Bajus olim docuerat in prima ex ejus proſcriptis theſibus dicens: *Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita rectè vocantur gratia*; in ſtatu verò naturæ lapſæ, in quo duos tantùm Queſnellus agnoſcit amores, ut habet in theſi 44. aut ex charitate infuſa bonum, aut ex carnali cupiditate malum, vult actum charitatis (qui ſimul ſit fidei ac fiduciæ, juxta theſim præcedentem, & 52.) in nobis cauſari à gratia ſuprema, forti, irreſiſtibili, omnipotenti, prout habet in theſi vigeſima prima; unde neceſſitet voluntatem, quæ ſolùm eſt libera à coactione; & ideo talis actus non ſit meritum humanum, ſed gratia: Ex quo fieret, fidem, & ejus uſum, ac augmentum eſſe merum donum divinæ liberalitatis, nullatenus imbibens noſtram liberam cooperationem; nec non præmium, quod fidei hujus actibus correſpondet; cum ab operationibus, utpote non liberis, nullatenus exigatur.

III. Oſtenditur falſitas ex iis omnibus, quæ adverſus Janſenii theſes, & adverſus plurimas iſtarum, præſertim adverſus decimam, & decimamtertiam, diximus, enervando errores Janſenianorum contendentium gratiam in natura lapſa eſſe talem, cui voluntas reſiſtere non poſſit; quod ſi verum eſſet, procul dubio fides, uſus, augmentum, & præmium fidei totum eſſet donum puræ munificentiæ Divinæ. Cum autem pluribus oſtenderimus auxilium gratiæ eſſe indifferens, nec lædere libertatem indifferentiæ, apertè ſequitur, quod ſolùm gratia auxiliaris requiſita ad fidem amplexandam ſit donum puræ liberalitatis Dei; fides tamen in quantum libera, & meritoria,

ria, ſeu actus ſupernaturalis, quo quis liberè imperat intellectui aſſenſum fidei ſupernaturalem, non ſit ita donum liberalitatis divinæ, ut non ſit etiam meritum noſtrum. Quod etiam dicendum de uſu fidei, ſeu de actibus liberis, & meritoriis, quibus aſſenſus fidei imperatur, utendo relatè ad illos habitu prævio fidei infuſæ; nec non de actibus liberis, ac meritoriis, quibus augmentum talis habitus promeremur: Ex quo etiam ſequitur, quod præmium collatum iſtis actibus fidei meritoriis à juſto elicitis, neque ſit donum puræ liberalitatis divinæ, ſed ita ſit donum Dei, ut ſit etiam à noſtris meritis exigitum de condigno, atque adeò debitum ex juſtitia.

IV. Totum hoc aperte colligitur ex verbis Trid. ſeſſ. 5. can. 32. ubi anathematizatur, *qui dixerit, hominis juſtificati bona opera ita eſſe dona Dei, ut non ſint etiam bona ipſius juſtificati merita.* Unde fit omnes actus noſtros ſupernaturales, qui ſunt liberi, & meritorii, non eſſe donum puræ liberalitatis divinæ, niſi tantum in radice, quatenus ex pura liberalitate confert nobis Deus auxilium ſupernaturale abſque ulla prævia exigentia ſive phyſica, ſive morali; at formaliter includunt etiam noſtram liberam cooperationem; quæ pariter eſt donum Dei, cui principaliter debetur, & ſimul etiam eſt meritum noſtrum exigitivum præmii ſupernaturalis; unde præmium, quod confertur actibus fidei, non eſt purum donum excludens exigentiam moralem illius. Quod pariter colligitur ex verbis ejuſdem Trid. in eadem ſeſſ. 6. cap. 16. ubi habet: *Bene operantibus uſque in finem, ac in Deo ſperantibus proponenda eſt vita æterna, & tanquam gratia filiis Dei per Chriſtum Jeſum miſericorditer promiſſa, & tanquam merces ex ipſius Dei promiſſione bonis ipſorum operibus, & meritis fideliter reddenda*; unde conſtat præmium bonorum operum ſupernaturalium, ſicut etiam ipſos actus noſtros meritorios eſſe ſolum in radice, non formaliter donum puræ liberalitatis Dei: eſſent tamen formaliter donum puræ divinæ munificentiæ, ſi ſubſiſteret doctrina Janſeniana, quod nos relatè ad actus fidei, ac ſalutares nullam exerceremus libertatem indifferentiæ eſſentialiter requiſitam, ut actus illi ſint meritorii, qui ſolùm principaliùs Deo tribuantur, non verò adæquate, niſi dumtaxat in radice.

Hinc, ut idem Trid. advertit, præmium bonis operibus conferendum *eſt illa corona juſtitiæ, quam poſt ſuum certamen & curſum repoſitam ſibi eſſe ajebat Apoſtolus, à juſto Judice ſibi reddendam*; quod autem eſt debitum ex juſtitia, & à juſto Judice dandum, non poteſt dici donum puræ liberalitatis; eſto ex pura liberalitate nobis contulerit Deus facultatem ad hoc præmium promerendum, & ex pura liberalitate conferat gratiam efficacem ex intentione boni operis ſecuturi, qua de facto hujuſmodi præmium mereamur.

V. Confirmantur hæc omnia ex iis, quæ diximus in theſi ſexta oſtendendo nullum eſſe diſcrimen eſſentiale inter gratiam Adamo collatam in ſtatu innocentiæ, & illam, quæ nobis confertur in ſtatu naturæ lapſæ; ſed ſolùm differre accidentaliter ex tribus illis capitibus, quod ſcilicet gratia iſta ſupponat poſitivam indignitatem ſubjecti; & quod ſupponat Verbi Incarnationem requiſitam ad exhibendam ſatisfactionem

con-

Digitized by Google

condignam pro mortali; & demum quod debeat eſſe uberrima ad frangendum impetum concupiſcentiæ rebellis, & aliorum plurimorum hoſtium removentium nos ab exercitio virtutum. Cæterum ſicut gratia Adamica erat talis, cui voluntas poſſet reſiſtere, vel obtemperare, & ideò obedientia erat meritoria, unde & ipſa, & ejus præmium non erant donum puræ liberalitatis Dei in ſententia Janſenianorum; ita prorſus dicendum de gratia in ſtatu naturæ lapſæ, quæ pariter cohæret cum libertate indifferentiæ; unde parit merita, necnon præmium meritis debitum, quæ non ſint donum puræ liberalitatis Dei, excludens noſtram liberam cooperationem ab actibus meritoriis, & exigentiam moralem in iſtis relatè ad præmium. Propterea Auguſtinus epiſt. 105. dixit: *Nulla ne ſunt merita juſtorum? Sunt plane, quia juſti ſunt, ſed ut juſti fierent, merita non fuerunt*. Et Concil. Arauſicanum can. 18. *Debetur merces bonis operibus, ſi fiant, ſed gratia, quæ non debetur, præcedit, ut fiant*.

VI. Adde adverſus hos Janſenianorum errores, quod uniformiter diſcurrant de operibus peccaminoſis, ac de operibus honeſtis, ſeu charitatis, ut ſicut illa ſunt demeritoria per ſolam libertatem à coactione, ita iſta ſint ratione ejuſdem libertatis meritoria: Quando tamen urgentur, quomodo poſſit quis peccare, & puniri ponendo operationem, quam declinare non poteſt? Reſpondent (quamvis inaniter, ut oſtendimus in expoſitione primæ theſis ab Alex. VIII. confixæ) ſufficere libertatem in cauſa, ſeu in peccato Adæ, ratione cujus contraximus neceſſitatem peccandi. At ſi rogentur, quomodo poſſit quis mereri, ac præmiari per operationem, quam non poteſt à ſe excutere, quamvis ſit libera libertate à coactione? Ad hoc ne in ſpeciem quidem poſſunt quicquam reponere, cum non poſſit libertas in cauſa, ſeu in Adamo peccante efficere, ut actus bonus non liber ſit meritorius; peccatum quippe Adæ quamvis potuiſſet efficere, ut contrahamus demeritum propter operationes malas non liberas, non poterat tamen peccatum illud efficere, ut nos per operationes honeſtas non liberas contrahamus meritum; unde ſicut Janſeniani in natura lapſa negant dari vera merita, ſed dicunt actus honeſtos liberos libertate à coactione eſſe donum puræ liberalitatis Dei, ita cohærenter negant, quod vita æterna detur in præmium rigoroſe dictum; & ideò docent præmium largè dictum fidei eſſe donum puræ liberalitatis Divinæ: Quæ omnia omninò à veritate abhorrent; Etenim benè cohærent etiam in natura lapſa, & quod Dei donum ſit bona noſtra operatio, ac præmium, quod ex illa conſequitur; & quod hæc noſtra bona operatio ſit in noſtra poteſtate, unde voluntas illam eligens exigat præmium illi promiſſum. Quod facilè intellectus benè diſpoſiti percipiunt; ſecus verò intellectus aut rudes, aut pervicaces, qui ſanis ſermonibus non acquieſcunt: Et ideo Auguſtinus lib. 2. contra Petilianum Donatiſtam Epiſcopum cap. 84. habet: *Si tibi proponam quæſtionem, quomodo Deus Pater attrahat ad Filium homines, quos in libero dimiſit arbitrio? fortaſſe eam difficile ſoluturus es: Quomodo enim attrahit, ſi dimittit, ut quis, quod noluerit eligat? & tamen utrumque verum eſt; ſed intellectu hoc penetrare*

pau-

Digitized by Google

pauci valent. Quare gratia ineluctabiliter noſtras operationes obtinet, & ſimul eſt in noſtra poteſtate illas non ponere, & ideò bonæ operationes ſunt ſimul donum Dei, & merita noſtra; atque adeò pariter præmium eſt donum Dei, & ſimul debitum meritis noſtris; proſcripta proinde fuit theſis 3. Baji docentis: *Et bonis Angelis, & primo homini, ſi in ſtatu illo perſeveraſſet uſque ad ultimum vitæ, felicitas eſſet merces, & non gratia*; optimè enim cohæret tam in ſtatu innocentiæ, quàm in ſtatu naturæ lapſæ, quod vita æterna ſit Dei donum, & gratia, quamvis ſit merces noſtris meritis debita. Et ratio eſt, quia, ut diximus ex Concilio Arauſicano cap. 18. *Debetur merces bonis operibus, ſi fiant; ſed gratia, quæ non debetur, præcedit, ut fiant*; unde merces ipſa eſt etiam gratia, & ideo non eſt donum puræ liberalitatis Dei.

VII. Opponitur primo à Bajo lib. 1. de meritis operum cap. 3. id, quod Auguſtinus dicit de corrept. & grat. cap. 11. ubi ſic loquitur de vita æterna reſpondente meritis Angelorum, & Adami. *Quæ futura erat & homini, ſicut facta eſt Angelis, merces meriti; nunc autem per peccatum, perdito bono merito in iis, qui liberantur, factum eſt donum gratiæ, quæ merces meriti futura erat*. Quare ex mente Auguſtini videtur eſſe, quod in ſtatu naturæ innocentis dabantur merita, quibus tanquam merces, & non tanquam gratia reſpondebat vita æterna; in ſtatu verò naturæ lapſæ, merita ſunt deperdita, & facta eſt donum Dei vita æterna, quæ fuiſſet merces, ſi bona merita non perdidiſſemus per peccatum; unde fit, fidem, uſum, augmentum, & præmium fidei eſſe donum puræ munificentiæ divinæ.

Reſpondeo Auguſtinum non negare quod vita æterna, quæ fuiſſet Adamo merces (ſicut fuit merces Angelis bonis) fuiſſet etiam gratia, & donum Dei in radice meritorum, ſicut nunc eſt poſt peccatum; etenim etiam poſt peccatum vita æterna dicitur eſſe merces ab eodem Auguſtino epiſt. 105. ad Sixtum, ubi habet: *Sicut merito peccati tanquam ſtipendium redditur mors, ita merito juſtitiæ tamquam ſtipendium vita æterna*; & tamen poſt peccatum, ipſis Janſenianis fatentibus, eſt Dei donum. Quare ex triplici illo capite, ex quo accidentaliter diſcriminatur gratia Adamica in ſtatu innocentiæ à gratia Chriſtiana in ſtatu naturæ lapſæ, beatitudo ab Auguſtino dicitur eſſe facta donum Dei, quæ fuiſſet Adamo merces, ſi perſeveraſſet; Primò quidem quia præſuppoſita poſitiva indignitate contracta ab Adamo per peccatum, gratia in natura lapſa eſt ſpeciali titulo gratia: Secundò quia in natura lapſa ad gloriam conſequendam prærequiritur redemptio à peccato per ſatisfactionem præviam Hominis Dei, unde Auguſtinus loco laudato habet: *Nunc potentiori gratia indigent iſti: & quæ potentior, quàm Dei Unigenitus Filius æqualis Patri pro eis homo factus, & ſine ullo vel originali, vel proprio peccato à peccatoribus crucifixus?* Tertiò quia in natura lapſa ad gloriam conſequendam requiritur gratia uberior, quæ vincat concupiſcentiam repugnantem meritis, quæ ante peccatum non erat in Adamo Protoparente; unde idem Auguſtinus eodem loco habet: *Ille non opus habet eo adjutorio, quod implorant iſti, cum dicunt; Video aliam*

legem

Digitized by Google

legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ; *ille verò nulla tali rixa à ſeipſo in ſeipſum tentatus, atque turbatus in illo beatitudinis loco, ſua ſecum pace fruebatur*. His itaque de cauſis noſtra merita, ac præmium dici ſolent Dei donum, non quia ſunt purum Dei donum, ſed quia in tali dono divina liberalitas longè major eſt, quam in ſtatu naturæ innocentis.

VIII. Opponitur ſecundò illud Apoſtoli ad Rom. 9. *Non eſt volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei*; quibus verbis videtur Apoſtolus docere, uni Deo deberi noſtras bonas operationes, ac vitam æternam, nullatenus verò nobis.

Confirmatur ex eo, quod dicitur Ezechiel. 11. *Faciam ut faciatis*; Et ad Philip. 2. *Deus eſt, qui operatur in nobis velle, & perficere:* ergo noſtrum velle, & facere uni Deo tribuendum, atque adeò eſt donum puræ liberalitatis divinæ.

Reſpondeo, Patres, qui hoc teſtimonio Apoſtoli utuntur ad oſtendendum neceſſitatem gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ, oſtendere ejuſdem gratiæ neceſſitatem etiam in ſtatu naturæ innocentis: quare ex hoc non infertur, quod bona operatio, ejuſque præmium ſit donum puræ liberalitatis divinæ in uno, & non etiam in altero ſtatu, ut contendit Bajus, & ante illum Calvinus lib. 9. Inſtit. cap. 29. In tantum autem dicit Apoſtolus, non eſſe volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei, quia ex Divina Miſericordia fit, ut velimus, ratione gratiæ efficacis, quam confert; unde Deo principaliùs noſtra operatio debetur, quin tamen deſit noſtra cooperatio; ut docet idem Apoſtolus 1. ad Cor. 15. dicens: *Non ego, ſed gratia Dei mecum:* quem locum Queſneilus in Gallica verſione corrupit ad eludendam ejus auctoritatem vertendo ſic: *Non ego, ſed gratia Dei, quæ eſt in me*, perinde quaſi ſola gratia bonas operationes cauſaret, & ad illas determinaret.

IX. Ad confirmationem, in duplici ſenſu poſſet intelligi, quod Deus ſua gratia faciat nos facere, primo ſignificando cauſalitatem moralem; ut conſilium, exhortatio, preces faciunt aliquid facere; & in hoc ſenſu proculdubio gratia facit nos facere bonas operationes illas ſuadendo, facitque nos in bona voluntate uſque in finem perſeverare. Secundò poteſt ſignificare cauſalitatem phyſicam, & hanc poteſt etiam bifariam denotare: poteſt enim ſignificari cauſalitas phyſica, qua voluntas determinat ſe ad ponendam operationem liberam, & ad cooperandum gratiæ; & falſum eſt, quod hoc pacto auxilium gratiæ faciat nos facere; cum voluntas non determinetur ab auxilio, ſed ipſa determinet auxilium indifferens ad coagendum. Hinc Eccleſ. 3. dicitur: *Facite ut ſalvi ſitis*: Et Hieronymus 2. in Matth. *Noſter animus ſuſcipiens granum prædicationis, & fovens ſementem humore fidei, facit in agro ſui pectoris pullulare*. Poteſt etiam ſignificari cauſalitas phyſica gratiæ, dum dicitur, quod faciat nos facere, & quod operetur in nobis velle, & perficere, non quia determinat ad operationem, ſed quia principaliùs ipſa agit, & minus principaliter coagit voluntas; & in hoc ſenſu procul dubio gratia facit nos facere, quin ex hoc inferatur, quod bona operatio ſit donum merę liberalitatis divinæ, quamvis ſit do-

num divinæ liberalitatis collatio auxilii prævifi efficacis, cum quo Deus nobiſcum ponit operationem ſalutarem, ut fuſe in tertia theſi explicavimus.

X. Opponitur ultimò illud Apoſtoli 1. ad Cor. 4. *Quis eſt, qui te diſcernit? quid habes, quod non accepiſti? quid gloriaris, quaſi non acceperis?* quod videtur ſignificare eſſe donum puræ liberalitatis Dei quicquid boni operamur in ordine ad ſalutem; aliter ſi voluntas gratiam determinaret ad operandum, non eſſet Deus, qui ſua gratia diſcerneret electos a reprobis; ſed ipſi ſe diſcernerent, poſſentque homines gloriari de hac ipſa determinatione ad bene operandum tanquam propria, & non accepta à Deo.

Confirmatur primò, quia diſcernere operantem ſalutariter à non operante, & electum a reprobo fert bene operantem fieri inæqualem non operanti; Hanc autem inæqualitatem non inducit auxilium gratiæ, ſi poſſet eſſe æquale in utroque; ergo induceretur à voluntate; unde voluntas diſcerneret, & non Deus, ſi noſtra operatio, ejuſque præmium non eſſet donum puræ munificentiæ Divinæ.

Confirm. ſecundò, quia ſi gratia operatur ſolum partialiter, & voluntas ita cooperatur, ut determinet potiùs gratiam, quam determinetur à gratia, ſequeretur, quod diſcretio principaliùs fieret à voluntate, quam à gratia; cum tamen Apoſtolus videatur à voluntate excludere diſcretionem etiam partialem, nedum principalem.

Confirmatur tertiò, quia quamvis voluntas eſſet cauſa minus principalis relatè ad operationem ſalutarem, ſi tamen partialiter ad illam concurreret determinando ad illam, poſſet homo de hoc ipſo gloriari, quod fecerit, ut gratia ſortita ſit effectum ſuum, & ſic gloriari, quod ſe diſcreverit à non operante.

Reſpondeo, dictum laudatum Apoſtoli etiam de Angelis intelligendum eſſe, ut notat Anſelmus lib. de caſu Diaboli cap. 1. Cujus titulus eſt; *Quod etiam ad Angelos dicatur; Quid habes, quod non accepiſti?* Et Aug. lib. de corrept. & grat. cap. 10. dicit, Adamum non aliter potuiſſe perſeverantiam habere, quàm acceptam à Deo; atque adeo tam in ſtatu naturæ innocentis, quàm in natura lapſa verum eſt, & explicandum ab omnibus, quod bona operatio, quamvis libera, Deo accepta referenda ſit: quare in utroque naturæ ſtatu agnoſcenda eſt gratia, cui voluntas reſiſtere, aut obtemperare poſſit. Ratio autem cur bona operatio tribuenda ſit Deo, ita ut Deus diſcernat bene operantem à non bene operante, & electum à reprobo, non verò voluntas, quæ determinat gratiam ad bonam operationem ponendam, eſt, quia licet in genere cauſæ formalis bona operatio diſcernat bene operantem à non bene operante; ſicut in genere cauſæ formalis albedo diſcernit album à non albo, nihilominus in genere cauſæ efficientis illi cauſæ principali, cui aſcribitur forma, aſcribitur etiam effectus formalis; atqui bona operatio aſcribitur Deo tanquam cauſę principali (quippe qui illam conſulit, ac ſæpe mandat, dat vires ſupernaturales ad illam, ac ſeligit auxilium prævifum efficax ex intentione, quod illa ponatur) ergo bene operans, ut diſcretus à non bene operante, tribuitur principaliter Deo, non ipſi arbitrio; ſicut victoria aſcribitur magis

Du-

Duci, quàm militibus; & homicidium magis conſulenti, ac mandanti, quam exequenti: Quinimmò potiori jure Deus eſt cauſa principalis bonæ operationis, quam dux ſit cauſa victoriæ, aut ſicarius ſit cauſa homicidii, quia ſoli Deo competit prævifio auxilii efficacis, quod conferre poſſit ex animo inducendi ineluctabiliter victoriam tentationum, ac bonam operationem; quam prævifionem neque dux habet, neque mandans homicidium. Præterquamquod, cum Deus ſit auctor, & cauſa ipſius potentiæ naturalis, ac totius integræ libertatis creatæ, & per eandem indiviſibilem actionem, qua nos agimus, agat & ipſe eandem noſtram operationem, ex hoc etiam titulo magis tribuitur Deo noſtro bona operatio, quam intendit, & cujus eſt auctor, quam ipſi voluntati coagenti; Sicut etiam quia Deus ex ſpeciali ſua dilectione erga bene operantem ſeligit auxilium prævifum efficax, & opportunum, ſub quo bona operatio infallibiliter ſequatur citra læſionem libertatis; quod non poteſt præſtare dux erga militem triumphum reportantem.

XI. Quod confirmatur, & explicatur paritate malæ operationis, ſeu peccati; etenim quia voluntas eſt cauſa principalis efficiens relate ad peccatum, quod diſcernit formaliter peccantem à juſto, & reprobum ab electo, ideo voluntas eſt cauſa principalis efficiens talis diſcriminis; unde Judas Apoſtolus loquens de hæreticis dicit n. 19. *Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos, animales, Spiritum non habentes*; Quod D.Thomas exponit; *Qui ſeparant ſemetipſos per hæreſes, & ſchiſmata*: ergo ex oppoſito quia cauſa efficiens principalis bonæ operationis eſt Deus, ideò Deus eſt cauſa efficiens, cur electus à reprobo diſcriminetur.

Quia tamen voluntas etiam cooperatur gratiæ, & determinat illam ad actum bonum, ideo poteſt etiam aliquatenus de hoc gloriari non quidem præſumptuosè,quaſi idipſum non acceperit, ſed humiliter, & in Domino, juxta illud Apoſtoli; *Qui gloriatur, in Domino glorietur*. Hinc Bernardus ſerm. de verbis Apoſtoli habet: *Non ait Apoſtolus, ſi autem accepiſti, quid gloriaris? Sed quid gloriaris, inquit, quaſi non acceperis? ut non prohibeat, ſed doceat gloriari*. Et Auguſtinus epiſt. 106. exponens hoc Apoſtoli dictum habet: *Hoc itaque totum non ideo dicitur, ut homo non glorietur, ſed ut qui gloriatur, in Domino glorietur; quia opera ex gratia, non ex operibus gratia*. Immo Apoſtolus ipſe diſerte docet, gloriationem iſtam non eſſe indignam homine juſto, qui gratiam ad bonam operationem determinat, dicens 2. ad Cor. 12. *Si voluero gloriari, non ero inſipiens; veritatem enim dicam*: Immo de facto 1. ad Cor. 15. de præclaris facinoribus gloriatur, dicens 2. ad Timoth. 9. *Bonum certamen certavi, curſum conſummavi*: Et 1. ad Cor. 15. *Abundantius omnibus laboravi*: Cenſet enim dignum laude, honore, & gloria illum, qui bene operatur, dicens Rom. 2. *Gloria, & honor omni operanti bonum*: Et 1. ad Corinth. 4. *Laus erit unicuique a Deo*.

Ad primam confirmationem, diximus cauſam formalem inæqualitatis inter bene operantem, & non bene operantem, non eſſe gratiam, ſed bonam operationem; cauſam vero efficacem principalem bonæ operationis eſſe Deum; ita tamen ut etiam

iam voluntas coagat ad illam elective, & ideò Deo tribuitur diſcretio electi à reprobo, quin tamen bona operatio, ejuſque præmium ſit donum puræ liberalitatis Divinæ.

XII. Ad ſecundam, oſtendimus quomodo principalius Deo tribuatur bona operatio, & diſcretio electi à reprobo, quamvis voluntas cooperetur gratiæ, ita ut illam determinet, & non determinetur ab illa ad coagendum; ſicuti principalius tribuitur homicidium mandanti, quàm exequenti; unde ad reſtitutionem tenetur mandans, non exequens, niſi in defectum mandantis; eſto homicidium ſequatur ex ultima determinatione exequentis illud. Apoſtolus autem non excludit partialem cooperationem, & aliquam diſcretionem à voluntate; ſicuti quando homicidium tribuitur mandanti (ita ut ille priùs ad reſtitutionem teneatur, & in hujus defectum teneatur exequens) non fit quo minus homicidio cooperatus ſit exequens; immò ſolus exequens phyſicè ad illud cooperatur; ſicut ſola voluntas cooperatur electivè ad bonam operationem. Quæ omnia egregiè Auguſtinus explicavit de Spirit. & litera cap. 33., ubi oſtendit ſolius Dei eſſe vocare; voluntatis verò eſſe conſentire, & per hoc voluntatem accipere à Deo bonam operationem, dicens; *Conſentire autem vocationi, vel ab ea diſſentire, propriæ voluntatis eſt; quæ res non ſolum non infirmat, quod dictum eſt, quid habes, quod non accepiſti? verum etiam confirmat: accipere quippe, & habere anima non poteſt dona, de quibus hoc audit, niſi conſentiendo, ac per hoc accipere, & habere utique accipientis, & habentis eſt*; Ecce quomodo ex Auguſtino conſenſus à Deo accipitur; unde Deus diſcernit, quamvis voluntas conſentiat.

Ad ultimam confirmationem; ſatis diximus, in quo ſenſu poſſit homo gloriari de bonis operationibus, quæ Deo principalius, & quodammodo abſolutè tribuuntur, adeò ut Apoſtolus tenuiſſimas illas partes, quas tribuit voluntati relatè ad operationes ſalutares, veluti non agnoſcat, cum dicat: *Non ego, ſed gratia Dei mecum*: Quare fides, uſus, augmentum fidei, ac præmium non ſunt donum puræ Divinæ munificentiæ, eſto principaliſſimè Deum cognoſcant auctorem.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LXIX.

SExageſimanona vult eſſe donum puræ liberalitatis divinæ tam fidem, quam fidei uſum, ac ejus augmentum, necnon ipſum præmium, quod fidei actibus confertur. Uſquequaque tamen errat, dum vult hæc omnia ita eſſe dona Dei (quod citra ſummam impietatem negari non poteſt) ut tamen ſint pura dona, ſeu dona meræ divinæ munificentiæ; ex quo fieret deeſſe rationem meriti tum in actu, quo quis à Deo illuſtratus, & adjutus libero credit; tum etiam in actu, quo quis liberè utitur fide infuſa; necnon in actibus fidei, quorum intuitu confertur fidei habitualis augmentum; ac demum deeſſe rationem mercedis in præmio, quod in patria datur credentibus. Hæc autem omnia doctrinæ Catholicæ mirum quantum adverſantur: ſiquidem opera ex gratia liberè à nobis poſita, quamvis in radice ſint pura Dei dona (cum Deus non conferat ulli pri-

primam gratiam intuitu operum naturalium, ſed omnia gratis; aliter gratia non eſſet gratia, ut habet Apoſtolus ad Rom. 11.) at dum liberè à nobis ponuntur, habent etiam rationem meriti apud Deum, & ſunt exigitiva præmii; ut proinde Tridentinum ſeſſ. 6. can. 32. anathematizet, *Qui dixerit, hominis juſtificati bona opera ita eſſe dona Dei, ut non ſint etiam bona ipſius juſtificati merita*. Quando autem quis liberè credit, eſto nondum eſſet tunc juſtificatus, ut proinde non poſſet mereri condignum præmium ſupernaturale, meretur tamen illud de congruo; quatenus congruum eſt, quod Deus ſummè munificus captivanti liberè intellectum in obſequium Chriſti, conferat novum auxilium ſupernum, quo poſſit novos actus ſupernaturales ſpei, timoris, contritionis elicere, quouſque perveniat ad juſtificationem; quod meritum congruum in operibus liberis naturæ viribus poſitis, utut ſtudioſis, Catholici non admittunt, ex eo ſcilicet capite, quia ſi gratia conferretur ob meritum operum naturalium, gratia non eſſet gratia, ut ex Apoſtolo, & Conciliis conſtat adverſus Semipelagianos. Quare cum Trid. doceat ſeſſ. 6. cap. 6. fidem ad juſtificationem diſponere, per hoc, quod homo excitatus divina gratia, & adjutus, fidem ex auditu concipiat, ac libere moveatur in Deum, credens vera eſſe, quæ divinitus revelata, & promiſſa ſunt, ſequitur, actum fidei habere rationem meriti, & ſic non eſſe donum puræ liberalitatis divinæ: Quod à fortiori dicitur in juſtificato, qui utitur fide infuſa exercendo liberè actus fidei, ac proinde merendo de condigno gratiæ, ac fidei etiam infuſæ augmentum; atque adeo uſus etiam, & augmentum fidei dici non poteſt merum Dei donum; cum in uſu fidei ſit etiam ratio meriti, & exigentia activa; & in augmento fidei infuſæ detur exigentia paſſiva, quatenus confertur intuitu actus fidei exigentis illud augmentum. Idemque pariter dicendum de præmio, quod credentibus in patria confertur; Etenim Trid. ſeſſ. 6. cap. 16. docet, *Benè operantibus uſque in finem, & in Deo ſperantibus proponendam eſſe vitam æternam, & tanquam gratiam filiis Dei per Chriſtum D. miſericorditer promiſſam, & tanquam mercedem ex ipſius Dei promiſſione bonis ipſorum operibus, & meritis fideliter reddendam*; Quare præmium in patria propter fidei actus conferendum, quamvis in radice ſit merum Dei donum, quatenus Deus miſericorditer, & omninò liberaliter dignatus ſit tale præmium promittere, & gratiam ad ponendos tales actus ſupernaturales conferre; ſuppoſita tamen hac promiſſione oneroſa hujuſmodi donum induit rationē mercedis; atque adeo de facto non eſt donum puræ liberalitatis divinæ. Quod docuit Arauſicanum can. 18. ubi habet: *Debetur merces bonis operibus, ſi fiant, ſed gratia, quæ non debetur, præcedit, ut fiant*. Hinc in ea parabola Dominus vineæ dixit Matth. 20. *Voca operarios, & redde illis mercedem*; ex quo denotatur præmium juſtis laborantibus in hac vita conferri, etiam ut mercedem, & ut coronam, quam Apoſtolus 2. Tim. 4. dixit reddendam ſibi à juſto Judice; quatenus etiam ex juſtitia, & non ex ſola miſericordia debetur juſtis, ſuppoſito contractu oneroſo de illa conferenda poſt certamen. Ex hoc autem, quod Deus *operetur in nobis velle, & perficere*, ut habet A-

poſtolus ad Philip. 2., non fit, quod bona operatio ſit ita Dei donum, ut non ſit etiam noſtrum meritum; quia Deus non operatur in nobis conſenſum, nec facit nos facere determinando voluntatem cum everſione propriæ libertatis à neceſſitate, ut delirant Janſeniani; ſed id præſtat, tum moraliter ſuadendo, ac præcipiendo bonam operationem; tum phyſicè cauſando illam tanquam agens principale; unde poſſimus cum eodem Apoſtolo dicere 1. Cor. 15. *Non ego, ſed gratia Dei mecum.*

PROPOSITIO LXX.

Nunquam Deus affligit innocentes, & afflictiones ſemper ſerviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem. *Queſnellus Jo. 9. 3. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Non ſemel iſthæc Theſis Bajana a Summis Pontificibus proſcripta fuit. II. Deipara fuit Regina martyrum citra quamcunque præviam culpam. III. Ærumnæ hujus vitæ potuiſſent homines affligere etiam citra culpam originalem. IV. Quinimò infantibus innocentibus afflictiones humanæ infligi poſſunt à Deo, non ſolùm ut Auctore naturę, ſed etiam ut Proviſore in ordine ad plures honeſtos fructus, ac fines. V. Cum Deus permittat peccatum Tyrannorum ob bonum Martyrum, à fortiori poterit velle mala phyſica ob ſpiritualem profectum innocentium. VI. Etiam in hac vita melior eſt conditio Martyrum, quàm Tyrannorum, & eorum, qui affliguntur, quàm eorum, qui afflictionibus carent. VII. Explicatur, in quonam ſenſu dicat Auguſtinus, quod citra injuſtitiam, ac tyrannidem non poſſit Deus innocentes affligere. VIII. Certè injuſtus eſſet, ſi animas innocentes juxta placitum Manichæorum ad miſerias peccati deſtinaſſet, & ad pœnas æternas. IX. Non deformant pulchritudinem, ac ordinem Univerſi ærumnæ hujus ſæculi, dum vexant etiam innocentes. X. Neque obſtrepunt Providentię divinæ. XI. Miſeriæ hujus vitæ ſunt mala ſecundum quid, non mala ſimpliciter; haud aliter, quam ſectio venæ, quæ cauſat ſanitatem.

I. JAnſenianorum pervicacia adverſus Eccleſiæ definitiones in eo maximè elucet, quod theſes non ſemel à Pontificibus proſcriptas iterum, iterumque perfricta fronte in medium reponant. Jam à Pio V., à Gregorio XIII., & ab Urbano VIII. confixa fuit theſis illa Baji 73. dicens: *Omnes omninò juſtorum afflictiones ſunt ultiones peccatorum ipſorum; Unde Job, & Martyres, quæ paſſi ſunt, propter ſua peccata paſſi ſunt.* In hac verò quamvis dicatur, quod afflictiones hujus vitæ vel deſerviant ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem, nihilominus idem omninò virus evomitur, quatenus negatur affligi unquam à Deo culparum expertes, aut ab iis abundè emundatos, ſed debere afflictionem omnem pediſſequam eſſe peccati; adeout oppoſita ſententia, quę eſt omnium Scholaſticorum, ac Catholicorum, à Bajanis, & à Janſenianis inſimuletur Pelagianiſmi, Manichæiſmi, Atheiſmi, blaſphemiæ, & impietatis in Deum, perinde quaſi faciat illum injuſtum, ac crudelem. Qua in re pariter inſinuatur tum theſis 19. ab Alexandro Octa-

vo

Digitized by Google

vo confixa, quæ habet: *Homo debet agere tota vita pœnitentiam pro peccato originali*: tum etiam 24. ab eodem Pontifice proſcripta, quæ Deiparæ eſt valdè injurioſa; dicit enim: *Oblatio in Templo, quæ fiebat à B. V. Maria in die Purificationis ſuæ per duos pullos columbarum, unum in holocauſtum, alterum pro peccatis, ſufficienter teſtatur, quod indiguerit purificatione, & quod Filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus eſſet ſecundum verba Legis*.

II. Oſtenditur autem hujus theſis falſitas primò, quia Beatiſſima Virgo fuit Regina Martyrum, tum in Filii circumciſione, tum quando fugit in Ægyptum, ſciens, quod Chriſtus D. ad necem ab impio Herode quæreretur; tum etiam quando dolens, Filium amiſſum per triduum cum D. Joſepho quæſivit; tum quando vidit Redemptorem ſub cruce, & in cruce patientem, doloris gladio transfixa juxta Simeonis prophetiam; tum demum quando Chriſtum D. è cruce depoſitum in ſinu complectebatur; & tamen nullum unquam peccatum contraxerat, ob quod puniretur, aut à quo purificaretur; nec ullo debito luendi pęnas peccati alieni ſe aſtrinxerat, nec ſine dementia poteſt in ea quæcunque ſordes agnoſci, ut Auguſtinus habet lib. de 5. hæreſib. cap. 5. dicens: *Stulte, unde ſordes ex Virgine Matre, ubi non eſt concubitus cum homine Patre? Unde ſordes in ea, quæ nec concipiendo libidinem, nec pariendo eſt perpeſſa dolorem?* Et S. Eligius dixit: *Nequaquam immunda judicatur, quæ Sancto Spiritu obumbrante totius munditiæ, & Sanctitatis Auctorem genuiſſe probatur*. Quod ſi potuit Deipara maculæ etiam originalis expers citra ullam injuſtitiam, aut crudelitatem à Deo affligi, quidni & alii Juſti poterunt ſimiliter malè pati, quamvis aut non malè egerint, aut pęnarum reatum ſatis ſuperque exolverint?

III. Probatur ſecundò, quia proſcripta eſt theſis 55. Baji, quæ habet: *Deus non potuiſſet creare talem hominem, qualis nunc naſcitur*, ita ſcilicet, ut ſit obnoxius ærumnis corporeis, quibus nunc affligitur, & cum rebellione concupiſcentiæ: Damnata pariter eſt theſis 79. ejuſdem Baji, quæ habet: *Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, ſed naturalis ejus conditio*: Necnon 29. dicens: *Integritas primæ conditionis non fuit indebita naturæ humanæ exaltatio, ſed naturalis ejus conditio*; Quod ſi rebellio concupiſcentiæ, & ærumnæ hujus vitæ poſſunt hominem affligere citra ullam præviam culpam originalem, à fortiori poterunt affligi innocentes miſeriis à Deo immiſſis ad exercitium virtutis, & incrementum meriti: Siquidem motus concupiſcentiæ rebellis, ſeu ſtimulum carnis, & angelum, qui nos colaphizet, non poſſumus appetere, eo quod virtutis bono contradicant; afflictiones verò appetere poſſumus, ut Chriſto patienti conformemur: ergo ſi poſſunt motus illi competere naturæ innocenti ex naturali ejus conditione (cum naturaliter appetitus ſenſitivus feratur in objecta delectabilia diſconvenientia rationi, in quo conſiſtit concupiſcentiæ rebellio) à fortiori poterunt à Deo infligi innocentibus afflictiones, quibus Chriſto conformentur ad exercitium virtutis, atque adeò ex amore erga illos, & non ex odio: Non ſecus ac ex amore erga Filium poteſt Rex velle, ut militiæ incommoda, & pericula ſubeat ad triumphum reportandum.

dum. Quare ſicut Deus naturæ Auctor non eſſet dicendus crudelis, & injuſtus, quamvis concupiſcentia, & ignorantia eſſent hominis primordia naturalia, & non pœnæ peccati; quia ſcilicet ſimul confert poteſtatem ad ſuperandam concupiſcentiam, & ad eliciendos adverſus ſtimulum carnis plures actus virtutis; & ſimiliter non fuiſſet injuſtus, ſi denegaſſet Adamo immunitatem à morte, & mortis veſtigiis antecedenter ad culpam, quia natura ſua homo eſt obnoxius impreſſionibus, & alterationibus externis, quæ neceſſariò inferunt ſenſibus moleſtiam; unde nunc nimio frigore alget, nunc æſtuat nimio calore, & ideò morbis, ac morti fuiſſet obnoxius Adam, etiamſi non peccaſſet, ſi caruiſſet dono indebito integritatis naturæ, & juſtitiæ originalis: Ita non diſſonat Divinæ Providentiæ, quod innocentes ſæpè flagellis ſuis tangantur, ac dolore, morbo, fame, ſiti premantur, cum ea conferre poſſint ad patientiæ, humilitatis, dilectionis Divinæ, ſpei, aliarumque virtutum exercitationem, & ad meriti augmentum; Non enim conqueri poteſt innocens, quod ægritudinem ſubeat, aut momentaneam aliquam tribulationem, quæ pariet deinde æternum gloriæ pondus; ſicut nequit homo conqueri, quod ei obolus tollatur, ſi vice oboli detur ei nummus aureus, aut auri talentum; nec ægrotus conqueritur de Medico, ſi det ei pharmacum amarum, quod ſtatim reſtituat ſanitatem. Hinc Auguſt. qu. ſuper Gen. 146. advertit, Joſephum ſuos fratres magna cum eorum perturbatione detinuiſſe, antequam oſtenderet ſe eſſe fratrem ab iis venditum, ut ex dilatione manifeſtationis ingens deinde gaudium perciperent, dicens: *Quod non eos utique fecerit calamitoſos, quando tantæ etiam ipſorum futuræ lætitiæ exitum cogitabat; & totum hoc, quod agebat, ut eorum gaudium differretur, ob hoc agebat, ut eadem dilatione cumularetur.*

IV. Neque dicas cum Janſenianis argumenta iſthæc probare, quod Deus ſolùm adultis innocentibus poſſit conferre afflictiones hujus vitæ, non verò parvulis innocentibus; quia illis dumtaxat poſſunt afflictiones deſervire ad exercitium virtutis, & ad augmentum meriti.

Nam contra eſt primò, quia tranſmiſſo, quod ſolis adultis eæ poſſent infligi, adhuc falſa eſt theſis præſens, quod Deus nunquam innocentes affligat: Deinde adhuc parvulis omninò à culpa immunibus poſt baptiſmum infligi poſſunt afflictiones hujus vitæ, non ſolùm à Deo ut Auctore naturæ, ſed etiam ut Proviſore in ordine ad plures honeſtos fructus, & fines, ad quos poteſt Deus ſine injuſtitia eas dirigere. Primò quidem, ut humanæ miſeriæ conſideratio, dum pueri in ipſa ætate infantili patiuntur hujus vitæ miſerias, prodeſſe poſſit adultis. Secundò, ut juxta providentiam connaturalem Deus naturam humanam gubernet; naturalis autem providentia poſtulat, ut iiſdem moleſtiis hujus vitæ ſubeſſe poſſit homo, tam in ætate infantili, quàm in ætate adulta. Tertiò, ut poſſent infantes, quando ad ætatem adultam pervenerint, virtutum actus exercere ratione moleſtiarum, quas infantes perpeſſi ſunt, admirando in iis Dei providentiam, & Univerſi ab ipſo conditi pulchritudinem, quæ in his ipſis rerum viciſſitudinibus maximè elucet, ut fusè oſtendit Auguſtinus in lib. contra Epiſtolam Fundam. cap. 40., ubi inquirit: *Cur quod naturæ*

Deus dedit, tollat corruptio? Ad quod reſpondet: *Non tollit, niſi ubi permittit Deus; ibi autem permittit, ubi ordinatiſſimum, & juſtiſſimum judicat pro rerum gradibus, & pro meritis animarum.* Præterquamquod conſultius eſt, altiſſimos Dei fines in iis, quæ de facto permittit, ejus ſapientiæ, ac ſcientiæ relinquere, quàm velle tenuitate noſtræ cogitationis indagare, dicendo cum Apoſtolo ad Rom. 11. *O altitudo divitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei; quàm incomprehenſibilia ſunt judicia ejus, & inveſtigabiles viæ ejus!* Etenim ad noſtræ humilitatis exercitationem ſæpè Deus altiſſimos fines ſuæ providentiæ nobis occultat; ut advertit Auguſtinus lib. 11. de Civit. cap. 22. dicens: *Nos admonet Divina Providentia, non res inſipienter vituperare, ſed utilitatem rerum diligenter inquirere; & ubi noſtrum ingenium, vel infirmitas deficit, ita credere occulta, ſicut erant quædam, quæ vix potuimus invenire, quia & ipſa utilitatis occultatio, aut humilitatis exercitatio eſt, aut elationis attritio.* Hinc Damaſcenus lib. 2. de fide cap. 29. ſapienter ad Dei providentiam in omnibus commendandam hortatur, dicens: *Decet igitur nos omnia mirari, laudare, & abſque ſcrutatione acceptare, quæ ſunt providentiæ opera, tametſi appareant multis injuſta.* Cæterum expreſsè Chriſtus Dominus, dum à Diſcipulis interrogaretur Jo. 9. ob cujuſnam culpam homo ille cæcus natus fuerat, dicentibus: *Rabbi, quis peccavit? hic, aut parentes ejus, ut cæcus naſceretur?* Reſpondit Jeſus: *Neque hic peccavit, neque parentes ejus, ſed ut manifeſtentur opera Dei in illo.* Uſque adeò verum eſt, afflictiones juſtorum non deſervire unicè aut ad puniendum peccatum, aut ad purificandum peccatorem.

V. Roborantur rationes adductæ ex eo, quod Deus permittat juſtos vexari ab impiis præcisè propter eorum profectum; ergo à fortiori poteſt diſponere cruciatus, & afflictiones juſtorum ob eundem finem. Etenim ſi tantum eſt bonum, quod ex tolerantia juſtorum provenit, ut Deus poſſit ſapienter ad illud obtinendum permittere peccatum; à fortiori poterit diſponere ejus Providentia, ut citra ullum cujuſcumque peccatum juſti in hac vita affligantur, ut inde tantum bonum proveniat. Antecedens autem docetur à Patribus, præſertim à Baſilio hom. 9. ubi habet: *Sapiens, & providentiſſimus rerum humanarum diſpenſator Deus utitur ad noſtram exercitationem malignitate aliorum; quemadmodum Medicus viperæ veneno ad ſalutarem medicamentorum præparationem:* Hinc Auguſtinus in Enchiridio cap. 11. habet: *Nec etiam Deus, cum ſummè beatus ſit, ullo modo ſineret aliquid mali eſſe in operibus ſuis, niſi uſqueadeo eſſet omnipotens, & bonus, ut benè faceret etiam de malis;* Similiter cap. 100. habet: *Nec ſineret Bonus mala fieri, niſi Omnipotens etiam de malo poſſet facere benè;* Et cap. 27. idem luculentius docuit verbis illis: *Melius enim judicavit de malis bona facere, quam mala nulla eſſe permittere:* Quod pariter docuit lib. 11. de Civit. cap. 18. dicens: *Nec enim Deus ullum, non dico Angelorum, ſed nec hominum crearet, quem malum futurum eſſe præſciſſet, niſi pariter noſſet, quibus eos bonorum uſibus commodaret; atque ita ordinem ſæculorum tanquam pulcherrimum carmen ex quibuſdam quaſi antithetis honeſtaret.*

VI. Cæterum quod Auguſtinus nullatenus theſi huic Janſenianæ aſtipuletur, ex eo conſtat, quod paſſim doceat diſertiſſimis verbis, afflictiones

nes juſtorum ad exercitationem, & profectum pertinere, non ad ultionem peccatorum. In ſent. 275. habet: *Labor piorum exercitatio eſt, non damnatio; nec etiam conturbari debemus, cum aliquis Sanctus gravia, & indigna perpetitur, ſi obliti non ſumus, quæ pertulerit Juſtus juſtorum, Sanctuſque ſanctorum.* Quare cum comparet piorum afflictiones cum paſſione Chriſti D. aperte inſinuat, quod ſicut Chriſtus D. ſine ulla propria culpa paſſus eſt, quantumvis voluerit pro noſtris culpis condignam Deo Patri ſatisfactionem exhibere; ita ſancti à Deo ſimiliter affligantur, & non propter peccata. Similiter ſent. 99. Sanctus Doctor habet: *Suſtineantur à Fidelibus infideles, & inter hortorum frumenta zizaniorũ avulſio differatur; quantumlibet ſæviant impii, melior eſt, etiam in hoc tempore, cauſa juſtorum, quia quantò acriùs impetuntur, tantò glorioſiùs coronantur.* Ubi notandum, quod etiam in hoc tempore meliùs ſe habeant juſti, qui affliguntur, quàm tyranni, qui eos affligunt; quia ſpes futuræ coronæ reddit illos etiam in paſſionibus gaudentes; ſic Apoſtoli Act. 5. *Ibant gaudentes à conſpectu Concilii, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Jeſu contumeliam pati;* Sic Marcus, & Marcellianus ad ſtipitem alligati pedibus clavis confixis dixerunt: *Nunquam tam jucundè epulati ſumus.* Et in hoc ſenſu pſal. 22. dicitur: *Calix meus inebrians, quàm præclarus eſt!* Inexplicabilis quippe dulcedo, quæ ex calice tribulationis propter Chriſtum perpeſſæ à juſtis hauritur, eos velut in ebrietatem rapit, ut in cruciatibus ipſis mirum in modum exultent. Hinc Auguſt. lib. de Agone Chriſti cap. 7. disertè docuit, Juſtorum lætitiam in tribulationibus efficere, ut nihil patiantur, ſed de ipſis afflictionibus glorientur, dicens: *Nec enim nos moveat, quod in hac vita ſecundum carnem, quam portant juſti, multa gravia, & aſpera tolerent; nihil enim mali patiuntur, quia jam poſſunt dicere, quod ille vir ſpiritualis exultat, & prædicat Apoſtolus Paulus dicens: Gloriamur in tribulationibus, ſcientes quoniam tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio verò ſpem: ſpes autem non confundit, quia charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis.* Quod autem iſtos cruciatus Juſti nullatenus ſubeant propter peccata præterita, ſed unicè propter eorum profectum, expreſſit lib. 3. de lib. arb. cap. 9. dicens: *Si enim bonum & magnum aliquem virum hortante honeſtatis officio videamus ignibus, quantum ad corpus attinet, concremari, non hoc vocamus pœnam peccati, ſed fortitudinis, & patientiæ documentum.*

VII. Opponitur primò, quia videtur divinæ juſtitiæ diſſonum, quod innocentes, aut à culpis præteritis plenè emundati, crucientur: ergo nunquam Deus illos affligit. Antecedens videtur diſertiſſimè doceri ab Auguſtino, qui adverſus Julianum negantem originale peccatum paſſim objicit, quod injuſtus eſſet Deus affligendo infantes tot cruciatibus, ſi peccati originalis eſſent expertes. Lib. 2. cap. 10. habet: *Deus autem juſtus, ſi tanta parvulis mala, quanta nunc dicere non ſufficio, nihil peccati trahentibus irrogaret, magis appareret injuſtus.* Et lib. 6. cap. 5. *Quomodo autem non eſt injuſtum jugum grave, ſi nullum eſt in parvulis malum, propter quod juſtè jugo premantur gravi?* Hinc lib. 2. Oper. imperf. fol. 220. docet, non poſſe citra injuſtitiam innocentibus ineſſe ingenii tarditatem; Et lib. 3. contra Julian. cap.

5. 2

5., non poſſe hominem à dæmonio juſtè vexari, ſi culpæ ſit immunis: Pariter cap. 6. non poſſe citra injuſtitiam innocentibus infligi corporis monſtroſitatem: Et cap. 4. nec poſſe iiſdem contingere fatuitatem naturalem; unde cap. 9. concludit: *Si nullum eſſet peccati contagium, profectò nulli malo parvuli obſtricti, nihil mali vel in corpore, vel in anima ſub tanta juſti Dei poteſtate paterentur.*

Reſpondetur, Auguſtinum loqui in præſenti providentia, in qua homo, ſi non peccaſſet Adam, in felicitate conſtitutus fuiſſet cum dono juſtitiæ originalis, quo redditus fuiſſet immunis à morte, & mortis veſtigiis; propterea docet, quod ſuppoſita hac lege, Deus injuſtus fuiſſet, ſi hominem peccati immunem miſeriis addixiſſet. Quod autem ea ſit mens Auguſtini, ex eo conſtat, quia his argumentis utitur ſolum adverſus eos, qui peccatum originale, ac leges præſentis providentiæ non negabant; non verò adverſus Manichæos, qui illas negabant, ut ipſemet Auguſtinus notavit lib. 1. Retract. cap. 9. His adde, quod ſi ex capite innocentiæ, & non ex capite præſentis providentiæ non poſſet Deus parvulis mala infligere citra injuſtitiam, ſequeretur, quod de facto non poſſet Deus ullum malum infligere parvulis innocentibus præciſè ob manifeſtandam ſuam gloriam; quod tamen eſt apertè falſum; cum Jo. 9. dicatur de illo cæco à nativitate, quod cæcitatem non contraxerit ob propriam, aut parentum culpam, ſed ut manifeſtarentur opera Dei in illo.

VIII. Opponitur ſecundò, quia ſi Deus innocentes affligeret, notam ſubiret crudelitatis; ergo nunquam affligit innocentes. Antecedens probatur ex Auguſtino, qui ſicut adverſus admittentes peccatum originale, & leges præſentis providentiæ contendebat, Deum ſubire notam injuſtitiæ, ſi pueros innocentes affligeret; ita adverſus Manichæos negantes Scripturas paſſim contendit, Deum ſubire notam crudelitatis, ſi pueros à culpa immunes cruciaret, & bonas animas ad vitæ hujus ærumnas tolerandas ſine ulla culpa deſtinaſſet. Hæc enim habet diſp. 1. contra Fortunat. *Si Deus nihil pati potuit, quia inviolabilis eſt, crudeliter huc nos miſit, ut iſta patiamur*; Et diſp. 2. habet: *Cui noceri nihil poterat, crudelis voluntas fuit mittendi animam ad tantas miſerias.*

Reſpondeo, idcirco Auguſtinum docuiſſe adverſus Manichæos, quod Deus fuiſſet crudelis, ſi animas innocentes miſeriis deſtinaſſet, quia Manichæi volebant, primò, quod animas innocentes deſtinaſſet etiam ad miſeriam peccati, cogendo illas, quod peccatis ſubjacerent; Secundò, quia fingebant illas deſtinatas ad miſerias etiam æternas. Tertiò quia volebant Deum animas innocentes miſeriis deſtinaſſe, non ob utilitatem ipſarum, aut propter Dei gloriam, ſed ſolùm ad impediendum malum imminens Deo ex gente tenebrarum; quæ tamen Deo nocere non poterat; Hinc rectè infert, quod in hoc ſyſtemate Deus eſſet crudelis ad eas miſerias culpæ, & pœnæ æternę adigendo animas innocentes. Quod in hoc ſenſu loquatur Auguſtinus apertè colligitur ex iis verbis lib. 22. contra Fauſtum cap. 22. *Multò melius eſſet hominum millia ob nullam, vel levem culpam temporali morte interficere, quàm membra ſua, ideſt membra Dei, ſubſtantiam Dei, & planè Deum, &*

Digitized by Google

in peccati voraginem tradere, & pęnæ ſempiternæ colligatione damnare: Et diſp. 1. contra Fortunatum, anima peccatis à Deo addicta juxta ſententiam Manichęorum inducitur has querelas adverſus ſuum conditorem proferre: *Cur mihi imputas vulnera, quæ ſuſcepi? Quare me cogis ad pęnitentiam, cum tu ſis cauſa vulnerum meorum? Cum tu ſcias, quæ paſſa ſum, gentem tenebrarum in me feciſſe, te Authore, qui violari non poteras, & tamen volens cavere regnis tuis, quibus nihil noceri poſſit, me in miſerias præcipitaſti*.

IX. Opponitur tertiò, quia videtur ordini univerſi obſtrepere, quod innocentes affligantur; ergo ut ſupra. Antecedens docetur ab Auguſtino lib. 3. de lib. arb. cap. 9. ubi habet: *Si peccatis animarum detractis miſeria perſeverat, aut etiam peccata præcedit, rectè deformari dicitur ordo, atque adminiſtratio Univerſitatis*. Cum autem ordo Univerſi ſit ex lege ęterna Dei, ut notat idem Auguſtinus loco laudato cap. 6. ſequitur, huic legi, ac divinę voluntati diſſonare, quod miſeria culpis detractis perſeveret, aut quod culpam pręcedat.

Confirmatur, quia pariter opponitur Divinę providentię, quod mala patiatur, qui non malè egit: Quod expreſſit Auguſtinus lib. 83. quæſt. q. 24. dicens: *Deus quovis homine optimo, & juſtiſſimo longè melior, & juſtior eſt; Juſtus autem regens, & gubernans, nullam pœnam cuiquam ſinit immerito infligi, nullum præmium immerito dari: meritum autem pœnæ peccatum, & meritum præmii rectè factum*. Similiter lib. 1. de lib. arb. cap. 1. habet: *Nemo injuſtè pęnas luit, quod neceſſe eſt credamus; quandoquidem divina providentia hoc univerſum regi credimus*. Et lib. 9. de Civit. cap. 13. differens cum Platonicis de cauſa miſeriæ quorundam Angelorum, quos ipſi bonos quidem, ſed miſeros eſſe fatebantur, ait: *Porrò quia providentia Summi Dei, ſicut etiam ipſi fatentur, non fortuita temeritate regitur Mundus, nunquam eſſet iſtorum æterna miſeria, niſi eſſet magna malitia*. Quare ſumma Numinis providentia poſtulat, ut non affligantur innocentes, nec malè patiantur, qui non malè egerunt: Et fuſiùs contra Julianum lib. 1. Operis imperfect. fol. 50. oſtendit contra Pelagianos, non poſſe parvulos innocentes tot, ac tantis malis premi ſuppoſita divina juſtitia, omnipotentia, ac providentia, dicens: *Deus in tot, & tantis malis, quæ parvuli patiuntur, aut juſtitiam, aut omnipotentiam, aut ipſam curam rerum humanarum eſt perditurus. Quodlibet autem iſtorum dixeris, vide quid egeris*.

Reſpondeo diſtinguendam eſſe miſeriam naturalem, quæ ſcilicet ex concurſu cauſarum naturalium provenit, ut febris, mors, vulnus, fames, & ſimilia, à miſeria pęnali, quæ unicè originem habet à culpa: Id, quod ordinem univerſi deturparet, eſſet ſolùm quod miſeria pęnalis anteiret culpam, aut quod ſublatis culpis ea perſeveraret; non tamen miſeria naturalis hujus vitæ, qua poſſunt etiam innocentes premi propter exercitium virtutum, & gloriæ incrementum; dummodo ea ſit temporalis, non æterna. Hinc Ludovicus Vives in ſuis Commentariis dixit: *Deus injuſtiſſimus eſſet, ſi innocentem æterno mœrore ſineret affici; nam ad tempus affligi bonum hominem, etiam ex benignitate eſt, ut beatior tanto fiat, quantò plura eſt perpeſſus adverſa propter ſempiternam beatitudinem*. Quod autem Auguſtinus loco laudato ſolùm

ſùm doceat à miſeria pęnali deformari ordinem Univerſi, non verò à miſeria naturali, ſi culpam non præſupponat, conſtat ex contextu; nam comparans bonum, & magnum virum, qui hortante honeſtatis officio ignibus concrematur, cum ſceleſtiſſimo latrone, qui pariter flammis comburatur, dicit, *Ornant ambo illa tormenta, ſed ille merito virtutis, iſte peccati*.

X. Ad confirmationem recurrit eadem reſponſio; ſolùm enim ad Divinam providentiam ſpectat, quod miſeria pęnalis culpam ſubſequatur, non verò miſeria naturalis, quæ temporalis dumtaxat ſit, non verò æterna. Si miſeria pęnalis infligeretur innocenti ab homine, hic profecto injuſtus eſſet, & tyrannus; Cum autem Deus quovis homine optimo, & juſtiſſimo longè melior, & juſtior ſit, nequit ita regere Univerſum, ut pęnam infligat ſine prævio demerito; ſicut nec præmium confert ſine prævio merito: Nihilominus ſicut conferre poteſt donum aliquod abſque ullo prævio merito, ut eſt donum creationis, quod proinde nequit dici præmium; ita poteſt infligere alicui cruciatum temporalem ſine prævio demerito; ut proinde ille non dicatur pœna, nec ſupplicium, ſed corporalis afflictio: Etenim ex Auguſtino lib. 3. de lib. arb. cap. 18. *Omnis pęna, ſi juſta eſt, peccati pœna eſt, & ſupplicium nominatur*; quando autem afflictiones corporales non ſunt ſupplicium, poſſunt in bonum innocentis conferre, & ſic poſſunt à Deo optimo, & juſtiſſimo infligi: Unde Auguſtinus lib. 83. quæſt. q. 82. docet, aliquando juſtos torqueri in hac vita, non quia peccarunt, ſed quia hoc illis expedit, ne peccent, dicens: *Quia Deum & juſtum, atque omnipotentem eſſe perniciosiſſimæ iniquitatis eſt dubitare; nulla cauſa probabilior occurrit, cur juſti homines laborent plerumque in hac vita, niſi quia hoc eis expedit*. Nunquam tamen expedit, quod cruciatus æternus infligatur innocenti; & ideo Auguſtinus adverſus Platonicos dicit, Angelos bonos non eſſe in æternum miſeros. Quando autem dicit adverſus Pelagianos, quod Deus juſtitiam, aut omnipotentiam, aut rerum humanarum curam eſſet perditurus, ſi parvulos innocentes cruciaret, loquitur in præſenti providentia, in qua contulit Adamo juſtitiam originalem, ſeu immunitatem à morte, ac mortis veſtigiis, eamque poſteris contuliſſet, ſi Adam non peccaſſet; Suppoſita enim hac promiſſione non poſſent parvuli tot miſeriis naturalibus vexari, ſi peccatum non contraxiſſent. Ex quibus adverſus Julianum infert, quod cum parvuli de facto hujus vitæ anguſtiis premantur, & Deus non ſit injuſtus, negari non poſſit, quod parvuli originale contraxerint, & ideò juſtitia originali caruerint; ea quippe non caruiſſent, ſi Adam non peccaſſet.

XI. Opponitur ultimò, videri lumine naturæ notum, quod citra culpam nemo poſſit cruciari; Etenim Philoſophi Gentiles, ut ſalvarent, quod nemo ſine culpa torqueatur, in varios errores abierunt. Nam Manichæi in commixtionem naturæ bonæ, & malæ humanas miſerias retulerunt: Alii cum Cerdone, & Marcione apud Irenæum lib. 1. cap. 21. ſomniarunt, dari duos Deos, quorum alter eſſet bonus, à quo omnia bona, alter malus, & injuſtus, à quo homines innocentes affli-

ffligerentur: Alii cum Pythagora apud Euſebium lib. 14. de Præparat. dixerunt, à dæmone miſerias has derivari: Alii cum Stoicis apud Tertullianum lib. contra Hermogenem docuerunt, malorum cauſam eſſe materiam ex qua homo compactus eſt: Alii apud Auguſtinum libr. 4. contra Julianum cap. 12. cauſam malorum voluerunt eſſe delicta ab animabus commiſſa antequam corpori unirentur: Juxta quorum ſententiam videntur diſcipuli interrogaſſe Chriſtum Dominum Jo. 9. verbis illis: *Rabbi, quis peccavit? hic, aut parentes ejus, ut cæcus naſceretur?* Quomodo enim potuerat ille peccare antequam naſceretur, niſi potuiſſet delinquere antequam corpori uniretur? ergo afflictiones hujus vitæ unicè tribui debent culpæ ex vi ipſius luminis naturalis. Hinc etiam Pelagiani, ne Deum facerent injuſtum affligendo parvulos miſeriis hujus vitæ, dixerunt, parvulos in iis miſeriis eſſe felices; ut proinde Auguſtinus lib. 2. oper. imperfect. exclamarit: *O dementiam ſingularem! Hoc diſputare eſt, an inſanire? Cum miſeria ſe natos eſſe parvuli teſtantur; & felices eos dices?*

Reſpondeo, Philoſophos Gentiles non vi luminis naturalis, ſed ex eorum cæcitate in eos errores abiiſſe; potuiſſent enim vi luminis naturalis circumſcripta notitia ordinis ſupernaturalis Divinam providentiam agnoſcere, in eo, quod viros innocentes affligat ad eorum virtutem, & conſtantiam exercendam; ſicut Catholici omnes, Patres, & Theologi deprehenderunt, quod Deus eos non rarò cruciat ad virtutis exercitamentum, & incrementum meriti; lumine quippe naturali dignoſcitur animæ immortalitas, & quod poſt hanc vitam beatitudo naturalis intenſior debeatur iis, qui virtutem in hac vita arctiùs amplexi ſunt; unde non erat aliunde petenda cauſa harum miſeriarum, videlicet vel à commixtione naturæ bonæ, ac malæ, vel à Dei injuſtitia, vel à dæmone, ſeu malo genio, vel a materia, aut à peccatis vitæ ſuperioris ante unionem animæ cum corpore. Et jure meritò Auguſtinus dementes docet eſſe Pelagianos, qui docent parvulos miſeriis vexatos eſſe felices.

Ubi iterum recolendum, miſerias corporales, quæ à Deo dantur, ut animæ proſint, non eſſe dicendas miſerias, ac mala ſimpliciter, ſed ſecundum quid; ſicut ſectio venæ, quæ cauſat ſanitatem non eſt ſimpliciter mala, ſed ſecundum quid; quia à medico ordinatur ad bonum prꝍſtantiſſimum ſanitatis. Hinc amicis ſuis Deus ſæpè mala iſta corporalia largitur, quibus tanquam malleo coronam ſibi cudant immortalem; unde Apoſtolus 2. ad Cor. 12. dixit: *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Chriſti.* Et in Euangelio Matthæi 5. Beatos Dominus vocat, ac felices eos, qui perſecutiones patiuntur, qui lugent, quibus homines maledicunt, & qui ærumnis hujus vitæ vexantur; quia ſcilicet hæc ſunt mala ſecundum quid, & abſolutè bona, quoties conferunt ad præſtantiſſimum bonum ſalutis æternæ. Propterea Damaſcenus Dialogo contra Manichæos habet: *Malum illud propriè eſt, & appellatur, quod adverſus Creatoris legem perpetratur, impropriè autem, ac noſtro more, quod ad ſenſum noſtrum grave, ac moleſtum eſt; quod quidem licet in præſens dolores afferat, tamen poſtea ſalutis,*

ac

Digitized by Google

ac ſempiternæ lætitiæ fructus edit. Et D. Bernardus advertit ſerm. 17. in Cantica, quod Deus ipſius dæmonis, hoſtis humani generis, machinis, & fraudibus utatur, ut ſervis ſuis coronam perpetuam intexat, dicens: *Jucundum judicium, ut ſuperbus ille humilium malleator eiſdem ipſis neſciens fabricet coronas perpetuas impugnando omnes, & omnibus ſuccumbendo*. Quod pariter notavit Origenes Homil. 13. in cap. 22. Numerorum dicens: *Ob hoc, neque diabolum removit à Principatu ſæculi hujus, quia adhuc opus eſt opera ejus ad perfectionem eorum, qui coronandi ſunt, ad exercitia certaminum, ad victorias Beatorum*. Conſtat itaque non ſemper afflictiones deſervire, aut ad puniendum peccatum, aut ad purificandum peccatorem; cum ſæpe Deus innocentes, ac ſui amicos affligat ad exercitium virtutis, & ad meriti incrementum, & ad altiſſimos ſuæ ſapientiæ, ac providentiæ fines; ſicut de cæco illo à nativitate Chriſtus D. dicit Jo. 9. *Neque hic peccavit, neque parentes ejus, ſed ut manifeſtentur opera Dei in illo*. Et Tobiæ 12. diſertè pariter dicitur, idcirco Deum tot afflictionibus illum vexaſſe, quia acceptus erat Deo, ut proinde probandus eſſet tanquam aurum in fornace tribulationis; hæc enim habentur: *Quia acceptus eras coram Deo, neceſſe fuit, ut tentatio probaret te:* Hoc ſiquidem pacto paternum ſuum amorem erga juſtos Deus exercet, ut dicitur Prover. 3. *Quem enim diligit Deus, corripit, & quaſi Pater in filio complacet ſibi*.

Conſtat etiam, erroneam eſſe Janſenianorum doctrinam, putantium in renatis poſt Baptiſmum remanere reatum aliquem culpæ originalis, à quo per afflictiones à Deo immiſſas aliquatenus purificentur, ut proinde tota vita debeat homo pœnitentiam agere pro peccato originali, ut dicitur in ea theſi 19. ab Alex. VIII. profligata.] Etenim Trident. ſeſſ. 5. can. 5. anathematizat qui dixerit, vi baptiſmatis non tolli id, quod veram, & propriam peccati rationem habet, ac definit, in renatis nihil eſſe damnationis, ſed innocentes, immaculatos, puros, innoxios, ac Deo dilectos effici, ita ut nihil prorſus eos ab ingreſſu Cœli remoretur: Concupiſcentiam autem, vel fomitem relinqui ad agonem, nec habere veram, ac propriam rationem peccati, quamvis ex peccato ſit, & ad peccatum inclinet: cui definitioni refragatur Bajus dicens in theſi 51. *Concupiſcentia, ſive lex membrorum, & prava ejus deſideria, quæ inviti ſentiunt homines, ſunt vera legis inobedientia*. Necnon Janſenius lib. 2. de ſtatu naturæ lapſæ cap. 14. col. 844. unde in Indice ejuſdem tomi expreſsè dicitur: *Concupiſcentiæ motus indeliberati ſunt peccata*. Præterea ſeſſ. 14. cap. 2. idem Concilium docet, Sacramentum Baptiſmi à Sacramento Pœnitentiæ differre, non ſolùm quia Miniſter Baptiſmi non eſt Judex, cum Eccleſia in neminem judicium exerceat, qui non prius in ipſam per Baptiſmi januam fuerit ingreſſus; ſed etiam quia *per Baptiſmum Chriſtum induentes, nova prorſus in illo efficimur creatura, plenam, & integram peccatorum omnium remiſſionem conſequentes; ad quam tamen novitatem, & integritatem per Sacramentum Pœnitentiæ ſine magnis noſtris fletibus, & laboribus, Divina id exigente juſtitia, pervenire nequaquam poſſumus; ut merito Pœnitentia laborioſus quidam Baptiſmus à Sanctis Patribus dictus fuerit*.

Ratio autem hujus diſcriminis ab eodem Tridentino in eadem ſeſſ. 14. cap. 8. explicatur iis verbis : *Divinæ juſtitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptiſmum ignoranter deliquerint ; aliter verò qui ſemel à peccatis, & dæmonis ſervitute liberati, & accepto Spiritus S. dono, Templum Dei violare, & Spiritum Sanctum contriſtare non formidaverint.*

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LXX.

SEptuageſima vehementer errat docendo, quod nunquam Deus innocentes affligat, ſed quod afflictiones ſemper deſerviant, vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem. Quod omnis pœna ſupponat culpam, nemo eſt, qui ambigat, ſed quod omnis cruciatus detur in pęnam, hoc adverſatur Catholicæ doctrinæ : Sicut enim omne præmium ſupponit meritum; at non omne bonum, quod à Deo confertur habet rationem præmii, (ut eſt prima gratia, quæ nullum meritum præſupponit) ita omnis pœna ſupponit culpam, ſed non omnis afflictio habet rationem pęnæ; etenim neque cruciatus Chriſti D., neque afflictiones Beatiſſimæ Virginis, neque anxietates D. Joſephi, aut ſimiles, inflictæ fuerunt à Deo in pęnam, ſed ſolùm ut patienter toleratæ conferrent ad gloriam : Propterea proſcripta jam fuerat theſis illa Baji, quæ hìc à Queſnello recuditur, dicens : *Omnes omnino juſtorum afflictiones ſunt ultiones peccatorum ipſorum : Unde Job, & Martyres, quæ paſſi ſunt, ob ſua peccata paſſi ſunt.* Diſertiſſimè Chriſtus D. id docuit, quando interrogatus quiſnam peccaverit, ut ille naſceretur cæcus ? reſpondit Jo. 9. *Neque hic peccavit, neque parentes ejus, ſed ut manifeſtentur opera Dei in illo.* Ex his verbis adeo perſpicuis Chriſti D. legitimè ſolùm inferri poteſt, quod non omnes afflictiones culpam præſupponant, nec dicant habitudinem ad illam; Queſnellus tamen obſervans hæc verba mirabili illatione infert oppoſitum ; quod ſcilicet nunquam Deus innocentes affligat, & quod ſemper afflictiones tendant aut ad multam peccati, aut ad purgationem peccatoris. Quis ad hæc non obſtupeſcat? Stimulus carnis datus fuit Apoſtolo, non quidem ut purificaretur à ſuis culpis jam dimiſſis, ſed quia *Virtus in infirmitate perficitur*, ut dicitur 2. ad Cor. 12. Tobiæ immiſſæ ſunt afflictiones ad virtutis incrementum, *Quoniam acceptus erat coram Deo*, ut habetur Tobiæ 12. David Pſ. 16. habet : *Igne me examinaſti, & non eſt inventa in me iniquitas*. Et ſanè quilibet innocens rationabiliter expetere poteſt pęnalitates hujus vitæ, quoties aut ad Dei gloriam conferunt, aut deſerviunt ad pęnitentiæ, ac humilitatis incrementum, quod æternum gloriæ pondus operatur in nobis; ut proinde Jacobi primo dicatur : *Beatus vir, qui ſuffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet Coronam vitæ*. Quare poſſunt etiam in hunc finem à Deo iſtæ pœnalitates immitti; ſic enim nec irrogat creaturæ injuriam, nec ſuæ contradicit ſanctitati. Et ratio à priori eſt, quia malum tenue, quod confert ad obtinendum ingens bonum, non habet rationem mali, & odibilis, ſed habet rationem boni & appeti-

Digitized by Google

petibilis; unde quilibet poteſt rationabiliter illud appetere, & Deus poteſt miſericorditer illud conferre: Sicut enim libenter patitur ægrotus venæ inciſionem, & pharmaci amaritiem ad ſalutem recuperandam; & medicus hæc illi injungit, amore ductus, non odio; Ita libenter innocens ſubit hujus vitæ amaritudines, & Deus paterno affectu ductus illas immittit, ut proſint illi in perpetuas æternitates; Siquidem ſub hac ratione induunt rationem boni valde utilis, ſi minus delectabilis. Poteſt itaque Deus in hac vita innocentes affligere, quamvis illos punire non poſſit; cum Divinæ juſtitiæ deroget pœnam infligere non præſuppoſita culpa; habet quippe innocens jus, ne puniatur, ſeu habet jus, ne pœna unicè infligatur ſolùm, ut cruciet, quin ordinetur ad bonum ingens ejuſdem innocentis: Propterea Auguſt. lib. 1. oper. imperf. n. 39. dixit: *Neque enim ſub Deo juſto miſer eſſe quiſquam, niſi mereatur, poteſt.*

PROPOSITIO LXXI.

Homo ob ſui conſervationem poteſt ſeſe diſpenſare ab ea lege, quam Deus condidit in ſui utilitatem. *Queſnellus Marc. 2. 28. editione 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Figmentum hujuſce Theſis ne ab Ethnicis quidem ipſis unquam confictum eſt. II. Diſpenſatio in lege ab eo dumtaxat fieri poteſt, qui legem condidit. III. Quinimo in multis Decalogi præceptis ne Deus quidem ipſe diſpenſare poteſt ut Legislator, quamvis ſæpè poſſit ut Dominus ſupremus materiam immutare; unde poſſit licere, quod erat vetitum.

IV. Non ſemper habetur cauſa ſufficiens, cur in lege diſpenſetur, quoties diſpenſatio confert in ſui conſervationem. V. Eſt autem latum diſcrimen inter Legem, & votum, quod auctoritate propria poteſt probabiliter in melius commutari. VI. Lex de non occidendo innocentem in rigore non diſpenſatur in ſui conſervationem, quando occiditur innocens in defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ.

I. Hùc gigas ille Rigoriſmi Janſeniani decrevit, ut aperiat omnibus immenſum oſtium laxitati. Quænam inter laxas, & erroneas opiniones ad Moralem ſpectans laxa magis, quænam magis erronea excogitari poteſt, quàm theſis præſens, in qua unicuique datur obvius modus eximendi ſe ab onere cujuſcunque legis, diſpenſando ſe à lege ad propriam utilitatem condita, per hoc quod conferat ejus transgreſſio ad ſui conſervationem? Nulla ſiquidem lex reperiri poteſt, quæ non ſit lata ſive directè, ſive indirectè ad noſtram utilitatem, nulla pariter lex, quæ libertatem moralem ſuis vinculis non adimat, & quæ conſervationi noſtræ, aut vitæ, aut valetudinis non aliquatenus obſit, atque adeo in qualibet lege poteſt unuſquiſque ſemet diſpenſare, ſi verum eſt, quod poſſit homo ob ſui conſervationem ab ea lege ſe diſpenſare, quæ in ſui utilitatem eſt condita. Ad hoc figmentum confingendum nemo ex Ethnicis ipſis Philoſophis aliquatenus de Divina Lege, ac Providentia imbutis, nedum ex Theologis perveniſſe fertur. Non de-

fuerunt, qui docerent poſſe Pontificem diſpenſare in lege naturali quoad quædam præcepta, quæ remotè à primis principiis juris naturalis deducuntur; necnon in lege poſitiva Divina, quando id expedit ad bonum commune; Nec defuerunt, qui docerent poſſe Deum diſpenſare in omnibus præceptis Decalogi tàm ſecundæ, quàm etiam primæ tabulæ, quorum ſententia communiſſimè rejectatur. At qui doceret poſſe hominem ſemet diſpenſare ab omni lege, quoties id expedit ad ſui conſervationem, itaut ipſemet arbiter ſit, & judex in propria cauſa, quis unquam audierit, aut cuinam in mentem venerit? Rigida tamen Moralis Janſenianorum diſertis verbis id docere non veretur. Et quod potiſſimum horrorem ingerit, illud eſt, quod Queſnellus virus hoc eructat in obſervationibus ſuper verbis ipſis Chriſti Domini, & Apoſtolorum ad latiùs illud diſpergendum, ac propinandum apud homines, præſertim rudes, & incautos; perinde quaſi hoc impium dogma ab ipſis divinis oraculis evulgetur.

II. Oſtenditur nunc falſitas directè, quia diſpenſatio, cum ſit Juris relaxatio, ab eo tantùm provenire poteſt, qui legem condidit, & ad illam ſervandam obligavit; quinimmò relatè ad leges naturales, quæ ſunt natura ſua immutabiles, ſicut non eſt liberum Deo illas non ferre, ita nec eſt liberum in illis diſpenſare, cujuſmodi eſt v. gr. lex de non odio habendo Deum, de non neganda fide, de non pejerando, de non mentiendo, in quibus ipſemet Deus diſpenſare non poteſt; cum ſit intrinſecè malum ſimpliciter, & in quacunque circunſtantia odium Dei, infidelitas, perjurium, mendacium. ergo à fortiori non poteſt homo in his legibus (quæ cum ſint latæ in Dei obſequium, ſunt indirectè latæ in noſtram utilitatem) ſemet diſpenſare in ſui conſervationem; unde in omnium ſententia nequit homo ob metum mortis imminentis fidem negare, Deum odiſſe, pejerare, mentiri, diſpenſando ſecummet in his legibus ad vitam conſervandam.

III. Confirmatur, quia Deus in omnibus Decalogi pręceptis non poteſt ullatenus diſpenſare cum hominibus; ergo à fortiori non poteſt homo in iiſdem ullatenus ſecummet diſpenſare. Antecedens oſtenditur advertendo priùs, Deum dupliciter conſiderari poſſe, & ut ſupremum Dominum, qui poteſt ad libitum diſponere de creaturis omnibus, itaut poſſit, ut dicitur 2. Machab. 8. *Univerſum mundum uno nutu delere;* & ut Legiſlatorem, ad quem propriè pertinet in lege diſpenſare; ejuſdem quippe poteſtatis eſt legem condere, & diſpenſare: Si conſideretur Deus ut Legiſlator, non poteſt in præceptis Decalogi diſpenſare; quippe quæ evidentem habent, & immutabilem honeſtatem ad rectitudinem morum neceſſariam: Si verò conſideretur ut ſupremus Dominus, neque poteſt in rigore diſpenſare, ſed ſolum poteſt materiam variare, qua variata tollitur ea repugnantia ad rectam rationem, quæ priùs habebatur, unde fit licitum, quod prius erat illicitum. Sic ex. gr. occidere innocentem, & non in propriam defenſionem, ſecundum ſe eſt contra legem naturalem, in qua Deus propriè, & formaliter diſpenſare non poteſt: quod ſi Deus ratione ſupremi dominii det mihi facultatem, aut præceptum imponat oc-

ci-

Digitized by Google

cidendi innocentem, ſicut impoſuit Abraham, tunc propriè loquendo non diſpenſat in ea lege, ſed ſolùm immutat materiam, quatenus quod de ſe erat inhoneſtum, accedente imperio Dei ſupremi domini vitæ cujuſcunque, evadit honeſtum, & juxta dictamen rationis; adeò ut non obedire Deo præcipienti occiſionem innocentis ſit malum, & inhoneſtum: Eſt quippe juxta dictamen rationis, quod Dominus poſſit de re ſua ad libitum diſponere; cum autem Deus ſit vitæ noſtræ ſupremus Dominus, poterit de illa diſponere ad libitum; & ideo ſicut poteſt ipſe immediatè vitam innocenti adimere, ſic poteſt Abrahamo præcipere, ut Iſaac innocentem occidat, non diſpenſando in lege naturali, ſed mutando ejus materiam. Ad eum modum, quo eſt contra legem naturalem, quod ſervus occidat equum ſui Domini; ſi tamen Dominus præcipiat ſervo, quod equum ſuum occidat, Dominus non dicitur diſpenſare in lege naturali de non inferendo alteri damnum, ſed dicitur materiam talis legis immutare, ita ut occiſio illius equi, quæ erat injuſta, & illicita, & contra legem naturalem, ſi fieret invito Domino, accedente imperio Domini, quod occidatur, ſit occiſio licita, honeſta, & juxta dictamen rationis; quinimmò rationis dictamini repugnat, quod ſervus in hoc non obediat, & nolit equum illum occidere. Idem dicas in aliis præceptis Decalogi, cujus materia variari poteſt, ita ut de illicita evadat licita ob aliquam circumſtantiam ſupervenientem. Quare Deus quando conceſſit Hebræis ſpolia Ægyptiorum, non diſpenſavit in lege naturali de non furando, ſed materiam immutavit modo explicato, donando illis ea bona, tanquam ſupremus Dominus; vel ut ſupremus Judex reddidit Hebræis mercedem laborum ſuorum, ut dicitur Sapientiæ 10. Pariformiter quando dixit Oſeæ, ut aſſumeret ſibi mulierem fornicariam, non diſpenſavit in lege naturali de non fornicando, ſed tanquam ſupremus Dominus dedit poteſtatem in corpus illius mulieris; non ſecus ac ab uxore per contractum matrimonialem traditur marito poteſtas in proprium corpus, & ſic immutatur materia, quæ de illicita evadit licita, & honeſta.

Quod ſi materia præceptorum naturalium immutari non poſſit, ut eſt lex de non odio habendo Deum, de non neganda fide, de non pejerando, nunquam hæc poſſunt evadere honeſta, neque per diſpenſationem à Deo factam in lege naturali, neque per materiæ variationem, quatenus non ſpectat ad ſupremum Dei dominium, quod poſſit actiones iſtas intrinſecè turpes imperare; unde non poſſunt iſtæ exuere intrinſecam inhoneſtatem ratione imperii divini ſupervenientis; ſicut poteſt occiſio innocentis, aut occiſio equi alieni de ſe inhoneſta evadere honeſta ratione imperii divini ſupervenientis, quia ad ſupremum Dei dominium ſpectat poſſe diſponere de vita innocentis, & de rebus omnibus creatis.

Ex quibus dilucidè conſtat, non poſſe hominem in lege condita ad ſui utilitatem diſpenſare in ſui conſervationem, quando nec Deus ipſe poteſt in lege naturali propriè diſpenſare; & quamvis poſſit ratione circumſtantiæ ſupervenientis aliquando immutari materia alicujus legis naturalis, ita ut actio aliqua de ſe inhoneſta poſſit ratione circumſtantiæ evadere ho-

Digitized by Google

neſta (ſicut occiſio equi facta à ſervo, quæ eſt inhoneſta, ſi fiat domino invito, poteſt evadere honeſta, ſi fiat domino illam præcipiente) nunquam tamen evadere poteſt honeſta legis tranſgreſſio facta auctoritate propria in iis circumſtantiis, in quibus lex indigeret diſpenſatione ſuperioris, quamvis tranſgreſſio conferret ad propriam conſervationem.

IV. Neque dicas, quod ſi tranſgreſſio legis conditæ in propriam utilitatem conferat ad ſui conſervationem, eo ipſo datur cauſa ſufficiens, ut in ea diſpenſetur, non ſolum à ſuperiore, ſed etiam auctoritate propria: ſicut enim in probabili ſententia votum auctoritate propria poteſt commutari in melius; v. g. votum erogandi aliquam eleemoſynam commutari poteſt in ingreſſum Religionis, quia cum votum ſit promiſſio facta in obſequium Dei, cenſetur Deo promiſſario magis gratus ingreſſus in Religionem, quàm eleemoſyna: ita videtur poſſe fieri auctoritate propria diſpenſatio in aliqua lege lata in propriam utilitatem, quando diſpenſatio confert in ſui conſervationem; quia legislator non cenſetur velle, quod lex lata in utilitatem ſubditi cedat in ejus detrimentum.

Nam contra eſt, quia quamvis aliquando poſſit eſſe cauſa ſufficiens, cur ſuperior diſpenſet in aliqua lege, quando ea eſt nimis oneroſa; ſicut periculum proximum gravis infirmitatis eſt cauſa ſufficiens cur Epiſcopus diſpenſet in lege jejunii; At primò falſiſſimum eſt, quod in quacumque lege fieri poſſit diſpenſatio à ſuperiore; eſto diſpenſatio conferat ad ſui conſervationem: Nam v. g. lex non negandi fidem, quamvis condita in propriam utilitatem mediatè, & immediatè in obſequium Dei loquentis, nequit à Deo ipſo, nedum à ſuperiore humano diſpenſari, licet ejus obſervantia ferat mortem, quam tyrannus comminatur: Nec datur cauſa ſufficiens cur diſpenſari quis poſſit ab humana poteſtate in lege de cuſtodiendo ſigillo Sacramentali, per hoc quod aliter mors immineat; & ſic in innumeris aliis legibus tàm divinis, quàm humanis, quæ obligant etiam cum vitæ diſcrimine, per hoc quod intendant aut Dei obſequium, aut bonum publicum, quod prævalere debet bono privato. Deinde quamvis nonnullæ leges tam divinæ, quam humanæ non obligent cum diſcrimine vitæ, ut lex de integritate materiali Confeſſionis, lex jejunii, & ſimiles; at falſum etiam eſt, quod quoties in his legibus datur cauſa ſufficiens, cur ſuperior diſpenſet, poſſit quilibet auctoritate propria ſecummet diſpenſare, ubi commodè poſſit adiri ſuperior, qui diſpenſet. Quinimò quando cauſa diſpenſandi eſt dubia, ſolus ſuperior diſpenſare poteſt; eo quod in dubiis melior ſit conditio legis, quæ ſtat in poſſeſſione ſuæ obligationis.

V. Ad id quod additur de voto, in tantum ſuam habet probabilitatem ſententia docens poſſe voventem auctoritate propria commutare votum in evidenter melius, in quantum voti obligatio oritur à voluntate ipſius voventis, qui cenſetur promittere Deo aliquid ſub ea conditione, quod non offerat aliquid melius, & Deo gratius; & ideo non infringit promiſſum, qui illud commutat in melius: At lex obligat ex voluntate ſuperioris, qui non obligat conditionatè, ſed abſolutè; unde nequit v. g. auditio Miſſæ præce-

Digitized by Google

pta die feſto commutari in aliquid evidenter melius ſine facultate ſuperioris; & ideò quando datur cauſa, cur ſuperior diſpenſare poſſit, ab eo petenda eſt diſpenſatio, quin poſſit quilibet ſecummet diſpenſare.

His adde, quod ſi vera eſſet doctrina iſthæc Queſnelliana, potuiſſet Suſanna in lege de non fornicando cum Senibus ſecummet diſpenſare, quia ea diſpenſatio contuliſſet ad ſui conſervationem; poſſet etiam Religioſus in lege de non nubendo ſemet diſpenſare, ſi matrimonium cenſeatur neceſſarium ad ſui conſervationem; poſſet Parochus tempore peſtis fugere, & oves ſuas indigentes Sacramentorum adminiſtratione deſerere, quia hoc expedit ad propriam conſervationem; poſſetque quilibet à lege jejunii eximi ob eamdem rationem, quia ſemper ad ſui conſervationem confert vitatio macerationis carnis; idemque dicas de aliis legibus. Neque obſtat quod hujuſmodi leges non cenſeantur directè latæ in propriam utilitatem, ſed in bonum commune: Nam contra eſt, quia de ratione legis cujuſcumque eſt, quod feratur in bonum commune, & hoc pacto reſpicit utilitatem cujuſcumque conſtituentis communitatem; ſic præcepta Decalogi, quæ ad primam tabulam ſpectant, quamvis directè videantur præcipere, & reſpicere Dei amorem, honorem, & cultum, reſpiciunt tamen etiam bonum commune, & ſic bonum etiam uniuſcujuſque; dicitur enim Deuter. 6. *Cuſtodi præcepta Domini Dei tui, ac teſtimonia, & cæremonias, quas præcepit tibi: & fac, quod placitum eſt, & bonum in conſpectu Domini, ut benè ſit tibi*. unde ſi poteſt homo in aliqua lege reſpiciente directè bonum commune, & ſic etiam utilitatem cujuſcumque de tali communitate, ſemet diſpenſare, quando id confert ad propriam conſervationem, poterit in qualibet lege hoc pacto diſpenſare.

VI. Opponitur, quod non alia de cauſa poſſit quilibet diſpenſare in lege, v. g. de non occidendo innocentem, quando occiſio eſt neceſſaria ad ſui defenſionem, & conſervationem, niſi quia lex iſta de non occidendo alium lata eſt in utilitatem hominum; ſic etiam lex à Deo lata, ne ullus ſibi amputet brachium, aut aliud membrum, quia reſpicit noſtram utilitatem, poteſt diſpenſari auctoritate propria, quando amputatio brachii neceſſaria eſt ad vitam conſervandam; ergo univerſim lex à Deo condita in hominum utilitatem poteſt à quolibet diſpenſari, quando id neceſſarium eſt ad propriam conſervationem.

Reſpondeo, in his caſibus non haberi diſpenſationem in lege de non occidendo innocentem, aut in lege de non amputandis ſibi membris, ſed haberi, ut diximus, variationem materiæ ratione illius circumſtantiæ, quod occidatur innocens cum moderatione inculpatæ tutelæ ad ſui defenſionem, & amputetur brachium ad vitam conſervandam: Etenim ratione harum circumſtantiarum, quod de ſe erat illicitum, & inhoneſtum, evadit licitum, & juxta dictamen rationis: Quamvis enim de ſe contra dictamen rationis ſit, quod occidatur innocens, & brachium abſcindatur; at non eſt contra dictamen rationis, atque adeo non eſt inhoneſtum, nec illicitum, quod cum moderamine inculpatæ tutelæ occidatur innocens, quod propriam vitam invadit; quia ſcilicet in pari gradu præferenda eſt vita propria vitæ inno-

Digitized by Google

centis; & ſimiliter contra dictamen rationis eſt de ſe, quod brachium amputetur, at non eſt rationi diſſonum, quod amputetur ad vitam conſervandam, quia præferenda potiùs eſt conſervatio vitæ, quam conſervatio brachii. Hoc tamen non accidit in omnibus aliis legibus; etenim non ſolum eſt de ſe contra dictamen rationis, quod Parochus v. g. dimittat oves ſuas indigentes Sacramentis, ſed etiam eſt contra dictamen rationis, quod illas dimittat tempore peſtis ad conſervandam vitam propriam; quia non eſt præferenda vita propria ſaluti æternæ animarum ſibi demandatarum: Et eodem modo tam de ſe, quam ad conſervandam vitam, eſt contra dictamen rationis negare fidem, mentiri, fornicari, & ſimilia, quia in his caſibus contemnenda eſt vita; atque adeò in his, & ſimilibus legibus neque poteſt homo ſe diſpenſare ad ſui conſervationem; neque dici poteſt ratione hujus circumſtantiæ, quod aliter non poſſit vita conſervari, variari materiam talium legum, ita ut evadat licitum & honeſtum, quod de ſe erat illicitum, ac inhoneſtum. Quod ſi nec Deus ipſe poteſt diſpenſare in lege v. g. de non mentiendo, de non pejerando ad conſervandam vitam hominis, à fortiori non poterit homo ſemet diſpenſare; unde palmaris, ac intolerabilis error in hac theſi continetur, dicendo, quod univerſim poſſit homo ob ſui conſervationem ſeſe diſpenſare ab iis legibus, quas Deus condidit in ſui utilitatem.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LXXI.

SEptuageſima prima docet, poſſe hominem propria auctoritate ſe diſpenſare ob ſui conſervationem ab omnibus legibus à Deo latis in ejus utilitatem. Sed quàm magnam id aperiat laxitati viam, nemo eſt, quin videat. Hinc enim fieret, poſſe quemlibet etiam in lege naturali ſecummet diſpenſare, in qua ne Deus quidem ipſe diſpenſare poteſt, ſi ejus tranſgreſſio ſit abſolutè & ſimpliciter intrinſecè mala, ut eſt v. g. lex de non mentiendo, de non pejerando, & ſimiles; etenim leges iſtæ etiam in utilitatem hominis latæ ſunt (rueret quippe commercium humanum, ſi mendacia, & perjuria licerent) accidere autem poteſt caſus, quod quis mentiendo, vel pejerando poſſet mortem ſibi à tyranno intentatam declinare; unde licitè poſſet ob vitæ conſervationem in his legibus ſecummet diſpenſare, in quibus nec Deus ipſe poteſt (cum ex perfectione omnipotentiæ proveniat, quod non poſſit peccatum ponere, & quodcunque ſuæ obſtrepit Sanctitati) Potuiſſet ſimiliter Suſanna citra culpam ob ſui conſervationem in adulterium cum Senioribus illis conſentire: Poſſet quilibet libidini indulgere, quando id expediret ad vitam ſervandam. Præterea ut quis diſpenſetur in voto caſtitatis, non eſſet opus ad Pontificem recurrere, quoties ad vitæ conſervationem cenſeretur expediens matrimonium; Et ut in legibus Eccleſiaſticis habeatur diſpenſatio, non eſſet opus in ſimilibus caſibus ad ſupe-

pe-

periorem recurrere. Denique quia nonnullis videri poſſet maximè conducere ad hilaritatem, & ſic ad vitæ conſervationem ab onere cujuſcunque legis ſe ſubtrahere, idcirco poſſent iſti in quacumque lege ſecummet diſpenſare. Oh præclaram doctrinam, quæ profecto expanſis ulnis à plurimis exciperetur, niſi duceret in barathrum perditionis! Ratio autem, cur non liceat ſecummet diſpenſare, ne in iis quidem legibus, in quibus ſuperior diſpenſare validè, ac licitè poteſt, eſt, tum quia nemo debet eſſe judex in propria cauſa, eo quod facilè poſſet ab amore ſuimet homo decipi, & inclinari ad judicandum, quod detur ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, quando re vera non eſt ſufficiens; tum etiam quia ſcandalum non vitaretur, ſi quilibet arbitratu ſuo ſecummet diſpenſaret, etiam in iis legibus, in quibus facilè poteſt à ſuperiore diſpenſationem obtinere; tum demum quia ruptis hoc pacto legum repagulis iniquitas inundaret. Quare vehementer errat, qui putat poſſe hominem ſecummet diſpenſare ob ſui conſervationem in legibus, quas Deus condidit in hominum utilitatem.

PROPOSITIO LXXII.

Nota Eccleſiæ Chriſtianæ eſt, quod ſit Catholica, comprehendens & omnes Angelos cœli, & omnes Electos, & Juſtos terræ, & omnium ſeculorum. *Queſnell. Hebr.* 12. 22. 23. 24. *editione* 1693. & 1699.

PROPOSITIO LXXIII.

Quid eſt Eccleſia, niſi cœtus filiorum Dei manentium in ejus ſinu, adoptatorum in Chriſto, ſubſiſtentium in ejus perſona, redemptorum ejus ſanguine, viventium ejus ſpiritu, agentium per ejus gratiam, & expectantium gratiam futuri ſæculi? *Queſnel.* 2. *Theſſal.* 1. 2. *edit.* 1693.

PROPOSITIO LXXIV.

Eccleſia, ſive integer Chriſtus, Incarnatum Verbum habet ut Caput, omnes verò Sanctos ut membra. *Queſnel.* 1. *Timoth.* 3. 16. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO LXXV.

Eccleſia eſt unus ſolus homo, compoſitus ex pluribus membris, quorum Chriſtus eſt Caput, vita, ſubſiſtentia, & perſona; unus ſolus Chriſtus, compoſitus ex pluribus Sanctis, quorum eſt ſanctificator. *Queſn. Epheſ.* 2. 14. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO LXXVI.

Nihil ſpatioſius Eccleſia Dei, quia omnes Electi, & Juſti omnium ſæculorum illam componunt. *Queſnel. Epheſ. 2. 22. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXXVII.

Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Chriſti, ceſſat interiùs habere Deum pro Patre, & Chriſtum pro Capite. *Queſn. 1. Jo. 2. 22. edit. 1693.*

PROPOSITIO LXXVIII.

Separatur quis à Populo Electo, cujus figura fuit Populus Judaicus, & Caput eſt Jeſus Chriſtus, tam non vivendo ſecundum Euangelium, quam non credendo Euangelio. *Queſn. Act. 3. 23. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Præcipuum harum theſium intentum eſt, enervare Eccleſiaſticam juriſdictionem, & dubias reddere dogmaticas Eccleſiæ definitiones. II. Si Pontifex, aut Epiſcopi in hæreſim incidant, unde careant juriſdictione, facili negotio dignoſci poterit; Secus verò ſi incidant in peccatum. Et ideo incommoda non levia ſequerentur, ſi per quodvis peccatum ad Eccleſiam non pertinerent.

III. Eccleſia eſt cœtus Vocatorum. IV. Multifariam Heterodoxi circa Eccleſiæ definitionem errarunt. V. Quomodo Catbolici illam definiant? VI. Quænam ſint Eccleſiæ notæ? VII. Quodnam dicatur Eccleſiæ caput, & quænam membra?

VIII. Etiam Reprobi & Peccatores ſpectant ad Eccleſiam conſtituendam. IX. Non tamen Hæretici, Schiſmatici, Apoſtatæ, & Excommunicati. X. Non datur duplex Eccleſia, altera militans, quæ bonos, & malos complectatur in terris; altera triumphans, quę ſolùm ex Electis conſtetur in cęlis; ſed utraque eſt eadem Eccleſia, diverſis tamen temporibus. XI. Fruſtra daretur Pęnitentiæ Sacramentum, ſi peccatores Chriſtiani ad Eccleſiam non pertinerent.

XII. Pluribus objectis fit ſatis. XIII. Cur Eccleſia dicatur ſancta, & non potius impia, cum plures in ea ſint qui impietatem ſequantur, quàm qui fulgeant Sanctitate? XIV. Homines in Scripturis dicuntur eſſe Dei filii, vel ratione creationis, aut regenerationis, vel ratione imitationis, vel demum ratione doctrinæ. XV. Angeli non ſpectant ad Eccleſiam viſibilem. XVI. Quomodo populus Judaicus fuerit figura populi Electi, & Synagoga fuerit figura Eccleſiæ? XVII. Inſulsè nimis nonnulli Queſnello patrocinantur.

I. DUm Queſnellus in his theſibus in ſpeciem præciſivis, ſed reapſe excluſivis (ut diximus in theſi 32., & infra luculentius oſtendemus) implicitè docet, Reprobos, ac peccatores, juxta errores Pelagianorum, & Calvini apud Bellarmin. eſſe extra Eccleſiam, quam Chriſtus ædificavit ſanguine ſuo, excidendo in ea ſeptem columnas ſeptem Sacramentorum, ac promittendo illi prę ſidium fidei adverſus portas inferi, illud

Digitized by Google

illud videtur clanculum, ac vafrè omnibus ſuadere, quod ſcilicet noſtra fides nutet, & Paſtorum Eccleſiæ juriſdictio ſit prorſus dubia, atque incerta; cum enim ignotum ſit, num ſint in ſtatu gratiæ Pontifices, & Epiſcopi, qui Eccleſiam in Conciliis repræſentant, quando aliquid tanquam fide credendum proponunt, ignotum pariter eſt, num hic, & nunc ab hoc Pontifice, & ab his Epiſcopis vera Eccleſia (quæ non conflari dicitur niſi à ſolis Juſtis) repræſentetur; unde pariter incertum eſt, an ſubſit falſo, quod illi proponunt tanquam fide credendum; Idemque dicendum, quando Pontifex extra Concilium loquitur ex Cathedra, hoc eſt, ut docet Suarius lib. 1. contra Regem Angliæ cap. 3. quando Pontifex tanquam Magiſter, & Doctor à Chriſto Domino conſtitutus alloquitur Eccleſiam ſibi demandatam, proponendo, quæ ab omnibus fidelibus infallibiliter credenda, aut obſervanda ſunt. Præterea ex hoc quod ignotum ſit, num Pontifices, & Paſtores Eccleſiarum ſint in ſtatu gratiæ, quando aliquid præcipiunt, incertum pariter eſſet, num polleant juriſdictione Eccleſiaſtica, & auctoritate aliquid præcipiendi; ſiquidem nulla juriſdictio Eccleſiaſtica competit iis, qui ſunt extra Eccleſiam. Ex quibus deſcendit, quod à Queſnello callidè videtur inſinuari, videlicet Janſenianos non debere eſſe ſolicitos, quod Janſenii theſes à Pontificibus ex cathedra loquentibus damnatas, & rejectas, ipſi nec damnent, nec rejiciant; neque etiam quod excommunicationes à Pontificibus, aut ab Epiſcopis latas adverſus inobedientes incurrant; cum enim ignotum ſit, an hujuſmodi Pontifices, aut Epiſcopi inter electos, & juſtos recenſeantur, incertum eſt, quod Eccleſiam conſtituant, & quod eccleſiaſtica polleant juriſdictione. Quinimò juxta Queſnelli delirium ad Eccleſiam non pertinebant, atque adeo eccleſiaſtica juriſdictione carebant Pontifices, quando Janſenianas theſes proſcripſerunt, eo quod citra culpam proſcribere eas non potuerint; cum audacter eas eſſe juxta Auguſtini mentem, & catholicas Janſeniani omnes doceant.

II. Neque dicas, quod ſicuti non ſequuntur hæc incommoda per hoc quod Pontifex, ſi ſit hæreticus, & Epiſcopi, ſi ſint excommunicati, nullam habeant juriſdictionem eccleſiaſticam, ita neque ſequuntur hæc inconvenientia, ſi careant juriſdictione, per hoc quod ſint in ſtatu peccati mortalis, & ideo ſint extra Eccleſiam, ex electis, & juſtis dumtaxat compoſitam.

Nam longè diſpar eſt ratio; Pontifex enim hæreticus tunc amittit dignitatem, & juriſdictionem Pontificiam, quando aut ipſe ab Eccleſia ſe publicè ſeparat, aut convictus hæreſeos publicè invitus à conſortio fidelium ſeparatur, ut notat Bellarm. lib. 3. de Eccleſ. cap. 10. idque ad bonum Eccleſiæ regimen, ne ſequantur incommoda adducta; Idemque dicas de Epiſcopis, ſi in hæreſim incidant, aut in excommunicationem; ut conſtat ex Canone *Audivimus* 24. qu. 1. At ſi Pontifex, & Epiſcopi extra Eccleſiam eſſent, & juriſdictione carerent per hoc præciſè, quod patrarent peccatum aliquod merè internum, id non poſſet aliis innoteſcere; unde incerta eſſet illorum juriſdictio; & facilè poſſet quilibet excutere jugum debitæ ſubjectionis.

III.

III. Ad oſtendendam tamen harum theſium falſitatem operæ pretium eſt explicare priùs, quid veniat nomine Eccleſiæ in Sacris literis; Deinde quænam ſint notæ, quæ veræ Eccleſiæ competunt; ac demum quid importet Chriſtum eſſe Eccleſiæ caput?

Primò itaque Eccleſiæ nomen idem ſonat, ac evocatio, ſeu cœtus vocatorum, quia ſcilicet populo Dei, ſeu cœtui vocatorum nemo adjungitur, quem non prævenerit Deus ſua ſuperna vocatione, quæ eſt primum omnium beneficium, quod Sanctis confertur; unde dicitur ad Rom. 8. *Quos vocavit, hos & juſtificavit; quos juſtificavit, hos & magnificavit*. Quamvis autem quoad eſſentiam eadem fuerit Eccleſia veteris teſtamenti, ac ea, quæ eſt teſtamenti novi, quia tamen quoad ſtatum hæc eſt excellentior, ideò illa appellabatur Synagoga, ſeu Congregatio; congregari enim poſſunt tam homines, quam belluæ: At in novo teſtamento appellatur Eccleſia, ſeu Evocatio, quia ſolum homines vocari poſſunt. Cæterum ſicut nomen hoc, Civitas, aliquando ſignificat cœtum civium, aliquando locum, in quo cives habitant; ita hoc nomen, Eccleſia, aliquando ſignificat cœtum fidelium, ut cum dicitur ad Rom. 16. *Salutant vos omnes Eccleſiæ Aſiæ*; aliquando locum ipſum, in quo fideles congregantur, ut cum dicitur Judith. 6. *Omnis Populus per totam noctem intra Eccleſiam oraverunt*.

IV. Porrò quinque hæreticales ſententias circa Eccleſiæ definitionem enumerat Bellarm. lib. 3. de Eccleſ. militante cap. 2. Prima, quod importet congregationem prædeſtinatorum dumtaxat, ut habetur in Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 15. ar. 5. adverſus Jo. Vviglephum, & Jo. Hus, ubi habetur: *Præſcitus, etſi aliquando ſit in gratia ſecundum præſentem juſtitiam, tamen nunquam eſt pars ſanctæ Eccleſiæ, & Prædeſtinatus ſemper manet membrum Eccleſiæ, licet aliquando excidat à gratia adventitia, ſed non à gratia prædeſtinationis*. Secunda Pelagianorum, quod importet cœtum omnium juſtorum à qualibet culpa immunium, ſeu perfectorum, ut refert Auguſt. lib. de hæreſibus cap. 88. ubi habet: *In id etiam progrediuntur, ut dicant, vitam juſtorum in hoc ſæculo nullum omnino habere peccatum, & ex his Eccleſiam Chriſti in hac mortalitate perfici*: quam ſententiam Calvinus tribuit etiam Anabaptiſtis. Tertia, quod ſit congregatio juſtorum, qui nunquam circa fidem lapſi ſunt, etiamſi alia peccata commiſerint: Ita Novatiani, & Donatiſtæ. Quarta, quod ſit congregatio fidelium, quibus peccata non imputantur, ſi veram habent fidem: Ita Confeſſioniſtæ in Confeſſione Auguſtana; quamvis Brentius dicat duas dari Eccleſias, alteram Sanctorum, qui verè credunt, & Deo obediunt, quæ non eſt viſibilis, niſi oculis fidei; alteram externam hominum communicantium in doctrina fidei, & uſu Sacramentorum, in qua boni, & mali inveniuntur; quamvis mali nunquam ad veram Eccleſiam pertineant. Quinta demum ex Calvino, quod conſtet ex ſolis juſtis prædeſtinatis.

V. Catholici tamen docent, Eccleſiam militantem eſſe unam, & viſibilem, & importare cętum hominum veram fidem profitentium, ac utentium Sacramentis à Chriſto Domino inſtitutis, ſub regimine legitimorum paſtorum, ac præſertim Romani Pontificis Chriſti in terra Vicarii.

Digitized by Google

carii. Unde ratione primæ partis extra Eccleſiam Catholicam ſunt omnes infideles, & hæretici, ac Apoſtatæ: Ratione ſecundæ partis ad Eccleſiam non pertinent Catechumeni, utpote nondum admiſſi ad Sacramentorum participationem (idemque dicas de pueris ante baptiſmum) & excommunicati, quia adhuc à participatione Sacramentorum excluduntur: Ratione tertiæ partis ſunt extra ovile Eccleſiæ ſchiſmatici, quippe qui licet fidem profiteantur, & ſacramenta participent, detrectant tamen ſubjectionem debitam legitimo paſtori. Reprobi autem, ac peccatores ab Eccleſia non excluduntur: unde fit, Eccleſiam eſſe viſibilem, quia quamvis ad conſtituendam veram Eccleſiam pertineant etiam virtutes internæ fidei, Spei, charitatis, & aliæ, quæ in plurimis reperiuntur, nihilominus ut aliquis ſit pars Eccleſiæ, de qua Scripturæ loquuntur, ſufficit (ut multi cum Bellarmino docent,) quod fidem exterius profiteatur, ac ſacramentis à Chriſto Domino inſtitutis utatur cum ſubjectione debita Paſtoribus Eccleſiæ, ac præſertim Romano Pontifici. Sunt autem membra viva Eccleſiæ, qui fidem hanc ita profitentur exteriùs, ut ſint etiam præditi virtutibus internis fidei, ſpei, & charitatis; Sunt verò membra mortua, ſi iiſdem careant. Quod ſi velimus loqui cum Auguſtino in Breviculo Collationis, Collatione tertia, ita Eccleſia eſt corpus vivum, ut quidam ſint de anima, & corpore Eccleſiæ, per hoc quod ſint uniti Chriſto per virtutes internas, & profeſſionem fidei, & communicationem Sacramentorum externam; quidam verò initium vitæ habeant, & quaſi ſenſum, non tamen motum, ſi ſcilicet habeant fidem, non verò charitatem; alii ſint de anima, non de corpore Eccleſiæ, ut Catechumeni, & excommunicati, qui fidem habent, & charitatem: Alii demum ſint ſolùm de corpore Eccleſiæ, & non de anima, ſi careant virtutibus internis, & ſolum ſpe, aut timore aliquo temporali fidem profiteantur, & ſacramenta participent ſub regimine paſtorum; & hujuſmodi ſunt inſtar capillorum, unguium, aut malorum humorum in corpore humano.

VI. Deinde quod attinet ad notas Eccleſiæ, ſciendum Eccleſiam Catholicam inſtar ſolis radios luciſſimos uſquequaque diffundere, ut facillimè per illos dignoſci poſſit; propterea habet plurimas notas, ſeu teſtimonia, ac ſigna, quibus poſſit vera Eccleſia a falſis diſcerni; ita tamen ut non reddant illam evidenter veram, ſed evidenter credibilem, & credendam, juxta illud Pſ. 92. *Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis*. Præcipuæ hujuſmodi notæ ſunt, quod Eccleſia ſit Una, ſit Sancta, ſit Catholica, ſit Apoſtolica, ut habetur in Symbolo fidei. Dicitur eſſe *Una*, videlicet unitate fidei, unitate baptiſmi, ac reliquorum Sacramentorum, unitate capitis tum inviſibilis, qui eſt Chriſtus Dominus, tum viſibilis, qui eſt Pontifex, & unitate membrorum inter ſe unitorum; unde ex Apoſtolo ad Epheſ. 4. dicitur: *Unum corpus, & unus ſpiritus*. Deinde eſt *Sancta*, tum ſanctitate doctrinæ, ac Sacramentorum, tum ſanctitate præcipuorum ejus membrorum, unde Cant. 6. Eccleſia dicitur *Pulcbra ut luna*. Appellatur etiam *Catbolica*, ſeu univerſalis quoad locum,

& tempus; etenim ſemper fuit, poſtquam ſuper fundamentum Apoſtolorum à Chriſto Domino fuit ædificata, & ſemper erit; (dicitur enim Daniel. 9. *Regnum quod in æternum non diſſipabitur*,) & ubique gentium reperitur, juxta illud Pſal. 2. *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ:* Et Pſal. 71. *Dominabitur a mari uſque ad mare;* unde Chriſtus Dominus Apoſtolis injunxit Lucæ ult. & Act. 1., ut Euangelium in omnes gentes prædicaretur; & ideò *In omnem terram exivit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*. Denique Eccleſia dicitur *Apoſtolica*, tum ratione ſuę originis; unde dicitur ad Epheſ. 2. *Superædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum, & Prophetarum:* tum ratione legitimæ, & continuæ ſucceſſionis ejus Paſtorum, qui ab Apoſtolis ad nos uſque deſcenderunt.

VII. Denique caput Eccleſiæ dicitur Chriſtus Dominus, quatenus in reliqua membra influit gratiam, & auxilia, nec non in quantum habet poteſtatem imperandi, ac gubernandi fideles. Hinc ad Epheſ. 1. dicitur: *Ipſum dedit caput ſupra omnem Eccleſiam:* Et Trid. ſeſſ. 6. cap. 16. habet; *Cum enim ille ipſe Chriſtus Jeſus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites in ipſos juſtificatos virtutem jugiter influat, quæ virtus bona eorum opera ſemper antecedit, & comitatur, & ſubſequitur, & ſine qua nullo pacto Deo grata, & meritoria eſſe poſſunt*, &c. Eſt autem Chriſtus Dominus caput Eccleſiæ non ſolùm in quantum Deus, ſed etiam in quantum homo; Chriſtus enim nos redemit in quantum Homo-Deus, & in quantum talis eſt judicaturus orbem. Hinc non ſolùm influit auxilia ſupernaturalia in juſtificatoſ, qui ſunt viva membra Eccleſiæ, ſed etiam in peccatores fideles, qui ſunt membra Eccleſiæ, mortua quidem per defectum charitatis, quæ eſt animæ vita, ſed non ſeparata ab Eccleſia; immo etiam auxilia, & gratias influit in Infideles, qui ſunt extra Eccleſiam, & in excommunicatos, ac in hæreticos, qui ſunt membra abſciſſa, ad hoc ut per auxilia iſta gratiæ uniantur Eccleſiæ per fidem, & vivificentur per charitatem: Proſcripta ſiquidem eſt ab Alex. VIII. theſis illa quinta quæ habet: *Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis, nullum omnino accipiunt a Jeſu Chriſto influxum; adeoque hinc rectè inferes in illis eſſe voluntatem nudam, & inermem ſine omni gratia ſufficienti*. Quare relate ad infideles, & hæreticos eſt caput ſolum quatenus eſt eorum Redemptor, non quia pertinent, ſed ut pertineant ad Eccleſiam militantem; Relatè verò ad Angelos eſt etiam caput; cum dicatur ad Coloſſ. 2. *Eſtis illo repleti, qui eſt caput omnis Principatus, & poteſtatis;* at non eſt caput, tanquam eorum Redemptor, ſed eſt caput, vel quia ob merita Chriſti ſubſequentia Deus contulit eis gratiam, ut multi docent, vel ſaltem quatenus habet illis præcipiendi auctoritatem, & ſuper illos excellit. Non dicitur tamen Dæmonum caput, quamvis poſſit etiam dęmonibus imperare, quia dæmones non ſunt membra per charitatem conjuncta cum Chriſto, ſicut ſunt Angeli, nec ſimilitudinem cum Chriſto habent in donis gratiæ. Poteſt etiam dici Chriſtus in quantum homo caput Angelorum, ut notat Cajet. ex D. Th. 3. p. q. 8. ar. 4. quatenus in eos influit quoad ea, quæ ſpectant

Digitized by Google

ctant ad actus Hierarchicos, videlicet ſecundum quod unus Angelus illuminat, ac perficit alium.

VIII. Oſtendo nunc adverſus haſce theſes Queſnellianas, quod ad Eccleſiam pertineant non ſolùm electi, & juſti, ſed etiam reprobi, & peccatores, ut proinde non poſſit nutare firmitas credendorum, nec Paſtorum Eccleſiæ juriſdictio, ex eo ſcilicet, quod ignoretur, num ſint reprobi, aut peccatores, qui proponunt articulos fidei credendos, & qui ſauctoritate Eccleſiaſtica aliquid præcipiunt. Primò quidem, quod attinet ad reprobos, conſtat, quod ad Eccleſiam pertineant ex parabolis luculentiſſimis Euangelii; comparatur enim Eccleſia Matth. 22. convivio nuptiarum, ad quod intravit etiam non veſtitus veſte nuptiali, qui projectus eſt in tenebras exteriores; unde concluſit Chriſtus Dominus, *Multi ſunt vocati, pauci vero electi*; Comparatur Matthæi 25. decem virginibus, quarum quinque prudentes ornatis lampadibus intrabunt cum ſponſo ad nuptias in die judicii: quinque verò atuæ ignoratæ à Sponſo excludentur: comparatur Matth. 13. ſagenæ miſſæ in mare, & ex omni genere piſcium congreganti, quorum mali foras miſſi ſunt: Ubi additur, quod ſic Angeli ſeparabunt malos de medio juſtorum, illoſque mittent in caminum ignis: Matthæi 25. comparatur ovili, in quo habentur oves, & hædi, nempe, ut idem Chriſtus Dominus explicavit, electi & reprobi. Idem ſignificant verba illa Apoſtoli ad Timoth. 2. *In magna autem domo ſunt vaſa aurea, & argentea, & lignea, & fictilia, quædam in gloriam, & quædam in contumeliam*: Nomine autem magnæ domus venit Eccleſia, in qua ſunt vaſa aurea ad honorem, nempe electi: & vaſa aurea ad contumeliam, nempe reprobi. Quod pariter Patres communiter docent: Pro omnibus in re tam dilucida ſatis ſit Auguſt. qui lib. de unitate Eccleſiæ cap. 13. dicit, Judam proditorem fuiſſe in Eccleſia, ſicut erant & reliqui Apoſtoli, & tamen erat reprobus. Sic viceverſa Paulus fuit extra Eccleſiam, dum illam perſequebatur, & tamen erat prædeſtinatus, ut advertit idem Auguſtinus ſerm. 1. de converſ. Pauli dicens, priùs illum fuiſſe lupum, deinde ovem.

IX. Ratio tamen, cur etiam reprobi ſint de Eccleſia, & non ſoli electi, eſt, quia omnes baptizati (quamvis ex iis multi ſint reprobi) ſunt membra Chriſti; Cum dicatur ad Galat. 3. *Omnes enim filii Dei eſtis per fidem in Chriſto Jeſu; quicumque enim baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*; Et 1. ad Cor. 12. *Omnes nos uno ſpiritu in unum corpus baptizati ſumus*. Hæretici tamen, Apoſtatæ, ſchiſmatici, & excommunicati deſinunt eſſe membra Chriſti, & Eccleſiæ; dicitur enim ad Tit. 3. *Hæreticum hominem poſt unam, & ſecundam correptionem devita, ſciens, quia ſubverſus eſt, qui ejuſmodi eſt, & delinquit, cum ſit proprio judicio condemnatus*. unde Auguſtinus lib. de unit. Eccl. cap. 4. habet: *Qui non credunt Chriſtum in carne veniſſe de Virgine Maria ex ſemine David, aut in corpore ipſo reſurrexiſſe, in quo crucifixus, & ſepultus eſt, non utique ſunt de Eccleſia*: ergo hæretici non ſunt membra Chriſti: Quod pariter docet Concilium Nicænum cap. 8. & 19. De Apoſtatis etiam dicitur 1. Jo. 2. *Ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis*; Erant quippe de Eccleſia, ſed non erant ex nobis ſecundum Divinam

ele-

electionem, ut exponit Auguſtinus lib. de dono perſeverantiæ cap. 8. Schiſmatici etiam ſunt extra Eccleſiam, quippe quæ vocatur Jo. 10. *Unum ovile*; Rom. 12. *Unum corpus*; & Cant. 6. *Una amica, una ſponſa, una columba*; unde Auguſtinus lib. de fide, & ſymbolo cap. 10. ait: *Nec hæreticus pertinet ad Eccleſiam Catholicam, quæ diligit Deum, nec ſchiſmaticus, quoniam diligit proximum*. Et Fulgentius de fide ad Petrum c. 38. *Firmiſſime tene, & nullatenus dubites, non ſolùm Paganos, ſed etiam Judæos, hæreticos, & ſchiſmaticos, qui extra Eccleſiam Catholicam præſentem finiunt vitam, in ignem æternum ituros*. Et Hieron. in cap. 3. ad Titum: *Inter hæreſim, & ſchiſma hoc intereſſe arbitramur, quod hereſis perverſum dogma habeat, ſchiſma propter Epiſcopalem diſſenſionem ab Eccleſia pariter ſeparet*. Conſtat itaque, Hæreticos, Apoſtatas, & Schiſmaticos, quamvis Chriſtianos, ad Eccleſiam non pertinere: Sicuti neque ſpectant ad Eccleſiam excommunicati, de quibus, ut docent communiter expoſitores, Chriſtus D. Matthæi 18. dixit: *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus*; Ethnicus autem procul dubio de Eccleſia non eſt. Hinc Aug. lib. de unitate Eccleſiæ cap. ult. dicit, Excommunicatos viſibiliter præcidi à corpore Eccleſiæ: Quod etiam habetur in jure Canonico 11. qu. 3. cap. *Canonica*; ubi dicitur: *Canonica inſtituta, & Sanctorum Patrum exempla ſequentes, Eccleſiarum Dei violatores auctoritate Dei, & judicio ſancti Spiritus à gremio Sanctæ Matris Eccleſiæ, & à conſortio totius Chriſtianitatis eliminamus*. His adde, quod ſicut multi ex Reprobis ſunt de Eccleſia, ita ex oppoſito multi ex Prædeſtinatis ſunt extra Eccleſiam; etenim multi ex Gentilibus, Judæis, & Hæreticis decurſu temporis ad Eccleſiam confugiunt, & ſalvantur, unde ſunt prædeſtinati, & tamen antecedenter ſunt extra Eccleſiam; ſicut Paulus licet prædeſtinatus extra Eccleſiam erat, ut diximus, quando Eccleſiam Dei perſequebatur.

Et ratio ulterior eſt, quia ſi ſolùm electi eſſent de Eccleſia, ſequerentur incommoda, quæ diximus, videlicet quod omnia incerta eſſent; nemo enim agnoſceret Paſtorem ſuum, nec Paſtor oves ſuas, cum nemo ſciat quiſnam ſit ex numero Electorum; Præterea nemo ſciret, quænam ſint veræ ſcripturæ, vera Sacramenta, vera fides; hæc enim omnia pendent ex Eccleſiæ veræ teſtimoniis.

X. Secundo, quod attinet ad peccatores fideles, eos pariter eſſe de Eccleſia, ſive occulti ſint, ſive manifeſti, contra errorem Donatiſtarum, & Novatianorum conſtat, tum ex parabolis laudatis de area, de reti, de decem Virginibus, de convivio nuptiali, ut notat Auguſtinus in Breviculo Collationis collat. 3. tum etiam quia Matth. 18. dicitur: *Si peccaverit in te frater tuus, vade, corripe eum &c. ſi eos non audierit, dic Eccleſiæ*; quibus verbis ſignificatur dari in Eccleſia peccatores, qui neque per correctionem fraternam, neque adhibitis duobus teſtibus ad bonam frugem ſe recipiunt, donec ab Eccleſia per ſententiam juſtam expellantur. Et 1. ad Cor. 5. *Auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris ſui aliquis habeat*. Apocalypſis 2. & 3. ſcribens Joannes ſeptem Eccleſiis Aſiæ, illarum defectus acriter reprehendit, & ut advertit Auguſtinus cap. 10.

Digitized by Google

10. contra Parmenianum, reprehendit Angelum, hoc eſt Præpoſitum Eccleſiæ Sardenſis, dicendo: *Nomen habes, quod vivas, ſed mortuus es; eſto vigilans*. Idem Auguſtinus tr. 6. in Jo: habet: *Nos fatemur in Eccleſia Catholica & bonos, & malos eſſe, ſed tanquam grana, & paleas:* Et in Breviculo Collation. refert Collationem illam Carthagine habitam inter trecentos, & ſex Epiſcopos Catholicos (quorum unus erat ipſe,) ac ducentos nonaginta ſex Epiſcopos Donatiſtas, in qua coacti ſunt iſti fateri, in Eccleſia Dei bonos ſimul, & malos reperiri juxta parabolam retis, in quo boni ſimul, & mali piſces congregantur: Quoniam autem Donatiſtæ contendebant malos in Eccleſia eſſe occultos, ad eum modum, quo in reti piſces mali non cognoſcuntur, niſi quando in litore boni à malis ſeparantur; Catholici reſponderunt Eccleſiam comparatam etiam eſſe areæ, in qua frumenta, & paleæ diſcernuntur, immò magis apparent paleæ, quàm frumenta; ut proinde etiam peccatores manifeſti Eccleſiam conſtituant. Et quia Donatiſtæ calumniabantur Catholicos, quod duas Eccleſias conſtituerent, alteram in terris, quæ bonos ſimul, & malos complecteretur, alteram in Cœlis, quæ ſolùm contineret Electos; Catholici propugnarunt non eſſe duas Eccleſias, ſed unam tantùm, diverſis tamen temporibus, ita ut nunc dum Eccleſia eſt Militans, bonos ſimul, & malos contineat; in Cęlis verò ubi eſt Triumphans, ſolùm contineat Electos; non ſecus, ac unus eſt Chriſtus diverſis temporibus; in terris quidem mortalis, in Cęlo autem immortalis. Hæc ſunt Auguſtini verba: *Eandem ipſam unam, & Sanctam Eccleſiam dixerunt, nunc eſſe aliter, tunc aliter futuram; nunc habere malos mixtos, tunc non habituram: Sicut non ideo duo Chriſti ſunt, quia aliquando mortalis, aliquando immortalis fuerit Chriſtus.*

XI. Ratio autem cur Eccleſia Dei non à ſolis juſtis, ſed etiam à peccatoribus conſtituatur, eſt, non ſolùm quia aliter fruſtra Chriſtus D. Sacramentum Pœnitentię inſtituiſſet, quod ſolùm peccatoribus, qui in Eccleſia ſunt, poteſt adminiſtrari; ſed etiam quia cum paſſim incertum ſit, quinam ſint boni, quinam verò mali, incertum pariter eſſet, quinam ſint veri Eccleſiæ Paſtores, & quibuſnam obediendum ſit: incertum etiam eſſet quænam eſſent oves, quarum Paſtores deberent curam agere: incertum denique quid credendum infallibiliter ſit, quid omnino obſervandum; cum incertum eſſet, num Eccleſiam conſtituerent Pontifices, qui ex Cathedra loquuntur, & Epiſcopi, qui Concilium repræſentarent. Hinc in Concilio Conſtantienſi damnatur Seſſione quinta tum error 22. Joannis Huſs aſſerentis Paſtorem malum eſſe æquivocè Paſtorem; tùm error 30. quo aſſerebatur Prælatum malum non eſſe verè Prælatum.

XII. Opponitur nunc ad probandum, quod Reprobi non ſpectent ad Eccleſiam; primo quia Arca Noe fuit figura Eccleſiæ, ut docet Auguſtinus lib. 5. de Baptiſmo cap. ult.; in Arca autem ſolùm fuerunt, qui ſalvandi erant ex aquis: ergo in Eccleſia ſolùm ſunt, qui ſalutem conſequentur. Secundò quia Eccleſia eſt unum ovile; oves autem ut diſtinctę ab hædis ſunt Electi ex Auguſtino tr. 35. in Jo. 9. ergo ab Electis dumtaxat Eccleſia conſtituitur. Tertiò

tiò quia Corpus myſticum Chriſti, quod eſt Eccleſia, eſt ſimile Corpori Chriſti reali; hoc autem totum fuit glorioſum; ergo pariter Corpus myſticum; atque adeò ſolum electos complectitur. Quartò, Chriſtus eſt Caput illius Eccleſiæ, quam ſalvabit, ſed ſolos electos ſalvabit: ergo eſt Caput Eccleſiæ conſtitutę ex ſolis Electis. Quintò quia 1. Jo. 2. dicitur: *Ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis, nam ſi fuiſſent ex nobis, manſiſſent utique nobiſcum.* Ubi Auguſt. lib. de Corrept. & Gratia cap. 9. ſic ait: *Ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis, hoc eſt quando videbantur ex nobis, non erant ex nobis; item non erant filii etiam quando videbantur in profeſſione, & nomine filiorum.*

Reſpondeo ad primum, ſimilitudines, quæ paſſim in Euangelio adhibentur, non debere in omnibus convenire; aliter deberent omnes baptizati tam boni, quàm mali ſalvari, per hoc quod Arca Noe fuerit ſymbolum Eccleſiæ, & in illa arca omnia animalia evaſerint naufragium, tam munda, quàm immunda. Quare in hoc ſolùm Eccleſia comparatur Arcæ, ut notat Auguſtinus loco laudato, quod ſicut nemo extra Arcam ſalvus fuit, ita nemo extra Eccleſiam ſalvus erit.

Ad ſecundum: non ſemper in Scripturis oves ſignificant Electos; ſed paſſim ſignificant tam bonos, quàm malos, qui Paſtorum curæ commiſſi ſunt; ut cum dicitur Jo. ult. *Paſce oves meas*; debet enim Vicarius Chriſti paſcere etiam malos fideles, ut boni fiant; ſic in Pſ.73. *Iratus eſt furor tuus ſuper oves paſcuæ tuæ.* Aliquando tamen ſumitur nomen Ovis pro ſolis Electis, ut quando Matth. 25. dicuntur oves ſeparandæ ab Hædis; & quando Jo: 10. habetur: *Oves meæ vocem meam audiunt.* In loco autem laudato ſumitur hoc nomen juxta priorem ſignificationem.

Ad tertium, vel dicas, quod ſimilitudines non debeant in omnibus convenire; Vel dicas, quod ſicut in Corpore vero Chriſti D. omnes partes ſecundum ſpeciem ſuam, ſeu formales fuerunt glorioſæ, vid. Caput, pectus, brachia &c. non tamen omnes in individuo, ſeu materiales, quia multæ partes Corporis Chriſti fluebant, & mutabantur, ut in nobis; ita in Corpore myſtico Eccleſiæ omnes partes ſecundum ſpeciem ſuam erunt glorioſæ, videlicet Apoſtoli, Prophetæ, Doctores, Martyres, Virgines, Confeſſores; non tamen omnes partes veluti materiales, videlicet ſinguli homines.

Ad quartum: Chriſtus eſt Caput ejus Eccleſiæ, quam ſalvabit, quatenus non eſt Caput aliarum Sectarum, quæ ſalutem non conſequentur; quamvis enim aliqua Eccleſiæ membra non ſint ſalvanda, non per hoc Chriſtus non dicitur ſalvare Eccleſiam ſuam, cujus eſt Caput; eſt enim Caput totius ſui Corporis, quamvis nonnulla membra in particulari ſint peritura.

Ad ultimum; Qui exierunt ex Eccleſia dicuntur non fuiſſe ex nobis, videlicet ſecundum prædeſtinationem, non verò ſecundum Sacramentorum Communionem. Et in eodem ſenſu dicuntur ab Auguſtino non fuiſſe filii, quamvis viderentur in profeſſione, & nomine filiorum. Quod apertè idem Auguſtinus docuit tract. 45. in Jo. dicens: *Quid eſt, quod dixi, Quàm multæ oves foris? quàm multi luxuriantur, caſti futuri? quam multi*

ti

Digitized by Google

ti blaſphemant Chriſtum, credituri in Chriſtum? & hi oves ſunt: Verumtamen modò alienam vocem audiunt, alienum ſequuntur. Item quàm multi intus laudant, blaſphematuri? Caſti ſunt, fornicaturi? ſtant, caſuri? & non ſunt oves; de prædeſtinatis enim loquimur. Ecce quomodo Auguſtinus diſertè doceat multos eſſe intus, atque adeo de Eccleſia, & ex nobis ſecundum participationem Sacramentorum, & ſub profeſſione, ac nomine filiorum Dei; quamvis ſecundum prædeſtinationem non ſint oves; nec unquam in hoc ſenſu fuerint ex nobis.

XIII. Opponitur deinde ad probandum, quod fideles peccatores ad Eccleſiam non pertineant; Primò quia Eccleſia in Symbolo fidei dicitur Sancta; ergo non conſtat, niſi ex ſanctis: Quod ſi ſufficeret, quod minor Eccleſiæ pars ſit Sancta, ut poſſit abſolutè dici Sancta, à fortiori deberet ſufficere quod major ejus pars dicatur impia, ut abſolutè poſſet Eccleſia dici impia. Secundò quia ſicut habens Deum pro Patre habet Eccleſiam pro Matre, ita viceverſa habens Eccleſiam pro Matre habet Deum pro Patre; ſed peccator non habet Deum pro Patre (dicitur enim ad Rom. 8. *Nam qui Spiritu Dei aguntur, ii ſunt filii Dei*: Et de peccatoribus dicitur Jo. 8. *Vos ex Patre diabolo eſtis*) ergo nec Eccleſiam habet pro Matre. Tertiò quia ſi Eccleſia eſt Chriſti Corpus myſticum, nequit habere membra mortua, in quibus nihil Chriſtus operatur, cujuſmodi ſunt peccatores. Quartò quia qui pertinent ad Regnum diaboli, omnes ſunt impii: ergo qui pertinent ad Regnum Chriſti, omnes ſunt probi, & juſti. Quod videtur docere Auguſtinus lib. 2. contra Creſconium cap. 21. dicens: *Ac per hoc, etiam neſciente Eccleſia propter malam, pollutamque conſcientiam damnati à Chriſto, jam in Corpore Chriſti non ſunt, quod eſt Eccleſia, quoniam non poteſt Chriſtus habere membra damnata.* Et ſimiliter Hieronymus in Comment. ad Epheſ. 5. ubi habet: *Eccleſia Chriſti glorioſa eſt, non habens maculam, neque rugam, neque aliquid hujuſmodi*; qui ergo peccator eſt, aut aliqua ſorde maculatus, de Eccleſia Chriſti non poteſt appellari, nec Chriſto ſubjectus dici.

Reſpondeo ad primum, Eccleſia dicitur Sancta triplici ex Capite; primò quidem, quia ſancta ſunt, quæ ad ipſam conſtituendam ſpectant; videlicet Baptiſma, profeſſio Chriſtiana, nempe fidei, & morum, & unio membrorum inter ſe, & cum ſuo capite: Secundò dicitur Sancta, quia Deo eſt dicata, ejuſque Caput eſt Chriſtus, qui eſt Sanctus Sanctorum: Tertio eſt Sancta propter Sanctos, quos habet; & quamvis habeat etiam impios, non eatenus dici poteſt impia; tum quia denominatio ſumitur à parte præſtantiori; ſicut homo dicitur rationalis, quamvis ejus Corpus non ſit rationale; tum etiam quia proprium eſt Eccleſiæ Catholicæ habere Sanctos, quin ſit proprium Eccleſiæ Catholicæ habere impios.

XIV. Ad ſecundum, tripliciter etiam homines in Scripturis dicuntur eſſe filii Dei, ut notat Auguſtinus lib. contra Adimantum cap. 5. Primò ratione generationis, creationis, aut regenerationis; nam Chriſtus eſt Dei filius, quia à Patre generatus: homines ſunt Dei filii, quia ab eo creati; unde dicitur Deutoron. 32.

Numquid non ipſe eſt Pater tuus, qui fecit, & creavit te? Et juſti dicuntur Dei filii, quia ab eo regenerati; in quo ſenſu loco laudato dicitur ab Apoſtolo: *Qui ſpiritu Dei aguntur, hi ſunt filii Dei.* Secundò dicuntur homines Dei filii ratione imitationis, quo ſenſu dicitur Matthæi 5. *Diligite inimicos veſtros, & benefacite his, qui oderunt vos, ut ſitis filii Patris veſtri*: Et in hoc eodem ſenſu peccatores dicuntur eſſe à Patre diabolo, quatenus illum imitantur ratione doctrinæ: Sicut enim Apoſtolus vocat ſuos filios, quos imbuerat doctrina Chriſti, dicens Gal. 4. *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur in vobis Chriſtus*; ita dicuntur filii Dei, & Eccleſiæ, qui Dei, & Eccleſiæ doctrinam tenent, ac docent, etiamſi mali ſint; unde Iſaiæ 1. dicitur: *Filios enutrivi, & exaltavi, ipſi autem ſpreverunt me*: His explicatis, dico: qui eſt filius Dei Patris ratione doctrinæ, & imitationis, eſt ſimiliter filius Matris Eccleſiæ, & viceverſa: at qui eſt filius Dei per regenerationem, poteſt non pertinere ad Eccleſiam, ut Catechumenus, qui eſt in gratia: & viceverſa poteſt aliquis non eſſe Dei filius in hoc ſenſu, ſed filius diaboli per imitationem, & ſimul ad Eccleſiam pertinere, ut oſtendimus.

Ad tertium, ſicut poſſunt aliqua membra eſſe arida, & mortua, & tamen ad Corpus vivum pertinere, illique eſſe conjuncta; ita Corpori Myſtico Chriſti D. nempe Eccleſiæ poſſunt eſſe conjuncta quædam membra mortua, in quibus Chriſtus non operatur operationes vitales, ſeu ſalutares. Hinc Pontifices, & Epiſcopi ſunt vera capita hujus Myſtici Corporis, Doctores verò ſunt oculi, & linguæ, eſto carerent vita gratiæ; poſſunt quippe eſſe inſtrumenta operativa per poteſtatem ſive ordinis, ſive juriſdictionis, quæ poteſt eſſe ſine gratia. Quamvis autem in corpore naturali membrum mortuum non poſſit eſſe inſtrumentum ullius operationis; poteſt tamen in Corpore myſtico: Et ratio diſparitatis eſt, quia in Corpore naturali operatio pendet à bonitate inſtrumenti; Cum non poſſit anima operationes vitales exercere, niſi per apta, viva, ac bona inſtrumenta; at in Corpore Myſtico operatio non pendet à probitate, aut vita inſtrumenti, eo quod anima hujus myſtici Corporis ſit Spiritus Sanctus, qui tam poteſt operari per inſtrumenta viva, & idonea, quam per mala inſtrumenta, & mortua.

Ad quartum, non poſſunt ad Regnum diaboli pertinere filii Dei: per hoc enim ipſum, quod ſint filii Dei, eruit illos Deus à poteſtate, & captivitate diaboli; At qui per imitationem ſunt filii diaboli, poſſunt pertinere ad Regnum Dei in hoc mundo, ſeu ad Eccleſiam militantem; quia Chriſtus noluit eos ab Eccleſia expulſos per peccatum, ſed ſolùm illos expellit per infidelitatem, per apoſtaſiam, per ſchiſma, per excommunicationem, vi quorum non poſſunt in Sacramentis cum aliis fidelibus communicare ſub regimine legitimorum Paſtorum, ac præſertim Vicarii Chriſti D.

Ad auctoritatem Auguſtini dicendum, non ſignificari illis verbis, quod in Corpore Chriſti Myſtico, ſeu in Eccleſia, non dentur mali, ſed ſolùm quod non dentur mali, qui ſint inſtar bonorum membra viva Chriſti D. ſint autem in hoc Corpore Myſtico eo prorſus modo, quo in cor-

Digitized by Google

corpore naturali ſunt humores corrupti, qui revera ſunt in corpore, ſunt tamen etiam ſeparati à membris corporis, ut idem Auguſtinus habet tract. 3. in ep. Jo.

Ad auctoritatem Hieronymi dicendum, Eccleſiam non adæquatè ſumptam, ſed ſecundum quod eſt ſancta, & continet perfectos, nullam habere maculam, neque rugam: Etenim idem Hieronymus in cap. 1. ad Gal. quærens, quomodo cohæreant inter ſe verba Apoſtoli, quæ nunc Eccleſias Galatiæ commendant, nunc reprehendunt, dicit, non dari duas Eccleſias, alteram juſtorum, alteram ſceleſtorum; ſed unam eſſe, de qua diverſimodè loquuntur Scripturæ; Aliquando enim tribuunt Eccleſiæ, quod eſt proprium perfectorum, qui ſunt in Eccleſia, ut eſt carere macula, ac ruga; aliquando tribuunt, quod eſt proprium imperfectorum, ac malorum, ut eſt peccare, ac indigere correptione: Quare quoties Eccleſia laudatur, reſpiciendum eſt ad Eccleſiam prout continet Sanctos, & perfectos, quoties reprehenditur, reſpiciendum eſt ad eandem prout continet imperfectos.

XV. Ex hactenus dictis infertur primò, quod licet Angeli, ac Sancti ad illam Eccleſiæ Catholicæ partem pertineant, quæ in Cęlis beata cum Rege ſuo Chriſto ævo fruitur ſempiterno, ac triumphum ſemper agit ob victorias de ſuis hoſtibus reportatas; nihilominus ad Eccleſiæ partem, quam dicimus Militantem, & viſibilem, non ſpectant Angeli, nec Electi in quantum tales, ſed juſti ſimul, ac peccatores, quantumvis ſint Reprobi; de quibus nulla fit mentio in theſi 72. & ſequentibus, ut proinde implicitè Queſnellus velit eos ad Eccleſiam non pertinere, ut mox oſtendemus.

Infertur ſecundò, Eccleſiam non eſſe cętum filiorum Dei dumtaxat, ſed eſſe cœtum omnium illorum, qui veram fidem profitentur, & in iiſdem Sacramentis communicant ſub regimine Vicarii Chriſti D. Quod autem dicitur in theſi 73. videlicet adoptatos in Chriſto ſubſiſtere in ejus perſona, ſi fiat ſenſus, quod adoptati in Chriſto ſanctificeantur per gratiam receptam in perſona Jeſu Chriſti reſuſcitati, cui ipſi ſunt uniti (prout loquitur Queſnellus in theſi 36.) eſt omnino falſum, juſtos in perſona Chriſti ita ſubſiſtere, ut ibi oſtendimus.

Infertur tertiò, Eccleſiam non debere dici Chriſtum, ut habetur in theſi 74., ſed eſſe Corpus Chriſti myſticum, habens quidem ut caput Verbum Incarnatum, non tamen habens ſub ſe ſolum omnes Sanctos ut membra; complectitur quippe bonos ſimul, & malos, quamvis reprobos. Ratio autem, cur Eccleſia non debeat dici eſſe ipſe Chriſtus, eſt, quia cum Eccleſia juxta definitionem explicatam ſit cœtus fidelium in Sacramentis communicantium ſub regimine Vicarii Chriſti, & in hoc cœtu Chriſtus comprehendi non poſſit, ſiquidem Chriſtus non ſuſcipit Sacramenta, ſed ea inſtituit, nec ſubeſt regimini ſui Vicarii, ſed illi præeſt, ſequitur, quod Chriſtus ſit ſolum Eccleſiæ caput, quatenus influit in reliqua membra gratias, & auxilia, prout præmiſimus, & quatenus habet poteſtatem gubernandi fideles, ac illis imperandi, quin debeat dici membrum Eccleſiæ, ut docent communiter contra nonnullos apud Suarez t. 1. in 3. p. diſp. 23. ſect. 1.,

Vaſquez diſput. 98., Lugo diſp. 17. n. 9: Etenim membrum dicit dependentiam ab aliis membris; Chriſtus verò nullam dicit dependentiam ab Eccleſia. Quamvis autem Apoſtolus 1. ad Corinth. 12. dicat: *Vos eſtis corpus Chriſti, & membra de membro*; non eſt ſenſus, quod fideles ſint membra de Chriſto, quod pariter ſit membrum; ſed eſt ſenſus, quod illi fideles erant membra de Paulo, quod erat membrum Chriſti; ſicut manus poteſt dici membrum de membro, hoc eſt de brachio, quod pariter eſt membrum; vel eſt ſenſus, quod illi fideles erant pars Eccleſiæ, ſeu membrum relatè ad Eccleſiam, quæ pariter eſt membrum Chriſti; vel ſenſus demum eſt, ut alii volunt, quod fideles ſint membra ad invicem.

Infertur quartò, nec aptè dici in theſi 75. quod Eccleſia ſit unus ſolus homo compoſitus ex pluribus membris, quorum Chriſtus eſt caput, vita, ſubſiſtentia, & perſona, unus ſolus Chriſtus compoſitus ex pluribus Sanctis. Etenim neque eſt verum, quod Eccleſia ſit Chriſtus, neque eſt verum, quod Chriſtus ſit vita, ſubſiſtentia, & perſona relatè ad Sanctos, ut diximus in illatione ſecunda; neque eſt verum, quod Eccleſia ex ſolis juſtis, & non etiam ex peccatoribus componatur.

Infertur quintò, neque eſſe verum, quod habetur in theſi 76. Eccleſiã eſſe ſpatioſiſſimã, quatenus complectatur electos, & juſtos omnium ſæculorum; tum quia debet etiam reprobos, & malos continere; tum etiam, quia quamvis juſti, qui fuerunt, & nunc non ſunt, poſſint ad Eccleſiam conferre inquantum viſibilem ſecundum id, quod nobis reliquerunt ad doctrinam Catholicam ſpectans, ſuis exemplis, & inſtitutionibus; juſti tamen, qui erunt, conferent quidem ad Eccleſiam, & illius erunt tunc temporis membra, nunc autem ad illam non ſpectant.

Infertur ſextò, falſum eſſe, quod dicitur in theſi 77., quod ceſſet eſſe de Eccleſia, & habere Deum pro Patre relatè ad doctrinam, & Chriſtum pro Capite relatè ad influxum, peccator, qui non ducit vitam dignam filio Dei, & membro Chriſti.

XVI. Infertur ultimò, falſiſſimum eſſe, quod habetur in theſi 78. videlicet, quod tam ſeparentur ab Eccleſia Infideles, qui non credunt Euangelio, quam peccatores, qui non vivunt ſecundum Euangelium. Imò ex hoc ipſo, quod populus Judaicus fuerit figura populi Electi, evincitur falſitas hujus theſis: nam, ut arguit Auguſtinus in breviculo, collatione tertia, in populo Judaico à Deo electo in veteri teſtamento, non deerant graviſſima ſcelera; & tamen nuſquam legitur, quod Moyſes, Samuel, vel alii Prophetæ, aut Beatiſſima Virgo, D. Anna, Eliſabeth, Simeon, Zacharias, Joannes Baptiſta, & alii juſti ſeparaverint ſe ab aliis hominibus iniquiſſimis in iis, quæ ſpectabant ad Templum, Altare, Sacrificia, & alia, quæ cultum religioſum continebant. Quare ſicut in populo electo veteris teſtamenti boni, & mali ſimul commorabantur in iis, quæ religionis erant; ita prorſus dicendum in novo teſtamento, videlicet Eccleſiam Dei juſtos ſimul, & peccatores complecti.

XVII. Inſulsè nimis Queſnello patrocinantur, qui dicunt, in hiſce theſibus; in quibus Eccleſiæ dignitas exprimitur, mentionem non fieri de pec-

peccatoribus, ac reprobis, ſed ſolum de juſtis, & electis, non quia ab utriſque non conſtituitur, ſed quia juſti ſunt potior ac dignior Eccleſiæ pars; unde ſicut in Symbolo fidei dicitur ea eſſe Sancta, ſumpta denominatione à præſtantiore ejus parte, quamvis non pauci ad Eccleſiam pertinentes ſint ſceleſti; ita dici poterit, quod Eccleſia ſit cœtus juſtorum, quamvis etiam peccatores in ea reperiantur.

Sed valde puerilis eſt hæc evaſio, in qua confunditur denominatio cum definitione. Cui autem ignotum eſt, quod poſſit res à potiori ejus parte denominari, non poſſit tamen per eam dumtaxat definiri? Sic homo denominatur rationalis denominatione deſumpta ab anima rationali, quæ eſt pars hominis præſtantior: At ſi quis interroget, Quid ſit homo? non poteſt definiri per unum tantùm ejus phyſicum conſtitutivum, dicendo, quod ſit Anima rationalis, ſed dici debet, quod ſit compoſitum ex anima rationali, & corpore. In caſu noſtro, poteſt quidem Eccleſia denominari Sancta, non ſolùm à ſanctitate doctrinæ, ac Sacramentorum, ſed etiam denominatione deſumpta à præcipuis ejus membris: At dum Queſnellus in theſi ſeptuageſimatertia interrogat, *Quid eſt Eccleſia?* non poteſt illam per unam dumtaxat partem definire, dicendo, quod ſit Cœtus juſtorum, ſed reſpondere debet, quod ſit Cœtus fidelium, qui à juſtis ſimul, & à peccatoribus, ab electis, & reprobis conflatur. Præterquamquod in theſi ſeptuageſimaoctava expreſsè Queſnellus negat, peccatores fideles ad Eccleſiam pertinere, ut mox planiùs exponetur, rejectando excuſationem illam, quod in his theſibus à peccatoribus ſolùm præſcindatur, & præſcindentium nullum ſit mendacium: Vult enim Queſnellus, quod à populo electo, ſeu ab Eccleſia ſeparentur, atque adeo ad illam non pertineant tam peccatores, qui non vivunt ſecundum Euangelium, quàm Infideles, qui Euangelio non credunt.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LXXII. uſque ad LXXVIII.

Septuageſima ſecunda, & ſequentes uſque ad ſeptuageſimam octavam multifariàm errant loquentes de Eccleſia Catholica, & de Chriſto D., qui eſt Eccleſiæ Caput Primò quidem dum dicitur abſolutè Eccleſia comprehendere omnes Angelos cœli. Quamvis enim ad Eccleſiam triumphantem ſpectent Angeli, & non ſit duplex Eccleſia, altera militans in hac vita, & altera triumphans in altera, ſed una tantùm ſit Eccleſia, conſiderata tamen pro diverſo ſtatu, & pro diverſis temporibus; Ad eum modum, quo idẽ eſt Chriſtus Dominus, qui conſideratus prout erat in hac vita, dicebatur Paſſibilis, & Mortalis, conſideratus prout eſt in Cęlo, dicitur Impaſſibilis, & Immortalis: Nihilominùs ſicut Chriſtus antonomaſticè in Scripturis venit ut Chriſtus paſſibilis (ſiquidem in veteri teſtamento præfiguratus fuit, ut paſſibilis, & mortalis, & in novo teſtamento dicitur ſemetipſum exinaniſſe) ita Eccleſia Catholica antonomaſticè ſumitur pro hac ſolùm parte Eccleſiæ, quæ eſt viſibilis, & militans; Et ad hanc proculdubio non pertinent Angeli. Secundò falſum

ſum eſt, quod Eccleſia comprehendat omnes Electos; Cum enim Eccleſia Catholica, & viſibilis definiatur communiter apud Bellarm. lib. 3. de Concil. cap. 1. quod ſit *cœtus hominum, ejuſdem Chriſtianæ fidei profeſſione, & eorundem Sacramentorum communione colligatus, ſub regimine legitimorum Paſtorum, ac præcipuè unius Chriſti in terra Vicarii Romani Pontificis* (unde ad Eccleſiam non pertinent Infideles, nempe Pagani, Turcæ, Judæi, ſicut nec Apoſtatæ, Hæretici, Schiſmatici, Excommunicati, & Catechumeni) poſſint autem inter Infideles, & alios ad Eccleſiam non pertinentes nonnulli eſſe electi, quatenus peracturi ſint pœnitentiam debitam, & ſint ſalvandi; apertè ſequitur, quod non omnes electi Eccleſiam conſtituant; aliter etiam conſtitueretur ab iis electis, qui nunc ſunt infideles, & de facto ſunt extra ovile Chriſti. Falſum eſt tertiò, quod Eccleſia conſtituatur ab omnibus Juſtis terræ, & omnium ſæculorum; cum enim multi, qui nunc ſunt infideles, & ad Eccleſiam non pertinent, futuri ſint aliquando juſti, deberent etiam iſti Eccleſiam conſtituere; quod tamen nemo dixerit; quippe qui non pertinent ad Eccleſiam nunc, dum ſunt infideles, ſed pertinebunt tunc, quando erunt juſti: Falſum eſt quartò, quod adoptati in Chriſto ſubſiſtant in ejus perſona, ſeu quod Chriſtus ſit ſubſiſtentia, & perſona juſtorum (præſertim ſi fiat ſenſus, quod ſanctificentur per gratiam receptam in perſona Chriſti, ut dicitur in theſi 36.) Falſum eſt quintò, quod Eccleſia ſit integer Chriſtus; ſiquidem Chriſtus eſt ſolum Eccleſiæ caput, inquantum influit gratias in ſua membra, ſed abſque ulla dependentia à reliquis membris, nec ſubeſt regimini ſui Vicarii, nec Sacramentorum eſt ſuſceptor, ut alii, qui Eccleſiam conſtituunt, ſed Inſtitutor. Hinc falſum eſt ſextò, quod Eccleſia ſit unus ſolus homo, nempe Chriſtus compoſitus ex pluribus Sanctis, quorum eſt Sanctificator. Falſum eſt ſeptimò, quod peccator non ducens vitam dignam filio Dei, & membro Chriſti, deſinat habere Deum pro Patre (verè enim Patrem habet Deum, non inquantum retinet gratiam, ſeu filiationem adoptivam, cum illam ob mortale amiſerit, ſed in quantum retinet ejus doctrinam, ac fidem) deſinatque habere Chriſtum pro capite quoad influxum auxiliorum, ut per gratiam vivificetur.

Illud verò in quo enormiter Queſnellus errat in omnibus theſibus eſt, quod ſolum velit Juſtos, & Electos ad Eccleſiam pertinere, non verò peccatores, & reprobos: Qua in re exuſcitatur hæreſis Calvini, & aliorum apud Bellarm. loco laudato, qui eatenus negabant Eccleſiam eſſe viſibilem, cum non poſſimus diſcernere electos, & juſtos à reprobis, & peccatoribus; unde rueret firmitas fidei, & credendorum, necnon Eccleſiæ juriſdictio; cum enim dignoſci nequeat, num iſti Paſtores Eccleſiæ ſint ex numero juſtorum, & electorum, an ſecus, incerta eſt eorum juriſdictio, & incertum pariter, quod in Conciliis Oecumenicis definiunt tanquam de fide credendum. Id autem eo conſilio à Queſnello in his theſibus inculcatur, ut Janſeniani parvipendant proſcriptiones à Pontificibus non ſemel factas theſium Janſenii, necnon excommunicationes latas adverſus contumaces: cum enim incertum ſit, an ad veram Eccleſiam ſpectent Paſtores,

Digitized by Google

res, qui theſes illas proſcripſerunt, & excommunicationes comminati ſunt, idcirco non debent inde homines retrahi a ſequenda ea doctrina, quam dicunt eſſe Auguſtini. At ex Euangelio luculenter conſtat, in Eccleſia bonos ſimul, & malos, electos, & reprobos contineri; Ea quippe Matthæi 25. comparatur Ovili, quod oves ſimul, & hœdos continet, nempe electos, & reprobos: Matth. 13. comparatur Sagenæ miſſæ in mare, quæ bonos ſimul, & malos piſces congregat, nempe juſtos, & peccatores: Matth. 3. comparatur Areæ, quæ triticum ſimul continet, & paleas: Unde Auguſt. tr. 6. in Jo: habet: *Fatemur in Eccleſia Catholica & bonos, & malos eſſe, ſed tanquam grana, & paleas*. Quod ſi peccatores ad Eccleſiam non pertinerent, Sacramentum Pœnitentiæ non eſſet Sacramentum mortuorum, quippe quod non poſſet peccatoribus fidelibus conferri, ſicut non poteſt conferri Infidelibus, nec Excommunicatis, & aliis, qui ab Eccleſia ſunt ejecti, dicente Apoſtolo 1. Cor. 5. *Quid enim mihi de iis, qui foris ſunt, judicare?* Et hac de cauſa, qui poſt correptionem fraternam non emendantur, non deberent accuſari Eccleſiæ, quæ non judicat de iis, qui foris ſunt; & tamen Matth. 18. Chriſtus D. dicit: *Si non audierit eos, dic Eccleſiæ*.

Ex quibus fit primò, erroneum eſſe, quod dicitur in theſi 77. quod ſcilicet peccator non ducens vitam dignam membro Chriſti ſit membrum abſciſſum, ut proinde non habeat Chriſtum pro capite; quamvis enim ſit membrum mortuum, non eſt tamen abſciſſum, ut eſt excommunicatus. Fit ſecundò, erroneum ſimiliter eſſe, quod dicitur in theſi 78. quod eodem modo ſeparetur à populo electo (nempe ab Eccleſia) peccator, qui non vivit ſecundum Euangelium, & infidelis, qui Euangelio non credit: Infideles enim ad Eccleſiam non pertinent, quippe quæ eſt cœtus Vocatorum ad fidem, ſeu cœtus fidelium; unde Auguſt. lib. de unitate Eccleſiæ cap. 4. habet: *Qui non credunt Chriſtum in carne veniſſe de Virgine Maria ex ſemine David, aut in corpore ipſo reſurrexiſſe, in quo crucifixus, & ſepultus eſt; non utique ſunt de Eccleſia*. At peccatores pertinent ad Eccleſiam, ut oſtendimus, & ex hoc ipſo fit perſpicuum, quod populus Judaicus à Deo electus in veteri teſtamento, qui erat figura Eccleſiæ, malos ſimul, & bonos complectebatur, eoſque indiſcriminatim admittebat in iis, quæ ad cultum religioſum pertinebant.

Nonnulli, vel quia decipiuntur, vel potius ut decipiant, in hiſce theſibus Queſnellum excuſant dicendo, quod ſolum aſſerat juſtos, & electos ad Eccleſiam ſpectare, quin excludat peccatores, & reprobos, ſed ab iis præſcindat: Præſertim quia alibi expreſsè docuit, in Eccleſia bonos ſimul, & malos contineri; videlicet in cap. 13. Matth. v. 47. ubi habet: *Sagena, & navis Eccleſiæ præſentis indiſcriminatim accipiunt piſces bonos, & malos, veros Chriſtianos, & hypocritas, electos, & reprobos*.

Verum in ſole cæcutit, qui non advertit, Queſnellum in hiſce theſibus velle, quod peccatores nullatenus ad Eccleſiam ſpectent, non ſecus ac excommunicati, & infideles; etenim id verbis non obſcuris aſſeritur in theſi 77.: expreſsè autem habetur in theſi 78. ubi dicitur, eodem modo ab Eccleſia ſeparari peccatorem, qui non vivit ſecundum Euangelium, ac In-

Digitized by Google

fidelem, qui Euangelio non credit. Verum quidem eſt, quod in aliis theſibus præſcindat à peccatoribus, & reprobis; Sed quis non videat in materia dogmatica propoſitionem præciſivam, & multo magis rei definitivam de ſe æquivalere excluſivæ (ut advertimus in theſi 32.) præſertim poſtquam diſſenſio aliqua in ea re fuit inter Catholicos, & Hæreticos? Sicut enim ſi quis diceret Eccleſiam conſtitui à baptizatis adultis, quamvis præſcindat à baptizatis infantibus, cenſetur tamen illos excludere juxta hæreſim damnatam à Tridentino ſeſſ. 7. can. 13.; ita qui aſſerit, ac multoties repetit, Eccleſiam conſtitui à juſtis, & electis, cenſetur excludere malos, ac reprobos juxta hæreſim Vvighlephi, Lutheri, Calvini, & aliorum apud Bellarminum.

Neque obſtat, quod alibi Queſnellus dixerit, ſagenam, & navim Eccleſiæ accipere piſces bonos, & malos. Nam aliquando hic Auctor callidè utitur verbis ambiguis ad fallendum, ut advertimus in theſi decima, ubi diximus, quod cum non ſemel docuerit diſertis verbis nullam voluntatem reſiſtere gratiæ interiori juxta hæreſim Janſenii, uſus eſt aliquando verbis ambiguis, dicendo hominem gratiæ reſiſtere; cum tamen nuſquam diſerte docuerit, quod reſiſtat gratiæ interiori; propterea ubi dixit, quod gratiæ reſiſtat, ſolum voluit, quod reſiſtat gratiæ exteriori, prout loquitur in theſi quinta. Ita in caſu noſtro; apertè Queſnellus in his theſibus negat peccatores in Eccleſia contineri, cum dicat, eodem modo ab illa ſeparari peccatorem, ac Infidelem; propterea ubi verbis ambiguis ad fallendum dixit, Eccleſiam accipere bonos, & malos, cum nuſquam docuerit, malos, & bonos Eccleſiam conſtituere, intelligendus eſt, quod ibi voluerit, vel bonos, & malos accipi ab Eccleſia in ſenſu Melancthonis, qui dicebat, bonos, & malos admiſceri in Eccleſia, quin tamen veram Eccleſiam conflent; Vel juxta mentem Brentii dicentis bonos, & malos eſſe ſolum in Eccleſia externa, quatenus tam mali, quam boni conveniunt in doctrina fidei, & uſu Sacramentorum, quamvis ſoli juſti ſpectent ad veram Eccleſiam præditam privilegiis, quæ narrantur in Scripturis, quæ non eſt viſibilis, niſi oculis fidei. Præterquamquod ſicut excommunicati (qui proculdubio ad Eccleſiam non pertinent, utpote ab ea dimiſſi) nec non hæretici, qui à congregatione Fidelium egreſſi ſunt, dici poſſunt eſſe in Eccleſia ſecundum quid, non ſimpliciter, ut advertit Bellarm. lib. 3. de Eccl. cap. 4. videlicet quia etiam ipſi quædam Sacramenta validè adminiſtrant; ita peccatores. Denique dici poſſunt eſſe in Eccleſia largo & vulgari modo ſumpta, prout complectitur omnes Chriſtianos (ut notat D. Ambroſius apud eundem Bellarm.) & in hoc ſenſu dicere potuit Queſnellus, quod ſagena Eccleſiæ piſces bonos, & malos accipiat; cum diſertè non ſemel docuerit, peccatores ad veram Eccleſiam preſsè ſumptam ſimpliciter non pertinere.

Dicunt Queſnelli Aſſeclæ, quod theſis 77. aſſerens, peccatorem non habere Deum pro Patre, nec Chriſtum pro capite, poſſit ritè intelligi, & explicari, quod non habeat Deum pro Patre per gratiam, in qua clamamus, Abba, Pater, ut dicitur Rom. 8.; nec habeat Chriſtum pro capite, qui influat in membra viva,

ſicut

Digitized by Google

ſicut vitis in palmites. Sed inaniter adlaborant. Nam primò in germano & obvio verborum ſenſu theſis eſt erronea; excludit quippe omnem rationem Patris in Deo, & capitis in Chriſto relatè ad peccatores; cum negatio ſit malignantis naturæ. Deinde theſis, quæ poteſt tam in vero, quàm in erroneo ſenſu uſurpari, ex adjunctis ad hunc potius ſenſum, quam ad illum determinatur, ut explicavimus in theſi 51. Cum autem theſis hæc abſolutè doceatur, poſtquam Heterodoxi contenderint, peccatores ad Eccleſiam non ſpectare, & doceatur in Codice, in quo aliis in locis (præſertim in theſi 78.) hoc diſertè exprimitur, ex his adjunctis fit, quod in ſenſu erroneo accipienda ſit; & ideo tum in proprio verborum ſenſu, tum in ſenſu ab Auctore intento proſcribenda fuit.

PROPOSITIO LXXIX.

Utile, ac neceſſarium eſt omni tempore, omni loco, & omni perſonarum generi ſtudere, & cognoſcere ſpiritum, pietatem, & myſteria Sacræ Scripturæ. *Queſn.* 1. *Cor.* 14. 15. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO LXXX.

Lectio Sacræ Scripturæ eſt pro omnibus. *Queſn. Act.* 8. 28. *editione* 1693. & 1699.

PROPOSITIO LXXXI.

Obſcuritas ſancta verbi Dei non eſt laicis ratio diſpenſandi ſe ipſos ab ejus lectione. *Queſn. Act.* 8. 31. *editione* 1693. & 1699.

PROPOSITIO LXXXII.

Dies Dominicus à Chriſtianis debet ſanctificari lectionibus pietatis, & ſuper omnia ſanctarum Scripturarum. Damnoſum eſt velle Chriſtianum ab hac lectione retrahere. *Queſnel. Act.* 15. 21. *edit.* 1693, & 1699.

PROPOSITIO LXXXIII.

Eſt illuſio ſibi perſuadere, quod notitia myſteriorum Religionis non debeat communicari fęminis lectione ſacrorum librorum. Non ex fęminarum ſimplicitate, ſed ex ſuperba virorum ſcientia, ortus eſt Scripturarum abuſus, & natæ ſunt hæreſes. *Queſn. Jo.* 4. 26. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO LXXXIV.

Abripere è Chriſtianorum manibus novum Teſtamentum, ſeu

ſeu eis illud clauſum tenere, auferendo eis modum illud intelligendi, eſt illis Chriſti os obturare. *Queſn. Matth.* 5. 2. *edit.* 1693. & 1699.

PROPOSITIO LXXXV.

Interdicere Chriſtianis lectionem Sacræ Scripturæ, præſertim Euangelii, eſt interdicere uſum luminis filiis lucis, & facere, ut patiantur ſpeciem quandam excommunicationis. *Queſnell. Luc.* 11. 33. *edit.* 1693.

PROPOSITIO LXXXVI.

Eripere ſimplici populo hoc ſolatium jungendi vocem ſuam voci totius Eccleſiæ, eſt uſus contrarius praxi Apoſtolicæ, & intentioni Dei. *Queſn.* 1. *Cor.* 14. 16. *edit.* 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Erraret profectò Eccleſia, ſi theſes iſtæ verum haberent, & maxima fidelium pars eſſet in ſtatu damnationis. II. Antiquę hæreſes hic exuſcitantur.

III. Sacrorum Bibliorum lectionem lingua materna non eſſe promiſcuè permittendam, nec adhibendam eſſe in uſu publico, oſtenditur ex uſu Apoſtolorum; tum etiam veteris legis, ac Eccleſiæ univerſalis. IV. Ad Eccleſiæ unitatem ſpectat, quod publicus uſus Scripturarum ſit lingua communiſſima. V. Indocti facilè arriperent anſam errandi, ſi vernacula lingua Scripturas legerent.

VI. Primarius finis Divinorum Officiorum eſt Dei cultus, non conſolatio, & inſtructio populi, quæ per conciones frequenter haberi debet. VII. Non fruſtra eſt publica Eccleſiæ oratio, quamvis ejus ſenſus non intelligatur à populo. VIII. Prædicatio debet eſſe vernacula lingua, quia ea continet explicationem; ſecus vero Biblia Sacra. IX. Apoſtolus, & Patres huic doctrinæ non refragantur. X. In quonam ſenſu Scripturæ dicuntur eſſe perſpicuæ, cum tamen pluribus de cauſis ſint obſcuræ, & profundiſſimæ?

I. AD enormitatem erroris harum theſium primo intuitu conſpiciendam ſatis erit advertere, quod benè magna, immò maxima fidelium pars eſſet in ſtatu damnationis, ſi illæ ſubſiſterent; ſiquidem pauci admodum ſacrorum eloquiorum, ac myſteriorum ſtudio vacant omni tempore, ac omni loco; quod in prima harum theſium dicitur omni perſonarum generi neceſſarium eſſe ad ſalutem. Erraret prætereа Eccleſia, dum non permittit paſſim vernaculam ſacrorum Bibliorum editionem, ut poſſent omnes, etiam rudes, ac fęminæ, ea continenter legere, dum dicitur in his theſibus lectio ſacræ Scripturæ eſſe pro omnibus, quin obſcuritas ſancta Verbi Dei ſit ratio ſufficiens, ut laici ſeipſos ab hac lectione diſpenſent: Erraret etiam Eccleſia univerſa, dum vetat, ne indiſcriminatim omnibus lectio ſacrarum Scripturarum vulgari lingua concedatur, ſi verum eſſet, quod dies Dominicus à Chriſtianis hac lectiono debeat ſancti-

Digitized by Google

ſtificari; & quod damnoſum ſit Chriſtifideles ab ea retrahere, perinde quaſi pleriſque obeſſet potiùs, quàm prodeſſet; unde ſolùm adhortandi ſint, ut explicationi ſacrarum Scripturarum, quæ per Parochos, Concionatores, & alios Profeſſores in Eccleſiis fieri debet ſingulis feſtis, intereſſe non prætermittant. Videtur autem hæc omnia Queſnellus deglutire, dum addit, illuſionem, ac deceptionem pati Eccleſiam, dum ſibi perſuadet, myſteria noſtræ Religionis non eſſe communicanda fœminis, ac idiotis lectione, ſed ſolùm explicatione ſacrarum Scripturarum, perinde quaſi etiam ex fœminarum ſimplicitate, & non ex ſola ſuperba virorum ſcientia Scripturarum abuſus, atque hæreſes ortæ ſint.

Poſt has contumelias adverſus Eccleſiam per ſummam injuriam intortas, deſcendit ad commendandam lectionem Novi Teſtamenti, quod ipſe tot obſervationibus Janſeniana lue infectis explicavit, & tot editionibus in vulgus diſperſit, ut ſub ſpecie docendi incautos doctrinam ſacram, ſuos errores ſubdole edoceret. Hinc dicit, verba Chriſti Domini ſola lectione novi Teſtamenti à nobis audiri, ita ut alius non ſuppetat modus ea intelligendi; unde interdicere hanc lectionem fidelibus idem ſit, ac uſum luminis interdicere filiis lucis, & velle illos cuidam excommunicationi eſſe obnoxios. Et concludit, quod eripere populo hoc ſolatium conjungendi vocem ſuam voci totius Eccleſiæ, vernacula lingua audiendo Divina officia, ita ut poſſit eorum ſenſus percipere, & cum Eccleſia orare, adverſetur praxi Apoſtolicæ, ac intentioni Divinæ.

II. Theſes iſtæ captioſæ, quæ videntur pietatem redolere, dum lectionem ſacræ Scripturæ omnibus commendant, fucata fraude non ſolùm Eccleſiæ conſuetudini, & præceptis, præſertim Tridẽtini, impiè detrahunt, ſed etiam antiquas hæreſes exſuſcitant, & ad ebibendum Janſenianum virus ex lectione Novi Teſtamenti à Queſnello ſuis erroribus paſſim vafrè inſperſi, incitant, ſuadent, ac alliciunt. Sciendum itaque Calvinum lib. 3. Inſtit. cap. 20. §. 33., Kemnitium, Brentium, alioſque Hæreticos apud Bellarm. lib. 2. de Verbo Dei cap. 15. docuiſſe, quod in hiſce theſibus iterum Queſnellus reponit; videlicet ſacram Scripturam omnibus vernacula unius cujuſque lingua tradendam, eaque publicè utendum in Divinis Officiis, ut populus vocem ſuam voci totius Eccleſiæ conjungat; cum Chriſtus Dominus lingua vernacula veritates Euangelicas edocuerit, & Apoſtoli die Pentecoſtes variis linguis loquuti ſint magnalia Dei, ita ut unuſquiſque lingua ſua illos audiret, ut habetur Act. 2. Catholici tamen ex oppoſito docent, non eſſe paſſim ſine diſcrimine concedendam ſingulis lectionem ſacrorum Bibliorum lingua materna, nec eadem legenda, aut canenda eſſe in publico, & communi uſu Eccleſiæ, quamvis non prohibeantur univerſim vulgares trãslationes, ut ſomniat Kemnitius; Siquidem in Regula quarta Indicis librorum prohibitorum à Pio IV. editi hæc habentur: *Cum experimento manifeſtum ſit, ſi ſacra Biblia vulgari lingua paſſim ſine diſcrimine permittantur, plus inde ob hominum temeritatem detrimenti, quàm utilitatis oriri; hac in parte judicio Epiſcopi, aut Inquiſitoris ſtetur, ut cum conſilio Parochi, vel Confeſſoris, Bibliorum à Catholicis Aucto-*

ribus

Digitized by Google

vibus verſorum lectionem vulgari lingua eis concedere poſſint, quos intellexerint ex hujuſmodi lectione non damnum, ſed fidei, atque pietatis augmentum capere poſſe. Et quamvis Tridentinum ſeſſ. 22. cap. 8., & can. 9. anathematizet, qui dixerit Miſſam vulgari lingua debere celebrari; præcipit tamen omnibus curam habentibus animarum, ne parvuli petant panem, & non ſit, qui frangat eis, ut frequenter, præſertim diebus Dominicis, & feſtis, ex iis, quæ in Miſſa leguntur, vel per ſe, vel per alios aliquid exponant. Et ſeſſione 5. cap. 2. iiſdem curam animarum gerentibus diſtrictè pariter mandat, ut ſaltem diebus Dominicis, & feſtis ſolemnibus plebes ſibi commiſſas pro ſua, & earum capacitate paſcant ſalutaribus verbis, docendo ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem. Solùm permittuntur omnibus, & in uſu publico Divinorum officiorum adhibentur Biblia ſacra tribus illis linguis, utpotè univerſalioribus, Hebræa, Græca, & Latina, quas Chriſtus Dominus titulo ſuæ Crucis honoravit; præſertim quia iis linguis ſacræ literæ ab Auctoribus ſuis conſcriptę fuere, vel certè per has ſolas Chriſti Euangelium in præcipuis Orbis terræ partibus promulgatum fuit: De iis enim hæc habet Hilarius in Præfatione ad Pſalmos: *His maximè tribus linguis ſacramentum voluntatis Dei, & beati regni expectatio prædicatur; ex quo illud Pilati fuit, ut his tribus linguis Regem Judæorum Dominum Jeſum Chriſtum eſſe perſcriberet.*

III. Oſtenditur autem, cur non debeat omnibus indiſcriminatim permitti lectio ſacræ Scripturæ lingua materna, nec debeant iſtæ translationes deſervire in uſu publico Divinorum Officiorum. Primò quidem ex uſu Apoſtolorum, qui quamvis ubique Gentium Euangelium prædicarint lingua uniuſcujuſque regionis, cum præditi fuiſſent dono linguarum; & quamvis ubique Gentium Eccleſias fundarint ex Irenæo lib. 1. cap. 3.; nihilominus Euangelia, & Epiſtolas non ſcripſerunt linguis earum Gentium, quibus prædicabant, ſed ſolùm Hebraicè, aut Græcè, & juxta nonnullorum ſententiam etiam Latinè; creditur enim Marci Euangelium fuiſſe priùs Romæ Latinè ſcriptum, ac deinde ab eodem in Gręcam linguam fuiſſe translatum, ut videre eſt apud Damaſum in vita B. Petri. Quod autem aliis linguis non ſcripſerint, conſtat, tum quia nullum de iis veſtigium extat; tum etiam, quia Petrus, & Jacobus nonniſi Græcè ſcripſerunt Judæis per totum orbem diſperſis, quamvis iis nec lingua Græca, nec Hebræa eſſet materna, ſed ſolùm lingua ejus regionis, in qua degebant; ut patet ex verbis illis Act. 2. *Nonne iſti, qui loquuntur, Galilæi ſunt? & ecce nos audivimus illos loquentes noſtris linguis*. Similiter Joannes Apoſtolus Græcè ſcripſit primam ſuam Epiſtolam Parthis, quibus tamen Græca lingua non erat materna, ut notat Auguſtinus l. 2. quæſt. Euangel. qu. 39. Apoſtolus etiam Græcè ſcripſit Romanis, quibus non Græca, ſed Latina lingua erat vulgaris.

Conſtat ſecundò ex uſu veteris legis, & ex uſu Eccleſiæ univerſalis: Etenim in veteri lege poſt ſeptuaginta illos annos Babylonicæ captivitatis Hebræi linguam propriam obliti, Chaldaicam, ſeu Syriacam habuerunt maternam; & tamen ſolùm Hebrai-

Digitized by Google

braicè ſacra Biblia in templo] legebantur, aut canebantur, ut conſtat ex lib. 2. Eſdræ cap. 8., ubi dicitur, quod cum legeretur univerſo populo Liber Legis Domini, Nehemias, & Eſdras, necnon Levitæ illum interpretabantur, eo quod aliter illum non perciperent, propterea facta eſt lætitia magna nimis à Populo, quia intellexerant verba Legis, adhibita Eſdræ Sacerdotis, & Scribæ interpretatione.

Quod vero attinet ad uſum Eccleſiæ univerſalis, Aug. lib. 2. de doctrina Chriſtiana cap. 11. habet, neceſſariam eſſe ad intelligentiam Scripturarum peritiam trium dumtaxat linguarum, Hebraicæ, Græcæ, & Latinæ, quia iis dumtaxat linguis Sacra Biblia legebantur; nec ullus ex antiquis Auctoribus alterius translationis meminit: Unde ſequitur ex Apoſtolica traditione deſcendere hoc, quod in univerſa Eccleſia ab immemorabili factitatum eſt; ex regula Auguſt. lib. 4. contra Donatiſtas cap. 24., & Leonis ſerm. 2. de Jejunio Pentecoſtes dicentium, *Quod univerſa tenet Eccleſia, ſi non poſſit initium aſſignari, de Apoſtolica traditione deſcendere credendum eſt*. Quod autem hac in re uſque ad Auguſtini tempora ubique conſueverat Eccleſia facere, id hactenus ubique Gentium fecit, ut fusè oſtendit Bellarm. loco laudato, ut proinde temere quis inquireret, rectè ne, an ſecus id fiat; cum Auguſtinus epiſt. 118. doceat, inſolentiſſimæ inſaniæ eſſe contra id, quod univerſalis Eccleſia facit, diſputare.

IV. Ratio autem cur in divinis Officiis non ſint permittendæ translationes vulgares Sacrorum Bibliorum, eſt, quia ad Eccleſiæ unitatem ſpectat, ut publicus uſus Scripturarum ſit in lingua communiſſima; aliter tolleretur Eccleſiarum communicatio, neque poſſent Concilia Oecumenica celebrari, cum non habeant Patres omnes donum linguarum. Hac de cauſa Apoſtoli fere omnia Græcè ſcripſerunt, quia tunc temporis Græca lingua erat communiſſima, teſte M. Tullio in orat. pro Archia poeta, ubi habet: *Græca leguntur in omnibus fere Gentibus; latina ſuis finibus exiguis ſanè continentur*; Quia verò poſt amplitudinem Imperii Romani latina lingua cępit eſſe communiſſima, ideo Scripturæ in latinam linguam converſæ ſunt, & hujuſmodi translatione Eccleſia nunc utitur, præſertim in toto Occidente. Et ratio ulterior eſt, quia ſi vulgari lingua apud omnes in divinis Officiis Scripturæ legerentur, earum translationes deberent ferè ſingulis ætatibus variari, cum paſſim magna ex parte ſingulis ſæculis linguæ vulgares varientur. In tanta autem varietate translationum non pauci facili negotio errores committerentur, qui non poſſent facile corrigi, cum nequeant Pontifices, aut Concilia de tot linguis dijudicare.

Neque obſtat, quod ſi materna lingua Scripturæ legerentur in Divinis Officiis, populus voci totius Eccleſiæ conjungeret ſuam, quod eſſet ſolatio, & utilitati: Nam populus Prophetas, Pſalmos, & alia, quæ in divinis Officiis habentur, non intelligeret, etiamſi vernacula lingua legerentur; ſicut ea non intelligunt de facto plurimi, qui linguam latinam callent, niſi Interpretibus ſtudeant. Hinc jure merito Tridentinum damnat eos, qui cum Queſnello contendunt, elata voce recitandum eſſe Canonem Miſſæ; ſicut etiam alta voce proferenda eſſe verba Conſecrationis, ac Miſſam verna-

Digitized by Google

nacula tantùm lingua eſſe celebrandam, ut poſſit populus voci totius Eccleſiæ ſuam vocem conjungere; perinde quaſi Eccleſiæ ritus hac in re intentioni, & inſtitutioni Chriſti adverſentur: Hæc ſunt verba Concilii ſeſſ. 22. can. 9. *Si quis dixerit Eccleſię Romanæ ritum, quo ſubmiſſa voce pars Canonis, & verba Conſecrationis proferuntur, damnandum eſſe, aut lingua tantùm vulgari Miſſam celebrari debere, aut aquam non miſcendam eſſe vino in calice offerendo, eo quod ſit contra Chriſti inſtitutionem, anathema ſit.*

V. Ratio demum cur non omnibus permitti debeat lectio Scripturarum lingua vernacula, eſt, quia indocti facilè anſam inde arriperent errandi in materia fidei, & morum. Etenim, ut Hilarius advertit libro ultimo de Synodis, hæreſes omnes ex non intelligentia Scripturarum ortæ ſunt; & D. Petrus epiſt. 2. cap. 3. loquens de Epiſtolis Apoſtoli, dicit: *In quibus ſunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & inſtabiles depravant, ſicut & cæteras Scripturas, ad ſuam ipſorum perditionem*: Faciliùs autem Scripturas depravant indocti, quippe qui ex imperitia ipſa faciliùs evadunt inſtabiles; & ideò præſtat iis explicationem Scripturarum à Doctis audire, quàm illas legere lingua populari. Certè ſi rudes audirent proprio idiomate illud Oſeæ, *Vade, & fac tibi filios fornicationum*; aut illud ex Canticis: *Oſculetur me oſculo oris ſui; læva ejus ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me*; vel inceſtum Thamar, vel Davidis adulterium, aut mendacia Judith; & quod Sara, Lia, Rachel dederint ancillas ſuas in concubinas, & alia hujuſmodi, quæ ex inſtinctu Spiritus Sancti in ſacris Literis ſumma cum laude narrantur, facilè aut Sanctos illos Patriarchas contemnerent, aut ad eadem perpetranda incitarentur. Præterquamquod legendo nonnulla, quæ videntur inter ſe pugnare, quin poſſint de facili ea conciliare, in diſcrimine eſſent, ut nihil omninò crederent. Propterea Baſilius, & Hieronymus ægrè ferebant, quod populus de Scripturis diſceptaret, quamvis id temporis non facile ab iis quæſtionibus audiendis, ac tractandis poſſent homines univerſim averti, cum græca, & latina lingua, quibus Scripturæ legebantur, nonnullis populis eſſet vulgaris. Quibus adde, quod ſi paſſim ſine facultate, ac delectu permitteretur omnibus lectio Bibliorum ſacrorum lingua vernacula, illud præſertim incommodum ſequeretur, quod Queſnellus contendit, dum Scripturam in Gallicam linguam tranſtulit; videlicet quod pluribus in locis fraudulenter adulteraretur, ut facilè poſſet rudibus & indoctis virus propinari; non ſecus ac ex paulo ante edita verſione Montenſi immenſa malorum ſeges per totam Galliam pullulavit, dum promiſcuè ea legeretur. Nec alio potiſſimum medio Proteſtantium Miniſtri utuntur, ut populi pertinaciſſimè ſuis erroribus adhæreſcant.

VI. Opponitur ad hæc primò ex Brentio, quod finis divinorum Officiorum, ac lectionis ſacræ Scripturæ eſt populi inſtructio, ſolatium, & ædificatio; ex lingua autem peregrina, & ignota hæc haberi non poſſunt; ergo divina Officia, ac lectiones ſacræ materna lingua haberi debent. Major patet ex Apoſtolo ad Rom. 15.: *Ut per patientiam, & conſolationem Scripturarum ſpem habeamus*. Et 1. ad Cor. 14. *Volo quinque verba in ſenſu meo loqui, & ut alios inſtruam, quàm decem mil-*

Digitized by Google

millia verborum in lingua ; Et infra: *Cum convenitis, unuſquiſque veſtrum Pſalmum habet, doctrinam habet, Apocalypſim habet, linguam habet, interpretationem habet: omnia ad ædificationem fiant.*

Confirmatur primò ex Calvino, quia ſi non percipiatur ſenſus verborum, dum publicè, aut privatim oratur, oratio eſt prorſus inutilis; ideo Matth. 15. ex Iſaia 29. dicitur: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè eſt à me*. Et 1. ad Cor. 14. *Si orem lingua, ſpiritus meus orat, mens autem ſine fructu eſt;* ergo vulgaris lingua ad divina Officia canenda, & ad privatas orationes adhibenda eſt.

Confirmatur ſecundò ex Kemnitio, quia Chriſtus D. ſermones ſuos habebat lingua vernacula; & Apoſtoli non ſolum die Pentecoſtes locuti ſunt variis linguis magnalia Dei, ita ut unuſquiſque audiret lingua ſua illos loquentes, ſed etiam quando per totum orbem diſperſi Euangelium prædicabant, utebantur lingua propria uniuſcujuſque regionis; nec eſt credibile, quod iis populis Scripturas ſacras relinquerent, niſi translatas eorum lingua, ut poſſent eas legere ad alios inſtruendos. Præterquamquod ſi verbum divinum audiri poteſt lingua vulgari, quidni pariter & legi?

Confirmatur tertiò ex Brentio, quia in cap. *Cum pluriſque*, tit. de divinis Officiis Innocentius III. mandat, ut ubi reperiuntur non pauci homines diverſarum linguarum, Epiſcopus habeat miniſtros idoneos, qui diverſis linguis divina Officia celebrent, ac Sacramenta adminiſtrent. Quare contra praxim Apoſtolicam, & contra intentionem divinam populo denegatur conſolatio, quæ ubertim ex divinis Officiis, & ex lectione Scripturarum percipitur, conjungendo vocem propriam voci totius Eccleſiæ.

Reſpondeo, finem præcipuum divinorum Officiorum eſſe Dei cultum; conſolationem verò populi, inſtructionem, & ædificationem eſſe finem ſecundarium; Inſtructio autem, & conſolatio ab iis, qui latinam linguam callent, habetur aliqualiter à ſenſu verborum; at imperiti non ſunt idonei, qui à ſenſu verborum inſtruantur, quamvis vulgari lingua divina officia peragerentur; unde pro iis conciones frequentiſſimè haberi debent in Eccleſiis. Porro in textu laudato Apoſtoli 1. ad Cor. 14. ſenſus eſt, utiliorem eſſe cohortationem, quæ quinque verbis habetur ad captum populi, quam longiſſimum ſermonem, qui ab auditoribus non intelligatur. Ad id, quod additur, nomine Pſalmi ſignificatur donum gratis datum pſallendi, ſeu, ut exponit Chryſoſtomus, donum componendi cantica ſpiritualia, ac ea in Eccleſia modeſtè canendi; nomine Doctrinæ venit donum docendi alios, quæ ad fidem, & mores ſpectant; nomine Apocalypſis intelligitur donum revelationis, quatenus non rarò Deus orantibus in Eccleſia revelat ſua myſteria; nomine Linguæ ſignificatur donum linguarum; ac demum nomine Interpretationis venit donum exponendi Scripturas: Et ſenſus laudati textus eſt, quod omnia hæc exerceantur in utilitatem, & ædificationem, non verò in oſtentationem, & inanem gloriam.

VII. Ad primam confirmationem falſum eſt, quod ex publica Eccleſiæ oratione nullus fructus percipiatur à populo, qui orationem illam non intelligit; cum percipiatur fructus, etiamſi illa ne audiatur quidem;

dem; cum oratio Eccleſiæ non fiat populo, ſed Deo; unde ſatis eſt, quod Deus illam intelligat; Sicuti ſiquis latinè oret Regem pro populo, qui nec intelligat, nec audiat eam deprecationem, poterit populus fructum ex illa recipere. Deinde ipſa oratio, quæ auditur, etiamſi non intelligatur, adhuc eſt fructuoſa; ut docet Origenes homil. 20. in Joſue dicens: *Si quando vides legi Scripturam in auribus tuis, quam non intelligis, interim hanc primum ſcias te ſuſcepiſſe utilitatem, quod auditu, velut precatione quadam, noxiarum virtutum, quæ te poſſident, virus depellitur*. Et Chryſoſtomus homil. 3. de Lazaro habet: *Quid ſi non intelligamus, quæ continentur in ſacris Literis? maximè quidem, etiamſi non intelligas illic recondita, tamen ex ipſa lectione multa naſcitur ſanctimonia*: Sic, ut notat Auguſtinus lib. 3. de doctrina Chriſtiana, multi ex Judæis non fruſtra Deum colebant figuris, & cæremoniis, quarum ſignificationem non percipiebant; cum ſatis ſit, quod eo animo actio illa externa ponatur, ut cultus Deo præſtetur. Si autem neceſſe eſſet intelligere, quæ in divinis Officiis canuntur, pauci admodum fructum ex iis perciperent; cum pauci Pſalmos, Prophetias, & Apoſtolorum ſententias intelligant. Hinc D. Antonius illam orationem commendabat, in qua ita mens de Deo cogitat, & animus in Deum ita rapitur, ut non intelligat verba ſua.

Neque obſtant adducti textus Scripturarum. Nam ubi dicitur, quod populus labiis dumtaxat Deum honoret, ſenſus eſt, ut exponit Auguſtinus lib. 22. contra Fauſtum cap. 55. quod dum populus ille labiis Deum honorabat illum laudando, factis Deum inhonorabat peccando; vel ſenſus eſt, quod dum Deus honoratur verbali oratione, animus vagatur ad terrena negotia. Ubi verò Apoſtolus ait, quod dum lingua oratur, mens eſt ſine fructu; ſenſus eſt, quod ſi non percipiatur oratio, quæ profertur, mens non eruditur ſenſu illorum verborum, quamvis animus ex ea fructum reportet; ut accidit quando ruſtici Pſalmos cum affectu, ac devotè recitant, quin illos intelligant. Hinc Apoſtolus ibidem addit: *Nam tu benè gratias agis*, indicans fructuoſam eſſe gratiarum actionem, quamvis fiat verbis, quorum ſignificatio ignoratur.

VIII. Ad ſecundam, poteſt quidem, ac debet lingua vernacula prædicari Euangelium, quia prædicatio ipſa explicationem continet; ex hoc autem non ſequitur, quod poſſint vernacula lingua ab omnibus Scripturæ legi, cum ex tali lectione interpretationis vacua poſſint indocti in errorem, ac in hæreſes induci. Sic e. g. poteſt pueris à matre dari panis in fruſta diſſectus ad comedendum, quin tamen dari poſſit integer, ac ſolidus. Quod autem Apoſtoli nullibi reliquerint Scripturas nativo uniuſcujuſque regionis idiomate translatas, jam ſupra oſtendimus: ſatis enim erat relinquere Catechiſmum vulgari lingua compoſitum, ut nunc fit ex lege Trident. ſeſſ. 24. cap. 7. qua Epiſcopis injungitur, ut Catechiſm in vulgarem linguam fideliter verti, atque à Parochis omnibus populo exponi curent.

Ad ultimam, Innocentius III. ſolum ibi loquitur de lingua Græca, & Latina; cum enim tunc temporis captum fuiſſet à Latinis Byzantium, & ibi cum Latino Imperatore, ac Patri-

Digitized by Google

archa Conſtantinopolitano Græci cum Latinis eſſent permixti; ſancivit Pontifex cum Patribus Concilii Lateranenſis decreto 9., non expedire, quod in eadem Urbe duo eſſent Epiſcopi, alter pro Græcis, alter pro Latinis, ſed idem Epiſcopus deberet providere de idoneis Miniſtris, qui Græcis græcè, Latinis latinè Sacramenta adminiſtrarent.

IX. Opponitur ſecundò id quod habet Apoſtolus 1. ad Cor. 14. *Si incertam vocem det tuba, quis parabit ſe ad bellum? ita & vos per linguam niſi manifeſtum ſermonem dederitis, quomodo ſcietur id, quod dicitur? eritis enim in aera loquentes*. Et paulo poſt addit: *Si benedixeris ſpiritu, quis ſupplet locum idiotæ? quomodo dicet, Amen, ſuper benedictionem tuam? quoniam quid dicas neſcit; nam tu quidem benè gratias agis, ſed alter non ædificatur*. Quibus verbis videtur Apoſtolus velle, quod populus intelligere debeat, quæ in divinis Officiis leguntur, ut ædificetur, & conſoletur uniendo vocem ſuam voci Eccleſiæ.

Confirmatur primò, quia Scripturæ verſæ fuerunt olim in linguam Chaldaicam, tunc temporis vulgarem; poſtmodum in Græcam, quæ pariter tunc erat vulgaris, & Apoſtoli ea translatione uſi ſunt; ac demum in Latinam, quando hæc etiam facta erat vulgaris. Et S. Hieronymus teſtatur, ſi Kemnitium audiamus, ſe Biblia ſacra in linguam Sclavonicam vertiſſe; ergo poſſunt Scripturæ abſque piaculo in vulgarem linguam verti, & ſic legi publicè, ac privatim in ædificationem & ſolatium populi.

Confirmatur ſecundò ex eodem Kemnitio, quia Chryſoſtomus ſæpiſſimè laicos hortatur ad legendas Scripturas: Homilia 9. in Epiſt. ad Coloſſ. habet: *Audite, obſecro, ſæculares omnes: comparate vobis Biblia, animæ pharmaca; ſi nihil aliud vultis, vel novum Teſtamentum acquirite, Apoſtolorum acta, Euangelia*, &c. Et ad Euſtochium loquens hæc habet: *Tenenti Codicem ſomnus obrepat, & cadentem faciem pagina ſancta ſuſcipiat*. Apoſtolus etiam 1. ad Timoth. 4. habet: *Attende lectioni*; Et Chriſtus D. Judæis Jo: 5. dixit: *Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipſis vitam æternam habere: & illæ ſunt quæ teſtimonium perhibent de me*. Et Deuter. 27. præcipitur, ut verba legis dilucidè ſcribantur, ut poſſint ab omnibus legi, & cuſtodiri; dicitur enim: *Et ſcribes ſuper lapides omnia verba legis bujus planè, lucidè*. Quomodo enim poterit populus ſcire myſteria, & ſpiritum Scripturarum, ac præcepta Domini, quæ in iis continentur, ſi nequeat iterata lectione iis ſtudere? ergo utile ſimul, ac neceſſarium eſt huic ſtudio vacare, ac vulgari lingua Scripturas legere.

Confirmatur demum, quia anno circiter ſexcenteſimo à Sede Apoſtolica Moravis conceſſum fuit, ut divina Officia celebrarent lingua Sclavonica; & de facto Armeni, Ægyptii, & alii populi vulgari eorum lingua Sacra faciunt; ergo non eſt ratio, cur omnibus Eccleſiis id non permittatur.

Reſpondeo, Apoſtolum ibi non loqui de lectione ſacræ Scripturæ, ſed de exhortationibus, quæ lingua populari habendæ ſunt, ut omnes inſtruantur: Ita B. Juſtinus in fine Apologiæ controv. 2., necnon Baſilius, & Theodoretus. Ubi autem vult, quod idiota poſſit reſpondere, *Amen*, loquitur de canticis ſpiritualibus, quæ

In Eccleſia canebantur tempore collationum ſpiritualium, ut docet Euſebius lib. 2. hiſt. cap. 17. ex Philone, & Dionyſius de div. nomin. cap. 3. Vult itaque Apoſtolus, ut non ſolum exhortationes, ſed etiam cantica ſpiritualia ſint ad captum populi, ut poſſit idiota ea confirmare dicendo, Amen. Nec eſt eadem ratio de canticis ſpiritualibus, ac de divinis Officiis; hæc enim ob rationes adductas debent peragi lingua, quæ ſit communis Eccleſiæ univerſali; quia tam n, quę in pſalmis canuntur, & in aliis lectionibus ſacris publicè leguntur, etiamſi transferrentur in linguam popularem, non per hoc à populo intelligerentur, ideo ſatis eſt populo, ut mente in Cœlum elevata iis aſſiſtat, & animo ad Deum abſorpto.

Ad primam confirmationem, verſio Chaldaica eſt paraphraſis potius Scripturarum, quam verſio, unde non magnam habet auctoritatem; Verſio in Græcam linguam ideò fuit conveniens, non quia ea lingua eſſet popularis, ſed quia tunc temporis erat communiſſima (etenim Ptolemæo Regi Ægypti, qui Græcam verſionem fieri curavit, lingua Græca non erat vulgaris) ſimiliter convenienter facta poſtmodùm fuit verſio in linguam latinam, quando hæc erat communiſſima, præſertim toti occidenti. Quod à Kemnitio dicitur de D. Hieronymo, (quod ſcilicet in linguam Sclavonicam ſcripturas verterit) apud veteres ſcriptores non facile invenies; nihilominus eo dato, non inde ſequitur, quod eas verterit ut publico Eccleſiæ uſui inſervirent, vel ut ab omnibus indiſcriminatim legerentur, ſed ut ab iis legerentur, quibus ea lectio ædificationi, conſolationi ac ſolatio eſſe poſſet, quæ nunc etiam iiſdem à Pio IV. permittitur, ut diximus.

Ad ſecundam, Chryſoſtomus in ea Concione, ut homines Theatricis repræſentationibus, aliiſque magis deditos ad bonam frugem reduceret, eos ad lectionem Scripturarum hortatur; non quod vellet, ut omnes etiam indocti tali lectioni operam darent, ſed ſaltem docti, quibus ea lectio eſſe poſſet utilitati, & ædificationi. Idemque dicendum de verbis laudatis Apoſtoli, & Chriſti D. In Deuteronomio autem ſolum dicitur, quod verba legis, ſeu præcepta debeant dilucidè ſcribi, ut poſſint ea ab omnibus ſciri, & ſervari: Myſteria tamen Scripturarum, cum ſint altiſſima, & exigant profundum, & gravem ſermonem, non poſſunt facilè ab omnibus percipi, & ideo ſatis eſt, quod populo ea explicentur.

Ad ultimam, fuit ratio ſufficiens, cur cum Moravis diſpenſaretur, ut vulgari ſermone Scripturas haberent, quia ſcilicet tunc temporis totum regnum ſimul convertebatur, ut narrat Æneas Sylvius de origine Bo..morum cap. 13. & non ſatis erant miniſtri latini ad divina officia celebranda, & ad Sacramentorum adminiſtrationem; at decurſu temporis, ubi crevit eruditio, multiplicatis miniſtris, qui latine poſſent divina peragere juxta conſuetudinem totius Eccleſiæ, deſiit pro iis uſus linguæ vulgaris Sclavonicæ; unde nunc Moravi Catholici latine tantum divina peragunt. Ægyptii verò, Æthiopes, Armeni, & alii, utpotè Hæretici, aut Schiſmatici, linguis maternis utuntur in divinis officiis, non ſecus ac Lutherani, & Calviniani; & ideò

Digitized by Google

eò vel Germanicè, vel Gallicè, vel Anglicè, vel Polonicè, vel aliis linguis Scripturas publicè legunt.

X. Opponitur demum, quia in tantùm interdicitur fidelibus indiſcriminatim lectio Sacræ Scripturæ, & laici poſſunt ſeipſos ab hac lectione diſpenſare, in quantum non eſt obvius ſenſus ſacrorum eloquiorum, unde indoctis obeſſe potiùs ea lectio poterit, quam prodeſſe; ſed hoc eſt falſum: ergo omnes, etiam laici, ac fęminæ, ad hanc lectionem tenentur. Probatur minor, quia Scripturæ paſſim docent divina eloquia eſſe apertiſſima, ac lucida, quippe quæ ad omnes inſtituendos Spiritu Sancto dictante conſcripta ſunt. Pſal. 18. dicitur: *Præceptum Domini lucidum illuminans oculos*. Et Pſalm. 118. *Lucerna pedibus meis verbum tuum*; Sicut etiam Proverb. 6. *Mandatum lucerna eſt, & lex lux*; Et Matth. 6. dicitur: *Vos eſtis lux mundi*: Quod ſi Apoſtoli orbem illuminant, quomodo eorum prædicatio, ac Scripturæ poterunt eſſe obnoxiæ obſcuritati? Pariter 2. Petri 1. dicitur: *Habemus firmiorem propheticum ſermonem, cui benefacitis attendentes tanquam lucernæ lucenti in caliginoſo loco*. Et 2. Cor. 4. *Quod ſi opertum eſt Euangelium noſtrum, in iis, qui pereunt, eſt opertum, in quibus Deus hujus ſæculi excæcavit oculos infidelium, ut non fulgeat eis illuminatio gloriæ Chriſti*. Quare fidelibus Euangelium eſt apertiſſimum, ac nullius negotii; non ſecus ac lex antiqua, de qua dicitur Deut. 30. *Mandatum, quod ego præcipio tibi hodie, non ſupra te eſt, neque procul poſitum, nec in Cęlo ſitum, neque trans mare*; quibus ſignificatur obſcuritate carere, & non eſſe opus, ut loquitur Brentius, montes ſuperare, & ire Romam pro interpretatione Scripturarum.

Confirmatur primò ex Auguſtino, qui lib. 2. doctr. Chriſtianæ cap. 6. habet: *Magnificè, & ſalubriter Spiritus Sanctus ita Scripturas modificavit, ut locis apertioribus fami occurreret; obſcurioribus autem faſtidia detergeret; nihil enim fere de illis obſcuritatibus eruit, quod non pleniſſimè dictum alibi reperiatur*.

Confirmatur ſecundò ex Chryſoſtomo homil. 3. de Lazaro, ubi docet Philoſophorum quidem Codices eſſe obſcuros, addens: *Apoſtoli verò, & Prophetæ omnia contra fecerunt manifeſta, claraque prodiderunt; expoſuerunt nobis veluti communes Orbis Doctores, ut per ſe quiſque diſcere poſſit ea, quæ dicuntur, è ſola lectione*. Et ibidem apertiſſimè etiam videtur docere, quod dicitur in hac Septuageſimanona theſi Queſnelliana dicens: *Non poteſt fieri, ut quiſquam ſalutem aſſequatur, niſi perpetuò verſetur in lectione ſpirituali*.

Confirmatur demum, quia ſaltem novum teſtamentum eſt ad omnium captum, unde illud abripere è manibus Chriſtianorum eſt Chriſti os illis obturare: Etenim vetus Teſtamentum ob ejus obſcuritatem erat liber ſignatus, ut dicitur Iſaiæ 29. At Teſtamentum novum, Apocalypſis 1. dicitur eſſe liber apertus; Aperuit enim Agnus librum: Quod ſignificatum fuit ex eo, quod in morte Chriſti D. velum Templi ſciſſum eſt, ut habetur Matth. 27. ergo ſaltem lectio novi Teſtamenti eſt pro omnibus, & omnibus neceſſaria.

Reſpondeo, Lutherum in Præfatione aſſertionis articulorum à Leone X. proſcriptorum docere, quod Scriptura *ſit ipſa per ſe certiſſima, fa-*

cillima, apertiſſima ſui ipſius interpres. Ejus tamen obſcuritatem, ac difficultatem ille ignorat, qui in ea eſt peregrinus, & hoſpes: Quinimo ipſe idem Lutherus infra hæc habet: *Scio eſſe impudentiſſimæ temeritatis eum, qui audeat profiteri unum ſcripturæ librum à ſe in omnibus partibus intellectum*; Ejus namque obſcuritas planè conſtat ex eo, quod Pſalmo 118. dicitur: *Da mihi intellectum, & ſcrutabor legem tuam*: *Faciem tuam illumina ſuper ſervum tuum, & doce me juſtificationes tuas*; cum tamen David in phraſibus Hebraicis eſſet apprimè verſatus, nec a ſuperbia, aut infidelitate tenebræ illi offunderentur; Unde Hieronymus in epiſtola ad Paulinum habet: *Si tantus Propheta tenebras ignorantiæ habet, qua nos putas parvulos, & pene lactentes inſcitiæ nocte circumdari?* Ipſe Chriſtus D. ſuis diſcipulis ſcripturas, utpote obſcuras, interpretatus eſt, ut habetur Lucæ ult. Et Eunuchus Reginæ Æthiopum, quamvis in ſcripturis verſatus, pius, ac humilis, ut teſtatur Hieronymus loco laudato, interrogatus tamen à Philippo Act. 8. verbis illis: *Putaſne intelligis, quæ legis?* reſpondit: *Et quomodo poſſum, niſi aliquis oſtenderit mihi?* Et D. Petrus loco ſupra laudato loquens de epiſtolis Pauli disertè dicit, in iis eſſe quædam difficilia intellectu, quæ indocti & inſtabiles depravant. Auguſtinus ipſe epiſt. 119. cap. 21. habet: *In ipſis Sanctis Scripturis multò neſcio plura, quàm ſcio*. Et lib. 12. Confeſſ. cap. 14. *Mira profunditas eloquiorum tuorum, quorum ecce ante nos ſuperficies blandiens parvulis, ſed mira profunditas, Deus meus, mira profunditas: Horror eſt intendere in eam; horror honoris, & tremor amoris*. Et lib. 2. doctr. Chriſtianæ cap. 6. docet, obſcuritatem Sacræ Scripturæ eo fine à Deo volitam eſſe, ut hominum ſuperbia labore edometur, & intellectus à faſtidio revocetur, cui facile inveſtigata plerumque viluerunt: quod pariter docet Greg. Homil. 6. in Ezechielem.

Ratio tamen obſcuritatis, & profunditatis oritur non ſolùm ex myſteriis altiſſimis, quæ in ſcripturis traduntur, puta de Trinitate, de Incarnatione, de Prædeſtinatione, ac Reprobatione, de divina operatione in noſtris mentibus, ac de aliis arcanis rebus, ac ſupernaturalibus, quæ acrem etiam Angelorum aciem effugiunt; verum etiam ex eo quod plerumque ſcripturæ contineant vaticinia de futuris, quæ Deus noluit eſſe omnibus perſpicua: Oritur demum ex modo, quo Deus voluit ea conſcribi, ut in effodiendo theſauro veritatis abſconditæ piè, ac ſanctè operam ſedulam impendamus: ut advertit etiam Baſilius in proœmio expoſit. in Iſaiam dicens, divinitus eſſe proviſum, ut non ſine labore ac ſtudio in ſcripturis verſemur, tum ut mens humana ſic occupata à deterioribus avocetur; tum ut conſtantiùs ea menti inſideant, tum ut avidiùs iis fruamur; tum demum ut puritatem animi proſequamur, quæ ad intelligenda divina myſteria eſt perneceſſaria. Hinc etiam interrogatus Chriſtus D. Matth. 13. cur in parabolis loqueretur, *Vobis* inquit, *datum eſt noſſe regnum Dei, cæteris autem in parabolis; ut videntes non videant, & audientes non intelligant*; Etenim cum Scripturæ lectio ſit omnibus communis, ità divinitus temperata eſt, ut & ſit clauſa indignis, ne margaritę canibus, & ſuibus projiciantur, & ab iis intelligatur, qui ani-

animi puritate ad cognoſcenda divina myſteria diſponuntur.

Ad argumentum itaque reſpondeo, negando minorem. Ad probationem, Spiritus Sanctus ob altiſſimos ſuos fines, ut diximus, noluit omnibus eſſe perſpicuum ſenſum Scripturarum. Ubi David dicit Præceptum Domini eſſe lucidum, non loquitur de Scripturis, ſed de mandatis divinis, quæ ſunt lucida, lucerna, & lux, per hoc quod facile percipiantur, & dirigant in viam ſalutis. Sunt etiam Scripturæ lucidæ, non quia facilè intelliguntur, ſed quia intellectæ mentem illuſtrant: Sic Apoſtoli dicuntur eſſe lux Mundi, per hoc quod luce exemplorum, ac probitatis nos pariter dirigant ad eorum veſtigia ſectanda. Ab Apoſtolo dicitur Euangelium infidelibus eſſe opertum, eo quod illi infidelitate, & pravis affectibus ſint obcęcati, fidelibus tamen facilè innoteſcunt myſteria, quæ in Euangelio continentur, ſublatis umbris figurarum veteris Teſtamenti; quis enim eſt, qui myſterium Incarnationis, ac Redemptionis ignoret? At non inde fit, quo minus multa in Euangelio ſint difficilia, quæ indigeant Oedipode Sacro. Illud quod ex Deuteronomio dicitur, Abulenſis, & alii interpretantur pariter de præceptis divinis, quod obſcuritate careant, non de Scripturis; cui enim non innoteſcat præceptum diligendi Deum ſuper omnia, & alia Decalogi præcepta? Auguſtinus verò lib. de perfectione juſtitiæ reſp. penult. interpretatur textum illum de facilitate implendi divina præcepta cum auxilio gratiæ; quod eſt contra Hæreticos docentes impoſſibilia eſſe Dei mandata.

Ad primam Cõfirmationem, quamvis ferè, quę ſunt in uno loco Scripturæ obſcura, in alio explicentur; at non omnibus facile innoteſcit, ubinam explicentur quę ſub velamine obſcuritatis conteguntur; & ideo Auguſtinus ipſe loco laudato dixit, multò plura eſſe in ſacris literis, quę neſciat, quàm quę ſciat.

Ad ſecundam, Chryſoſtomus invehitur ibi adverſus illos, qui libris Philoſophorum potius ſtudent, quam Scripturarum, ac aſſerit obſcuriora eſſe, quę Philoſophi docent de arcanis naturæ, quàm quæ docent Apoſtoli de arcanis gratiæ; & ſub illuſtratione Spiritus Sancti hæc reddi perſpicua. Non negat autem in Scripturis eſſe plurima difficilia, quæ indigeant expoſitore: Etenim in illa eadem Homilia de Lazaro addit: *Sume librum in manus, lege hiſtoriam omnem, & quæ nota ſunt, memoriæ tene, & quæ obſcura ſunt parumque manifeſta, frequenter percurre. Quod ſi non poteris aſſiduitate lectionis invenire, quod dicitur, accede ad ſapientiorem, vade ad doctorem.*

Quod autem addit S. Doctor, neminem ſalvari, niſi perpetuo in lectione ſpirituali verſetur, conſtat exaggerationibus uti, quæ concionatoribus permittuntur, ad excutiendum torporem auditorum; in rigore tamen Theologico, ſi ad trutinam revocetur, certè non ſubſiſtit. Sic idem Chryſoſtomus Homil. 15. in Geneſim amplificando, & exaggerando dixit; *Neque in re juſta, neque in injuſta jurare licet*; Cum tamen certum ſit apud Theologos eſſe actum Religionis jurare in re juſta, ac neceſſaria: Quod ſi abſque amplificatione verum eſſet, neminem ſine lectione perpetua ſcripturarum poſſe ſalvari, ſub mortali omnes tenerentur Magiſtrum

adire, à quo legere diſcant, quod nemo dixerit. Præterquamquod iis verbis ſolùm ſignificatur, quod viam ſalutis impediat neglectus lectionis ſacræ relatè ad eos, qui facile, & utiliter eam adhibere poſſunt, non verò relate ad omnes.

Ad ultimam, diſcrimen inter vetus, & novum teſtamentum eſt ſolùm in ordine ad myſteria, quæ tunc non facilè intelligebantur, quia tecta erant figuris, & umbris; nunc verò facile intelliguntur, quia ſunt impleta; at non eſt diſcrimen inter ſententias ſcripturarum: unde Origenes Homil. 10. in Exodum dicit, etiam nunc nos indigere Agno, qui librum ſignatum aperiat: Et Hieronymus in ep. ad Paulinum dicit, adhuc nunc manere velamen, tam in facie Moyſis, quàm in facie Euangeliſtarum, & Apoſtolorum, ſi obſcuritatem, & difficultatem ſcripturarum ſpectemus, ideoque oportet uſurpare illam Prophetæ deprecationem: *Revela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua*. Ex quibus omnibus dilucidè conſtat falſitas omnium iſtarum theſium ad Sacræ Scripturæ, ac præſertim Novi Teſtamenti lectionem ſpectantium. Quod ſi Novi Teſtamenti à Spiritu Sancto dictati lectio non omnibus indiſcriminatim permittenda eſt, quoties illud in vernaculam linguam fuerit translatum, quid, oro, dicendum erit de lectione Novi Teſtamenti à Queſnello Gallica lingua editi cum ſuis moralibus obſervationibus, de quo Pontifex in hac Conſtitutione dicit, à ſe alias damnatum, utpotè Catholicis veritatibus pravarum doctrinarum mendacia multifariam permiſcens, & ubique diſſeminatum, ac etiam latinè redditum, ut verſutis ſeductionibus, atque fallaciis dominicum gregem in viam perditionis abducat? Illi profecto aqua, & igni interdicendum eſt.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LXXIX. uſque ad LXXXVI.

SEptuageſima nona, & ſequentes uſque ad octogeſimam ſextam, dum ſacræ Scripturæ lectionem mirum in modum exaltant, eamque omnibus neceſſariam deprædicant, in medium adducunt hæreſes Calvini, Kemnitii, Brentii, & aliorum apud Bellarm. lib. 2. de verbo Dei cap. 15. contendentium, Scripturas omnibus indiſcriminatim permittendas, & tradendas lingua vernacula; Necnon in propria cujuſcunque Regionis lingua publicè canendas eſſe in Divinis Officiis; Cum tamen Eccleſia in regula quarta Indicis prohibeat, ne paſſim ſine delectu omnibus ejuſmodi lectio concedatur; ſicut etiam ne in publico, & communi uſu Scripturæ vulgaribus linguis legantur, vel canantur, prout à Tridentino ſeſſ. 22. cap. 8., & can 9. ſancitur, anathematizando eos, qui dixerint lingua tantum vulgari Miſſam celebrari debere; ſed ſolum legi poſſint tribus illis linguis, quibus titulus Crucis inſcriptus fuit, nempe Hebræa, Græca, & Latina; tum quia iſtæ omnium calculo reliquis præſtant antiquitate, amplitudine, & gravitate; tum etiam quia his ſolùm linguis ſacra Biblia initio conſcripta fuere ab Auctoribus ſuis.

Et ſane hic fuit uſus antiquiſſimus, & univerſalis Eccleſiæ, ut ſolùm his lin-

linguis in Divinis officiis omnes uterentur, teſte Auguſtino in epiſt. 118.; ut proinde dici debeat ex Apoſtolorum traditione id promanaſſe, juxta regulam ejuſdem Sancti Doctoris lib. 4. contra Donatiſtas cap. 4. dicentis: *Quod univerſa ſervat Eccleſia, ſi non poſſit ejus initium aſſignari, ex Apoſtolicæ traditione deſcendere credendum eſt.* Et ratio eſt, quia ad unitatem Eccleſiæ perneceſſarium eſt, ut Scripturarum uſus fiat linguis univerſalioribus, quæ facilè à doctis ediſcantur; ſic enim in Conciliis Oecumenicis definiri poteſt, quod ad rectam Scripturarum intelligentiam ſpectat; Aliter ſi unaqueque regio diverſa Scripturarum editione uteretur, cum nemo poſſit omnium nationum linguas callere, non poſſet in Conciliis judicium certum ferri de ſenſu Scripturarum. Quamvis autem hujuſmodi incommodum non ſequeretur, ſi ſolùm privatim quilibet utatur Scripturis Divinis lingua vernacula; nihilominus falsò, ac temerè dicitur, quod ejuſmodi lectio ſit omnibus ad ſalutem neceſſaria; aliter innumeri ex ruſticis, & fęminis, qui legere neſciunt, eſſent in ſtatu damnationis; falsò etiam, ac temerè dicitur, quod ejuſmodi lectio ſit omnibus indiſcriminatim permittenda; cum Eccleſia cenſeat id non expedire, eo quod plurimis ea lectio detrimento potiùs eſſet, quàm utilitati, ut Baſilius, Hieronymus, & alii Patres apud Bellarminum teſtantur, & ipſa experientia comprobat. Hinc 2. Petr. 3. de Epiſtolis Pauli dicitur: *In quibus ſunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & inſtabiles depravant, ſicut & cæteras Scripturas, ad ſuam ipſorum perditionem.*

Scopus harum theſium eſt, ut etiam indocti, ac fœminæ inducantur ad pervolutandum novum Teſtamentum in Gallicam linguam translatum, ac etiam latinè redditum, toties recuſum, ac ubique diſſeminatum, cum captioſis obſervationibus, quibus Queſnellus luem Janſenianam propinare conatur improvidis, & in reprobum ſenſum ſub ſpecie pietatis perducere.

Errat itaque primo theſis 79. contendens utile, & neceſſarium eſſe omni perſonarum generi, omni tempore, ac loco ſtudium Scripturæ ſacræ: Si enim ad id homines tenerentur, quotuſquiſque ſalutem conſequeretur? non ſolum autem non eſt neceſſarium cuilibet huic ſtudio vacare, ſed nec etiam omnibus utile; cum facilè poſſint indocti in laqueos incidere, ubi deſit ſacer Interpres, qui profundiſſima noſtræ Religionis myſteria in ſacris Bibliis contenta ediſſerat, ac explanet.

Errat ſecundò theſis 80. quæ pariter vult lectionem ſacræ Scripturæ eſſe pro omnibus. Aliter erraret Eccleſia, dum prohibet vernaculas editiones ſacrorum Bibliorum, ac jubet, ne indiſcriminatim facultas concedatur ea legendi lingua materna. Hinc lectio iſta neque eſt pro omnibus ſimpliciter, neque pro omnibus moraliter, ſeu ferè pro omnibus; cum enim potiſſima Chriſtifidelium pars ex imperitis, ex ruſticis, ac fœminis conſletur, quibus ea lectio non eſſet utilitati; propterea neque eſt pro omnibus omninò, neque ferè pro omnibus.

Errat tertiò theſis 81. aſſerens, ſanctam verbi Dei obſcuritatem non eſſe ſatis, ut poſſint laici ſeipſos ab ea lectione diſpenſare: Etenim cum in iis tenebris facilè poſſint imperiti in plurimorum errorum foveas inci-

Digitized by Google

dere, quærendi ſunt ab iis Prælectores, aut Inſtructores, ſeu Concionatores, qui facem præferant explicatione ſacrorum myſteriorum.

Errat quartò theſis 82. præſcribens Chriſtifidelibus, ut dies Dominicos lectione ſanctarum Scripturarum ſanctificent; ac damnoſum reputans, quod ab ea lectione Chriſtiani retrahantur: dies quippe feſti aliis pietatis operibus ab indoctis ſanctificandi ſunt, ac præſertim audiendo Conciones, & Scripturarum explanationes, necnon lectione eorum librorum, qui ad legentium captum ſint accommodati, ac eorundem pietatem foveant. Quare non eſt damnoſum, ſed utile velle Chriſtifideles à lectione Scripturarum retrahere, quoties ob ingenii tarditatem errores potius poſſunt ex iis, quam catholicas veritates haurire.

Errat etiam quintò theſis 83. contendens, fœminis lectione ſacrorum librorum communicandam eſſe notitiam myſteriorum Religionis: Quamvis enim ex ſuperba virorum ſcientia non raró orti ſint Scripturarum abuſus, & natæ ſint hæreſes; at etiam ex fœminarum ſimplicitate innumeri errores paſſim ſuboriuntur; & facilius fœminæ deceptioni eſſent obnoxiæ, ſi vernacula lingua Scripturas pervolutarent.

Errat quoque ſextò theſis 84. dicens, quod ſit veluti os Chriſto D. obturare, vitando, ne paſſim omnibus permittatur novi Teſtamenti lectio lingua vernacula; eo quod ſic auferatur modus, quo poſſit illud intelligi: Etenim Chriſtus D. non omnibus immediate loquitur lectione novi Teſtamenti; indoctis quippe potiùs loquitur explicatione facta per Eccleſiæ Miniſtros myſteriorum, quæ in noſtro Teſtamento continentur.

Errat propterea ſeptimò theſis 85. contendens, quod interdicere lectionem Scripturarum Chriſtifidelibus ſit interdicere uſum luminis filiis lucis. Etenim qui propter ingenii hebetudinem à lectione Scripturarum non illuſtrantur, ſed potiùs obtenebrantur, aliunde debent illuminari, videlicet à ſanctis, & piis Concionibus, & à Scripturarum explanationibus.

Errat denique theſis 86. docens, quod eripere ſimplici populo ſolatium conjungendi vocem ſuam voci totius Eccleſiæ (hoc eſt vetare ne vernacula lingua publicè divina Officia legantur, & canantur) ſit uſus contrarius praxi Apoſtolicæ, ac intentioni Dei: certum quippe eſt, Apoſtolos linguis earum gentium, quibus prædicabant, Euangelium annunciaſſe; at nonniſi Hebraicè, & Græcè ſcripſiſſe (quidquid ſit, an D. Marcus latinè ſcripſerit ſuum Euangelium) uſumque univerſalis Eccleſiæ fuiſſe, ut divina officia non quidem lingua vernacula, ſed lingua communiſſima peragerentur. Nec id intentioni Dei refragatur, quippe qui noluit omnes eodem modo ſacris myſteriis erudiri; ſicut enim panis Euchariſticus nonniſi à Presbyteris regulariter tradendus eſt laicis, juxta illud Eccleſiæ: *Cujus officium committi voluit ſolis Presbyteris, quibus ſic congruit, ut ſumant, & dent cæteris*: ita panis divini verbi, quamvis omnibus communicandus ſit, ut ab eo paſcantur, congruum tamen fuit, ut à doctis, ac piis populo ſimplici communicetur propter rationes adductas. Hinc Apoſtolus docet, ſermonum, ſeu Scripturarum interpretationem non ab omnibus faciendam eſſe, ſed ab iis, quibus datum eſt à Deo, qui gratias

Digitized by Google

tias ſuas dividit ſingulis prout vult, dicens 1. ad Cor. 12. *Alii operatio virtutum, alii prophetia, alii diſcretio ſpirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio ſermonum: Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus dividens ſingulis prout vult*. Quare theſes iſtæ ſua dignæ cenſura omnes jure merito proſcribuntur.

PROPOSITIO LXXXVII.

Modus plenus ſapientia, lumine, & charitate eſt dare animabus tempus portandi cum humilitate, & ſentiendi ſtatum peccati, petendi ſpiritum pœnitentiæ, & contritionis, & incipiendi ad minus ſatisfacere juſtitiæ Dei, antequam reconcilientur.

Queſnellus Act. 9. 9. editione 1693. & 1699.

PROPOSITIO LXXXVIII.

Ignoramus quid ſit peccatum, & vera pœnitentia, quando volumus ſtatim reſtitui poſſeſſionem bonorum illorum, quibus nos peccatum ſpoliavit, & detrectamus ſeparationis iſtius ferre confuſionem. *Queſn. Luc. 17. 11. & 12. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Quid ſit peccatum, potius ignoratur ab eo, qui non vult ſtatim à ſe illud repellere, quam ab eo qui vult peccati ſtatum ſentire. II. Errores ab Alexan. VIII. hac in re proſcriptos, iterum hic in medium reponit perfricta fronte Queſnellus.

III. Peccator per novas culpas ſe diſponeret ad juſtificationem, ſi voluntariè perſeveraret in culpis præteritis ſub prætextu incipiendi ſatisfacere Divinæ juſtitiæ, antequam reconcilietur. IV. Non pauci docent eſſe etiam præceptum, quod omnes Catholici docent eſſe ſaltem ſanum conſilium, deponere ſtatim ſarcinam peccatorum.

V. Ex antiqua Eccleſiæ praxi ſolùm habetur, quod abſolutio canonica à cenſuris, & pœnis pro foro externo non dabatur ſtatim; ſecus verò abſolutio Sacramentalis à peccatis. VI. Paritas deſumpta ex humanis probaret nimis. VII. Sanum conſilium eſt, quod Sacramentalis abſolutio differatur, quando Confeſſarius, utpote Judex ſimul, ac medicus, cenſet dilationem eſſe profuturam; at non eſt ſanum conſilium, quod pœnitens differat reconciliationem cum Deo, ut ſentiat ſtatum peccati, & incipiat in eo ſtatu ſatisfacere Divinæ juſtitiæ.

I. Differre reconciliationem cum Deo data opera, juxta Queſnellum, eſt modus plenus ſapientia, lumine, & charitate. At cum D. Jacobo cap. 3. meritò dici poteſt: *Non eſt iſta ſapientia deſurſum deſcendens, ſed terrena, animalis, diabolica*, quæ illuſtrationi Spiritus Sancti invitantis ad pœnitentiam, & charitati ipſi ex diametro adverſatur. Ignoramus ſanè, quid ſit peccatum, ſi nolumus ſtatim quoad ejus fieri poteſt, ejus jugum excutere, & damna illata reparare, redeundo in poſſeſſionem bonorum illorum, quibus nos peccatum expoliavit: tantum abeſt, ut ignoremus, quænam mala per peccatum

tum contraxerimus, quando volumus ſtatim reſtitui in poſſeſſionem bonorum, quæ per peccatum amiſimus.

Iterum itaque Queſnellus Janſenianorum theſes olim proſcriptas captioſo, ac ſpecioſo quodam verborum apparatu in medium reponit; Confixerat Alexander Octavus theſim illam decimam ſextam, quæ habet: *Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni induxit non politia, nec inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti lex, & præſcriptio, natura rei idipſum quodammodo dictante:* Necnon decimam ſeptimam, quæ pariter habet: *Per illam praxim mox abſolvendi ordo pœnitentiæ eſt inverſus*; Et ſimiliter decimam octavam, in qua dicitur: *Conſuetudo moderna quoad adminiſtrationem ſacramenti Pœnitentiæ, etiamſi eam plurimorum hominum ſuſtentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Eccleſia non habetur pro uſu, ſed pro abuſu*. In quibus facile eſt advertere, Janſenianorum audaciam eo perveniſſe, ut velint Eccleſiam errare potuiſſe in adminiſtratione Sacramentorum, dum dicitur diuturniſſima praxis Eccleſiæ univerſalis abſolvendi pœnitentes ante pęnitentiam expletam eſſe abuſus, ordoque pœnitentiæ eſſe inverſus per hanc praxim abſolvendi pœnitentes ſtatim ac cenſentur diſpoſiti; eò quod ex Chriſti lege, ac præſcriptione conſentanea naturis rerum præmitti deberet abſolutioni ſatisfactio, prout olim docuerat Petrus de Oſma apud Lugo diſput. 12. de Pęnit. n. 42., damnatus in ſua Bulla à Sixto IV. Conſtat quippe, ſatisfactionem ſacramentalem eſſe partem ſacramenti Pœnitentiæ integralem dumtaxat, non eſſentialem; atque adeo poſſe ex Chriſti D. inſtitutione, & Divina clementia peccatores à culpa per abſolutionem ſacramentalem liberari, etiamſi ſatisfactionem non præmiſerint; nec conſueviſſe Eccleſiam aliam ſatisfactionem à publicis peccatoribus, & excommunicatis ante abſolutionem à Cenſuris prærequirere, quàm Canonicam, ſeu juxta Canones Pęnitentiales, in qua pariter paſſim diſpenſabatur.

II. Nunc autem in eoſdem impingit ſcopulos Queſnellus; immo quod longè deterius eſt, non ſolùm vult peccatorem non debere ante ſatisfactionem abſolvi; ſed nec debere conteri, & divinam gratiam recuperare (quam Deus pęnitentibus ultrò miſericorditer offert) antequam incipiat ad minus ſatisfacere Divinæ juſtitiæ, portando cum humilitate, ac ſentiendo peccati ſtatum, (perinde quaſi ex Dei voluntate, & non ex impia creatæ voluntatis obſtinatione ſtatus ille omnium miſerrimus perſeveraret) ac petendo ſpiritum pęnitentiæ, & contritionis, atque adeo differendo hos actus, quamvis Deus ad illos hortetur, ac ſæpè etiam præcipiat, ne differantur; Dicitur enim Eccleſ. 5. *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem; ſubitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te*. Additque demum, ex ignorantia peccati, ac veræ pęnitentiæ provenire, quod peccator velit illicò ad Crucifixi pedes provolutus Deum offenſum placare, retractando offenſas, ac de iis ex toto corde, & in amaritudine animæ dolendo, ut Deus odium, & iram in amorem, ac benevolentiam (quæ ſumma ejus clementia eſt) confeſtim convertat, atque ita dignetur ingentia bona per peccatum deperdita in integrum reſti-

Digitized by Google

ſtituere; quippe qui benigniſſimè promiſit Ezech. 10. non ſolùm omnium iniquitatum noſtrarum oblivíſci, ſi per pœnitentiam deleantur, dicens: *Si impius egerit pœnitentiam, omnium iniquitatum ejus, quas operatus eſt, non recordabor*; ſed etiam bona omnia per peccatum amiſſa confeſtim reddere, dicens Joel. 2. *Reddam vobis annos, quos comedit locuſta, bruchus, & rubigo, & æruca*; Quod innuit Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 16. verbis illis: *Juſtificatis, ſive acceptam gratiam perpetuò conſervaverint, ſive amiſſam recuperaverint*, &c. Hæc autem Queſnelliana placita quantum rationi diſſonent, cæcus omninò eſt, qui non videat primo intuitu.

Verùm antequam theſis utriuſque errores inſecter, illud præmittendum cenſeo, Non interdici hìc à Pontifice univerſim abſolutionis dilationem, quando ſcilicet ea expediens à Confeſſario ſive ut Judice, ſive ut Medico reputetur, videlicet vel ut pœnitens v. gr. reſtitutionem præmittat, vel ut ſeſe priùs exhibeat mandatis Eccleſiæ obtemperaturum, vel ut peccandi occaſiones adimat, vel ut conſtantiæ præbeat ſufficiens experimentum, vel ut in propoſito magis firmetur, vel aliis de cauſis, quibus prudenter ſolet, & ſæpè debet abſolutio differri. Solùm itaque in his theſibus proſcribitur, univerſim expedire, ut antequam abſolvantur pœnitentes, & cum Deo reconcilientur, detur eis tempus portandi ſtatum peccati, & quod debeat aliqua ſaltem ſatisfactio abſolutionem præire, prout à Janſenianis docebatur in decima ſeptima ex theſibus ab Alexandro Octavo profligatis, in qua dicebatur: *Per illam praxim mox abſolvendi ordo pœnitentiæ eſt inverſus.*

III. Oſtenditur nunc harum theſium falſitas, & primò ad hominem; quia veræ ſapientiæ, lumini ſupernaturali ſimul, ac naturali, necnon charitati erga Deum, ac erga ſeipſum opponitur, quod ad reconciliationem cum Deo peccator diſponatur novis culpis, & cum voluntaria perſeverantia in culpis præteritis; atqui ſi peccator nollet ſtatim, ac poſſet, cum Deo per contritionem, aut per abſolutionem ſacramentalem reconciliari, juxta ſententiam Queſnelli, ad reconciliationem ſe diſponeret novis culpis, & cum voluntaria perſeverantia in culpis præteritis: ergo veræ ſapientiæ, lumini, ac charitati non ſolùm non eſt conſonum, ſed etiam eſt valdè repugnans, quod velit peccator voluntariè differre reconciliationem cum Deo, incipiendo prius ſatisfacere divinæ juſtitiæ, ac tolerando ſeparationem à ſuo ultimo fine. Major eſt perſpicua; quis enim dixerit, quod reus læſæ Majeſtatis humanæ ad veniam à Rege obtinendam ſe diſponat iterando novas offenſas, & differendo voluntariè petitionem veniæ? Minor conſtat ex doctrina Queſnelli, qui in theſi 44. docuit, noſtras volitiones omnes, & actiones ex duobus amoribus naſci; videlicet aut ex amore Dei, qui omnia propter Deum agit, & quem Deus remuneratur, aut ex amore, quo nos ipſos, ac mundum diligimus, qui cum non referat ad Deum, quod referendum eſt, hoc ipſo eſt malus; unde ex Queſnello peccator differens amorem Dei, & reconciliationem cum Deo, alias actiones interim ponere non poteſt, niſi peccaminoſas, atque adeo per novas culpas ſe diſponeret ad obtinendam remiſſionem, necnon per volun-

ta-

Digitized by Google

tariam perſeverantiam in culpis præteritis.

Neque dicas, quod antequam cum Deo reconcilietur, poſſit ponere actus charitatis minus perfectos diſponentes ad actus perfectos, vi quorum habeatur ultima diſpoſitio ad reconciliationem cum Deo. Nam Queſnellus nullam aliam agnoſcens virtutem à charitate diſtinctam, juxta theſim quinquageſimam tertiam, ſicut negat poſſe peccatorem per exercitium aliarum virtutum remotè ſe diſponere ad obtinendam reconciliationem cum Deo; ita cohærenter negare debet, quod poſſit ad eandem reconciliationem remotè ſe diſponere per actus charitatis minus perfectos. Præterquamquod, cum in theſi quadrageſimaquarta duos tantum amores in nobis agnoſcat, videlicet amorem Dei, qui omnia agat propter Deum, & quem Deus remuneretur, ac amorem, quo nos ipſos, & mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum eſt, non refert, & propter hoc ipſum eſt malus, ſequitur juxta hanc doctrinam, quemcunque actum noſtræ voluntatis eſſe peccaminoſum, niſi ſit amor Dei, qui omnia agat propter Deum, atque adeò ultimò ad reconciliationem cum Deo diſponat; ex quo fit, quod diximus, peccatorem differendo hanc reconciliationem, quoſcunque alios actus interim eliciat, iterum peccare, ac proinde nonniſi per novas culpas ſe diſponere ad reconciliationem cum Deo.

Quibus adde, quod juxta theſim 28. Queſnelli, *Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, eſt peccatorum remiſſio*; & juxta theſim 38. *Peccator non eſt liber, niſi ad malum ſine gratia Liberatoris*; ſicuti etiam juxta theſim 40. *Sine gratia nihil amare poſſumus, niſi ad noſtram condemnationem*; Nunc ſic: Quando peccator vult differre recōciliationem cum Deo, ut ſentiat cum humilitate ſtatum peccati, & incipiat ſatisfacere juſtitiæ divinæ, vel hujuſmodi voluntas eſt ex gratia Liberatoris, & deberet trahere peccati remiſſionem, ac reconciliationem cum Deo, poſito quod prima gratia, quam Deus peccatori confert, ſit remiſſio; unde non ſentiret peccator ſtatum peccati: Vel non eſſet ex gratia Liberatoris ea libera voluntas, & eo ipſo eſt peccaminoſa, poſito quod ſine gratia peccator non ſit liber, niſi ad peccandum, nec poſſimus ſine gratia quicquam amare, niſi ad noſtram condemnationem; Unde fieret, quod hoc ipſum velle dilationem reconciliationis cum Deo ad ſentiendum cum humilitate ſtatum peccati, & ad dandam aliquam ſatisfactionem divinæ juſtitiæ, eſſet novum peccatum, & ſic peccator per novas culpas ſe diſponeret ad remiſsionem culpæ obtinendam, quo quid abſurdius dici, aut fingi poterit?

Oſtenditur deinde earundem theſium falſitas, quia dilatio pœnitentiæ, ac reconciliationis cum Deo de ſe fert proclivitatem ad novas culpas perpetrandas, tum ex defectu auxiliorum Dei ſpecialium, quæ peccator demeretur; tum ex habitu, qui acquiritur per actus malos prævios non retractatos; tum ex dæmonis inſtigationibus, in cujus captivitate peccator reperitur. Unde Gregor. homil. 11. in Ezechielem dixit: *Peccatum, quod per pœnitentiam non deletur, ſuo pondere trahit ad aliud*; ergo recurrit, quod per novas culpas peccator ad reconciliationem ſe diſponeret, ſi voluntariè illam differret. Expedit quidem aliquando, quod Confeſſarius abſolutionem

differat, ut certior fiat de pœnitentis diſpoſitione, ac emendatione; nunquam tamen expedit, quod pœnitens contritionem differat, & reconciliationem cum Deo.

IV. Adde, plurimos Doctores cum Soto, Argentina, Alenſi, Paludano, Antonino, & aliis apud Lugo diſp. 7. de Pœnit. ſect. 11. contendere, non ſolum eſſe ſanum conſilium (quod omnes Catholici affirmant) ſed etiam dari præceptum, quod peccator ſtatim poſt commiſſum mortale, aut cum memoriæ occurrit, de eo conteratur. Quod ſuadere conantur, Primò ex lege juſtitiæ; etenim qui rem alienam furatus eſt, puta pecuniam, famam, aut quid ſimile, tenetur ſtatim damnum reſarcire; ergo qui per peccatum læſit jus divinum, tenetur ſtatim per contritionem illud reparare. Secundò ex præcepto charitatis erga Deum; tum quia videtur legibus charitatis, ac amicitiæ ſemel cum Deo initæ graviter diſſonare, quod diſſoluta amicitia velit homo in eo inimicitiæ ſtatu perſeverare, & non ſtatim reconciliari cum Deo paratiſſimo ad amplexandum offenſorem; tum etiam quia videtur contra reverentiam Patri, aut Domino debitam, ſi filius, aut ſervus ſciens ſe graviter Patrem, aut Dominum offendiſſe, negligat ſibi illius gratiam, & recõciliationem quamprimum promereri; tum pariter quia ſicut præceptum negativum non amittendi fidem obligat ad recuperandam ſtatim fidem amiſſam, ut docent communiter Theologi apud Suarez diſp. 13. de fide ſect. 5., & Sanch. l. 2. cap. 1.; ita præceptum negativum non amittendi charitatem videtur obligare ad recuperandam illicò charitatem per peccatum amiſſam; tum demum quia præcepto charitatis videtur opponi non ſolum velle permanere in eo affectu malo, quo quis voluit ſtatum inimicitiæ cum Deo, de quo non dubitatur, ſed etiam voluntariè negligere reconciliationem cum Deo; præſertim quia ſtatus inimicitiæ cum Deo reponit hominem in periculo patrandi novas culpas, quod periculum tenetur quilibet ex præcepto charitatis declinare. Tertiò videtur peccator ad ſtatim pœnitendum teneri etiam ex præcepto charitatis erga ſeipſum; tum quia ſi quilibet tenetur ex hac virtute ad liberandum ſe ſtatim ac poteſt à quolibet malo gravi corporis, puta à morte, vel membri jactura, à fortiori obligabitur ſe liberare, quamprimùm poterit, à malo graviſſimo animæ, quod eſt inimicitia cum Deo optimo maximo; tum etiam quia quilibet tenetur ex ordine charitatis ſeipſum magis diligere, quam proximum; ſed ad proximum corrigendum, quamprimum commodè fieri poteſt, quilibet obligatur; ergo etiam ad corrigendum ſeipſum. His aliiſque non levibus rationum momentis videtur evinci obligatio ſtatim pœnitendi poſt peccatum commiſſum. Quamvis autem communius Doctores negent dari hujuſmodi obligationem, & his rationibus faciant ſatis, apud Perez de Pœnit. diſp. 13. ſect. 5., nemo tamen in dubium revocat conſultum eſſe, quod peccator ſtatim è fovea culpæ emergat, adeo ut facilè nimia dilatio in novam culpam inducat; & multo minus poterit quis ſomniare, quod iſta dilatio ſit conſulenda, adeo ut dici poſſit modus ſapientia plenus, lumine, & charitate dare tempus portandi, ac ſentiendi ſtatum peccati, ita ut ex ignorantia pec-

Digitized by Google

peccati, & pœnitentiæ proveniat, quod quis velit ſtatim de injuriis Deo illatis dolere, detrectando ferre confuſionem ſeparationis à divina amicitia, & ab aliis bonis per culpam deperditis.

Neque dicas, nolle Queſnellum, quod differatur reconciliatio cum Deo per contritionem, ſed ſolum quod differatur per Abſolutionem ſacramentalem. Nam cum in prima ex his duabus theſibus dicatur, modum plenum ſapientia, lumine, & charitate eſſe, dare animabus tempus portandi ſtatum peccati; & in altera dicatur, ex ignorantia peccati, ac veræ pœnitentiæ provenire, quod velimus ſtatim reſtitui poſſeſſioni bonorum, quibus nos peccatum ſpoliavit, perſpicuum eſt, velle Queſnellum, quod peccator differat etiam contritionem, qua à ſtatu peccati exſolvatur, & poſſeſſioni bonorum, quibus per peccatum denudatus fuit, reſtituatur.

V. Opponitur primò praxis antiqua Eccleſiæ in abſolvendis peccatoribus, quibus nonniſi in articulo mortis ante peractam pęnitentiam abſolutio conferebatur, ut videre eſt apud Morinum cap. 1. lib. 9. ergo ſaltem debet peccator incipere Deo ſatisfacere, antequam cum Deo reconcilietur; Et ratio eſt, quia in humanis non datur offenſori venia, niſi poſt exhibitam ſatisfactionem: ergo à fortiori peccator non debet reconciliationem expectare, antequam ad minus incipiat Deo ſatisfacere.

Reſpondeo, duplicem diſtinguendam eſſe abſolutionem, alteram ſacramentalem, & à peccatis, alteram Canonicam, & à cenſuris, ſeu aliis pęnis; per illam primam peccator reconciliabatur Deo: per hanc ſecundam reconciliabatur Eccleſiæ, & Altari; abſolutio ſacramentalis conferebatur ſtatim ac peccator reperiebatur ritè diſpoſitus; quod conſtat, quia in Clementina *Dudum* de ſepulturis, Sacerdoti imponitur, quod *Confeſſiones audiat, pœnitentias imponat, & abſolvat*; quod videtur exprimere abſolutionem eſſe illicò conferendam, prout luculentiùs dicitur in decreto Bonifacii Epiſcopi Moguntini circa ſæculum octavum apud Morinum n. 12., ubi habetur: *Curet unuſquiſque Presbyter ſtatim poſt acceptam Confeſſionem pœnitentia ſingulos data Oratione reconciliare*. Quod pariter docet Sozomenus cap. 16. lib 7. unde videtur colligi, hanc fuiſſe Chriſti inſtitutionem; Etenim ex Auguſtino lib. 4. de Bapt. parvulorum cap. 24. *Quod univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi Apoſtolica auctoritate traditum rectiſſimè creditur*. Abſolutio tamen Canonica, quæ conferebatur, juxta ſacros Canones, pęnitentibus (qua poſita immunes erant à reliquis pęnis Canonicis, & publicis, & ab impedimento accedendi ad Euchariſtiam, unde dicebantur reconciliari Eccleſiæ, & Altari) poſt executionem omnium, aut ſaltem aliquarum Canonicarum pęnarum conferri ſolebat; De hac enim ita loquitur Concilium Toletanum III. *Ut ſecundum formam antiquorum Canonum detur pœnitentia, qua expleta, ſicut Sacerdotalis contemplatio probaverit, pœnitens communioni reſtituatur;* Quod attinet ad abſolutionem ſacramentalem, congruum fuit, ut per ſe loquendo ſtatim conferri poſſet poſt propoſitum exequendi pęnam injunctam à Confeſſario; quia aliter lex gratiæ non fuiſſet benignior lege naturæ, & lege ſcripta, in quibus poſt

con-

Digitized by Google

contritionem gratia conferebatur, non expectata priùs ulla alia ſatisfactione: Ex quo fit, quod ſicut abſolutio ſacramentalis ſecundum ſe ſtatim conferri debet poſt confeſſionem doloroſam, non expectata priùs executione pœnitentiæ impoſitæ; ita pariter haberi ſtatim poſſit per contritionem reconciliatio cum Deo, quin expectari debeat, quod peccator incipiat ſatisfacere divinæ juſtitiæ antequam cum Deo reconcilietur; aliter durior eſſet lex gratiæ lege naturæ, & ſcripta, in quibus id non exigebatur; Ipſe enim Deus offenſus ad contritionem ſtatim ponendam hortabatur, præſertim verbis laudatis Eccleſ. 5. *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem.*

VI. Ad id quod additur, paritas in humanis nimis probat, atque adeo nihil: In humanis enim paſſim non remittitur offenſa, niſi poſt exhibitam plenam, & condignam ſatisfactionem, & ſæpè etiam poſt hanc ſatisfactionem amicitia priſtina non reſtituitur; at ad obtinendam reconciliationem cum Deo, ſicut ab adverſariis non requiritur condigna ſatisfactio prævia, ita in ſententia Catholicorum ſufficit ex Divina benignitate, quod præcedat ſolùm propoſitum ſatisfaciendi.

VII. Opponitur ſecundò auctoritas S. Caroli Borromæi, D. Xaverii, & quorundam Conciliorum apud Montaltium epiſt. 10., à quibus dilatio aliqua abſolutionis ſacramentalis ſuadebatur Confeſſariis, præſertim relatè ad recidivos; idque non aliunde videtur ſuaderi poſſe, niſi ut peccator incipiat priùs ſatisfacere Deo offenſo: ergo univerſim ad obtinendam peccatorum remiſſionem requiritur, ut peccator aliqualem prius exhibeat ſatisfactionem divinæ juſtitię.

Confirmatur primò, Princeps militi ſæpius proditionem molienti, aut maritus uxori adulteræ, non ſtatim ignoſcit, neque hi audent veniam petere ante ſatisfactionem non levem præſtitam: ergo neque peccator relatè ad Deum offenſum.

Confirmatur ſecundò, Ut poſſit reconciliari peccator cum Deo, debet prius pravos habitus tollere, quibus fit pronus ad relabendum; habitus autem pravi non tolluntur, niſi actibus contrariis: ergo peccator antequam reconcilietur cum Deo, debet alios virtutis actus exercere actibus peccaminoſis perpetratis contrarios, & interim petere ſpiritum pœnitentiæ, & contritionis, & dare initium aliquod ſatisfactionis debitæ Divinæ juſtitiæ.

Reſpondeo, Conſilium D. Caroli Borromæi, & D. Franciſci Xaverii, quod differatur abſolutio illi, de quo dubitatur, an ſine hoc fræno ſit relapſurus, eſſe ſaniſſimum; at hinc non infertur, quod debeat pœnitens differre contritionem, qua Deo reconcilietur; quinimo is, cui abſolutio ſacramentalis differtur, excitari debet ad contritionem, ne ſi interim decedat, damnetur.

Ad primam confirmationem, diximus paritatem ex humanis deſumptam probare nimis; præſertim quia nec maritus uxori prima vice adulteranti, nec Princeps militi prima vice proditionem molienti ſtatim ignoſcunt, etiam poſt exhibitam condignam ſatisfactionem, & multo minus in priſtinam neceſſitudinem eos remittunt; cum tamen in ſententia Adverſariorum abſolutio non ſit differenda ei, qui ſemel tantùm peccavit; nec requi-

Digitized by Google

quiritur ex Queſnello adæquata, ſed ſolum initialis ſatisfactio prævia antequam peccator Deo reconcilietur.

Ad ſecundam, Ut peccator cum Deo reconcilietur, non debet prius pravos habitus tollere; aliter moribundus non poſſet cum Deo reconciliari neque per contritionem, neque per abſolutionem ſacramentalem: Poteſt ſiquidem cum pravis habitibus cohærere ſincera deteſtatio culparum, necnon etiam ſtatus gratiæ; unde ſatis eſt, quod abſolutionem, & peccati remiſſionem præcedat propoſitum ponendi ſatisfactionem ſacramentalem, propoſitum tollendi habitus vitioſos, necnon propoſitum emendationis; idque ex immenſa divini Numinis benignitate, & clementia.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LXXXVII. & LXXXVIII.

Octogeſimaſeptima, & octogeſimaoctava eodem collineant, ut ſcilicet ad reconciliationem peccatoris cum Deo præeat tempus, quo ſentiatur peccati pondus, necnon confuſio conſentanea. Utraque eſt erronea: Prior tamen reſpicit directè Confeſſarium, docetque, ad ejus charitatem, ſapientiam, ac lumen ſpectare, quod peccatori detur tempus portandi cum humilitate, & ſentiendi ſtatum peccati, petendi ſpiritum contritionis, & aliquatenus ſatisfaciendi divinæ juſtitiæ, antequam contritionem concipiat, aut ſacramentaliter abſolvatur, & ita reconcilietur cum Deo. Poſterior reſpicit directè pęnitentem, docetque, ex ignorantia peccati, ac veræ pęnitentiæ provenire, quod velit ſtatim ſtolam primam per peccatum amiſſam recuperare, quin prius velit ſuæ nuditatis ferre confuſionem.

Quod ſpectat ad primam, recuduntur in ea theſes illæ Janſenianæ ab Alex. VIII. proſcriptæ, quæ contendebant, præmittendam eſſe Abſolutioni ſacramentali ſatisfactionem ex Chriſti inſtitutione; & per praxim Eccleſiæ abſolvendi ſtatim peccatorem eſſe inverſum ordinem pęnitentiæ; iſtamque conſuetudinem non haberi pro uſu, ſed pro abuſu. Quam temerè id aſſeratur clarius eſt luce ipſa meridiana: conſtat quippe univerſam Eccleſiam errare non poſſe; Chriſtus autem parens amantiſſimus, qui paratus eſt accurrere ſtatim ad collum pęnitentis dicentis ex corde, Peccavi, illumque oſculari, ac citò induere ſtola prima, dignatus eſt Pęnitentiæ Sacramentum inſtituere ad modum Judicii, in quo mulcta non antecedit ſententiam judicialem, ſed ſubſequitur; Propterea abſolutio ſacramentalis ſtatim conferenda eſt pęnitęnti ritè diſpoſito: Imponitur quippe in Clement. *Dudum* de ſepulturis Sacerdoti, quod *Confeſſiones audiat, pœnitentias imponat, & abſolvat*; Niſi forte aliquando per accidens ad experiendam, & confirmandam in pęnitente firmitatem propoſiti à Confeſſario, utpotè judice ſimul, & medico, differri debeat abſolutio: Tunc tamen excitandus eſt pęnitens ad contritionem perfectam, ut per illam ſtatim cum Deo reconcilietur, unde poſſit validioribus auxiliis muniri ad perſeverandum, & ad exequenda monita Confeſſarii; Ex quo etiam fit, ut ſi interim ex improviſo decedat, ſalvari poſſit. At Queſnellus non ſolùm enormes iſtos Janſenianorum errores recudit, docendo,

Digitized by Google

do, quod non ſtatim conferatur pęnitenti diſpoſito abſolutio ſacramentalis, ſed ulteriùs vult, quod non ſtatim ille cum Deo quomodocunque reconcilietur, atque adeo neque per abſolutionem ſacramentalem, neque per contritionem; cum dicat dandum illi tempus ad petendum ſpiritum contritionis; & deinde ſubdat, quod ſi ille vellet ſtatim reſtitui poſſeſſioni gratiæ per peccatum amiſſæ (atque adeo ſtatim reconciliari cum Deo per contritionem, detrectando denudationis ſuæ ferre confuſionem) ignoraret, quid ſit peccatum, & quid ſit vera pœnitentia. Quid abſurdius dici, aut fingi poteſt?

Hinc patet etiam alterius theſis error; tum quia & adverſatur Dei monitis dicentis Eccleſ. 5. *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem*; tum quia exponitur peccator periculo damnationis, ſi ex improviſo decedat antequam reconcilietur cum Deo; tum demum, quia exponitur periculo relabendi, ſi perſeverat ſpoliatus bonis per peccatum amiſſis, cum deſint ei auxilia illa uberiora, quæ conferuntur à Deo ex exigentia gratiæ ſanctificantis; ut propterea Gregor. hom. 11. in Ezechiel. dixerit: *Peccatum, quod per pœnitentiam non deletur, ſuo pondere trahit ad aliud*. Quare ex profunda peccati, ac veræ pœnitentiæ cognitione provenit, ut velit peccator ſtatim ad Deum reverti, & in poſſeſſionem bonorum amiſſorum ex ſumma ejus clementia reſtitui, quin detrectet confuſionem tum præſentem, tum futuram, ex jugi cogitatione, quod tam bonum Dominum offenderit. Ad charitatem verò, ſapientiam, ac lumen Confeſſarii ſpectat, ut pœnitentem ritè diſpoſitum quantocyus cum Deo reconciliet, impertiendo ſtatim (niſi aliud hic, & nunc expedire videatur) abſolutionem ſacramentalem; ut ſi forte deſit illi vera contritio, ſaltem per attritionem cum Sacramento poſſit amiſſam gratiam recuperare. Etenim ſi olim in lege naturæ, ac in lege ſcripta ſtatim poſt contritionem (etiam nulla alia ſatisfactione præmiſſa) conferebatur à Deo ſua amicitia peccatori; nunc in lege gratiæ, quæ eſt longè benignior, ſtatim poſt attritionem pęnitenti confertur abſolutio ſacramentalis, & gratia, dummodo detur propoſitum ponendi poſtmodum ſatisfactionem à Confeſſario injunctam; qui fuit mos Eccleſiæ antiquiſſimus, ac proinde ex traditione Apoſtolica derivatus: Quamvis enim pœnitentiæ in ſacris Canonibus injunctæ præmitterentur olim Abſolutioni Canonicæ, qua pœnitens reſtituebatur Eccleſiæ, & Altari; ſatisfactio tamen, quæ eſt pars integralis Sacramenti, non erat præmittenda pro foro interno Abſolutioni Sacramentali, qua homo reconciliatur cum Deo offenſo.

PROPOSITIO LXXXIX.

Quartuſdecimus gradus converſionis peccatoris eſt, quod cum ſit jam reconciliatus, habet jus aſſiſtendi Sacrificio Eccleſiæ. *Queſnell. Luc. 15. 23. edit. 1693.*

SYNOPSIS.

I. Duplex hujus theſis ſenſus uterque eſt erroneus; præſertim quod per peccatum

tum homo ſit extra Eccleſiam, & amittat jus aſſiſtendi Sacriſicio Eccleſiæ.

II. Peccator eſt Eccleſiæ membrum, quamvis mortuum, unde non amittit jus aſſiſtendi Sacro. III. Excommunicatis dumtaxat, qui ſunt membra reciſa ab Eccleſia, vetatur audire Sacrum, & intereſſe Divinis officiis. IV. Si quilibet peccator teneretur ab audiendo ſacro abſtinere, pauci admodum Sacro intereſſent. V. Sicut peccator jus habet ſuſcipiendi ſacramentum Pęnitentiæ, ita pariter jus habet aſſiſtendi Sacrificio altaris.

VI. Quamvis magis indignus ſit, qui Sacrificio aſſiſtat, peccator nondum reconciliatus cum Deo, quàm excommunicatus, qui per contritionem eſt Deo conjunctus; at huic tantùm jure merito ab Eccleſia probibetur auditio ſacri, non illi. VII. Ad eum modum, quo peccator non amittit habitus infuſos fidei, & ſpei, quamvis iis ſit indignus, nec privatur charactere baptiſmali, nec auxiliis ſupernaturalibus, ita nec amittit jus aſſiſtendi Sacrificio Eccleſiæ.

I. Duplex videri poſſet eſſe ſenſus hujus theſis, uterque cohærenter ad alias Queſnelli theſes, uterque pariter erroneus. Primus poſſet eſſe, quod peccator eo ipſo ac eſt reconciliatus, habeat jus aſſiſtendi Sacro, quantumvis per excommunicationem præviam ab eo audiendo, & à divinorum officiorum uſu impediretur; Cum enim in ſequentibus theſibus ſermo ſit de excommunicatione, & in nonageſima-prima dicatur, quod ab Eccleſia non exeat peccator, quando ab ea videtur per excommunicationem expulſus, ſi Deo, Jeſu Chriſto, & ipſi Eccleſiæ per charitatem ſit affixus, dubitari poſſet, num hìc etiam Auctor velit innuere, quod nulla ſit habenda ratio excommunicationis, ubi peccator ſit Deo reconciliatus; unde poſſit ſtatim aſſiſtere ſacrificio Eccleſiæ. Quod pariter videtur cohærere cum nonageſima tertia, ubi dicitur, quod à Chriſto Domino ſanentur vulnera, quæ à præcipiti Paſtorum zelo infliguntur; perinde quaſi ſufficiat, quod vulnus animæ per contritionem ſanetur, ut poſſit ſtatim ante abſolutionem à cenſuris reſtitui Eccleſiæ peccator, poſſitque illicò Miſſæ, ac Divinis Officiis intereſſe. Equidem non arbitror, quod juxta hunc ſenſum hæc theſis accipienda ſit. Certum quippe eſſe debet, quod ſicut Cenſura per actum judicialem infligitur, ita ſine actu Judiciali non tollatur, ne in foro quidem conſcientiæ; propterea proſcripta fuit ab Alexandro Septimo theſis illa 44., quæ habet: *Quoad forum conſcientiæ, Reo correcto, ejuſque contumacia ceſſante, ceſſant cenſuræ*; Quamvis enim Cenſura ſit pęna medicinalis, juxta illud 1. ad Cor. 5. *Judicavi tradere hujuſmodi hominem Sathanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit:* non per hoc ſtatim ceſſat ceſſante contumacia, ex cap. *Qua fronte*, de Appellat., & cap. *Cum deſideres*, de ſent. excommunicat. Verum quidem eſt, quod Cenſura quatenus habet rationem medicinæ ceſſare debeat ægro jam curato; nihilominus quatenus habet etiam rationem pœnæ, indiget actu Eccleſiaſticæ Juriſdictionis, ut tolli poſſit: Hinc enim fit, quod ſicut Reus fuit ſenſibiliter contumax Eccleſiæ, ita viſibiliter etiam eidem ſubjiciatur, & ab ea abſolvatur; Jus quippe, quod ab Eccleſia acquiritur adverſus contumaces, per ſolam reſipiſcentiam non extinguitur: Ad eum prorſus modum, quo jus, quod acquirit Judex ad puniendum furem ratione

Digitized by Google

tione furti, non extinguitur per ſolam reſtitutionem rei alienæ.

Alter tamen hujus theſis ſenſus, procul dubio à Queſnello intentus, eſt, quod eatenus peccator poſt reconciliationem acquirat illico Jus aſſiſtendi Sacrificio Eccleſiæ, quia ante reconciliationem per peccatum extra Eccleſiam reperiebatur, non ſecus, ac hæreticus, aut excommunicatus; ut proinde tamquam membrum ab Eccleſia reciſum, non ſolum nullum jus habeat aſſiſtendi ſacro, ſed nec etiam poſſit illud audire, aut divinis officiis intereſſe. Cum enim in ſeptuageſima ſecunda, & aliis ſubſequentibus theſibus dicatur Eccleſia electos, & juſtos complecti, & in ſeptuageſima octava diſertè aſſeratur, ſeparari à populo electo tam eum, qui non credit Euangelio, quàm eum, qui non vivit ſecundum Euangelium; conſectarium eſt, quod in ſententia Queſnelli eodem modo amittat jus aſſiſtendi ſacro hæreticus, ac peccator, & ideo in hac theſi dicitur, quod peccator per reconciliationem jus habeat aſſiſtendi ſacrificio Eccleſiæ; non ſecus ac hæreticus, & excommunicatus poſt abſolutionem jus habent ad ſacrum audiendum, quod prius propter hæreſim, aut excommunicationem audire licitè non poterant.

II. Oſtenditur autem hujus doctrinæ falſitas. Primò ex iis, quæ adverſus prædictas theſes diximus, oſtendendo Eccleſiam Dei etiam à peccatoribus, & reprobis conflari, ut proinde per culpam non reponatur extra Eccleſiam peccator, nec jus amittat audiendi ſacrum; cum potiùs ratione præcepti Eccleſiaſtici ad illud audiendum diebus feſtis teneatur; Et ſanè quod peccator ſit Eccleſiæ membrum, mortuum quidem, ſed non reciſum ab Eccleſia, quod proinde vivificari poſſit à gratia ſanctificante per charitatem, ad quam diſponant actus ſupernaturales fidei, & ſpei, (quorum actuum habitus per peccatum non amittuntur) fit perſpicuum verbis illis Chriſti Domini Matth. 18. *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipſum ſolum; ſi te audierit, lucratus eris fratrem tuum; ſi autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in ore duorum ſtet omne verbum: quod ſi non audierit eos, dic Eccleſiæ*. Profectò Eccleſia non judicat de iis, qui extra illam ſunt; dicente Apoſtolo 1. ad Cor. 5. *Quid mihi de his, qui foris ſunt, judicare?* cum autem Chriſtus præcipiat, ut peccator poſt fraternam correptionem, ſi non emendetur, Eccleſiæ denuncietur, quæ de illo judicet, & à ſe per excommunicationem illum ſeparet, ſi in vitiis ſuis inſordeſcat, juxta id, quod ibidem additur; *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi tamquam Ethnicus, & Publicanus;* manifeſtè ſequitur, quod peccator non ſit extra Eccleſiam, præciſè ratione culpæ, atque adeo non amittat jus aſſiſtendi ſacrificio Eccleſiæ, ut ex meritis Chriſti Domini poſſit uberiora auxilia obtinere ad reſipiſcendum.

III. Oſtenditur ſecundò, quia Eccleſia ſolùm excommunicatis prohibet, ne ſacro, ac divinis officiis interſint, non verò peccatoribus, imo his præcipit Sacri auditionem diebus feſtis; quod ſi per peccatum jus amiſiſſet peccator aſſiſtendi Sacrificio Miſſæ, non ſecus ac irretitus excommunicatione, ſequeretur, quod Eccleſia præcipiendo ſacri auditionem obligaret illum ad novum peccatum patrandum: non ſecus ac ad novum pecca-

tum patrandum obligaret Eccleſia peccatorem, ſi illi præciperet, quod communicet dum eſt in ſtatu peccati mortalis, vi cujus amiſit jus ad communicandum; Ratio autem quare peccator amittat jus ad ſacram ſynaxim recipiendam, dum eſt in ſtatu peccati mortalis, non tamen amittat jus aſſiſtendi ſacro, eſt, quia ſi peccator indignè Euchariſtiam ſumeret, Sanctum daretur canibus, & margaritæ ante porcos projicerentur, quod rationis dictamini, ac divino præcepto repugnat: Contra vero peccator, dum Sacrificio aſſiſtit, cultum exhibet Chriſto exteriorem, & piis actibus, ac ſupplicibus precibus fructum poſtulat Sacrificii, ut poſſit superno lumine illuſtratus in priſtinum divinæ amicitiæ ſtatum per pęnitentiam redire; unde non amittit jus per peccatum aſſiſtendi ſacro, quod per characterem baptiſmalem obtinuit. Potuiſſet quidem Chriſtus D. ex Eccleſia ejicere, immo ſtatim in infernum detrudere Reos omnes lęſæ Majeſtatis Divinæ, ſed immenſa ejus Clementia, & Longanimitas vult ſuis auxiliis, (quæ ubertim ex ſuis vulneribus, dum ſacrificium incruentum offertur, erga omnes, ſed præſertim erga circumſtantes effluunt) peccatores è dæmonis captivitate eripere, & miſericordiam ſuam in illos exercere; cupit enim eſſe, & nuncupari Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, non verò Pater Juſtitiarum, & Deus totius amaritudinis; multus ad ignoſcendum, non verò multus ad puniendum. Propterea non ſolùm non ejicit è ſuo ovili oves aberrantes, quin potius illas perquirit, & ubi repererit, imponit in humeros ſuos gaudens, perinde quaſi theſaurum reperiſſet: tantumque abeſt, ut velit à præſentia Sacrificii Eccleſiæ illos abigere, ut potiùs velit illos etiam præcepto Eccleſiaſtico ad illi aſſiſtendum, ſaltem diebus feſtis, adigere, ut faciliùs poſſint reſipiſcere, & in filios iterum adoptari.

IV. Confirmatur, quia ſi deberet peccator ab audiendo ſacro abſtinere, ſequeretur, quod rari admodum ſacro aſſiſterent; quatenus, ut habetur Eccleſ. 9. *Neſcit homo, utrum amore, an odio dignus ſit;* præſertim quia ex D. Bernardo, *Bonæ mentis eſt, ibi culpam agnoſcere, ubi culpa non eſt*. Cultus autem Deo debitus valdè minueretur, ſi pauci admodum eatenus aſſiſterent Sacrificio, quod pro omnibus quidem, ſed præſertim pro peccatoribus offertur; cum ſit Sacrificium propitiatorium: Quinimo cum dixerit Chriſtus D. Marci 2. *Non neceſſe habent ſani Medico, ſed qui malè habent; non enim veni vocare Juſtos, ſed peccatores;* videtur magis in negotio Redemptionis, atque adeo in Sacrificii Euchariſtici inſtitutione intendiſſe, quod peccatores revocarentur ad vitam gratiæ, quàm quod juſti vitam gratiæ, qua præditi ſunt, abundantiùs haberent; atque adeò magis intendiſſe, quod prima gratia obtineretur peccatoribus, quàm quod juſtis obtineretur ſecunda gratia, ſeu gratiæ augmentum. Adde, quod licet lis ſit inter Scholaſticos, utrum Adamo non peccante Verbum fuiſſet incarnatum; nihilominus, qui tuentur Chriſtum deficientibus culpis fuiſſe venturum ad exaltandam naturam innocentem, unanimiter docent, quod in tali hypotheſi Chriſtus non veniſſet paſſibilis, ſed veniſſet in carne impaſſibili, & glorioſa; quare ea tantum de cauſa venit in carne paſſibili, & obtulit Sacrificium

cruen-

Digitized by Google

cruentum in Cruce, (quod idem omninò eſt ex Trid. ſeſſ. 22. cap. 2., ac ſacrificium altaris incruentum, ſola offerendi ratione diverſum) ut nos redimeret ab omnibus iniquitatibus noſtris. Quod ſi Clementiam ſuam uſque adeo erga peccatores oſtendit, ut pro illis voluerit ſacrificium cruentum offerre, ac deinde incruentum uſque ad Mundi conſummationem, quomodo fieri potuiſſet, ut vellet peccatores à Sacrificio abeſſe? *Hujus quippe*, (ut habet Tridentinum laudatum) *oblatione placatus Dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit*; Quare homo vi baptiſmalis characteris eſt intra ſepta ovilis Chriſti, & jus habet percipiendi ritu debito alia Sacramenta, & aſſiſtendi Sacro, juxta Chriſti inſtitutionem.

V. Confirmatur ſecundo, quia Chriſtifidelis, quantumvis innumeris culpis gravatus, adhuc Jus habet ſuſcipiendi Sacramẽtum pęnitentiæ, quippe quod ex primario fine pro Peccatoribus inſtitutum eſt, ideoque vocatur Sacramentum mortuorum; quamvis etiam proſit juſtificatis per contritionem, necnon iis, qui ſolùm venialiter deliquerunt: Ergo pariter Peccator ante reconciliationem jus habet aſſiſtendi Sacrificio; quippe quod licet Latreuticum ſit, Propitiatorium, Euchariſticum, & Impetratorium, hoc eſt inſtitutum ad Dei cultum, (prout olim fiebat in lege veteri per Holocauſtum) inſtitutum etiam ad avertenda peccata, & pęnas peccatis debitas (quod fiebat per Sacrificium, ſeu per Hoſtiam pro peccato,) & inſtitutum ſimul in gratiarum actionem, & ad nova beneficia impetranda, (quod utrumque olim fiebat per Hoſtiam pacificam) nihilominus quatenus repræſentat Sacrificium cruentum in Ara Crucis oblatum pro peccatoribus, potiùs offertur ad peccata delenda, quàm pro Juſtis in gratiarum actionem, aut ad nova beneficia impetranda; atque adeo Jus habet Chriſtifidelis Peccator etiam ante reconciliationem aſſiſtendi huic ſacrificio, non ſecus ac Jus habet ſuſcipiendi Sacramentum pœnitentiæ.

VI. Opponitur ex Queſnello parabola illa Lucæ 15. Prodigi illius Adoleſcentis, qui diſſipavit ſubſtantiam ſuam vivendo luxurioſè, nec jus habuit ad recumbendum in menſa Patris, antequàm cum illo reconciliatus fuiſſet poſt verba illa, *Pater peccavi in Cœlum, & coram te*. Quibus prolatis Pater induit illum ſtola prima, juſſitque occidi vitulum ſaginatum, ut cum illo manducaret; ergo pariter poſt reconciliationem peccator jus habet aſſiſtendi Sacrificio Eccleſiæ. Et ratio videtur eſſe, quia novum temeritatis crimen incurreret, qui ad conſpectum Chriſti pro ſe mactati perfricta fronte accederet, cum per peccatum reus ſit veluti Chriſticidii.

Confirmatur primo, quia multò magis indignus eſt, ut huic Sacrificio interſit, qui nondum eſt Deo reconciliatus poſt peccatum, quàm qui excommunicatione innodatus nondum eſt ab illa abſolutus, licet per contritionem Deo ſit conjunctus; atqui hic jus non habet aſſiſtendi ſacrificio Eccleſiæ, ergo multò minus ille.

Confirmatur ſecundo, quia indignus eſt, qui in convivio Euchariſtico aſſideat non indutus veſte nuptiali, & ideo jus non habet communicandi, qui nondum eſt reconcilia-

liatus, non ſolùm per contritionem, ſed etiam per confeſſionem Sacramentalem; atqui pariter indignus eſt, qui Sacrificio incruento aſſiſtat reus mortalis culpæ, ergo neque hic habet jus aſſiſtendi huic Sacrificio ante reconciliationem.

Reſpondeo, ex illa parabola potiùs oppoſitum evinci; ſicut enim adoleſcens ex titulo filiationis naturalis jus quoddam habebat redeundi ad Patrem ad veniam obtinendam; ita baptizatus, qui gratiam amiſit per peccatum, quia ratione characteris baptiſmalis eſt Dei domeſticus, ideo ſicut debitum retinet præſtandi Deo obſequium per Sacrificium Eccleſiæ, ita jus habet eidem aſſiſtendi ad impetranda auxilia, ut poſſit reſipiſcere. Ad id, quod additur; non dicitur temeritatis notam incurrere peccator, qui aſſiſtit ſacrificio ad Deum colendum, & ad obtinenda auxilia, quæ vi illius ubertim conferuntur.

Ad primam confirmationem; in tantum excommunicatus, qui Deo reconciliatus eſt per contritionem, non poteſt ſacrificio intereſſe, quia per excommunicationem eſt extra Eccleſiam, & prohibentur illi jure poſitivo divina officia quouſque à cenſura abſolvatur; unde peccaret, ſi Sacro intereſſet; At peccatori non ſolùm non prohibetur Sacro adeſſe, ſed etiam præcipitur, ut diebus feſtis illi interſit, unde peccaret, ſi præceptum hoc violaret. Congruum propterea eſt, ut excommunicato prohibeatur auditio Sacri, donec abſolvatur, & quod peccatori ea præcipiatur, etiam antequam Deo reconciliatus ſit per contritionem.

VII. Ad ſecundam: quamvis indignus ſit quolibet cœleſti beneficio, qui reus eſt læſæ Majeſtatis divinæ; nihilominus ſicuti ex divina clementia non amittit habitus infuſos fidei, ac ſpei, quibus pariter eſt indignus, nec amittit characterem, quo Dei domeſticus conſtituitur, nec privatur auxiliis ſupernis, quibus excitatur ad pœnitentiam; ita nec expellitur ab Eccleſia, nec jus amittit aſsiſtendi Sacrificio, juxta antiquiſſimam Eccleſiæ praxim, quam reſpuere nonniſi audaciſsimus, & iniquiſsimus poterit, non ſine magna injuria erga benigniſſimum Redemptorem, qui peccatores non ſolùm non expellit à ſe, ſed peramanter advocat, & allicit, ut ad priſtinam ſecum reducat amicitiam.

Opponunt deinde Queſnelli Aſſeclæ, quod hic non docuerit, peccatorem per reconciliationem acquirere jus aſſiſtendi Sacro, ſed ſolùm docuerit, quod peccator reconciliatus aſſiſtat Sacrificio Eccleſiæ, (ut habetur in Codice è Gallico latinè verſo Pariſiis in lucem edito anno 1694.) indicans dumtaxat, quod poſt reconciliationem non ſit ampliùs indignus, qui Sacro interſit, non verò, quod ante reconciliationem peccet aſſiſtendo Sacrificio Eccleſiæ.

Sed contra eſt, quia ex adjunctis conſtat, verbis illis in Codice Queſnelliano expreſſis illud ipſum ſignificari, quod in hac theſi diſertiùs exponitur, & in aliis Editionibus reperitur, videlicet peccatorem vi reconciliationis cum Deo habere jus aſſiſtendi Sacro, atque adeo ante reconciliationem carere tali jure, unde ſi aſſiſteret Sacrificio Miſſæ, ſine jure, hoc eſt ſine legitima facultate illi aſſiſteret, & ideo audiendo Miſſam peccaret. Ratio eſt multiplex; Primò, quia dum Queſnellus docet, decimumquartum converſionis peccatoris

Digitized by Google

ris gradum eſſe, quod reconciliatus aſſiſtat Sacrificio Eccleſiæ, quid aliud his verbis denotat, niſi quod per reconciliationem peccator gradum faciat à non legitima aſſiſtentia Sacro ad legitimam aſſiſtentiam, atque adeo vi reconciliationis habeat jus audiendi Sacrum, quo antecedenter carebat? Et ſanè pariformiter ibidem Queſnellus ſubdit, decimumquintum converſionis peccatoris gradum eſſe, quod reconciliatus, & Sacro aſsiſtens, paſcatur carne Jeſu Chriſti; manifeſtum autem eſt, quod poſt debitam reconciliationem peccator ita accedat ad Sacram Synaxim, ut habeat jus, ſeu legitimam facultatem accedendi, qua procul dubio ante reconciliationem carebat, adeò ut peccaret, ſi accederet: ergo pariter ita poſt reconciliationem ex Queſnello aſsiſtit Sacro, ut vi reconciliationis habeat jus aſsiſtendi, quo tamen jure ante reconciliationem carebat, adeò ut peccaret, ſi aſsiſteret.

Confirmatur, quia Queſnellus in theſi quinquageſima nona docet, orationem peccatoris eſſe novum peccatum; ergo à fortiori eſſet peccatum auditio Miſſæ, quæ eſt actus Religionis præſtantior ipſam imbibens orationem; & in ſeptuageſima octava vult, peccatorem, non ſecus ac hæreticum, & excommunicatum, eſſe extra Eccleſiam, à conſortio fidelium ſegregatum; Quare ſicut hæreticus, & quilibet excommunicatus etiam toleratus, ita dicitur poſt reconciliationem, & abſolutionem à cenſuris aſsiſtere Sacro, ut tunc ſolum habeat jus aſsiſtendi, & ſi antecedenter aſsiſtat, peccet: ita in ſententia hujus Auctoris peccator reconciliatus aſsiſtit Sacro, quatenus per reconciliationem obtinet jus aſsiſtendi, quo antecedenter carebat; ut proinde non ſine culpa aſsiſteret: Quod tamen quàm ſit abſonum, ac erroneum, ſatis ſuperque demonſtratum eſt.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim LXXXIX.

Octogeſimanona inter gradus converſionis peccatoris reponit, quod per reconciliationem cum Deo jus habet aſſiſtendi Sacrificio Eccleſiæ, perinde quaſi peccatori, tanquam hæretico, aut excommunicato, & ab Eccleſia ſejuncto, interdiceretur, quod Miſſæ, aliiſque divinis Officiis interſit, antequam abſolvatur, & ſic ad Eccleſiam regrediatur. Mirum non eſt, quod ita ſentiat Queſnellus, qui vult peccatores ad Eccleſiam non pertinere, præſertim quia in theſi 78. diſertè docet, tam ſeparari ab Eccleſia peccatorem non vivendo ſecundum Euangelium, quàm hæreticum, non credendo Euangelio. Erroneum tamen eſt dicere, quod peccatores ad Eccleſiam non pertineant, ut ibi oſtendimus: Erroneum pariter dicere, quod ſi ad Eccleſiam pertineant, vetetur illis, quod Sacrificio interſint, antequam reconcilientur cum Deo; quinimò præcipitur illis ſub mortali, ut diebus feſtis Miſſam audiant, illamque licitè, ac laudabiliter audiunt profeſtis diebus, quando ea non præcipitur, ut impetrent à Deo auxilium ad reſurgendum: Etenim, ut habet Trident. ſeſſ. 22. cap. 2. *Hujus oblatione placatus Dominus gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & ingentia etiam peccata dimittit.* Additurque, unum, idemque eſſe Sacrificium in-

Digitized by Google

truentum, quod nunc in altari offertur, ac Sacrificium cruentum olim oblatum in ara crucis, ſola ratione offerendi diverſum; propterea ſicut tunc illud multis aſtantibus auxilia contulit ad pœnitendum; unde Luc. 23. dicitur: *Omnis turba eorum, qui ſimul aderant ad ſpectaculum iſtud, & videbant, quæ fiebant, percutientes pectora ſua revertebantur;* ita pariter Sacrificium incruetum peccatoribus prodeſt ad obtinendum donum pęnitentiæ, ſi illi religioſè aſſiſtant. Quare per peccatum ſolum amittitur jus ſuſcipiendi Sacramenta vivorum ante reconciliationem cum Deo, quæ fiat vel per contritionem, vel per attritionem cum Sacramento pęnitentiæ (imò ad Euchariſtiam ſumendam, quæ eſt Sacramentorum omnium maximum, in quo ipſe Author ſanctitatis exiſtit, neceſſariò prærequiritur ſacramentalis Confeſſio) & ratio eſt, quia iſthæc Sacramenta unicè pro vivis inſtituta ſunt, & idcirco vitam gratiæ debent præſupponere: At ſicut per peccatum non amittitur jus ad ſuſcipienda Sacramenta mortuorum, quia pro peccatoribus inſtituta ſunt, ut per illa cum Deo reconcilientur; ita nec amittitur jus aſſiſtendi Sacrificio Eccleſiæ ante hanc reconciliationem, quia pariter hoc Sacrificium à Chriſto D. benigniſſimè etiam pro peccatoribus inſtitutum eſt, ut poſſint inde gratias obtinere ad reſurgendum. Quare ſicut ex ſumma Dei miſericordia fidelibus, qui per peccatum gratiam amittunt, relinquuntur habitus ſuperni fidei, & ſpei, quando peccatum his virtutibus non adverſatur, ut per auxilia ab iis exigita faciliùs poſſint diſponi ad reſipiſcendum; ita ex eadem ſumma miſericordia provenit, ut pro peccatoribus poſſit Sacrificium applicari, & ut poſſint eidem peccatores aſſiſtere, ut iis proſit ad reſurgendum.

Quibus addo, falſum etiam eſſe, quod hic eſſet quartuſdecimus gradus converſionis peccatoris; ſiquidem erroneè à Queſnello ibidem reponitur ſecundus gradus in eo, quod *Ubi Dei amor regnare deſiit, neceſſum ſit, ut regnet carnalis cupiditas, quæ ejus actiones corrumpat*, ut oſtendimus in theſi 45. Quare theſis iſthæc (ut aliæ omnes) uſquequaque erroribus ſcatet doctrinæ Catholicæ repugnantibus.

PROPOSITIO XC.

Eccleſia authoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Paſtores de conſenſu ſaltem præſumpto totius corporis.

Queſnel. Matth. 18. 17. *edit.* 1693. *&* 1699.

PROPOSITIO XCI.

Excommunicationis injuſtæ metus nunquam debet nos impedire ab implendo debito noſtro: Nunquam eximus ab Eccleſia, etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulſi, quando Deo, Jeſu Chriſto, atque ipſi Eccleſiæ per charitatem affixi ſumus. *Queſnellus Jo.* 9. 22. *&* 23. *edit.* 1693. *&* 1699.

PRO-

Digitized by Google

PROPOSITIO XCII.

Pati potiùs in pace excommunicationem, & anathema injuſtum, quàm prodere veritatem, eſt imitari S. Paulum: tantùm abeſt, ut ſit erigere ſe contra authoritatem, aut ſcindere unitatem. *Queſnel. Rom. 9. 3. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XCIII.

Jeſus quandoque ſanat vulnera, quæ præceps Primorum Paſtorum feſtinatio infligit ſine ipſius mandato: Jeſus reſtituit, quod ipſi inconſiderato zelo reſcindunt. *Queſn. Jo. 18. 11. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Si hæc ita ſe haberent, uti aſſeritur in hiſce Theſibus, inutilis eſſet uſus Eccleſiæ antiquiſſimus ferendi cenſuras.
II. Eo collineat Queſnellus, ut abſque metu excommunicationis omnes Janſeniani ſubſcribant formulæ præſcriptæ, qua hæreſes Janſenii damnantur, quamvis non jurent ad mentem Pontificis exigentis tale juramentum. III. Multifariam poteſt cenſura eſſe aut invalida, aut injuſta. IV. Poteſt etiam ſententia excommunicationis eſſe, vel evidenter, vel ſolùm probabiliter injuſta, aut nulla. V. In quonam ſenſu verum eſt, quod cenſura etiam injuſta timenda ſit? VI. Exponitur Regula Summuliſtica ad dignoſcendam vim harum, ac ſimilium theſium confixarum, quando ſunt indefinitæ.
VII. Enormiter errat theſis, quæ docet ad validitatem cenſuræ requiri conſenſum præſumptum Eccleſiæ, atque adeo etiam Laicorum. VIII. Si hoc eſſet, Eccleſiæ caput ſubderetur corpori. IX. Et quilibet facilè putaret cenſuram ſuam non fuiſſe latam de conſenſu Eccleſiæ præſumpto. X. Sicut uni Paſtori denunciari debet, qui non emendatur, ità ab uno Paſtore, independenter à conſenſu Eccleſiæ, ille eſt excommunicandus.
XI. Timenda eſt Excommunicatio, quæ nobis videtur injuſta, Paſtori tamen videtur juſtiſſima. XII. Obtemperandum in iis omnibus, in quibus non eſt evidens, quod ſubſit culpa. XIII. Pontifex errare non poteſt in quæſtionibus facti connexis cum quæſtionibus juris ad fidem, vel ad mores pertinentibus: Et quamvis in aliis quæſtionibus facti errare poſſit, ſemper tamen ei obtemperandum, quoties non eſt evidens, quod cenſura ſit injuſta, vel nulla, aut quod peccatum contineat id quod præcipitur.
XIV. Pati potiùs excommunicationem, quàm prodere veritatem, tunc ſolùm poſſumus, quando evidens omninò eſt, anathema eſſe injuſtum. XV. Vulnera à Paſtoribus inflicta per excommunicationem Chriſtus non ſanat per hoc præcisè, quod quis credat, ea inconſiderato zelo fuiſſe inflicta.
XVI Inane eſt Queſnellianorum effugium.

I. Si theſes iſtæ verum haberent, inutilis omninò eſſet uſus Eccleſiæ jam inde à tempore Apoſtolorum antiquiſſimus ferendi Cenſuras; ecquis enim non ſtatim crederet, Cenſuram contra ſe latam eſſe nullam, aut eſſe injuſtam, ut proinde ea non ligetur? Etenim juxta theſes iſtas ſatis eſt primò ad excommunicationis nullitatem, ſi non præſumatur conſenſus totius Eccleſiæ rela-

relatè ad illam ferendam; cuilibet autem ſtatim occurrere poſſunt rationes in ſpeciem non leves, quibus ſibi perſuadeat conſenſum totius Eccleſiæ non præſumi, ut hæc, vel illa cenſura feratur; atque adeò quilibet facilè ſe immunem crederet à vinculo excommunicationis. Sufficit ſecundò, ut nemo credat ſe ab Eccleſia vi excommunicationis exiiſſe, ſi excommunicatio cenſeatur injuſta; quilibet autem facilè perſuadebit ſibi injuſtitiam aliquam in Cenſura contineri, ſive injuſtitia oriatur ex defectu cauſæ ſufficientis, ſive ex defectu ordinis cauſæ, ſive aliunde; & ideo ex hoc etiam capite nemo ſe crederet ab ulla excommunicatione irretitum: Nemo pariter legibus ſub interminatione excommunicationis aliquid præcipientibus obtemperaret, ex hoc motivo, quod excommunicationis injuſtæ metus non debeat nos à noſtris operationibus aut debitis, aut licitis retardare; Neque enim ab Eccleſia eximus ex Queſnello, quando ex hominum nequitia videmur per excommunicationem expulſi, ſi per charitatem Deo, Chriſto Domino, & Eccleſiæ affixi ſumus. Sufficit tertiò, quod quis anathema credat eſſe injuſtum, ut in pace illud meritoriè patiatur, dum non retrahit ſe ab iis operationibus, quas cenſet ſibi injuſtè vetari. Quinimò Apoſtoli veſtigiis, (qui cupiebat anathema eſſe pro fratribus ſuis) dicitur inhærere, qui errores, quos cenſet eſſe Catholicas veritates, aliis inſinuat, ac inculcat, quantumvis id ſibi ſub pœna excommunicationis inhibeatur; Neque in hoc ullatenus ſeſe adverſus Eccleſiæ auctoritatem erigere cenſendus eſt, quamvis Eccleſiæ judicio præferat, quod ſibi verius videtur; neque unitatem ſpiritus, ac corporis Eccleſiæ ſcindere, quamvis Eccleſiæ Capiti in rebus etiam ad fidem, & mores pertinentibus non ſe ſubmittat. Sufficit demum, ut quis putet præcipiti feſtinatione à primis Paſtoribus, & ab ipſomet Pontifice vulnera latis cenſuris inflicta eſſe abſque Chriſti Domini mandato, ut poſſit quis ſe ſanum omnino reputare, credens reſtitui ſibi à Chriſto Domino, quod ſibi ab ejus Vicario reſciſſum eſt; prout Chriſtus Dominus Lucæ 22. dicitur ſanaſſe ſuo contactu Malchum, cujus auriculam præcipiti zelo D. Petrus amputaverat.

II. Porrò dum hæc omnia non ſine ſtomacho Queſnellus obtrudit in ſuo Codice paſſim Janſenizante, disertè videtur velle, ut Janſeniani Cenſuras non reformident, unde poſſint tutò ſubſcribere formulæ preſcriptæ, & non ad mentem Pontificis, abſque metu incurrendi in excommunicationem, quam docet eſſe injuſtam, & ſine conſenſu ſaltem præſumpto corporis Eccleſiæ: necnon ut tutò poſſint ſuos errores diſſeminare, ac in praxim reducere, quamvis Paſtores Eccleſiæ, & ipſemet Pontifex ſub interminatione excommunicationis id non ſemel vetuerint. Quò etiam collineant ſequentes theſes Poteſtatibus, non ſolùm Eccleſiaſticis, ſed etiam ſæcularibus valdè injurioſæ; in quibus docet Eccleſiam fovere ſchiſmata, ac diviſiones, damnando hæreſes Janſenianas, ac lingua peregrina loqui; unde quodammodo ſenuerit; Docet etiam Poteſtates ſæculares adverſari Janſenianis, ut eorum victoria Deo tribuatur; Janſenianos cenſeri impios, hæreticos, flagitioſos, eorumque libros

per-

pernicioſos; cum tamen pietatem redoleant: Ac demum juramenta, quæ Janſeniani coguntur præſtare, dum ſubſcribunt formulæ ab Alexandro VII. præſcriptæ, eſſe Spiritui Dei, ac doctrinæ Chriſti contraria. Sic enim putant in re tam gravi, tamque Hæreticorum propria, ſibi, & aliis imponere: Quod deinceps fuſiùs oſtendetur.

III. Nunc autem antequam iſtarum de excommunicatione theſium virus patefaciam, adverto, pluribus de cauſis cenſuram poſſe aut omninò eſſe nullam, aut injuſtitiam continere, etiamſi ſit valida.

Eſt quidem nulla primò ex defectu Juriſdictionis, ut ſi lata ſit ab excommunicato, vel ſuſpenſo, aut ab intruſo, vel non ritè electo, aut aliter uſurpante juriſdictionem, quam non habet; vel ſi appellatio ante ſententiam ſit interpoſita; vel ſi ſententia contineat intolerabilem errorem; puta ſi quis excommunicetur explicando in ipſa ſententia cauſam vel prorſus iniquam, vel irrationabilem, vel inſufficientem; v. g. quia non contrahit matrimonium, ad quod non tenetur, quia non audit Miſſam quotidie, quia non audit Concionem ſingulis feſtis; aut ſi quis ſuſpendatur abſque ulla cauſa, ſolum quia non eſt gratus Epiſcopo; ſi enim publicè, & juridicè ex ipſa ſententia conſtet iſthæc injuſtitia, proculdubio ſententia erit nulla etiam ex defectu juriſdictionis. Secundò eſt nulla ex defectu ordinis juridicè ſubſtantialis, ut ſi apertè feratur contra leges, vel Canones; puta ſi excommunicatio feratur contra participantes abſque trina monitione, ex cap. *Statutum* de ſent. excom., & cap. *Conſtitutiones* eodem titulo in 6. Tertiò ex defectu cauſæ legitimæ, ut dictum eſt; tunc enim pariter nulla eſt ex defectu jurisdictionis, quæ non ſe extendit ad cenſuram ſine cauſa ferendam.

Injuſta verò dicitur eſſe cenſura, primò ſi injuſtam cauſam contineat; (in quo caſu eſt etiam nulla) Secundò ſi feratur à Judice ex iniqua intentione, vel odio, aut ſimili cauſa; verum ſi ex hac intentione nulla alia injuria ſequatur, ſententia non erit propriè injuſta, ſed lato modo, prout juſtitia dicitur generaliter de omni virtute, & injuſta dicitur quæcumque actio, quæ non eſt moraliter bona. Tertiò ſi non ſervetur ordo juris accidentalis; in quo caſu dicitur injuſta, quatenus opponitur juſtitiæ legali, non verò juſtitiæ commutativæ: Quia tamen non pervertitur ſubſtantialis ordo juris, ideo injuſta ſimul eſt, & valida, tum jure naturæ, tum jure poſitivo, in quo non petitur talis conditio ut ſubſtantialis. Quartò ſolet dici injuſta, ſi re vera contineat inæqualitatem, & injuriam, quamvis ſecundum allegata, & probata ſit juſta; unde non eſt ſimpliciter valida, ſed ſolum ſecundum quid; ſicut non eſt ſimpliciter juſta, ſed ſolum ſecundum quid, cum ſolum ſit juſta ex parte actionis, injuſta verò ex parte rei.

IV. Adverto ſecundò, ſententiam excommunicationis, aut alterius Cenſuræ aliquando eſſe evidenter nullam, aut injuſtam; ut ſi apertè contineat errorem intolerabilem, aut ſi legitimè ejus nullitas declarata ſit; aliquando verò eſſe ſolùm nullam, aut injuſtam probabiliter, vel apparenter. Præterea aliquando eſt nulla, aut injuſta in re ſimul, & in publica ſcientia, & exiſtimatione commu-

muni; aliquando verò eſt nulla ſolùm in re, ſed non in publica ſcientia, & exiſtimatione aliorum. Non videtur tamen, ut notat Suarius, dari poſſe viceverſa ſententiam cenſuræ, quæ ſit in re valida, & non ſimul ſit valida in exiſtimatione, ſeu ſcientia publica: quamvis enim evenire facilè poſſit, quod talis ſententia apud multos male affectos, aut ignaros non cenſeatur valida, quia tamen juridicè lata eſt, debet per ſe loquendo ex ſe ferre ſufficientem notitiam publicam ſuæ validitatis.

V. Adverto tertiò, diſtinctione pariter opus eſſe ad percipiendum ſenſum illius ſententiæ celeberrimæ D. Gregorii Homil. 26. in Euang. relatæ à Gratiano 11. quæſt. 3. cap. 1. *Sententia Paſtoris, ſive juſta, ſive injuſta timenda eſt*; non enim ſenſus eſt, quod ſit timenda ſententia, quæ evidenter eſt injuſta, ac nulla, ſed timenda eſt quæ ita eſt injuſta, ut ſit valida. Conſtat quippe ex multis juribus, præſertim ex cap. *Cum contingat* de offic. deleg., & ratione naturali evidens eſt, poſſe ſententiam aliquam eſſe injuſtam ſimul, & invalidam evidenter, quæ certe nullatenus eſt pertimeſcenda; V. G. Si feratur ſententia injuſta ab excommunicato, vel ſuſpenſo, ita ut evidenter conſtet de defectu juriſdictionis ob has Cenſuras. Quare, ut advertit Suarez de Cenſuris diſp. 4. ſect. 7. in triplici ſenſu verum eſt, quod ſententia Paſtoris injuſta timenda ſit: Primò ſi ſententia ſolùm ſit injuſta lato modo, per hoc ſcilicet, quod à ſuperiore ex prava intentione, vel ex odio feratur; cum tamen nullam aliam injuriam contineat, & hæc certè timenda eſt. Et de hac etiam intelligendum eſt quod habet Urbanus Papa in ſua Epiſtola decretali cap. 5. dicens: *Valde timenda eſt ſententia Epiſcopi, licet injuſtè liget aliquem*. Quod ſi ſententia iſta aliunde ſit evidenter nulla, non debet timorem incutere, quia, ut habet D. Th. judicium ſic injuſtum, non eſt judicium. Secundò timenda eſt ſententia injuſta, quando ita in re eſt nulla, ut tamen non conſtet evidenter de ejus nullitate; quia in dubiis obtemperandum eſt ſuperiori; aliter nemo eſſet, qui legibus obtemperaret, cum non deſint paſſim ratiunculæ umbratiles, quibus ſibi quilibet perſuadeat dubium eſſe valorem legis, aut ſententiæ Judicis. Tertiò ſi ſententia ſit injuſta ſimul, & nulla, ita tamen, ut hoc evidenter conſtet ſoli ſubdito, non tamen publicè omnibus, adhuc timenda eſt, cum non debeat pro foro exteriori contemni, ſi fortè in tali foro ſit valida; nec poſſit non ſervari cum aliorum ſcandalo, qui eam nullitatem ignorant: Quod ſi omnibus ejus nullitas, & injuſtitia ſit perſpicua, non debet ita negligi, ut videatur ipſe etiam ſuperior, vel Judex, ejuſque poteſtas deſpici, ſed ſolùm poterit excommunicatus cum debito moderamine, ac reverentia quadam uti jure ſuo. Quare univerſim Paſtoris ſententia timenda eſt, non tamen ſemper eodem modo, ſed accommodatè ad materiam, & circumſtantias jam explicatas.

VI. Adverto demum ad dignoſcendam vim harum theſium confixarum, quæ ſunt indefinitæ, recolendam eſſe regulam Summuliſticam, quam explicavimus in Trutina exponendo theſim 29. necnon 53. ab Innoc. XI. confixas; ubi diximus, quod theſis confixa indefinita poteſt

fa-

facere tum ſenſum univerſalem, ita ut ejus contradictoria, quæ debet eſſe vera, ſit particularis; tum ſenſum particularem, ut proinde ejus contradictoria vera ſit univerſalis: Ex. Gr. illa propoſitio, *Urgens metus gravis eſt cauſa juſta ſimulandi Sacramentorum adminiſtrationem*, ſi faceret ſenſum univerſalem, quod omnis metus gravis ſit cauſa juſta, deberet eſſe vera contradictoria particularis, quod aliquis metus gravis, puta mortis, non ſit juſta cauſa; cum quo benè ſtaret, quod metus gravis infamiæ poſſet eſſe cauſa juſta hujus ſimulationis. Quod ſi ea faceret ſenſum particularem, videlicet quod aliquis metus gravis ſit juſta cauſa, deberet eſſe vera ejus contradictoria univerſalis, videlicet quod nullus metus gravis, ſive ſit mortis, ſive infamiæ, ſit cauſa juſta ſimulandi Sacramentorum adminiſtrationem. Num autem theſes confixæ indefinitæ ſumendæ ſint in ſenſu univerſali, an verò in particulari, colligi debet ex ipſa materia, quæ proſcribitur, ex communi ſenſu, & ex mente eorum, qui theſim illam docuerunt. Ad rem noſtram; Theſis iſta Queſnelliana indefinita, Excommunicatio injuſta non debet nos impedire à noſtris debitis operationibus, ſi faceret ſenſum univerſalem, quod ſcilicet Nulla excommunicatio injuſta debeat nos impedire, deberet ſolùm eſſe vera contradictoria particularis, quod ſcilicet Aliqua excommunicatio injuſta debeat impedire. Quod ſi theſis confixa faceret ſenſum particularem, ſignificando quod Aliqua excommunicatio injuſta debeat impedire, eſſet vera ejus contradictoria univerſalis, quod ſcilicet Nulla debeat impedire. Dicendum nunc apertè colligi ex iis principiis, quod tam theſis 91. quam 92. habeant ſenſum univerſalem explicatum; & ideo debet eſſe verum contra mentem Queſnelli, quod Aliqua excommunicatio injuſta (puta quæ à ſubdito per rationes probabiles, aut apparentes cenſetur injuſta; à ſuperiore verò cenſetur juſta) debeat nos impedire ab operationibus, quas poteſt nobis ſuperior prohibere; Cum quo bene ſtat, quod Aliqua alia excommunicatio injuſta, putà quæ eſt evidenter injuſta, vel quia continet errorem intolerabilem, vel quia eſt à ſuperiore, de quo apud omnes evidenter conſtat, quod nullam habeat juriſdictionem, non debeat nos retardare à noſtris operationibus, quamvis illas poſſet verus ſuperior prohibere. Ex quo patet etiam quomodo poſſit aliquando verum eſſe, quod pati potiùs in pace excommunicationem injuſtam, quàm occultare veritatem, ſit imitari Apoſtolum cupientem anathema eſſe pro fratribus ſuis. Fingamus enim, quod impius Paſtor ſub pœna excommunicationis præcipiat Confeſſori ut revelet homicidium factum à Petro; quod tamen illi ſolùm innoteſcit ex notitia ſacramentali, debet potiùs pati in pace excommunicationem iſtam injuſtam, quàm violare ſigillum ſacramentale. At non eſt verum, quod à Queſnello in hac theſi docetur, videlicet excommunicationem injuſtam ſecundum rationes apparentes ſubditi, juſtam verò ex mente ſuperioris pati potiùs in pace, quàm obtemperare ſuperiori præcipienti, ne doceantur errores, quos Janſeniani dicunt eſſe veritates, ſit imitari Apoſtolum, nec ſit erigere ſe contra authoritatem ſuperioris, nec ſcindere unitatem ſpiritus,

tus, ac corporis Eccleſiæ, cujus unus eſt Dominus, una fides, unum baptiſma, ut habetur ad Epheſios 4.

VII. Oſtenditur nunc iſtarum quatuor theſium falſitas ſeorſim. Et quod attinet ad nonageſimam, enormiter errat, dum docet Eccleſiam exercere per primos Paſtores authoritatem excommunicandi de conſenſu ſaltem præſumpto totius corporis, ſeu omnium Chriſtifidelium; ita ſcilicet ut nec Epiſcopi, nec Pontifex poſſint valide aliquem excommunicare, niſi præſumatur conſenſus etiam laicorum; Ex quo fieret, quod excommunicationis ſententia eſſet nulla, ſi explicitè, aut implicitè illam laici recuſarent. Cum autem Janſeniani putent, non præſumi conſenſum Chriſtifidelium relate ad excommunicationes latas adverſus eos, qui formulę ab Alex. VII. præſcriptæ non ſubſcribunt ad mentem Pontificis, & qui ſuos errores docent, quos putant eſſe germanam doctrinam Auguſtini, ideò in hac theſi ſubdolè inſinuatur, nullas eſſe Pontificias iſtas excommunicationes. In quo non ſolùm errant, erigendo ſe contra auctoritatem Pontificis loquentis ex Cathedra, ſed etiam errant ex hoc etiam capite, quod velint Paſtores Eccleſiæ in exercitio ſpiritualis auctoritatis immediate ſibi à Chriſto collatæ dependere à judicio, & conſenſu fidelium. Quod ſi verum eſſet, ſequeretur, quod poſſent etiam Laici fideles ferre excommunicationem; ſi enim Laicorum conſenſus reddit validam excommunicationem latam ab Epiſcopo, poſſent ipſi etiam immediatè hanc juriſdictionem exercere: Sicuti enim ſi vera eſſet nonnullorum ſententia, quod lex a Principe lata quoad validitatem pendeat ab acceptatione populi (eſto peccet populus, ſi abſque ulla cauſa legem à Principe promulgatam non recipiat, ex theſi 28. proſcripta ab Alex. VII.) poterit populus immediate, antequam Regem ſibi conſtituat, in quem transferat poteſtatem legiſlativam, ipſe leges ferre in bonum communitatis; ita pariter ſi valor excommunicationis penderet à conſenſu Laicorum, poſſent Laici immediate ferre cenſuras, & ſpiritualem juriſdictionem exercere; cum tamen certum ſit, hanc juriſdictionem non eſſe temporalem, ac terrenam, nec ab hominibus in Eccleſiam derivari, ſed omnino ſpiritualem, ac unice à Chriſto D. promanare.

VIII. Confirmatur, quia Eccleſiæ caput ſubderetur corpori, ſi ab hujus conſenſu penderet validitas excommunicationis à ſe latæ; & ſic omnis lex eccleſiaſtica deberet etiam dici, quod pendet à conſenſu fidelium. Propterea ſi Pontifex vellet ſtatuere feſtum aliquod de præcepto, prout nuper ſtatuit feſtum Immaculatæ Conceptionis B. Virginis, aut ſi vellet in pervigilio alicujus feſti jejunium præcipere, deberet id fieri dependenter à conſenſu fidelium; Unde fieret, quod relatè ad quodcumque exercitium ſuæ juriſdictionis ſpiritualis à conſenſu corporis Eccleſiæ deberet pariter dependere; quod tamen eſt contra praxim Eccleſiæ. Præterquamquod ſi Epiſcopus in ferenda ſententia excommunicationis non requirit prius Pontificis conſenſum, à quo poſſet inhiberi ne hic & nunc ſua auctoritate utatur; à fortiori non debet Epiſcopus, nedum Pontifex, requirere conſenſum fidelium, à quibus nullatenus pendet.

IX. Confirmatur ſecundo; quia o-

ſtium

Digitized by Google

ſtium immenſum libertati aperiretur, ſi ſubſiſteret theſis iſta: quandoquidem quilibet poſſet facile (præſertim paſſionis œſtro percitus, ac hallucinatus) ſibi perſuadere, quod excommunicationi adverſus ſe latæ populus non conſentiat, & ideo quilibet ſe immunem crederet à tali cenſura. Adde quod ſi auctoritas ferendi excommunicationis ſententiam penderet à conſenſu fidelium, pariter deberet auctoritas ferendi interdictum à conſenſu fidelium, ſaltem præſumpto, dependere; numquam autem præſumitur, quod plebs fidelium velit in interdictum locale conſentire; cum hujuſmodi interdictum ſit afflictivum plurimorum innocentium, qui certe nollent ſic cruciari, ac tot bonis ſpiritualibus, ac ſacramentis per interdictum privari; unde nunquam interdictum locale eſſet validum. Quibus adde, quod in hac theſi non ſolum requiratur Laicorum conſenſus ad validitatem excommunicationis, ſed etiam Laicis ipſis dicitur ineſſe auctoritas excommunicandi, quæ per primos Paſtores exerceatur illis annuentibus; unde auctoritas ferendi cenſuras juxta Queſnellum non reſidet in primis Paſtoribus, ſed reſidet in Eccleſia, atque adeo etiam in Laicis, qui Eccleſiam conſtant, ita ut ea per primos Paſtores exerceatur; quo quid abſurdius?

X. Opponitur ex Queſnello illud Matthæi 18. ubi dicitur: *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe illum inter te, & ipſum ſolum: ſi autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium ſtet omne verbum; quod ſi eos non audierit, dic Eccleſiæ: ſi autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, vel Publicanus*. Quibus verbis Chriſtus Dominus videtur indicare, quod ab Eccleſia debeat condemnari ut contumax, ac excommunicari, qui non emendatur, & ab Eccleſia ſeparari tanquam Ethnicus, vel Publicanus; unde de conſenſu Eccleſiæ ſaltem præſumpto debet auctoritas excommunicandi per ſuos Paſtores exerceri.

Reſpondeo, quod ſi interpretatio Queſnelli ſubſiſteret, deberet toti Eccleſiæ, & non ſoli Paſtori accuſari, qui coram teſtibus admonitus non eſt emendatus. Quare ſicut accuſari debet uni Paſtori, qui ſignificatur nomine Eccleſiæ, ita ab uno Paſtore debet excommunicari independenter à conſenſu corporis. Quod patet, tum ex praxi Eccleſiæ; tum quia Chriſtus Dominus ſolis Paſtoribus facultatem contulit excommunicandi dicens Apoſtolis Matth. 18. *Quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo, & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo*; unde Trid. ſeſſ. 25. cap. 3. loquens de excommunicationibus, quæ ab Epiſcopo feruntur, habet: *Totum hoc in ejus arbitrio, & conſcientia ſit poſitum, quando ipſe pro re, loco, perſona, aut tempore eas decernendas eſſe judicaverit*.

Adde demum adverſus Queſnellum, quod in ejus ſententia ex theſi 78. peccator eſt extra Eccleſiam, unde independenter ab excommunicatione eſt ſeparatus a populo electo, & ideo relate ad peccatores excommunicatio eſt ſupervacanea; & à fortiori eſt ſupervacanea excommunicatio relatè ad juſtos; cum relatè ad iſtos ſit nulla, nec poſſit præſumi, quod fideles conſentiant in excommunicationem, quæ feratur in juſtos:

un-

Digitized by Google

unde in ſententia Queſnelli, aut conſenſus fidelium præſumptus non requiritur, aut excommunicatio eſt prorſus inutilis tam relatè ad peccatores, quam relatè ad juſtos.

XI. Oſtenditur nunc falſitas theſis nonageſimæ primæ; quia quamvis veriſſimum ſit, quod metus excommunicationis evidenter injuſtæ, ac nullæ, neminem impedire debeat ab operationibus debitis, prout præmiſimus; hinc tamen non fit, quod excommunicatio, quæ nobis dumtaxat videtur injuſta, Pontifici tamen, aut Epiſcopis videtur juſtiſſima, non ſit timenda, ejuſque metus non debeat nos impedire ab operationibus, quas nos dicimus eſſe debitas, à ſuperioribus tamen merito nobis inhibentur tanquam improbæ; ut proinde non poſſint Janſeniani, aut formulæ ab Alex. VII. præſcriptæ non ſyncere ſubſcribere, aut errores Janſenianos non rejicere, prout illis ſub excommunicatione præcipitur, ſub hoc prętextu, quod excommunicatio ipſis videatur injuſta, & quod teneantur propugnare, ac diſſeminare theſes Janſenianas, quas Pontifex damnat ut hæreticas, & alienas à mente Auguſtini, ipſi verò putant eſſe Catholicas, & juxta mentem S. Doctoris. Ratio eſt, quia, ut diximus ex D. Gregorio homil. 2. *Utrum juſte, vel injuſte obliget Paſtor, Paſtoris tamen ſententia timenda eſt.* Aliter eſſent immunes à culpa Judæi, qui contendebant Chriſtum Dominum eſſe crucifigendum, dicentes Jo. 19. *Nos legem habemus, & ſecundum legem debet mori, quia filium Dei ſe fecit:* Eſſent immunes à culpa interfectores Apoſtolorum, de quibus dicitur Jo. 16. *Qui interfecit vos, arbitratur obſequium ſe præſtare Deo*: Immunis à culpa fuiſſet Saul, qui 1. Reg. 13. dixit: *Neceſſitate compulſus, obtuli holocauſtum*; cui tamen Samuel dixit: *Stultè egiſti, nec cuſtodiſti mandata Domini Dei tui, quæ præcepit tibi.* Immunis à culpa fuiſſet Oza, qui putabat extendendam eſſe manum ad tenendam arcam, ne corrueret; & tamen 2. Regum 6. habetur: *Extendit Oza manum ad arcam Dei, & tenuit eam, quoniam calcitrabant boves, & declinaverunt eam: Iratuſque eſt indignatione Dominus contra Ozam, & percuſſit eum ſuper temeritate; qui mortuus eſt juxta arcam Dei*: Denique omnes Heterodoxi à culpa eſſent immunes, quia putant errores ſuos ſacrarum Scripturarum auctoritate fulciri, in quo culpabiliter hallucinantur.

XII. Ratio autem, cur obtemperandum ſuperiori ſit, & excommunicatio timenda, quamvis fortè nobis videatur injuſta, eſt, quia niſi teneremur parere, quoties non eſt evidentur malum id, quod præcipitur, quilibet ad arbitrium operaretur; cum non deſint cuilibet apparentes ratiunculæ, quibus ſibi perſuadeat ſe non teneri ad id, quod ſibi vetatur. Hinc D. Bernardus de præcepto, & diſpenſat. cap. 9. habet: *Quicquid vice Dei præcipit homo, quod non ſit tamen certum diſplicere Deo, haud ſecus omninò accipiendum eſt, quam ſi præcipiat Deus*; Ubi notandum diligenter, quod obedientia præſtanda ſit non ſolum relate ad id, quod certum eſt non diſplicere Deo, ſed etiam relatè ad id, quod non eſt certum diſplicere Deo; Quare quamvis Janſeniani putarent diſplicere Deo, quod à Pontifice præcipitur, adhuc obtemperare tenentur, & niſi obtemperent, excommunicationem incurrunt, quam ipſi dicunt eſſe injuſtam, cùm non ſit iis

Digitized by Google

iis certum id, quod ipſi putant, videlicet diſplicere Deo, quod a Pontifice ſub pœna excommunicationis præcipitur. Idem prorſus docet Auguſtinus lib. 22. contra Fauſtum cap. 74. & habetur in cap. *Quid culpatur* 23. qu. 1. ubi dicitur: *Vir juſtus, ſi forte etiam ſub Rege homine ſacrilego militet, rectè poteſt illo jubente bellare, ſi civicæ pacis ordinem ſervans, quod ſibi jubetur, vel non eſſe contra Dei præceptum certum eſt, vel utrum ſit, certum non eſt; ita ut fortaſſe reum faciat Regem iniquitas imperandi; innocentem autem militem oſtendat ordo ſerviendi.* Quod ſi ex Auguſtino ſatis eſt ad obtemperandum, quod certum non ſit, bellum, quod a Rege ſacrilego præcipitur, non eſſe injuſtum; quanto magis à Janſenianis obtemperandum eſt Pontifici ſub pœna excommunicationis præcipienti, cum non ſit iis certum eſſe contra Dei voluntatem id, quod præcipitur? quin potius, ſi hallucinationem, & obſtinationem vellent deponere, pro certo iidem haberent, eſſe juxta Dei voluntatem, quod poſt tot diligentias per tot annos præmiſſas tandem aliquando Pontifex imperavit. Propterea falſiſſimum eſt, quod excommunicationem contra inobedientes non incurrant, & quod non exeant ab Eccleſia, putantes ſe Deo, Jeſu Chriſto, atque ipſi Eccleſiæ eſſe per charitatem affixos: Quomodo enim charitas Dei poteſt eſſe in illo, qui Pontifici ipſi non obedit in iis, quæ Deo diſplicere certum non eſt? cum Deus voluerit, quod in his obtemperemus etiam Regi ſacrilego, nedum Paſtoribus ſanctiſſimis, ac ſapientiſſimis, perinde ac ipſemet præciperet, juxta illud Lucæ 10. *Qui vos audit, me audit; & qui vos ſpernit, me ſpernit*: Propterea Dominus Samueli dixit 1. Reg. 8. *Non te abjecerunt, ſed me*. Solum in iis, quæ certo, ac evidenter contra Dei voluntatem ſunt, ſuperioribus obtemperare non poſſumus, in aliis verò tenemur. Quod innuit Auguſtinus in Pſ. 124. ubi loquitur de Chriſtianis, qui ſub Juliano militabant, dicens: *Julianus extitit Imperator, extitit Apoſtata, iniquus Idololatra: milites Chriſti ſerviebant Imperatori infideli; ubi veniebatur ad cauſam Chriſti, non agnoſcebant, niſi illum, qui in Cęlo erat; ſi quando volebat, ut idola colerent, ut thurificarent, præponebant illi Deum; quando autem dicebat, producite aciem, ite contra illam gentem, ſtatim obtemperabant.* Hinc Bernardus loco laudato cap. 12. habet: *Sive Deus, ſive homo Vicarius Dei, mandatum quodcumque tradiderit, pari profecto obſequendum eſt cura; pari reverentia deferendum, ubi tamen Deo contraria non præcipit homo.* Et noſter Patriacha Ignatius injungit nobis parte 6. cap. 1., ut ad vocem ſuperioris perinde ac ſi à Chriſto Domino egrederetur, quam promptiſſimi ſimus, obtemperando in omnibus, *in quibus nullum manifeſtum eſt peccatum*.

XIII. Opponitur à Janſenianis, quod Pontifex relatè ad factum falli poteſt, unde ſi præcipiat ſub excommunicatione, quod formulæ præſcriptæ animo ſyncero ſubſcribatur, excommunicatio erit injuſta, & non timenda, ſi nitatur in ſuppoſito quoad factum falſo, quod ſcilicet Janſenius errores docuerit.

Sed quod Pontifex non poſſit errare in quæſtionibus facti connexis cum quæſtionibus juris ad fidem, vel mores pertinentibus, ut in caſu noſtro, ſatis ſuperque oſtendimus in quæſtione prodroma Theologicę Tru-

Digitized by Google

tinæ, & dicemus etiam in theſi ſequenti. Deinde ſi non conſtet evidenter, quod cenſura ſit nulla, ac injuſta, aut quod manifeſtè peccatum ſit id, quod præcipitur, tenemur obtemperare, ut jam oſtendimus: Quod diſertis verbis docuit Bernardus de præcepto, & diſpenſ. ca. 12. ubi habet: *Sed homines, inquis, facilè falli in Dei voluntate de rebus dubiis percipienda, & in præcipiendo fallere poſſunt. Sed enim quid hoc refert tua, qui conſcius non es? præſertim cum teneas de Scripturis* (Malachiæ 2.) *quod labia Sacerdotis cuſtodiant ſcientiam, & legem ex ore ejus requirunt, quia Angelus Domini exercituum eſt: Requirunt dixerim legem, non quam vel ulla authentica ſcriptura tradiderit, vel ratio manifeſta probaverit (de hujuſmodi quippe nec præceptor expectandus, nec prohibitor auſcultandus eſt) ſed quod ita latere, aut obſcurum eſſe cognoſcitur, ut in dubium venire poſſit, utrumnam Deus ſic, an aliter forte velit .... Ipſum proinde, quem pro Deo habemus, tanquam Deum in his, quæ apertè non ſunt contra Deum, audire debemus*. Quod ſi Deus in veteri lege juſſit, quod in rebus dubiis, & ambiguis Sacerdotes explicare debeant veritatem, & juxta illorum decreta unuſquiſque operetur; quantò magis in lege gratiæ ſtandum eſt in rebus dubiis deciſioni Pontificiæ, & ejus mandatis obtemperandum, quoties non eſt evidens, quod culpa præcipiatur? Hæc ſunt verba Deuteronomii cap. 17.: *Venies ad Sacerdotes Levitici generis, & ad Judicem, qui fuerit illo tempore, quæreſque ab eis, qui indicabunt tibi judicii veritatem; & facies quodcumque dixerint, qui præſunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te;* ac deinde mortem Deus comminatur ei, qui ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio.

XIV. Oſtenditur pariter falſitas theſis nonageſimæ ſecundæ ex iiſdem principiis, quia ſcilicet quamvis ſit imitari Paulum patiendo potiùs in pace anathema injuſtum, quàm prodendo veritatem, quando evidens eſt apud omnes, quod anathema ſit injuſtum, ac nullum; non tamen quando ſolum ſubditus putat anathema nullum eſſe, & injuſtum; tunc enim obtemperandum eſt, & quæ putantur à ſubdito veritates, ſi à Pontifice damnentur, ac prohibeantur, ejus deciſioni ſtandum eſt; Nec dicitur eſſe proditor veritatis, qui damnat ut erroneas theſes à Pontifice damnatas, quamvis ipſe putet eſſe veras; ſed potiùs dicitur captivare intellectum in obſequium fidei, & obedientiæ, dignus proinde qui ſuperna luce illuſtretur ad deprehendendam falſitatem, quæ prius ſub ſpecie veritatis apparebat. Hinc adverſus Janſenianos, qui dicunt velle ſe hujuſmodi anathema injuſtum pati in pace ad Paulum imitandum, meritò exclamaret Bernardus verbis illis Epiſt. 7. *O patientia omni digna impatientia! non poſſum, fateor, non iraſci huic contentioſiſſimæ patientiæ. Vera patientia eſt, pati, vel agere contra quod libet, ſed non præter quod liceat*. Ubi adverto, communiùs Expoſitores docere, Paulum dicentem ad Rom. 9. *Optabam enim ego ipſe anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis, qui ſunt cognati mei ſecundum carnem*, non optaſſe excommunicationem, ne proderet veritates fidei, ſed deploraſſe, quod ante converſionem optaſſet ad obſequendum fratribus ſuis Eccleſiam exagitare, & Chriſti ſe eſſe inſectatorem, & hoſtem potius, quàm ſectatorem & aſſeclam. Verum quicquid

Digitized by Google

quid ſit de verborum iſtorum expoſitione, illud certum eſt, quod non Paulum, ſed Saulum imitentur, qui excommunicationem, quam ipſi dicunt eſſe injuſtam, Pontifex verò, & Eccleſia cenſet juſtiſſimam, in pace patiuntur, ut validiùs Eccleſiam exagitent, dum proditorum inſtar amicos ſe ſimulant, exterius obediendo mandatis Pontificis, intus tamen Catholicis veritatibus adverſantur.

XV. Oſtenditur denique falſitas nonageſimætertiæ pariter ex iiſdem principiis; non enim Chriſtus D. ſanat vulnera à Paſtoribus inflicta, quando iſti per excommunicationem ſeparant ab Eccleſia refractarios, & contumaces, per hoc præciſè, quod vulnus excommunicationis dicatur infligi injuſtè, ex zelo inconſiderato, ac ſine Chriſti mandato; præſertim quia in caſu noſtro vulnera, quæ inflicta ſunt Janſenianis, non præcipiti feſtinatione, ſed matura conſideratione, ac præmiſſis per plures annos tot examinibus inflicta ſunt, Spiritu Sancto inſpirante, qui Eccleſiam ſuam adverſus Tartareos hoſtes ſemper tuetur. Exemplum Malchi allatum à Queſnello, de quo Lucæ 22. dicitur, quod fuerit præcipiti feſtinatione, ac zelo inconſiderato ſine Chriſti mandato percuſſus à Petro, ac ſanatus à Chriſto D., qui reſtituit illi auriculam abſciſſam, non eſt ad rem. Nam primò Malchus fuit verè percuſſus à Petro, ac mox ſanatus; Queſnellus tamen non vult, quod excommunicatio Pontificia, quæ putatur injuſta, quenquam feriat; aliter ſi revera feriret, ſepararet ab Eccleſia excommunicatos; nec aliter deinde à Chriſto ſanarentur, quàm per contritionem; quod eſt error, de quo diximus in theſi 98., videlicet quod cenſuræ ceſſent ceſſante contumacia, ac correcto reo, citra abſolutionem judicialem. Deinde Malchus curatus fuit à Chriſto Domino, quia Petrus eo renuente Malchum percuſſit; Paſtores tamen juſſu Spiritus S. telo excommunicationis feriunt contumaces, quando ipſi dumtaxat credunt cenſuram eſſe injuſtè, ac præcipiti feſtinatione latam. Conſtat itaque ex hactenus dictis, ſententiam Paſtoris etiam injuſtam eſſe timendam juxta explicationem datam, ac verè ſeparare ab Eccleſia contumaces, qui perfricta fronte jactitant extra ictum ſe poſitos eſſe ab innocentia ſua; cum tamen ex hoc ipſo novum reatum contrahant, & ex hoc magis à conſortio fidelium removendi ſint, quod ſimultatem diſſimulent. Concludam itaque cum D. Gregorio loco laudato: *Utrum juſtè, an injuſtè obliget Paſtor, Paſtoris tamen ſententia gregi timenda eſt. Is qui ſub manu Paſtoris eſt, ligari timeat vel injuſtè.* Timenda enim eſt non ſolum excommunicatio, quæ ipſi excommunicato apparet injuſta, à Paſtore verò cenſetur eſſe juſta; cum hæc omninò ſervanda ſit, eo quod judicium ſuperioris judicio ſubditi prævalere debeat, ut oſtendimus; ſed etiam timenda excommunicatio, de cujus nullitate, & injuſtitia habet ſubditus evidentiam, (dummodo id non ſit omnibus evidens, & extra omnem dubietatem) etenim hæc pariter excommunicatio pro foro externo ſervanda eſt ad ſcandalum vitandum, ac datur onus procurandi, ut ea nullitas declaretur auctoritativè.

XVI. Opponunt Queſnelliani, quod ad impugnandam theſim nonageſimam fingamus hoſtem, quem feriamus, dum dicimus, quod etiam laicis competeret auctoritas excommunicandi, ſi verum eſſet, quod ad vali-

Digitized by Google

liditatem excommunicationis per Primos Paſtores latæ requiratur conſenſus, ſaltem præſumptus, totius corporis Eccleſiæ. Ratio eſt, quia Queſnellus requirendo conſenſum totius corporis, non requirit conſenſum etiam Laicorum, ſed ſolum conſenſum Paſtorum; Etenim, ut notat Bellarm. lib. 1. de Romano Pontifice cap. 6., nomine Eccleſiæ, ubi ſermo eſt de ejus Juriſdictione, non veniunt Laici, ſed veniunt ſoli Paſtores, ut conſtat ex verbis illis Chriſti D. Matth. 18. *Quod ſi eos non audierit, dic Eccleſiæ*, videlicet ejus Paſtoribus: Unde non ſequitur inconveniens adductum, quod Laicis competeret auctoritas excommunicandi, & quod caput ſubderetur ſuis membris.

Sed contra eſt primò, quia in ea theſi 90. ſi attentè advertatur ad legitimum verborum ſenſum, nomine totius corporis Eccleſiæ non veniunt ſoli Paſtores, ſed veniunt omnes Fideles, atque adeo etiam laici, conflantes Eccleſiam. Ratio eſt, quia cum ibi dicatur, quod Primi Paſtores exercendo auctoritatem excommunicandi, quæ reſidet in Eccleſia, indigeant conſenſu totius corporis, ſaltem præſumpto, non poteſt intelligi, quod indigeant conſenſu præſumpto ipſorum Paſtorum, ut eſt in confeſſo; ergo denotatur, quod indigeant conſenſu præſumpto reliquorum fidelium. Neque dicas, quod ſinguli Paſtores indigeant conſenſu præſumpto reliquorum Paſtorum. Nam quod hic Epiſcopus validè excommunicat ſuum ſubditum in ſua diœceſi, impertinenter ſe habet conſenſus præſumptus Epiſcoporum, qui ſunt in India, ad quos nullatenus pertinet tale judicium; quare ſenſus eſt, quod requiratur conſenſus illorum fidelium, qui conſtant corpus hujus Eccleſiæ particularis, atque adeo conſenſus Laicorum, qui in ordine ad hanc cauſam eodem modo ſe habent, ac Clerici ejuſdem diœceſis.

Contra ſecundò, quia quamvis nomine corporis Eccleſiæ ſecundum ſe venire poſſit corpus duntaxat Paſtorum, at ſpectatis circumſtantiis temporis, & loci, in ea theſi ſignificatur potius corpus omnium fidelium, etiam laicorum. Siquidem in Comitiis generalibus Cleri Gallicani nuper ſolemniter proſcriptus fuit liber Anonymi, cui titulus, De Teſtimoniis Fidei, in quo auctoritas judicandi de heterodoxia, vel orthodoxia theſium in toto Eccleſiæ corpore dicitur collocari, ita ut ad hoc judicium etiam conſenſus ſaltem præſumptus laicorum requiratur; propterea apparet, quod etiam impræſentiarum vigeat error illorum, qui apud Turrecrematam in Sum. de Eccleſia lib. 2. cap. 7. dicebant, ipſi univerſali Eccleſiæ, quæ dicitur Collectio Fidelium, in omnibus membris ſuis datam eſſe poteſtatem clavium, & quidem principaliùs, quam Papæ: Propterea ſi voluiſſet Queſnellus ab hoc errore recedere, explicare debuiſſet, quod nomine Corporis Eccleſiæ non includantur Laici.

Contra tertiò, quia etiam dato, quod in hac theſi nomine Corporis Eccleſiæ venirent ſoli Paſtores, adhuc eſſet proſcribenda ex hoc, quod evertat Monarchicum Eccleſiæ regimen, dicendo, quod auctoritas excommunicandi ſolum reſideat in tota Eccleſia, & non in ſingulis Paſtoribus, ſeu Epiſcopis; cum tamen Chriſtus D. uni Petro dixerit Matth. 16. *Tibi dabo Claves Regni Cœlorum*. Et Apoſtolus 1. ad Cor. 5. inceſtuoſum il-

lum

Digitized by Google

lum excommunicavit ſolùm In nomine Domini, coram aliis quidem, ſed non auctoritate ab iis accepta. Unde Tridentinum loco laudato dixit, in unius Epiſcopi arbitrio, & conſcientia poſitum eſſe, ut ſpectatis circumſtantiis temporis, loci, ac perſonæ, excommunicatio feratur, quando ille judicaverit.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XC. uſque ad XCIII.

NOnageſima, & ſeqq. uſque ad nonageſimam tertiam eo videntur tendere, ut contemptui exponant Excommunicationes latas adverſus Janſenianos, ne iſti a ſequenda Janſenii doctrina à Summis Pontificibus toties proſcripta, metu excommunicationis retrahantur. Dicitur enim primò, quod excommunicatio ſit nulla, ſi Eccleſia authoritatem, quam habet excommunicandi, non exerceat per primos Paſtores de conſenſu ſaltem præſumpto totius corporis, atque adeo etiam laicorum. Secundò, quod metus excommunicationis injuſtæ non debeat homines retrahere ab implendo proprio debito; unde ſi qui v. gr. exiſtiment docendam ſibi eſſe doctrinam Janſenianam, & injuſtas eſſe excommunicationes latas adverſus Janſenii diſcipulos, qui eam profitentur, non debeant eatenus retrahi ab ea edocenda. Tertiò, quod Excommunicatio neminem ab Eccleſia ejiciat, quamvis videatur ex aliorum nequitia, vi excommunicationis ejectus, ſi Deo, & Eccleſiæ ſit conjunctus per charitatem. Quartò, quod potiùs humiliter toleranda ſit excommunicatio, quæ cenſetur eſſe injuſta, quàm ſit prodendum, quod à ſuperiore ſub interminatione excommunicationis præcipitur, ut reveletur. Quintò, quod ita ſe gerens non efferatur ſupra Eccleſiæ auctoritatem, nec ejus unitatem ſcindat, ſed potiùs imitetur Apoſtolum cupientem anathema eſſe pro fratribus ſuis. Sextò, quod vulnus excommunicationis, ſi præcipitanter, & inconſiderato zelo à Paſtoribus Eccleſiæ infligatur abſque Chriſti D. mandato, nihil afferat nocumenti; ab eodem quippe Chriſto D. curatur illicò. Quæ omnia ſi verum haberent, quotuſquiſque cenſeret ſe ullam excommunicationem incurriſſe? Quàm facile eſſet unicuique ſibi ſuadere, cenſuram non eſſe latam de conſenſu præſumpto totius Eccleſiæ? vel cenſuram eſſe injuſtam, ut proinde non ſeparet ab Eccleſia hominem illi affixum per charitatem? Quinimò, qui mandatis Eccleſiæ non obtemperaret, & ob id excommunicaretur, cum facile ſit ratiunculas adinvenire ad dicendum, quod injuſta ſit excommunicatio, jactare poſſet ſe eſſe Apoſtoli imitatorem, non Eccleſiæ contumacem; & à Chriſto Domino ſibi reſtitui, quod ſublatum eſt per vulnus cenſuræ abſque ejus voluntate inflictum.

Et ſanè citra delirium dici nequit, quod ad ferendam cenſuram Pontifex requirat conſenſum ſaltem præſumptum totius Eccleſiæ, & Epiſcopus conſenſum ſuæ Diœceſis; Cum enim Eccleſia etiam à Laicis componatur, quomodo poterit laicorum conſenſus requiri ad ferendam cenſuram, quæ unicè ſpectat ad poteſtatem clavium, & ad juriſdictionem ſpi-

ſpiritualem? Trident. ſeſſ. 25. cap. 3. diſertè docet, in unius Epiſcopi arbitrio, & conſcientia poſitum eſſe, quod excommunicationes, quando expediens fuerit, decernantur: Quod ſi cenſura nulla eſſet, quando populus diſſentit, aut præſumitur diſſentire, nunquam validè Interdictum locale ferretur, quia univerſim nunquam populus cenſetur in illud conſentire. Itaque ſicut poteſtas ferendi leges Eccleſiaſticas in Prælatis eſt unicè à Chriſto Domino, & nullatenus ab ipſa communitate; ita poteſtas ferendi cenſuras; atque adeo ſicut non requiritur populi conſenſus ad leges ferendas, quæ ad animarum ſalutem expedire videntur, ita nec ad ferendas cenſuras: Aliter nunquam validè ferrentur leges, & cenſuræ, quia cum iis populus gravetur, non præſumitur, quod in eas conſentiat, ſed ſolùm, quod eas toleret, ac piè obtemperet. Sic etiam quando Titius excommunicatur, præſertim ſi in civitate munus publicum exerceat, eo ipſo gravatur tota civitas, cui vetatur, ne cum illo communicet tam in ſpiritualibus, quàm in civilibus; propterea non præſumitur, quod civitas in talem excommunicationem conſentiat, utpote ſibi onerosam. Et quamvis aliquando conſentiret ob atrocitatem delicti; nihilominus Titius excommunicatus non facilè ſibi perſuaderet, quod præſumatur civitatis conſenſus; unde excommunicatio univerſim eſſet nulla, aut ſaltem pro nulla haberetur.

Adde, quod Queſnellus auctoritatem excommunicandi non agnoſcit in Paſtoribus ſub conditione, quod populus conſentiat, ſed illam agnoſcit in populo ſub conditione, quod exerceatur per primos Paſtores; quod ſert conferre Juriſdictionem ſpiritualem populo, & non Paſtoribus, & ſubjicere caput Eccleſiæ membris ſuis; atque adeo Hierarchiam Eccleſiaſticam à Chriſto Domino ædificatam ſuper firmam petram ſui Vicarii, à fundamentis evertere.

Deinde quamvis veriſſimum ſit, quod excommunicatio, quæ apud omnes evidenter eſt injuſta, & nulla, contemnenda ſit; falſiſſimum tamen eſt, quod univerſim excommunicatio injuſta ſit contemnenda. Etenim, quæ eſt evidenter injuſta ſolùm relatè ad ipſum ſubditum, ſi non ſit pariter evidenter injuſta apud omnes, ſervanda eſt pro foro externo ad ſcandalum vitandum, & procuranda eſt omnibus modis abſolutio. Quod ſi apud ſubditum eſt ſolùm probabiliter, non verò evidenter injuſta, ea ſimpliciter, & abſolutè eſt ſervanda, quia ſtandum ſemper pro validitate actus, quoties non conſtat evidenter de oppoſito: Aliter ſi unuſquiſque poſſet eſſe Judex in propria cauſa, rueret omnis Politia. Hinc tam Urbanus Papa in Epiſtola Decretali cap. 5., quàm D. Gregorius homil. 26. in Euang. docent, valde timendam eſſe Epiſcopi ſententiam, quamvis injuſtam; hoc eſt (ut notat Suar. diſp. 4. de Cenſuris ſect. 7.) ſive ſit injuſta lato modo, quatenus ex odio Epiſcopi provenit, ſed juris ordine ſervato, & juxta meritum cauſæ; ſive ſit injuſta per hoc, quod probabiliter tantùm ſit injuſta; ſive demum ſit injuſta per hoc, quod uni ſubdito ſit evidenter injuſta, aut nulla, quin tamen omnibus conſtet evidenter. Quando verò omnibus perſpecta eſt evidenter ſententiæ nullitas, (ut ſi præcipiatur ſub excommunicatione id, quod conſtat eſſe intrinſecè malum, vel ſi conſtet, quod præcipiens

careat

Digitized by Google

careat juriſdictione debita) tunc, ut notat Angelicus, judicium hoc pacto injuſtum non eſt habendum pro judicio, & ideo contemnendum. Quod ſi Epiſcopus ſub excommunicatione præcipiat Titio v. g., quod accipiat Bertam in uxorem poſt præmiſſa ſpōſalia, & Titio innoteſcat interponi aliquod impedimentum dirimens matrimonium, quod manifeſtare non poteſt, tunc ſolùm eſt verum, quod pati potiùs debeat anathema hoc pacto injuſtum, quàm accedere ad non ſuam, quod eſt intrinſecè malum. At ſi non eſt certum, quod ſit intrinſecè malum id, quod præcipitur, obtemperandum eſt juxta doctrinam Auguſtini lib. 2. contra Fauſtum c. 74. relatam in cap. *Quid culpatur* 23. q. 1. cum non excuſet ab obtemperando ſola probabilitas de præcepti injuſtitia: Et multò minus excuſari poſſunt Janſeniani, ſi præceptis Pontificiis non obtemperent, & excommunicationes contemnant; cum perſpectiſſimum ſit, juſtum, & rationabile eſſe id, quod iis injungitur; unde ſolùm ex pertinacia, & obſtinatione dicunt Cenſuras eſſe injuſtas. Hinc non ex hominum nequitia dicendi ſunt ab Eccleſia per excommunicationem expulſi, dum non obtemperant; ſed jure ac merito ab Eccleſia ejiciuntur: Nec ullatenus ſunt Deo, & Eccleſiæ per charitatem affixi, cum culpabiliter renuant mandatis Eccleſiæ ſe ſubjicere. Quod ſi verè cenſura hominem ligat, quoties ſervato juris ordine fertur, etiamſi ex prava intentione, vel odio Judicis erga ſubditum ea feratur, à fortiori cenſura ligat, quando ſanctiſſimè lata eſt adverſus contumaces, quamvis iſti ad excuſandas excuſationes in peccatis dicant, ſe injuſtè ligari.

Ex quibus ſequitur primò, quod Excommunicationis metus debeat nos impedire etiam ab operationibus ceteroqui de ſe debitis, quamvis probabiliter illa reputetur injuſta, & à fortiori ſi evidenter ſit juſta, & ex pertinacia dicatur injuſta, ut eſt excommunicatio lata in Janſenianos, qui pervicaciter dicunt ad ſe ſpectare, quod Janſenii doctrina propugnetur, perinde ac eſſet D. Auguſtini. Sequitur ſecundò, quod contra Pontificis auctoritatem ſe erigat, & Eccleſiæ unitatem ſcindat, non verò Apoſtolum imitetur, qui vult potiùs pati anathema, quod ipſe aut putat, aut ſolùm fatetur eſſe injuſtum, quàm præceptis Eccleſiæ obtemperare. Sequitur tertiò, Chriſtum Dominum non ſanare vulnus excommunicationis, quod hominem ſeparat ab Eccleſia, etiam quando ex odio, nedum ex inconſiderato zelo fertur, dummodo fiat Juris ordine ſervato. At perfricta fronte, audacter, ac temerè videtur in his theſibus indicari, quod excommunicationes adverſus Janſenianos ex præcipiti zelo Paſtorum Eccleſiæ latæ ſint. Fixum itaque ſit, quod Gregorius habet apud Gratianum 11. q. 3. cap. 1. *Sententia Paſtoris, ſive juſta, ſive injuſta, timenda eſt.*

PROPOSITIO XCIV.

Nihil pejorem de Eccleſia opinionem ingerit ejus inimicis, quàm videre illic dominatum exerceri ſupra fidem fidelium, & foveri diviſiones propter res, quæ nec fidem lædunt, nec mores. *Queſn. Rom.* 14. 16. *editione* 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Blaſphemias in hac, & ſequentibus theſibus congerit adverſus Eccleſiam Queſnellus. II. Pontifex in materia fidei, ac morum errare non poteſt, quando ex cathedra loquitur, etiam in quæſtionibus facti. III. Præſertim quia communiùs Theologi cenſent, eſſe objectum materiale fidei Concluſionem Theologicam erutam ex una præmiſſa de fide, & altera moraliter certa, ut in caſu noſtro. IV. Multa ad factum hoc pacto ſpectantia definita de fide ſunt à Pontificibus, & à Conciliis. V. Codices non pauci pariter damnati ſunt, quamvis id ad factum pertineret. VI. Hæc autem non eſſe parvi, ſed maximi momenti, nemo eſt, quin videat.

I. Quis non horreat audiendo blaſphemias, quas in hac theſi congerit Queſnellus, videlicet Eccleſiam ipſam, non verò nonnullos ex fidelibus, malam de ſe opinionem ingerere inimicis ſuis, atque adeò illos ſcandalizare; Eccleſiam dominatum exercere ſupra fidem fidelium, ac ſchiſmata fovere propter res nullius momenti, quæ neque ad fidem ſpectant, neque ad mores? Ratio autem cur peſſimè de Eccleſia ſentiat hac in re Queſnellus videtur proculdubio eſſe, quia zelantiſſimus Pontifex in ſua Bulla edita anno 1705. incipiente, *Vineam Domini Sabaoth*, ita damnavit præter theſes toties damnatas Janſenii, etiam obſequioſum illud Janſenianorum ſilentium, decernens, *damnatum in quinque propoſitionibus Janſeniani libri ſenſum, quem illarum verba præſeferunt, ab omnibus Chriſtifidelibus ut hæreticum non ore ſolum, ſed & corde rejici, ac damnari debere; nec alia mente, animo, aut credulitate Formulæ ſubſcribi licitè poſſe*; Cum enim Janſeniani virus in corde retinerent, & clanculum illud in perniciem fidelium latè diffunderent, opus fuit ea Bulla iterum ferro, ac flamma Janſenianam hanc Hydram confodere. Hac de cauſa Queſnellus veluti inſaniens in medicum, tot blaſphemias in Eccleſiam ipſam eructat in hac theſi, aliaſque plurimas in ſequentibus, dicendo, quod jam ſenuerit, dum lingua quodammodo peregrina veritates Catholicas prædicat; quod Prædicatoribus veritatis ſit adverſa; quod membra illa, quæ arctiſſimè conjuncta ſunt Eccleſiæ, reſpiciat, ac tractet perinde ac ſi eſſent ſejuncta; quod homines magis Chriſto conformes, tanquam hæreticos inſectetur; quod pervicaciter agnoſcere nolit errores ſuos; quod eò devenerit, ut veritatem, ejuſque ſectatores perſequatur. Ecquis audiat ſine ſtomacho hæc, quæ de terreſtri Hieroſolyma Queſnellus effutit, quæ Babylonis ſunt propria?

Eccleſia, quæ Sponſa Chriſti eſt, ejuſque ſanguine purificata, in qua neque maculam eſt reperire, neque rugam, poterit ſcandala diſſemina-

Digitized by Google

re, ſchiſmata fovere, ac ſupra fidem fidelium dominari, præcipiendo tam rigidè, quæ nullius momenti ſunt, nec ad fidem ſpectantia, neque ad mores? Pudet me Theologicis rationibus hæc omnia confutare: Quis enim non videat, niſi in ipſo Sole caliget, maximè ad fidem, & ad mores ſpectare, quod ſilentium Janſenianorum, quod jactitant obſequioſum, tanquam inſidioſum, ac maximè fidei, ac moribus capitale, aqua, & igni iis interdiceretur? Si ſcandalum inde promanat, Phariſaicum eſt, & paſſivum, cum nequeat ab Eccleſiæ ſanctitate activum ſcandalum oriri. Non aliæ diviſiones his proſcriptionibus cauſantur ab Eccleſia, niſi illæ, quæ Hæreticos à Catholicis ſeparant; nec alius dominatus exercetur ſupra fidem fidelium, niſi qui ad fidem tuendam maximè confert.

II. In eo toti ſunt Janſeniani, quod ad factum pertineat, num Janſenius theſes proſcriptas in ſenſu hæretico docuerit, an in ſenſu non proſcribendo. Quare cum in formula juramenti ab Alexandro VII. præſcripta dicantur damnari, ac rejici theſes ex libro Janſenii excerptæ in ſenſu ab eodem Authore intento, & in iis, quæ ad factum pertinent poſſit Pontifex errare (quippe qui ſolum in iis, quæ ad fidem, & mores ſpectant, ex aſſiſtentia Spiritus Sancti, nec falli, nec fallere poteſt) ſequitur, quod ea, quæ præcipiuntur ſpectantia ad ſenſum à Janſenio intentum in iis theſibus, & in ordine ad formulam juramenti ſincero animo præſtandam, videantur malam ingerere opinionem de Eccleſia ejus inimicis, per hoc quod dominatum exerceat ſupra fidem fidelium, ac diviſiones foveat in iis, quæ nec fidem lædunt, nec mores.

Verum, licet poſſit errare Pontifex tanquam Doctor privatus, immò etiam tanquam habens Pontificiam dignitatem, in quæſtionibus facti particularis, puta num hic, vel ille ſit dignus Epiſcopatu, vel Purpura, num ſit reus alicujus criminis, num excommunicatus, num deponendus? at in quæſtionibus facti, quæ ita ſunt permixtæ quæſtionibus juris, ut à negatione facti ritè inferatur negatio juris, Pontifex loquens ex Cathedra errare non poteſt; quia hæc etiam infallibilitas eſt neceſſaria ad commune bonum Eccleſiæ, ejuſque rectum regimen; quò ſpectant promiſſiones Divinæ de aſſiſtentia Spiritus Sancti: E. g. ſpectat ad factum, Num hæc Sacra Scriptura vulgata contineat doctrinam fidei? Num libri Lutheri, & Calvini contineant doctrinam fidei contrariam? Num D. Ignatius piè vixerit, adeò ut poſſit in album Sanctorum aſcribi? & alia id genus; quia tamen facta iſthæc connectuntur cum quæſtionibus juris ad fidem, vel mores pertinentibus, ideo ad bonum Eccleſiæ regimen, & ad bonum fidei ſpectat, ut in iis Pontifex errare non poſſit; ſi enim erraret, quod hæc Scriptura vulgata contineat doctrinam fidei, errare poſſet in iis omnibus, quæ in ea Scriptura dicuntur eſſe à Deo revelata: Similiter ſi erraret in eo facto, quod hic liber Calvini contineat hæreſim, erraret in eo, quod dicantur eſſe contra fidem nonnulla, quæ in eo libro continentur; & ſi erraret in hoc quod D. Ignatius obierit in oſculo Domini, erraret in hac quæſtione ad mores ſpectante, quod ſit ſacer, & ſalutaris cultus Duliæ, qui D. Ignatio tanquam Dei ſervo exhibetur. Et ideo ferè communiſſimè docent, quod

Digitized by Google

in canonizatione Sanctorum errare non poſſit. In caſu autem noſtro, ſi Pontifex erraret in hoc, quod theſes illæ in libro Janſenii contentæ in ſenſu, quem illarum verba præſeferunt, & ab Auctore intento, ſint hæreticæ, erraret in iis quæſtionibus juris ad fidem ſpectantibus, quæ in eo libro continentur, videlicet quod interiori gratiæ nunquam reſiſtatur, quod ad meritum, & demeritum ſufficiat libertas à coactione; &c. Idemque dicas de aliis hæreticorum libris, qui ratione doctrinæ erroneæ proſcribuntur. Illud tamen intercedit diſcrimen inter libros hæreticorum, puta Calvini, Lutheri, & libros Janſenii; quod ex iis ſatis conſtet, eos fuiſſe hæreticos, imò & Hæreſiarchas, quin conſtet, quod ab hæreſi receſſerint; at ex libris Janſenii ſolùm conſtat, quod hæreſes illas docuerit, non tamen omninò conſtat, quod contumaciter adverſus Eccleſiam uſque ad mortem eas docuerit; etenim in ſuo ultimo teſtamento disertè dixit, omnia ſe ſubmittere judicio S. Matris Eccleſiæ: Et in Procœmio ad tom. 2. cap. 29. habet: *Quicquid ab iſta Petri Cathedra, ab iſto Eccleſiæ univerſæ capite, Moderatore, Pontifice præſcriptum fuerit, hoc teneo; quicquid improbatum, improbo, damnatum, damno, anathematizatum, anathematizo*: Quicquid ſit, an in ſpeciem tantùm ea dixerit, & ad effugiendas Cenſuras Eccleſiaſticas; quod multi non temerè arbitrantur.

III. Ubi adverte, quod communiùs Theologi doceant, eſſe objectum materiale fidei Concluſionem Theologicam erutam ex una præmiſſa de fide, & altera moraliter certa: E.g. ex hac præmiſſa de fide, Quod Conciliis Oecumenicis definitur, eſt de fide; & ex hac alia moraliter tantùm certa, Quod Tridentinum fuerit Concilium Oecumenicum, infertur tanquam objectum materiale fidei, de fide eſſe quæcunque à Tridentino definita ſunt. Similiter ex hac præmiſſa de fide, Quæcumque Tridentinum definit, ſunt de fide; & ex hac alia quæ eſt tantùm moraliter certa, videlicet, Hæc, quæ habentur in hoc Codice (qui apud omnes dicitur continere quæ Tridentinum docuit) ſunt definita à Tridentino, infertur hæc conſequentia, quæ eſt objectum materiale fidei, videlicet quod de fide ſint, quæ in hoc Codice dicuntur definita à Tridentino: Quamvis autem nonnulli putent, Concluſionem quæ deſcendit ex una præmiſſa revelata, & altera moraliter certa, non eſſe objectum materiale fidei, antequam ea definiatur ab Eccleſia; docent tamen omnes quod ea Concluſio ſaltem ſit proximè definibilis, & quod ſit de fide poſt Eccleſiæ definitionem.

In caſu itaque noſtro, ex hac præmiſſa moraliter certa, quod Janſenius uſurparit verba, quæ in ſuo Codice habentur in ſenſu proprio, quem verba præſeferunt; & ex hac alia de fide, Quod quinque illæ theſes, quæ in Codice Janſenii habentur, ſint hæreticæ, infertur conſequentia hæc, quę cenſetur eſſe vel objectum materiale fidei, vel ſaltem proximè definibilis, Quod ſcilicet Janſenius docuerit theſes hæreticales; atque adeo, Quod theſes illæ damnandæ ſint in ſenſu ab Auctore intento. Et ratio eſt, quia, ſi quis hanc Concluſionem neget, non cenſetur negare præmiſſam illam moraliter certam, & evidentem, quod ſcilicet Janſenius uſurparit theſes illas in ſenſu, quem ver-

Digitized by Google

verba præſeferunt; ſed cenſetur negare alteram præmiſſam, quæ eſt de fide, & obſcura, quod ſcilicet quinque illæ theſes in Janſenii Codice contentæ ſint hæreticales; & ideò jure merito cenſetur eſse hæreticus, qui diceret Janſenium non docuiſse theſes hæreticales: Quamvis enim id videatur pertinere ad quæſtionem facti, at quæſtio iſta facti connectitur cum quæſtione juris ad fidem ſpectante; unde poteſt ea eſse objectum materiale fidei, & in ea decidenda Pontifex ex Cathedra loquens debet eſse infallibilis. Hinc communiter dicimus eſſe objectum materiale fidei, quod Clemens XI. ſit Vicarius Chriſti; quia de fide eſt, Omnem Pontificem ritè electum eſſe Chriſti Vicarium; eſt autem moraliter certum, quod Clemens XI. ſit ritè electus; propterea qui negaret Clementem XI. eſſe Chriſti Vicarium, non cenſeretur negare præmiſſam illam moraliter certam, & evidentem, quod ſcilicet ſit legitimè electus, ſed cenſeretur negare præmiſſam illam, quæ eſt de fide & obſcura, quod ſcilicet Omnis Pontifex legitimè electus ſit Chriſti Vicarius; & ideò qui negaret Clementem XI. eſſe Chriſti Vicarium, cenſeretur hæreticus; quia ſcilicet, quamvis hæc quæſtio, Num hic ſit verus Pontifex, ſpectet ad factum, connectitur tamen cum illa quæſtione juris, Num omnis Pontifex ritè electus ſit Chriſti Vicarius, & ideo in hac quæſtione facti reperitur infallibilitas; dummodo tamen ita moraliter conſtet de legitima Clementis XI. electione, ut nonniſi fatuè, ac omnino temerè à fidelibus negari poſſit; Quare cum nonniſi temerè negari poſſit, quod Janſenius uſurparit verba in ſenſu proprio, quem præſeferunt, ideò qui negaret Janſenium docuiſſe theſes hæreticales, cenſeretur negare quod quinque illæ theſes proſcriptæ, quæ in ejus Codice continentur, ſint hæreticales. Quamobrem jure merito potuit Pontifex definire, quod theſes Janſenii in ejus libro contentæ hæreſim contineant ſecundum ſenſum, quem verba præſeferunt; & jure merito requirit id, quod præſcribitur in formula juramenti mox referenda, quod ſcilicet theſes illæ ex libro Janſenii excerptæ, in ſenſu ab Auctore intento damnentur: Etenim quamvis videatur id ſpectare ad quæſtionem facti, quia tamen quæſtio iſta facti connectitur cum quæſtionibus juris ad fidem, vel mores ſpectantibus, idcirco ea in re nequit Pontifex errare; Unde meritò etiam requirit Pontifex, quod Janſeniani non ſolùm exteriùs formulæ illi ſubſcribant, ſed etiam corde credant, theſes Janſenianas juxta ſenſum, quem præſeferunt, eſſe hæreticas, & damnandas.

IV. His adde, multa ad factum pertinentia Pontifices, & Concilia definiiſſe, eo quod ad fidem Catholicam ſpectet ea indubitanter credere, v. g. quod cum Corpore Chriſti non remaneat ſubſtantia panis in Euchariſtia, quod Chriſtus aquam vino miſcuerit in ultima Cœna, quod Deipara ſemper Virgo permanſerit, quodque ex ſpeciali privilegio etiam venialia vitaverit, quod Eccleſia antiquiſſimis temporibus uſa fuerit Indulgentiis, & ſimilia, quæ Leo X. in ſua Bulla contra modernos hæreticos definivit, ac poſtea etiam Tridentinum, quin hæretici auſi fuerint adverſus has definitiones objicere, quod hæc ſpectent ad factum; quia non pertinent hæc facta ad paucos,

in

Digitized by Google

in quibus ſolùm poteſt Pontifex etiam ut Pontifex, ſeu ut habet Pontificiam juriſdictionem, errare, ut docet Bellarm. lib. 4. de Pontifice cap. 2. (V. G. An hic Epiſcopus deponendus ſit ab Epiſcopatu? an jure fuerit promotus? &c.) ſed pertinent hæc facta ad totam Eccleſiam, & ad omnes fideles, à quibus credenda ſunt; & ideo in definitione horum factorum Pontifex indiget aſſiſtentia Spiritus Sancti, ac proinde infallibiliter vera ſunt, prout proponuntur credenda; Atqui pariter hoc factum, quod ſcilicet hæreticæ ſint theſes Janſenii prout verba præſeferunt, & in ſenſu obvio, quem in Janſenii libro habent, & qui ab eodem Janſenio intentus fuit, ſpectat ad totam Eccleſiam, ut poſſint hanc luem vitare fideles; ergo pariter infallibiliter verum eſt hoc, quod à Pontifice loquente ex Cathedra definitur, quamvis pertineat ad factum.

V. Adde ulterius, Pontifices, & Concilia conſueviſſe olim libros damnare, etiam juxta ſenſum Auctoris, quamvis id ad factum pertineret; Conſtat quippe ex actis Concilii Chalcedonenſis, quod Synodus abſolvere Theodoretum recuſavit, quamvis abjuraſſet hæreſes, quæ in Neſtorii libro continebantur, niſi diſertè diceret anathema Neſtorio, & dogmatibus ejus; Et ſimiliter in prima Synodo Nicæna pro hæreticis habiti ſunt, & exilio mulctati Euſebius, & Theognis, qui quamvis ſubſcriberent condemnationi errorum, qui dicebantur eſſe Arii, detrectabant tamen ipſi Ario dicere anathema, putantes Arium eos errores non docuiſſe in ſenſu, quo proſcribebantur. Hac eadem ratione Alexander VII. anno 1664. in ſua Bulla decrevit; ut quinque illæ theſes, quæ in libro Janſenii reperiuntur, in ſenſu ab Auctore intento damnarentur. Formula autem ab Eccleſiaſticis omnibus, à Doctoribus, & Licentiatis, à Rectoribus Collegiorum, atque Magiſtris ſubſcribenda hæc habet: *Ego N. Conſtitutioni Apoſtolicæ Innocent. X. datæ 31. Maji 1653., & Conſtitutioni Alexand. VII. datæ die 16. Octobris 1656. Summorum Pontificum me ſubjicio, & quinque propoſitiones ex Cornelii Janſenii libro, cui nomen, Auguſtinus, excerptas, & in ſenſu ab eodem auctore intento, prout illas per dictas Conſtitutiones Sedes Apoſtolica damnavit, ſincero animo rejicio, ac damno, & ita juro; Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei Euangelia.*

Conſtat itaque falſum eſſe, quod ad fidem non pertineat id, quod in ordine ad theſes Janſenii, & ad earum ſenſum à Pontifice ex Cathedra loquente definitur, & quod ab omnibus damnandum præcipitur ſub cenſurarum interminatione. Aliter Eccleſia in ſuis definitionibus turpiter erraret, exercendo dominatum ſupra fidem fidelium, hoc eſt obligando fideles ad credendum, quod fidei adverſentur ea, quæ nullatenus neque immediatè, neque mediatè fidem lædunt. Incaſſum proinde Queſnellus docet, hæc eſſe parvi momenti, quæ malam ingerunt de Eccleſia opinionem, & pariunt diviſiones: Hoc idem olim Monothelitæ adverſus Sophronium dictitabant, ut poſſent ſuas hæreſes tueri. Quare adverſus Queſnellum Eccleſia exprobrare poterit, quod habetur 3. Reg. 18. *Non ego turbavi Iſrael, ſed tu, & domus Patris tui, qui dereliquiſtis mandata Domini, & ſecuti eſtis Baalim.*

ANA-

Digitized by Google

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XCIV.

NOnageſima quarta impudentiſſimè de Eccleſia obloquitur, dum vult ab omnibus conſpici, quod ea dominatum exerceat ſupra fidem fidelium, fovendo ſchiſmata propter res parvi momenti, quæ nec fidem, nec mores inficiunt; ut proinde peſſima de ipſa ingeratur opinio hoſtibus ſuis. Quis hæc audiendo non inhorreſcat? Quod Eccleſia, quæ eſt norma Sanctitatis, poſſit pravam de ſe opinionem ingerere, & aliis eſſe offendiculo: Quod eadem poſſit dominatum ſuum exercere ſupra fidem fidelium, ac diviſiones fovere propter res, quæ ad ipſam non ſpectant, quis unquam Eccleſiæ infenſiſſimus, ac perditiſſimus hoſtis effutire auſus fuit? Dominatum ſuum ſupra fidem fidelium exercet Supremus Hierarcha, definiendo tanquam Eccleſiæ Magiſter, quæ ab omnibus credenda ſunt, & quidem præſidio Spiritus Sancti ſuffultus, ita ut errare non poſſit; quomodo ergo poterit dominatum iſtum cum aliorum ſcandalo exercere? Hoc equidem in votis habent Heterodoxi, quod in Eccleſia nullus daretur Supremus Controverſiarum Judex, ut cuilibet integrum eſſet ſentire, quod magis arrideat, atque ab interno privato ſpiritu edoceri, ac dirigi. Itaque vel vult Queſnellus, quod Pontifex dominatum ſuum exerceat in iis, quæ ad fidem, & ad mores pertinent, & cum non poſſit hac in re errare Magiſterio Spiritus Sancti edoctus, nullatenus poterit aliis eſſe offendiculo, ac pravam de ſe opinionem ingerere hoſtibus Eccleſiæ: Vel vult, quod dominatum ſuum exerceat in iis, quæ ad fidem, ac mores non ſpectant; & in tali caſu erraret enormiter Pontifex, ac Eccleſia cum ipſo; quod nemo Catholicus poterit de Eccleſia ſentire; quandoquidem imperare, quod fide divina credantur, quæ ad fidem non pertinent, error eſt intolerabilis. Et ſanè ſi Cathedra Apoſtolica huic errori eſſet obnoxia, cur Eccleſia juxta morem antiquiſſimum in dubiis ad fidem ſpectantibus ad oraculum Pontificium ſemper confugit, ut ediceret, ac definiret, quod ab omnibus fidelibus fide divina credendum eſt? Cur ſuperiore Seculo univerſi fermè Galliæ Antiſtites ad Chriſti Vicarium Innocentium X. ſupplices miſerunt libellos, ut dignaretur decernere, quid eſſet ab omnibus credendum in iis, quæ ſpectant ad quinque Janſenii theſes? Quare ſicut Eccleſia, utpote Organum Spiritus Sancti, in rebus fidei, ac morum errare non poteſt; ita eadem, utpote Una, & Sancta, (ut habetur in Symbolo fidei) quatenus Sancta eſt, non poteſt ita ſe gerere, ut ſcandalum præbeat, ac malam de ſe opinionem ingerat hoſtibus ſuis, turbas excitando propter res parvi momenti, quæ neque ſpectant ad fidem, neque ad mores; Et quatenus eſt Una, nequit diviſiones fovere, ſed unitatem; ut enim dicitur ad Epheſ. 5. *Unus Deus, una Fides, unum Baptiſma.*

Ex verbis hujus theſis facile eſt advertere, quo collineat Queſnellus, dum has blaſphemias adverſus Eccleſiam eructat. Decrevit Alex. VII. in ſua Bulla edita anno 1664., quod Eccleſiaſtici omnes jurarent juxta formulam præſcriptam ſe ſincero animo rejicere, ac damnare quinque illas

theſes ex libro Janſenii excerptas in ſenſu ab Auctore intento ; & Innocentius XII. eas in obvio ſenſu, quem in Janſenii libro habent, quique ab eodem Janſenio intentus fuit, damnatas eſſe pronunciavit; quod pariter in ſua Bulla edita anno 1705. Clemens XI. confirmavit : Hinc Janſeniani, ut ſuum Anteſignanum ab hac nota liberarent (quod ſcilicet theſes illas edocuerit in ſenſu proſcribendo) in medium adduxerunt, quod definitio iſthæc ſpectet ad quæſtionem facti, in qua Pontifex eſt errori obnoxius, non verò ad quæſtionem juris, quæ fidem, aut mores concernat, in qua definitio Pontificia eſt ineluctabilis; & hac de cauſa in hac theſi dicitur Eccleſia exercere ſuum dominatum ſupra fidem fidelium, fovendo diviſiones propter res, quæ nec fidem lædunt, nec mores. Sed errant, & vehementer errant : quamvis enim Pontifex errare poſſit in iis, quæ ad purum putumque factum ſpectant, & nullatenus ad fidem, v. g. quod hic ſit, vel non ſit dignus Epiſcopatu ; errare tamen non poteſt in iis, quæ ita ad factum ſpectant, ut de eo tota Eccleſia edocenda ſit, ut fidei puritas, ac morum probitas in ea ſervetur. Hinc licet ad quæſtionem facti pertineat, Num Neſtorius fuerit hæreticus? quia tamen de hoc facto edocenda fuit Eccleſia in bonum fidei, idcirco Concilium Chalcedonenſe non ſolum damnavit hæreſes Neſtorianas, ſed etiam voluit, ut Theodoretus poſt abjuratas hæreſes, quæ in Neſtorii libro continentur, diſertè diceret Anathema Neſtorio & dogmatibus ejus, antequam abſolveretur. Et in Concilio Nicæno tanquam hæretici habiti ſunt Euſebius, & Theognis, qui licet hæreſes Arii damnarent, recuſabant tamen Anathema dicere Ario, quem dicebant ab iis erroribus immunem, eo quod theſes illas proſcriptas docuerit in ſenſu non proſcribendo. Quare ſimiliter in hac quæſtione facti, Num in ſenſu proſcribendo docuerit Janſenius in ſuo libro theſes proſcriptas, potuit Pontifex definire in bonum fidei, quod theſes illas proſcriberet in ſenſu intento à Janſenio, ut fideles omnes cavere poſſint à lethifera Janſenii doctrina, atque ab ejus Aſſeclis. Propterea Eccleſia exercendo hac in re ſuum dominatum ſupra fidem fidelium, illum non exercet propter res parvi momenti, quæ ad fidem, aut mores non ſpectant, nec fovet diviſiones, nec pravam de ſe ingerit opinionem hoſtibus ſuis. Quod ex eo dilucidè conſtare poteſt, quia Conſtitutionem regnantis Pontificis, *Vineam Domini Sabaoth*, in qua hæc omnia confirmantur, & obſequioſum Janſenianorum ſilentium reprobatur, tanquam rem ad fidem ſpectantem Epiſcopi omnes in tota Gallia expanſis ulnis acceptarunt, necnon univerſus cœtus Cleri Gallicani, cui ipſe Eminentiſſimus de Noaglies præerat, approbavit.

PRO-

Digitized by Google

PROPOSITIO XCV.

Veritates eò devenerunt, ut ſint lingua quaſi peregrina pleriſque Chriſtianis, & modus eas prædicandi eſt veluti idioma incognitum: adeò remotus eſt à ſimplicitate Apoſtolorum, & ſupra communem captum fidelium; Neque ſatis advertitur, quod hic defectus ſit unum ex ſignis maximè ſenſibilibus ſenectutis Eccleſiæ, & iræ Dei in filios ſuos. *Queſnellus 1. Cor. 14. 21. editione 1699.*

PROPOSITIO XCVI.

Deus permittit, ut omnes Poteſtates ſint contrariæ Prædicatoribus veritatis, ut ejus victoria attribui non poſſit, niſi Divinæ gratiæ. *Queſnel. Act. 17. 8. editione 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XCVII.

Nimis ſæpè contingit, membra illa, quæ magis ſanctè, ac magis ſtrictè unita Eccleſiæ ſunt, reſpici, atque tractari tanquam indigna, ut ſint in Eccleſia, vel tanquam ab ea ſeparata; ſed juſtus vivit ex fide, & non ex opinione hominum. *Queſnel. Act. 4. 11. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XCVIII.

Status perſecutionis, & pœnarum, quas quis tolerat, tanquam hæreticus, flagitioſus, & impius, ultima plerumque probatio eſt, & maximè meritoria, utpotè quæ facit hominem magis conformem Jeſu Chriſto. *Queſnel. Luc. 22. 37. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XCIX.

Pervicacia, præventio, obſtinatio in nolendo aut aliquid examinare, aut agnoſcere ſe fuiſſe deceptum, mutant quotidie quoad multos in odorem mortis id, quod Deus in ſua Eccleſia poſuit, ut in ea eſſet odor vitæ, v. gr. bonos libros, inſtructiones, ſancta exempla, &c. *Queſnellus 2. Cor. 2. 16. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO C.

Tempus deplorabile, quo creditur

ditur honorari Deus, perſequendo veritatem, ejuſque diſcipulos, Tempus hoc advenit . . . . Haberi, & tractari à Religionis Miniſtris, tanquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tanquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in ſocietate Sanctorum, eſt hominibus piis morte corporis mors terribilior. Fruſtra quis ſibi blanditur de ſuarum intentionum puritate, & zelo quodam Religionis, perſequendo flamma, ferroque viros probos, ſi propria paſſione eſt excœcatus, aut abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus ſacrificare Deo impium, & ſacrificamus diabolo Dei ſervum. *Queſn. Joan. 16. 2. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Citra blaſphemiam dici nequit, quod Eccleſia ſit ſenio confecta. II. Antiquæ hæreſes hìc recuduntur.

III. Error, & deceptio in Eccleſiam cadere non poſſunt, cum ea ſit Catholica, ſeu Univerſalis, ſit Sponſa Chriſti, ſit Sancta Domus Dei, Columna, & Firmamentum Veritatis. IV. In æternum eſt perduratura; unde ſeneſcere, ac deficere non poteſt. V. Ita Patres communiſſimè. VI. Et quæ à Patribus adverſus Donatiſtas congeruntur, ea omnia militant adverſus Janſenianos.

VII. Neque Eccleſia deficiet tempore Antichriſti; Neque Synagoga univerſa in fide defecit; Et quamvis hæc potuiſſet deficere, non tamen Eccleſia. VIII. Similitudines Scripturarum non debent in omnibus convenire. Hinc licet Lunæ comparetur Eccleſia, non tamen in ordine ad defectum. IX. Ex quibus deſcendit falſitas omnium, & ſingularum theſium iſtarum. X. Eccleſia debet eſſe Univerſalis, ſeu Catholica, Sancta, & Apoſtolica; unde Eccleſia Janſeniana eſt Eccleſiæ figmentum.

I. PErgit Queſnellus in his theſibus Eccleſiam Catholicam contemnere tanquam ſenio confectam, dicens in ea veritates eſſe pleriſque fidelibus tanquam linguam peregrinam, ac modum eas prædicandi remotum eſſe à ſimplicitate Apoſtolorum, & ſupra fidelium captum. Ut autem Janſenianos tanquam legitimos Euangelii Prædicatores commendet, non ſolùm Poteſtatibus Eccleſiaſticis, ſed etiam Sæcularibus eſt injurioſus, dicens, utraſque pugnare adverſus iſtos veritatis Prædicatores, ut tandem victoria divinæ gratiæ aſcribatur. Addit, perſæpe deſpici tanquam indignos, ut ſint in Eccleſia homines eidem Eccleſiæ arctiſſimè conjunctos, qui tamen Chriſto Domino conformes fiunt, dum tolerant, quod tanquam Hæretici flagitioſi, ac impii habeantur. Docet etiam, ex obſtinatione Paſtorum provenire, quod in odorem mortis mutentur, quæ Deus in Eccleſia poſuit, ut eſſent in odorem vitæ, prout ſunt ex Queſnello libri, exhortationes, ac exempla Janſenianorum. Addit demum, incidiſſe nos in tempora maximè deplorabilia,

Digitized by Google

bilia, dum credimus Deum honorari perſequendo doctrinam Janſenianam; Et putamus ſacrificare Deo impios, ac veritatis Catholicæ perduelles, dum juſti, ac ſervi Dei ſacrificantur diabolo. Quæ omnia nonniſi ab Heterodoxis per ſummam injuriam Eccleſiæ objectari poſſunt. Uno tamen ictu ſimul hæc omnia confodienda ſunt, oſtendendo, Eccleſiam ſeneſcere, aut errare non poſſe in iis, quæ ad fidem, aut mores pertinent; erraret autem, ſi theſes iſtæ Queſnellianæ ſubſiſterent, ut eſt in confeſſo.

II. Ut altiùs inſpiciatur, quod antiquæ hæreſes iterum hìc in medium adducantur, ſciendum, Lutheranos, & Calviniſtas putaſſe Eccleſiam jam ſenuiſſe, & indiguiſſe reformatione, ut in priſtinum florem revocaretur. Primis quippe quingentis annis putant illam plenè floruiſſe, deinde paulatim incepiſſe deficere à vera fide, ac religione, donec penitus defecerit, ac apoſtatarit; refloruiſſe tamen tempore Lutheranorum, & Calviniſtarum, à quibus Eccleſia Reformata eſt pura, integra, incorrupta, ſublatis Papiſtarum ſuperſtitionibus, & corruptelis. Verum ex oppoſito Catholici ſic adverſus Hæreticos ratiocinantur: Vera Chriſti D. Eccleſia, quæ una, Sancta, Catholica, & Apoſtolica eſt, errare in fide, ac deficere non poteſt; quamvis enim multi ex Eccleſia poſſint errare, ac de facto errarint (ut Ariani negantes Chriſti divinitatem, Neſtoriani aſſerentes duas in Chriſto perſonas, Euthychiani aſſerentes unam in Chriſto naturam, & alii innumeri) Eccleſia tamen univerſalis deficere in fide, ſeu in doctrina morum errare non poteſt; niſi velit quiſquam Chriſtum eſſe mendacem, qui dixit, *Portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*; ergo ſi primis quingentis annis fuit vera Eccleſia, non habens maculam, neque rugam, ut Adverſarii ipſi fatentur, non potuit decurſu temporis ſenio confici, deficere in fide, ac indigere reformatione: Quapropter quæcumque ab Hæreticis adverſus Eccleſiam exprobrantur, & quæ in his theſibus Queſnellus objectat, omnino commentitia ſunt, nec in veram Chriſti Eccleſiam cadere poſſunt; quippe quæ nec ſeneſcere aut deficere poteſt, nec adverſari Prædicatoribus veritatis; cum ſolum Prædicatoribus falſitatis poſſit eſſe contraria: Nequit etiam contingere, quod qui magis ſanctè vivunt, habeantur ab Eccleſia univerſa, & tractentur tanquam indigni, qui in ea ſint; erraret enim Eccleſia ipſa: Sicut etiam ſi tanquam hæreticum, flagitioſum, & impium haberet Chriſti aſſeclam; necnon ſi ex pervicacia, aut præventione obſtinate nollet aliquid examinare, ita ut agnoſcat ſe fuiſſe deceptam; aut ſi in odorem mortis mutaret bonos libros, inſtructiones, & ſancta exempla, quæ Deus poſuit, ut in Eccleſia eſſent odor vitæ; ac demum ſi eò perveniſſet, ut Miniſtri Religionis univerſim poſſent tã quam membra putrida habere, ac tractare homines pios, perſequendo illos flamma, ferroque; ita ut frequenter credatur Deo ſacrificari impius, dum diabolo ſacrificatur ſervus Dei: etenim error hac in re, ſive frequenter, ſive ſemel tantùm accidat, ſi à Miniſtris Religionis qua talibus univerſim proveniat, non eſſet error hominis, aut doctoris privati, ſed error, qui ipſi Eccleſiæ tribueretur; quod ex divina Providentia contin-

Digitized by Google

gere non poteſt: Aliter de veritate fidei, & Eccleſiæ poſſet quilibet prudenter ambigere; Quomodo enim poſſent dici inexcuſabiles, qui non credunt, quæ docet Eccleſia in ordine ad fidem, aut mores, ſi ea poſſet his erroribus ſubjacere?

III. Oſtenditur autem, ſenectutem, defectum, hallucinationem, deceptionem, pervicaciam, obſtinationem, aliaque in hiſce theſibus contenta, in Eccleſiam cadere non poſſe. Et primò quidem, quia vera Eccleſia eſt Catholica, ſeu Univerſalis, non ſolùm ratione loci, quatenus per totum orbem diffuſa eſt, juxta illud Marci 16. *Euntes in mundum univerſum prædicate Euangelium omni creaturæ*; ſed etiam ratione temporis, quatenus ſemper durabit, unde ſeneſcere non poteſt; dicitur enim Danielis 2. *Suſcitabit Dominus Cœli regnum, quod in æternum non diſſipabitur*. Secundò, quia eſt *Sponſa Chriſti*, indiſſolubili vinculo illi conjuncta, juxta illud Oſeæ 2. *Sponſabo te mihi in ſempiternum*; unde Cyprianus lib. de Unitate Eccleſiæ habet: *Adulterari non poteſt Sponſa Chriſti, incorrupta eſt, & pudica*. Tertiò, quia eſt *Sancta*, tum quia ejus Sponſus Chriſtus eſt Sanctus Sanctorum; tum etiam quia nemo in illam ingreditur, niſi ſanctificatus per Baptiſmum, juxta illud 1. Cor. 6. *Hęc quidem fuiſtis, ſed abluti, & ſanctificati eſtis*; tum pariter quia omnia ejus inſtituta, Sacramenta, ritus, & doctrina ad ſanctitatem diriguntur, vel ut ſancti efficiamur, vel ut in ſanctitate creſcamus, & conſervemur; adeò ut Calvinus ipſe lib. 4. cap. 1. §. 17. Eccleſiam vocet Sanctam, quia quotidie proficit in ſanctitate, & ad metam ſanctitatis aſpirat: Quomodo autem cum Eccleſiæ ſanctitate cohærere poſſunt, quæ in his theſibus dicuntur, non quidem de malis fidelibus (qui profecto multi ſunt in Eccleſia, vel ut convertantur, vel ut per ipſos boni exerceantur, ut habet Auguſtinus) ſed de ipſa Eccleſia, quæ proinde dicitur ſenuiſſe? Quartò, quia Eccleſia eſt *Domus Dei*; in qua peculiari modo habitat Altiſſimus, & quam ſibi ædificavit ſupra firmam petram nunquam ruituram, ut dicitur Matth. 16. Denique quia eſt *Columna, & firmamentum veritatis*, ut habetur 2. ad Timoth. 3. unde à veritate nunquam aberrare poteſt. Immo ex Calvino ipſo ideo dicitur Columna veritatis, vel quia eſt fida *veritatis cuſtos*, ut habet lib. 1. inſtit. cap. 1. §. 10. vel quia *veritatem præconio ſuo celebrat, puram, & ſinceram retinet, ac ad poſteros tranſmittit*, ut loquitur in Commentario; vel quia *veritatem tuetur, & propagat, ut à poſteris in omne ævum colatur*, ut habet in cap. 43. Iſaiæ: Quomodo ergo ſomniare poterunt Janſeniani, quod Eccleſia ſenuerit, & ideo in eos errores relapſa ſit, qui in his theſibus exponuntur?

IV. Confirmatur primò, tum ex illo Matth. 28. *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi*. Quomodo ergo poterit Eccleſia ſeneſcere, aut deficere? Tum etiam ex illo Iſajæ 61. *Fœdus perpetuum feriam eis; & ſcietur in Gentibus ſemen eorum, & germen eorum in medio populorum: Omnes, qui viderint eos, cognoſcent illos, quia iſti ſunt ſemen, cui benedixit Dominus*. Quare Iſaias Eccleſiam vult eſſe perpetuam, adeò ut ſeneſcere, ac deficere non poſſit; cum dicatur: *Fœdus perpetuum feriam eis*; loquitur enim de Eccleſia viſibili, cum etiam dicatur: *Omnes, qui*

vide-

Digitized by Google

viderint eos, cognoſcent illos, &c. Ubi Calvinus ipſe in Commentario habet: *Differit Propheta de propagatione Eccleſiæ, quæ tunc velut in anguſto terræ angulo concluſa erat, & poſtea propaganda per totum orbem, ita ut conſpicua ſit omnibus Gentibus*.

V. Confirmatur ſecundò ex Patrum conſenſu, qui Eccleſiam ſeneſcere, deficere, aut in doctrina fidei, aut morum errare non poſſe uno ore paſſim docent. Auguſtinus exponens verſiculum illum Pſal. 47. *In civitate Domini virtutum, in civitate Dei noſtri*, quem intelligit de Eccleſia Chriſti, habet: *Sed forte iſta civitas, quæ mundum tenuit, aliquando evertetur? Abſit; Deus fundavit eam in æternum. Si ergo Deus fundavit in æternum, quid times, ne cadat firmamentum?* Chryſoſtomus ſerm. 26. in feſto Pentecoſtes diſertè docet, Eccleſiam eſſe ſenectutis, ac rugarum expertem, dicens: *Sanguis Chriſti irrigat Eccleſiam, & ideo plantaria ejus marceſcere non poſſunt, nec amittunt folia arbuſta ejus: Non tenetur temporum qualitate, ſed Spiritus eam Sancti gubernat gratia, & ideò non ſeneſcit, nec contrahitur; & multis impugnantibus non opprimitur*. Ambroſius ſimiliter in lib. de Salomone cap. 4. loquens de Eccleſia habet: *Etſi undarum fluctibus, aut procellis ſæpè vexatur; tamen nunquam poteſt ſuſtinere naufragium, quia in arbore ejus, ideſt in Cruce Chriſti, erigitur; in puppi Pater reſidet gubernator; proram Paraclitus ſervat Spiritus*. Infinitus propemodum eſſem, ſi adderem quotquot hac de re Patres unanimiter enunciant.

VI. Confirmatur demum ex iis, quæ adverſus Donatiſtas docent Patres, quæ pariter militant contra Lutheranos, & Calviniſtas, necnon etiam contra Janſenianos. Donatiſtæ, (ut refert Auguſtinus in lib. de hæreſibus cap. 69.) quia Cæcilianus contra eorum voluntatem ordinatus fuerat Eccleſiæ Carthaginenſis Epiſcopus, ſchiſma fecerunt, ac deinde ſchiſma verterunt in hæreſim, dicendo, Eccleſiam Catholicam, quæ priùs fuerat toto orbe diſperſa, poſtea periiſſe propter crimina Cæciliani, & in ea ſolùm parte Africæ remanſiſſe, quæ Donato adhærebat. Conſimilis poſtmodum fuit hæreſis Lutheranorum, & Calviniſtarum dicentium, Eccleſiam primis quingentis annis toto orbe diſperſam, propter Pontificis crimina (quem Antichriſtum appellarunt) omninò periiſſe, ſed tandem in ea parte Europæ, quæ Luthero adhærebat, revixiſſe. His erroribus adhærent nunc theſes iſtæ Queſnellianæ dicentes, Eccleſiam ſenuiſſe, denotando, quod ſolùm vigeat apud Aſſeclas Janſenii, qui ſunt Prædicatores veritatis, adverſus quos omnes Poteſtates ſunt contrariæ, ut eorum victoria attribui non poſſit, niſi divinæ gratiæ: Eos eſſe arctiſſimè Eccleſiæ unitos, quamvis tractentur ut hæretici, ac flagitioſi; idque provenire ex pervicacia, & obſtinatione eorum, qui nolunt agnoſcere ſe fuiſſe deceptos; unde jam venit tempus deplorabile, quo pii homines à Miniſtris Religionis (videlicet ab Eccleſiarum Paſtoribus, & ab ipſomet Pontifice loquente ex Cathedra) paſſione obcæcatis habentur ut membra putrida. Adverſus has blaſphemias adamuſſim quadrant, quæ fusè congerit Auguſtinus adverſus hæreſim Donatiſtarum: Satis ſit hic referre, quæ habet in lib. de unitate Eccleſiæ cap. 12. *Si quis vobis euangelizaverit præterquam quod accepiſtis, anathema ſit: Euangelizata eſt nobis Eccleſia*

per totum orbem terrarum futura; hoc in Lege, & Prophetis, & Pſalmis eſſe prænunciatum ipſe Dominus teſtificatus eſt: Aliud autem euangelizat, qui periiſſe dicit de cætero mundo Eccleſiam, & in parte Donati in ſola Africa remanſiſſe: Ergo anathema ſit: Nos ſimiliter dicimus: Aliud euangelizat, qui Eccleſiam dicit ſenuiſſe, & Prædicatoribus veritatis eſſe contrariam, ac ſolum in parte Janſenii remanſiſſe: ergo anathema ſit. Huc etiam facit, quod habet Auguſtinus tr. 4. in Jo: dicens: *Innumerabiles ſunt, qui ſe videntes non ſolum jactant, ſed à Chriſto ſe illuminatos videri volunt; ſunt autem hæretici.*

VII. Opponitur autem primò, quia Eccleſia tempore Antichriſti deficiet, ut colligitur ex verbis Apoſtoli 2. Theſſal. 2. *Niſi venerit diſceſſio primùm, & revelatus fuerit homo peccati;* ergo nil mirum, quod Eccleſia jam de facto ſenuerit.

Confirmatur, quia Synagoga Judæorum ſæpe defecit à fide; ergo pariter ſeneſcere, ac etiam deficere poterit Eccleſia; Antecedens probatur; defecit enim Synagoga tempore Moſis, quando omnis populus vitulum adoravit Exod. 32. Defecit tempore Eliæ, quando ſolum ipſe remanſit fidelis; ut dixit 3. Reg. 19. *Derelictus ſum ego ſolus, & quærunt animam meam, ut auferant eam.* Defecit tempore Iſaiæ, quando omnis populus à Deo receſſit; dicitur enim Iſaiæ 1. *Cognovit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe Domini ſui; Iſrael autem me non cognovit:* Necnon tempore Jeremiæ, qui cap. 2. dixit: *Duo mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt ſibi ciſternas diſſipatas, quæ continere non valent aquas.* Defecit etiam in morte Redemptoris, quando lex vetus cum ſuis cæremoniis expiravit.

Reſpondeo, tempore Antichriſti multos quidem fideles defecturos à fide, non tamen omnes, ita ut dicatur Eccleſia defeciſſe, ut conſtat ex verbis illis Matth. 24. *Ita ut in errorem inducantur, ſi fieri poteſt, etiam electi:* in hoc itaque ſenſu interpretanda ſunt verba laudata Apoſtoli; quamvis nonnulli Expoſitores cum D. Hieronymo epiſt. 151. doceant, iis verbis ſignificari, quod adventum Antichriſti præcedere debeat diſceſſio, non quidem à fide, ſed ab Imperio Romano, quatenus omnes Gentes, quæ Romano Imperio ſubjacent, recedent ab eo: Hæc enim habet Hieronymus: *Niſi fuerit Romanum Imperium antea deſolatum, & Antichriſtus præceſſerit, Chriſtus non veniet, qui ideo venturus eſt, ut Antichriſtum deſtruat.*

Ad Confirmationem, primò falſum eſt Synagogam univerſam in fide defeciſſe. Nam tempore Moſis Levitæ, & Sacerdotes non defecerunt, ut conſtat ex iis verbis Exodi 32. *Videns ergo Moyſes populum ait, Si quis eſt Domini, jungatur mihi; congregatique ſunt ad eum omnes Filii Levi;* qui, ut habetur Num. 3. erant vigintiduo millia. Neque defecit tota ſynagoga tempore Eliæ, Iſaiæ, aut Jeremiæ; etenim non ſolùm in regno Juda plures Reges fuerunt probi, & veri Dei cultores, ut Aſa, Joſaphat; Joathan, Ezechias, Joſias, ſub quibus vera religio conſervabatur (quinimo ſub malis Regibus in templo Salomonis ſemper manſit uſus ſacrificiorum ſecundum legem Moſaicam uſque ad captivitatem Babylonicam) ſed etiam in Regno Jeroboam, in quo idola publicè colebanban-

Digitized by Google

bantur, plurimi erant veri Dei adoratores. Etenim quando Elias putabat ſe ſolum remanſiſſe, audivit à Deo 3. Reg. 19. *Dereliqui mihi in Iſrael ſeptem millia virorum, quorum genua non ſunt incurvata ante Baal*. Neque demum defecit tempore mortis Chriſti Domini, quia tunc cæremoniis, & ſacrificiis legis veteris ſucceſſit Eccleſia Chriſti, tanquam figuratum ad figuram, & lux ad umbram.

Deinde tranſmiſſo, quod Synagoga potuerit à vera fide deficere, non ſequitur, quod pariter poſſit deficere Eccleſia, quæ promiſſionem habet à Chriſto Domino de ſua firmitate & ſtabilitate; Præſertim quia Eccleſia ita eſt Catholica, & univerſalis, ut extra illam nemo ſalvus eſſe poſſit, unde ſi tota deficeret, nemo ſalvari poſſet: Contra verò ſynagoga non erat Catholica, & univerſalis; etenim extra illam homines ſalvari poterant, ut Ninivitæ, & alii; unde quamvis tota deficeret, adhuc remaneret modus, quo homines poſſent ſalutem conſequi.

VIII. Opponitur ſecundò id, quod dicitur Danielis 9. *Deficiet hoſtia, & ſacrificium*, quod interpretantur nonnulli de Eccleſiæ defectione.

Confirmatur, quia in ſcripturis Eccleſia comparatur Lunæ; quare cum luna aliquando deficiat, nil mirum, quod poſſit aliquando Eccleſia ſeneſcere, ac deficere. Quinimmò quod de facto ſenuerit, videtur ex eo inferri, quod modus prædicandi veritates ſit veluti idioma incognitum, remotus à ſimplicitate Apoſtolorum, & ſupra captum fidelium.

Reſpondeo, illud Danielis ab Expoſitoribus intelligi de defectione ſynagogæ, prout modo explicavimus, non de defectione Eccleſiæ; cum de fide ſit hanc deficere non poſſe.

Ad Confirmationem; Similitudines non debent in omnibus convenire; ſic Beatiſſima Virgo paſſim comparatur Lunæ, quin tamen illa unquam defecerit, ſicut deficit luna: Quare in eo Eccleſia Lunæ æquiparatur, quod ſicut luna lumen accipit à ſole, ita Eccleſia lumen fidei, & ſanctitatis à Chriſto; unde Auguſtinus in Pſal. 10. dixit: *Luna intelligitur Eccleſia, quod ſuum lumen non habeat, ſed ab Unigenito Dei Filio, qui multis locis in ſanctis Scripturis allegoricè ſol appellatus eſt, illuſtratur*. Præterea ſicut Luna in principio menſis exigua eſt, ac paulatim creſcit quouſque ſit plena, ac perfecta; ita Eccleſia in ſui ortu in exigua orbis parte cœpit, ac deinde in univerſum orbem propagata eſt. Et ideo Auguſtinus exponens illud Pſal. 103. *Fecit Lunam in tempora*, habet: *Intelligimus ſpiritaliter Eccleſiam creſcentem de minimo*. Denique ſicut luna modò lucida eſt, modò tenebroſa; ita Eccleſia modo pace fruitur, modo perſecutiones patitur, ut notat Ambroſ. lib. 4. Hexamer. cap. 2. dicens: *Eccleſia tempora ſua habet perſecutionis, & pacis, nam videtur ſicut Luna deficere, ſed non deficit; Obumbrari poteſt, deficere non poteſt*.

IX. Ex quibus conſtat primò, erroneum eſſe, quod in argumento additur, & habetur in theſi 95. videlicet quod Eccleſia ſenuerit; quod in ea veritates non prædicentur amplius lingua Apoſtolorum: Poſſunt quidem multi in Eccleſia & verbo, & exemplo à veſtigiis Apoſtolorum diſcedere; Eccleſia tamen ab iis diſcedere non poteſt. Etiam quando hæreſis Ariana vigebat, adeo ut, teſte Hieronymo, *ingemiſcens terrarum orbis*,

lis, Arianum ſe eſſe miratus ſit, Eccleſia Romana fidem ſuam conſervabat, & modum prædicandi veritates ad normam Apoſtolorum. quare licet multi in concionibus modum prædicandi non rarò teneant remotum à ſimplicitate Apoſtolorum, & ſupra captum fidelium, Eccleſia tamen his defectibus ſubeſſe non poteſt.

Conſtat ſecundò, erroneam pariter eſſe theſim 96. dum dicit, Deum permittere, quod prædicatoribus veritatis omnes poteſtates ſint contrariæ; Nam ſi nomine Prædicatorum veritatis intelliguntur Janſeniani, falſum eſt, quod veritates prædicent, quando prædicant ſententias ab Eccleſia damnatas, & quas impudenter dicunt eſſe Auguſtini, perperam illum interpretantes: falſum pariter eſt, quod Deus permittat omnes Poteſtates, videlicet Eccleſiaſticas, & ſeculares, eſſe illis contrarias: cum Deus dicatur permittere ſolùm peccata, & quæ peccata non ſunt, dicatur velle, ac intendere: eſt autem valde laudabile, quod omnes Poteſtates Janſenianis theſibus ſint contrariæ; unde Deus hoc non permittit, ſed intendit. Quod ſi nomine Prædicatorum veritatis venirent concionatores Euangelici, aut paſtores Eccleſiæ, falſum eſt, quod omnes poteſtates iſtis ſint contrariæ; cum non poſſint eſſe contrariæ veritatibus Euangelicis; alioquin poſſet Eccleſia deficere.

Conſtat tertiò, erroneam etiam eſſe theſim 97. dum dicit, nimis ſæpe contingere, quod membra Eccleſiæ unita tractentur tanquam ab ea ſeparata; Falſum quippe eſt, quod Janſeniani, (qui hic denotantur) dum docent theſes ab Eccleſia damnatas, ſint membra Eccleſiæ unita; falſum pariter eſt, quod poſſit Eccleſia univerſa habere tanquam membra à ſe ſeparata, quæ ſunt ſibi conjuncta; ſeu tractare tanquam infideles eos, qui veritates Euangelicas prædicant: quandoquidem in fide erraret.

Conſtat quartò, erroneam ſimiliter eſſe theſim 98. dum dicit maxime meritorium eſſe, quod quis toleret ſe haberi ut hæreticum; falſum quippe eſt, quod poſſit Eccleſia univerſa habere ut hæreticos eos, qui veritates à Deo revelatas ſectantur, ac prædicant ſive verbo, ſive exemplo; & quamvis poſſit aliquando à nonnullis haberi aliquis per ſummam injuriam ut hæreticus, ad divinam providentiam ſpectat, non permittere, quod plerumque aut nimis ſæpè id contingat, ne error aliquis in fide ſubrepat. Falſum pariter eſt, quod meritoriè poſſet quis tolerare, quod ut hæreticus habeatur; cum teneatur quilibet hanc de ſe opinionem ab aliorum mente depellere, tum in obſequium fidei, tum etiam ad ſcandalum vitandum.

Conſtat quinto, erroneam pariter eſſe theſim nonageſimam nonam, quæ vult, ex pervicacia Paſtorum Eccleſiæ, & ex eorumdem obſtinatione (quatenus nolunt aut examinare quod definiunt, aut agnoſcere ſe fuiſſe deceptos) oriri, quod in odorem mortis mutentur, quæ Deus in Eccleſia poſuit, ut eſſent in odorem vitæ: falſum quippe eſt, quod iſthæc pervicacia, obſtinatio, deceptio poſſit in Eccleſiam cadere: Falſum etiam eſt, quod damnari poſſint ab Eccleſia, ſeu a Pontifice ex Cathedra loquente tanquam ſcatentes erroribus ſive in fide, ſive in doctrina morum codices, inſtructiones, aut exempla,

quæ

Digitized by Google

quæ revera horum errorum ſunt expertia, & redolent ſanctitatem: In utroque enim caſu portæ Inferi adverſus Eccleſiam prævalerent.

Conſtat denique, Erroneam ſimiliter eſſe theſim centeſimam, dum vult advenisſe jam tempus deplorabile, quo credatur Deus honorari inſectando veritatem, ejuſque diſcipulos; quatenus denotare vult Queſnellus, quod Eccleſia falſo credat honorari Deum, dum perſequitur doctrinam Janſenianam, ejuſque diſcipulos: Dum etiam vult, quod Miniſtri Religionis, atque adeo ipſa Eccleſia univerſa habere, & tractare poſſit tanquam membra putrida, à quibus aliorum corruptio timeri poſſit, homines pios: Quod ſub prætextu zeli poſſit viros probos flamma, ferroque perſequi: Quod poſſit paſſione propria obcæcari, aut abripi aliena: Quod poſſit nolle examinare, quæ ad fidem conſervandam ſpectant; Ac demum, quod poſſit ex hallucinatione ſacrificare Dei ſervum diabolo, dum putat Deo impium ſacrificare. Hæc enim omnia ferrent in Eccleſia ſenectutem, ac defectum, cui ſubeſſe non poteſt, ut jam oſtendimus.

X. Neque dicant Janſeniani, veram Chriſti Eccleſiam apud ipſos eſſe, & quidem Reformatam, (ut olim Lutherani, & Calviniſtæ jactitabant) ſe eſſe Prædicatores veritatis ad captum fidelium; ac ſe à nobis haberi ut hæreticos, cum ſint verè pii, ac pietatem in aliis foveant ſuis doctrinis, & exemplis.

Nam contra eſt, quia vera Eccleſia Chriſti D. debet eſſe Catholica, & univerſalis, toto orbe diffuſa, quæ ſemper durabit, prout à Chriſto D. inſtituta eſt; & extra quam nemo ſalvus eſſe poſſit: At cœtus Janſenianorum vix in aliquibus Provinciis reperitur; nonniſi ſexaginta ab hinc annis cępit luem ſuam ſpargere Janſenius, quamvis hauſtam à Bajo, & prius à Calvino, cum quibus tamen non in omnibus convenit; & extra hunc cętum homines olim certe ſalvabantur; aliter vera Eccleſia omninò olim defeciſſet, quod adverſatur Chriſti promiſſioni. Quare multifariam conſtat, extra veram Eccleſiam eſſe Janſenianos.

Adde, quod Eccleſia vera debeat eſſe ſancta ratione ſuæ doctrinę: quænam autem ſanctitas in cętu Janſenianorum, qui tradunt doctrinam ſanctitati repugnantem? videlicet quod poſt peccatum detur generalis impotentia ad quodcumque opus bonum; quod ſine gratia nihil boni operis cujuſcumque generis fieri poſſit; quod peccator non ſit liber, niſi ad malum, ſine gratia liberatoris; quod infallibiliter ſalventur, quos Deus vult ſalvare; & quod Chriſtus D. nonniſi pro Electis ſanguinem fuderit; quod non poſsit voluntas Gratiæ reſiſtere; & alia hujuſmodi innumera, quæ torporem animo inducunt, & ſocordiam, non verò excitant ad pias operationes; quicquid enim agant Electi, infallibiliter ſalvantur, unde fruſtra conantur, & ſatagunt, ut per bona opera certam faciant ſuam electionem.

Denique vera Eccleſia debet eſſe Apoſtolica, quæ ſcilicet ab Apoſtolis initium duxit, per Apoſtolos diſſeminata eſt per Orbem univerſum, & ſequitur doctrinam Apoſtolorum: At Janſeniana ſecta nonniſi paucis ab hinc annis ortum habuit, nec ab Apoſtolis diſſeminata eſt, & intra arctiſsimos fines continetur: Doctrinæ

Digitized by Google

autem Apoſtolicæ eſt contraria; Nam 2. Petri 3. habetur, in Epiſtolis Pauli eſſe multa difficilia, quæ indocti, & inſtabiles depravant, ſicut & cæteras Scripturas: Janſeniani ex oppoſito docent Scripturæ lectionem eſſe pro omnibus: Apoſtolus 1. Timoth. 3. dicit Deum velle omnes homines ſalvos fieri; Janſeniani verò, quod ſolùm electos velit ſalvos eſſe. Negant Apoſtoli gratiam neceſsitare, Chriſtum D. ſolùm pro Electis mortuum eſſe, fidem aliter juſtificare, quàm diſpoſitivè, & alia innumera id genus, quæ Janſeniani docent. Quare extra veram Eccleſiam eſſe dicendi ſunt, & Prædicatores eſse falſitatis, non veritatis, adeò ut jure merito omnes poteſtates ſint illis contrariæ.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim XCV. uſque ad C.

NOnageſima quinta, & ſequentes uſque ad Centeſimam theſim alias plurimas evomunt blaſphemias adverſus Eccleſiam, de qua inter alia audaciſſimè dicitur, quod det ſigna ſenectutis, atque adeo vergat ad interitum; cum tamen ex Chriſti promiſſione ea deficere non poſſit. Eò autem, ſi advertatur, videtur his blaſphemiis collineare Queſnellus, ut Eccleſiæ auctoritatem, ac infallibilitatem infringat, quippe quæ ferro, ac flamma inſectatur hæreſes Janſenianas. Hoc autem ex eo fit perſpicuum, quod hæc exarentur in Codice paſſim Janſenizante, quod idem aliis, aliiſque phraſibus non ſemel obtrudatur, quod anſa ad hæc inculcanda arripiatur in illorum textuum explanatione, qui nullatenus ad hanc rem faciunt. Quare blaſphemat in hiſce Theſibus primò Queſnellus, dum in 95. docet veritates catholicas pleriſque Chriſtifidelibus eſſe ignotas, ac modum eas edocendi eſſe remotum à ſimplicitate Apoſtolorum, & ſupra captum communem fidelium: Addendo, quod hoc ſit ſignum ſenectutis Eccleſiæ. Quod attinet ad veritates neceſſariò perdiſcendas, ignotæ quidem illæ ſunt nonnullis, qui voluntariè propriis paſſionibus obcæcantur; ſed pleriſque Chriſtianis non poſſunt eſſe ignotæ; cum Chriſtus Dominus promiſerit ſe daturum nobis Spiritum, qui doceat nos omnem veritatem, dicens Jo: 16. *Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem*. Hinc ad Divinam ſpectat providentiam, quod nunquam Prædicatores in Eccleſia deſint, qui modo captui fidelium conſentaneo myſteria noſtræ Religionis edoceant. Deinde quid horribilius fingi, aut excogitari adverſus Eccleſiam poteſt, quàm quod in ea dari poſſint, immo quod de facto dentur ſigna ſenectutis? Poteritne Eccleſiæ filius hæc audire, & non excandeſcere? Poteratne Supremus Eccleſiæ Paſtor diſsimulare, dum lues hæc in Codice Queſnelliano propinata per Galliam graſſabatur? Etenim ſi ſeneſcere poſſet, pariter poſſet Eccleſia deficere; Siquidem ex Apoſtolo ad Hebr. 8. *Quod antiquatur, & ſeneſcit, propè interitum eſt*: Ea autem deficere non poteſt; cum Chriſtus D. dixerit Matth. 28. *Ecce ego vobiſcum ſum uſque ad conſummationem Sæculi.*

Blaſphemat ſecundò in theſi 96. docens Deum permittere, quod omnes

nes

nes poteſtates Prædicatoribus veritatis ſint adverſæ: Janſenianis, utpote falſitatis præconibus, poſſunt Poteſtates omnes tam Eccleſiaſticæ, quàm Sæculares adverſari. At præconibus veritatis Catholicæ adverſari nequit Eccleſiaſtica poteſtas; Cum enim Eccleſia ex Apoſtolo 2. ad Timoth. 9. ſit *Columna, & firmamentum veritatis*, ſolùm erroribus poteſt eſſe adverſa: Aliter erraret, & portæ inferi adverſus eam prævalerent.

Blaſphemat tertiò docens in theſi 97. nimis ſæpè contingere, quod habeatur tanquam indignus, qui ſit in Eccleſia, & tanquam ab ea ſejunctus, qui arcto vinculo eſt illi conjunctus: Janſeniani quidem contumaciter adhærentes erroribus Janſenii jure ac merito ab Eccleſia habentur tanquam membra reciſa; at Juſti nequeunt ita nimis ſæpe tractari; cum nequeat hac in re Eccleſia errare præſidio Spiritus Sancti munita. Pervicaciter autem videtur hic ſupponi, quod Janſeniani ſanctè, ac ſtricte ſint Eccleſiæ uniti, ac in ejus ſinu recepti.

Blaſphemat quartò docens in theſi 98. ultimam plerumque probationem maximè meritoriam reponi in eo, quod quis toleret ſe haberi tanquam hæreticum. Etenim ad Divinam providentiam ſpectat non permittere, ut id plerumque accidat; Et ſi aliquandò id permittatur à Deo, tolerantia iſta non eſſet laudabilis; quilibet enim tenetur conari in obſequium fidei hanc de ſe opinionem ab aliis ejectare, juxta doctrinam Hieronymi, qui in cauſa fidei neminem vult eſſe patientem. Porrò delirant Janſeniani, ſi credant reddi ſe Chriſto D. conformes per hoc quod tanquam hæretici perſecutionem ſuſtineant, nolentes damnare Janſenii theſes ab Eccleſia damnatas.

Blaſphemat quintò docens in theſi 99. poſſe in Eccleſiam cadere in materia fidei deceptionem, necnon pertinaciam, & obſtinationem in nolendo perquirere veritatem: ſicut etiam quod mutare poſſit in odorem mortis, quæ Deus poſuit in Eccleſia in odorem vitæ ad fidem, & mores ſpectantia, nempe bonos libros, inſtructiones, & ſancta exempla. Mentiturque etiam, dum ſupponit hujuſmodi eſſe libros, & exempla Janſenianorum, quæ ab Eccleſia damnantur.

Blaſphemat ſextò docens in theſi 100. adveniſſe tempus deplorabile, quo Eccleſia veritatem perſequatur: Tempus hoc advenire non poteſt, ſuppoſita Chriſti promiſſione de non deſerenda ſponſa ſua: Erroneas autem Janſenii theſes Eccleſia perſequitur, earumque propugnatores; & in hoc verè Deum honorat.

Blaſphemat denique, dum ibidem vult poſſe Religionis miniſtros habere aliquem tanquam membrum putridum, & à conſortio fidelium ſegregandum tanquam diſſeminantem verbis, ac ſcriptis, necnon libris in lucem malignam editis doctrinas erroneas, ac hæreſeos nota inurendas, quando doctrina quæ in vulgus diſſeminatur non eſt hujuſmodi. Etenim ſi poſſet Eccleſia, ſeu Pontifex ex Cathedra loquens in rebus tanti momenti decipi, deficeret profectò illis infallibilitas in iis, quæ ad fidem, & mores ſpectant. Hinc non poteſt niſi cum ſumma vel temeritate, vel impietate affirmari, quod hac in re Religionis Miniſtri aut propria paſſione queant obcæcari, aut abripi aliena, aut cæco modo, ac nullo prævio exami-

mi-

Digitized by Google

mine hujuſmodi res definire, ac ſacrificare diabolo Dei ſervum, putantes Deo impium ſacrificare. Propterea dum Eccleſia, ſeu Pontifex ex Cathedra theſes Janſenianas hæreſeos nota inurit, ac illarum ſectatores anathematizat, fieri nequit, quominus Spiritus Sancti illuſtratio facem præferat, ne à via veritatis, & à ſemita juſtitiæ aberret; non enim poteſt Chriſtus D. ſponſam ſuam, nullam habentem maculam, neque rugam deſerere; cum Oſeę 2. dicatur: *Sponſabo te mihi in ſempiternum*; nec poſſint portæ inferi adverſus illam prævalere.

PROPOSITIO CI.

Nihil Spiritui Dei, & doctrinæ Jeſu Chriſti magis opponitur, quàm communia facere juramenta in Eccleſia; quia hoc eſt multiplicare occaſiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis, & efficere, ut nomen, & veritas Dei aliquando deſerviant conſilio impiorum. *Queſnel. Matth. 5. 37. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Ne Janſeniani cogantur jurare, quod ab ipſis damnetur doctrina Janſenii, reprobat Queſnellus Eccleſiæ uſum exigentis in ſimilibus caſibus juramentum. II. Olim in hoc plures Heterodoxi errarunt, perperam Scripturarum ſenſum interpretantes.

III. Nullo jure juramentum vetatur, ubi tres illos comites habeat, Veritatem, Judicium, & Juſtitiam. IV. Uſus Eccleſiæ fert, quod juramenta in gravibus cauſis exigantur.

V. Fit ſatis auctoritatibus Scripturarum, quæ in oppoſitum objectantur, præſertim Chriſti Domini vetantis omnino juramenta. VI. Eſt actus Religionis juramentum, nec de ſe ad peccatum impellit. VII. Non eſt inordinatum, quod cultus Dei ad finem inferiorem immediatum ordinetur. VIII. Juramentum non debet eſſe frequens, quippe quod non numeratur inter ea, quæ appeti poſſunt citra ullam præviam neceſſitatem, ut eſt Votum, & alia hujuſmodi. IX. Cederet in Dei irreverentiam juramentum, ſi paſſim uſurparetur.

I. QUid mirum, quod ita malè ſentiat Queſnellus de juramentis, quæ paſſim ab Eccleſia exiguntur, cùm tàm malè ſenſerit in theſibus præcedentibus de ipſa Eccleſia? Sicut autem in iis docuit Eccleſiam ſenuiſſe, ac tractare ut impios, & hæreticos Prædicatores veritatis, perinde quaſi poſſit deficere, & in materia ad fidem, & mores ſpectante errare; ita in hac ultima docet, Eccleſiam de facto errare in exigendis paſſim juramentis conſuetis; quaſi verò multiplicet occaſiones pejerandi, & laqueos tendat infirmis, ac idiotis, efficiendo, ut Dei Nomen, ac veritas deſerviant conſilio impiorum. In Sole ipſo cæcutit, qui non videt, quid in poſtremis hiſce theſibus Auctor contendat. Animos vult addere Janſenianis, ut contemnant excommunicationes, quibus coguntur injunctæ formulæ ſubſcribere, in qua anathema dicitur quinque theſibus ex libro Cornelii Jan-

Digitized by Google

Janſenii excerptis in ſenſu ab Auctore intento; & ideò docet eas excommunicationes tanquam injuſtas non eſſe metuendas; Injuſtitiam autem harum excommunicationum ſuadere contendit, dum docet Eccleſiam in hac re non ſine ſcandalo exercere dominatum ſupra fidem fidelium, ac diviſiones fovere propter res nullius momenti, quę nec fidem lædunt, nec mores, quippe quæ ad factum pertinent, in quo poteſt Eccleſia decipi: Commendat deinde Janſenianos tanquam Prædicatores veritatis, & Eccleſiam contemnit tanquam ſenio confectam, ac oblitam ſimplicitatis Apoſtolicæ in tradenda doctrina fidei, & morum: Docet ex Divina permiſſione Janſenianos veritatis Præcones ab omnibus Poteſtatibus exagitari, ac tanquam hæreticos haberi, quamvis arctiſſimam habeant cum Eccleſia neceſſitudinem: Libros Janſenianorum, eorumdemque inſtructiones, & exempla vult eſſe poſita in Eccleſia, ut ſint in odorem vitæ, & mutari in odorem mortis, dum paſſim damnantur, ac prohibentur; idque, quia qui eos proſcribit, ex pervicacia, & obſtinatione aut renuit eos examinare, aut renuit agnoſcere ſe eſſe deceptum; Deplorat proinde præſentem Eccleſiæ ſtatum, in quo à Miniſtris Religionis, & ab ipſomet Pontifice tanquam membra putrida habentur homines pietate conſpicui: Ac poſtremò in hac theſi condemnat Eccleſiæ conſuetudinem in exigendis paſſim communibus juramentis, ut ſic Janſenianos ab omni liberet religione, ſi Eccleſiam jurejurando decipiant, & Apoſtolicæ Sedis providentiam fallant, dum præſcriptæ formulæ ſubſcribunt, ac jurant ſe ſincero animo rejicere, ac damnare quinque theſes ex libro Janſenii excerptas in ſenſu obvio, quem in eo libro habent, & qui fuit ab Auctore intentus, prout eas Sedes Apoſtolica rejicit, ac damnat; quamvis interius non judicent in eo Janſenii libro doctrinam hæreticam contineri; Propterea docet, juramenta hæc dare anſam perjuriis, ac laqueos tendere relatè ad infirmos, & idiotas, qui neſciunt uti reſtrictione mentali Janſeniana: Ac demum efficere, ut nomen, ac veritas Dei deſerviant conſilio impiorum, hoc eſt illorum, qui omnibus viis conantur luem Janſenianam extinguere; Hos quippe omnes pietatis, ac veritatis inſectatores vult eſſe Queſnellus; ipſe profecto cum ſuis Aſſeclis pientiſſimus, ac Apoſtolicæ veritatis Buccinator, dum ſeſe Eccleſiæ Catholicæ hoſtem profitetur.

II. Quod Spiritui Dei, & doctrinæ Chriſti opponatur quodcumque juramentum, ſomniarunt olim plures ex Heterodoxis, videlicet Vvaldenſes, Pſeudoapoſtoli, Albanenſes, Chathariſtæ, ſeu Cathari, Anabaptiſtæ, & alii apud Suarium lib. 1. de Juramento cap. 2. Fundamentum hujus hæreſis eſt, quia juramentum in veteri teſtamento videtur expreſsè à Deo vetari; cum dicatur Oſeæ 4. *Neque juraveritis, Vivit Dominus*; Et Zach. 5. *Omnis fur judicabitur, & omnis jurans ex hoc ſimiliter judicabitur*. Chriſtus etiam videtur diſertis verbis quodcumque juramentum prohibere; etenim Matth. 5. habetur: *Audiſtis, quia dictum eſt antiquis, Non perjurabis; reddes autem Domino juramenta tua: Ego autem dico vobis, Non jurare omninò;* Quare videtur opponi directè juramentum tam Spiritui Dei, quam doctrinæ Chriſti, qui quodvis juramen-

men-

mentum, & in quacumque circumſtantia videtur prohibuiſſe verbis illis: *Dico vobis, non jurare omninò*; Præſertim quia paulo poſt ſubdit: *Sit autem ſermo veſter, Eſt, eſt, Non, non; quod autem bis abundantius eſt, à malo eſt:* Quod pariter Jacobi 5. uſque adeo prohibetur, ut videatur præceptum non jurandi omnibus aliis præceptis quodammodo anteferri; dicitur enim: *Ante omnia, fratres mei, nolite jurare neque per cœlum, neque per terram, neque aliud quodcumque juramentum;* Et inculcat deinde Chriſti doctrinam, dicendo: *Sit autem ſermo veſter, Eſt, eſt, Non, non*: Ac demum addit: *Ut non ſub judicio decidatis*; hoc eſt, ut non condemnemini in divino judicio. Videtur proinde non vacare culpa quodcumque juramentum, & ideo Spiritui Dei, ac doctrinæ Chriſti adverſari. Hinc Clemens Romanus lib. 6. Conſtit. Apoſtol. cap. 11. habet: *Magiſter noſter præcepit, ut neque per verum Deum juraremus; ut ſermo noſter firmior, credibiliorque ipſo jurejurando haberetur*. Quamvis autem Queſnellus in hac theſi non videatur quodcunque juramentum improbare, ſed ſolum juramenta, quæ paſſim ab Eccleſia exiguntur, ac præſertim juramentum, quod exigitur ab iis, qui præſcriptæ formulæ ſubſcribunt rejiciendo, ac damnando quinque illas theſes Janſenii; nihilominus, cum dicatur in hac theſi, quod juramenta iſthæc adverſentur doctrinæ Chriſti D., qui videtur quodcunque juramentum vetuiſſe verbis laudatis Matthæi 5., idcircò Queſnellus antiquam hæreſim in medium adducit, qua docebatur, quodcumque juramentum aliquatenus eſſe illicitum, ſpiritui Dei, ac doctrinæ Chriſti opponi, & anſam præbere perjuriis; ſi enim juramentum liceat, non eſt cur rejiciantur juramenta iſthæc communia, ſpectata cauſæ gravitate.

III. Oſtenditur tamen falſitas hujus theſis, quia juramentum ſecundum ſe neque jure naturali, neque jure poſitivo, neque in lege veteri, neque in lege gratiæ vetatur; quinimo ſi ſecum habeat adjunctos tres illos comites, de quibus fit mentio Jeremiæ 4. (videlicet Veritatem, Judicium, & Juſtitiam) eſt actus Religionis, & meritorius. Satis ſuperque hæc veritas conſtare poſſet ex uſu, & traditione Eccleſiæ, & ex Sanctorum exemplis: conſtat tamen etiam diſertiſſimis Scripturis; Etenim Deuteron. 6. & 10. dicitur: *Dominum Deum tuum timebis, & illi ſoli ſervies, ac per nomen illius jurabis*; Et in pſ. 62. habetur: *Laudabuntur omnes, qui jurant in eo*. Hinc paſſim Patriarchæ, & Prophetæ tam in tempore legis naturæ, quàm ſcriptæ juramenta adhibuerunt; ut Abraham, Iſaac, & Jacob Geneſ. 26. & 32., Moyſes Deuter. 3., & 4.. David, & alii Prophetæ non raro uſurpabant verba illa, *Vivit Dominus*, quæ erat jurandi forma. Et ratio à priori eſt, quia juramentum, cum ſit quędam divini Numinis invocatio, procedit ex vera fide, quod Deus ſit prima veritas, quæ nec falli, nec fallere poteſt; unde ſi ſecum habeat adjunctos comites, vid. veritatem, juſtitiam, ac neceſſitatem, eſt actus Deo obſequioſus, ac religioſus, & proinde meritorius; Propterea in ſecundo decalogi præcepto (Exodi 20.) non prohibetur juramentum; ſed ſolum prohibetur, ne fruſtra, & in vanum nomen Dei aſſumatur.

Quod autem neque in lege gratiæ ſit vetitum juramentum lege ulla poſitiva, conſtat tum ex eo, quod nullibi

libi

ſibi reperiatur prohibitum, ut oſtendemus in reſponſione ad textus in contrarium adductos; tum etiam quia paſſim Apoſtolus adhibet juramenta: 2. ad Cor. 1. habet: *Ego autem teſtem Deum invoco in animam meam*: Ad Galat. 1. *Quæ autem ſcribo vobis, ecce coram Deo, quia non mentior:* Et ad Roman. 1. *Teſtis enim mihi eſt Deus*; unde Iſidorus lib. 2. ſent. cap. 31. dicit: *Non eſt contra præceptum Dei jurare, ſed dum uſum jurandi facimus, perjurii crimen incurrimus*. Jurandi quippe conſuetudo exponit hominem periculo jurandi abſque tribus illis comitibus juramenti, & ideo exponit hominem periculo perjurii.

IV. Confirmatur hoc idem ex Eccleſiæ conſuetudine, adverſus quam diſputare ex Auguſtino epiſt. 118. inſolentiſſima eſt inſania: Sæpe enim ab Eccleſia exiguntur juramenta tam in judiciis, ut videre eſt in Titulis de Jurejurando, & Teſtibus; quam ad abjurandam hæreſim, ut conſtat ex titulo de Hæreticis, & ex Concilio Conſtantienſi in Bulla Martini V. & ex uſu Sanctæ Inquiſitionis; Interdum etiam juramenta exiguntur ad promittendam obedientiam, ad pacem confirmandam, ad confirmandos contractus, & ad ſimiles cauſas; unde nequit dici, juramenta, quæ ab Eccleſia exiguntur, opponi Spiritui Dei, & doctrinæ Chriſti. Et ratio ulterior eſt, quia ex Apoſtolo ad Hebr. 6. juramenti neceſſitas habetur, ut omnis controverſiæ ſit finis, & confirmatio; hæc autem neceſſitas etiam in lege gratiæ habetur; unde etiam in lege gratiæ neceſſarium aliquando eſt, & ideo jure merito ab Eccleſia exigitur juramentum.

V. Ad locum ex Oſee adductum in contrarium reſpondent Theodoretus, & Lyranus, ibi non prohiberi fidelibus, ne jurent per Deum vivum, ſed prohiberi illis, qui ad idola colenda declinaverant, ne jurent per illa idola, tanquam per Deum vivum, quia ſic profiterentur idolis illis competere rationem Dei viventis. Vel dicas cum Hieronymo, & Cyrillo, quod Deus nolebat à cultoribus Idolorum uſurpari nomen Dei viventis; indigni quippe erant, ut illud pollutis labiis nominarent.

Ad id quod additur ex Zacharia, dicendum, ibi apertè vetari dumtaxat juramentum mendax, non verò quodcunque juramentum; ſtatim enim ſubditur: *Veniet ad domum furis, & ad domum jurantis in nomine meo mendaciter*.

Quod attinet ad auctoritatem Chriſti D. quæ videtur negotium faceſſere verbis illis, *Nolite jurare omninò*, varii varia. Reſpondet primò Hieronymus, Chriſtum ſolum prohibere juramentum per creaturas prout conſueverant Judæi jurare, videlicet per Cœlum, per Terram, per Hieroſolymam; cum enim jurans veneretur eum per quem jurat, ideo Judæi jurantes per creaturas venerabantur illas honore, & obſequio proprio Dei; quod certè prohibendum fuit. Hinc idem Sanctus Doctor exponens locum laudatum Matthæi habet: *Conſidera, quod hic Salvator non per Deum jurare prohibuit, ſed per Cœlum, per Terram, per Hieroſolymam*, &c. Reſpondet ſecundò Chryſoſtomus homil. 17. in Matthæum cum eodem Hieronymo, & Theophylacto, quod Judæis tanquam parvulis juramentum permittebatur, ut veritas jurejurando firmaretur: At in lege Euangelica omnis ſermo fidelis eſſe debet pro jurejurando, & ideo juramentum prohi-

Digitized by Google

hibetur; Sicut prohibetur circumciſio, & immolatio victimarum in lege Euangelica, quæ in lege veteri erant Judæis conſona. Reſpondent alii tertiò apud Suarium loco laudato, prohiberi à Chriſto juramentum in rebus profanis, non in rebus ſacris: Quarta reſponſio D. Bernardi Hom. 65. in Cant. cum aliis eſt, verba laudata Chriſti D. continere conſilium, non præceptum; cum enim facilè poſſit jurans labi ad jurandum ſine omnibus tribus comitibus juramenti, ideo conſilium videtur eſſe, abſtinere potius ab omni juramento, quàm exponere ſe alicui periculo labendi in juramentum indebitum. Sed quicquid ſit de his reſponſionibus, quæ paſſim à Doctoribus impugnantur, Reſponſio communior ex Auguſtino in lib. de mendacio cap. 15., & D. Th. 2. 2. qu. 89. art. 2. eſt, à Chriſto D. prohiberi juramentum non neceſſarium, quia ex juramento non neceſſario fit tranſitus ad facilitatem jurandi, ex facilitate ad conſuetudinem, & ex conſuetudine jurandi in perjurium; & ideò, ut advertit Angelicus, non invenitur, quod Apoſtolus juraverit, niſi ſcribens, ubi conſideratio cautior non habet linguam præcipitem. Quod autem hic fuerit ſenſus verborum Chriſti Dom. videtur conſtare ex iis, quæ addidit dicens: *Sit ſermo veſter, Eſt, eſt, Non, non; quod autem his abundantius eſt, à malo eſt*, indicans, juramentum ſuperadditum ſimplici aſſertioni, non eſſe malum, ſed eſſe à malo; hoc eſt oriri à malo, videlicet ab imbecillitate fidei humanæ, in cujus remedium adhibetur juramentum; Quod proinde ſe habet inſtar pharmaci ſubvenientis humanis morbis; unde ſicut pharmacum frequens eſt noxium, & ſolum in neceſſitatibus adhibendum eſt, ita juramentum: Quamvis enim per juramentum Deus honoretur profitendo ejus veritatem, dum invocatur in teſtem; nihilominus ſicut in humanis invocatio Regis, aut Principis in teſtem tunc fert venerationem talis perſonæ, quando in neceſſitate invocatur; ſecus verò fert defectum reverentiæ debitæ, ſi levibus de cauſis ea teſtimonia invocentur: ita in caſu noſtro: Unde Chriſtus D. juramenta iſthæc non neceſſaria, & quæ levibus de cauſis fiant, omnino prohibet, non ſolum quia facilè ex frequentia jurandi labi poteſt homo in perjurium; ſed etiam quia ſumma reverentia Numini debita poſtulat, ut non de facili in teſtem veritatis invocetur. Quare præceptum Chriſti D. ut omninò ab juramento abſtineamus, cadit dumtaxat ſuper omne juramentum incautum, & non neceſſarium.

Adde, præceptum hoc Chriſti D. de vitando juramento incauto, continere etiam admonitionem, & conſilium, ut abſtineamus etiam à juramentis licitis, quoties non præcipiuntur, propter periculum, ne ex conſuetudine jurandi labamur in perjurium, ut advertit Auguſtinus in epiſt. 104. ad Publicolam, & refertur in cap. 3. 22. q. 1., ubi habetur: *In novo Teſtamento dictum eſt, ne omninò juremus, quod mihi non propterea dictum videtur, quia verum jurare peccatum eſt, ſed quia pejerare immane peccatum eſt; à quo longè nos eſſe voluit, qui omninò, ne juremus admonuit.* Quod pariter docuit Antiochus Abbas homil. 63. dicens, Admonitionem, & adhortationem in iis verbis Chriſti Domini contineri, ut non juremus omninò: Sic ex. gr. quamvis

vis pugnare pro veritatibus Catholicis, & diſputare adverſus Hæreticos, ut ad veram fidem reducantur, ſit de ſe laudabile; at jure merito prohibetur indoctis, ne has diſputationes inſtituant, & conſultum eſt, ut abſtineant etiam ab iis colloquiis, quibus non facilè Hæretici reducuntur; & periculum eſt, ut indocti in dubitationem aliquam de rebus fidei labantur. Similiter Sacras Scripturas legere, ac ſcrutari de ſe bonum eſt: at indoctis prohibetur, ne Scripturas in popularem linguam translatas legant ſine facultate Epiſcopi, & conſilio Parochi, vel Confeſſarii, eo quod ob hominum temeritatem plus detrimenti, quam utilitatis ex hac lectione hauriatur, ut dicitur in Regula 4. Indicis librorum prohibitorum.

Neque hinc inferas, prohibenda, non præcipienda eſſe ab Eccleſia communia juramenta, quæ pariter paſſim multiplicant occaſiones pejerandi, & laqueos tendunt infirmis, & incautis. Nam ſicut rectè ab Eccleſia v.g. præcipitur jejunium Quadrageſimale, quamvis non rarò hominum malitia inde anſam arripiat ad multiplicanda peccata; idemque dicas de aliis plurimis præceptis Divinis, & Eccleſiaſticis; quia ſcilicet ſpectandum à Legislatore, quod eſt de ſe conſonum, non verò quod inde ſequitur per accidens ex hominum malitia: ita prorſus rationabiliter ab Eccleſia paſſim præcipiuntur communia juramenta, quamvis hominum malitia inde arripiat anſam pejerandi, quia de ſe conſonum eſt, ut ſubſidium juramenti in rebus non levis momenti imbecillitati humanæ ab Eccleſia imponatur. Et per hæc patet reſponſio ad locum adductum Jacobi vetantis juramentum quodcunque, ne ſub judicio decidamus; ſicut etiam ad auctoritatem Clementis Romani.

VI. Opponitur, quod vetanda ſint non ſolùm, quæ de ſe ſunt mala, ſed etiam quæ de ſe impellunt ad malum; quia, ut habetur Eccleſiaſtici 3. *Qui amat periculum, peribit in illo*; atqui juramenta, quæ communiter ab Eccleſia exiguntur, impellunt ad perjurium; ergo vetanda ſunt. Probatur minor, quia niſi juramenta de ſe ad malum impellerent, non eſſet ratio, cur à Chriſto Domino vetarentur, & à D. Jacobo verbis ſupra laudatis.

Confirmatur, quia intãtum juramentum licitè adhiberetur, in quantum eſſet actus Religionis intendens de ſe cultum Dei; at juramenta, quæ ab Eccleſia exiguntur, non ordinantur ad Dei cultum, ſeu ad venerandum Deum, per quem juratur, ſed ordinantur ad fines inferiores, puta ad confirmandam humanam veritatem, aut pactum, vel fœdus humanum; ergo juramenta iſta non ſunt actus virtutis religionis, nec habent debitum ordinem ad Deum.

Confirmatur ſecundò, quia ſi juramenta iſta eſſent actus Religionis, eſſent ſecundum ſe appetibilia, & exercenda etiam abſque ulla neceſſitate, ſicut votum, quod eſt actus religionis de ſe meritoriè nuncupatur; at juramenta exerceri non debent citra neceſſitatem, vel piam utilitatem; ergo non ſunt actus religionis liciti, ac honeſti.

Confirmatur demum, quia ſecundum ſe licitum, & honeſtum eſt actus religionis frequentare; atqui licitum, & honeſtum non eſt frequentare juramenta; ergo non ſunt actus religionis, unde non debent ab Eccleſia exigi; præſertim quia multipli-

cant

cant occaſiones pejerandi.

Reſpondeo, communiſſimam eſſe Theologorum doctrinam cum Angelico 2. 2. q. 89. ar. 4., quod juramentum ſit actus Religionis: Etenim Deuteron. 6. dicitur: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies, ac per nomen illius jurabis*; unde ponitur juramentum tanquam actus pertinens ad latriam, & ad ſervitutem Deo debitam. Et ratio eſt, quia quamvis motivum inducens ad jurandum frequentius non pertineat ad virtutem religionis, ſed ad firmandam fidem in verbis, vel pactis humanis; nihilominus ſine Dei cultu, ac reverentia juramentum non exercetur; ad reverentiam enim Dei ſpectat, quod ejus Sanctum nomen non invocetur ſine neceſſitate, & incautè; necnon quod dum invocatur Deus in teſtem, ejus ſummam veritatem, ac veracitatem credamus, ac profiteamur. Non eſt autem verum, quod juramentum de ſe impellat ad malum, nempe ad perjurium; quamvis ſi quis facilè, & ſine neceſſitate contra reverentiam Deo debitam juret, ex conſuetudine iſta jurandi ſine cauſa ſufficienti, facilè labi poſſit ad pejerandum; & ideò à Chriſto Domino vetatur juramentum incautum, & non neceſſarium.

VII. Ad primam confirmationem diximus quomodo juramentum ſit actus religionis, quamvis principale ejus motivum non ſit cultus Dei, ſed confirmatio veritatis; Non eſt autem inordinatum, quod cultus Deo exhibitus in juramento ordinetur ad finem inferiorem; ſicut non eſt inordinatum, quod Sacrificium Miſſæ v. gr. ordinetur ad obtinendam ſalutem ægroti, quia quamvis quod eſt præſtantius ordinetur ad finem inferiorem immediatum; at finis ultimatus, ad quem natura ſua ordinatur tam veritas per juramentum confirmanda, quàm valetudo ægroti per ſacrificium obtinenda, eſt Dei gloria.

VIII. Ad ſecundam, Juramentum, ut advertit Angelicus loco laudato, non numeratur inter ea, quæ de ſe ſunt appetenda, ſed inter ea, quæ ſunt neceſſaria; ſicut enim medicina quæritur ſolùm ad ſubveniendum infirmitati; unde non debet eſſe frequens ejus uſus, nec debet citra neceſſitatem ſumi: ita juramentum quæritur ad ſubveniendum alicui defectui, quo ſcilicet unus homo alteri diſcredit; & ideò non debet eſſe frequens ejus uſus, nec debet citra neceſſitatem adhiberi; Unde Auguſtinus lib. de ſerm. D. in monte dixit: *Qui intelligit non in bonis, ideſt per ſe appetendis, ſed in neceſſariis jurationem habendam, refrænet ſe quantum poteſt, ut non ea utatur, niſi neceſſitas cogat*. Votum e contra eſt de ſe appetibile, & ideò non requiritur neceſſitas ulla, ut votum nuncupetur, & aliquid Deo gratum promittamus. Illud enim intereſt inter votum, & juramentum, quod in voto aliquid in Dei reverentiam ordinamus, quod de ſe ſemper eſt bonum; at in juramento ordinamus Dei invocationem, & aſſumitur reverentia Divini Nominis ad aliquid confirmandum; & ideo juramentum non eſt appetibile de ſe, ſed ſuppoſita dumtaxat neceſſitate, inſtar pharmaci.

IX. Ad ultimam, ſicut non eſt utile medicinam frequentare, quia ſi deſit neceſſitas prærequiſita, ea eſt noxia; ita non eſt utile, nec honeſtum frequentare juramenta, quia pariter cedit in Divini Nominis irreve-

Digitized by Google

reverentiam, quod citra neceſſitatem paſſim adhibeantur; non ſecus ac in humanis cederet in irreverentiam erga Principem, ſi paſſim citra neceſſitatem invocaretur ad aliquid teſtandum. Hinc Angelicus art. 5. ad 3. dixit: *Quantò juramentum magis eſt venerandum, tantò periculoſius aſſumitur, ſi non cum debita moderatione inducatur*; Ad eum modum, quo pharmacum, quò virtuoſius, eò magis nocere poterit, ſi frequentiùs adhibeatur, quàm neceſſarium ſit: At quando aut juxta conſuetudinem, aut juxta præceptum Eccleſiæ adhibentur juramenta, tunc procul dubio actus ſunt religionis, nec carent neceſſitate prærequiſita; unde non carent ſua laudabilitate, honeſtate, ac merito; eſto nonnullis per accidens ex propria eorum malitia cedant in laqueum, & in ruinam.

ANACEPHALÆOSIS

Adverſus Theſim CI.

CEnteſima prima, quæ poſtrema eſt theſium Queſnellianarum, improbat univerſim juramenta, quæ communiter omnibus, etiam idiotis, præſcribuntur: Cum tamen certum ſit, fuiſſe antiquiſſimum Eccleſiæ morem exigendi à fidelibus juramenta in rebus non levis momenti, puta in Judiciis, in Contractibus, in Abjurationibus, in promiſſionibus de ſtando mandatis Eccleſiæ, & ſimilibus; dum autem conqueritur Queſnellus, quod juramenta exigantur in Eccleſia communiter ab omnibus, etiam ab infirmis, qui facilè in perjuria labuntur, & ab idiotis, qui neſciunt iniquis cavillationibus veritatem occultare, cæcus eſt, qui non advertit, quod obloquatur de Juramento, quod ab Eccleſiaſticis in Gallia exigitur juxta formulam ab Alex. VII. præſcriptam de rejiciendis, ac damnandis Janſenii theſibus in ſenſu ab Auctore intento. Docet hujuſmodi juramenta Spiritui Dei, ac doctrinæ Chriſti D. maximè adverſari, quippe quæ multiplicant pejerandi occaſiones, & laqueos tendunt idiotis, ac efficiunt, ut venerandum Dei nomen Impiorum machinis deſerviat: Ubi illos tanquam impios denotat, qui conantur hac via Janſenianam luem ab Eccleſiæ finibus exterminare.

Errat itaque enormiter primò, dum conſuetum totius Eccleſiæ morem exigendi ab omnibus indiſcriminatim in rebus gravioribus juramenta, perfricta fronte audet condemnare: Etenim, ut Auguſtinus docet epiſt. 118., Contra id, quod univerſalis Eccleſia facit, diſputare, *inſolentiſſimæ inſaniæ eſt.*

Errat ſecundò docens juramenta iſthæc Dei ſpiritui adverſari: Etenim quod univerſim Dei ſpiritui non adverſentur juramenta, ſuppoſita cauſæ gravitate, nemo eſt, qui dubitet: ea quippe Deus etiam præcepit Deuter. 6., & 10. dicens: *Dominum Deum tuum timebis, & illi ſoli ſervies, ac per nomen illius jurabis*; Et ratio eſt, quia juramentum (dummodo fiat *In veritate, in judicio, & in juſtitia*, ut dicitur Jerem. 4., ſeu in re, quæ putatur vera, ac juſta, & ex gravi cauſa) eſt actus Religionis; unde Pſal. 62. habetur: *Laudabuntur omnes, qui jurant in eo*. Quinimo Deus ipſe juramento non ſemel uſus eſt in rebus graviſſimis; Dicitur enim pſalm. 109. *Juravit Dominus, & non pœnitebit eum:* & Luc. 1. *Jusjurandum, quod juravit* ad

Digitized by Google

ad Abraham patrem noſtrum, daturum ſe nobis. Quod verò nec adverſentur Dei Spiritui juramenta, quæ ſolent ab Eccleſia communiter exigi; (ac præſertim juramentum, quod exigitur ab iis, qui ſubſcribere debent formulæ ab Alexandro VII. præſcriptæ in ordine ad rejiciendas, ac damnandas Janſenii theſes) ſatis eſt advertere ad cauſæ gravitatem, propter quam præſcribuntur.

Errat tertiò docens, juramenta doctrinæ Chriſti D. eſſe contraria. Etenim ex Auguſt. lib. de Mendacio cap. 15., & ex Angelico 2. 2. qu. 89. ar. 2. à Chriſto D. ſolum prohibetur juramentum non neceſſarium, ex quo periculum pejerandi imminet: Hinc juramento non ſemel uſus eſt Apoſtolus, ſed cum maturo conſilio, dicens ad Hebr. 1. *Teſtis enim mihi eſt Deus*; & ad Gal. 1. *Quæ autem ſcribo vobis, ecce coram Deo, quia non mentior.*

Errat 4. docens, juramenta, quæ ab Eccleſia rationabiliter exiguntur, multiplicare occaſiones pejerandi, & laqueos tendere infirmis, & idiotis. Etenim non dicitur præbere occaſionem peccandi, quod de ſe valde conducit ad bonum reipublicæ, quamvis inde ſumatur peccandi occaſio ex prava peccantis diſpoſitione. Aliter non deberent vota nuncupari, nec injungi jejunia, quia ſic ex votis, & præcepto jejunii multiplicantur occaſiones peccandi; quæ pariter ex quacunque lege hoc pacto multiplicantur; (quandoquidem, niſi daretur lex, non daretur legis tranſgreſſio, & conſequenter neque daretur peccatum; unde ad Rom. 7. dicitur, *Peccatum non cognoſci, niſi per legem*) At non proinde leges, quæ de ſe reſpiciunt bonum communitatis, non ſunt ferendæ: Ita juramenta, quæ ab Eccleſia ſolent exigi, cum reſpiciant bonum ſive fidei, ſive pacis, ſive aliud bonum, non dicuntur revera multiplicare occaſiones pejerandi, quamvis nonnulli ex propria imbecillitate inde pejerandi anſam arripiant. Scandalum quippe in hoc caſu non eſt Datum, ſed Acceptum; ſive dicatur eſſe ſcandalum Puſillorum proveniens ex ignorantia, vel infirmitate pejerantis, ſive potiùs Phariſaicum proveniens ex ejuſdem malitia; unde non habet rationem ſcandali: Sicut non habet rationem ſcandali divina Miſericordia, quamvis ea multi abutantur, arripiendo peccati occaſionem ex ſpe veniæ.

Errat denique Queſnellus, dum docet juramenta iſthæc efficere, ut nomen, & veritas Dei deſerviant conſilio Impiorum. Etenim ſi ad id deſervirent, ſcandalum, ut oſtendimus, non eſſet datum, ſed acceptum, & revera Phariſaicum: ad eum ſcilicet modum, quo ex Chriſti prædicatione anſam Phariſæi arripiebant carpendi ejus dicta; & tamen Chriſti prædicatio erat ſummè benefica; nec dici poterat, quod præberet Phariſæis occaſionem peccandi. Præterquamquod impie dicitur, quod juramenta faveant conſilio impiorum; ſi his verbis denotetur, quod juramenta injuncta ab Alex. VII. faveant eorum conſilio, qui cupiunt hac via Galliam expurgari à lue Janſeniana. Ex quibus omnibus liquet, in omnibus, & ſingulis hiſce Queſnellianis Theſibus non unum dumtaxat lethiferum anguem latitare.

Sit autem hic hujus Theologicæ Trutinæ

F I N I S.

INDI-

Digitized by Google

INDICULUS
THESIUM
QUESNELLIANARUM.

1 DE peccatore poſt gratiam amiſſam.

2 De Gratiæ neceſſitate ad omne opus bonum.

3 In vanum à Deo præcipi, quod ipſe non dat.

4 Fieri non poſſe, quod Deus non operatur in nobis.

5 Gratiæ exteriores ſine interiori obdurant.

6 De diſcrimine inter Fędus Judaicum, & Chriſtianum.

7 Deus in novo fędere donat, quod petit; ſecus in veteri.

8 Gratia novi fęderis operatur, quod Deus præcipit.

9 Ubi adſit gratia, nunquam Chriſtum abnegamus.

10 Effectus gratiæ impediri, aut retardari non poteſt.

11 Gratia facit, quod Deus jubet.

12 Indubitabiliter ſalvatur, quem Deus vult ſalvare.

13 Interiori gratiæ voluntas nunquam reſiſtit.

14 Cedat oportet, quicunque gratia illuſtratur.

15 Gratia operatur quodcunque Deus præcipit.

16 Gratiæ illecebris nemo eſt, qui reſiſtat.

17 Nullatenus eſt doctus à Patre, qui non venit ad Chriſtum.

18 Divinum ſemen ſemper affert fructum ſuum.

19 Gratia eſt Omnipotens Dei voluntas.

20 De vera Idea Gratiæ.

21 Gratiæ operatio imitatur operationem Incarnationis.

22 De concordia Gratiæ cum libero arbitrio.

23 Gratię operationem exprimit Creatio.

24 Sicut ſanantur corpora, ita Gratia ſanat animas.

25 Animam Deus ſanat ſola ſua voluntate.

26 Nulla datur Gratia, niſi per Fidem.

27 Fides eſt prima omnium gratiarum.

28 Prima peccatoris Gratia eſt peccatorum remiſſio.

29 Nulla datur Gratia extra Eccleſiam.

30 Infallibiliter ſalvantur, quos Deus vult ſalvare.

31 Chriſti deſideria ſortiuntur ſemper effectum ſuum.

32 Chriſtus ſe morti tradidit propter Electos.

33 Omnia renuncianda ſunt, ut Chriſtum nobis appropriemus.

34 Gratia Adami producebat ſolùm merita humana.

35 Debita erat naturæ Gratia Adami.

36 Gratia Adamica, & Chriſtiana eſſentialiter differunt.

Digitized by Google

37 Gratia Chriſtiana eſt Omnipotens, non Gratia Adami.
38 Peccator ſine Gratia eſt ſolùm liber ad malum.
39 Sine Gratia voluntas eſt incapax ad omne bonum.
40 Quicquid amatur ſine Gratia, damnabiliter amatur.
41 Dei cognitio ſine Gratia pravos affectus producit.
42 Nonniſi iniquitas ſine Chriſti Gratia.
43 Baptiſmalis Gratia reddit nos peccato mortuos.
44 Inter Charitatem, & Cupiditatem nihil mediat.
45 Regnat carnalis cupiditas, ubi non regnat Dei amor.
46 Uſus ſenſuum fit bonus, vel malus à Charitate, aut à Cupiditate.
47 Obedientia, ſi non profluat ab amore Dei, eſt hypocriſis.
48 Sine Charitate nonniſi aberratio, & peccatum.
49 Nullum eſt opus bonum ſine amore Dei.
50 Fruſtra eſt Dei invocatio, quæ non fit à Charitate.
51 Fidei operatio juſtificat, & unicè habetur per Charitatem.
52 Fides non eſt abſque amore, & fiducia.
53 Chriſtianæ operationes unicè habentur à Charitate.
54 Sola Charitas Deo loquitur, & ab eo auditur.
55 Deus Charitatem dumtaxat coronat.
56 Sola Charitas Deum honorat, & ab eo remuneratur.
57 Totum deeſt, ubi ſpes deſit; nec datur ſpes ſine amore Dei.
58 Ubi non eſt Charitas, nec eſt Religio.
59 Oratio peccatoris eſt novum peccatum.
60 Pœnitentia orta ex ſolo metu ducit ad deſperationem.
61 Timor ſine amore juſtitiæ manum cohibet, non cor à culpa.
62 Peccat, qui à malo non abſtinet, niſi timore pœnæ.
63 Qui legem adimplet ex ſolo timore, ſub lege eſt, ſicut Judæus.
64 Sub maledicto legis peccat, etiam qui ob timorem peccatum evitat.
65 Moyſes, Prophetæ, ac ejus legis Doctores nonniſi mancipia per timorem effecerunt.
66 Non appropinquamus Deo per timorem, ut beſtiæ, ſed per amorem, ut filii.
67 Timor ſervilis Deum repræſentat ut imperioſum, ac injuſtum.
68 Clauduntur omnia in fide, & precibus.
69 Fides, ejuſque uſus, ac præmium eſt donum puræ liberalitatis Dei.
70 Deus nunquam affligit innocentes.
71 Ob ſui conſervationem diſpenſat ſe homo à lege condita in ſui utilitatem.
72 De Eccleſiæ Chriſtianæ notis.
73 Quid ſit Eccleſia?
74 Habet Eccleſia Chriſtum ut caput, omnes Sanctos ut membra.
75 Eccleſia eſt ipſe Chriſtus compoſitus ex pluribus Sanctis, quos ſanctificat.
76 Comprehendit Eccleſia omnes Electos, & Juſtos.
77 Peccator non habet Deum pro Patre, & pro capite Chriſtum.
78 Peccator, non ſecus ac Infidelis, à po-

Digitized by Google

à populo Electo ſeparatur.
79 Sacræ Scripturæ ſtudium utile, ac neceſſarium eſt cuilibet.
80 Lectio Sacræ Scripturæ eſt pro omnibus.
81 Obſcuritas Divini Verbi ab ejus lectione non excuſat.
82 Dies feſtus hac lectione ſanctificandus. Damnoſum eſt eam impedire.
83 Etiam à fęminis Sacra Biblia ſunt evolvenda.
84 Claudere Chriſtianis novum Teſtamentum, eſt illis os Chriſti obturare.
85 Vetare hanc lectionem eſt vetare uſum luminis filiis lucis.
86 Vox populi jungenda voci Eccleſiæ, ſi praxim Apoſtolicam ſequi velimus.
87 Sapientia, & Charitas poſtulant, ut ad tempus portetur ſtatus peccati.
88 Ex ignorantia peccati provenit, quod velimus ſtatim illud excutere.
89 Peccator poſt reconciliationem jus habet aſſiſtendi Sacro.
90 De conſenſu ſaltem præſumpto Eccleſiæ excommunicatio ferenda eſt.
91 Excommunicatio injuſta contemnenda. Non ſeparat ab Eccleſia Deo conjunctos.
92 Imitatur Apoſtolum, qui patitur potiùs anathema injuſtum, quàm prodat veritatem.
93 Jeſus ſanat vulnera à Paſtoribus inflicta zelo inconſiderato.
94 Mala opinio de Eccleſia ingeritur, dum foventur diviſiones, &c.
95 Modus prædicandi veritates eſt unum ex ſignis ſenectutis Eccleſiæ.
96 Omnes Poteſtates ſunt contrariæ Prædicatoribus veritatis.
97 Nimis ſæpè contingit, membra unita Eccleſiæ tractari tanquam indigna.
98 Ultima plerumque probatio eſt, haberi tanquam hæreticum.
99 Pertinacia quotidie fert, ut in odorem mortis mutentur, quæ ſunt odor vitæ.
100 Frequenter credimus ſacrificare Deo impium, dum Dei ſervum diabolo ſacrificamus.
101 Doctrinæ Chriſti adverſatur, communia facere juramenta in Eccleſia.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX
RERUM NOTABILIUM,
Quæ in hoc Opuſculo continentur.

Prior numerus Theſim confixam deſignat, Alter numerum marginalem.

A

ABſolutio canonica à cenſuris & pœnis, & abſolutio Sacramentalis à peccatis quandonam olim conferebantur? Propoſ. 87. *num.* 5.

Abſolutio ſacramentalis num, & quando differri poſſit? Propoſ. 79. *num.*2.

Actus morales indifferentes in individuo num ſint poſſibiles? Propoſ. 44. *num.* 5.

Adami gratia non producebat merita humana. 34. 1. *Nec erat debita naturæ ſanæ, ac integræ.* 35. 1. *Solùm erat debita naturæ prout elevatæ ad finem ſupernaturalem.* 35. 13.

Adami gratia, & gratia Chriſti D. non differunt eſſentialiter, ſed ſolùm ex variis titulis accidentaliter. 36. 1. & 37. 3.

Adjutorium quò, ſeu gratia efficax, & Adjutorium ſine quo non, ſeu gratia ſufficiens in utroque ſtatu naturæ datur tam integræ, quàm lapſæ. 24. 3. & 35. 12. & 36. 11.

Adjutorium ſine quo non, ſeu gratia ſufficiens nulli deeſt in pœnam peccati. 4. 7.

Afflictiones, & ærumnæ hujus vitæ non deſerviunt ſolùm ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem. 70. 1.

Amare Deum intuitu retributionis non eſt malum. 36. 3.

Amare Deum ex toto corde quid importet? 44. 10.

Amor amicitiæ erga Deum, & amor concupiſcentiæ non pugnant ad invicem. 44. 14.

Amor Dei naturalis poſſibilis eſt in ſtatu naturæ lapſæ. 53. 3. *Non tamen amicitia naturalis cum Deo.* 53. 6.

Amor Dei perfectus, & amor Mundi, ac ſuimet malus non ſunt unica origo noſtrarum volitionum, & actionum. 44. 1.

Amor Dei poteſt non regnare in corde peccatoris, quin eatenus regnet carnalis cupiditas, quæ omnes actiones corrumpat. 45. 1.

Amor Dei ubi deſit, non aderit illicò amor proprius peccaminoſus. 49. 1.

Amor proximi, quamvis non profluat à charitate erga Deum, adhuc eſt laudabilis. 44. 8.

Amor ſuimet quandonam ſit vitioſus, & quando laudabilis, licet non ſit propter Deum. 49. 9.

Angeli an Eccleſiam conſtituant? 72. 15.

Apoſtatæ non ſunt membra Chriſti, & Eccleſiæ. 72. 9.

Apoſtoli nonniſi Hebraicè, ac Græcè, & ad ſummum Latinè ſcripſerunt. 79. 3.

Auxilia gratiæ ſunt nobis intrinſeca.

Digitized by Google

19. 5. *Quomodo differant in ſtatu naturæ innocentis, & lapſæ?* 36. 5.
Auxilium inefficax à Deo confertur ut ſufficiens, non ut inefficax. 11. 8.
Auxilium ſufficiens num denegetur à Deo aliquibus poſt certum numerum peccatorum? 4. 8. & 30. 13. *Vide Gratia ſufficiens.*

B

BAptizatus non eſt ſub lege, ſicut Judæus, ſi legem adimpleat ex ſolo timore. 63. 1.
Baptiſmalis gratia poteſt per peccatum amitti, ſicut etiam fides. 43. 3.
Baptiſmalis gratiæ effectus non eſt, ut homo non habeat plus vitæ pro peccato, quàm mortuus pro rebus Mundi. 43. 1.
Bona operatio Deo magis tribuenda eſt, quàm voluntati ad illam ſe determinanti. 69. 10. *necnon.* 10. 8.
Bonorum terrenorum renunciatio non eſt ad ſalutem neceſſaria. 33. 8.

C

CAlvinus, & Lutherus diverſimodè errarunt circa arbitrii libertatem. 10. 5.
Cæcitas corporis in quo differat à cæcitate cordis. 4. 5.
Cenſura pluribus de cauſis poteſt eſſe nulla; aut injuſta. 9. 2.
Charitas cuinam cupiditati opponatur, & cupiditas charitati. 1. 12.
Charitas, & cupiditas quonam pacto adverſentur. 46. 1.
Charitatis ſpiritu deficiente non fruſtra clamamus, Pater mi. 50. 1.
Charitas non eſt ſola, quæ facit actiones chriſtianas. 53. 1. *Nec eſt ſola, quæ Deum alloquitur, & quam Deus audit.* 54. 1. *Neque charitatem dumtaxat Deus coronat.* 55. 1. *Neque ſolam Deus honorat.* 56. 1. *Neque peccatori totum deeſt, ſi deſit ſpes, poteſtque ſpes eſſe ſine charitate.* 57. 1. *Poteſt etiam religio à charitate ſeparari.* 58. 1.
Chriſtianum fœdus, & Judaicum quomodo differant. 6. 1.
Chriſti deſideria non ſemper habent effectum ſuum. 31. 1.
Chriſti reſurrectio quomodo ad noſtram juſtificationem conferat, & Chriſti paſſio ad peccatorum remiſſionem. 36. 1.
Chriſtus D. quodnam juramentum prohibuerit. 101. 5.
Chriſtus oravit etiam pro Reprobis. 31. 4. & 9.
Chriſtus non pro ſolis Electis mortuus eſt. 32. 1.
Chriſtus quomodo ſit Eccleſiæ caput, & quænam ſint ejus membra. 72. 7.
Cognitio Dei ſine gratia non parit præſumptionem, vanitatem, & oppoſitionem ad ipſum Deum. 41. 1.
Concordare libertatem arbitrii cum efficacia gratiæ quare ſit arduum? 11. 5.
Concupiſcentiæ amor, quo quis Deum ſibi amat, eſt honeſtus. 33. 6.
Concupiſcentiæ motus, & affectus turpes inefficaces, ubi ſunt neceſſarii, culpa vacant. 33. 12 & 43. 14.
Conjugium ſpirituale inter Deum, & animam juſtam ſolùm ex parte ſponſæ repudiari poteſt. 14. 3.
Concupiſcentiæ dominatui quomodo quis ſubjiciatur. 1. 9.
Cooperatio cum auxiliis gratiæ Deo tribuitur. 13. 9. & 25. 5.
Creatio non eſt gratia antonomaſticè dicta. 34. 6.
Creatura rationalis condi poteſt ſine gratia. 34. 1.

D

DÆmones in Inferno phyſicè ne, an ſolùm moraliter neceſſitantur ad peccandum? 1. 6.
Dæmonis tyrannidi quomodo peccator ſubjiciatur. 1. 9.

De-

Digitized by Google

Delectatio ſive charitatis, ſive cupiditatis non eſt victrix cum violatione libertatis à neceſſitate. 20. 1. & 20. 7.
Deus eſt, qui nos diſcernit, quamvis voluntas ad bonam operationem ſe determinet. 10. 7.
Deus eſſet peccati auctor, ſi homo neceſſariò peccaret. 38. 11.
Deus impoſſibilia non præcipit, ne in pœnam quidem peccati. 15. 5.
Deus in quonam ſenſu, quem vult, induret. 4. 6. Et in quonam ſenſu diſcernat Electos à Reprobis. 68. 10.
Deus in hac vita etiam innocentes affligit ob fines altiſſimos ſuæ Providentiæ. 70. 1.
Deus non eſt peccati Auctor, quamvis culpam prævideat, & non impediat. 10. 10.
Deus non permittit, ut poteſtates omnes ſint contrariæ Prædicatoribus veritatis. 96. 1.
Deus non poteſt in omnibus Decalogi legibus diſpenſare. 71. 2. In aliquibus legibus naturalibus ſolùm poteſt materiam variare. ib.
Deus prædefinit omnes actus ſalutares ſub circumſtantiis ſuis. 12. 9.
Deus providit infantibus de remedio ad ſalutem. 30. 12.
Deus quonam pacto donet nobis bonam operationem. 7. 2.
Deus quomodo operetur in nobis velle, & perficere. 13. 9.
Deus quomodo poſſit ineluctabiliter obtinere à creatura aſſenſum liberum. 10. 6.
Deus vult omnium omninò ſalutem. 12. 1. & 30. 1.
Deus ita vult omnes ſalvare, ut tamen non omnes ſalventur infallibiliter. 30. 1. & 31. 2.
Diabolo non ſacrificatur frequenter Dei ſervus, dum credimus ſacrificare Deo impium. 100. 1.
Dilectio. V. Amor Dei.
Dives difficultatem quidem habet aſſequendi ſalutem, ac perfectionem, non tamen impoſſibilitatem. 33. 12.
Doctus, & illuſtratus à Patre vi gratiæ interioris poteſt non diſcere, nec venire ad Filium. 13. 1.
Donatiſtas imitantur Janſeniani. 95. 6.

E

Eccleſia deficere non poteſt, nec ſeneſcere. 95. 1.
Eccleſia eſt Catholica, Sancta, Sponſa Chriſti, Columna, & Firmamentum veritatis. 95. 4.
Eccleſia eſt ſancta, quamvis innumeros peccatores contineat. 72. 13.
Eccleſia eſt Cœtus vocatorum. 72. 3. Complectitur homines veram fidem profitentes, ac utentes Sacramentis à Chriſto D. inſtitutis ſub regimine Paſtorum, ac Vicarii Chriſti. 72. 5. Complectitur etiam peccatores, & reprobos. 72. 13.
Eccleſia non fovet Schiſmata, dum damnat ſilentium obſequioſum Janſenianorum. 94. 1.
Eccleſia quomodo oret pro omnium ſalute. 30. 11.
Eccleſia non comprehendit ſolùm Electos. 26. 2.
Eccleſiæ Chriſtianæ quænam ſint notæ. 72. 1. & 95. 1. Ea non eſt cœtus filiorum Dei dumtaxat. 73. 1. Nec eſt integer Chriſtus tanquam caput, & Sancti ut eius membra. 74. & 75. 1. Nec complectitur ſolùm electos, & juſtos. 76. 1.
Eccleſia non eſt duplex, altera Militans, altera Triumphans, ſed una diverſis temporibus. 72. 10.
Eccleſiæ membra ſtrictè illi unita non ſæpè contingit, ut tanquam indigna tractentur. 97. 1.
Eccleſiæ praxis in abſolvendis peccatoribus tam à peccatis, quàm à cenſuris. 87. 5.
Eccleſia quomodo lunæ comparetur. 95. 7.

Eccle-

Digitized by Google

Eccleſiæ uſus in divinis officiis peragendis. 79. 3.
Efficaciam gratiæ cum libertate arbitrii quare ſit arduum conciliare. 11.5.
Efficax gratia neceſſaria quidem eſt, ut ponatur, non tamen ut poni poſſit bona operatio. 3. 12. & 11. 7.
Efficax gratia quid ſit. 3. 12. & 13. *Quomodo ejus infruſtrabilitas cum libertate voluntatis concilietur*. 23. 3.
Electi à Reprobis à Deo diſcernuntur principaliùs. 3. 12. & 10. 8.
Electi in quonam ſenſu ſalventur indubitabiliter. 12. 1.
Ethnici extra Eccleſiam aliquid boni operari poſſunt. 38. 6.
Excommunicati ad Eccleſiam non ſpectant, ſicut nec Schiſmatici, Apoſtatæ, & Hæretici; ſpectant tamen ad illam peccatores. 72. 9.
Excommunicatio ut feratur, non requiritur conſenſus præſumptus totius Eccleſiæ. 90.7.
Excommunicatio etiam injuſta timenda eſt. 91. 3. *Qui illam non timet, erigit ſe contra Eccleſiæ auctoritatem, & Saulum, non Paulum imitatur*. 92. 14. *Chriſtus non ſanat vulnera, quæ à Paſtoribus per excommunicationem infliguntur, quamvis videantur zelo inconſiderato ea infligi*. 93.15.
Excommunicatio ceſſante contumacia non ceſſat. 89. 1.
Exhortationes. *V*. *Gratiæ exteriores*.
Exprobrationes fruſtra fierent peccantibus, ſi deeſſet illis auxilium ſufficiens. 16.4.

F

Fides dæmonum in quonam ſenſu fidei impiorum aſſimiletur. 68. 7.
Fides, & preces non ſatis ſunt ad ſalutem. 68.1.
Fides informis poteſt eſſe ſupernaturalis. 12. 5. *Eaque vera virtus eſt, quamvis Ariſtoteli ignota, & quomodo*. ibid.
Fides non eſt prima omnium gratiarum. 27. 1.
Fides non prærequiritur ad obtinenda auxilia gratiæ. 26.1.
Fides num ſola ad ſalutem ſufficiat? 51. 9.
Fides quomodo juſtificet, & quomodo per charitatem operetur. 51. 1.
Fides ſupernaturalis nequit eſſe formidoloſa, quamvis poſſit eſſe modica. 52. 9.
Fides, uſus, augmentum, & præmium fidei non ſunt donum puræ liberalitatis Dei. 69.1.
Fidei actus naturalis num ſit poſſibilis? 53. 7.
Fidei materiale objectum num ſit Concluſio Theologica? 94. 3.
Fidei lumine deſtituti non ſemper peccant. 48.1.
Fidem præire debet pia affectio ſupernaturalis imperans illam. 52. 2. *In fide non continentur omnia alia ſalutis media, & poteſt fides eſſe abſque amore, & fiducia*. 52. 1. *Ex fide juſtus in quonam ſenſu vivat*. 51. 6.
Fomes concupiſcentiæ per Baptiſmum non extinguitur. 43.13. *Non eſt peccatum propriè, ſed vocatur ab Apoſtolo peccatum, quia ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat*. ib.

G

Gentiles in quo differant à Judæis. 6. 9.
Gloriari poſſumus in domino de bonis noſtris operationibus. 69.11.
Gratia Adamica, & chriſtiana non differunt eſſentialiter. 36. 1. & 37. 3.
Gratia conceditur etiam extra Eccleſiam. 29.1.
Gratia baptiſmalis. *V*. *Baptiſmalis gratia*.
Gratia deſtitutus poteſt aliquid amare, & non in ſuam condemnationem. 41. 1. *Neque in eo eſt ſolùm impuritas, & indignitas*. 42.1.

Gra-

Digitized by Google

Gratia efficax. *V. Efficax gratia.*
Gratia in quonam ſenſu faciat nos facere. 69. 9.
Gratia num requiratur ut poſſit bonum opus fieri? 2.1.
Gratia non eſt imitatio Dei Incarnantis, ac Reſuſcitantis filium ſuum. 21. 1. *Neque adumbratur per creativam operationem.* 23. 1. *Nec ſanat animas à cupiditate, ſicut corpora ſanantur à morbis.* 24. 1.
Gratia non eſt Dei voluntas nobis extrinſeca. 11. 2. & 19. 1.
Gratia non neceſſitat phyſicè. 14. 1.
Gratia novi teſtamenti, ac veteris in quonam differant. 8.6.
Gratia præditi æquali Pharao, & Nabuchodonoſor, hic conſenſit, ille diſſenſit. 20.6.
Gratia prima, quæ peccatori conceditur, non eſt peccatorum remiſſio. 28. 3.
Gratia ſufficiens ad ſalutem datur omnibus. 3.5 & 13. 12. & 30. 13. *V. Auxilium ſufficiens, & Adjutorium ſine quo non.*
Gratia ſufficiens ad legem implendam non deeſt iis, qui peccant. 4. 1. & 11. 3.
Gratia ſufficiens quare à Janſenianis dicatur eſſe pernicioſa? 3. 8. & 5. 4. *Ea datur omnibus indiſcriminatim.* 26. 6.
Gratiæ collationis prima cauſa eſt à Deo; Gratiæ defectus prima cauſa eſt ex nobis. 30. 3.
Gratiæ actualis quænam ſint proprietates ex Auguſtino, & in quo ſenſu. 43. 7.
Gratiæ interiori poteſt voluntas reſiſtere. 8.2. & 9.1. *V. Gratiæ operatio.*
Gratiæ illuſtratio non neceſſitat ad bonam operationem. 25.4.
Gratiæ operationem poteſt voluntas impedire, & retardare. 10. 2. & 13. 1. *V. Gratia interior.*
Gratiæ illecebris poteſt voluntas reluctari. 16.1. & 17.1. & 18.1.
Gratia pertinens ad ſtatum naturæ integræ, & lapſæ. 3. 4.

H

Hæretici ad Eccleſiam non ſpectant, ut nec Schiſmatici, Apoſtatæ, & Excommunicati, licet ad illam ſpectent peccatores. 72. 9.
Hæretici vera falſis paſſim permiſcent, ut decipiant. 12. 2.
Hæreticum, flagitioſum, ac impium haberi, non eſt plerumque probatio maximè meritoria. 98. 1.
Homo ob ſui conſervationem nequit ſe diſpenſare à legibus conditis in ſui utilitatem. 71.1.

I

Janſeniani Donatiſtas imitantur. 95. 6.
Janſeniani admittunt in peccantibus tenuem quandam gratiam interiorem, inſufficientem tamen ad benè operandum. 16.4.
Janſenius ineptè Tridentinum interpretatur, quod diſertè docet dari in natura lapſa libertatem indifferentiæ. 23. 6.
Illuſtratio gratiæ non neceſſitat ad conſentiendum. 24.4.
Infantes, etiam poſt baptiſmum, obnoxii ſunt ærumnis hujus vitæ, idque ob fines altiſſimos Providentiæ. 70. 4.
Infantium ſine Baptiſmo decedentium ſalutem Deus quomodo velit? 30.12.
Infideles non deſtituuntur gratiæ auxiliis. 29. 1. *Poſſuntque laudabiliter operari.* 38. 6. & 53 16.
Innocentes, etiam in hac vita, à Deo affliguntur. 70.1.
Judæ in quonam ſenſu bonum erat, ſi natus non fuiſſet. 50. 10.
Judæi quomodo ducerentur ſpiritu ſervitutis, non ſpiritu filiorum Dei. 6.5. *Innumeri ex Judæis, non ſicut mancipia*

Digitized by Google

cipia per timorem, ſed ſicut filii per amorem legem implebant. 60. 15. Judæis non deerat gratia ſufficiens ad legem implendam. 6. 2. & 7. 7. Non defuit iis gratia ſufficiens ad ſalutem. 26. 7. Judæi obdurati in quonam ſenſu non poterant credere? 4. 4.
Judæorum Synagoga num defecerit aliquando in fide? 95. 7.
Judaicum fœdus in quonam differat à fœdere Chriſtiano? 6. 1. & 7. 1.
Judaicæ legis ſcopus quinam fuerit ex Janſenio ineptè Auguſtinum interpretante? 7. 5. & 8. 4.
Juramenta communia facere in Eccleſia non opponitur Spiritui Dei, & doctrinæ Chriſti. 101. 1.
Juramentum ſecundum ſe neque jure naturali, neque poſitivo prohibetur. 101. 3. Quodnam juramentum Chriſtus D. prohibuerit omninò? 101. 5. Juramentum eſt actus Religionis. 101. 6.
Juſtificari nos gratis per fidem quid importet? 68. 8.
Juſtus quam ob cauſam à Deo cruciëtur in hac vita? 70. 11.
Juſtus quomodo ex fide vivat? 51. 6.

L

Leges conditas in noſtram utilitatem nequit homo ob ſui conſervationem violare. 71. 1.
Libertas abſtinendi à peccato non eſt libertas à ſervitute peccati. 2. 7.
Libertas in cauſa non ſufficit ad peccatum formale. 1. 6. & 24. 10. & 38. 3. Nec libertas à coactione. 7. 3. & 21. 3. & 38. 3.
Libertas indifferentiæ requiritur ad meritum, ac demeritum. 21. 8. Eaque datur in natura lapſa. 22. 3. & 23. 5.
Libertas ad declinandum hoc, vel illud vagè peccatum, niſi ſit etiam ad declinandum quodcunque peccatum, excuſat à culpa. 38. 4.
Libertati ex Janſenio ſola vis, & coactio adverſatur. 11. 4.
Libertatis concordia cum omnipotenti operatione Dei non demonſtratur in Incarnatione. 22. 1. Quomodo explicetur hæc concordia in ſententia Societatis? 23. 3.
Liberum arbitrium per peccatum eſt ſolum viribus attenuatum, & inclinatum. 2. 5.
Literam occidere, ac Spiritum vivificare quid importet? 5. 11.
Lutherus, & Calvinus circa libertatem arbitrii errarunt diverſimodè. 10. 5.

M

Mercedis æternæ intuitu operari non eſt malum. 33. 5.
Merita in ſtatu naturæ innocentis tribus de cauſis dicuntur merita humana, quamvis ſint dona Dei, ſicut ſunt merita in ſtatu naturæ lapſæ. 34. 13.
Metus quomodo pariat involuntarium? 60. 6.
Miraculis, & gratiis exterioribus annectit Deus gratias interiores. 20. 5.
Miſeria pœnalis debet culpam conſequi, non miſeria naturalis. 70. 9.
Miſſæ Sacrificium latreuticum eſt, Propitiatorium, Euchariſticum, & Impetratorium. 89. 5. Huic Sacrificio jus habet aſſiſtendi etiam peccator. 89. 1.
Moyſes, Sacerdotes, Prophetæ, aliique Legis Doctores dederunt Deo filios, & non mancipia dumtaxat per timorem. 65. 1.

N

Natura ſana, ac natura ægrota in quonam differant; & quomodo differant gratia ſanitatis, & gratia medicinalis? 36. 9.
Naturæ ſtatus multiplex, videlicet puræ, integræ, innocentis, lapſæ, ac reparatæ, explicatur. 34. 2.
Naturæ ſtatus ante legem, ſub lege, & ſub gratia quid importet? 7. 9.

Digitized by Google

Neceſſariò erit, ſed non neceſſarius conſenſus à Deo prædeſinitus ſub principiis indifferentibus. 12. 11.
Neceſſitas dicti, & neceſſitas rei quid importent? ibid.
Neceſſitas phyſica evertit meritum, ac demeritum. 16. 2.
Neceſſitas peccandi differt à ſervitute peccati. 2. 5.

O

Obdurati Judæi in quonam ſenſu non poterant credere? 4. 4.
Obduratis, & obcæcatis confert Deus gratiam ſufficientem ad reſipiſcendum. 4. 2. *Iiſdem gratia ſufficiens non confertur in pœnam.* 3. 11.
Obdurationis cauſa quænam ſit? 5. 10.
Obedientia poteſt eſſe laudabilis, quamvis non profluat à charitate. 47. 1.
Obſcuritas divini Verbi unde oriatur? 79. 10. *Ea eſt ratio ſufficiens, cur Laici à lectione divinarum Scripturarum ſe diſpenſent.* 81. 1.
Operatio honeſta cur Deo magis tribuenda ſit, quàm voluntati illam eligenti? 10. 8. & 69. 10.
Orare oportet, quando id, quod præcipitur, eſt moraliter impoſſibile. 15. 8.
Orandi formula in quonam ſenſu ſit regula credendi? 7. 10. & 30. 11.
Orandum non eſſet pro eo, de quo ſciretur, quod eſſet certò damnandus, ſicut nec oramus pro diabolo. 31. 10.
Oratio impiorum non eſt novum peccatum. 59. 1.
Oratio annexa fidei non ſufficit ad ſalutem. 68. 5.
Originalis culpa non fert ſe ſola adultorum damnationem. 30. 9.

P

Paſtorum pervicacia non eſt cauſa, cur quotidie mutentur in odorem mortis, quæ Deus poſuit in odorem vitæ. 99. 1.
Peccati pondus ille agnoſcit, & experitur, qui vult illicò à ſe illud excutere. 88. 1.
Peccati ſtatum ſentire, & cum humilitate portare, non eſt modus ſapientia, lumine, & charitate plenus. 87. 1.
Peccati ſervitus non connectitur cum neceſſitate peccandi. 2. 5.
Peccator poſt gratiam amiſſam non remanet impotens ad omne bonum opus. 1. 3.
Peccator non eſt membrum reciſum ab Eccleſia, quamvis ſit mortuum. 82. 2. *Non eſt liber ſolum ad malum ſine gratia Liberatoris.* 38. 1. *Per peccatum non ceſſat habere Deum pro Patre, & Chriſtum pro capite.* 77. 1. *Nec ſeparatur ab Eccleſia, ſicut infidelis.* 78. 1. *In quonam ſenſu dicatur eſſe mortuus per peccatum.* 23. 7.
Peccatores etiam, ac Reprobi ad Eccleſiam ſpectant. 72. 10.
Peccatori non deeſt totum, ſi deſit ſpes; & poteſt ſpes eſſe ſine Dei amore. 57. 1.
Peccatum, quod ſimul eſt pęna peccati, non eſt peccatum formale, ſi caveri non poteſt. 38. 9.
Peccat univerſim nemo in eo, quod non poteſt declinare. 3. 7.
Peccatum, & mendacium dumtaxat habere hominem de ſuo, in quonam ſenſu dicatur? 1. 11.
Petitiones noſtræ non ſunt fruſtraneæ, quamvis Deus promiſerit nobis auxilium ſufficiens. 13. 6 & 24. 3. & 30. 11.
Pęnitentiæ dilatio fert proclivitatem ad novas culpas. 87. 3.
Pontifex quandonam poſſit relatè ad factum decipi? 90. 13. & 94. 2.
Præceptum Dei non eſt vanum, quamvis Deus non det id, quod præcipit. 3. 1.
Præceptumne ſit, an conſilium, quod ſtatim homo poſt commiſſum peccatum conteratur? 87. 4.
Præcepta divina, ſi eſſent de re impoſſibili, eſſent inutilia. 15. 6.
Prædeſinit Deus omnes actus honeſtos ſub ſuis adjunctis temporis, & loci. 12. 9.

Præ-

Digitized by Google

Prædeſtinatio quid importet? 3. 13.

Prædeterminatio phyſica Thomiſtica toto cęlo differt à gratia medicinali Janſeniana. 9. 2. & 22. 4.

Prædicatoribus veritatis non adverſantur Poteſtates omnes. 96. 1.

Proprietates gratiæ actualis quænam ſint ex Auguſtino? 43. 7.

Q

QUeſnellianæ theſes Janſenii confixas theſes recudunt. 1. 1.

Queſnellus de medio tollit cooperationem voluntatis cum gratia. 8. 1. & 11. 2. & 21. 1.

Queſnelli Aſſeclæ inaniter illum excuſant. Vide in calce theſis 7. 9. 10. 19. 20. 22. 30. 33. 42. 43. 51. 52. 72. 78. 89. 90.

R

REgula traditur ad dignoſcendam vim theſium confixarum, quando ſunt indefinitæ. 90. 6.

Regula credendi in quonam ſenſu legem ſtatuat ſupplicandi. 7. 10. & 30. 11.

Religionis virtus poteſt eſſe ſine charitate. 58. 1.

Renunciatio terrenorum bonorum non eſt ſimpliciter ad ſalutem neceſſaria. 33. 8.

Reprobi non poſſunt de Deo conqueri, quod gratia efficaci deſtituantur. 10. 9.

Reprobi, ac peccatores etiam ad Eccleſiam ſpectant. 72. 10.

Reproborum etiam vult Deus ſalutem efficaciter, quantum eſt ex ſe. 12. 3. & 30. 1.

Reſiſtere poteſt voluntas divinæ gratiæ interiori, quamvis non poſſit omninò impedire effectum abſolutè volitum, & efficaciter prædefinitum à Deo. 10. 6. & 31. 11.

Reſiſtentiam voluntatis gratiæ interiori ſufficienti nuſquam admiſit Queſnellus. 10. 11.

S

SAcrificio jus habet aſſiſtendi etiam peccator. 89. 1.

Satisfactio non eſt neceſſariò præmittenda reconciliationi cum Deo. 87. 2.

Scientia conditionalium in Deo negari non poteſt. 3. 13.

Scripturæ Sacræ ſtudium non eſt omnibus, ac ſemper neceſſarium. 79. 1. *Ejuſdem lectio non eſt pro omnibus*. 80. 1. *Obſcuritas divini Verbi eſt ratio ſufficiens, cur Laici ſe ab hac lectione diſpenſent*. 81. 1. *Dies Dominicus non eſt ab omnibus hac lectione ſanctificandus*. 83. 1. *Nec eſt opus, quod fœminis notitia myſteriorum fidei lectione ſacrorum Bibliorum communicetur*. 83. 1. *Clauſum tenere idiotis novum Teſtamentum non eſt illis os Chriſti obturare*. 84. 1. *Nec eſt interdicere uſum luminis filiis lucis*. 85. 1. *Id non adverſatur praxi, & intentioni Dei*. 86. 1.

Semen Verbi, quod Deus irrigat, non ſemper affert fructum. 18. 1.

Sententia Paſtoris, etiam injuſta, timenda eſt. 90. 3.

Silentium obſequioſum Janſenianorum meritò damnatur. 94. 1.

Spei noſtræ timor adjungendus, non quidem ne gratia deſit nobis, ſed ne nos deſimus gratiæ. 13. 5.

Spes Theologica omnibus præcepta ſatis oſtendit, dari omnibus auxilium ſufficiens ad ſalutem. 13. 2.

Superiori obtemperandum eſt, quoties non conſtet ſubeſſe culpam in re præcepta. 90. 12.

Synagoga Judæorum num in fide unquam defecerit? 95. 7.

Synagogæ non promittebantur à Deo bona dumtaxat temporalia. 6. 4.

Te-

Digitized by Google

T

Teſtamenti veteris, ac novi diſcrimen. 79. 10.

Teſtamentum novum. V. Scriptura ſacra.

Theſes proſcriptæ, ſi ſint indefinitæ, quomodo explicandæ. 90. 6.

Theologica Concluſio an ſit objectum materiale fidei? 94. 3.

Timor gehennæ eſt ſupernaturalis, atque adeo bonus, & rectus. 60. 2.

Timor quomodo reddat actum involuntarium? 60. 6.

Timor pœnæ, ſi retrahat à culpa, non reddit hominem coram Deo reum. 62. 1.

Timor ſervilis animans pœnitentiam non ducit ad deſperationem. 65. 1.

Timor ſervilis non ſolum manum à culpa cohibet, ſed etiam cor, quamvis deſit amor. 66. 1.

Timor etiam ſervilis facit nos Deo appropinquare. 66. 1.

Timor ſervilis non repræſentat Deum imperioſum, injuſtum, & intractabilem. 67. 1. *Nec eſt actus inordinatus reponens finem ultimum in creatura*. 60. 14. *Quamvis qui culpam propter pœnam deteſtatur, magis eo actu odio habeat pœnam, quam culpam, non proinde ceſſante timore pœnæ vellet peccare*. 60. 14.

Timor ſupernaturalis ſpei annectendus eſt, timendo ne Deum nos deſeramus, non verò ne Deus nos deſerat. 13. 5.

V

Virtutes morales à Janſenianis diſtinguuntur ſolum ratione diverſorum officiorum, non ratione diverſorum formalium objectorum. 44. 2.

Virtutes ſupernaturales, etiam morales, à charitate diſtinctæ dantur de facto. 53. 8.

Vita æterna non eſt merum donum liberalitatis divinæ in natura lapſa. 69. 9.

Voluntas gratiæ cooperatur. 11. 2. & 21. 1. *Sine gratia non eſt incapax ad quodvis bonum*. 39. 1. *Relatè ad gratiam non ſe habet merè paſſivè*. 21. 4.

Voluntatis cooperationem cum gratia de medio tollit Queſnellus. 8. 1.

Votum non infringit, qui illud commutat in melius. 71. 5.

Sit autem hìc hujus Operis

(Sed oh ubi Æternitatis!)

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google

513

Digitized by Google

Digitized by Google

CB

Digitized by Google

Digitized by Google